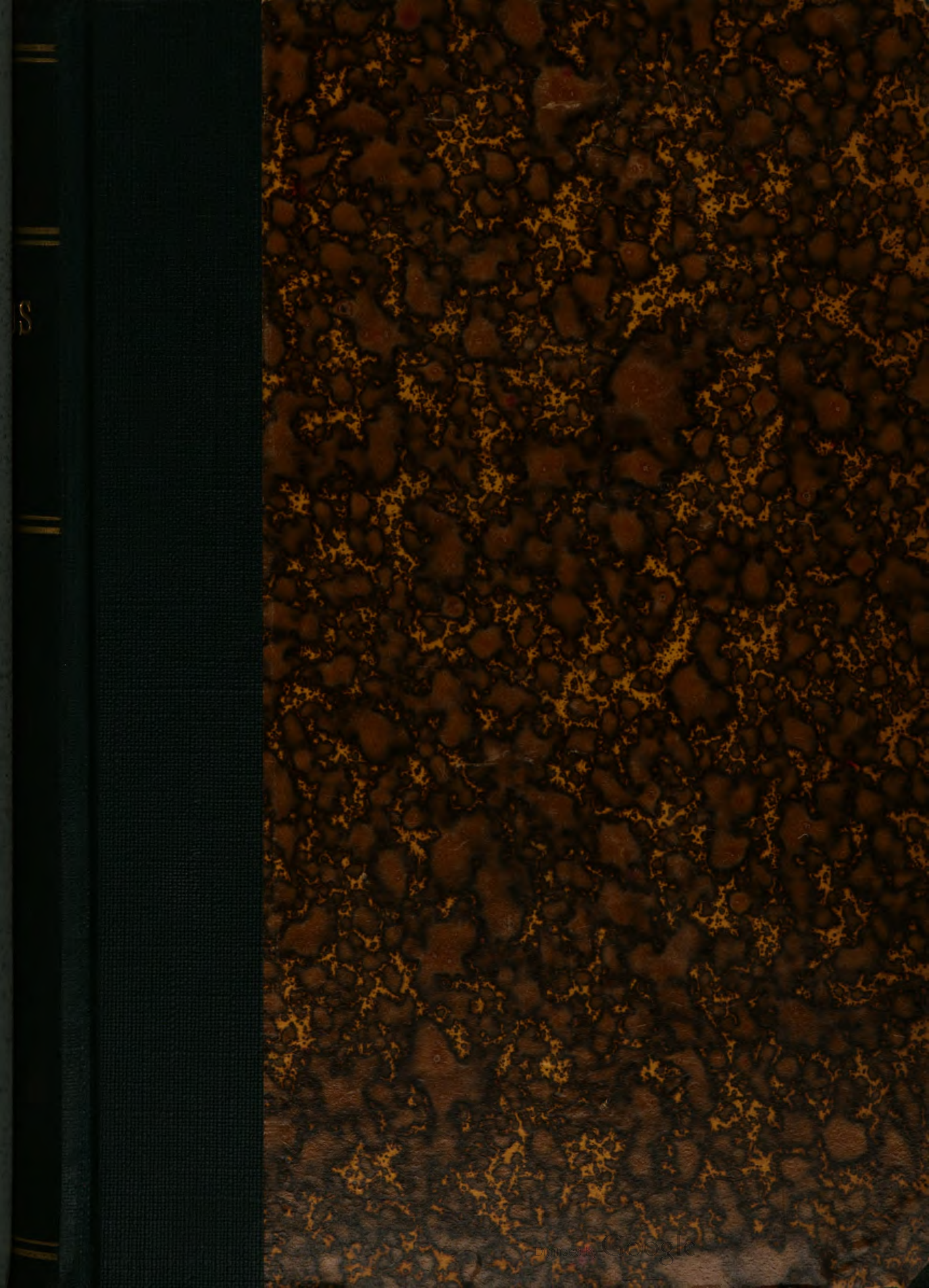

LJETOPIS

JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA GODINU 1890.

PETI SVEZAK.

U ZAGREBU 1890

TISKOM DIONIČKE TISKARE.

I.

PRAVILA I POSLOVNIK AKADEMIJE.

a) Pravila.

(Potvrdjena prev. riešenjem od 4. ožujka 1866 godine.)

Članak 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti jest zavod zemaljski i ima svoje sjedište u Zagrebu.

Njezina svrha jesu samostalna iztraživanja na polju znanosti i umjetnosti, svestrano unapredjenje istih, a osobito njegovanje jugoslavenskoga jezika i književnosti.

Ona podtiče i podpomaže djela inih, zajamčuje koristna znanja i izkustva, dočim napredke i izume izpituje i poučne radnje oglašuje, a podupire svrhe vladine odgovarajuć na zadaće i pitanja, tičuća se strukah znanosti i umjetnosti.

Članak 2.

Akademija je naprema državnoj upravi tielo samostalno.

Članak 3.

Glavne struke akademije jesu:

I. Jugoslavenska književnost i jezikoslovje, poviest sa svojimi pomoćnimi znanostmi u obće, a osobito poviest i starine Jugoslavenah;

II. Mudroslovje i pravoslovje, ovo sa osobitim obzirom na poviest prava u Jugoslavenah;

III. Matematika i prirodoslovne znanosti;

IV. Krasne umjetnosti sa njihovom književnošću i znanstvenimi na njih se odnosećimi razpravami.

Po tom dieli se ona u četiri razreda, naime u razred:
poviestni i jezikoslovni,
mudroslovni i pravoslovni,
matematični i prirodoslovni
i umjetnički.

Članak 4.

Akademija sastaje se svake godine jedan put u javnoj svečanoj sjednici, a osim toga u skupnih, pravilno se opetujućih, i u razrednih sjednicah.

Ona stavlja iz pridieljenih joj strukah, na koliko joj sredstva dopuštaju, nagradne zadaće za riešenje putem javnoga natjecanja i dosudjuje nagrade.

Ona oglašuje radnje svojih članova kao i razprave i djela inih spisatelja, ako su iz koje opredieljene joj struke i vriedna da ih primi, ter ih zato nagradjuje, ili kao što sama za pravedno pronadje, ili kao što je sa dotičnici dogovorila.

Ona daje u časopisu, prema materijalu izlazećem, neprestan pregled o svom poslovanju i oglašuje u njem priobćene joj stvari.

Ona razpravlja o pitanjih, stavljenih od državnih oblastih, i daje o njin zahtievana mnienja.

Ona podpomaže članove pri znanstvenih i umjetničkih poduzećih savjetom i novcem, podupire mladiće nade pune, koji se za umjetnike naobraziti žele, iz akademičke, naročito u tu svrhu opredieljene zaklade po glasu dotičnoga zakladnoga lista.

Ona nabavlja umotvorine i priugotavlja izložbe istih.

Članak 5.

Akademija ima:

pokrovitelja;

trideset i dva prava člana;

predsjednika;

dva tajnika;

najviše šestnaest počastnih članova, i dopisujuće članove, kojih će broj akademija sama ustanoviti.

Članak 6.

Izbor pokrovitelja i članova, navedenih u predjašnjem članku, skupa sa predsjednikom i tajnici, ostavlja se akademiji.

Pokrovitelj i članovi izabiru se doživotno, predsjednik i tajnici pako, koji se imadu uzeti izmedju pravih članovah, na tri godine, poslje kojih se opet za takove izabrati mogu.

Izbor pokrovitelja i predsjednika valja da potvrdi nj. c. kr. apoštol. veličanstvo.

Članak 7.

Pokrovitelj mora biti austrijski državljanin.

U svih slučajevih, u kojih akademija uztreba podporu zemaljskoga zastupstva ili dvorske kancelarije, ima pokrovitelj posredovati.

Kada je u sjedištu akademije, predsjeda u javnih svečanih godišnjih sjednicah. O radnjah akademije izvješćuje ga predsjednik. Iz javne svečane godišnje sjednice šalje mu akademija godišnje izviešće o svom stanju. On ima pravo svagda pogledati, kako poslovi akademije idu.

Članak 8.

Predsjednik nosi ponajprije brigu, da poslovi akademije idu u redu i da se njezina pravila obdržavaju.

On zastupa akademiju kod oblastih i trećih osobah. On zamienjuje odsutnoga pokrovitelja u javnih svečanih godišnjih sjednicah, ter, ako je pokrovitelj zapriečen, preuzima posredovanje, koje po predjašnjem članku ovoga ide.

On predsjeda u skupnih sjednicah i rukovodi viećanja u istih, a u razrednih sjednicah, ako nije ujedno predstojnik razredu, ima se smatrati samo kao pravi član.

On podpisuje sa prvim tajnikom ili njegovim zamjenikom diplome-postavnice i sve dopise akademije, kao i sve njezine spise, iz kojih bi po nju nastati mogla prava ili dužnosti.

Članak 9.

Pri izboru pravih i dopisujućih članova ima se obzir uzeti na onakove muževe, koji su si zaslugah stekli izvrstnimi znanstvenimi ili umjetničkimi djeli.

Ine zasluge za znanost i umjetnost mogu se samo naimenovanjem za počastnoga člana ocieniti i priznati.

Pravimi članovi mogu biti samo neprikorni austrijski državljani.

Izbor svakoga člana ima se prijaviti banu ili njegovomu svakdašnjemu zamjeniku.

Kao počastni i dopisujući članovi mogu se inostranci samo onda primiti, ako je obavljeni izbor odobren od dvorske kancelarije.

Ako se mjesto kojega člana izprazni, mora se učiniti predlog za novi izbor u skupnoj redovitoj sjednici, o kojem će se u isto takovoj za njom sliedećoj prvoj sjednici viećati, a tek u trećoj sjednici definitivni izbor imati obaviti.

Članak 10.

Svaki član obvezuje se već svojim pristupom u akademiju, da će njezine svrhe promicati.

Svaki pravi član pripada doduše poglavito jednomu od četirijuh razredah; ali to neprieči, da on prema nagnuću i sposobnosti ujedno udioničtvuje i u poslovih kojega inoga razreda.

Članak 11.

Poslove i dužnosti tajnika ustanovit će akademija u svojem poslovnom redu.

Članak 12.

Svaki razred izabira si svake godine predstojnika izmedju pravih članova akademije.

Predstojnici predsjedajú u sjednicah svojih razredah, rukovode viećanja i podpisuju zapisnike razreda.

Oni nadgledaju, da se obdržavaju pravila i osebni poslovni red razreda.

Ako je predsjednik zaprie čen, zastupa ga onaj izmedju razrednih predstojnikah, koji je najstariji izabrani član akademije.

Ako bi predstojnici istodobno u istoj sjednici izabrani bili, onda zastupa predsjednika onaj od njih, koji je stariji u godinah.

Članak 13.

Akademija ustanovljuje potrebno kućno i ino pomoćno osoblje kao i poslužnike, ter ih imenuje i prima.

Članak 14.

Pri svih izborih koje bi akademija obavljala, i pri svih zaključcih, koje bi stvarala, imadu pravo glasa samo pravi članovi, predsjednik i tajnici.

Da zaključak valja, potrebno je, da je prisutna najmanje polovica članova, što ih akademija tada sa pravom glasa ima.

Pri glasovanju o pitanjih, tičućih se znanosti i umjetnosti, dopuštaju se zaključci relativnom većinom; pri izborih, naimenovanjih i pri svih inih pitanjih potrebna je absolutna većina glasovah, da zaključak valja.

Članak 15.

Akademija razpolaže sa četiri petine svojih godišnjih dohodaka svake vrsti; jedna petina dohodaka ima se svake godine pridodati glavnici.

Dokle se o upravi zemaljskih zaklada putem ustavnim što inoga odredilo nebude, ima se glavnica akademije sa posebnom za naobraženje umjetnika opredieljenom zakladom (čl. 4.) upravljati od namjestničkoga vieća sa dvojicom pravih članova, koje akademija u tu svrhu naznači.

Glavnica ne smije se u nikojem slučaju uzkratiti svrhi, za koju je po pravilih opredieljena, a može se načeti samo na predlog sabora sa privoljenjem krune.

Računi o rukovodjenju dohodaka akademije imadu se koncem svake godine pregledati od pravih članova, koje akademija u tu svrhu izabere, a posliedak te pregledbe ima se predložiti namiestničkomu vieću, ter onda skupa sa preglednim izkazom o glavnici akademije jošte oglasiti u časopisih.

Članak 16.

Akademija može, držeć se zakonitih ustanovah, stupiti u savez sa inimi znanstvenimi i umjetničkimi družtvi i s njimi dopisivati, ako joj se svidi za shodno.

Akademija ima svoj vlastiti pečat sa zemaljskim grbom i napisom: „Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“.

Članak 17.

Akademija može dakle i sbirke inih književnih i znansvenih družtvah sebi pridružiti, ako ova u to privole, i ako su u tom slučaju zakonite ustanove obdržavane; akademija može i pozive na dobrovoljne prineske u novcu, knjigah, umotvorinah i starinah izdavati i takve stvari sabirati.

Članak 18.

U slučaju, da bi se akademija razpustila, može sa njezinimi zakladami i sbirkami razpolagati samo sabor sa privoljenjem krune.

Članak 19.

Akademija ima si po ovih pravilih potrebni poslovni red kao i naputke, potrebne joj za njezinu nutarnju radnju, sama sastaviti.

Poslovni red ima se dvorskoj kancelariji predložiti na odobrenje. On se može uslied zaključka akademije, komu je potrebno privoljenje absolutne većine glasova onih članova, koji pravo glasa imadu, i sa odobrenjem dvorske kancelarije promieniti.

Članak 20.

Ova ustrojna pravila akademije mogu se samo onda promieniti, ako je najmanje tri četvrtine članova, koji pravo glasa imadu, promienu predložilo, ter takova zadobila previšnje odobrenje nj. c. kr. apošt. veličanstva.

Prelazne ustanove.

Članak 21.

U svrhu sastavljenja akademije prepušta se saboru, da on sastavi povjerenstvo iz muževah znanosti i umjetnosti, koje će šestnaest redovitih, po smislu pravilah sposobnih članovah akademije za potvrdjenje naznačiti nj. c. kr. apošt. Veličanstvu.

Članak 22.

Čim ti članovi previšnje potvrdjenje zadobiju, ima se akademija smatrati kao sastavljena, ter stupa, pošto od nje izradjeni poslovni red zadobio bude odobrenje naznačeno u ovih pravilih, u svoj cieli djelokrug, kao što joj ga podieljuju ova pravila.

Pravila jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti jesu previšnjim Njegovog cesarsko kraljevskog apoštolskog posvećenog Veličanstva reskriptom od 4. ožujka t. g. 1866 premilostivo potvrdjena.

Milan Barun Kussevich m. p.

(L. S.)

Dr. Eduardo Jellachich Buzinski.

b) Poslovnik.

(Potvrdjen visokim odpisom od 17. siečnja 1867 god.)

§ 1.

Akademija ima počastnih, pravih i dopisujućih članova. Počastnih članova ima do 16, pravih 32, dopisujućih do 60 (gled. čl. 5. tem. prav.).

§ 2.

Članove bira sama akademija u glavnoj skupštini (gled. čl. 6. t. pr.), i to ovim načinom (gl. čl. 9. t. pr.):

a) Barem dva mjeseca prije glavne skupštine stavlja se u razredih pitanje, imaju li se novi članovi birati; zatim koliko ih i kakovi, da li pravi, dopisujući ili počastni. Nakon zrela razmatranja izriče razred odluku, prema kojoj predlaže ukupnoj akademiji za svako mjesto pravoga člana po trojicu, koji se imadu poimence navesti, dodavši u kratko i razloge, zašto ih razred predlaže. Za počastne i dopisujuće članove predlaže se po jedan za svako mjesto.

b) Pismeni predlozi pojedinih razreda stavljaju se do znanja akademije u predposljednjoj skupnoj sjednici izpred glavne skupštine. U posljednjoj pako skupnoj sjednici prije glavne skupštine vieća se o tih predlozih i ustanovljuje ukupni broj počastnih, pravih i dopisujućih članova, koji bi se imali izabrati za pojedine razrede prema razmjerju. Za taj se broj sastavljaju po razrednih predlozih izborni listovi.

c) Predsjedniku je dužnost, da izborne listove još prije glavne skupštine porazdieli medju svekolike prave članove, koji će u sliedećoj zatim glavnoj skupštini od predložene za svako mjesto pravoga člana trojice iza-

brati po jednoga i napisati mu ime na posebnu cedulju. Tajnik skuplja cedulje i čita na glas imena.

Tko je dobio absolutnu većinu glasova, smatra se izabranim.

Kod počastnih i dopisujućih članova prima se ili odbija absolutnom većinom onaj jedan za svako mjesto predloženi.

Za svako mjesto člana glasuje se napose.

Ovaj način biranja valja i za prvi predstojeći izbor, samo što se ne veže na vrieme od dva mjeseca, spomenuto pod *a)*.

§ 3.

Svaki novoizabrani pravi član ima, kada se uvodi u akademiju, čitati razpravu, koja u njegovu struku zasieca. Ako izabranik ne može sam glavom doći u akademiju, čita njegovu uvodnu razpravu tajnik.

Poslije toga dobiva diplomu, podpisanu od predsjednika i tajnika.

§ 4.

Pokrovitelj i predsjednik biraju se u glavnoj skupštini (gl. čl. 6. pr.) tajnim glasovanjem, absolutnom većinom. Izbor se podnosi Njeg. Veličanstvu na potvrdjenje.

Dok nestigne potvrda novoga predsjednika, obavlja tu čast njegov predšastnik.

Ako se mjesto predsjednika izprazni prije izbora, obavlja čast predsjedničku do prve glavne skupštine najstariji razredni predstojnik.

§ 5.

Pokle je tajnicima izminuo trogodišnji rok službovanja, upravlja predsjednik u glavnoj skupštini pitanje

na akademiju, je da li bi se isti tajnici i nadalje pridržali. Akademija odlučuje za svakoga tajnika napose tajnim glasovanjem, absolutnom većinom.

Ako većina odgovori niječno, biraju se u istoj skupštini novi tajnici.

§ 6.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu i svečanu sjednicu, zasebice tako, da se glavna skupština sastaje dan ili najvećma dva dana prije svečane sjednice. U glavnu skupštinu i svečanu sjednicu imaju se pozivati i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu, uz naknadu putnih troškova.

Svakoga mjeseca drži akademija po jednu ili više razrednih i skupnih sjednica. Broj, način i red sjednica odredjuje i oglasuje akademija prema okolnostim; nu svaki mjesec da se drži barem po jedna skupna i dvie razredne sjednice.

U razrednih se sjednicah može i više razreda sastati zajedno, kad u kojem razredu ima premalo mjestnih članova.

Pokladne, uskrsne, duhovske i božićne nedjelje, zatim mjeseca kolovoza i rujna neima akademija nikakvih sjednica.

§ 7.

Svaki je pravi član dužan točno dolaziti toli u skupne, koli u razredne sjednice. Tko ne može doći, neka se izpriča ili kod predsjednika ili kod razrednoga predstojnika.

§ 8.

U skupne sjednice dužni su dolaziti svi pravi članovi, koji su u Zagrebu. Ovdje se vieća: o svih predmetih,

koji se tiču akademije kao cieloga zavoda; o poslovih novčanih; o razpisu nagrada; o savezu s inimi družtvi; o izboru članova.

Novčana podpora za poduzeća znanstvena daje se samo pod uvjet, da će dotičnik svoje resultate akademiji saobćiti. Ovakova se podpora daje samo na godinu dana, a poslije valja ju iznova moliti.

§ 9.

Za skupne i razredne sjednice sastavljaju tajnici dnevni red. Toga radi valja, da im članovi priobće svoje predloge barem dan prije sjednice; isto tako i razprave, koje će čitati.

Nečlanovi treba da svoje razprave, koje će se čitati, barem tri dana prije sjednice dostave u čitkom rukopisu jednomu od tajnika.

§ 10.

U skupnih sjednicah predsjeda predsjednik, u razrednih predstojnik dotičnoga razreda. Kad je predsjednik zapriečen, zamjenjuje ga najstariji izabrani razredni predstojnik.

Tajnici sjede uz predsjednika. Do njih se redaju s jedne i druge strane članovi po vremenu imenovanja; medju članovi u isto vrieme izabrani odlučuje doba.

§ 11.

Da se može izreći zaključak, treba da je u glavnoj skupštini barem polovica svih pravih članova; u skupnoj sjednici barem polovica pravih zagrebačkih članova; a u razrednoj sjednici barem polovica pravih članova dotičnoga razreda.

§ 12.

I onda, kada tajno glasovanje nije izriekom ustanovljeno (gl. §§ 2., 4., 5.), vlastan je svaki član, ako ga još dvojica podupru, zaiskati tajno glasovanje.

§ 13.

O svakoj sjednici piše jedan od tajnika zapisnik, koji se u sliedećoj isto onakvoj sjednici predlaže na odobrenje. U zapisnik dolaze samo dopisi, predlozi i zaključci. U zapisnicih razrednih sjednica spominju se i razprave, koje su bile čitane.

Svaki član ima pravo na pismeni votum separatum; ali ga mora najkasnije za tri dana predati tajniku.

Zapisnike skupnih sjednica podpisuju: predsjednik i dotični tajnik; zapisnike razrednih sjednica dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

§ 14.

Razredne sjednice diele se na javni i nejavni diel. U javnom se dielu čitaju znanstvene razprave i za javnost prikladni dopisi; čine se primjetbe na upravo pročitane razprave; vieća se o predlozih pojedinih članova i o ostalih znanstvenih poslovih.

U nejavnom se dielu razpravlja sve, što ne spada pred javnost.

K javnomu dielu razredne sjednice prosto je doći svakomu. Pravo glasa imaju samo pravi članovi istoga razreda, a od drugih razreda oni članovi, koji su naročito pozvani u tu sjednicu.

K nejavnomu dielu razredne sjednice prosto je doći samo članovom akademije.

§ 15.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu pod predsjedom samoga pokrovitelja, ili ako je ovaj zapriečen, predsjednika.

U glavnu skupštinu dužni su doći i oni pravi članovi, koji nežive u Zagrebu. Ovdje se biraju članovi, pokrovitelj, predsjednik i tajnici; razpisuju pitanja i dosudjuju nagrade; ovdje se vieća o čitavom stanju akademije, o promjeni pravila ili poslovnika i ob ostalih načelnih pitanjih.

§ 16.

Umah poslije glavne skupštine (dan dva kasnije) drži akademija svečanu sjednicu. Ovdje govori pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, svečani govor; prvi tajnik čita glavno izvješće o stanju i djelovanju akademije, spominje iste godine preminule članove. Ovdje se proglasuju izbori glavne skupštine; imena onih pisaca, kojim su djela nagradjena, i novi razpis nagrada. Napokon čita jedan član svečanosti primjerenu razpravu, koja je već odprije u skupnoj sjednici odobrena bila.

§ 17.

Svi govori i čitanja u akademiji treba da su na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; nu ako akademija pronadje, može učiniti koji put iznimku. Nijedno čitanje ne traje redovito preko jedne ure. Kratki izvadci od akademičkih čitanja priobćuju se u hrvatskih novinah, koje akademija odredjuje. I od onih razprava, koje nisu bile čitane, priobćuju se u novinah izvadci, ako ih sami pisci sastave; inače spominje se samo naslov razprave.

§ 18.

Važniji predmeti, kojim treba dužega razmatranja, opremaju se najprije na odbor.

Odbori su stalni ili privremeni (ad hoc).

Stalnim odborom povjerava se:

a) izradjivanje ili izdavanje povećih djela. U takov odbor izabiru se vještaci dotičnoga razreda izmedju pravih, dopisujućih ili počastnih članova;

b) pregledanje razprava, koje se štampaju u spisih akademičkih, bile one pisane od članova ili nečlanova

Privremeni odbor (ad hoc) izriče sud o djelih, koja su stigla akademiji na priesudu; izpituje predane mu predloge, da o njih svoje mnienje budi razredu budi skupnoj sjednici podnese.

§ 19.

Članove odbora izabire uviek sama akademija, a prema naravi predmeta biraju se u dotičnoj razrednoj ili u skupnoj sjednici.

Svakomu je odboru prosto, da pozove u pomoć vještake, ma i ne bili članovi akademije.

Odbori sastaju se prema potrebi, te izabiru izmedju sebe prvaka i izvjestitelja. Nakon dovršena posla odprema se izradjeni predlog akademiji.

Ako koji odbor preko godine dana posluje, izvješćuje glavnu skupštinu o svom djelovanju i o novcih, koji su u to ime potrošeni.

§ 20.

Akademija izdaje na svjetlo sliedeće spise:

a) časopis ili akademička izvješća, u kojih se štampaju razprave, čitane u sjednicah, ako nisu veće od šest štampanih araka; spomenici starinarski i umjetnički;

izvješće o sjednicah akademičkih i o stanju akademije; osmrtnice članova; kritike svih znamenitih domaćih i inostranih knjiga;

b) djela, koja izradi i za tisak priredi odbor, po nalogu akademije;

c) djela, koja stekoše nagradu, razpisanu po akademiji;

d) djela, koja se akademiji šalju za tiskanje, a ona pronadje, da su vriedna.

Svi akademički spisi izlaze na hrvatskom (iliti srbskom) jeziku; iznimice može se upotriebiti i jezik latinski.

§ 21.

Sve, što će se štampati u akademičkih spisih, čita se prije u dotičnoj razrednoj sjednici, bilo čitavo bilo u izvadku. Redakciju djela odborskih ima jedan član odbora, kojega je ovaj izabrao.

§ 22.

Djela, koja se natječu za nagradu, da neimaju zapisana imena piščeva, već da su s vana obilježena nekim prirječjem. Rukopisu neka je priloženo zapečaćeno pismo s tim prirječjem s vana, a u pismu da je zapisao pisac svoje ime.

Nagrada se dosudjuje jednomu rukopisu u glavnoj skupštini, a u svečanoj sjednici otvara pokrovitelj ili zamjenik mu predsjednik zapečaćeno pismo onoga djela, kojemu bješe nagrada dosudjena, te proglasuje ime pisca. Ostala se pisma spale, a rukopisi vrate onim, koji hi po njihovu obilježju uzištu.

§ 23.

Nagrada se ne može nikako medju dvojicu ili više natjecatelja podieliti.

Nagradjeno djelo ostaje i nadalje svojinom pisca, koji ga je dužan uz godinu dana štampati. Inače vlastna je to učiniti akademija, tako da, podmiriv svoje troškove, čist dohodak predade nagradjeniku.

§ 24.

Za nagrade, koje razpisuje sama akademija iz svojih novaca, ne mogu se natjecati pravi članovi akademije; ali mogu onda, kada nagradu daje zemaljska vlada ili tko drugi.

§ 25.

Djela, koja i nisu nagradjena, ali su vriedna da se štampaju, štampat će akademija, ako pisac zaželi, po smislu čl. 4. t. pr. ak.

§ 26.

Poslove akademičke obavljaju tajnici s pomoćnim osobljem.

Tajnika su dva: prvi i drugi tajnik oba s godišnjom plaćom, koju akademija ustanovljuje.

Prvi tajnik obavlja poslove ukupne akademije; piše njezin ljetopis, sastavlja glavno godišnje izvješće; nadzire pisariju; pod njegovom je rukom pomoćno osoblje.

Poslove razredne, redakciju akademičkih spisa i nadziranje štampe diele oba tajnika medju sobom.

Svi na akademiju upravljeni dopisi i pošiljke donose se u akademičku pisaru. Samo prvi tajnik vlastan je otvarati stvari, dostavljene akademiji.

Ako je prvi tajnik zapriečen, zamjenjuje ga drugi tajnik.

*

§ 27.

Tajnicima pridano je pomoćno osoblje, koje imenuje i plaću mu odredjuje akademija na predlog prvoga tajnika.

§ 28.

Sve dopise, koji se tiču ukupne akademije, podpisuju: predsjednik i prvi tajnik.

Dopise pojedinih razreda podpisuju: dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

Ostale dopise podpisuju tajnici sami.

§ 29.

Svi novčani poslovi idu u skupne sjednice.

Novci se dižu za sada u zemaljskoj blagajni uz podpis predsjednika, tajnika i jednoga od one dvojice članova akademičkih, koji dogovorno s kr. namjestničkim viećem upravljaju glavnicom akademičkom (§ 15. prav.).

Novce doznačuje predsjednik prema zaključkom skupne sjednice; doznaku podpisuju predsjednik i tajnik.

Novce, koje akademija sa strane dobiva, prima predsjednik, te ih uz podpis tajnika i jednoga od gori naznačene dvojice članova predaje blagajni.

§ 30.

Svakomu članu akademije, koji stanuje izvan Zagreba, koliko se god puti pozove u Zagreb, pripada naknada putnih troškova, koju odredjuje akademija.

§ 31.

Nagrade za razprave, koje se štampaju u spisih akademičkih, ustanovljuje skupna sjednica na predlog dotičnoga razreda.

Nagrade ovećih djela ustanovljuju se u skupnoj sjednici po predlogu odbora, kojemu je djelo za priesudu povjereno bilo.

Podpore za izdavanje samostalnih djela kao i za ina znanstvena i umjetnička poduzeća ustanovljuju se takodjer u skupnoj sjednici po predlogu odbora.

§ 32.

Račune o godišnjem dohodu i razhodu, kao i pregled svega imutka akademičkoga sastavljaju na izmaku svake godine ona dvojica članova, kojim je po čl. 15. t. pr. povjerena novčana uprava. U tom neka su im na ruku oba tajnika.

§ 33.

U glavnoj se skupštini ustanovljuje proračun za buduću akademičku godinu. Proračun sastavljaju predsjednik, tajnici i oba člana, koji po čl. 15. sudjeluju kod uprave akademičkog imutka; i to prema obrazloženim predlogom, koje pojedini razredi donose najkasnije u posljednju skupnu sjednicu prije dotične glavne skupštine.

§ 34.

Ugovore za štampanje, vezanje, prodaju i razašiljanje akademičkih spisa sastavljaju tajnici uz odobrenjo skupne sjednice

Tajnici ustanovljuju i cienu akademičkim knjigam prema ukupnomu trošku, uz odobrenje skupne sjednice.

§ 35.

Akademija poklanja svoje spise:

a) svim počastnim članovom;

b) svim pravim članovom·

c) svim dopisujućim člunovom spise dotičnoga razreda;

d) svim učevnim zavodom, s kojimi je u savezu;

e) onim, koji su jugoslavenskoj akademiji barem 2000 for. poklonili i položili;

f) napokon onim, kojim je akademija napose odlučila davati svoje knjige.

Tajnici neka osobito gledaju, da se akademički spisi uredno šalju onim, kojih idu.

§. 36.

Od svake književne radnje, koja se štampa u spisih akademičkih, dobiva pisac, ako zaželi, 50 posebnih otisaka s posebnim naslovom.

Više otisaka ne može dobiti, makar i sam htio namiriti štamparske troškove. Akademija pako vlastna je naštampati od svake radnje posebnih otisaka, koliko god hoće.

§ 37.

Ovaj poslovnik može se promieniti samo u glavnoj skupštini, ako na promjenu pristane absolutna većina pravih članova (gled. čl. 19. t. pr.).

Svaka promjena podnosi se kr. dvorskoj kancelariji na potvrdjenje.

Broj $\frac{218}{42}$ 1867.

Podnešeni ovoj kralj. dvorskoj kancelariji poslovnik jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pošto je takav po propisu paragrafa 19. previšnje odobrenih pravilah izradjen — potvrdjuje i odobrava kr. dvorska hrvatsko-slavonska kancelarija.

U Beču, dana 17. siečnja 1867.

Kussevich, m. p.
(L. S.)

Dr. Jellachich Buzimski, m. p.

II.

PRAVILA ZA KNJIŽNICU.

Glava I.

Uprava knjižnice.

§ 1.

Akademijskom knjižnicom upravlja akademijski knjižničar prema ovim pravilom.

§ 2.

Akademijskoga knjižničara izabira akademija.

§ 3.

Kad bude knjižničar zapriečen, ili za vrieme. kad knjižničara ne bi bilo, odredjuje predsjednik, da koji tajnik preuzme nadzor nad knjižnicom.

§ 4.

Knjižničar pazi na porabu knjižnice i njezinih prostorija; al i odgovara za sve, što u njegovo područje spada.

On nabavlja djela unutar godišnjega proračuna, ili u vlastitom djelokrugu, ili po zaključku akademije, ili po predlogu članova njezinih. Prije svega bit će mu briga, da popuni nepodpuna djela sadašnje knjižnice. Za nabavu knjiga i rukopisa preko proračuna podnosi predlog akademiji.

§ 5.

Knjižničar podnosi svake godine glavnoj skupštini akademije, odnosno proračunskomu odboru, predlog o izdatcih za buduću akademičku godinu i izviešće o knjižnici, po imenu o njezinu stanju, umnožanju i porabi.

Glava II.

Uzdržavanje i čuvanje knjižnice.

§ 6.

Ponajglavnija briga knjižničara treba da bude čuvanje knjižnice od vatre, vlage, truhleža, moljaca, praha i svega što bi moglo oštetiti knjige ili pokućtvo knjižnice.

§ 7.

Osobito vriedne, pak i one knjige, koje se puno upotrebljavaju, treba, dogovorno s predsjednikom akademije, vezati dati.

§ 8.

U dvorane, u kojih su knjige smještene, nije prosto ulaziti s gorećom sviećom, nego za nevolju samo, i to uz najveći oprez, s pokrivenom svjetiljkom.

§ 9.

U prostorijah knjižnice mora biti uviek sve čisto. Jedan put uz godinu, za vrieme akademijskih praznika, treba sve prostorije, ormare i knjige pomnjivo oprašiti.

§. 10.

Na sve knjige, rukopise i umjetke treba na sgodnu mjestu udariti biljeg akademije, a tim je označiti kao njezinu svojinu. Od toga se iznimlju književne riedkosti i dragocjenosti, koje će se u posebnom uviek za-

ključanom ormaru čuvati, te će se o njih poseban katalog sastaviti.

§ 11.

Nikomu nije prosto ulaziti u dvorane, gdje su knjige smještene, bez dozvolje, a kamo li boraviti u njih bez prigleda.

§ 12.

Kad minu uredovni sati, zatvaraju se pomnjivo sva vrata, pregledav prije sve, osobito pako čitaonicu, koja se loži, da se ukloni opasnost požara. Ključevi se čuvaju u predsjednikovoj sobi.

§ 13.

Nikomu nije prosto pušiti u prostorijah knjižnice.

§ 14.

Tko si prisvoji knjige ili druge stvari pripadajuće knjižnici, mora se prijaviti dotičnoj oblasti, da ga prisili na povratak; a tko ošteti što, mora štetu podpuno nadoknaditi. Ako bi se opazilo, da to tko češće ili hotomice čini, može mu knjižničar i dalnju porabu knjižnice uzkratiti.

§ 15.

Na izmaku svake akademijske godine pregleda predsjednik s odborom što se može točnije svu knjižnicu, je li sve u njoj prema ovim pravilom.

Glava III.

Poraba knjižnice.

§. 16.

Akademijske knjige mogu se upotrebljavati:

1) u čitaonici;

2) kod kuće u Zagrebu;
3) izvan Zagreba.

§ 17.

Čitaonica je otvorena one dane i vrieme, kada i kako odredi akademija.

§ 18.

Tko želi u čitaonici kakvu knjigu čitati, ima napisati na cedulju naslov željene knjige, svoje ime i stališ. Zahtievana knjiga predat će mu se odmah, ako je pri ruci, ili ako je ne čita tko drugi.

Ako je zahtievana knjiga komu već posudjena, a drugi čitalac bi ju silno trebao: naznačit će mu se vrieme, kada će se knjiga povratiti. Povraćena čekat će na njega tri dana u čitaonici; kad mine ovo vrieme, neće se više na njega obzirati.

§ 19.

U čitaonici leže i časopisi. Zabranjuje se nositi pojedine brojeve kući, dok imaju ležati u čitaonici. Nu kad to vrieme prodje, može knjižničar i pojedine brojeve kući posuditi.

§ 20.

Čitatelji se imaju u čitaonici pristojno vladati, to jest mirno sjediti, nesmetati nikomu ni razgovorom, ni štropotom, a paziti, da se knjige ne oštete.

Tko se nebi pokorio naredbam čitaonice, naložiti će mu knjižničar po podvorniku, da otidje iz čitaonice.

Ako uztreba, izdat će se i potanki propisi za čitanicu.

§ 21.

Ako tko želi i sutradan čitati knjigu dan prije posudjenu, pričuvat će mu se u čitaonici na posebnome

mjestu; nu ako dotičnik ne dodje uz dva dana u čitaonicu, odniet će se knjiga na svoje mjesto.

§ 22.

Čitatelj može samo iznimice tražiti više knjiga na jedanput, naime, kad se nebi mogao okoristiti kakvom knjigom, ako neima i ostalih svezaka istoga djela, ili pako drugih odnosnih knjiga.

§ 23.

Rukopisi i djela nevezana mogu se čitati samo pod osobitom pazkom knjižničara ili podvornika.

§ 24.

Nije prosto precrtavati slike, osobito pomoću nauljena papira, zatim črčkati po knjigah, prelamati njihove listove, pisati na njih kao na podlozi i drugčije zlo upotriebiti.

Tko se toga uzprkos opomenam ne okani, neće mu se više davati knjige za čitanje.

§ 25.

Za porabu izvan čitaonice posudjuju se knjige:

1) članovom jugoslavenske akademije;

2) profesorom, suplentom, docentom i pomoćnikom kr. sveučilišta Franje Josipa I., pak i činovnikom njegove knjižnice;

3) profesorom i suplentom hrvatskih gimnazija i realka uz podpis njihova ravnatelja;

4) javnim oblastim uz podpis i uredovni pečat načelnika dotične oblasti;

5) književnikom, koji su se izkazali znanstvenim radom, ili koji se nanj spremaju;

6) sveučilištnim gradjanom uz jamstvo kojega sveučilištnoga profesora.

§ 26.

Tko od onih, koji su vlastni posudjivati knjige iz akademijske knjižnice (§ 25), prvi put hoće da se posluži tim právom, treba da se izkaže knjižničaru i da mu dokaže svoje právo.

Učiniv to, dobit će od knjižničara podpisanu posudbenu cedulju, u kojoj će se, uz vlastoručno podpisano ime, stališ i stan dotičnika, naznačiti njegovo právo ili jamstvo, koje ga ovlašćuje na posudjivanje knjiga izvan knjižnice.

Knjižničar će iz ove cedulje popuniti dotične stupce u posudbenoj knjizi. Jamstvo se vraća istom onda, kada dotičnik neima više kod sebe nijedne knjige iz knjižnice.

§ 27.

Tko od navedenih u 25. §-u poželi posuditi kakvu knjigu iz akademijske knjižnice, zatražit će ju od knjižničara, te dobiv ju popuniti i podpisati prijamnicu.

§ 28.

Svatko neka sam pazi, kakva je knjiga, koju je posudio. Ako je oštećena, neka se to na prijamnici zabilježi, inače ako tko povrati oštećenu knjigu, traži se od njega odšteta.

§ 29.

Za svaku posudjenu knjigu odgovara dotičnik sve dotle, dok je njegova prijamnica kod knjižničara. Zato neka svatko vraćajuć knjigu potraži svoju prijamnicu, a knjižničar neka zabilježi onda u posudbenoj knjizi, da je posudjena knjiga povraćena.

§ 30.

Knjige se posudjuju obično na mjesec dana; nego posudjena knjiga može se i dulje kod koga ostaviti, kad to čitalac naročito zaželi, a nije nitko uz minuli mjesec iste knjige zatražio. Svaka dalnja posudba smatra se kao nova, zato se onda morà prijamnica obnoviti i u posudbenu knjigu iznova uvrstiti.

§ 31.

Tko u pravo vrieme nepovrati knjige, opomenut će se tri dana iza dospjela roka nefrankiranim pismom.

Ako ne udovolji ovoj opomeni uz tri dana, odniet će mu podvornik glavom drugu opomenu, za koju ga ide u ime dostavine 10 novč.

Ako dotičnik niti na ovu opomenu ne povrati knjige, odniet će mu podvornik treću opomenu uz dostavinu od 20 novč.

Ne odzove li se dotičnik nit ovoj opomeni, javit će to knjižničar akademiji, da sudom iztjera svoju svojinu.

§ 32.

Članovi akademije i zagrebački profesori mogu i dulje od mjesec dana posudjenu knjigu kod sebe zadržati, ako ovu želju kod posudbe izraze i ako nitko drugi ne zaište iste knjige.

U potonjem slučaju zamolit će knjižničar, kad mine mjesec dana, dotičnika, da knjigu povrati.

Ako se dotičnik molbi toj nebi odazvao, postupat će knjižničar, kako je razloženo u 31. §-u.

§ 33.

Izvan Zagreba šalju se knjige poštom o trošku onoga, koji je knjigu zamolio.

§ 34.

Kad mine posudbeni rok, zatim na potražbu knjižničara i na izmaku akademijske godine moraju se sve posudjene knjige vratiti, i to u potonjem slučaju poradi revizije knjižnice. Kad se svrši revizija, mogu se te knjige opet posuditi.

§ 35.

Rukopisi i dragocjena djela mogu se samo uz naročitu privolju akademije izvan knjižnice posuditi. Da se poraba rukopisa u knjižnici olakoti, može knjižničar njihovu porabu takodjer izvan redovitih ura (§ 17.) uz potrebit oprez dozvoliti. Jedinim se članovom akademije, a sveučilištnim profesorom i sveuč. knjižničaru uz naročitu dozvolju akad. knjižničara, dozvoljuje poraba rukopisa i kod kuće; ali i njim se preporučuje, da se rukopisi čim više služe u čitaonici.

§ 36.

Izvan trojedne kraljevine posudjuju se knjige i rukopisi takodjer samo uz naročitu dozvolju akademije.

III.

PRAVILA
ZA AKADEMIJSKU GALERIJU STROSMAJEROVU.

§ 1.

Sbirke slika i umjetnina, koje je akademiji njezin pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer veledušno poklonio, zvati će se na vjekovitu uspomenu njezina utemeljitelja akademijska „galerija Strossmajerova“.

§ 2.

Galerijom upravlja akademija putem svoga odbora od četiri lica i putem imenovanoga po njoj ravnatelja.

§ 3.

Odbor imenuje akademija na vrieme, koje sama odredi.

Na predlog toga odbora imenuje akademija ravnatelja na toliko godina, na koliko s njim ugovori; a može ga i doživotno imanovati.

Kada se ravnatelj imenuje na vrieme, ako mu se služba tri mjeseca prije izminuća toga vremena ne odkaže, smatra se produženom još na godinu dana i tako dalje.

Ako se je ravnatelj nakanio zahvaliti na službi, ima to prijaviti akademiji tri mjeseca prije.

Uvjeti, uz koje se ravnatelj imenuje, ustanovljuju se s njim dogovorno.

§ 4.

U odborskih sjednicah sudjeluje ravnatelj s pravom glasa; on ondje izvješćuje i vodi zapisnik.

§ 5.

Odbor će po predlogu ravnateljevu svake godine prije akademičke glavne skupštine sastaviti na vrieme proračun o potrebštinah galerije za sliedeću godinu; te će ga predati predsjedniku akademije, da ga uvrsti u proračun akademički, o kojem razpravlja glavna skupština (§ 15. poslovnika).

§ 6.

U granicah ustanovljenoga proračuna (§ 5.) razpolaže odbor na temelju ravnateljevih predloga samostalno s odredjenimi za galeriju sredstvi, uz obvezu, da o izdatcih položi akademiji račun najkašnje do kraja siečnja sliedeće godine.

Za tekuće potrebštine odbor će ravnatelju s njim sporazumno doznačiti paušal, o kojem će ravnatelj položiti mu račun.

Odbor će sve izdatke doznačiti kod predsjednika akademije.

§ 7.

Ravnateljeva je dužnost urediti, čuvati i u dobrom redu držati povjerene si sbirke umjetnina, te brinuti se za napredak i razvitak galerije.

U tu će svrhu ravnatelj a) ponajprije sastaviti točan i podpun opis predanih si umjetnina i umjetno-znanstvenih djela; pak u nj uvrstiti svaki predmet, koji bi galeriji pridolazio. Isto tako sastaviti će zanstven opis umjetnina, b) paziti, da se umjetnine ne oštete, a ošte-

ćene da se poprave; c) prema sredstvom (§ 6.) nastojati, da se sbirke sustavno popune.

§ 8.

Koncem godine podastrieti će ravnatelj akademiji putem odbora izvještaj o godišnjem radu i o stanju galerije.

§ 9.

Odbor će sporazumno s ravnateljem odrediti, u koje doba ima ravnatelj biti u prostorijah galerije u svojoj pisari.

Odbor će takodjer na predlog ravnatelja odrediti vrieme, u koje će galerija otvorena biti obćinstvu; a ravnatelj će za red i pazku u to doba skrbiti.

IV.

OSOBLJE

(GODINE 1890).

*

Pokrovitelj:

Preuzvišeni i prečastni gospodin **Josip Juraj Strossmayer**, biskup bosanski i sriemski itd. itd.

Predsjednik:

Dr. Pavao Muhić.

Predstojnici razredni:

U filologičko-historičkom razredu:

Dr. Franjo Rački, ujedno zamjenik predsjednika, a predsjednik od g. 1867—1886.

U filozofičko-juridičkom razredu:

Dr. Fran Vrbanić.

U matematičko-prirodoslovnom razredu:

Dr. Spiro Brusina.

Tajnici:

Dr. Bogoslav Šulek (od god. 1874).
Dr. Petar Matković (od god. 1874.)

Knjižničar i arkivar.

Ivan Tkalčić.

Pomoćno osoblje:

Šime Matković, pisar.
Marko Banfić, podvornik.

Članovi redom izbora:

1. Počastni.

1867., 25/7. Dr. Franjo Miklošić, umir. sveučilištni profesor u Beču.

1870., 24/11. Aristo Aristović Kunik, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1879., 21/11. Jakub Karlović Grot, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1882., 5/12. Dimitrij Ivanović Mendelejev, sveučilišni profesor u Petrogradu.

1885., 16/12. Dr. Dioniz Štur, ravnatelj c. kr. geoložkoga zavoda u Beču.

— Stjepan Schultzer Müggenburžki, c. kr. umirovljeni satnik u Vinkovcih.

Umrli (s godinom smrti).

Dr. Jan Emanuel Purkyně, profesor na sveučilištu, 1869 u Pragu.

Dr. August Schleicher, profesor na sveučilištu, 1869. u Jeni.

Karlo Jaromir Erben, pražki arkivar, 1871. u Pragu.

Dr. Franjo Palacky, češki historiograf, 26/5. 1876. u Pragu.

Mihajlo Petrović Pogodin, c. rus. drž. savjetnik i profesor na sveučilištu, 20/12. 1876. u Moskvi.

Jovan Gavrilović, bivši srbski regent, 10/8. 1877. u Biogradu.

Roberto Visiani, senator talijanski i profesor sveučilišni, 4/5. 1878. u Padovi.

Ismail Ivanović Sreznevski, profesor na sveučilištu, 20/2. 1880. u Petrogradu.

Dr. Ami Boué, geolog, 2/11. 1881. u Beču.

Aleksander Vaclav Macieiowski, profesor na sveučilištu, 10/2. 1883. u Varšavi.

Ivan Kukuljević Sakcinski, umir. veliki župan, 1/8. 1889. u Puhakovcu.

2. Pravi članovi po razredih redom izbora.

a) U razredu historičko-filologičkom:

1866., 9/5. Dr. Franjo Rački, predstojnik razredu, opat i kanonik prvostolne crkve u Zagrebu.

— Dr. Vatroslav Jagić, prof. na sveučilištu u Beču.

— Sime Ljubić, ravnatelj arheol. muzeja u Zagrebu.
1867., 25/7. Dr. Petar Matković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1874., 23/11. Armin Pavić, prof. na sveučilištu u Zagrebu.
1879., 21/11. Matija Valjavec, profesor na gimnaziju u Zagrebu.
1882., 5/12. Dr. Franjo Maixner, kr. zemaljski nadzornik za srednje škole, u Zagrebu.
1883., 21/11. Pero Budmani, profesor na gimnaziju u Zagrebu.
— Ivan Tkalčić, nadarbenik prvostolne crkve u Zagrebu.
— Nadko Nodilo, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
— Tadija Smičiklas, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

Umrli:

Ivan Brčić, profesor, 1870. u Zadru.
Fran Kurelac, pisac, 1874. u Zagrebu.
Mato Mesić, sveučilišni profesor, 5/12. 1878. u Zagrebu.
Dr. Gjuro Daničić, profesor slovenske filologije na velikoj školi u Biogradu i redaktor akademijskoga rječnika, 15/11. 1882. u Zagrebu.
Dr. Lavoslav Geitler, sveučilišni profesor u Zagrebu, 2/6. 1885. kod Beča.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1866., 9/5. Mirko Bogović, kr. umir. ministarski savjetnik.
— Dr. Pavao Muhić, umir. predstojnik kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu u Zagrebu, predsjednik.
1867., 25/7. Dr. Valtazar Bogišić, profesor na sveučilištu u Odesi.
1874., 23/11. Dr. Jaromir Hanel, profesor na sveučilištu u Pragu.

1876., 20/11. Dr. FRANJO MARKOVIĆ, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1886., 21/11. Dr. FRAN VRBANIĆ, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.

Umrli:

Dr. BOŽIDAR PETRANOVIĆ, c. kr. dvorski savjetnik i prisjednik prizivnoga suda u Zadru, 1874. u Mletcih.

Dr. JOVAN SUBOTIĆ, odvjetnik, 28/1. 1886. u Zemunu.

JANKO JURKOVIĆ, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 20/3. 1889. u Zagrebu.

ADOLFO VEBER, kanonik prvostolne crkve, 6/8. 1889. u Zagrebu.

Dr. MIRKO ŠUHAJ, prisjednik kr. stola sedmorice, 30/11. 1889. u Budimpešti.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1866., 9/5. Dr. BOGOSLAV ŠULEK, pisac u Zagrebu.

— JOSIP TORBAR, ravnatelj kr. velike realke u Zagrebu.

1867., 1/1. LJUDEVIT VUKOTINOVIĆ, veliki župan u miru.

1874., 23/11. SPIRIDION BRUSINA, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.

1875., 22/11. Dr. GJURO PILAR, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1882., 5/12. Dr. KARLO ZAHRADNIK, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1883., 21/11. Dr. GUSTAV JANEČEK, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1887., 7/12. Dr. VINKO DVOŘAK, sveuč. prof. u Zagrebu.

— Dr. MIJO KIŠPATIĆ, profesor kr. realke u Zagrebu i docenat na sveučilištu.

Umrli:

ŽIVKO VUKASOVIĆ, školski nadzornik kod vlade za hrvatsko-slavonsku Krajinu, 1874. u Zagrebu.

Dr. Janez Bleiweiss, predsjednik „Matice slovenske", 22/11: 1881. u Ljubljani.

Dr. Josip Šlosser-Klekovski, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 28/4. 1882. u Zagrebu.

3. **Dopisujući članovi redom izbora.**

a) U razredu filologičko-historičkom:

1887., 25/7. Dr. Ernst Dümmler, profesor na sveučilištu u Berlinu.

— Martin Hattala, profesor na sveučilištu u Pragu

— Vaclav V. Tomek, profesor na sveučilištu u Pragu.

1870., 24/11. Dr. Louis Leger, profesor na akademiji za orientalne jezike u Parizu.

— Stojan Novaković, kr. srbski poslanik u Carigradu.

1873., 24/11. Čedomil Mijatović, umirovljeni ministar financija u Biogradu.

1879., 21/11. Marin Drinov, profesor na sveučilištu u Harkovu.

— Milan Milićević, bibliotekar u Biogradu.

1882., 5/12. Dr. Ivan Crnčić, kanonik sv. Jeronima u Rimu.

— Luka Zore, profesor na gimnaziju u Dubrovniku.

1883., 21/12. Dr. A. Leskien, profesor na sveučilištu u Lipskom.

— 21/12. Radoslav Lopašić, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu.

1886., 21/11. Dr. Tomo Maretić, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1887., 3/12. Fran Bulić, ravnatelj gimnazija u Spljetu.

1888., 3/12. Ilarion Ruvarac, arhimandrita u fruškogorskom manastiru Grgetku.

— 3/12. Dr. Grgur Krek, profesor slavistike na sveučilištu u Gradcu.

1889., 27/11. Dr. Konstantin Jireček, profesor na sveučilištu u Pragu.

Umrli:

Vinko Pacel, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu, 1870. u Karlovcu.

Ivan Erasmo Vocel, sveučilišni profesor, 1871. u Pragu.

Aleksander F. Gilferding, državni podtajnik c. ruskoga ministarstva, 1872. u Petrogradu.

Kapiton Novostrujev, profesor duhovne akademije, 1873. u Moskvi.

Dr. Janko Šafařik, član drž. savjeta, 20/7. 1876. u Biogradu.

August Bielovski, historiograf, 10/11. 1876. u Lavovu.

Sergij Mihajlovič Solovjev, c. ruski tajni savjetnik, profesor na sveučilištu, 16/10. 1879. u Moskvi.

A. A. Kotljarevski, profesor na sveučilištu, 11/10. 1881. u Kijevu.

Nikola Ivanovič Kostomarov, član arheografijske komisije, 19/4. 1885. u Petrogradu.

Aleksander Vasiljevič Gorski, rektor duhovne akademije, 23/10. 1885. u Moskvi.

Petar Aleksijevič Lavrovski, školski popečitelj, 19/2. 1886. u Petrogradu.

Josip Jireček, umirovljeni c. kr. austrijski ministar za bogoštovje i nastavu, predsjednik kr. češkoga učenoga družtva u Pragu, 25/11. 1888.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1867., 25/7. Matija Ban, činovnik u ministarstvu spoljašnjih djela u Biogradu.

— Dr. Hermenegild Jireček, savjetnik u ministarstvu za bogoštovje i nastavu u Beču.

— Dr. Gustav Wenzel, umir prof. sveučilišta u Pešti.

1870., 24/10. VACLAV BRANDL, zemaljski arkivar u Brnu.
1875., 22/11. Dr. ROMUALD HUBE, carsko-ruski pravi tajni savjetnik i senator u Varšavi.
1882., 5/12. LUKA ZIMA, profesor na gimnaziju u Varaždinu.
1889., 27/11. Dr. MARIJAN DERENČIN, predstojnik pravosudnoga odjela u miru i odvjetnik u Zagrebu.
— 27/11. Dr. BLAŽ LORKOVIĆ, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
— 27/11. Dr. KOSTA knez VOJNOVIĆ, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

Umrli:

MILOŠ POPOVIĆ, pisac, 8/8. 1879. u Biogradu.
MEDO PUČIĆ, vlastelin, 1/7. 1882. u Dubrovniku.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1867., 25/7. Dr. ŠIME ŠUBIC, profesor na sveučilištu u Gradcu.
1873., 24/11. MARTIN SEKULIĆ, umir. profesor u Rakovcu.
— Dr. BOGOSLAV JIRUŠ, sveučilišni profesor u Pragu.
— Dr. FR. STUDNIČKA, sveučilišni profesor u Pragu,
1885. 16/12. Dr. FR. VEJDOVSKI, sveučilišni profesor u Pragu.
1886., 16/12. J. M. ŽUJOVIĆ, profesor velike škole u Biogradu.
— NIKOLAJ ALEKSANDROVIČ MENŠUTKIN, profesor na c. rus. sveučilištu u Petrogradu.

Umrli:

FRANJO ERJAVEC, profesor c. kr. velike realke u Gorici. 13/1. 1887.
Dr. J. PANČIĆ, profesor velike škole u Biogradu, predsjednik kr. srpske akademije nauka, 7/3. 1888. u Biogradu.

4. Odbori.

a) Financijalni:

Tade Smičiklas.
Dr. Fran Vrbanić.

b) Za izdavanje historijsko-juridičkih spomenika:

Dr. Franjo Rački.
Dr. Petar Matković.
Šime Ljubić.
Ivan Tkalčić.
Nadko Nodilo.
Tade Smičiklas.
Radoslav Lopašić.

c) Za izdavanje starih pisaca:

Dr. Franjo Rački.
Pero Budmani.
Dr. Franjo Marković.
Armin Pavić.
Dr. Toma Maretić.

d) Za sabiranje spomenika tradicionalne literature:

Dr. Fr. Rački.
M. Valjavec.
N. Nodilo.
T. Smičiklas.
Dr. T. Maretić.

e) Za sabiranje podataka o potresih u domovini:

Dr. Gjuro Pilar.
Dr. Karlo Zahradnik.
Dr. Vinko Dvořak.
Dr. Gustav Janeček.
Ljudevit Vukotinović.
Josip Torbar.
Dr. Mijo Kišpatić.
Ivan Stožir.

f) Za galeriju slika:

Dr. Franjo Rački.
S. Ljubić.
Dr. Franjo Marković.
T. Smičiklas.

V.

POSLOVANJE.

1. SJEDNICE.

a) IZVADCI IZ ZAPISNIKA.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 21. prosinca 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić; drugih razreda: dr. Fr. Marković, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Vrbanić, dopisnik član dr. K. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član i predstojnik dr. Fr. Rački čita nastavak razprave o nutarnjem stanju Hrvatske prije XII. vieka, a osobito o „državnom uredjenju u onom razdobju"; odlučeno, da se štampa u „Radu".

2.

Predloženi su od prof. Iv. Milčetića: „Prilozi za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika"; odlučeno bi, da se štampaju u „Starinah".

Sjednica filozofičko-juridičkoga razr. 22. pros. 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; članovi: dr. P. Muhić i dr. Fr. Marković.

Jednoglasno je razred zaključio, da se dosadanji predstojnik razreda prof. dr. Fr. Vrbanić izabira predstojnikom za nastajuću godinu.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 28. prosinca 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, M. Valjavec, T. Smičiklas i dr. P. Matković kao tajnik.

Predmet sjednice bijaše izbor predstojnika za tekuću akademijsku godinu. Akademik i predstojnik dr. Fr. Rački bi opet predstojnikom jednoglasno izabran.

Sjednica financijalnoga odbora 31. prosinca 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Predmet viećanja bijaše realiziranje odkazanih ugarskih i erdeljskih razteretnica, pripadajućih zakladi ove akademije, koje će se 1. siečnja o. g. izplatiti.

Premda je akademija u svoje vrieme zaključila, da se za pomenute ugarske i erdeljske razteretnice, koje će se početkom ove godine unovčiti, nabavi zajednička austro-ugarska papirnata renta od $4^2/_{10}$%; nego budući da je ova renta posljednje vrieme u kurzu tako visoko poskočila, da prihod unovčiti se imajuće svote od 135.750 for. odnosno 142.537 for. a. vr. nosio bi prema sadašnjemu burzovnomu kurzu zaj. rente oko 200 for. godišnje manje nego kad bi se za tu svotu nabavili državni papiri, koji nose bar 5% čista prihoda:

Uslied toga akademijska je uprava pozvala akademijski financijalni odbor i predložila mu današnje stanje stvari uz poziv, da se sporazumno odredi, koji vrjednostni papiri da se za gore pomenutu svotu nabave, koji bi po prihod akademije bili najizdašniji.

Nakon svestranog pretresivanja bi jednoglasno prihvaćeno, da se obzirom na nastali visoki kurs zajedničke papirne rente odustane od odluke, da se nabavi

zajednička renta za gore pomenutu svotu, nego da se pogledom na sadašnji kurs vriednostnih papira nabavi 5% ugarska papirna renta, jer je glede prihoda razmjerno najpovoljnija.

Ovaj se zaključak ima bezodvlačno visokoj kr. zemaljskoj vladi priobćiti uz molbu, da izvoli naložiti kr. zemalj. blagajni, neka ona bezodvlačno kod kr. državne blagajne u Zagrebu izvoli dignuti svotu odpadajuću za ugarske i erdeljske razteretnice koje pripadaju zakladi ove akademije, te neka kod ovdješnje eskomptne banke, koja je do sada akademiji na ruku išla, za tu svotu nabavi 5% ugarsku papirnu rentu.

Skupna sjednica 5. siečnja 1890.

Zamjenik predsjednikov: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Vrbanić, Š. Ljubić, dr. B. Šulek, I. Torbar, M. Valjavec, dr. Fr. Marković, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Predstojnik javlja, da je akademija smrću izgubila pravoga člana u razredu filozofičko-juridičkom dr. Mirka Šuhaja, koj je 30. studenoga 1890. u Pešti preminuo.

2.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu" nastavak razprave pr. člana dr. Fr. Račkoga „o državnom uredjenju Hrvatske prije XII. stoljeća, a osobito o županah i gradovih".

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampaju u „Starinah" „*Prilozi za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika*" od prof. I. Milčetića.

3.

Razred filologičko-historički izabrao je za svoga predstojnika opet pr. čl. dr. Fr. Račkoga.

Razred filozofičko-juridički izabrao je za svoga predstojnika opet pr. člana dr. Fr. Vrbanića.

4.

Akademija je čestitala preuzvišenomu pokrovitelju na imenovanju za biskupa prije 40 godina, a preuzv. je pokrovitelj na čestitci liepo zahvalio.

5.

Novoizabrani članovi ove akademije: prof. N. A. Menšutkin u Petrogradu, prof. dr. K. Jireček u Pragu, prof. dr. Blaž Lorković i prof. dr. K. knez Vojnović u Zagrebu zahvaljuju, što su izabrani za članove ove akademije.

6.

Preuzvišeni gospodin ban, dopisom od 22. studenoga 1889. br. 3638. Pr. uzimlje na znanje izbor dr. D. Štura u Beču, i Stjepana Schulzera-Migenburžkoga u Vinkovcih za počastne članove, a dr. Fr. Vejdovskoga u Pragu za dopisujućega člana; ujedno odobrava izbor I. M. Žujovića, prof. u Biogradu, i Nikolaja Alexandrovića Menšutkina, prof. u Petrogradu, za dopisujuće članove.

7.

Gospodarsko družtvo u Moskvi pozivlje na svetkovinu (19./I. 1890.) 25-godišnjega predsjednikovanja svoga predsjednika I. N. Matilova.

8.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija s redakcijom etnografijskoga časopisa „Visla“ u Varšavi, a slati će joj se „Rad“ filolog.-histor. i filosof.-juridičkoga razreda.

9.

Akademijski odbori od minule godine odobreni su i za ovu godinu, na ime: za financijalni odbor gg. pr. članovi: T. Smičiklas i dr. Fr. Vrbanić. U odbor za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. P. Matković, N. Nodilo, T. Smičiklas, I. Tkalčić i dop. čl. R. Lopašić. U odbor za izdavanje starih pisaca hrvatskih: dr. Fr. Rački, A. Pavić, dr. Fr. Marković, Petar Budmani i dop. čl. dr. T. Maretić. U odbor za galeriju slika izabrana su gg. članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. Fr. Marković i T. Smičiklas. U odbor za sakupljanje tradicionalne literature: dr. Fr. Rački, M. Valjavec, N. Nodilo, Tade Smičiklas, i dop. čl. dr. Tomo Maretić.

U potresni odbor: Ljud. Vukotinović, dr. Gj. Pilar, I. Torbar, dr. K. Zahradnik, dr. G. Janeček, dr. V. Dvořak, dr. M. Kišpatić i prof. I. Stožir.

10.

Čitan bi zapisnik sjednice financijalnoga odbora u poslu realiziranja ugarsko-erdeljskih razteretnica pripadajućih zakladi ove akademije, koje će se razteretnice u iznosu od 135.750 for. k. n. ili 142.537 for. a. vr. izplatiti prvih dana siečnja 1890. (gl. zapisnik istoga odbora od 31. prosinca 1889.)

U toj sjednici nakon svestrana pretresivanja bi jednoglasno odlučeno, da se obzirom na nastali visoki kurs papirne rente odustane od odluke da se za gore pomenutu svotu nabavi zajednička $4^2/_{10}\,\%$ papirna renta, nego da se pogledom na sadašnji kurs vriednostnih papira nabavi 5% ugarska papirna renta; jer je glede prihoda razmjerno najpovoljnija.

Ova odluka bi bezodvlačno priobćena visokoj kralj. zemaljskoj vladi, koja odpisom svojim od 2. siečnja

t. g. br. 51. javlja, da je u smislu pomenute odluke naloženo kr. zem. blagajni, da se za realizirane ugarsko-erdeljske razteretnice nabavi pomenuta ugarska 5% papirna renta, i da je provedenje toga posla povjereno ovdješnjoj hrvatskoj eskomptnoj banci. Ovaj posao financijalnoga odbora i akademijske uprave bi jednoglasno odobren.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 8. siečnja 1890.

Predstojnik: dr. Gj. Pilar; članovi razreda: dr. Dr. Zahradnik, dr. G. Janeček, dr. V. Dvořak, dr. Mijo Kišpatić.

Za predstojnika ovoga razreda bi izabran gosp. prof. Spiridion Brusina.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 5. veljače 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi: M. Valjavec, dop. član dr. T. Maretić, a dr. P. Marković kao tajnik.

Pravi član M. Valjavec čita razpravu o akcentu u participima, infinitivu i supinu u kranjskoj i ugarskoj slovenštini i hrvatskoj kajkavštini; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 18. veljače 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, P. Budmani, N. Nodilo, dop. čl. dr. K. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član N. Nodilo čita posljednji dio svoje razprave o „religiji Srba i Hrvata“, naime o „Mjesecu“ i

„Danici"; odlučeno, da se štampa u prvoj dojdućoj knjizi „Rada".

2,

Predana bi razprava prof. dr. M. Šrepela: „Latinski izvor i ocjena Kašićeve gramatike"; odlučeno da se štampa u „Radu".

Skupna sjednica 23. veljače 1890.

Predsjednikov zamjenik: predstojnik dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić. J. Torbar, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava pr. čl. N. Nodila o „Mjesecu i Danici".

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava sveučil. profesora dr. M. Šrepela: Latinski izvor i ocjena Kašićeve gramatike.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava pr. člana M. Valjavca o akcentu u participima, infinitivu i supinu u kranjskoj i ugarskoj slovenštini i hrvatskoj kajkavštini.

2.

Povodom javljene smrti pokojnoga akademika dr. M. Šuhaja (gl. zapisnik skupne sjednice od 5. siečnja 1890.) pita pr. član T. Smičiklas: da li je prigodom smrti Šuhajeve bila na akademijskoj zgradi izvješena crna za-

stava. Predstojnik odgovori: crna zastava, koja se prigodom svakoga akademika bez razlike izvjesi, bila je takodjer prigodom smrti Šuhajeve izvješena. Ovaj odgovor predstojnikov mnogi su pritomni akademici posvjedočili.

3.

Razred matematično-prirodoslovni izabrao je pr. člana S. Brusinu za svoga predstojnika.

4.

Predstojnik javlja: da je dne 9. veljače t. g. preminuo u Hitzingu kod Beča veliki hrvatski rodoljub i dobrotvor ove akademije Metel barun Ožegović.

S obzira na velike pokojnikove zasluge akademijska je uprava, potaknuta primjerom gradske obćine i hrvatske Matice, da izrazi pokojniku počast, koju mu je dužna ova akademija kao svomu dobrotvoru i prijatelju, dala položiti mu vienac na odar i odaslala je tajnika dr. P. Matkovića u Beč k sprovodu. Uprava moli, da sl. akademija izvoli ovu odredbu uprave i u to ime izdane troškove odobriti. Odobravajuć sve to što je učinjeno izriče akademija pokojniku: „Slava“.

5.

Dopisujući članovi: dr. M. Derenčin i prof N. Žujović u Biogradu, zahvaljuju, što su izabrani za članove ove akademije.

6.

Gospoja Zdenka Švrljuga rodj. pl. Čačković poklonila je za galeriju slika dvie slike-pastella Samuela Botschilda od g. 1692. Prem da je akademijska uprava veledušnoj darovateljici jur zahvalila, opetuje tu zahvalnost i sva akademija.

7.

Velečastni gospodin župnik J. Beruta, upravljatelj akademijske imovine u Koprivnici, dostavio je kupoprodajni ugovor skopljen s Terezom Hadun glede njeke akademijske sgrade nasliedjene od pokojnoga Kosa, a prodane na javnoj dražbi za 243 for. Akademijska je uprava ugovor podpisala i jedan primjerak za dalju porabu pridržala.

8.

Visoki kr. vladni odjel za bogoštovje i nastavu javlja odpisom svojim od 30./I. t. g. br. 1935., da se za gotovinu unišlu realiziranjem ugarsko-erdeljskih razteretnica spadajućih zakladi jugoslavenske akademije u skupnoj nominalnoj vriednosti od 135.750 for. sr. ili 142.537 for. 50 novč. a. vr. u iznosu od 140.437 for. 50 novč. nabavilo kod mjenjačnice hrv. eskomptne banke zadužnica 5% ugarske papirne rente u nominalnoj vriednosti od 142.200 for. i izdalo se za nje kupovnina po tečaju od 99.675 s 141.737 for. 85 novč., uz naknadu kamata s 730 for. 75 novč., dakle ukupno 142.461 for. 60 nč. Ovaj izvještaj visoka kr. odjela bi sa zahvalnošću uzet na znanje i ravnanje.

Sjednica odbora za galeriju 13. ožujka 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; odbornici: Š. Ljubić, T. Smičiklas i dr. Fr. Marković.

1.

Odborski predsjednik dr. Fr. Rački prikazuje sliku N. Mašića predstavljajuću „Ličanina“, koja je sada vlastničtvo gospodje Laure udove Jurkovićeve, a voljna ju je prodati za galeriju propustiv odboru, da ustanovi cienu. Predsjednik zagovara kupnju obzirom na umjetnu

vriednost slike i što će se njom pomnožiti broj Mašićevih slika naše galerije. Predlaže, da se za nju ponudi stotina forinti, koja će se podmiriti iz prihoda galerije. Odbor prihvaća jednoglasno taj predlog.

2.

Odborski predsjednik obavješćuje, da je na molbu uglednih domoljuba uz naknadno odobrenje odbora dozvolio, da slovenska umjetnica Ivana Kobilca izloži svoje slike u dvorani kartona bezplatno pod jednim uvjetom, da se dvorana poslije izložbe očisti; dozvolio je tim pripravnije, što je umjetnica čisti prihod od ulaznine namienila zakladi liečničkoga fakulteta ovdješnjega sveučilišta.

Uzima se s odobrenjem na znanje.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 15. ožujka 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: P. Budmani i dop. čl. dr. T. Maretić; drugih razreda: dr. K. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

Dopisujući član dr. T. Maretić čita obznane o trima najznatnijim linguističnim djelima g. 1889. Isti predao je razpravu: slavenski i litavski nominalni akcenat; odlučeno, da se oboje štampa u „Radu“.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 16. travnja 1890.

Predstojnik: Sp. Brusina; članovi razreda: J. Torbar, dr. Gj. Pilar i dr. M. Kišpatić; drugih razreda: M. Valjavec, P. Budmani, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član dr. M. Kišpatić čita svoju razpravu: Kloritni škriljevac iz Psunja; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Isti čita izvještaj potresnoga odbora za 1888. i 1889. godinu; odlučeno da se štampa u „Radu“.

Skupna sjednica 20. travnja 1890.

Predsjednikov zamjenik: predstojnik dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava dop. čl. dr. T. Maretića: *Slavenski i litavski nominalni akcenat.*

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se od istoga člana Maretića štampaju u „Radu“ obznane o trima najznatnijim linguističnim djelima g. 1889.

2.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava pr. člana dr. M. Kišpatića: *Kloritoidni škriljevac iz Psunja.*

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se od istoga člana Kišpatića štampa u „Radu“ izvještaj potresnoga odbora za god. 1888. i 1889.

3.

Čitan bi i odobren zapisnik za galeriju slika (gl. zapisnik sjednice istoga odbora od 13./III. t. g.). (Gledaj niže.) K tomu javlja predstojnik, da je preuzv. pokrovitelj poklonio galeriji liepu kopiju u akvarelu od E. Kaisera slike Andrije del Sarto: „porodjenje bogorodice, koje se matica nalazi u arkadah crkve Anunziate u Fiorenci. Slika će se smjestiti u dvorani kartona, a velikodušnomu dobrotvoru izriče akademija za ovaj liepi dar najučtiviju hvalu.

4.

Preuzvišeni pokrovitelj zahvaljuje akademiji, što mu je čestitala k imendanu.

5.

Barun Ljudevit Ožegović zahvaljuje akademiji, što je izaslala svoga člana k sprovodu i što je položila vienac na odar pokojnoga mu otca Metela.

6.

Visoka kr. zemaljska vlada priobćila je računarske izkaze o zakladi ove akademije koncem god. 1889. Zaklada je imala ukupno 398.040 for. 26 nč. u nominalnoj vriednosti. Financijalna operacija provedena početkom g. 1890. još nije u izkazih izkazana. Proračun zaklade za g. 1890. proračunan je na 15.772 for. Uprava je dostavila ove izkaze financijalnomu odboru, koji jih je bez primjetbe povratio.

S tim u savezu javlja visoka kr. zem. vlada (27./III. t. g. br. 2501.), da je 5-postotna ugarska papirna renta za akademijsku zakladu vinkulirana u jednu zadužnicu od 142.200 for. br. 3629 od 7./II. 1890.).

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 10. svibnja 1890.

Predstojnik: odsutan; članovi razreda: M. Valjavec, dr. Fr. Maixner, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Prof. dr. M. Šrepel kao gost čita razpravu o postanju latinskoga b-imperfekta i b-futura; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

2.

Predložena bi razprava g. M. Milasa o današnjem trpanjskom dialektu; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Sjednica odbora za galeriju 14. lipnja 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; odbornici: Š. Ljubić, T. Smičiklas i dr. Fr. Marković.

1.

Odborski predsjednik dr. Fr. Rački javlja, da su galeriji poklonili: a) pokrovitelj biskup J. J. Strossmayer sliku kupljenu u Firenci, koja je u trgovini umjetnina i starina kod Gagliardia izložena bila pod imenom Petra Perugina, a koju profesor i restaurateur starih slika kod tamošnje galerije akademije umjetnosti Cambi pripisuje Francescu Fracii. b) akademik I. Tkalčić prvotisak s miniaturami.

Ovi se darovi primaju sa zahvalnošću, te je slika fiorentinska prikazujuća madonu smještena u II. dvorani galerije, a prvotisak s miniaturami postavljen u ormar u sbirku miniatura u VI. dvorani.

2.

Odborski predsjednik predlaže, da se za posjet galerije stranaca ustanovi vrieme od 12—1 sata svaki dan uz prijavu kod akademijskoga podvornika; pošto je ovaj dužan obavljati i druge akademijske poslove, koje bi zanemario, kada bi cielo jutro stajao na uslugu stranim posjetnikom galerije, a ovim je dovoljno providjeno, ako se ono vrieme za posjet odredi.

Predlog se prima, te ima za obaviest priobćiti na tabli.

3.

Slikar Metudi moli dozvolu, da smije kopirati sliku I. Čermaka: Ranjeni Crnogorac.

Dozvoljava se, razumieva se u samoj galeriji.

4.

Pošto je prvo izdanje popisa slika galerije razpačano: zaključuje se, da se štampa II. popunjeno i izpravljeno izdanje.

Sjednica filozofičko-juridičkoga razreda 19. lipnja 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; članovi razreda: dr. Fr. Marković; dop. čl.: dr. K. knez Vojnović i dr. B. Lorković; drugih razreda: dr. Fr. Rački, dr. Gj. Pilar, P. Budmani, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

Dopisujući član dr. Kosta knez Vojnović čita razpravu o državnom ustrojstvu republike dubrovačke; odlučeno, da se štampa u „Radu".

Skupna sjednica 22. lipnja 1890.

Predsjednikov zamjenik: predstojnik dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. Fr. Vrbanić, Š. Ljubić, M. Valjavec, dr. Fr. Marković, P. Budmani, dr. K. Zahradnik, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filogičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava prof. dr. M. Šrepela *o postanju latinskoga b-imperfekta i b-futura.*

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava M. Milasa *o današnjem trpanjskom dialektu.*

2.

Odobrena bi odluka filozofičko-juridičkoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava dop. člana dr. Kost. kneza Vojnovića *o državnom ustrojstvu republike dubrovačke.*

3.

Kod glavne skupštine osjegurajuće zadruge „Croatie“ zastupao je akademiju tajnik dr. P. Matković.

4.

Uzimlje se sa zahvalnošću na znanje, da su izplaćeni zapisi: pokojnoga akademika A. Vebera u hrv.-slav. zemljišno-odkupnoj obveznici od 1000 for., a pokojnoga opata Ivana Fiamina u iznosu od 500 for.

5.

Visoka kr. zemaljska vlada javlja, da je nabavljena za akademijsku zakladu jedna obveznica zajedničke papirne rente od 100 for.

6.

Poglavarstvo kr. i sl. grada Zagreba javlja, da je izvučena drž. srećka od god. 1860. (ser. 2900 br. 14—1), pripadajuća zakladi ove akademije, u iznosu od 100 for., koju svotu je gradsko poglavarstvo kr. zem. blagajni predalo.

7.

Presvietli gosp. Ljudevit barun Ožegović poklonio je akademiji pisma svoga pokojnoga otca Metela. Isti je poklonio takodjer tri sanduka knjiga, kojimi će se akademijska knjižnica popuniti.

Za jedan i drugi dar izriče se veledušnomu darovatelju najučtivija hvala.

8.

Čitan i bi odobren zapisnik odbora za galeriju slika (gl. gore zapisnik sjedn. istoga odbora od 14. lipnja t. g.). Veledušnomu dobrotvoru preuzvišenomu pokrovitelju i akademiku Tkalčiću izriče akademija najučtiviju hvalu.

9.

Akademijski računi o prihodu i razhodu za 1889. godinu, izpitani i odobreni po financijalnom odboru, uzimlju se uz izvještaj predstojnika dr. Fr. Račkoga na znanje i ravnanje, predstojniku pako podjeljuje se absolutorij i izriče mu akademija veliku zahvalnost za njegov neumorni trud. — Izvještaj glasi:

Slavna akademijo!

Pokle je tek prije tri dana dotiskana posljednja knjiga izdana troškom prihoda godine 1889., mogli su tek sada zaključeni biti njezini računi.

Ukupan se prihod izkazuje sa 19.313 for. 76 novč. a ukupan razhod sa 19.825 for. 59 nč. te prema tomu zaključuju se računi s manjkom od 511 for. 83 novč., koji se imade pokriti iz prihoda godine tekuće. Prihod minule godine je manji od prihoda predprošle godine za 1867 for. 54 nč. i to ponajglavnije s toga, što je iz prihoda akademijske zaklade doznačeno bilo za 1536 for. manje nego li godine 1888. i što je akademijska knjižara za 1122 for. 13 nč. manje knjiga razprodala. Dakle ove dvie stavke iznosile su za 2658 for. 13 nč. manje. Pošto je proračun za g. 1889. sastavljen bio na osnovu prihoda g. 1888., to se taj manjak nije mogao predvidjeti. Uz to njeka su djela izašla obširnija, po tom skupocjenija, nego li je u proračunu predvidjeno bilo.

Premda je prihod manji bio, to se je u književne svrhe izdalo više nego li godine 1888. Tako za tisak 8262 for. 41 nč. prema 7862 for. 19 nč. god. 1888., za nagrade samo za 15 for. 30 nč. manje. Nu zato se je kod neknjiževnih izdataka prištedilo. Šta se prihoda kuća tiče, zagrebačka nosi prilično jednako; nu koprivnička je od malene koristi.

Na račun prihoda god. 1889. izašlo je ukupno jedanaest knjiga, na ime pet knjiga „Rada“, za tim po jedna „Starina“, starih hrv. pisaca, historijskih spomenika i rječnika, ljetopisa i jedno posebno djelo. — Napokon spominjem, da manjak, kojim svršava godina, ne zabunjuje ništa i ne smeta redovita poslovanja, pošto izdavanje djela prelazi iz jedne na drugu godinu.

U Zagrebu polovinom lipnja 1890.

Dr. Fr. Rački v. r.

I. Priegled

prihoda i razhoda zaklade jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti god. 1889.

A. Prihod.

	for. n.	for. n.
1. Ostatak godine 1888. . . .		979·57
2. Četiri petine čista prihoda akademijske zaklade u smislu čl. XIV. pravila, koje po izkazih kr. zem. računovodstva, priobćenih po kr. vladnom odjelu za bogoštovje i nastavu od 27. ožujka 1889. god. br. 3188 i 24. srpnja t. g. br. 4519 iznose	14.634	
K tomu kamati od uloženih kod hrv. eskomptne banke novaca	45·05	14.679·05
3. Čist prihod od kuća		357·07
4. Poseban prihod Strossmayerove galerije akademijske		469·65
5. Čist prihod od razprodanih knjiga		1.681·96
6. Prihod druge vrsti		146·46
7. Prinos preuzv. pokrovitelja J. J. Strossmayera za rječnik . .		1.000·—
Ukupno .		19.313·76

Slovom: devetnaest tisuća tri stotine i trinaest forinti 76 novč.

B. Razhod.

	for. n.	for. n.
1. Uprava: plaća tajnicima, pisaru, podvorniku, nagrada činovniku kr. računovodstva		1.980·—
2. Pisara		43·19
3. Akademička palača: osjeguranje, popravci, ogrjev, razsvjeta, čišćenje, pokućtvo . .		462·34
4. Književan rad, knjižnica i galerija slika:		
a) tisak i vez obielodanjenih djela	8.262·41	
b) nagrade piscem	5.707·70	
c) nova gradja za akademijski rječnik	352·47	
d) skupljanje histor. gradje .	190·—	
e) knjižnica: plaća knjižničaru i časopisi	805·40	
f) galerija: restauracija slika, okviri, stakla, ormari . .	1.021·35	
g) poštarina i odprema knjiga	66·33	16·405·66
5. Izvanredni i nepredvidjeni izdatci:		
a) odplata zajma od 13.000 za gradnju palače . . .	733·60	
b) drugi izdatci	200·80	934·40
Ukupno . .		19.825·59

Slovom: devetnaest tisuća osam stotina i dvadeset i pet for. 59 novč.

Prema tomu izkazuje se sveukupan

A. Prihod	19.313	for.	76 nč.
B. Razhod	19.825	„	59 „
dakle manjak	511	for.	83 nč.

t. j. pet stotina i jedanaest for. 83 nč., koji prelazi u izdatak godine 1890.

Pregledani i nadjeni u redu

U Zagrebu, 21. juna 1890.

Financijalni odbor:

Dr. Fr. Vrbanić v. r. Tade Smičiklas v. r.

Iz prihoda god. 1889. izašlo je na svjetlo jedanaest knjiga, naime „Rada“ knj. XCIV, XCV, XCVI, XCVII, XCVIII. Starina knj. XXI, starih hrvatskih pisaca knj. XVII, Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium vol. XX, rječnika hrvatsko-srpskoga jezika sv. XI, istorija hrvatskoga pravopisa (posebnih djela IX) od akademika dr. T. Maretića i Ljetopisa sv. IV.

II. Izkaz

svih javnih i privatnih obveznica spadajućih na zakladu akademijsku koncem g. 1889. po izkazu kr. zem. računarskoga ureda od 27. veljače 1890. god.

		for.	nč.
1.	U gotovom novcu	6	60
2.	U razteretnicah hrvatsko-slavonskih .	105,130	—
	erdeljskih	133.750	—
3.	U odkupnih hrv. slav. obveznicah .	10.200	—
4.	U zadužnicah sjedinjenoga držav. duga	68.200	—
5.	U obveznicah lutrijskoga zajma . .	12.000	—
6.	U dionicah	50	—
7.	U zadužnicah austr. papir. rente . .	21.400	—
8.	U 4% ugarskoj zlatnoj renti . . .	11.700	—
9.	U srećkah	95	—
10.	U dionicah austrijskog veres. zavoda	100	—
11.	U dionicah društva „Associazione dalmatica“	20.000	—
12.	U zadužnicah dunav. parobr. društva	100	—
13.	U privatnih obveznicah	15.208	—
14.	U knjižici I. hrvatske štedionice . .	90	66
	Ukupno . .	398.040	26

10.

Prihvaća se predlog, da se u mjesto jedne knjige „Rada“ za tekuću godinu izda još jedna knjiga „Starina“.

Ovom prilikom potaknuto je pitanje o katalogiziranju akademijske biblioteke. Pošto se je priznala potreba osim ceduljnoga još i podpunoga, abecednoga odnosno inventarnoga kataloga, izabran bi odbor, naime gg. akademici I. Tkalčić, T. Smičiklas i dr. G. Janeček, koji će ovo pitanje svestrano proučiti i akademiji što prije dotične predloge podastrieti.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 23. lipnja 1890.

Predstojnik: S. Brusina; članovi razreda: J. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, dr. K. Zahradnik.

Razred predlaže dopisujuće članove.

Akademik dr. Gj. Pilar javlja, da je njegovo djelo „O geografskim koordinatama“ gotovo doštampano, samo još naslov te uvod da treba.

Isto javlja akademik dr. G. Janeček, da je prva polovica njegovog spisa o fizikalnoj kemiji doštampana, te da će ovih dana na svjetlo izaći.

Sjednica odbora za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika 1. srpnja 1890.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi: Š. Ljubić, I. Tkalčić, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

O historijskoj gradji, koja je dosele sakupljena, izvješćuje se ovo:

1.

Listine iz mletačkoga arkiva, koje uredjuje akademik S. Ljubić, imaju se nastaviti do propasti kraljevine Bosne, odnosno do god. 1470. Ove tekuće godine štampati će se 30 araka, a ono što će preostati, štampati će se sliedeće 1891. godine.

2.

Akademik dr. Fr. Rački izvješćuje o sakupljanju gradje za „Codex diplomaticus et epistolaris“.

Pošto su listine XII. vieka izdane u Kukuljevićevu „Codex diplom.“ knj. II., te će se za taj viek listine

*

kolationovati i popuniti: to se je veća pažnja obratila na XIII. viek i djelomice na prvu polovinu XIV. vieka. Prije svega, da se imade podpun pregled svih izdanih izprava, izpisane su listine onoga razdobja iz velikih zbornika: Lučića, Farlata, Krčelića, Fejera, izdanja kr. magjarske akademije itd. (s oznakom kod svake, gdje se ili matica ili priepis nalazi). Započeto je i kolacionovanje; tako je dr. Fr. Rački dotična izdanja prispodobio s izpravami, koje se čuvaju u dvorskom arkivu bečkom; dr. Jeliću, stanujućemu sada u Rimu, povjereno, da listine pape Inocencija III. i sliedećih po Theineru u djelih: Monumenta Hungariae i Slavorum meridionalium sravni i izpravi po regestih vatikanskoga arkiva, što je on i učinio sve do regesta Grgura IX. uključivo. Izdanja listina I. Tkalčića nisu ni izcrpana ni prispodobljena, jer se dielom držalo površnim, dielom odgodjeno na kašnje vrieme. — Misli se u obće, da se sakupljanje gradje nalazeće se u zagrebačkih arkivih, koje se svaki čas može započeti, odgodi; pa da se najprije prikupi gradja stranih arkiva. Uz prispodabljanje izdane gradje spomenuti Rački i Jelić izpisali su izprave još neobielodanjene, u koliko su im došle pod ruku. — Zadarski profesor Brunelli prepisao je 42 listine XIII. vieka iz tamošnjega zem. arkiva, a I. Tkalčić do 103 iz domaćih arkiva.

Od stranih arkiva, pošto je gradja mletačkih izcrpana po akademiku Ljubiću, obratiti će se pažnja osobito na vatikanski, dalmatinski i budim-peštanski.

Vatikanski obećaje obilnu žetvu, odkada se veledušnošću sadašnjega pape Lava XIII. učeni sviet smije slobodnije služiti historijskim blagom ondje zakopanim. S toga bi akademiji imalo ležati na srcu, da prema svojim sredstvom pomogne čim više, kako bi se Jeliću

boravak u Rimu omogućio. Odanle mogao bi pabirkovati i po arkivih i knjižnicah Napulja i Firence, a kada se desi u Dalmaciji ljetnih mjeseci, takodjer u zadarskom i spljetskom arkivu, radi čega se s njim dogovara. Što je već do sada sakupljeno gradje, kada bi se kritički obradila, dalo bi dvie tiskane knjige.

Isti akademik izvješćuje, da je akademija preporučila predstojničtvu arkiva vatikanskoga svećenika dr. Jelića, koji za akademiju radi.

3.

Akademik T. Smičiklas izvješćuje o sakupljanju gradje za „acta diaetalia". Izvještaj glasi:

Vele slavnoj akademiji u pogledu *acta diaetalia* — čast mi je izviestiti:

1. Prepisani su zapisnici do god. 1600. iz originala do sada manjkavo izdani od Fraknoja, prepisani od nevješta čovjeka iz jednoga staroga prepisa.

2. Iz tajnoga bečkoga arkiva dobio sam do sada samo do god. 1530. prepisa, ali sam pobilježio sve do god. 1600., te se marljivo prepisuje.

3. Gosp. Lopašić prepisao je i za sabore i za acta Habsburgica, koja sam nakanio izdavati pored sabora, veoma krasnih stvari iz ljubljanskoga arkiva, a prepisao je i one zanimive ali veoma loše izdane stvari od Krčelića za g. 1529—1530., korespondenciju Kacijanerovu, biskupa Šimuna Erdeda, Karlovića itd.

Za sada ne kanim prekoračiti god. 1600., a u to ime polazim jošte u Gradac i u Ljubljanu, a prema okolnostima i u Innsbruck i u Budimpeštu. Tekar kada dovršim 16. vijek za štampu, nastojati ću i dalje po mogućnosti.

4.

Akademik Smičiklas predlaže sbirku listina i pisama glagolskih, što je sakupio R. Lopašić. Izvještaj glasi:

Čast mi je predložiti zbirku „Croatica“ od gosp. R. Lopašića za 15. i 16. vijek. Spomenici su svi pisani najprije i najviše glagolicom, a ima ih i cirilicom i latinicom.

Predlažem, da ih akademija u posebnom tomu „Monumenta“ štampa. Ali imam primietiti:

1. Spomenici su prepisani latinicom, a ja sam za to, da se štampaju cirilicom, osim onih, koji su pisani latinicom.

2. Da se dopune i poveljama, kojih ima i gosp. Lopašić, ima ih i akademija, a njeke ima presv. gosp. dr. Rački, a možda bi se još gdjekoja dobila.

3. K ovim spomenicima pribrojio bih ja i urbare, naročito onaj frankopanski hrvatski 15. vijeka, koji je u gosp. Lopašića.

4. U obće neka bude ovo II. tom iza Kukuljevićevih „Acta Croatica“.

Odluka o toj sbirci sliedit će, kad se sbirka od drugih članova pregleda i drugimi listinami popuni.

5.

Predlažu se od o. E. Fermendžina „acta Bosnae ecclesiastica“, o kojih će takodjer sliediti u svoje vrieme odluka.

6.

Kod predlaganja nastavka ili III. knjige od „acta Ragusina“ odlučeno bi, da se stvari od manje vriednosti priobće u kratkom izvodu i da se samo znatnije „commissiae štampaju per extensum.

Ovi su izvještaji uzeti na znanje i ravnanje.

Sjednica odbora za tradicionalnu literaturu 10. srpnja 1890.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi: N. Nodilo, T. Smičiklas, M. Valjavec i dr. T. Maretić.

Pojedini članovi u kratko navedoše razloge za svoja mnienja, koja se razlikuju od mnienja što su izražena u izratku odborskog člana dr. T. Maretića:

1. Da se skuplja gradja za tradicionalnu literaturu ne samo hrvatska i srpska, već takodjer slovenska.

2. Da se u krug ovoga posla uzmu jezik, imenito nariečja, za tim predaje i uspomene prošlosti sačuvane u pripovietkah, pjesmah, poslovicah, basnah, gatkah itd.

3. Da uži odbor, sastavljen od dr. Fr. Račkoga, T. Smičiklasa i N. Nodila, sastavi pitanja i naputak za skupljanje gradje u području folkloristike; za tijem uži odbor od M. Valjavca i dr. T Maretića da izradi potanji naputak za sabiranje dijalektologičke gradje. Ovaj drugi pododbor može uzeti u pomoć takodjer akademika P. Budmania.

Skupna sjednica 20. srpnja 1890.

Predsjednikov zamjenik: predstojnik dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. Fr. Vrbanić, Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, dr. K. Zahradnik, Iv. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava prof. A. Mohorovičića: „Njekoji rezultati opažanja oblaka na kr. nautičkoj školi u Bakru“.

3.

Čitan bi i odobren zapisnik odbora za izdavanje historičkih i juridičkih spomenika (gl. zapisnik sjednice istoga odbora od 1. srpnja t. g.).

4.

Čitan bi i odobren zapisnik odbora za sakupljanje tradicionalne literature (gl. zapisnik sjedn. istoga odbora od 10. srpnja 1890.).

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 11. listopada 1890.

Predstojnik: Sp. Brusina; članovi razreda: J. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. K. Zahradnik, dr. G. Janeček i dr. M. Kišpatić; drugih razreda: dr. Fr. Rački, dop. čl. dr. K. kn. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

Čitana bi razprava prof. A. Mohorovičića: „Njekoji rezultati opažanja oblaka na kr. nautičkoj školi u Bakru“; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 22. listopada 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: S. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član Ivan Tkalčić čita razpravu: Parnice proti vješticam u Hrvatskoj; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

2.

Predan bi prilog otca Eusebija Fermendžina: Listovi o izdanju glagolskih crkvenih knjiga i drugih književnih prilikah u Hrvatskoj g. 1620—48.; odlučeno, da se štampa u „Starinah“.

3.

Predan bi prilog Julija Jankovića, profesora u Varaždinu: Ustanove nekih cehova u Varaždinu; odlučeno, da se odkupi rukopis od pisca za poseban odjel historičko-juridičkih spomenika.

Sjednica filozofičko-pravoslovnoga razreda 5. studenoga 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; članovi razreda: dop. član dr. Bl. Lorković i dr. Kosta knez Vojnović; drugih razreda: Sp. Brusina, a dr. P. Matković kao tajnik.

Dopisujući član dr. Bl. Lorković, čita svoju razpravu: Sadanje stanje gospodarske nauke; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Skupna sjednica 9. studenoga 1890.

Predsjednikov zamjenik: Dr. Fr. Rački; pravi članovi: Šime Ljubić, J. Torbar, Lj. Vukotinović, Spiro Brusina, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković, kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava pravoga člana I. Tkalčića: Parnice proti vješticam u Hrvatskoj.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Starinah“ prilog otca E. Fermendžina naime: Listovi o izdavanju glagolskih crkvenih knjiga i drugih književnih prilika u Hrvatskoj god. 1620. do 1648.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se odkupi od Julija Jankovića, profesora u Varaždinu rukopis: ustanove njekih cehova u Varaždinu, koj će se s vremenom

štampati u posebnom odjelu historičko-juridičkih spomenika.

2.

Odobrena bi odluka filologičko-pravoslovnoga razreda, da se štampa u radu razprava dopisnika-člana dra. Bl. Lorkovića: Sadanje stanje gospodarske nauke.

3.

Akademija je čestitala preuzvišenomu pokrovitelju prigodom 40-godišnjice njegova biskupovanja, a akademici Rački, Matković, Smičiklas i Vojnović čestitali su na ime akademije preuzv. pokrovitelju na dan svetkovine u Djakovu.

4.

Akademija je čestitala odboru za odkriće Kačićeva spomenika, a akademik Smičiklas zastupao je akademiju kod te svečanosti. Buduć da je isti akademik o svom trošku u Dalmaciju putovao, izriče mu akademija u to ime veliku hvalu.

5.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija sa zavodom „Specula vaticana“ u Rimu, a slati će mu se publikacije matematično-prirodoslovnoga razreda.

6.

Odvjetnik dr. G. Bulat izvješćuje o sadašnjem stanju družtva „Associazione Dalmata“ u Spljetu. Predstojnikovo razlaganje o izvještaju i predmetu uzeto bi s izvještajem na znanje.

7.

Visoki kr. vladni odjel za bogoštovje i nastavu javlja, da su akademijski računi za g. 1889. od računarskoga ureda kr. zemaljske vlade odobreni.

8.

Izvještaj predstojnikov o popravcih na krovu akademijske palače uzimlje se s odobrenjem na znanje.

9.

Predstojnik izvješćuje o stanju akademijske kuće u Vlaškoj ulici i predlaže, da bi se odredio mali odbor, koji će sa strukovnjaci izpitati predloženu dogradnju, te akademiji u svoje vrieme konkretan predlog podastrieti. Odbor će sastojati od predstojnika dra. Franje Račkoga i članova financijalnoga odbora.

10.

Preuzv. pokrovitelj poklanja akademijskoj galeriji sliku oca Medovića: Sv. Bonaventura, a akademija izriče veledušnomu darovatelju najučtiviju hvalu.

11.

Predstojnik dr. Fr. Rački poklanja galeriji sliku: „poklonstvo maga", za taj liepi dar izriče akademija darovatelju najučtiviju hvalu.

12.

Uprava pozivlje predstojnike razreda, neka sazovu sjednicu, u kojoj će razpravljati, imade li koje gotovo djelo, kojega bi se trošak uvrstio u proračun za g. 1891.

13.

U savezu s odlukom skupne sjednice od 23. veljače o. g. čitan bi obrazloženi predlog financijalnoga odbora, da se odkaže knjižari Hartmanovoj (Kugli i Deutsch) postojeći ugovor o razprodavanju akademijskih knjiga. Većinom glasova zaključeno je, da se knjižari odkaže postojeći ugovor o razprodaji akad. knjiga prema odredbi ugovora, i da se knjižara pozove, da zaključi račune o razprodanih akad. knjigah, a da nerazprodane povrati.

Sjednica odbora za izdavanje starih pisaca 18. studenoga 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; odbornici: P. Budmani i dr. T. Maretić.

1.

Predsjednik spominje, da je sazvao sjednicu, da o tom vieća, bi li se u proračun, koji se za buduću godinu sastavlja i koji će se glavnoj skupštini predložiti, uvrstila njeka svota za izdanje kojega staroga pisca.

Zaključeno, da bi svakako bilo dobro, da se buduće godine, pošto tekuće nije nijedan pisac izdan, izda XVIII. knjiga starih pisaca.

2.

Pošto je već od prije izražena želja, da se kod izdavanja nastoji popuniti doba prije Ivana Gundulića:

Zaključeno, da se za štampu prirede djela Dinka Ranjine, pjesnika trajne vriednosti, neobzirući se na to što su i u novije doba izdana. O samom izdanju pridržava si odbor poseban zaključak.

Sjednica javna 20. studenoga 1890. na spomen 200-godišnjice oslobodjenja od Turaka.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: S. Ljubić, Spiro Brusina, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, dr. Fr. Maixner, T. Smičiklas, P. Budmani, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, dop. član dr. K. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član prof. Tade Smičiklas čita svoju razpravu „Oslobodjenje Slavonije od Turaka“; odlučeno, da se štampa s izpravami i kartom kao posebno djelo 1891. godine.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 26. studenoga 1890.

Predstojnik: S. Brusina; članovi razreda: dr. Gj. Pilar, J. Torbar, dr. K. Zahradnik, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić.

1.

Pravi član dr. Gj. Pilar predaje u rukopisu 2. dio radnje prof. Mohorovičića: „Njekoji rezultati opažanja oblaka u Bakru".

Zaključeno, da se štampa u „Radu".

2.

Predstojnik S. Brusina predlaže akademiji prispjeli otisak matematičke radnje od Fr. Lesske iz Debrecina.

Ustupa se akad. knjižnici.

3.

Predstojnik pita, ima li tko od prisutnih članova djelo, za koje bi trebalo zatražiti pokriće u dogodišnjemu proračunu. Pošto nitko ne pripravlja nikakova samostalna djela za tisak, predložiti će se za uvrštenje u proračun samo opet djelo akademika i predstojnika S. Brusine „Fauna".

Skupština glavna 4. prosinca 1890.

Predsjednikov zamjenik dr. Fr. Rački; pravi članovi: Sp. Brusina, dr. Fr. Vrbanić, S. Ljubić, J. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, a dr. B. Šulek i dr. P. Matković kao tajnici.

1.

Tajnik dr. P. Matković konstatuje, da je u skupštini sabrano 16 pravih članova. Buduć da akademija

danas broji 26 pravih članova, tim bi bio prema § 11. akad. poslovnika za držanje glavne skupštine dovoljan broj članova.

2.

Proračun za god. 1891. ustanovljen akademijskom upravom s odobrenjem financijalnoga odbora bi pročitan i uzet u pretres. Tajnik čita proračun od stavke do stavke. Buduć da je kod stavke 1. a) (uprava) uvršten u proračunu samo jedan tajnik u mjesto dojakošnje dvojice, pita se za razjašnjenje predstojnika, koji predlaže, da bi se za sada (pošto je tajnik Matković molio, da ga se više nebi biralo) ostalo kod jednoga tajnika; a pokaže li se potreba, da će se predložiti u svoje doba još drugi tajnik. Ovaj predlog bi većinom glasova prihvaćen.

Kod proračuna za knjižnicu izvješćuje akademik dr. G. Janeček na ime odbora o stanju knjižnice, te predlaže, da bi se knjižnica, dok se savršeno neuredi, vanjskoj publici zatvorila i da bi se katalog o uredjenom dielu knjižnice autografirao i po malo popunjivao. Nakon svestrana razpravljanja bi napokon zaključeno, da se akademijska knjižnica, dok se savršeno neuredi, za vanjsku publiku zatvori i da se sadašnji „Zetel-katalog" autografira, a u to ime da se u proračun uvrsti pod 5. a) svota od 100 for. Tim bi potreba za knjižnicu iznosila g. 1891. ukupno 1000 for. i tim bi savkoliki razhod iznosio 21.465 for. 25 nvč., a višak 404 for. 40 nvč. Ostale stavke proračuna prihvaćene su bez prigovora, a tim je prihvaćen i predloženi proračun za g. 1891. uz ove dodatke:

a) Ako svota pod 7. c) nebude izdana, što će se znati do velikih praznika, onda bi ostao višak od 958 for. 48 nvč.

b) Taj višak može se upotriebiti: 1. za dopunjak većih izdataka, koji bi se kod pojedinih književnih izdanja prekoračili; 2. za povišenje izdataka pod 14. c) i 3. za djelomično pokriće troška knj. XXIII. historijskih spomenika, koji su već predani i u rukopisu pripravljeni za štampu.

c) Svaki dopunjak ili promjena ovoga proračuna podastrieti će se akademiji na riešenje.

3.

Zatim se pristupilo k izborom. Buduć da ovom godinom iztiču tri godine, na koje si u smislu § 6. pravila akademija bira predsjednika, pristupilo se k izboru, te bi izabran dr. Franjo Rački predsjednikom akademije. Nu pošto se dr. Fr. Rački akademiji na tom opetovanom odlikovanju i povjerenju usrdno zahvalio, izjaviv, da izbora s važnih razloga primiti nemože: akademija uvidiv ovu odlučnu volju njegovu, a uvrstiv mu u zapisnik na predlog pr. čl. dra. Fr. Vrbanića svoju harnost za neprestanu njegovu neumornu radnju oko napredka ovoga učenoga zavoda, predje na novo biranje, te bude izabran pravi član Josip Torbar predsjednikom za dojduće tri godine.

Pošto su nadalje ovom godinom minule tri godine, na koje jugoslavenska akademija u smislu § 5. poslovnika bira sebi tajnika: s toga je u istoj glavnoj skupštini izabrala i opet prema odobrenom predlogu za tajnika dra. B. Šuleka.

Prihvaća se predstojnikov predlog da se odstupajućemu tajniku dru. P. Matkoviću radi mnogogodišnjega službovanja uvrsti u zapisnik priznanje.

Napokon se pristupilo k izboru predloženih članova (u smislu § 2. poslovnika). Izabrani su pako:

Za počastnoga člana commendatore Ivan K. de Rossi, nadzornik papinskih muzeja u Rimu.

Za prave članove: dopisujući članovi: dr. Tomo Maretić, dr. Blaž Lorković i dr. Kosta knez Vojnović.

Za dopisujuće članove u razredu filol.-historičkom: dr. Milivoj Šrepel, sveučilištni profesor u Zagrebu; Nikifor Dučić, predsjednik srpskoga učenoga družtva u Biogradu; Teodor Ivanović Uspenski, profesor na sveučilištu u Odesi; Timotej Florinski, profesor na sveučilištu u Kijevu; Adolfo Pavinski, profesor na sveučilištu u Varšavi; Eusebij Fermendžin, otac franjevac u Rimu.

Za dopisujuće članove u razredu matematičko-prirodoslovnom: dr. Emil Weyr, profesor na sveučilištu u Beču; Dimitrija Nešić, profesor na velikoj školi u Biogradu; Gjorgje Zlatarski, načelnik geologijskoga zavoda u Sofiji.

Svečana sjednica 6. prosinca 1890.

Predsjednikov zamjenik: Dr. Fr. Rački; pravi članovi: Sp. Brusina, dr. Fr. Vrbanić, S. Ljubić, J. Torbar, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, dr. G. Janeček, dop. član dr. K. knez Vojnović, a dr. B. Šulek i dr. P. Matković kao tajnici.

1.

Predsjednikov zamjenik dr. Fr. Rački govorio svečano slovo. (*Gl.* Ljetopis.)

2.

Tajnik dr. P. Matković čitao izvještaj o radnji akademije minule godine. (*Gl.* Ljetopis.)

3.

Pravi član dr. Fr. Vrbanić čitao je svoju razpravu Demografski izvidi u Hrvatskoj. (*Gl.* Rada knj. CIII.)

Sjednica filologičko-historičkoga razreda od 18. prosinca 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: S. Ljubić, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. T. Maretić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Razred je jednoglasno izabrao za svoga predstojnika opet dra. Fr. Račkoga.

2.

Predstojnik javlja, da je kninsko starinarsko družtvo poslalo nacrte za drugu knjigu kninskih starina; uprava je te nacrte poslala dop. čl. Buliću, da prema njim izradi tekst.

Sjednica filosof.-jurid. razreda dne 19. prosinca 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; pravi članovi: Dr. P. Muhić, dr. Bl. Lorković, dr. Kosta Vojnović, dr. Fr. Marković i dr. Fr. Rački, predstojnik 1. razreda.

1.

Aklamacijom izabira razred za predstojnika svoga dosadanjega predstojnika g. dra. Fr. Vrbanića.

2.

Što se tiče druge točke dnevnoga reda, naime pitanje o tom kako bi razred svoju znanstvenu radnju u god. 1891. udesio i pomaknuo, očituju novi razredni članovi, da će čitati tiekom godine 1891., a član dr. Fr. Marković obećaje tiekom te godine nekrolog Janka Jurkovića čitati. Gosp. predstojnik i drugi članovi ponukovati će strukovnjake, na čitanje razpravâ svojih u akademiji tiekom godine. Gosp. pr. čl. dr. Lorković

umoljen je, da požuri sakupljanje juridičke terminologijske gradje za akademički rječnik.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 20. prosinca 1890.

Predstojnik: Sp. Brusina; pravi članovi: Dr. Zahradnik, J. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. M. Kišpatić.

1.

Izbor predstojnika. Jednoglasno bje izabran za predstojnika razreda dr. Dragutin Zahradnik.

2.

Na drugu točku dnevnoga reda, kako bi razred unapredio svoj znanstveni rad, izjavljuju članovi, da će po najboljoj volji i znanju učiniti sve, da ni u tom ovaj razred nezaostane, a osim toga, da se u proračun uvrsti njeka svota, koja je potrebita za skupljanje gradiva, da se unapriedi znanstveno iztraživanje zemlje.

b) SVEČANA SJEDNICA.

I.

SVEČANO SLOVO

PREDSJEDNIKA DRA. FR. RAČKOGA.

Gospodo akademici!
Veleštovana skupštino!

U ime preuzvišenoga pokrovitelja, kojega Vam srdačni pozdrav i blagoslov izručujem, otvarajući današnju svečanu sjednicu, dopustite, da svoju radost očitujem, što po dvadeset i četvrti put mogu takovom prilikom s ovoga mjesta progovoriti.

Još jedna godina, pa će naša akademija proživjeti prvu četvrt prvoga stoljeća svoga života. Koliko i je to vrieme za zavode kratko, ako znanstven rad naše akademije i prilike, u kojih se je kretao, uzmemo u obzir, možemo se bez laskanja i samoobmame poradovati, jer je i to kratko razdoblje iznielo dosta dokaza životne snage njezine. A to znači mnogo za naučan zavod u narodu nerazvijenu; u zemlji, koja osjećajući tolike od prošlosti preuzete praznine u svojem duševnom biću jedva dospieva izpuniti je — za zavod, koji niknuvši iz srca velikoga narodnoga dobrotvora nalazi odziva više u dolnjih nego li u visokih slojevih — za zavod, koji bez prislona na domaću znanstvenu knjigu imao si svojim trudom otvoriti pristup u literarnu republiku.

Prepuštajući akademiji, da odluči, hoće li se na godinu osvrnuti na svoj dvadeset i pet godišnji rad, danas iznosi u izvještaju tajnikovu, koji će se odmah

*

pročitati, što je ove minule akademijske godine na polju znanosti i domaće književnosti privriedila. Odanle će se svaki, kojega naš rad zanima, osvjedočiti, da je on i ove godine jednako plodan i uspješan bio. Akademija nije se mogla upustiti u nove znanstvene i književne podhvate, jer joj za takove nedotječu ni umne ni tvarne sile; a s druge strane čini joj se probitačnije nastavljati, popunjivati i usavršivati u dojakošnjem pravcu svoje radnje.

Iz tajnikova izvještaja razumjet će poštovana skupština i to, da je akademija novimi imenovanji krug svojih poslenika proširila, imajući i taj put kod podieljivanja akademijske počasti pred očima, da je našoj akademiji već njezinim ustrojstvom uz obćeniti poseban u slavenskoj nauci znanstven zadatak namienjen. A uz to potvrdjuje joj izkustvo, da slavenski učeni sviet najpomnjivije prati njezinu radnju, da ju duševno najizdašnije podupire i vrela znanosti svojimi prinesci najobilnije obogaćuje.

S toga gledišta shvaćajući položaj naše akademije u učenom svietu mislim, da ću Vam, gospodo akademici, samo ugoditi, ako ovom prilikom izjavim svoju i sviju nas iskrenu radost, što je slavenska nauka u novoosnovanoj českoj akademiji znanosti stekla nov hram za jednu veoma darovitu granu prostranoga slavenskoga stabla. Ako se u tom hramu znanosti svekolike učene sile českoga naroda, koji je svjetskoj prosvjeti dao toliko umnika, skladno ujedine: tada će se za cielo izpuniti nade, koje slavenska nauka polaže u novu česku akademiju.

Kada je poseban zadatak naše akademije toli sliven s cielokupnim narodnim bićem, i kada ona prema tomu ne propušta ni jedne u životu našega naroda iole znamenite zgode a da joj ne dade znanstvenoga izraza:

dopustite danas oduška mojemu osjećaju, kada sam naumio sjetiti Vas jednoga veoma važnoga dogodjaja u hrvatskoj prošlosti, koji po dobi pripada davnoj davnini a u svojih zamašnih posljedicah do nas dosiže.

Taj veliki dogodjaj jest izumrće vladalačke porodice sa sinovcem Petra Kresimira kraljem Stjepanom II. Pošto je posljednja njegova datovana izprava iz godine 1089, a po zadarskoj izpravi od godine 1091, već je tada kralj ugarski Ladislav, provalivši u Posavinu, nametnuo bio Hrvatskoj za kralja svoga bratića Alma: može se pod izviestno tekuća godina uzeti za osamstogodišnju Stjepanove smrti. Istina je, da je hrvatska kruna tek poslije 12 godina za stalno i konačno prešla na Arpadovce; nu ovaj konačni prienos vrhovne državne vlasti u Hrvatskoj bijaše samo poviestna posljedica dogodjaja, koji se je godine 1090 svršio. Ovu dakle godinu možemo punim pravom smatrati onom epohalnom preokretnom tačkom u hrvatskoj poviesti, koja je prelomila javne odnošaje hrvatskoga naroda i dala jim nov, prije možebit neslućeni pravac.

Ne očekujte, gospodo, od mene danas, da ću vam o samom dogodjaju i o razvoju njegovu razpravljati, jer je oboje poznavaocem naše povjesti i onako prilično poznato. Ne očekujte ni toga, da ću Vam pragmatizam toga dogodjaja na široko i u svih potankostih razložiti, jer je za to vrieme, odmjereno mojoj besjedi, prekratko. Ja ću s vašom dozvolom samo u krajnih crtah prikazati značenje toga dogodjaja, kako se je u svojih posljedicah u životu hrvatskoga naroda očitovao kroz sliedeće vjekove.

Vi znate, gospodo, što je u monarkijah srednjega vieka značilo prenieti vladalačku moć na vladaoca strane države — značilo je prenieti bilo narodnoga života izvan

njegove periferije. Nije kod toga od tolikoga značenja pitanje, u koji je odnošaj stupila Hrvatska s Ugarskom, sudbonosnija je za nju činjenica, da je godine 1090 sa njezina zemljišta nestalo predstavnika vrhovne državne vlasti i u nutri i naprama vanjštini; tiem pako da je težište cielokupnoga javnoga života pomaknuto preko granica. Hrvatska postala je tielo bez vlastitoga središta gravitacije, tielo izloženo jačoj privlačnoj sili.

Hrvatska i Ugarska bijahu tada dvie države posve različitoga nutarnjega ustrojstva. Sve družtvene i državne uredbe, za više stoljeća starije, Hrvatske počivale su na slavenskom plemenskom sustavu. Vrhovna državna glava bijaše samo prvakom medju plemenskimi prvaci, na nje upućen u vršenju najbitnijih preimućtva svoje vlasti. A tako i po cielom okrugu državnom težište upravne i sudstvene vlasti bijaše u plemenskom ustroju. Krvne sveze svuda bijahu jače od zemljištnih. Usuprot Ugarska bijaše već od prvoga njezina kralja Stjepana pod odlučnim uplivom njemačkih uredaba uredjena ne na plemenskom nego na zemljištnom osnovu. Ugarska uprava u bitnosti počiva na suvremenoj njemačkoj državnoj podlozi i njezin županijski ustroj, prislanjajući se na stariju slavensku razdiobu, uz što su i slavenski nazivi pridržani, nije u stvari ništa drugo nego snimak uredbe njemačkih grofija. U same zakone prešle su i glede sukromno-pravnih odnošaja ustanove crpljene iz njemačkih narodnih prava, iz kapitularija i crkvenih sabora. Uz to je i sav družtveni život proniknut njemačkim feudalnim sustavom. I ugarski kralj je sasvim drugačiji od hrvatskoga nosioc vrhovne državne vlasti; župani i biskupi, koji sjede u njegovu vieću, po njem su postavljeni; dočim u hrvatskom kraljevskom vieću sjede plemenski starje-

šine, ne od vladaoca postavljeni, i biskupi, birani od svećenstva i puka.

Koji je od ta dva sustava za državne ciljeve prikladniji bio, u to se ne upuštam; već samo sa ono nekoliko rieči ističem onu bitnu razliku u samih družtvenih i državnih osnovih medju dvie zemlje, koje su poslije 1090. godine osobom jednoga vladaoca došle u dodir. U tom dodiru ležao je zametak preobražaja cieloga hrvatskoga državnoga sustava. Plemenski sustav ustupa pod uplivom krune polagano i postupice zemljištnomu. Vojvoda i ban nisu više samonikli izliev plemena već vladalačke moći; plemenske župe pretvaraju se u teritorialne sa župani predstavnici ne plemenske volje nego vladalačke moći. Ova, osobito potonja, preobrazba uvlači se najprije u posavsku Hrvatsku, kano bliže stojeću Ugarskoj, pa se s oslabljenjem plemenskoga sustava rano i feudalni ugnjezduje. Hrvatski plemić u Posavini kraljevskimi darovštinami, koje su u plemensko doba nepoznate bile, postaje feudalnim vlastelinom s kmetovi i neslobodnjaci.

Tim je nastao dualizam izmedju posavske i primorske Hrvatske. Ovdje kano i u cielom području hrvatske visočine uzčuvale su se plemenske uredbe mnogo duže. S toga su se u XIV. vieku župe u posavskoj Hrvatskoj posvema svojim ustrojstvom razlikovale od onih preko Gvozda. I Šubići u Zrinju nisu više bili predjašnji Šubići bribirski; ovi su ostali starješine svoga plemena, oni su se preobrazili u feudalnu vlastelu. Tako je bilo ne samo sa župami nego i s gradovi. Gradovi u jadranskom primorju razvijali su se na dalje na podlozi svojih davnih romanskih autonomnih institucija, te je dušom njihove prostrane gradske samouprave ostalo gradsko plemstvo. U Posavini udario se temelj tek u XIII. vieku

gradjanskoj uredbi, i to po stranimi većinom njemačkimi priselicami a po obrazcu njemačkom, kano što je i u susjednoj Ugarskoj bivalo, s mnogo tjesnijom nego u primorskih gradovih i drugim duhom proniknutom samoupravom.

Duhovne takodjer i umne sveze počeše izmedju oba diela hrvatske zemlje pucati i slabiti. Tiem što su novo osnovana zagrebačka, pak u XIII. stoljeću novo uzkrsnula sriemska a bosanska biskupija s novim sielom u Djakovu unišle u sklop ugarske hierarhije, dočim su biskupije onkraj Gvozda ostale u sklopu starodavne hrvatske hierarhije pod glavarstvom spljetskoga metropolite, nastade na hrvatskom zemljištu i crkveni dualizam. Vrhovni duhovni vodje hrvatskoga pravovjernoga puka u posavskom i u primorskom području nisu više bili u tiesnijem dodiru i obćenju — a što je to, osobito u srednjem vieku, značilo, kako se je duševan život stao u dva pravca razvijati, netreba vam obširnije razlagati. Samo na jednu okolnost svraćam vašu pažnju, da dočim je spoljašnji položaj hrvatskih biskupa u primorju ostao nepromienjen, bili su hrvatski biskupi u Posavini feudalna gospoda uz sve dobre i zle strane feudalne uredbe.

Pokle su se oba diela hrvatske zemlje kroz tri vieka u dva pravca razvijala, nije čudo, što jim sveza tako oslabila, da je dalmatinsko primorje u drugoj desetini XV. vieka bez velikoga odpora palo u pandže mletačkoga lava, koji je od stoljeća vrebao na taj liepi kraj — čudo je tim manje, što je zanimanje za taj okrajak u zajedničkom hrvatsko-ugarskom dvoru jur od davno jenjalo. Tiem je odpao od Hrvatske upravo onaj važan dio njezin, kojega je zaposjednuće i držanje hrvatskim vladaocem njekada stojalo toliko truda i brige,

te po kojem je njihova država bila pomorskom zemljom, i stekla njeki ugledan položaj u državnom sustavu sredozemnoga mora. Od tada je Dalmacija putem Mletačke unišla još dublje u kulturnu sferu romanskoga svieta.

Bitno je takodjer različito u oba diela hrvatske zemlje učešće kod onoga velikoga duševnoga pokreta, koji je poznat pod imenom renaissançe i humanisma. Taj pokret, rodjen i odgojen u Italiji, kojim je ova po drugi put Evropi dala staroklasičku naobrazbu, oplodivši ju sada kršćanskimi idejami, zahvatio je već u XV. stoljeću naše jadranske obale, te je ondje do danas, unatoč nepogodam kasnijega vremena, ostavio neizbrisivih tragova svoga blagoslovnoga upliva. Osvrnemo li se na preporodjenu umjetnost, spomenika njezinih i danas nalazimo u Šibeniku, Trogiru i Dubrovniku. Ogledamo li se na polje humanističke književnosti, uz prve mletačke humaniste oba Giustiniana i Francesca Barbara, susretamo suvremene jim naše humaniste Jurja Šišgorića, Elija Crievića, Matiju Andraševića i Andronika Tihića. A kano što je u Italiji uz klasičnu domaća narodna knjiga, ova pače pod uticajem one, njegovana, te su se obje često u jednoj osobi sticale, tako je bivalo i u našoj Dalmaciji. Izvan toga pokreta jedva bi se porodili bili Marulići, Menčetići, Držići, Hektorovići i drugi. Kako su ideje renaissançe i humanisma djelovale ne samo na polju umjetnosti i književnosti nego i u području javnoga i družtvenoga života, pak ondje djelovale na savršen razvitak nutrnjih i spoljašnjih svojstava čovjeka, te promicale uljudbu i pojedinca i naroda, za sve to pružaju najjasnije svjedočanstvo tadanje gradjanske uredbe naših primorskih općina. U Italiji nalazili su renaissança i humanisam najveću podporu u dvorovih dinasta i u slobodnih gradskih općinah; u Dalmaciji,

u kojoj onakovih velemoža nije bilo, našle su ondašnje nove ideje odziva u gradskom plemstvu. Odatle i manje gradske obćine, kano Hvar, Trogir, Šibenik, Spljet, Zadar, Dubrovnik, koje se ni veličinom, ni imućtvom ne mogu prispodobiti Rimu, Napulju, Milanu, Mletcima, Paviji, Mantui, Ferrari, Riminu, Pesaru, Urbinu, dale su odličnih novoviekimi idejami opojenih umnika. — Tih uvjeta ne bijaše u našoj Posavini. Tuj ne bijaše pripravljeno zemljište za sjeme, koje su Dante, Petrarca i Boccacio, posijali a Medici, Aragonci, Visconti, Sforze, Gonzage, Esti, Montefeltri i Malateste uzgojili te za priesad preko Alpa usposobili. Tuj je bilo imućnih i moćnih oligarha, ali ne mecena; bilo pojedinaca, koji su se na poluotoku apeninskom ugrievali na novom svjetlu, ali njegova luč nije se mogla razbuktiti u neslobodnom kmetstvu i nerazvijenom te pod skrbničtvom živećem malobrojnom gradjanstvu. S onkraj Drave nije moglo dolaziti Posavini pobude, kano što Dalmaciji s onkraj Adrije; jer je ondje renaissança i humanisam našao odziva za razmjerno kratko vrieme samo u dvoru Matije Korvina; pa su i tuj stjegonoše njihovi bili naši Ivan Vitez iz Sredne, Ivan iz Kešinca (Janus Pannonius), Pavao iz Ivanića u knjizi, a iz Dalmacije prizvani Jakov Statilić i Ivan Trogiranin, te Felix Dubrovčanin u umjetnosti. Koliko je naš Janus držao Ugarsku nepripravnom za nove ideje, vidi se iz vlastitih njegovih rieči: „In Latiis scripsi fortasse latinius oris; at nunc barbarico barbara in orbe crepo“ (epigr. I., 35). Odavle nije čudo, što naša Posavina nemože se ni jednim spomenikom umjetnosti i književnosti iz dobe renaissançe i humanisma ponositi, koji bi se onim našega primorja jadranskoga iole mogao o bok postaviti.

Dakle i u tom prielazu iz srednjega u novi viek, u tom veličanstvenom pokretu, koji je kušao kršćanske misli duševno i umjetnički nu podjedno tvorno i samosvojno na klasičku naobrazbu uciepiti, opaža se spomenuti dualizam u hrvatskoj zemlji. Malo ne jedina misao jedinstvena, koja je do skora oba diela spojila, bijaše misao obrane kršćanstva od pobjedonosnoga islama. Ova ih misao vodila pod jednom zastavom na zajedničko krvavo poprište kroz sliedeće viekove. Tuj se je osjećaj narodnoga zajedinstva, jer i zajedničke pogibelji, učvrščivao.

Gospodo akademici! Vi znate, da je jezik naravni osnov narodnosti, nu da joj nije jedini osnov. Istina je, da ni jedna moć — kako Schelling kaže — ne može iz skûpa ljudi učiniti naroda, ako nije kano narod rodjen, i da gdje ne ima prvobitnoga jedinstva i zajedinstva sviesti, ne može se takovo stvoriti. Skûp ljudi jednoga jezika, jednih običaja, jednoga životnoga oblika postaju narodom u pravom značenju rieči, kada doraste do sviesti svojega duhovnoga jedinstva, kada se osjeća jednim. A na toj sviesti, na tom osjećaju glodale su kod hrvatskoga naroda od konca XI. vieka tolike centrifugalne sile, od kojih na njeke obratio sam letimice vašu pažnju u toj besjedi. I kada te sile nebi naišle bile na žilavi odpor onoga naravnoga osnova narodnosti hrvatske, bile bi i ovu raztvorile.

Jednu ipak i to važnu zaslugu valja priznati hrvatskoj Posavini, što je naime unatoč svim stoljetnim protivštinam umjela sačuvati toliko samosvojnosti, da se je mogla u najnovije doba staviti na čelo narodnostnoga pokreta, te da je stvorila tolika prosvjetna ognjišta, sa kojih se grije obumrli osjećaj narodnoga jedinstva. Posavina je pače iz ruku obnemogle Dalmacije u pro-

zorju književnoga preporoda primila onu luč, koja je u hrvatskom primorju u doba renaissançe i humanisma upaljena bila, da ju sjajem novih prosvjetnih stečevina ojača.

Od vremena našega duševnoga preporoda nastoji i podpomaže hrvatska književnost, da se hrvatski narod dovine do duhovnoga jedinstva; da se osjeća ne samo po porjetlu i jeziku nego i po prosvjeti, po nadorganičkimi svojstvi, jednim; da bude narodom u etičkom značenju. Nastoji dakle, da se rieka njegova duhovnoga bića, koja se od osam stotina godina razlievala u dva glavna traka, ujedini. Ovo nastojanje ima se pohvaliti ne samo s posebnoga narodnostnoga nego i s obćega čovjekoljubnoga gledišta. Čovječanstvo sastoji se ne samo iz naravnih nego i iz duhovnih, prosvjetnih jedinica. Prirodni bi tok ljudske poviesti bio, da se naravne u duhovne jedinice preobraze i razviju, pak da svaka dodje do napona svojih sila, a sve da skladno djeluju na spas cjeline, i napokon da teže k nadnaravnoj cieli onoj, za koju su stvorene.

Naša indi radnja na polju nauke i knjige jest gospodo akademici! eminentno etična, je radnja evangjeoska, ako je evangjeoskim duhom, duhom istine, samozataje i požrtvovnosti proniknuta.

Na koncu još jedno. Vi ste, gospodo akademici, naprama osobi mojoj ostali kroz 24 godine jednaki, uviek mi skloni i prijazni. I kod prekojučerašnjega izbora u glavnoj skupštini ostali ste u tom osjećaju nepromienjeni, kada ste mi dali svoj glas za čast predsjedničku kroz sliedeće trogodište. Iz važnih sam se razloga našao ponukanim, da od sebe odklonim ovo odlikovanje. moleći Vas, da pouzdanje mojoj osobi tim izkazano prenesete na drugu jednako dostojnu, koju ću ja s Vami jednako podupirati u vršenju predsjedničkih

dužnosti. Bez obzira na položaj, koji zauzimam u akademiji, ostajem joj uviek vjeran i odan. Tiem ste me ipak obvezali, da Vam se javno za izkazano mi povjerenje najiskrenije zahvalim.

II.

IZVJEŠTAJ

TAJNIKA DRA. P. MATKOVIĆA.

Izvještaji minulih godina o radnji jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, što su prema akademijskim pravilom na dan svečane sjednice oglašeni, posvuda pokazaše, da jugoslavenska akademija na utrvenom putu dalje koraca i da svagda nepromienjenim smjerom svojemu cilju teži, na ime k unapredjenju znanosti u svih granah, koje si je poduzela gojiti. I moj posliednji godišnji izvještaj, kojim mi je nacrtati književnu radnju jugoslavenske akademije za prošle akademijske godine, pokazati će, da je ova akademija svojemu zadatku vjerna ostala, te da je njezino književno poslovanje od prošle akademijske godine, radnje predjašnjih godina u svojih rezultatih ako ne nadmašilo, a to da jim je bar za cielo ravno.

I prošle godine nastavila je akademija svoje književno poslovanje, koje je obsizalo, prvo znanstvena iztraživanja u pojedinih strukovnih razpravah i drugih člancih, a drugo, izdavanje gradje za izpitivanje jezika, književnosti, historije, prava i prirodnih odnošaja naše domovine. Iztraživanja je priobćivala u svojem organu „Radu“, gradju pako izdavala je na svjetlo u posebnih sbornicih i knjigah.

Počimajuć s prvim dielom akademičke radnje, čast mi je najprije spomenuti po razredih razprave i druge članke, koje je akademija iznosila na svjetlo u „Radu" i u „Starinah".

U razredu filologičko-historičkom pravi član dr. F. Rački, nastavljajuć svoja obširna iztraživanja „o nutarnjem državnom uredjenju Hrvatske za vladanja domaće narodne dinastije", nadovezuje na prvi odsjek, te razpravlja ovaj put najprije *o vladaočevom odnošaju prema obrambenoj sili*, i dokazuje, da je i vojena sila osnovana na plemenskoj podlozi, od prilike kano što u Crnoj Gori. Župani bijahu vojvode četa župe, glavari rodova četa pojedinih rodova, a satnici manjih odjela, kralj pako vrhovni vodja ciele vojske. Napokon prispodobi oboružanje hrvatske vojske s oboružanjem suvremenih susjednih vojska. Zaključivši tim razpravljanja o vlasti vladaoca, predje na crtanje uredjenja *župa i gradova.* Uredjenje župa počivalo je na pomenutoj plemenskoj podlozi, koja je sav javan i obiteljski život ne samo Hrvata, nego i svih Slavena u starijem razdoblju njihova razvitka pronikla. Župe u Hrvatskoj dolaze u trostrukom značenju, naime u genetičnom, teritorijalnom i administrativnom. Uprava i sudstvo župe bijaše u rukama župana i satnika, a o boku jim stajahu „dobri ljudi" ili zastupnici plemena. Sve je ove uredbe akademik razjasnio jednakimi ili sličnimi uredbami kod drugih Slavena, a donjekle i srodnimi uredbami na zapadu. Gradove u Hrvatskoj razlikuje akademik u one, koje su Hrvati na obali jadranskoj i na otocih našli, od gradova, koje su oni podigli, prvi razviše se od rimskih kolonija i munipicija, drugi pako usvojili su slično uredjenje. S toga je razvoj gradova u Hrvatskoj sasvime

drugačiji nego li gradova n. pr. u Njemačkoj ili kašnje u Posavini. Potonji su gradovi postali na temelju posebnih povlastica krune.

Pravi član *Nadko Nodilo* u posljednjem dielu svoje razprave „o religiji Srba i Hrvata“ govori o *Mjesecu* i *Danici.* Dokazujuć da Mjesec u Srba i Hrvata bijaše bog, navodi, da mu je poosobljena Munja bila nevjesta, dočim mu je Danica sestra. Tvrdi, da su Srbi i Hrvati gledali zviezdu Veneru u dva maha; u jutro kao Danicu, a kao Predhodnicu na veče. Izpitujuć njeke pjesme o njima, prelazi na potanje proučavanje Mjeseca, kako ga puk shvaća. Mjesec mjeri vrieme, noćni je putnik i vojnik, a na osobiti način čobanin. Akademik dalje iztražuje, odkle je ovo potonje i što to znači. Pošto uz mladoga Mjeseca pristaju mlada Nedjelja i Petka, prihvaća akademik zgodu, da još jedan put govori o ove dvie čudne svetice toliko često spominjane u pučkoj literaturi. O Mjesecu napokon ima po sudu akademikovu takodjer neizravnoga kazivanja, o kojem na tanje razpravlja.

Pravi član *Matija Valjavec* pridonese razpravu *o akcentu u participima, infinitivu i supinu u kranjskoj i ugarskoj slovenštini i u hrvatskoj kajkavštini.* Akademik poče s part. praes. act. Najprije pokaza, kakav je akcenat u osnovama 1. s prezentskim nastavkom a) *o,* b) s nastavkom *jo;* α) sa samoglasnikom, β) sa suglasnim pred *jo*; 2. u osnovama s prez. nastavkom *i* (inf. *ê* i *i).* Za temelj uze sing. nominativ masc. indefin., koj se završuje na *oč, uč, eč.* Akademik prispodobi napokon naglas toga participa sa štokavskim naglasom. Slično obradio je i ostale participe, infinitiv i supin, navodeći za sve mnogo primjera iz knjige i naroda.

Pravi član *Ivan Tkalčić* svojom razpravom *Parnice proti vješticam u Hrvatskoj* doprinosi znatan prilog za hrvatsku kulturnu poviest. Na podlozi vješteičkih parnica od g. 1640 do 1752 iznosi ponajprije na vidik, što se sve smatralo kao zločin, da se koje čeljade okrivi kao vještica, a to nebijahu samo vračanja i bajanja, već i jednostavne potvore i sumnje služile su kao nepobitan razlog, da se tko sudbenó progoni. Navedši sve ovakove zločine, govori dalje o sudbenom postupku, uslied kojega su imale pravo vještice progoniti i odsuditi sl. kr. gradovi, županije i oni plemići, koji su uživali pravo „juris gladii“. Sudbeni progon izvršivahu u županiji županijski, a u gradovih gradski odvjetnici, dočim je smrtnu kazan u županijah izrekao županijski sud, u gradovih gradsko vieće, a kod plemića oni sami u suglasju sa županijskim velikim sudcem. Pošto je akademik na tanko razpravljao o sudbenom progonu, vražjem pečatu, o mučionici i mučilih, govori dalje o izjavah doznanih na mukah i pobilježenih u zapisnik, koj bi podnešen gradskomu ili županijskomu odvjetniku, a ovaj na podlozi ovakovih izjava predloži sudu, da se okrivljenica na lomači živa spali. Mjesto, na kojem se spaljivalo vještice, zvalo se „zvedišće“. Ovaj progon nedužne čeljadi bi saborskim člankom VI. od god. 1756 znamenito stegnut, a kr. reskriptom od g. 1758 posve dokinut, a tim se je svršila ona ogavna pošast (dodaje akademik), uslied koje su tisuće nevine čeljadi žrtvom lomače postale.

Dopisujući član *dr. Tomo Maretić* prinese razpravu *slavenski i litavski nominalni akcenat*, u kojoj poredi slavenski i litavski akcenat ne samo medju sobom, već i sa staro-indijskim i grčkim akcentom, te nastoji uhvatiti neka pravila za slovensku i litavsku

akcentuaciju, koja su dosad bila ili nikako ili slabo poznata. — *Isti* obznani tri, po njegovu sudu najznatnija djela linguističke struke iz god. 1889; naime a) „Pluralbildungen der indo-germanischen Neutra von Joh. Schmidt; b) Sprachvergleichung und Urgeschichte von A. Schrader, 2. Auflage i c) Die indogermanischen Verwandschaftsnamen von B. Dellbrück". U sve ove tri knjige naći će i slavenski filolog mnogo koješta, što će svakako povećati njegovo znanje slavenske gramatike, a gdje što i slavenske davnine.

U razredu *filozofičko-pravoslovnom* dopisujući član *dr. Kosta knez Vojnović* doprinese razpravu *o državnom ustrojstvu republike dubrovačke*. Akademik iztiče u uvodu koliko je vriedno iztraživati, kako je slavenska državica, republika dubrovačka, na moru i kopnu obsjednuta premoćnimi neprijatelji, mogla slavno proživiti više od jedne tisuće godina, bogata trgovinom i mornaricom, a uz to slavna na polju knjige i znanosti, kako malo koji od najslavnijih talijanskih gradova srednjega vieka. Akademik dieli svoju razpravu na šest odsjeka, na ime upliv mletački na državni i upravni stroj dubrovački, knez i malo vieće, veliko vieće, vieće umoljenih ili senat, čuvari pravde i državni tajnici. O svakom svom odsjeku razpravlja akademik na tanko po izvorih arkivalnih i štampanih.

Dopisujući član *dr. Blaž Lorković* prinese razpravu *Sadanje stanje gospodarske nauke*, u kojoj najprije upozoruje na žestoku borbu interesa u području gospodarstva te na borbu načela u gospodarskoj nauci, a ta borba da se nemože razumieti, ako se nepoznaje Smithova nauka. Spominjuć glavna načela ove nauke, iztiče, da su ideje francezkih Physiokrata znamenito

djelovale na Smitha, kojega su načela prva četiri decenija našega stoljeća gotovo izključivo vladala, ma da jih pobijali pojedinci, kao S. de Sismondi, List i dr. Dalje razpravlja akademik o školi historičkoj i njezinom ogranku historičko-etičkoj, kojih glavna načela i metodu iztraživanja potanje razloži, kao i pokus, da se politička ekonomija prelije u socijalnu znanost, što je već prije August Comte zagovarao. Govoreć na tanje o socijalističko-komunističnom pravcu, završuje, da ova borba oko načela nauke najzamašnija je u Njemačkoj, pojavlja se u Americi, Englezkoj i Italiji, pa se za sada nemože reći, hoće li konačno pobiediti načela stare ili nove doktrine.

U razredu *matematičko prirodoslovnom* pravi član *dr. Vinko Dvořak* prinese razpravu o *Peltierovoj teoriji atmosferičkoga elektriciteta,* koju je čitao u svečanoj sjednici minule godine. Najprije je akademik opisao elementarnu metodu, po kojoj se sada iztražuje zračna munjina. Pronadjeno je pokusi, koje akademik na tanje opisuje, da množina vodenih para u zraku upliva u znatnoj mjeri na atmosfersku munjinu, s toga je po zimi, kadno ima malo vodenih para, atmosferična munjina puno jača, nego ljeti. Od hipoteza, koje nastoje protumačiti pojave zračne munjine, najjednostavnija je Peltierova hipoteza, po kojoj ima naša zemlja jur od vieka stanovitu množinu negativne munjine. Izparivanjem dolazi ova munjina s vodenimi parami djelomice u zrak, a gibanjem zraka i oblaka nastaju razne promjene u atmosferskom elektricitetu. Pokusi izvedeni na zrakoplovu, govore u prilog ovoj teoriji.

Pravi član *dr. Mijo Kišpatić* doprinese razpravu *o kloritoidnom škriljevcu iz Psunja kod Gradiške,* koj

nije bio dosada poznat. Riedki i zanimivi taj kamen sastoji po petrografijskom iztraživanju od bieloga tinjca, kremena, rutila i kloritoida. Potonji je tamno-zelene boje, te nalikuje na alpinski kloritoid od Dürrenschöbera i na francezki s otoka Groix. — *Isti* priobćio je izvještaj potresnoga odbora o potresih u naših i susjednih krajevih god. 1888 i 1889. Izvještaj spominje, da je god. 1888 bilo u hrvatskih krajevih 37, a god. 1889 ukupno 84 potresa. Ti kao i stariji, pokazuju dosta jasno, da potresni pojavi nestoje u nikakovom savezu s mienami mjeseca. Medju timi potresi osobito se iztiče potres od 30. ožujka 1888, koj je potresao jednim dielom Slavonije, a izhodište mu je bilo u Krndiji. Dalje iztiče najobsežniji potres od 20. svibnja 1888, koj se osjetio po cieloj Bosni, po Hrvatskoj i jednom dielu Dalmacije, a izhodište mu se ima tražiti u Kozari planini.

I ove godine poslužilo se više nečlanova organom ove akademije, da pomognu obraditi domaće polje znanosti, to u filologijsko-historijskom, to u matematično-prirodoslovnom području.

Ivan Milčetić, gimn. profesor na Rieci, priobći priloge iz stare hrvatske glagolske literuture, crpene iz zbornika XIV. vieka; sadržina jim je religiozno-moralna, a medju njimi i dvie apokrifne poslanice o sv. Jerolimu.

Dr. Milivoj Šrepel, sveučilišni profesor u Zagrebu, prinese razpravu, *Latinski izvor i ocjena Kašićeve gramatike* u kojoj najprije označuje stanje gramatičke nauke u srednjem vieku i u početku novoga, te dokazuje, da se Kašić, pisac gramatike hrvatskoga jezika, povodio u gramatičnom sistemu za načelima gramatika

Alda Manucia. Ocjenjujuć pojedine dielove K. knjige pokazuje, da je zbog obilja gradje njegova gramatika važan izvor za poviest hrvatskih oblika. — *Isti* čitao je kao gost razpravu *o postanju latinskoga b-imperfekta i b-futura,* u kojoj najprije u kratko ocjenjuje stanje nauke u ovom pitanju, pa nastoji pokazati put, kojim se je mogao razviti u latinskom jeziku ovaj sekundarni oblik imperfekta i futura. Pisac dokazuje, da se u pomenutim oblicima kao i u participu na *bundus* (a možda i u adjektivima na *bilis)* krije posebna osnova razširena nominalnim sufiksom *bho*. Prema *ero i eram* nastaše oblici „amabo" od „amabam". Pisac nastoji ujamčiti, da je „eram" stariji od „amabam" i da je nastao analogijom prema „videram", „fueram".

Matej Milas, prinese razpravu *današnji trpanjski dialekat,* vrlo vriedan prilog gradji naše dialektologije, tim više, što trpanjski dialekat stoji u sriedi medju štokavcima i čakavcima, te nije lako odrediti, kojoj strani pripada. Pisac se udubio u sve potankosti fonetičke i morfologijske, te nam daje jasnu i podpunu ideju o onom govoru. Vrlo je koristan i predgovor, u kojem dieli Stonski Rat po govorima.

A. Mohorovičić, profesor nautičke škole u Bakru, pridonese razpravu *Njekoji rezultati opažanja oblaka na kr. nautičkoj školi u Bakru.* U ovom prvom dielu su rezultati naoblačenja: dnevna perioda pojedinih vrsti oblaka za vrieme od 1. maja 1888 do 31. aprila 1890. Metodom, podanom u svojoj prijašnjoj razpravi, našao je pisac, da se svaki oblak, koj sastoji od kapljica vode, onda diže u vis, kad su mu konture ozgora oštre, a da se spušta na zemlju i izčezava, kad su mu konture razcifrane. Kod oblaka pako, koji se sastoje od ledenih iglica, nemože se iz forme zaključivati na di-

zanje ili spuštanje. Prema tomu je razdielio sve oblake po obliku na ledene oblake (Cirrhus) i vodene oblake. Ove potonje dieli prema obliku i visini nad zemljom u „Cirrhus - Cumulus“, „Stratus - Cumulus“ i „Cumulus“, a svaku od ovih vrsti prema tomu, da li je kontura oštra ili razcifrana u dvie podvrsti. Kao posebna vrst Cumula dolazi i Nimbus. Pošto je o pojedinih vrstih i i podvrstih na tanje razpravljao, veli napokon, da o postanku pojedinih vrsti oblaka malo se do sada zna, za to ga ni pisac netumači, nego opisuje potanje samo postanak Cumula i raznih njegovih suvrsti.

Otac Eusebij Fermendžiu priobći listove o izdanju glagolskih crkvenih knjiga i o drugih književnih prilikah u Hrvatskoj god. 1620—1648. Ima ukupno 50 listova od Rafa Levakovića, Ivana Tomka Marnjavića, Frana Glavinića, nadbiskupa spljetskoga i zadarskoga, nuncija u Gradcu i Beču, kardinala Borghesa Caraffe, mletačkoga tiskara Ginania, itd.; prvi listovi potiču ponajviše iz vatikanskoga arhiva. O izdanju glagolskih crkvenih knjigah, koje je bilo povjereno Rafu Levakoviću, znalo se do sada samo ono malo, što je Assemani zabilježio. Ovi listovi pokazuju nam sve glavne trudnike oko toga posla a i druge književne crtice onoga doba.

Julio Janković, gimnazijalni profesor u Varaždinu, prepisao je iz gradskoga arkiva u Varaždinu *ustanove njekojih tamošnjih cehova.* Tu ima štatuta ceha krznarskoga, tkalačkoga, čižmarskoga, pekarskoga, vunarskoga, lončarskoga i bravarskoga od g. 1840 do 1772. Ustanove popratio je Janković uvodom, iz kojega se razabira, da su cehovsku uredbu u Varaždinu uveli pridošli zanatlije Niemci, koji se već polovinom XIV. vieka ondje napominju, pa da su i zanatlijske zadruge po

njemačkom kalupu udešene. Ove zadruge uživale su velike povlasti, te je njihova samouprava tek u drugoj polovini prošloga vieka stegnuta. Pisani su ti statuti što latinski što hrvatski. Ovaj prilog je liep prinesak za poseban odjel historičko-juridičkih spomenika, kojih se ove godine četvrta knjiga štampa.

Spomen na dviesto-godišnjicu oslobodjenja Slavonije od gospodstva turskoga, o kojoj sam govorio u izvještaju od minule godine, proslavila je akademija dne 20. listopada o. g. javnom sjednicom, u kojoj je čitao pravi član *Tadija Smičiklas* svoju razpravu *Oslobodjenje Slavonije od Turaka*. Akademik prolazi redom sav veliki rat oslobodjenja od g. 1683 i prati ga do karlovačkoga mira. Izpitavši iznova spomenike i pisce, dolazi do rezultata, da je sjevero-zapadni kut Slavonije osvojen već god. 1684, županije požežka i virovitička 1687, a Posavina sliedeće godine 1688. Ali g. 1690 bude opet Slavonija izgubljena, osim onoga sjevero-zapadnoga kuta najprije osvojena. Iza slankamenske bitke, god. 1695 osvoje naši Slavoniju, da više Turaka nije vidila, osim onoga trokuta kod Slankamena na Savi, koji su Turci zadržali, koji je u karlovačkom miru ostao Turcima. U drugom obširnijem dielu razpravlja na osnovu novih do sada nepoznatih izvora o nutarnjem životu Slavonije pod Turskom. Razpravlja o naravi i obćoj slici zemlje, zatim o državnom turskom sustavu, bavi se pitanjem kakovih ima ostanaka nekadanja uprava kršćanska. Za tim govori o vjeri i crkvi katoličkoj i pravoslavnoj, o samostanima jedne i druge crkve. Ob odnošajima raje prema državi i crkvi, u selima i gradovima, te o trgovini i drugim odnošajima. Napokon završuje ocjenom narodnih pjesama, koje slave junake ovoga dugoga ve-

likoga rata, a to bi bio po mišljenju akademikovu, posljednji veliki ciklus naše narodne pjesme. Akademija je zaključila, da se ova obširna razprava s dotičnimi spomenici i geografijskom kartom štampa kao posebno djelo 1891. godine.

Preostalu gradju od prošle godine priobćila je akademija u XCIX., C., CI. i CII. knjizi ovogodišnjega „Rada". Sve ove četiri knjige „Rada" idu u filologičko-historički i filozofijsko-pravoslovni razred; knjiga CII. je pod štampom te će do konca ove godine svjetlo ugledati. — Pomenute omanje književne i historijske spomenike, koji nisu za „Rad", priobćila je ova akademija u svojem sborniku „Starine , kojih je XXII. knjiga jur na sviet izašla. Buduć da je bilo u zalihi dosta gradje, koja je dugo čekala, da se u „Starinah" priobči: za to je akademija zaključila, da se umjesto jedne knjige „Rada", preda u štampu XXIII. knjiga „Starina", koja se jur štampa, te će se početkom nastajuće akademijske godine učenomu svietu predati.

Osim ovoga rada jugoslavenska je akademija i prošle godine nastavila izdavanje gradje za jezik, historiju, pisano pravo slovenskoga juga i poznavanje prirodnih odnošaja naše domovine, te je i ovu gradju na sviet izdala u posebnih knjigah.

Obsežna radnja pravoga člana dra. Gjure Pilara *Geografijske koordinate ili položaj glavnih mjesta Dalmacije, Hrvatske, Slavonije i djelomice susjednih zemalja,* o kojoj sam u izvještaju od prošle godine potanje govorio, ugledala je svjetlo kano X. knjiga medju posebnimi djeli ove akademije. Djelo obsiže 23 štampana arka u kvartu. Akademik u uvodu ponajprije na tanje govori o pomagalih, koja su mu služila kod izradjivanja toga djela; zatim govori o osnutku i izvedenju speci-

jalne karte austro-ugarske monarkije, 1: 75.000, na koju se ova radnja većinom oslanja; uz to razpravlja o pouzdanosti geografijskih koordinata, izvadjenih iz pomenute karte i o uporabi popisa koordinata. Za tim u prvom daje popis koordinata opredieljenih mjesta redom alfabetičnim, poslije toga poredjuje opredieljena mjesta po zemljah, napokon daje pregled listova pomenute specijalne karte, upotrebljenih za opredieljenje geografijskih koordinata ovoga popisa.

Nastavljajuć izdavanje izvora za jugoslavensku historiju i pravo, predati će akademija za koji dan učenomu svietu XXI. knjigu „Monumenata“, u kojoj je nastavak historijskih listina iz mletačkoga arhiva: ob odnošajih republike mletačke prama južnomu slavenstvu, što je pravi član S. Ljubić sakupio i za štampu priredio. Knjiga obsiže preko 28 štampanih araka listina, a dopire do god. 1452 uključivo. Buduć da je akademija odlučila, da se ova skupina listina iz mletačkoga arhiva zaključi osvojenjem Bosne, predala je u štampu nastavak ovih listina ili XXII. knjigu „Monumenata“, koja se na račun dojduće godine štampa. U izvještaju od minule godine spomenuh, da je akademija odredila da se ove godine umjesto jedne knjige „Starih pisaca hrvatskih“ izda knjiga juridičkih spomenika. Ova je knjiga jur pod štampom, te će ju akademija početkom nastajuće akademijske godine učenomu svietu predati. U tu će knjigu unići pravni spomenici, pisani našim jezikom, naime vinodolski zakon, statuti poljički, krčki, kastavski, veprinački i trsatski. Poljički statut priredio je za štampu pravi član dr. V. Jagić, krčki dopisujući član dr. I. Crnčić, a ostale pravi član dr. F. Rački.

Jednakim nastojanjem trudila se ova akademija i ove godine oko sabiranja i izpisivanja gradje za „Codex

diplomaticus et epistolaris“ i za „acta dietalia“ naših kraljevina, kano što i za drugu potrebitu historijsku gradju. Glede diplomatičkoga kodeksa obratila se najprije pažnja na listine XIII. vieka i djelomice na prvu polovinu XIV. vieka; listine pako XII. vieka, izdane u Kukuljevićevu kodeksu, imati će se za taj viek samo kolacionovati i popuniti. Prije svega, da se imade podpun priegled svih izdanih izprava, izpisane su listine XIII. i prve polovine XIV. vieka iz velikih sbornikah Lučića, Farlata, Krčelića, Fejera, izdanja kr. magjarske akademije itd. s oznakom, gdje se ili matica ili priepis nalazi. Započeto je i kolacionovanje; tako je dr. Fr. Rački dotična izdanja poredio s izpravami, koje se čuvaju u dvorskom arhivu bečkom. Dru. Jeliću, stanujućemu u Rimu, izhodjena je preko preuzv. pokrovitelja dozvola, da može kao i drugi učenjaci polaziti vatikanski arhiv, koji obećaje obilnu žetvu, odkada veledušnošću sadašnjega pape Lava XIII. učeni sviet smije slobodnije se služiti historijskim blagom ondje zakopanim. Akademija pako nastoji, da prema svojim sredstvom pomogne što više, kako bi se dru. Jeliću boravak u Rimu omogućio. Istomu je Jeliću za sada povjereno, da listine pape Inocenca III. i sliedećih papa, objelodanjene po Theineru u djelih „Monumenta Hungariae“ i „Slavorum meridionalium“ poredi i izpravi po regestih vatikanskoga arhiva i da iznova nadjene i neobjelodanjene prepiše; što je on i učinio sve do regesta pape Grgura IX. uključivo. Buduć da je Jelić do nedavna boravio u Dalmaciji, povjereno mu je, da prepise, kojih se izvornici nalaze u tamošnjih arhivih, poredi s dotičnimi izvornici, te da pretraži tamošnje arhive i prepiše još neprepisane listine pomenute dobe. Još mi je kazati, da je zadarski profesor Brunelli pre-

pisao 42 listine 13. vieka iz tamošnjega zemaljskoga arhiva, a pr. čl. I. Tkalčić do 103 iz domaćih arhiva.

Za „Acta dietalia“ naših kraljevinah pr. čl. T. Smičiklas dao je iz originala prepisati zapisnike do god. 1600, koji su bili manjkavo izdani. Iz tajnoga bečkoga arhiva prepisana je gradja do god. 1530, a pobilježena je do god. 1600, te se marljivo dalje prepisuje. Što god je nadalje pr. čl. T. Smičiklas našao u financijalnom arhivu do god. 1600, to je već prepisano. Glede gradje za pomenuta „acta“, poći će se u Gradac, Ljubljanu, Budapeštu i Innsbruck, da se potraži potrebita gradja i u ovih arhivih. — Dop. član. R. Lopašić prepisao je iz ljubljanskoga arhiva liepe gradje za naše sabore i za „acta Habsburgica“. Uz to je prepisao zanimivu, ali od Krčelića loše izdanu korespondenciju (iz g. 1529—30) Kacianerovu, biskupa Šimuna Erdoeda, Karlovića i dr. — Isti član Lopašić priredio je za štampu sbirku spomenikah „Croatica“ za XV. i XVI. viek, pisanih većinom glagolicom, ćirilicom i latinicom. Ova sbirka, popunjena drugimi sličnimi listinami, bila bi II. knjiga iza Kukuljevićevih „acta croatica“. — Još mi je pripomenuti, da akademija ima u zalihi gradju za „Acta Bosniae ecclesiastica“, što je sakupio i priredio za štampu otac E. Fermendžin. Napokon ima akademija u zalihi prepisanu gradju za III. knjigu „Acta Ragusina“, koja je sad poslana u Dubrovnik, da se kolacionuje odnosno popuni. Ovi potonji za štampu priredjeni rukopisi izdavati će se prema razpoloživim sredstvom po malo na sviet, dočim ostali poslovi, odnoseči se na kodeks i na acta dietalia, spadaju po svojoj naravi medju one književne radnje ove akademije koje će trajati više godina.

Glede skupljanja gradje za tradicionalnu literaturu čast mi je bila minule godine javiti, da je u to ime akademija izabrala odbor, koji je ove godine odredio, da sè skuplja gradja za tradicionalnu literaturu ne samo hrvatska i srpska, već takodjer slovenska, te da se u krug ovoga posla uzme i jezik, imenito narieċja, zatim predaje i uspomene prošlosti, sačuvane u pripoviedkah, pjesmah, poslovicah, basnah, gatkah itd. Odbor je nadalje odredio, da jedan pododbor sastavi pitanja i naputak za skupljanje gradje u području folkloristike, a drugi pododbor da izradi naputak za sabirače dialektologičke gradje. I ovi poslovi spadaju po svojoj naravi medju one književne radnje ove akademije, koje će trajati više godinah, pa čim se što za štampu priredi, izdati će se pomalo na sviet.

Posao oko hrvatskoga akademijskoga rječnika, što ga uredjuje akademik *Budmani*, i ove je godine toliko napredovao, da je izašla 11. svezka ili treća trećega diela a u toj su rieči *grumak* do rieči *hud*; dvanaesta svezka ili četvrta trećega diela se štampa, a akademija se nada, da će se i ona početkom dojduće godine narodu predati. — I ove se godine nastavljalo sakupljanje, crpanje i redanje rječničke gradje, pa mi je zahvaliti se svim, koji su slali rieči redakciji riečnika, osobito I. Bogdanoviću parohu u Divoselu u Lici, D. Trstenjaku, Teodoričeviću u Kutini, M. Mediću prof. u Zemunu, Dr. Schneideru i drugovom, E. Hefelu i D. Starčeviću za priposlane zbirke narodnih rieči i frazah. Nemože se toliko pohvaliti pripomoći onih domaćih družtava strukovnih, koja su potaknućem akademije preuzela zadatak, da će prirediti gradju iz svoje struke i za porabu ustupiti akademiji. Ovaj pripomenak neka ih sjeti zadane rieči.

Još mi je pripomenuti, da je od djela pr. čl. dra. G. Janečka, koje sam prošle godine spomenuo, izašla ove godine prva polovica, a druga će se skoro doštampati.

Sad mi je izviestiti o dvih zavodih, koji pripadaju akademiji, naime o knjižnici i Strossmayerovoj galeriji slika.

Akademijska se knjižnica i ove godine znatno pomnožala, koje kupnjom znanstvenih knjiga i strukovnih časopisa, koje zamjenom sa znanstvenimi zavodi, družtvi i redakcijami znanstvenih i književnih časopisa. Osim toga našlo se i ove godine dobrotvora i pojedinaca, koji su se sjetili akademijske knjižnice. Medju dobrotvori sa zahvalnošću mi je spomenuti osobito dvojicu, naime preuzv. gosp. pokrovitelja i presv. gosp. Ljudevita baruna Ožegovića, od kojih je akademijska knjižnica dobila znamenitih djela. Preuzv. pokrovitelj kupi blagohotno ove godine u Rimu dragocjena djela glasovitoga arheologa Iv. Rossija, na ime „La Roma sotterranea“ u 3 debele knjige s tri svezke slika; zatim „Inscriptiones christianae urbis Romae septimo saeculo antiquiores“ u dvie knjige; napokon vrlo riedki Bulletino di archeologia christiana od g. 1863—87 u 17 ovećih svezaka. Vrh toga darova isti preuzv. pokrovitelj znamenito Rossijevo djelo „La capsella argentea Africana“, koje mu bijaše Rossi iz duboke naklonosti poklonio. — Drugi znatan dar dobila je akademijska knjižnica iz ostavine Metela baruna Ožegovića, koji joj priposlao do 400 knjigah razna sadržaja, medju kojimi se iztiče „Diarium comitiorum regni Hungariae“ u više svezakah, počam od g. 1798 do 1835. Osim knjižnice osobito se je obogatio akademijski arhiv

iz ostavine istoga preuzv. Metela Ožegovića, i to ponajprije njegovom korespondencijom, koja broji na stotine listova, pisanih mu od najvećih zemaljskih i crkvenih dostojanstvenika, prijatelja i dr. Ovi listovi dopiru u doba preporoda naše knjige te idu sve do pokojnikove smrti. Buduć da je pokojnik u burno doba godine 1848 i 49 utjecao riečju i činom u politički razvoj našega naroda, to će biti ovi listovi za proučavanje one jošte neproučene i krivo shvaćene dobe od velike znamenitosti. Osim ovih listova dobio je akademijski arhiv iz iste ostavine veliku množinu rukopisa, naime saborskih članaka, predstavaka, dopisa itd., koji se većinom odnose na znamenite godine 1848 i 1861. Za ove znamenite darove izriče akademija veledušnim darovateljem najusrdniju hvalu. — Što se nutarnjega uredjenja knjižnice tiče, to se je i ove godine, u koliko je knjižničaru doticalo vremena, nastavljalo uredjenje i novi popis akademijske knjižnice. Knjižnica bijaše po običaju otvorena svaki dan, te su se s njom služili strukovnjaci i mnogi akademijski gradjani.

Akademija je ove godine stupila u zamjenu publikacija s arheologičkim družtvom u Zagrebu, sa starinarskim družtvom u Kninu, s redakcijom etnografijskoga časopisa „Visla“ u Varšavi i s atronomijskim observatorijem „Specula Vaticana“ u Rimu.

O Strossmayerovoj galeriji slika imam izviestiti, da se je minule godine znatno pomnožala darovi preuzvišenoga pokrovitelja, koji joj tri slike pokloni, naime „Madonu“, koja se Franciji pripisuje; pa liepu kopiju u akvarelu od E. Kaisera: sliku Andrije de Sarto „Porodjenje bogorodice“, koje se matica nalazi u arkadah crkve Anunziate u Fiorenci; napokon joj pokloni liepu sliku otca Medovića: „Sv. Bonaventuru.“ Uz to je pre-

uzvišeni pokrovitelj poklonio njekoliko svezaka bakroreza i drugih reprodukcija glasovitih umjetnina. Gospodja Zdenka Švrljuga, rodjena Čačković, poklonila je dvie znatne pastello-slike od prvoga dvorskoga slikara u Draždjanih Samuela Bottschielda, koji je živio od god. 1641. do 1707. Presv. predstojnik akademije, dr. Franjo Rački, pokloni liepu staru sliku mletačke škole „Poklonstvo maga“, koja se dopituje slavnomu Pavlu Veronesu ili drugomu suvremeniku njegovu. Pravi član I. Tkalčić poklonio je prvotisak s miniaturami, zatim odvjetnik i narodni zastupnik Erazmo Barčić krasan sitnolik, prikazujući portrait nepoznatoga svećenika; a galerija je nabavila iz svoga prihoda Mašićevu sliku, predstavljajuću Ličana, koj kruh reže. Za sve darove, koji dostojno popunjuju akademijsku sbirku slika, izriče akademija veledušnim darovateljem najusrdniju hvalu. — Pošto je prvo izdanje popisa slika, kako spomenuh minule godine, jur razprodano, priredjeno je drugo popunjeno i posve preradjeno izdanje, koje će do skora izaći na svjetlo. Ovom prilikom učinjene su i male promjene kod smještenja nekih umotvorina, dočim su sustavnije prema školam, u koje spadaju, porazdieljene. Po tom novom popisu broji naša galerija sada ukupno 326 umotvorina; a osim toga zbirku bakroreza i reprodukcija, koja nije još tačno popisana. Medju onimi umotvorinami imade 18 kartona i 16 brojeva miniatura s mnogo više sitnolika. Pošto je naša galerija kod sastavljanja prvoga popisa godine 1885. brojila 270 umotvorina, to se vidi, da je u ovih pet godina njihov broj narasao za preko petdeset. — Koliko naše obćinstvo zanima ovaj umjetnički zavod, razabire se odatle, što ga je uz ovu godinu do prošloga četvrtka posjetilo do 7000 što domaćih što stranih osoba, koje su svoja imena u

knjigu upisale, neračunajuć ovamo osobe neupisane, kojih je opet dosta bilo.

Još mi je pripomenuti, da je ove godine sbirka slika akademijskih dobrotvora za jednu sliku prirasla, naime akademija je dala o svom trošku naslikati sliku jednoga od svojih glavnih dobrotvora, pokojnoga kanonika Iv. Mikovića, koja je već u ovoj dvorani smještena.

Napomenuv povoljne momente u razvoju ove akademije, nemogu mukom mimoići ni žalostnih, što jih akademija minule godine osjetila, izgubivši smrću pravoga člana dra. Mirka *Šuhaja*, prisjednika kr. stola sedmorice, koji je 30. studenoga 1889 u Budimpešti preminuo. Premda je pokojnik pripadao ovoj akademiji od prvoga njezina početka i revno učestvovao kod njezina osnutka, uz mnoge službene poslove, kojimi bijaše pokojnik kao činovnik obterećen, nije mogao raditi na književnom polju.

Novčano stanje akademije je sada ovako: zakladna glavnica po izkazu zemaljskoga računovodstva iznosila je koncem godine 1889. ukupno 398.040 for. 26 nvč.; pošto je na svršetku 1888. godine imala 394.839 for. 95 $^1/_2$ nvč., prirasla je dakle ove godine za 3230 for. 30 $^1/_2$ nvč. Ovaj prirast potiče većinom odatle, što su joj nekoji stariji i noviji prilozi i zapisi izplaćeni.

Prihoda je imala jugoslavenska akademija 1889. godine ukupno 19.313 for. 76 nvč, u kojem je sadržan i običan dar preuzv. pokrovitelja s 1000 for. za izdavanje rječnika, na kojem budi mu najdublja hvala. Od toga je prihoda izdano iste godine 19.825 for. 59 nvč., tako da su računi koncem 1889. godine zaključeni s manjkom od 511 for. 83 nvč., što je iz prihoda od

ove godine podmireno. Ovaj manjak potiče odatle, što je iz prihoda akademijske zaklade bilo doznačeno manje i što je manje knjiga razprodano nego 1888. godine. Prem da je prihod manji bio, to se je u književne svrhe izdalo više, nego li 1888. godine, jer je iz prihoda g. 1889. izdano na svjetlo jedanaest knjiga u obsegu od 200 štampanih araka. Kako je u ostalom akademija svoj prihod upotrebila, pokazati će računi, koji će se štampati u V. svezci akademijskoga *„Ljetopisa"*, koji će skoro svjetlo ugledati.

Koliko je ovimi radnjami akademija privredila, o tom suditi, nije mjesto u ovom izvještaju, nego ako se pomenuti prihod poredi s naučnim poslovanjem akademije minule godine, kao što je u ovom izvještaju nacrtano, mislimo, da će svaki nepristran sudac priznati, da ga je akademija prema svomu zadatku plodonosno uložila, te da književna i znanstvena privreda naše akademije, kao što spomenuh napried, nije g. 1890. zaostala za nijednom od prošlih godina. A o samoj akademiji i podpori, koju će uživati, visi još veći napredak njezin na uhar domaće znanosti i razvitak narodne prosvjete.

Pošto su ovom godinom minule tri godine, na koje u smislu § 6. „pravila" jugoslavenska akademija bira predsjednika, s toga je u svojoj glavnoj skupštini od 4. prosinca o. g., pošto je dojakošnji predsjednik presvietli g. *dr. P Muhić* zamolio, da ga se radi boležljivosti nebi više biralo, izabrala dojakošnjega predsjednikova zamjenika, predstojnika *dra. Fr. Račkoga* opet svojim predsjednikom. Nu pošto se dr. Rački akademiji na tom oolikovanju i povjerenju s važnih razloga usrdno zahvalio i izjavio, da izbora primiti nemože: akademija, uvidiv ovu odlučnu volju njegovu, te uvrstiv mu u zapisnik svoju harnost za neprestanu nje-

govu neumornu radnju oko napredka ovoga učenoga zavoda, predje na novo biranje i izabere pravoga člana *Josipa Torbara,* predsjenikom akademije za dojduće tri godine.

Pošto su na dalje ovom godinom takodjer minule tri godine, na koje u smislu § 5 poslovnika jugoslavenska akademija bira sebi tajnike, s toga je u istoj glavnoj skupštini o. g. izabrala za tajnika pravoga člana *dra. B. Šuleka,* a pošto sam ja zamolio, da me se nebi više biralo, zaključila je akademija, da drugo tajničko mjesto ostane za sada nepopunjeno.

U istoj glavnoj skupštini izabrala je akademija 13 novih članova, i to 1 počastnoga, 3 prava, a 9 dopisujućih članova. Izabrani su naime:

Za *počastnoga* člana *Ivan K. Rossi,* profesor i ravnatelj papinskih muzeja u Rimu;

Za *prave* članove: dopisujući članovi *dr. Tomo Maretić, dr. Blaž Lorković* i *dr. Kosta knez Vojnović.*

Za *dopisujuće* članove u razredu filologičko-historičkom: *dr. Milivoj Šrepel,* sveučilišni profesor u Zagrebu; *Nikifor Dučić,* arhimandrita i predsjednik srpskoga učenoga družtva u Biogradu; *Fedor Ivanović Uspenski,* profesor na sveučilištu u Odesi; *Timotej Florinski,* profesor na sveučilištu u Kijevu; *Adolfo Pavinski,* profesor na sveučilištu u Varšavi i *Eusebij Fermendžiu,* otac franjevac u Rimu.

Za dopisujuće članove u razredu matematično-prirodoslovnom: *dr. Emil Weyr,* profesor na sveučilištu u Beču; *Dimitrija Nešić,* profesor na velikoj školi u Biogradu, i *Gjorgje Zlatarski,* načelnik geologijskoga zavoda u Sofiji.

---

c) NEKROLOZI.

I.

PETAR ALEKSEJEVIĆ LAVROVSKI.

Dne 28. februara (po novom) 1886 godine prestavi se u Petrogradu dopisnik član naše akademije iza 24. listopada 1870 god. P. A. Lavrovskij, član savjeta ministra narodne prosvjete i tajni savjetnik, muž velezaslužan i za književnost i za školstvo.

Lavrovskij rodi se 13. marta 1827 godine u selu Vidropusci, tverske gubernije, gdje mu je otac bio protojerej. Učio je najprije u duhovnih učilištih tverskom i novotoržkom, odakle je u augustu 1841 god. prešao u Petrograd u glavni pedagogički institut. Tuj si je Lavrovski odabrao historičko-filologički fakultet a u njem slavensku filologiju, kano glavni predmet, koju je predavao slavno poznati I. I. Sreznevskij. Obrazovanje svoje svrši u julu 1851 godine dobivši za nagradu zlatnu medalju. Još i kašnje rado se sjećao godina sprovedenih u zavodu, kojim je izvrstno upravljao T. I. Middendorf.

Dok je još na učeničkoj klupi sjedio, stupio je Lavrovskij na književno poprište sa svojimi razpravami o reimskom evangjelju, o glagolskom spomeniku Klocovom, o sudu Libušinu, o staročeskom prievodu evangjelja sv. Ivana i o ruskih narodnih umotvorinah iz dobe kneza Vladimira. Ove radnje mladoga književnika stekoše obćenito priznanje stručnika, o napose veterana slavenske filologije A. H. Vostokova i prof. Sreznevskoga.

Dokončavši nauke Lavrovskij bješe imenovan u augustu 1851 najviše na preporuku prof. Sreznevskoga adjunktom harkovskoga universiteta za slavensku filo-

logiju. Tuj je čitao o slovnici staroslovenskoga jezika, iz historije literature slavenskih nariečja; o starinah slavenskih i crtao obći filologički i etnografski obzor. Ova su čitanja bila bogata svojom sadržinom, te je u njih obaznavao svoje slušatelje sa suvremenom slavenskom knjigom.

Da se usposobi za učiteljsku stolicu na sveučilištu, Lavrovskij je sastavio i u petrogradskom universitetu dne 14. decembra 1852 branio učenu razpravu o jeziku sjeverno-ruskih ljetopisa", za koju je odlikovan stepenom magistra. Druga razprava „o ljetopisu jakimovskom", koju je god. 1854 branio na harkovskom universitetu, steče mu čast doktora slavenske filologije. Sada je Lavrovskij postigao svojstva za sveučilištnu stolicu, uslied česa je i bio imenovan god. 1855 za vanrednoga, a god. 1857 za redovitoga profesora.

Medjutim je Lavrovskij poslan bio vladom u Petrograd, da se ondje na vrelu bogatih zbirka pobliže upozna sa spomenici staro-slovenskoga a napose staro-ruskoga jezika. Na dalje da se kano slavista upozna sa slavenskimi narodi, njihovimi zemljami i duhovnim životom, bješe u proljeću god. 1859 poslan „za granicu", te je medju neruskimi Slaveni probavio skoro dvie godine. Posjetio je Srbiju, Crnugoru, Dalmaciju, Hrvatsku, južnu Ugarsku, Sloveniju i Česku.

Vrativši se izkustvom obogaćen početkom godine 1861 u Rusiju nastavi na harkovskom universitetu svoja predavanja, u koja je postupice uvodio nove predmete i nove poglede. Čitao je redom o historiji i literaturi slavenskih naroda: god. 1861—2 českoga, god. 1862—3 poljskoga, god. 1865—6 hrvatsko-srbskoga. Tuj je odgojio više mladih slavista, koji su mnogo privriedili za slavensku knjigu, a medju kojimi budi dosta iztaknuti

*

A. A. Potebnja i M. A. Kolosova. Tako je Lavrovskij tečajem 18 godina blagotvorno djelovao s učiteljske stolice; a uza to neprestano radio na književnom polju, kano što svjedoče njegove učene radnje sastavljene u Harkovu. Od ovih radnja spominjemo tuj djelo: Кириллъ и Меѳодій как славянскіе проповѣдники у западныхъ Славянъ (Харковъ 1863), odlikovano po c. akademiji nauka u Petrogradu Uvarovskom nagradom.

Kada je godine 1869 varšavska visoka škola preustrojena, bješe Lavrovskij dne 11. augusta r. g. imenovan prvim rektorom novoga universiteta, koji je dne 12. listopada svečano otvoren. Prvi rektor držao je prigodnu besjedu „o značenju universiteta u sustavu obćega obrazovanja". Nu kratko samo vrieme stajaše na čelu toga zavoda, kojemu je sve svoje umne sile posvetio, jer je već 30. decembra 1872 godine na svoju vlastitu molbu riešen bio službe rektorske i pridieljen ministarstvu narodne prosvjete u Petrogradu. Dok je Lavrovskij bio u Varšavi, dao je u Petrogradu tiskati svoj „сербско-русскій словарь" (1870) za porabu Rusa, o kojem je Daničić u „Radu" XV, 182 progovorio.

U Petrogradu je Lavrovskij sproveo dvie godine zanimajuć se uz svoje zvanične poslove naukom. Nu do skora dobio je drugi poziv. Kada je naime ministar nastave grof Tolstoj obratio bio pažnju na školstvo u prostranom kazanskom okružju, odredi onamo za „popecitelja" Lavrovskoga, koji je za takova dne 1. januara 1875 god. imenovan. Tuj se je Petru Aleksijeviću otvorilo novo polje radnje; a kada je ovdje riešio sjajno svoj zadatak, bijaše na 31. marta 1880 premješten u istom svojstvu u Odesu, na obalu crnoga mora. U to doba dovrši i obielodni drugi dio spomenutoga rječnika: „Русско-сербскій словарь" (С. Петерб. 1880.)

K ogromnomu trudu, koji je izcrpio sile tjelesne Lavrovskoga, pridruži se nepovoljno njegovu zdravlju crnomorsko podnebje. S toga zamoli, da bude riešen službe, što mu i bješe dne 18. marta 1885 god. dozvoljeno. Nu za kratka odmora na selu tako mu se zdravlje oporavi, da se je odlučio sliediti poziv u službu kano član savjeta ministra narodne prosvjete. Uz tu laganiju službu nastavio je svoja iztraživanja o slavenskih apostolih Kirila i Mitodiju, koja je prije 23 godine započeo bio. Radio je neumorno do posljednjega dana svojega življenja.

Pošto nismo htjeli ovih životopisnih crta prekidati umetci o književnih djelih, koja je Lavrovskij kroz 34 godine na svjetlo iznesao, navodimo jih ovdje redom kronologičkim[1]:

1. О Реймскомъ Евангеліи (Опыты историко-ѳилологическихъ трудовъ студентовъ главнаго педагогическаго института 6 выпуска. С.-Пб. 1852.)
2. О языкѣ сѣверныхъ русскихъ лѣтописей (С.-Пб. 1852).
3. Объ особенностяхъ словообразованія и значенія словь въ древнемъ русскомъ языкѣ (Извѣстія 2-го отдѣленія Академіи Наукь, т. 2. С.-Пб. 1853).
4. Нѣсколько словъ о значеніи и происхожденіи слова кметъ (Москвитянинъ, 1853, т. VI, nro 24.)
5. Выборъ словъ изъ лѣтописей Новгородскихъ и Псковскихъ (Извѣстія 2 го отдѣл. Академіи Наукъ. т. 4, прибавленіе, С.-Пб. 1854.)
6. Замѣчательныя слова изъ Переяславской Лѣтописи (ibid.).
7. Положенія для публичнаго защищенія разсужденія „Изслѣдованіе о лѣтописи Якимовской“, на-

[1] Ро Журналу министарства народнаго просвѣщеніа. Ч. CCXLIV (1886 апрѣль) стр. 67—71.

писаннаго для полученія степени доктора славяно-русской филологіи (С.-Пб. 1854).

8. Изслѣдованіе о лѣтописи Якимовской (С.-Пб. 1855 и въ Учен. Зап. 2-го отдѣл. Акад. Наукъ, кн. II, вып 1, 1856).

9. Объ обрядѣ постриженія у древнихъ славянъ (Москвитянинъ, 1855, т. I. nro. 3).

10. Описаніе семи рукописей Императорской С. Петербургской Публичной Библіотеки (Чтенія Московск. Общ. Истор. и Древн., кн. 4, 1858, и отдѣльно).

11. Замѣчанія объ этимологическихъ особенностяхъ старинаго языка польскаго (С.-Пб. 1858 и въ Учен. Запискахъ 2-го отдѣл. Академіи Наукъ, кн. IV).

12. О русскомъ полногласіи (Извѣстія 2-го отдѣл. Акад Наукъ, т. VII, С.-Пб. 1858, и отдѣльно).

13. Обзоръ замѣчатеьныхъ особенностей нарѣчія малорусскаго сравнительно съ великорусскимъ и другими славянскими нарѣчіями (Журн. Мин. Нар. Просв. апрѣль 1859, и отдѣльно).

14. Житіе каря Лазаря. По списку XVII вѣка въ библіотекѣ Общества сербской словесности въ Бѣлградѣ (съ предисловіемъ) (Чтенія Моск. Общ. Ист. и Древн. 1860, кн. 2).

15. О манастиру Раваници, стари запис (Гласник друштва србске словесности, Београд, 1860, кн. XII).

16. O úspěchu slavistiky v Rusku (Časopis Musea královsk. Českého. 1860. Svaz. 2. V Praze).

17. Трехмѣсячное путешествіе по южнымъ краямъ Австріи (Русское Слово, 1860, май и іюнь).

18. Письмо изъ Праги о современной жизни чеховъ (С.-Петерб. Вѣдом. 1860, nro. 115).

19. Будышинъ у лужичанъ, въ Саксоніи 22-го сентября (4-го октября) 1860 (Положеніе народности у лужичанъ). (С.-Петерб. Вѣдом. 1860, nro. 229, и отдѣльно).

20. О миѳическомъ значеніи слова „дождь“ на лужицкомъ языкѣ (Časop. Towar. Serb. Lužič, 1860. nro. 4).

21. Замѣчаніе о полногласіи (Извѣстія 2-го отдѣл. Академ. Наукъ, т. VIII, С.-Пб. 1860).

22. Письмо къ редактору (И. И. Срезневскому) о южныхъ славянахъ (Извѣстія 2-го отдѣл. Акад. Наукъ, т. VIII, С.-Пб. 1860).

23. Воспоминаніе о В. В. Ганкѣ (М. 1861 и Моск. Вѣд. 1861, nro. 9).

24. Въ воспоминаніе о Ганкѣ и Шафарикѣ (Харковъ, 1861, и въ Отчетѣ Харьковск. Университета, 1861).

25. Похороны В. В. Ганки въ Прагѣ (С.-Петерб. Вѣд. 1861, nro. 71, и отдѣльно).

26. Южно-русскій элементъ въ Австріи (С.-Петерб. Вѣд. 1861, nro. 73, и отдѣльно).

27. Направленіе современной народности словаковъ (Современ. лѣтопись Русск. Вѣстника 1861, nro. 18).

28. О русскихъ въ Галиціи (по поводу статы „національная безтактность" въ Современникѣ) (День, 1861, nro. 3—6.)

29. Чехи и Амуръ (День, 1861, nro. 1 и 10).

30. Отвѣтъ на письма г. Максимовича къ г. Погодину о нарѣчіи малорускомъ (писан. въ 1865 год.) (Основа, 1861, августъ).

31. Письмо къ М. П. Погодину (Основа, 1861, августъ).

32. Лекція, читанная въ Харьковскомъ университетѣ, 18-го января 1861 года (первая по возвращеніи изъ за границы) (Архивъ истор. и практ. свѣдѣній, относящ. до Россіи, кн. 2-я. С.-Пб. 1861).

33. Стихотвореніе хорватскаго поэта Павла Витезовича о Петрѣ Великомъ (съ предисловіемъ) (Чтенія Моск. Общ. Ист. и Древн. 1862, кн. 2).

34. Извѣстіе о состояніи уніатской церкви у русскихъ въ Галиціи (Харьковъ, и Духов. Вѣстникъ, 1862, т. I.)

35. Изслѣдованіе о миѳическихъ вѣрованіяхъ у славянъ въ „облако" и „дождь" въ связи съ другими подобными же вѣрованіями у древнихъ родственныхъ народовъ (С.-Пб. 1862).

36. Славянская церковь и римско-католическій пропагандизмъ (Духовн. Вѣстникъ, 1862, т. III).

37. Кириллъ и Меѳодій, какъ православные проповѣдники у западныхъ славянъ, въ связи съ современною имъ исторіею церковныхъ несогласій между Востоком и Западомъ (Харьковъ, 1863) (Духовный Вѣстникъ, 1863, т. V. и VI).

38. Отзывы: 1. О приготовительномъ курсѣ русскаго языка, г. Михельсона 2. Объ опытѣ элементарнаго руководства при изученіи русскаго языка, г. Говорова (Циркуляръ по Харьков. учебн. округу, 1863, nro. 10).

Изслѣдованіе о миѳическихъ вѣрованіяхъ у славянъ въ „облако" и „дождь" въ связи съ другими подобными же вѣрованіями у древнихъ родственныхъ народовъ (Учен. Записки 2 го отдѣл. Акад. Наукъ, кн. VII. вып. 2, С.-Пб. 1863). См. nro. 35.

39. Взглядъ на судьбу литературы славянъ южныхъ и западныхъ (С.-Петерб. Вѣд. 1863, nro. 79 и 81).

40. Характеръ католическаго празника въ память тысячелѣтія св. Кирилла и Меѳодія (С.-Петерб. Вѣд. 1863. nro. 135 и 137).

41. Паденіе Чехіи въ XVII. вѣкѣ (только первая глава) (Жур. Мин Нар. Просв. 1863, май).

42. Заявленіе, поданное въ совѣтъ Харьковскаго университета о трудахъ К. А. Коссовича (Протоколы засѣданій Харьков. унив, 1864, nro. 2).

43. Записка о второмъ изданіи первой части Исторической грамматики Ѳ. И. Буслаева (С.-Пб., 1865, и Записки Имп. Акад. Наукъ, т. VIII.

44. О трудахъ Ломоносова по граматикѣ языка русскаго и по русской исторіи (Харьковъ, 1865, и въ изданіи: Памяти Ломоносова. Харьковъ, 1865).

45. Извѣстія о церковныхъ дѣлахъ у славянъ австрійскихъ (Духовный Вѣстникъ, 1865, т. X).

46. Отзывъ объ окончательныхъ испытаніяхъ по Тамбовской гимназіи съ особымъ мнѣніемъ о значеніи церковно-славянскаго языка въ гимназиче-

скомъ образованіи (Циркуляръ по Харьк. учебн. округу, прибавленіе къ nro. 18, 1865 года).

47. Мысли русскаго о значеніи службы чеховъ при университетахъ русскихъ (День, 1865, nro. 16).

48. Новыи гимназическій уставъ—на дѣлѣ (День, 1865, nro. 33).

49. Разборъ изсѣдованія: О миѳическомъ значеніи нѣкоторыхъ повѣрій и обрядовъ. Сочиненіе А. Потебни. Москва, 1865. (Чтенія Моск. Общ. Ист. и Древн., 1866, кн. 2, и отдѣльно).

50. Восточный вопросъ (Утро. М. 1866).

Мнѣніе о преподаваніи русскаго языка съ церковно-славянскимъ (Филологическія Записки, 1866, вып. II. и III. См. выше nro. 46).

51. По поводу публичныхъ лекцій г. Гейдука (Харьковскія Губерн. Вѣд. 1866, nro. 11, и отдѣльный изъ нихь оттискъ).

52. Коренное значеніе въ названіяхъ родства славянъ (Записки Акад. Наукъ, т. XII, С-Пб. 1867, и Сборникъ статей, читан. въ отд. русск. языка и словесн., т. II).

53. Впечатлѣнія, вынесенныя из обзора русской этнографической выставки въ Москвѣ (Современ. Лѣтописъ. Воскр. прибавленіе къ Моск. Вѣдомостямъ, 1867, nro. 19).

54. О сочиненіи Петрановича: „Богомили, црьква босаньска и крьстяни" (газета Москва 1867, nro. 174).

55. По поводу Педагогическаго института (Современ. Лѣтопись. Воскр. прибавленіе къ Моск. Вѣдомостямъ, 1867, nro. 9).

56. Разборь сочиненія гг. А. Н. Пыпина и В. Д. Спасовича: „Обзоръ исторіи славянскихъ литературъ" (Отчетъ о 9-мъ присужденіи наградъ гр. Уварова. 25. сент. 1866 года. С.-Пб. 1867).

57. Паденіе Чехіи въ XVII вѣкѣ (Чтенія Моск. Общ. Истор. и Древн. 1868, кн. 2, и отдѣльно), см. ыше nro. 42.

58. Дѣйствительно ли св. Кириллъ Солунскій авторъ латинскихъ апологовъ (прнтчей) Журн. Мин. Нар. Нросв. 1868, іюлъ).

59. Связи древней Россіи съ славянскимъ міромъ (газета Москва, 1868. nro. 96 и 97).

60. Мысли о Славянской матицѣ (газета Русскій, 1868, 1-я пол. nro. 1).

61. Были-ли св. Кириллъ и Меѳодій славяне, или греки (газета Русскій, 1868, 1-я пол. nro. 16).

62. Гуманизмъ въ рѣчи Харьковскаго профессора г. Петрова (газета Русскій, 2-я пол. nro. 18, 22 и 23).

63. Поѣздка во внутреннюю Чехію весною 1860 года (Утро, М., 1868).

64. Памятники русскаго народнаго творчества въ Олонецкомъ краѣ (Пѣсни, собранныя П. Н. Рыбниковымъ, ч. IV.) Журн. Мин. Нар. Просв. 1868, мартъ).

65. Письмо къ редактору Русскаго о спорѣ между нимъ и Далемъ по поводу правописанія слова Русскій (Русскій, 1868, nro. 58).

66. Присоединеніе чешскаго католическаго семейства къ православію (Харьков. Губерн. Вѣд. 1868, nro. 115).

67. Кириллъ и Меѳодій во французскомъ сочиненіи (Cyrille et Méthode par Louis Leger) (Журн. Мин. Нар. Просв. 1869, январь).

68. Рѣчь при открытіи Императорскаго Варшавскаго университета (Московскія Вѣд. 1869, nro. 228).

69. Мнѣніе о происхожденіи и коренномъ значеніи названія „Ляхь“ (Журн. Мин. Нар. Просв., 1870, октябрь).

70. Вступительная рѣчь и заключительное слово кь университетскому акту 30-го августа 1870 г. (Годичный акть Имп. Варшавск. университета 3-го августа 1870 г. Варшава, 1870).

71. Сербско-русскій словарь (С.-Пб. 1870).

72. Старо русское тайнописаніе (Древности. Труды Моск. Археол. общ., т. III, вып. 1)

73. Свѣдѣніе о гусарѣ, как живописцѣ иконы Іоанна Богослова (Записки Имп. Акад. Наукъ, т. 16; Сборникъ статей, читан. въ отд. Русск. языка, т. 7.

74 Слова, сказанныя послѣ прочтенія отчета о состояніи Императорскаго Варшавскаго университета

тета за 1870—1871 академическій годъ (Годичный актъ Импер. Варшавскаго универс 30-го августа 1871).

75. Черногорія и черногорци (Бесѣда, 1871, кн. XI).

76. Рѣчь въ день 11-го мая (Жур. Мин. Нар. Просв. 1871, іюль, и отдѣльно, Варшава, 1872).

77. Слова, сказанныя по прочтеніи краткаго отчета о состояніи Императорскаго Варшавскаго университета за 1871—1872 академическій годъ (Годичный актъ Импер. Варшавскаго университета 30-го августа 1872 года. Варшава, 1872).

78. Рѣчь въ день 11-го мая 1872 года (Голосъ, 1872, nro. 37).

79. Значеніе настоящаго времени (praesentis) въ классификаціи славянскихъ глаголовъ и образованіе его сравнительно съ родственными языками (Журн. Мин. Нар. Просв. 1873, апрѣль, и отдѣльно).

80. Этнографическій очеркь кашубовъ (Филолог. Записки, 1873, выпуски IV и V).

81. Сводъ мнѣній по пересмотру университетскаго устава (С.-Пб. 1874).

82. Рѣчь при открытіи Оренбургскаго учебнаго округа (Циркуляръ по Оренбург. учебн. округу, 1875, nro. 1—3, Журн. Мин. Нар. Просв. 1875, ч. 179).

83. Рѣчь при открытіи учительскаго института въ Оренбургѣ (Циркуляръ по Оренб. учебн. округу, 1878, nro. 11 и 12).

84. Рѣчь, сказанная на актѣ по случаю пятидесятилѣтняго юбилея Уфимской гимназіи, 11-го ноября 1878 года (Циркуляръ по Оренб. учебн. округу, 1879, nro. 1 и 2).

85. Русско-сербскій словарь (С.-Пб. 1880).

86. Прощальное слово бывшаго Оренбургскаго попечителя при перемѣщеніи изъ Оренбурга въ Одессу (Циркуляръ по Оренб. учебн округу, 1880).

87. Рѣчь къ служащимъ вь среднихъ учебныхъ заведеніяхъ города Одессы (произнесенная 5-го апрѣля) по случаю мученической кончины Императора Александра II (Русь, 1881, nro. 25).

88. Памяти директора Николаевской Александровской гимназіи Алексѣя Θеодоровича Смирнова (Одесса, 1884).

89. Прощальный привѣтъ моимъ сослуживцамъ (Одесса, 1885).

90. По поводу замѣтки г. Вудиловича о праздновавіи тысячелѣтія со дня кончини св. Меθодія (Извѣсія С.-Петерб. Славян. Благотв. Общества nro. 2, февраль, 1885).

91. Былъ-ли святый Кириллъ Солунскій епископомъ? (Журн. Мин. Нар. Просв. 1885, апрѣль).

II.

JOSIP JIREČEK.

Godine 1888 dne 25. studenoga prestavi se u Pragu u viečnost, od 25. srpnja 1867 dopisnik član naše akademije, Josip Jireček, predsjednik kr. českoga učenoga družtva i c. kr. austrijski ministar za nastavu i bogoštovje u miru. Pokojnik stekao je neumrlih zasluga za prosvjetu českoga naroda a bijaše cielomu Slavenstvu, osobito pako nam Hrvatom, vazda iskren prijatelj.

Josip rodio se dne 9. listopada 1825 godine u Visokom Mitu u Českoj. Gimnazij polazio je (1838—1843) ujedno sa svojim mladjim bratom Hermenegildom (rodj. 13. travnja 1827) kod Piarista u Litomišlju. Tuj je on uz obične školske predmete rado čitao u gimnazijskoj knjižnici, a dobavivši u ruke Hankino izdanje kraljičinodvorskoga rukopisa omili mu stari českі jezik, koji mu osta kroz sav život najdražim zanimanjem. U tom ga potica i ujak župnik u Kniřovu Ignatija Tuma, kod kojega je obično sprovadjao praznike, a koji, kano gorljivi češki rodoljub, imaše liepu knjižnicu, kojom se je

mladi Josip i u vrieme odmora obilno poslužio. Znajući već u mladosti česki i njemački vježbao se u jednom i drugom jeziku prievodeći na česki Lessingova „Nathana“, kano što je preveo i veliku čest Tacitovih anala.

U jeseni god. 1843 dodje Josip u Prag na sveučilište u filosofski fakultet. Uz propisane nauke učio je tuj osobito jezike: kod Ivana Koubeka česki i poljski, kod Rammsteina i Francesconia franceski i talijanski, kod Schwelle-a engleski, te si je već na sveučilištu stekao pristup u bogate književnosti tih prosvietljenih naroda, kojih se poznavanje toli jasno iztiče u njegovih književnih radnjah. Pohádjao je domoljubnu porodicu Fingerhuta (Naprstka), u kojoj je Hanka podučavao u ruskom jeziku krug mladića, koji su se ondje sticali, a medju kojimi bijahu uz Jirečka još Pinkas, Krejči, Gabler itd. imena u novoj českoj povjesti dobro poznata. U to vrieme stupi Josip na književno popriště prviencem, prievodom poljske novele od K. Wl. Wojcickoga, tiskanim pod naslovom „Vysoký zamék“ u almanaku „Hornik“ god. 1845.

Svršivši filosofski tečaj predje Jireček u pravoslovni fakultet. Slušajući u prvom tečaju predavanja profesora Schnabela o prirodnom, državnom, i narodnom pravu te prof. Novaka o obćoj i austrijskoj statistici zanimao se vele pitanji javnoga prava, pak napisa u „Pražske Noviny“, koje je tada umni Havliček uredjivao, njekoliko članaka statističkoga sadržaja, nacrta velikobritanske uredbe, razpravi o engleskom parlamentu itd. A kako je Jireček dobro poznavao česki jezik, doprineo je s Havličkom mnogo k pravoslovnoj i publicističkoj českoj terminologiji. Da se je Jireček sve dublje upućivao u jezik, mnogo je takodjer doprinelo njegovo poznan-

stvo sa slavnim P. Šafaříkom, u kojega je obitelj god. 1847 uveden bio po historiku V. V. Tomku. Iz ovoga se poznanstva razvila tjesnija sveza sa slavnim arheologom, filologom i historikom, kada je Jireček izprosio ruku njegove kćeri Božene (1851), s kojom se vienča 8. lipnja 1853 god.

Pokret god. 1848 našao je Jirečka u III. godini prava; pak prem njegova ćud nije bila za bučan život stvorena, nije se mogao oteti onoj javnoj struji. Prisustvovao je dne 11. ožujka skupštini česke omladine u kupelji sv. Vaclava, bio članom djačke legije, bio izabran od sveučilištne omladine dne 10. travnja u „narodni odbor" kao njezin zastupnik; nu kod uličnih izgreda nije nigdje sudjelovao. U ovo se vrieme upozna s grofom Lavom Thunom, od 30. travnja zemaljskim glavarom Česke, koji upotriebi Jirečka za prevadjanje službenih odredaba na česki. U oči slavenskoga kongresa Thun osnova politički list imenom „Pokrok, noviny pro Slovany rakouske", povjeriv uredničtvo V. Tomku a ovaj odabra si Jirečka za suradnika. Prvi broj „Pokroka" izadje na 6. srpnja. Sedan dana kašnje (13.) buknu u Pragu prevrat; grof L. Thun bijaše u Klementinu zatvoren, nu odmah oslobodjen izadje u pratnji njekoliko gradjana i djaka, Jirečka i Krejčoga.

U tom metežu presta izlaziti „Pokrok", mjesto koga Thun dobavi „Pražské Noviny", povjeriv uredničtvo najprije (od 1—19. srpnja) dru. L. Hasneru, onda K. I. Erbenu a suuredničtvo Jirečku. Uz to je Jireček, dok su Palacky i Vocel na carevinskom saboru odsutni bili, zastupao službu tajnika „Matice česke". Na dalje sudjelovao je s Erbenom, Neubauerom, Grünwaldom kod prevadjanja obćega gradjanskoga zakona na česki jezik. Sam je pako izradjivao etnografsku kartu kralje-

vine Česke, upotriebiv gradju sabranu po kr. českom učenom družtvu. Ovi ozbiljni radovi odvratiše ga od publicističkoga polja, te je na 3. listopada odstupio od uredničtva „Pražkih novina“.

U proljeću god. 1849 dodje Jireček u još tjesniji doticaj s grofom L. Thunom. Ovaj naime, po ministru Doblhoffu riešen časti českoga zemaljskoga glavara, posveti svoje slobodno vrieme djelu, koje bi suvremene dogodjaje promatralo. Htjede, da to djelo izadje u českom kano izvornom jeziku i u njemačkom prievodu. Kod sastavljanja česke matice uze u pomoć Jirečka. Nu dok su „Úvahy“ još pod perom bile, dobi Thun poziv za ministra nastave (1849 u srpnju). Jireček je tada svršavao prava; a pošto je Thun visoko cienio njegova umna svojstva, te je u svoje ministarstvo htjeo povući mladje sposobne sile, učini ga u veljači 1850 god. pristavom u ministarstvu za bogoštovje i nastavu. Od to doba radio je Jireček kroz pune 31 godinu u tom ministarstvu prelazeći od stupnja do stupnja časti (20. ožujka 1854 ministarski perovodja, 16. travnja 1859 ministarski tajnik, 20. siećnja 1867 odsječni savjetnik, 6. svibnja 1869 začastni a 11. listopada 1870 pravi ministarski savjetnik), dok napokon nepostane dne 6. veljače 1871 i ministrom. Kolika je za ministra Thuna vladala djelatnost oko preustrojstva čitave nastave od pučih škola do sveučilišta i strukovnih učilišta, dovoljno je poznato; pak kod svih tih radnja bio je Jireček učestnikom ne posljednjim. On je svoje upravno poslovanje spojio s književnim, što se je osobito pokazalo, kada je uz odjelnoga savjetnika Heuflera preuzeo izvjestiteljstvo školskih knjiga. Radilo se, da se u deset jezika monarkije prirede knjige učevne za pučke i srednje škole.

Jireček poznavajući sve slavenske i skoro sve kulturne jezike, pak naučivši se u tu svrhu i magjarski i rumunjski, bijaše kano stvoren, da taj velik i mučan posao u mnogojezičnoj monarkiji rukovodi. Sam je pako prednjačio uzev sastaviti čitanke za česke škole i „Antologie literarne historické“ (1858—1861) za više česke gimnazije. I za hrvatske školske knjige, kojih je izradbu Thunovo ministarstvo potaklo, zauzimao se Jireček u veliko, kano što su pisci tih knjiga uviek sa zahvalnošću priznavali. Kano što je god. 1849 odredbom ministra pravosudja dra. A. Becka sastavljeno bilo u Beču povjerenstvo stručnjaka pod predsjedanjem P. Šafaříka, da izradi slavensku pravoslovnu terminologiju, tako je sada ministar Thun god. 1851 sazvao bio pod predsjedničtvom istoga Šafaříka drugo povjerenstvo, da izradi znanstvenu terminologiju slavensku za srednja učilišta, a članom toga povjerenstva bijaše takodjer Jireček.

I na novinarskom polju sudjelovao je Jireček u Beču. Njekoji naime česki velmože osnovali su u jeseni god. 1850 konservativni list „Videňský denník“, s belestričko-literarnim prilogom „Vesnom“, uredničtvo povjereno je Votki, a za suradnike dobiveni su braća Jirečki i Helfert. Kada je taj list god. 1853 prestao izlaziti, zamiene ga „Slovenské noviny“ s prilogom „Světozor“, u kojem su pisali Josip Jireček jezikoslovne a brat mu Hermenegild historičke članke. U tom listu branili su kraljičino-dvorski rukopis proti prvomu napadaju Julija Feifalika.

Ovo zanimanje dnevnom literaturom nije bilo Josipu, uz njegovu vanrednu marljivost, ni najmanje zapriekom, da nastavi svoj rad i oko školskih knjiga i na polju stroge nauke. Sastavljanje „Antologije“ iz stare česke

knjige navede ga naravnim putem do proučavanja staročeskih književnih spomenika, u kojih steče si znanje kano malo tko od zemljaka njegovih. Izdavanje tih spomenika i historičko-literalna iztraživanja ostadoše mu najmiliji posao. Ovamo idu njegova izdanja staročeskih spomenika grofa V. Slavate, grofa H. Černina, Jana Blahoslava, Petra Hubačka Komenskoga, Benešovskoga itd. razprave o Štitnom, českoj Aleksandridi, spomenutom kralj. dvorskom rukopisu itd.

Kada se ministarstvom Hohenwartovim htjelo u susret doći pravednim zahtjevom austrijskoga Slavenstva, bijaše u to ministarstvo previšnjim riešenjem od 6. veljače 1871, kako je spomenuto, za ministra bogoštovja i nastave pozvan Josip Jireček. Jedva je kocka mogla pasti na zaslužnijega; što bi i dokazao bio, da je Hohenwartova vladavina bila trajnija, nu već 30. listopada 1871 odstupi grof Hohenwart a s njim i Jireček postavljen u mir.

Umirovljen povuče se Jireček sa svojom porodicom najprije u rodno mjesto Vysoko Myto baveći se tuj naukom, za tim predje u listopadu 1874 u priestolnicu Češke, u Zl. Prag. Tuj bijaše u učenih krugovih visoko cienjen, pa ga i kr. učeno društvo poslije smrti slavnoga Fr. Palackoga izabra dne 5. svibnja 1875 svojim predsjednikom. Koliko je povjerenje u gradjanstvu pražkom i u českom narodu uživao, vidi se odatle, što je god. 1876 izabran bio u gradsko zastupstvo, gdje je oko gradskog školstva radio, i što ga grad Pribram izabra u česki sabor (1878), pak opet god. 1883, a pražko Novomjesto u carevinsko vieće (1879), gdje je kano član velikoga proračunskoga odbora preuzeo izvjestiteljstvo u školskih poslovih. Godine 1884 i 1885 bijaše i u delegacije izabran.

Od to doba poboljevao je Jireček, u zimi 1886/7 zdravlje mu se pogorša, dne 1. ožujka 1887 legne u krevet; živčani sustav i moždjani bješe mu poremećeni, kako su liečnici kazali, od velikoga trajnoga napora. Odreče se zastupstva u carevinskom vieću, nu ono za češki sabor pridrža nagovorom svojih prijatelja. Ljeti 1887 god. sprovede više nedjelja u kupelji Houška kod stare Boleslave, tada se nješto oporavi. Nu sve više nestajalo nade, da će posvema ozdraviti. Uza sve to, kada je god bolest god. 1887 i 1888 jenjala, uze pero u ruke. Opet se diže na obranu kraljično-dvorskoga rukopisa. U listopadu posjeti ga davni zaštitnik i prijatelj grof L. Thun, a sliedećega mjeseca na 25. bješe već mrtav. Uz nedoglednu pratnju bi na 29. stud. pokopan u višegradskom groblju.

Pisac ovoga nacrta upoznao je pok. J. Jirečka još kano bogoslov u Beču. Svi mladi Hrvati tražili bi ga u ministarstvu, sve je rado primao i svim na uslugu bio. Od ono doba uviek bi ga posjetio, kada god bi u Beč dolazio. Jirečku bijaše milo razgovarati o Hrvatskoj i njezinu prosvjetnu nastojanju. S piscem je i kašnje dopisivao. Osobito ga zanimala naša akademija, kojoj je i jedan prilog (Starine XIV) svoj poslao. Budi mu vječna uspomena.

Koli je plodan bio Jireček u književnih radnjah, svjedoči taj popis, koji redom kronologičkim sastavi sin njegov i naš član prof. dr. Konstantin Jireček, na čem budi mu hvala.

1845. Vysoký zámek od K. Wl. Wójcického (prievod novelle iz poljskoga u almanachu „Horník").

1848. Streyčka Bohuslava rozmluvy s dětmi (prievod pedagogičke knjižice). V Praze 1448.

1849. Přehled českého časopisectví r. 1848. i 1849. (Časopis čes. musea).

1849. O politických účincích decentralisace správní. Dle Tocquevillea (ib.).

1850. Národopisný přehled kralovstvi Českého roku 1850. W Praze, F. Řiwnáč. (Sa narodopisnom kartom, izdano pomoću musea češkoga.)

1853. Obrazy z rakouských zemí, národův a dějin. V Praze (čitanka za 4. razred gimnazije, 3 izd. 1875).

— Ukázka z básní Ondřeje Kačiće. (Čas. čes. musea).

1854. Čítanka pro třetí třídu měšťanskýh škol. Bez imena piščeva).

1855. Náš lid ve Vídni (narodopisna crta u almanaku „Perly české“).

1856. Čítanka pro I třídu nižšího gymnasia (7 izd. 1880).

1857. Čítanka pro III třídu (4 izd. 1878).

— Petra Hubáčka Kolinského o věcech rybářských, ptáčnických, a štěpařských. Nákladom I. Radwaňského. Ve Vídni 1857.

— Štítního překlad zjevení sv. Brigitty (Světozor Slovenských Novin).

— Jana Blahoslava Grammatika česká, dokonaná l. 1571., do níž vložen text grammatiky Beneše Optáta, P. Gzella a V. Philomatesa dle izdání Normberského 1543. Z rukopisu bibliotheky Theresianské ve Wídni wydali Ignác Hradil a Josef Jireček. We Wídni 1857, 8⁰, 390 str.

— Viléma hraběte Slavaty Děje království uherského za panování Ferdinanda I. Díl I. 1526—1546. Ve Vídni 1857.

1858. O našem názvosloví náboženském („Světozor“, příloha „Slovenských Novin“).

— Kuchařské knihy staročeské (ib.).

— Studie o rukopise Kralodvorském 1858—60. (ib. zajedno s dr. Hermenegildom J.).

— K historii starši literatury slovenské (ib.).

— Soud Libušin a Rukopis Kralodvorský II. (ib.).

— Denník Heřmana hraběte Černína o druhé poselské cestě do Constantinopole 1644—5. (u Slav. Bibliothek Miklosicha i Fiedlera, II.).

*

1858. Anthologie z literatury české doby střední. (4. izd. 1881.)

1859. O českém prvotním překladu sv. evangelií a o obměnách jeho až do XV. století. (Spisy král. české společnosti nauk. V. sv. 10.) V Praze 1859. 4°, 36 str.

— Kdy sepsána jest Alexandreis česká. (Světozor.)

— Staročeský otčenáš (ib.).

— O některých zvláštnostech staročeské prosodie (ib.).

— Postilla Žernovcova (ib.).

— Legenda o sv. Dorotě z rukopisu Lvovského. (Čas. čes. musea.)

— Ueber den Vorschlag das Ruthenische mit lateinischen Schriftzeichen zu schreiben. Im Auftrag des k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht. Wien 1859.

1860. Anthologie za starí literatury české (4 izd. 1879).

— Rozpravy z oboru historie, filologie a literatury. Ročník I., Ve Vídni 1860. (U tom od J. J. 12 rasprava: Paměti turecké Míchala Konstantinoviće z Ostrovice, Překladové čeští kroniky Trojanské, Nejstarší známé rukopisy psané od Slováků, Staročeské duchovní romány itd.).

— Actenmässige Darstellung der Verhältnisse der griechisch n. un. Hierarchie in Oesterreich, dann der illyrischen Nationalcongresse und Verhandlungssynoden. Wien, Staatsdruckerei 1860. (dva izdanja: 1. 1860., 4° 35 str., 2. 1861., 66 str. u 8°).

1861. Časoměrné překlady žalmův Br. J. A. Kornenského, Br. Jana Blahoslava a Mr. Vavřince Benedikta Nudožerského. S historickým úvodem o prosodii časoměrné. Ve Vídni 1861.

— Stručný zemépis cisařství Rakouského. Vzdělán podle spisu Ludvíka ryt. Heuflera.

— Br. Jana Jafeta Krátká zpráva o biskupich a starších Jednoty Bratrské. (Časopis čes. musea.)

— Tomáše ze Štitného Řeči nedělní a sváteční (ib.).

— Kriteria jazykoslovná k ustanovení věku staročeských památek (ib.).

— Drobnosti k historii literatury české (ib.).

1861. Staročeská prosodie (ib.).
— „Dědky“ u Dalimila (ib.).
— K životopisu Sixta z Ottersdorfa (ib.).
— Hlava sv. Klimenta v Kyjeve. (Časopis katol. duchovenstva.)
— Anthologie z novočeské literatury (5. izd. 1881).
1862. Kozennův zeměpisný atlas pro školy střední, názvoslovím českým opatřen (10. izd. 1885).
— Die Echtheit der Königinhofer Handschrift. Kritisch nachgewiesen von Jos. und Herm. Jireček. Prag 1862.
— Izdao: P. J. Šafařika Sebrané spisy. I—III.
— Kancionál bratrský. (Čas. čes. musea.)
— Leryova cesta do Brasilie v českém překladu (ib.).
— Josef Jakub Tandler (ib.).
— Staroslovanské životy sv Lidmily a sv. Ivana (ib.).
— České sbírky rozprávek pod názvem „Gesta Romanorum“ známých (ib.).
— Přestoupení Viléma Slavaty k církvi katolické. (5 pisama iz g. 1597. u Časop. katol. duchovenstva.)
1863. P. J. Šafařík's Bruchstück des Nibelungenliedes. (Pfeifers Germania.)
— Memoiren des Grafen Hermann Černín aus den J. 1644. und 1643. (Oesterr. Revue.)
— Vorstellungen der heidnischen Böhmen von Seele und Leib. Ueber die bozi und běsi. (Sitzungsber. der kgl. böhm Ges. d. Wiss.)
— Studia z oboru mythologie české. (Čas čes. musea).
— Podřečí východních Čech (ib.).
— Vrahové sv. Ludmily. (Památky archaeol.)
1864. Zprávy některé o mravech českých XVI. věku. (Čas. čes. musea.)
— Rozbor prvotního českého překladu starého zákona (ib.).
— O složených číslovkách staročeských (ib.).
— Tomáš Bavorovský a jeho věk. (Časopis katol. duchovenstva.)
— Milíčova Postilla (ib.).
— Der österreichische Schulbücherverlag. (Oesterr. Revue.)

1864. Die serbischen Privilegien, Verhandlungscongresse und Synoden (ib.).

— Das Museum des Königreichs Böhmen (ib.).

— Izdao: P. J. Šafařík, Geschichte der südslavischen Literatur, I—III.

1865. Paul Josef Šafařík. Ein biographisches Denkmal. (Oest. Revue, sa slikom, i napose izdano.)

— Der Bukovinaer griech. orient. Religionsfond (ib.).

— Entstehen christlicher Reiche im Gebiete des heutigen österreichischen Kaiserstaates vom J. 500 bis 1000. Von Jos. und Herm. Jireček. (Oest. Gesch für das Volk, II. Band.)

1866. Bartoloměj Paprocký z Hlohol a spisovatelská činnost jeho. (Čas. čes. musea.)

— Postup obecného školstva českého od l. 1850. (ib.).

— Der ruthenische Literaturverein „Halicko-ruska matica“ und der slovakische Literaturverein „Matica slovenska“. (Oest. Revue.)

— Paměti nejvyššího kancléře královstvi českého Viléma hraběte Slavaty 1608—1619. K izdání upravil Jos. Jireček. V Praze, I. L. Kober 1866, II. 1868. (u Monumenta historiae bohemica, edita auxilio illustrium amicorum patriae historiae ab Antonio Gindely.)

1867. Развитак југославенскога народнога школства са особитим обзиром на Далмацију. (Србско-далматински Магазин.)

— Celnictví české za šestnáctiho věku. (Časopis čes. musea.)

— Rozličná povaha hlásky *ĺ* a *l* v čestině. (ib.).

— Salicetova Ranná lékařství. Z rukopisu 15. věku vydali K. J. Erben, V. Staněk, a Jos. Jireček. V Praze 1867.

1868. Handbuch des Unterrichts- und Prüfungswesens in Oesterreich. Wien.

1870. Nákres mluvnice staročeské. V Praze.

1872. K rozboru staročeského překladu stáreho zákona. (Čas. čes. musea.)

— Biblí staropolská (ib.).

— O staropolské písni Bogorodzica.

1873. Uredio 2. izd. P. J. Šafaříka, Památky dřevního písemnictví Jihoslovanův.

— O vyvinutí historické prosy české za XVI. a XVII. věku. (Čas. čes. musea.)

— Klasobraní z rukopisův staročeských na Moravě chovaných. (Čas. matice moravské.)

— Dr. Václav Mitmánek z Uherského Brodu (ib.).

1874. Jakub Kunwaldský a jeho kancionál (ib.).

— Literatura exulantův českých. (Čas. čes. musea.)

— O některých záhadných vydáních národních písní bulharských. (Zprávy král. spol. nauk.)

1875. Rukověť k dějinám literatury české do konce XVIII. věku. V Praze 1875—1876., 2 voll.

— Jakub Palaeolog. (Čas. matice moravské.)

— Klasobraní z ruk. staročeských na Moravě II. (ib.)

— České pomflety za války Šmalkaldské (Časopis českého musea.)

— Nové objevy z literatury staročeské (ib.).

— Staročeské zlomky satyrické (ib.).

— O slovanském bohu Velesu (ib.).

— Sibinsko ci Sedmibradsko (bilježka iz geografičke nomenklature, ib.).

— Žitenice ze XVII věku. (Památky archaeolog.)

— Statky pánův z Rožmberka (ib.).

1876. Mikulášenci. (Čas. čes. musea.)

— Práva městská Mr. Pavla Krystyana z Koldína. (U Codex juris bohemici i napose.)

— Leben des obersten Hofkanzlers von Böhmen, Wilhelm Grafen Slavata. (Napose preštampano iz Sitzungsber. der kgl. böhm Ges)

O některých sbornících obsahu historického z XV. a XVI. století. (Zprávy král. spol. nauk.)

— Ueber die Reimchronik des sogenannten Dalimil (ibid.).

— Staročeské hry dramatické. (Světozor.)

— Marek Bydžovský z Florentina (ib).

— Dějepravné písně z XVI a XVII věku (ib.).

— O hudebních nastrojích staročeských. (Památky archaeol.)

1877. Spisové čeští ve sborníku Pavla Krupia. (Čas. čes. musea.)

— Báseň o pobití Tatařuv a „Million“ Marka Pavlova (ib.).

— Biblí Slavatovská, psaná od Matěje Jakubova z Prahy (ib).

— O nově objeveném rukopise řečí nedělních a svátečných Tómy ze Štítného. (Zprávy kr. spol. nauk.)

— Ueber die Familie des Erzbischofs Ernst von Pardubitz (ib.).

— Nový Zákon akademie křesťanské. (Časopis katol. duchovenstva.)

— Štíty starých rodin českých a moravských dle kroniky Dalimilovy. (Památky archaeol.)

— Rodina arcibiskupa Arnošta z Pardubic (ib.).

— Zpomínky na Kroje staročeské. (Světozor.)

— Starši zprávy o Rybecáłovi (ib.).

— Čechové na Kavkaze (ib.).

— Alter des čechischen *h* für *g*. (Archiv für slav. Philologie.)

— Reste des Localsuffixes *-as* und *-ach* in deutschen Umbildungen slavischer Ortsnamen (ib.).

— Rýmovaná kronika česká tak zvaného Dalimila. (Samo tekst; Památky staré literatury české II.)

1878. Staročeské divadelní hry Svazek první. (Památky staré lit. čes. III.)

— Rýmovaná kronika česká tak řečeného Dalimila podle prvotního textu českého i s připojením obou překladův německých (u: Prameny dějin českých III.).

— Hymnologia bohemica. Dějiny církevního básnictví českého až do XVIII. století. V Praze 1878., 4⁰, 98 str. (Pojednání král. české spol nauk, řada VI, díl 9).

— Skládání o podkoní a žáku. V Praze 1878., 8⁰, 32 str. (Osobito preštampano iz ‚zasedacích zpráv‘ kralj. čes. uč. družtva.)

— Staročeskí písně příčinou Turkův. (Světozor.)

— O rukopise Zelenohorském a o zlomcích evangelia sv. Jana (ib.).

— O nejnovějších námitkách proti pravosti našych starých památek. (Čas. čes. musea.)

1878. Školní knihy české na obecných školách před Komenským. (Beseda učitelská.)

— O Janu Jáhrobském a některých jiných posud neznámých spisovatelích českých ze XVI. století. (Zprávy kr. spol. nauk)

— Některé příhody pana Henyka z Waldšteina. Mravopisný obraz z počátku XVII. věku. (Osvěta.)

— Staročeská píseň, nalezená ve Vendômě. (Zasedací zprávy kr. čes. spol.)

— O stavu literatury české v letech 1815-1820. (Časopis čes. musea.)

— Zprávy Arabův o středověku slovanském. (Al-Bekri, u Časopisu čes musea.)

— Jana Amosa Komenského otázky některí o jednotě Bratři českých. (Beseda Učitelská, číslo 18—20.)

1879. Básně staronárodní rukopisův Zelenohorského a Kralodvorského. Dle původního sepsání i s překladem novočeským. V Praze nákladem F. Řivnáče, 16°.

— Rukopisové Zelenehorský a Kralodvorský. Staročeským textem. V Praze, Řivnáč, 16°.

— Die altböhmischen Gedichte der Grünberger und Königinhofer Handschrift. Im Urtexte und in deutscher Uebersetzung. Prag. Řivnáč, 16°.

— Zbytky českých písní národních ze XIV. do XVIII. věku. (Časopis čes. musea.)

— Hankovy původní písně od 1813. do 1819. (Čas. čes. musea.)

— Chronograf Vrchobřeznický se zvláštním vzhledem k obraženému v něm vylíčení nejstarších dějin českých. (Zasedací zprávy král. spol nauk; osobito preštampano, 20 str. u 8°.)

— Železné krávy. (Památky archaeologicke.)

1880. Zprávy Arabův o středověku slovanském. II. (Časopis čes. musea.)

— Zpráva o židovském pobití v Praze r. 1389. z rukopisu Krakovského. (Zprávy kr. spol. nauk.)

— Rukopis ze XVI. věku, v osadě Telecím u Poličky chovaný (ib.).

1881. Zbytky z českych písní národních ze XIV do XVIII. věku. Sbírka druhá. (Čas. čes. musea.)

1881. Idyllická skládání ze XVII. věku. (Osvěta.)

— O epitafiích učenců českých dle rukopisu mistra Marka Bydžovského. (Zprávy spol nauk.)

— Die Südslaven (pregled novije literature u Jahresbericht der Geschichtswissenschaft für 1870., Berlin).

1882, Zřízení zemská království Českého XVI věku. Vydání spořídili Josef a Hermenegild Jireček. (Codex juris bohemici, volumen VII.)

— Zpráva o českém rukopise ve svěřenské knihovně césařské rodiny ve Vídni. (Zprávy kr. spol. nauk.)

— Jedan list Vuka S. Karadžića i devet listova Jeremije Gagića pokojnomu P. J. Šafaříku. Starine XIV.

1883. O tom, jak ve staří češtině latinské *nullus*, *nemo* bývalo pronášeno (Zprávy kr. spol. nauk.)

— Příspěvky k dějinám university Pražské (ib.).

— O lékarnickém spise Matěje z Vysokého Mýta (ib.).

— Jakub Bas-ševi z Treuenburka. (Čas. čes. musea; njemački prievod u Jüdisches Centralblatt, zugleich Archiv für die Geschichte der Juden in Böhmen. III. 1884.)

— Jiři Hanuš Landskrounský z Kronenfeldu. (Časop. čes. musea.)

— Doplňky k životopisu Pražského arcibiskupa Antonína z Mohelnice (ib.).

— Z dějin rodiny Hodějovské. (Osvěta.)

— Poznamenání a paměti žalostivých příhod krajiny moravské, od lidí hodnověrných z Moravy podané, z r. 1605. (Sborník historický I.)

— Dějepisné zprávy ve spisech náboženskeho obsahu z XVI. a XVII. věku (ib.).

1884. Jan Hodějovský z Hodějova, jeho rod i působení, a latinští básníci tovaryšstva jeho. I. polovice. V Praze 1884., 4°, 72 str. (Pojednání kr. spol. nauk.)

— Bohuslav Hodějovský z Hodějova. (Časopis čes. musea.)

— Výprava šlechtická k uvítání voléneho krále Maximiliana II. do Janova l. 1551. (Sborník hist. II.)

Zpráva o udělení mitry knížeti Spytihněvovi II. (ib.).

1885. Duchovní styky Čechův a Mad'arův za XIV. a XV. věku a uherští Husité. (Čas. čes. musea.)

1885. Ueber die culturellen Beziehungen der Ungarn und Böhmen im 14. und 15. Jahrhundert und über die ungarischen Hussiten. (Zprávy [Sitzungsberichte] král. spol. nauk.)

— Z rukopisův kláštera Vyšnobrodského. (Čas. čes. musea.)

— Zur Geschichte der Juden in Böhmen. (Grünwalds Jüd. Centralblatt IV., 2.)

— Malé obrázky z dob krále Vladislava (Sborník hist. III.)

1886. Rückblicke in die Zustände Böhmens des XVII. und XVIII. Jahrhunderts mit besonderer Beachtung der Entwicklung der böhmischen Literatur seit Maria Theresia. (Meyers Oest. ung. Revue; napose preštampano u knjižici 53 str. u 8°.)

— Jak P. J. Šafařík za posledních svých let smýšlel o rukopisech Králodvorském a Zelenohorském. (Osvěta.)

— Bulharské národní a naše starověké zpěvy. (Osvěta.)

— Ke sporu o rukopisy I. (ib.)

— Vzpomínka na F. Šimáčka (u 1000-om jubilejnom broju ilustrovanoga u Světozoru).

— Slavische Rechtsgeschichte. (Bilježka u Oest. ung. Revue.)

1887. Ke sporu o rukopisy. II. (Osvěta.)

— O zvláštnostech češtiny ve starých rukopisech moravských. Příspěvek k dějinám jazyka českého. V Praze 4°, 84 str. (Pojednání kr. spol. nauk.)

1888. Jan Racek, lat. Rodericus, z Chotěřiny a ostatní překladatelé spisuv Korvinových. (Čas. čes. musea.)

Osim toga ocjene novih knjiga u Časopisu češkoga muzeja 1863—1885.

---

2. KNJIŽEVNA RADNJA.

---

a) RAD.

Knjiga XCIX. (razreda fil.-hist. i filoz.-jur. XXVIII.)

O prijevodu psalama u ńekijem rukopisima hrvatsko-srpsko i bugarsko slovenskijem. Od *M. Vałavca.* (Nastavak.) Str. 1.

Nutarnje stanje Hrvatske prije XII. stoljeća. IV. Državno uredjenje. 1. Vladalac i njegova vlast. 2. Župa i grad. Od *dra. Fr. Račkoga.* Str. 73.

Religija Srba i Hrvata. Dio IX. i posljedńji. Mjesec i Danica, pa i Miloševa legenda. Od *Nadka Nodila.* Str. 129.

„Skup" Marina Držića prema Plautovoj „Aulariji". Od *dra. M. Šrepela.* Str. 185.

Knjiga C. (razreda filol.-hist. i filoz.-jurid. XXIX.)

O prijevodu psalama u ńekijem rukopisima hrvatsko-srpsko i bugarsko-slovenskijem. Od *M. Vałavca.* (Svršetak.) Str. 1.

Putovanja po Balkanskom poluotoku XVI. vijeka X. Putopis Marka Antuna Pigafette, ili drugo putovanje Antuna Vrančića u Carigrad 1567. godine. Od *dra. P. Matkovića.* Str. 65.

Bugarski i srpski prijevod knjige o sedam mudraca, njen izvor i kratak obzor na druge slovenske redakcije. Od *dra. M. Murka.* Str. 169.

Knjiga CI. (razreda filol.-hist. i filos.-jurid. XXX.)

Knjiga CII. (filol-hist. i filos.-jurid. XXXI.)

b) STARINE.

Knjiga XXII.

Chronicon observantis provinciae Bosnae Argentinae ordinis s. Francisci Seraphici. Priobćio *o. E. Fermendžin.* Str. 1.

Putopis Marka Antuna Pigafette u Carigrad od god. 1567. — Priobćio *dr. P. Matković.* Str. 68.

Opisi i izvodi iz njekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu. — Nastavio *dr. Gjuro Polivka*:

VII. Afroditijana Persijanca priča o rogjenju Hristovu. Str. 195.

VIII. Priča o prepiranju Isusa Hrista sa djavolom. Str. 200.

IX. Pitanja o sedam glavnih grijeha. Str. 203.

X. Dvanaest petaka. str. 204.

XI. Život čovjeka božjega sv. Alexija. Str. 208.

Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmaticae et Slavoniae saeculi XIII. — Sabrao i uredio *Ivan Kukuljević Sakcinski.* Str. 221.

Knjiga XXIII.

Izvještaj o Bosni god. 1640. o. Pavla iz Rovinja. — Priobćio *fra Stipan Zlatović.* Str. 1.

Prilozi za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika. — Priobćuje *Ivan Milčetić.* Str. 39.

Sadržaj priloga: I. Ivančićev zbornik, str. 40. II. Nepoznata glagolska knjižica tiskana g. 1496., str. 80. III. Još jedna riedka glagolska tiskana knjiga, str. 84. Tekstovi str. 87—153.

Libellus policorion, qui tipicus vocatur. — Priobćio *Šime Ljubić.* Str. 154.

Priložak: Listina spljetskoga nadbiskupa Lovre od god. 1069 i opatice Marije god. 1119. Str. 220.

Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmaticae et Slavoniae saeculi XIII (1237—40). Sabrao i uredio *Ivan Kukuljević Sakcinski*. Str. 244.

c) MONUMEMTA.

1. SPECTANTIA HISTORIAM SLAVORUM MERIDIONALIUM

Vol. XXI. Listine o odnošajih izmedju južnoga slavenstva i mletačke republike. Sakupio i uredio *Šime Ljubić* knj. IX. od g. 1423—1452., s kazalom sadržaja te osoba i mjesta, str. I—XX. 490.

2. HISTORICO-IURIDICA SLAVORUM MERIDIONALIUM.

Knj. 4. Hrvatski pisani zakoni: vinodolski, poljički, vrbanjski i donjekle svega otoka Krka, kastavski, veprinački i trsatski. Uredili *dr. Fr. Rački, dr. V. Jagić i dr. Ivan Crnčić*. Zagreb 1890.

d) POSEBNA DJELA.

Geografijske koordinate ili položaji glavnijih točaka Dalmacije, Hrvatske, Slavonije i djelomice susjednih zemalja imenito Bosne, Hercegovine, Istre i Kranjske itd. Sastavio *dr. Gjuro Pilar*. U Zagrebu 1890.

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Sv. XII. Diela III. Sv. 4. Obradjuje *P. Budmani*.

Ljetopis sv. V. (1890).

e) PODPOROM AKADEMIJE.

Obća teoretička i fizikalna lučba. Napisao *dr. Gustav Janeček*. U Zagrebu 1890.

3. KNJIŽEVNI RAD.

a) ČLANOVA.

Crnčić dr. Ivan:

Uredio Statut vrbanski (s drom. Račkim). Monumenta historico juridica Slavorum meridionalium knj. IV.

Jagić dr. V.:

Uredio Statut poljički. (Monumenta historico juridica Slavorum meridionalium kn. IV.)

Janeček dr. Gustav:

Obća teoretička i fizikalna lučba — sv. 1. str. 1—144 (Posebno djelo).

Kukuljević Sakcinski I.:

Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae saeculi XIII. Starine XXII. 221. XXIII, 244. (Nastavak.)

Ljubić Šime:

Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Vol. XXI. Listine o odnošajih izmedju južnoga slavenstva i mletačke republike, knj. IX. od g. 1423—1452.

Libellus policorion, qui tipicus vocatur. Starine knj. XXIII. str. 154.

Priložak: Starine XXIII. 220.

Maretić dr. T.:

Kńiževne obznane I. Schmidt, Pluralbildungen der indogermanischen Neutra. Rad C. str. 210, Rad CII str. 201.

Odgovor na recensiju g. prof. dra Vatr. Jagića Rad C, str. 221.

Slavenski nominalni akcenat s obzirom na litavski, grčki i staroindijski. Rad CII. str. 30.

Matković dr. Petar:

Putovanja po Balkanskom poluotoku XVI. vijeka X. Putopis Marka Antuna Pigafette, ili drugo putovanje Antuna Vrančića u Carigrad 1567 godine. Rad C. str. 65.

Putopis Marka Antuna Pigafette u Carigrad od god. 1567. Starine knj. XXII. str. 68.

Nodilo Nadko:

Religija Srba i Hrvata. Dio IX. i posljednji. Mjesec i Danica pa i Miloševa legenda. Rad XCIX. str. 129.

Izpravci i dopune. Rad CI, 68.

Pilar dr. Gjuro:

Geografijske koordinate ili položaji glavnijih tačaka Dalmacije, Hrvatske, Slavonije i djelomice susjednih zemalja imenito Bosne i Hercegovine, Istre i Kranjske str. 168.

Rački dr. F.:

Nutarnje stanje hrvatske prije XII. stoljeća: IV. državno uredjenje 1. Vladalac i njegova vlast. 2 Župa i grad. Rad XCIX. 73.

Stari grb bosanski. Rad CI. str. 127.

Zakon vinodolski, kastavski, veprinački sam, a vrbanski s Crnićem. Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium knj. IV.

Nekrolog: Petar A. Lavrovskij i J. Jireček. Ljetopis V, 114—139.

Valjavac Matija:

O prijevodu psalama u ńekijem rukopisima hrvatsko-srpsko i bugarsko-slovenskijem. (Nastavak.) Rad XCIV. 1. i C. 1.

Adverbi na ski, ske, ke, ce, ice u Kajkavaca. Rad CI. str. 170.

Prinos k naglasu u (novo) slovenskom jeziku. Rad CII. str. 92.

K zadńemu članku u predńoj kńizi Rada. Rad CII. str. 241.

Vrbanić dr. Fr.:

Rad hrvatskog zakonarstva na polju uprave od god. 1861. do najnovijega vremena. II. Unutarnja uprava. Rad CI. str. 1.

b) NEČLANOVA.

Fermendžin o. E.:

Chronicon observantis provinciae Bosnae Argentinae ordinis s. Francisci Seraphici. Starine XXII. 1.

Milčetić Ivan:

Prilozi za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika. Starine knj. XXIII. str. 39—153.

Sadržaj priloga:

I. Ivančićev zbornik str. 40.

II. Nepoznata glagolska knjižica tiskana g. 1496. str. 80.

III. Još jedna riedka glagolska tiskana knjiga str. 84.

Murko dr. M.:

Bugarski i srpski prijevod knjige o sedam mudraca, njen izvor i kratak obzor na druge slovenske redakcije. Rad C. str. 169.

Polívka dr. Gjuro:

Opisi i izvodi iz njekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu. Nastavak. Starine XXII.

VII. Afroditijana Perzijanca priča o rodjenju Hristovu str. 195.

VIII. Priča o prepiranju Isusa Hrista sa djavolom str. 200.

IX. Pitanja o sedam glavnih grijeha str. 23.

X. Dvanaest petaka str. 204.

XI. Život čovjeka božjega sv. Alexija str. 208.

Šrepel dr. Milivoj:

„Skup“ Marina Držića prema Plautovoj Aulularii. Rad XCIX. str. 185.

Analogija u sintaksi gramatičnih padeža latinskoga i hrvatskoga jezika. Rad CII. str. 1.

Latinski izvor i ocjena Kašićeve gramatike. Rad CII. str. 172.

Zlatović o. Stipan:

Izvještaj o Bosni g. 1640. o. Pavla iz Rovinja. Starine knj. XXIII. str. 1.

---

*

VI.

KNJIŽNICA

I

GALERIJA SLIKA.

a) KNJIŽNICA

OVE SE JE GODINE UMNOŽILA RUKOPISI I KNJIGAMI, KOJE SE OVDJE SA ZAHVALNOŠĆU NAVODE.

I.

RUKOPISI I LISTINE.

Iz ostavine preuzvišenoga gosp. *baruna Metella Ožegovića* pomnožao se akademijski arhiv njegovom više stotinah brojećom sbirkom listovah (correspondencija), pisanih mu i od znamenitih dostojanstvenikah crkovnih i svjetovnih počam od g. 1835 pa sve do njegove smrti. Iz iste ostavštine dobio je akademijski arhiv jošt i veliku množinu rukopisah, i to: saborskih članakah, predstavakah, predlogah, dopisah itd., koji se većinom odnose na znamenite godine 1848. 1849. 1861. 1865.

Preč. g. opat i župnik Pajo Miler. Četiri listine iz XV., pet iz XVI. a sedam iz XVII. i XVIII. stoljeća, koje se odnose na senjsku biskupiju, njezine samostane i senjski kapitanat.

II.

KNJIGE

a) KOJE JE JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA DOBILA OD POJEDINIH DOBROTVORA.

Nj. Preuzvišenost g. pokrovitelj biskup J. J. Strossmayer znamenita djela: La Roma sotterranea cristiana descritta et illustrata dal Cav. G. B. de Rossi. Tom. I—III. Roma 1864—1877. — Tavole. Tom. I—III. — Inscriptiones christianae urbis Romae septimo saeculo antiquiores, edidit Joan. Bapt. de Rossi Vol. I. II. Roma 1857. 1888. — Bulletino di archeologia cristiana del Giovanni Batt. de Rossi. Serie I Anno I—VII. Roma. 1863—1869. Serie II. Anno I—VI. Roma

1870—1875. Serie III. Anno I—VI. Roma. 1879—1881. Serie IV. Anno I—V. Roma 1882—1889. — La capsela argentea Africana offerta al sommo pontefice Leone XIII. Memoria del comm. Giovanni Batt. de Rossi. Roma. 1889.

Dobrotom presv. g Ljudevita baruna Ožegovića iz knjižnice pok. baruna Metella Ožegovića do 400 knjigah razna sadržaja, medju kojimi se ističe „Diarium comitiorum regni Hungariae“ u više svezakah počam od g. 1798—1835.

Фаминцин Ал. С. Гусли русскій народный музыкалный инструмент. Санкпетербургъ. 1890.

Dr. Maretić Tomo. Compendium der vergleichenden Grammatik der Indogermanischen Sprachen. Von August Schleicher. Weimar. 1876.

Sprachvergleichung und Urgeschichte. Von Dr. O. Schrader. Jena. 1883.

Braća Mazura. Fasciculus temporum omnes antiquorum hystorias complectens. Anno Christi MCCCCLXXXIII.

Opuscula, questiones et quolibeta reverendissimi domini Thome de Vio Cajetani cardinalis sancti Xisti, sacre theologiae clarissimi professoris ex Familia Predicatorum. Anno domini MDXXIX.

Dr. Kański Mikolai. Wiadomości tyczące Przemyslu i sztuki w dawnei Polsce, napisal Julian Kolaczkowski. Krakow. 1888.

Šestan Fabijan. La historia d' Italia di M. Francesco Gvicciardini, riscontrata con tutti gli altri historici per Thomaso Porgacchi. In Venetia. MDLXXXVII.

Tkalčić Ivan. Constitutiones synodales ecclesiae zagrabiensis. Zagrabiae 1805.

b) KNJIGE KOJE JE DOBILA NA DAR OD PISACA.

Brežnik Frane. Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk. Maribor. 1889.

Dr. Čeh Dragutin. Umjetno ribogojstvo u Slavoniji. Zagreb. 1890.

Дучић Н. Нови закон о црквеним властима у краљ. Србији. Београд. 1890.

Profesor Gasperini Riccardo. Notizie sulla fauna imenotterologa dalmata. Zara. 1890.

Геусманъ П. Сраженіе при желтыхъ водахъ 8го. мая 1648 года. Саратовъ. 1890

Dr. I. I. Hanel. Říšske i právni dějiny německé. Sešit I—III. V Praze. 1886—1890.

Hefele Ferdo. Opančar i opančarija (Gradja za obrtno nazivoslovje.) Zagreb. 1890.

Јакшић Владимир. Педесетгодишња прослава књижевнога рада Владимира Јакшића. Београд. 1890.

Dr. Janeček Gustav. Obća teoretička i fizikalna lučba. I. knj. Tvar i atomistički nazor o njezinom sastavu. Zagreb. 1890.

Котуровић Стев. Статистички преглед самоубистава у Србији од г. 1845—1884. Београд. 1889.

Kuba Ludvik. Slovanstvo ve svých zpěvech. Kn. I—VII. V Pardubicich. 1885—1889.

Kuhač Fr. S. Slavjanski i slavenska glasba. Zagreb. 1890.

Lampe France. Dušeslovje. Zvezek I. Ljubljana 1889.

Медић Мојо. Сријемска висораван. Земун. 1890.

Martinović Gius. Giovanni Fiamin, ricordo. Fiume. 1890.

Павлов А. Неизданный памятникъ русскаго црковнаго права XII. вѣка. С. Петербургъ, 1890.

Перволф Јосиф. Славяне, ихъ взаимныя отношения и связы. Томъ III. Варшава. 1890.

Петровић Мита. Нови прилози за познавање вина. Нови Сад. 1890.

Самарин Д. Поворникъ вселенской правдъı. С. Петербургъ. 1890.

Prof. Strohal R. Osebine današnjega stativskog narječja. Karlovac. 1890.

Врховац Рад. Још једна о Жувановићеву „Браничу“ на реферат и одговор г. Љуб. Стојановића. У Новом Саду. 1890.

Златарски Георги. Материяли по геологията и минералогията на България. Св. I—IV. Срѣдецъ. 1884.

Geologische Untersuchungen im centralen Balkan und in den angrenzenden Gebieten. Wien. 1886.

c) KNJIGE KOJE JE DOBILA ŠTO U ZAMJENU, ŠTO NA DAR OD RAZNIH UČENIH DRUŽTAVAH I ZAVODA.

Beč. C. akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Classe. Band CXVII. CXVIII. Wien 1889. — Band CXX. Nr. I. Ueber die Einwirkung des türkischen auf die Grammatik der südosteuropäischen Sprachen. Von dr. Franz Miklosich. Wien. 1889. — Nr. III. Studien zur vergleichenden Culturgeschichte vorzüglich nach arabischen Quellen. Von Alfred Freih. von Kremer. Wien. 1889. — Archiv für österreichische Geschichte. Band LXXIV. Hälfte 1. 2. Wien. 1889.

Beč. C. centralna komisija za uzdržavanje historijskih spomenika.

Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale. Band XV. Heft 4. Wien. 1889. Band XVI. Heft 1—3. Wien. 1890.

Beč. C. kr. zvjezdara.

Astronomische Arbeiten des k. k. Gradmessungs-Bureau. II. Band. Längenbestimmungen. Wien. 1890.

Beč. C. kr. geoložki zavod.

Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt. 1890. Nr. 1—13. Wien. 1890. — Jahrbuch der k. k. geologischen Reichsanstalt. XXXIX. Band. 1889. Wien. 1889. Band XL. Heft 1. 2. Wien. 1890. — Ueber die Liasischen Brachiopoden des Hierlatz bei Hallstatt. Von Georg Geyer. Wien. 1889. — Die Liburnische Stufe und deren Grenz-Horizonte. Von Guido Stache. I. Heft.

Wien. 1889. — Zur Kenntniss der Fauna der „Grauen Kalke" der Süd-Alpen, von Dr. Leopold Tausch von Gloeckelsthrun. Wien. 1890. — Brachiopoden der Alpinen Trias, von A. Bittner. Wien. 1890.

Beč. C. kr. statistička centralna komisija.

Oesterreichische Statistik. XXII. Band. 2. Heft. — Statistik der Sparkassen für das Jahr 1887. Wien. 1889. — 3. Heft. Statistik des Sanitätswesens für das Jahr 1887. Wien. 1889. — 4. Heft. Statistik der Unterrichts-Anstalten für das Jahr 1887/88. Wien. 1890. — Band XXIII. 1. Heft Bericht über die Erhebung der Handelswerthe und Haupt-Ergebnisse des auswärtigen Handels im Jahre 1888. in Vergleichung mit den Vorjahren. Wien. 1890. — 2. Heft. Waaren-Einfuhr in das allgemeine österreichisch-ungarische Zollgebiet im Jahre 1888. Wien. 1890. — 3. Heft. Waaren-Ausfuhr aus dem allgemeinen österreichisch-ungarischen Zollgebiete im Jahre 1888. Wien. 1890. — Band 24. 1. Heft. Die Ergebnisse der Civilrechtspflege im Jahre 1886. Wien. 1890. — 2. Heft. Die Ergebnisse des Concursverfahrens im Jahre 1886. Wien. 1889. — 3. Heft. Die Ergebnisse der Strafrechtspflege im Jahre 1886. Wien. 1889. — Band XXV. 1. Heft. Bewegung der Bevölkerung im Jahre 1888. Wien. 1890. — Band XXVI. 4. Heft. Waaren-Durchfuhr im Jahre 1889. Wien. 1890.

Beč. Antropoložko družtvo.

Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. XX. Band. I. II Heft. Wien. 1890.

Beč. C. geografsko družtvo.

Mittheilungen der k. k. geographischen Gesellschaft in Wien. Band XXXIII. Nr. 1—10. Wien 1890.

Beč. C. kr. vojni geografski zavod.

Mittheilungen des k. k. Militär-geographischen Institutes. IX. Band 1889. Wien. 1889.

Beč. Ravnateljstvo pisare vitežkoga reda M. Terezije.

Militärischer Maria-Theresien-Orden. Ueber Autorisation des Ordens nach authentischen Quellen verfasst und geordnet von J. Lukeš. Wien. 1890.

Beograd. Kraljevska srpska akademija.

Глас XIV. Бранко Радичевић, прилог историји нове српске књижевности од Свет. Вуловића. Београд. 1890. — XVIII. Поглед на драмску литературу о Косову, написао Др. Милан Јовановић. Београд. 1890. XIX. Анализе земаља из Славоние, од М. Петровића. Веоград. 1889. XX. Воља и Слобода, од Мил. Кујунџића. Београд. 1889. XXI. Одговор на неколико питања из науке о безконачно малим количинама, од Дим. Нешића. Београд. 1890. XXII. Деспот Ђурађ Бранковић и оправка Цариградског града 1448. од Ст. Новаковића. — Српски рукопис о Скандербегу, од Ч. Мијатовића. Примедба и објашњење, од П. Срећковића. Београд. 1890.

Споменик: I. Птице хрватско-српске с обзиром на остали словенски југ. Припрема за хрватско-српску орнитологију. Саставио Спиро Брусина. Београд. 1888. II. Изписи из француских архива, материјал за историју Балканског полуострова нарочито Србије с краја прошлог и почетка данашњег века, прибрао Ив. Павловић. Београд. 1890. III. Стари српски хрисовуљи, акти, биографије, летописи, типици, поменици, записи и др. прибрао Љуб. Стојановић. Београд. 1890. IV. Светостефанска хрисовуља. Београд. 1890. V. Зборник попа Драгоља, садржнна и пророштва, од П. С. Срећковића. Веоград. 1890. VI. Неколико примечанија на књигу Славени у Турској од Кипријана Роберта, састав Јакова Живановића. Београд. 1890.

Годишњак II. 1888. Београд. 1889. — Он зна све, прича Л. Лазаревића. II. Ново оружје, прича Симе Матавуља. Београд. 1890.

Beograd. Srpsko učeno družtvo

Гласник српскога уреног друштва. Књига 71. Београд. 1890.

Beograd. Profesorsko društvo.

Наставник, лист професорскога дружтва. Књ. I. Св. I—V. Београд 1890.

Beograd. Arheoložko društvo.

Старинар српског археолошког друштва. Год. IV. књ. 4. Београд 1889. Год. VII. књ. 1., 2. Београд. 1890.

Beograd. Uredničtvo Kola.

Коло, лист за забаву и књижевност. Година II. Св. 1—9. Београд. 1890.

Berlin. Kr. akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kön. preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Jahrgang 1889. Heft XXXIX bis LIII. Berlin 1889. — Jahrgang 1890. Heft I—XIX. Berlin 1890.

Bologna. Kr. akademija znanosti.

Memorie della r. accademia delle scienze dell' istituto di Bologna. Serie IV. Tomo IX. Bologna 1888. — *Nouveaux* progrés de la question du calendrier nniversel et du méridien universel. Bologne 1889.

Brno. Zemaljski odbor markgrofije Moravske.

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. Edidit Vincentius Brandl. Vol. XII. (1391—1399). Brünn 1890.

Brno. C. kr. moravsko gospodarsko-prirodoslovno-historijsko družtvo.

Mittheilungeu der kais. kön. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde in Brünn. 1889. LXIX. Jahrgang. Brünn. 1879. — *Schriften* der historisch-statistischen Section der k. k. mähr.-schles. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde. XXVII. Band. Brünn 1888.

Bruselj-Liège. Kr. učeno družtvo.

Mémoires de la société royale des sciences de Liège. Deuxième série. Tome XVI. Bruxelles 1890.

Bruselj. Kr. belgijsko malakoložko družtvo.

Annales de la société royale malacologique de Belgique. Tome XXIII. (Quutrième série. Tome III.). Année 1888. Bruxelles 1889. — *Procès-verbaux* des séances de la société royale malacologique de Belgique. Tome XVIII. Année 1889. Bruxelles 1889.

Budimpešta. Akademija znanosti.

Monumenta comitialia regni Hungariae. Tom. X. (1602—1704). Edd. Dr. Fraknói Vilmos et Dr. Károlyi Árpád. Budapest 1890. — *Corpus* statutorum Hungariae municipalium. Tom. II., pars I. Statuta et articuli municipiorum Hungariae, Cis-tibiscanorum. Edd. Dr. Kolosvári Sándor et Dr. Óvári Kelemen. Budapestini 1890. — *Colbert*. II. rész. Ballagi Aladar. Budapest 1890. — *Magyarországi* tanulók. Dr. Ábel Jenö. Budapest 1890. — *A magyar* határczók. Irta Simonyi Zsigmond. 1 köt. II. fele. Budapest 1890. — *Svéd-lapp* nyelv. III. Dr. Halász Ignacz. Budapest 1888. — *Magyarország* történelmi földrajza a Hunyadiak korában. Irta Dr. Csánki Desző. I. kötet. Budapest 1890. — *A felső-magyarországi* városok életéröl a XV—XVII. században. Irta Dr. Demkó Kalmán. Budapest 1890. — *A magyar* tud. akademia történelmi bizottságának oklevél-másolatai. Óváry Lipót. I. füzet. Budapest 1890. — *Nyelvemléktár*. Régi magyar codexek es nyomtatványok. XIV. kötet. Budapest 1890. — *Elhúnyt* tagjai fölött tartott emlékbeszédek. VI köt. 2 sz. Emlékbeszéd Ökröss Bálint, felett Tóth Lörincztől. Budapest 1889. — 3 sz. Hunfalvy János emlékezete. Hollán Ernő. Budapest 1890. — 5 sz. Emlékbeszéd Oppolzer Tivadar felett, Konkoly Miklóstól. Budapest 1890. — 6 sz. Emlékbeszéd Paúr Ivan, felett Hampel Józseftól. Budapest 1890. 7 sz. Emlékbeszéd Pauer Janos felett, Dr. Czobor Bélatól. Budapest 1890. — 8 sz. Emlékbeszéd Heer Oszwald külső ta-

gról felett, Klein Gyulatól Budapest 1890. — 9 sz. Emlékbeszéd Balogh Kalman felett, Högyes Endretől. Budapest 1890. — 10. sz. Emlékbeszéd Pott Frigyes Agoston felett, Pecz Vilmostól. Budapest 1890. — *Értekezések* a társadalmi tudományok köréböl. X. köt. 7 sz. Báró Wüllerstorf és a' szabadkereskedés meghonosítása az osztrák-magyar monarchiában. Dr. Matlekovits Sándor. Budapest 1890. — 8 sz Az 1839/40-diki országgyülés visszhangja az irodalomban. Ballagi Geza. Budapest 1890. — 9 sz. Taras, Syrakusa, Akragas és egyéb görög államok demokratiája. Budapest 1890. — 10 sz. A specificatio. Dr. Hofmann Pál. Budapest 1890. — XI. kötet. 1 sz. Justinianus „omnem reipublicae" kezdetii rendelete a' jogi oktatás tárgyában. Vécsey Tamás Budapest 1890. — 2 sz A tudományos és irodalmi kitünőségek jogczime a' felsőházi tagságra az Európai államok alkotmány történelmében különös tekintettel a Spányol alaptörvényhozásra. (1808—1876). Schwarcz Gyula. Budapest 1890. — *Értekezések* a' természettudományok köréböl. XIX. ket. 7 sz. A Nápolyi öböl Rotatoriái. Dr. Daday Jenő. Budapest 1890. — 8. sz. Az idegrendszer szöveti elváltozásai a' veszetségnél. Dr. Schaffer Károly. Budapest 1890. — 9. sz. Adatok a veleszületett szívbajok tanához. Dr Preisz Hugó. Budapest 1890. — 10 sz. Kisérleti adatok a gége hűdeséinek tanához. Budapest 1890 — XX. köt. 1 sz. Kisérleti adatok az akkumulátorok müködéséhez. Dr. Schenck Istvan. Budapest 1890. — 2 sz. Az ásványvizeknek chemiai constitutiójáról és összenhasonlításáról. Thán Károly. Budapest 1890. — 3 sz. Az enyv mint tápanyag. Klug Nándor. Budapest. — *Értekezések* a történeti tudományok köréböl. XIV. köt. 5 sz. Tanulmányok a népvándorlás korának emlékeiről. Pulszky Ferencz. Budapest 1889. — 7 sz. A czéhek történetéről Magyarországon. Dr. Szádeczky Lajos. Budapest 1890. — 8 sz. A pécsi egyházmegye alapítása és első határai. Dr. Ortvay Tivadar. Budapest 1890. — 9 sz A magyar nemesség birtokviszonyai a Mohácsi vész után. Acsády Ignácz. Budapest 1890. — *Értekezések* a nyelv es széptudományok köréből. XV.

köt. 2 sz. Andre Chénier költészete Haraszti Gyulától. Budapest 1890. — 3 sz. Kombináló szóalkotás. Simonyi Zsigmond. Budapest 1890. — 4 sz. Az aranyos-széki mohácsi nyelvemlékek. Hunfalvy Pál. Budapest 1890 — 5 sz. Psychiatria és politika. Zichy Antal. Budapest 1890. — 6 sz. Ujabb hellén munkák es a helllén nyelvtanitás. Dr. Telfy Iván. Budapest 1890. — *Értekezések* a bölcséleti tudományok köréből. III. köt. 2 sz. Új álláspont, módszer és irányelvek az ethikában. Dr. Pauer Imre. Budapest 1889.

Mathematikai és természettudományi közlemények. XXIV. köt. 1. szám. Dr. Brancsik Károly. Trencsén vármegyében található molluscák rendszeres összeállítása. Budapest. 1890. — II. sz. Dr. Borbás Vincze. Közép-Európa, különösen Magyarország kakukfüveinek ismertetése. Budapest. 1890. — III. sz. Hazslinszky Frigyes. A magyarhoni lemezgombák (agaricini) elterjedése. Budapest. 1890.

Archaeologiai közlemények. XVI. kötet. Budapest. 1889. — *Archaeologiai* értesítő. IX. köt. 5. sz. Budapest. 1889. — köt. 1. 2. 3. 4. sz. Budapest. 1890. — *Ungarische* Revue. Zehnter Jahrgang. I—X. Heft. Budapest. 1890. — *Hadtörténelmi* közlemények. II. évfoly. IV. sz. Budapest. — III. évfolyam I—V. sz. Budapest. 1890. — *Nyelvtudományi* közlemények. XXI. köt. III—VI. füzet. — XXII. köt. 1. füz. Budapest. 1890. — *Akadémiai* értesítő. 1890. füz. 1—12 Budapest. 1890. — *Mathematikai* és természettudományi értesitö. VIII. köt. 3—9. füzet. Budapest. 1890. — IX. köt. 1. füzet. Budapest. 1890. — *A magyar* tudom. akademia értesitöje. XXIII. évfolyam. 5. sz. Budapest. 1889.

Budimpešta. Historijsko družtvo.

Századok, a' magyar tört. társulat közlönye. XXIV. évfolyam. 1—10. füzet. Budapest. 1890.

Budimpešta. Ugarsko geoložko družtvo.

Földtani közlöny. XIX. kötet. 9—12. füzet. Budapest. 1889. — XX. kötet. 1—7. füzet. Budapest. 1890. —

A magyar kir. földtani intézet évkönyve. VIII. köt. Dr. Jankó János. A Nilus deltája. Budapest 1890 IX. kötet. 1—2. füzet. Budapest 1890. Jahresbericht der k. ung. geologischen Anstalt für 1888. Budapest 1890. — *A magyar* kir. földtani intézet évi jelentése 1889-röl. Budapest 1890. — *Torda* vidéke. 19. zona XXIX. rovat jelü lap. Irta Dr. Koch Antal. Budapest 1890.

Budimpešta. Gradski statistički ured.

Budapest föváros közoktatásügyi statisztikája az 1881/2—1884/5. iskolai évekröl. Budapest 1889. — az 1885/6—1888/9. Budapest 1890. — *Bulletin* annuel des finances des grandes villes. Année. 1885. 1886. Budapest 1890.

Budišin. Matica srbska.

Časopis macícy serbskeje 1889. Budyšin 1890. — Pschedženak. Protyka sa Sserbow na lěto 1891. Budyšin 1890.

Bukarešt. Rumunjska akademija.

Documente privitóre la istoria Românilor urmare la colectiunea lu Eudoriu de Harmuzaki. Suplement I. vol. III. fasc II. 1795—1803. Bucuresci 1889. — *Documente* privitóre la istoria Românilor culese de Eudoxiu de Harmuzaki. Vol. I. part 2. (1346 - 1450) cu dóue apendice documente Slavone (1198—1459). Bucuresci 1890.

Christiania. Kr. sveučilište.

Symbolae ad historiam ecclesiasticam provinciarum septentrionalium magni dissidii synodique Constantiensis temporibus pertinentes. Auctore Dr. Ludovico Daae. Christianiae 1888. — *Om humanisten* og satirikeren Johan Lauremberg. Af Dr. Ludwig Daae. Christiania 1884. — *Antinoos,* eine kunstarchäologische Untersuchung. Von Dr. L. Dietrichson. Christiania 1884.

Dorpat. Estničko učeno družtvo.

Sitzungsberichte der gelehrten estnischen Gesellschaft zu Dorpat, 1889. Dorpat 1890.

Frankfurt na Odri. Prirodoslovno družtvo.

Monatliche Mittheilungen aus dem Gesammtgebiete der Naturwissenschaften. VII. Jahrgang. Nr. 9—12. Frankfurt a./O. 1889. — VIII. Jahrgang. Nr. 1—7. Frankfurt a./O. 1890. — *Societatum*-litterae. Verzeichniss der in den Publicationen der Akademien und Vereine aller Länder erscheinenden Einzelarbeiten auf dem Gebiete der Naturwissenschaften. III. Jahrgang. Nr. 10—12. Frankfurt a./O. 1889. — IV. Jahrgang. Nr. 1—9. Frankfurt a./O. 1890.

Giessen. Universitetska biblioteka.

Festschrift: Bemerkungen zur Kriminalstatistik des Grossherzogthums Hessen, besonders zur Statistik des Bettels und der Landstreicherei, von Dr. Hanus Benneke. Giessen 1889. — *Dietz* Fritz. Die politische Stellung der deutschen Städte von 1421—1431 mit besonderer Berücksichtigung ihrer Betheiligung an den Reformbestrebungen dieser Zeit. Giessen 1889. — *Fluck* Gisbert. Die Grosshirnrinde in ihrer Stellung zur Speichelsecretion. Giessen 1789. — *Frank* Hermann. Das Fibronium des collum uteri. Giessen 1889. — *Fresenius* Otto. Drei Beobachtungen von Sarcoma ovarii. Büdingen 1889. — *Hofmann* Rudolf. Zur Casuistik der von Pharynx ausgehenden Aktinomykose. Giessen 1889. — *Jacob* Georg. Untersuchungen über zweites oder wiederholtes Blühen. Giessen 1889. — *Marenbach* Hermann. Beiträge zur Histologie des Echinococcus multilocularis. Giessen 1889. — *Nicolay* Karl. Ueber die Beweglichkeit pleuritischer Exsudate. Giessen 1889. — *Wagner* Ludwig. Ein Fall congenitaler Atresie der A. pulmonalis, combinirt mit Tricuspidalstenose bei geschlossener Kammerscheidewand. Darmstadt 1889. — *Wieber* Adolph. Zur Casuistik der Spina bifida. Giessen 1889. — *Grüne* August. Zur Lehre von Ulcus ventriculi rotundum und dessen Beziehungen zur Chlorose. Amberg 1890. — *Heineck* Otto. Beitrag zur Kenntniss des feineren Baues der Fruchtschale der Kompositen. Leipzig 1890. — *Heyder* Carl. Die Operationsmethoden des Rectumcar-

cinoms. Giessen 1890. — *Keutgen* C. H. Über die Einwirkung von Schwefel auf Glycerin. Berlin 1890. — *Passavant* Hermann. Ueber eine Reproduction der Siemens'schen Quecksilber-Einheit. Leipzig 1890. — *Reeb* Guilelmus. De particularum „ΌΤΙ *et* ΏΣ" apud Demosthenem usu. Giessae 1890. — *Schmidt* Fridericus. De mutatis centuriis Servianis. Gissae 1890. — *Schönhuth* Arthur. Die forstliche Bedeutung der Vögel. Giessen 1890. — *Stolz* Karl. Untersuchungen der Fläche dritter Ordnung hinsichtlich der projectiv verallgemeinerten Mittelpunkts-Eigenschaften. Mainz 1890. — *Thienemann* Wilhelm. Ueber eine transcendente Minimalfläche welche eine Schar algebraischer Raumcurven vierten Grades enthält. Leipzig 1890. — *Vente* Anton. Zur Aetiologie und Symptomatologie der chronischen continuirlichen Saftsecretion des Magens. Giessen 1890. — *Walther* Heinrich. Zur Casuistik der Haematosalpinx. Giessen 1890. — *Weimar* Otto. Über verschiedene Darstellungen des korrespondierenden Kegelschnitts einer Geraden in Bezug auf einen Kegelschnittbüschel. Giessen 1890. — *Wirtz* Karl. Ueber eine Anwendung des Wasserdampfcalorimeters zur Bestimmung von Verdampfungswärmen. Leipzig 1890.

Giessen. Gornjohesko prirodoslovno družtvo.

Siebenundzwanzigster Bericht der Oberhessischen Gesellschaft für Natur und Heilkunde. Giessen 1890.

Giessen. Gornjohesko poviestno družtvo.

Mittheilungen des Oberhessischen Geschichtsvereines in Giessen. Neue Folge. Band 2. Giessen 1890.

Görlitz. Gornjolužičko znanstveno družtvo.

Neues Lausitzisches Magazin. LXV. Band. 2 Heft. Görlitz 1889.

Halle. C. Leopoldo-Karlova akademija prirodoslovaca.

Nova acta der k. Leop.-Carol. deutschen Akademie der Naturforscher. Band LXIX. Nr. 4. Systematische Bear-

beitung der Spanner der nördlichen gemässigten Zone von C. Freih. v. Gumppenberg. I. Theil. Halle 1887. — Band LII. Nr. 4. Systematische Bearbeitung der Spanner der nörd. gemässigten Zone, von C. Freih. v. Gumppenberg. II. Theil. Halle 1888. — Band LII. Nr. 6. Ueber das Normalensystem und die Centralfläche algebraischer Flächen insbesondere der Flächen 2-ten Grades. Von Emil Waelsch. Halle 1888. — Band LIII. Nr. 4. Blatt- und Sprossbildung bei Euphorbien und Cacteen. Von Xaver Wetterwald. Halle 1889. — Band LIV. Nr. 3. Ueber den Abbruch und Abfall der Behaarung und den Nachweis von Kieselsäure in Pflanzenhaaren. Von W. Kärner. Halle 1889.

Harkov. Carska universa.

Труды общества испытателей природы при имп. харьковьскомъ университетѣ. 1889. Т. XXIII. Харьковъ 1890.

Hermanstadt. Sedmogradsko historijsko družtvo.

Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde. Neue Folge. Band XXII. Heft 3. Hermanstadt 1890. — Band XXIII. Heft 1. Hermanstadt 1890.

Kansas. Akademija znanosti.

Transactions of the twentieth and twenty-first annual meetings of the Kansas Academy of science. (1887—1888). Vol. XI. Topeka 1889.

Kiev. C. universitet sv. Vladimira.

Университетскія извѣстія. Годъ. XXIX. Nr. 11., 12. Киевъ. 1889. — Годъ XXX. Nr. 1—9. Киев. 1890.

Kiev. Družtvo izpitatelja prirode.

Записки киевскаго общества естествоиспытателей. Томъ X. вып. 2. Киевъ 1890.

Kiev. Obščestvo Nestora ljetopisca.

Чтенія въ историческомъ обществѣ Нестора лѣтописца. Киевъ. 1890.

Krakov. Akademija znanosti.

Bulletin international de l' académie des sciences de Cracovie de l' année 1890. Cracovie 1890.

Križevci. Gospodarsko i šumarsko učilište.

Viestnik za gospodarstvo i šumarstvo. God. 1889. sv. III. IV. Križevci 1890.

Lavov. Kr. namjestničtvo Galicije.

Prawozdanie c. k. rady szkolnéj krajowéj o stanie szkól średnich galicyjskich w latach 1888—1890. Lwow 1890.

Lavov. Odbor sastanka historika polskih.

Pamiętnik drugiego zjazdu historyków polskich we Lwowie. I. Referaty. Lwów 1890.

Lavov. Zaklada nar. im. Ossolinskich.

Katalog rękopisów biblioteki zakladu narodowego imienia Ossolińskich. Tom. III. zesz. I. Lwów 1890. — Sprawozdanie z czynności zakladu narodowego imienia Ossolińskich za rok 1888. 1889. Lwów 1888. 1889.

Lipsko. Kr. sasko učeno družtvo.

Berichte über die Verhandlungen der kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. a) Philologisch-historische Classe. (1889.) Nr. II. III. IV. Leipzig 1889. (1890.) Nr. I. Leipzig 1890. — *Abhandlungen* der philologisch-historischen Classe. Band XI. nr. V. Die Indogermanischen Verwandtschaftsnamen. Ein Beitrag zur vergleichenden Alterthumskunde, von Berthold Delbrück. Leipzig 1889. — Nr. VI. Die technische Produktion und die bezüglichen römisch-rechtlichen Erwerbtitel von Moritz Voigt. Leipzig 1890. — Nr. VII. Umrisse zur Naturlehre der Demokratie von Wilhelm Roscher. Leipzig 1890. — *Berichte* über die Verhandlungen der kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. b) Mathematisch-physische Classe. 1890. Nr. I. Leipzig 1890. — *Abhandlungen* der mathematisch-physischen Classe. Band XVI. Nr. II. 1. Ueber Aufnahme

und Ausgabe ungelöster Körper. 2. Zur Kenntniss der Plasmahaut und der Vacuolen nebst Bemerkungen über den Aggregatzustand des Protoplasmas und über Osmotische Vorgänge, von W. Pfeffer. Leipzig 1890. — *Berichte* über die Verhandlungen der kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. b) Mathematisch-physische Classe. (1889.) Nr II. III. IV. Leipzig 1890. — *Abhandlungen* der mathematisch-physischen Classe. Band XV. Nr. VII. W. Braune & O. Fischer. Ueber den Schwerpunkt des menschlichen Körpers mit Rücksicht auf die Ausrüstung des deutschen Infanteristen. Leipzig 1889. — Nr VIII. Wilhelm His. Die Formentwickelung des menschlichen Vordernhirns vom Ende des ersten bis zum Beginn des dritten Monats. Leipzig 1889. — Nr. IX. Justus Gaule. Zahl und Vertheilung der markhaltigen Fasern im Froschrückenmark. Leipzig 1889. — Band XVI. Nr. I. Paul Starke. Arbeitsleistung und Wärmeentwickelung bei der verzögerten Muskelzuckung. Leipzig 1890.

Ljubljana. Matica slovenska.

Letopis matice slovenske za leto 1890. Uredil Anton Bartel. Ljubljana 1890. — *Valentina Vodnika* izbrani spisi. Uredil Fr. Wiesthaler. Ljubljana 1990. — *Dušeslovje.* Napisal France Lampe. II. zvezek. Ljubljana 1890.

Monakov. Kr. bavarska akademija znanosti.

Sitzungsberichte: a) der philosophisch-philologischen und historischen Classe. (1889.) Heft II., III. München 1889. Bd. II. Heft II. München 1790. — (1890.) Heft I. — b) der mathematisch-physikalischen Classe. (1889.) Heft II., III. München. 1889.—1890. — *Almanach* der koen. bayerischen Akademie der Wissenschaften für das Jahr 1890. München 1890.

Moskva. Arkiv ministarstva pravosudja.

Памятная книжка московскаго архива министарства юстиціи. Москва. 1890. — Чертежи зданіи московскаго архива министерства юстиціи. Москва. 1890.

Moskva. Duhovna akademija.

Творенія святыхъ отцевъ въ русском переводѣ. Томъ LVII. книжка I—III. Москва. 1890.

Moskva. C. prirodoslovno drŭžtvo.

Bulletin de la société impériale des naturalistes de Moscou. Année 1889. Nr. 3. 4. Moscou 1890. Année 1890. Nr. 1. Moscou 1890. — *Meteorologische* Beobachtungen ausgeführt am meteorologischen Observatorium der landwirtschaftlichen Akademie bei Moskau (Petrowsko-razumowskoe). Das Jahr 1889. I., II. Hälfte. Moskau 1890.

Moskva. C. zvjezdara u Moskvi.

Annales de l' observatoire de Moscou. II. Serie. Volume II., livraison 1, 2. Moscou 1890.

Moskva. Matematičko obšćestvo.

Математическій сборникъ. Томъ XIV. вып. 3. 4. Москва 1889. Томъ XV. вып. 1. 2. Москва. 1890.

Moskva. Imp. obšćestvo jestestvoznanija, antropologie i etnografije.

Извѣстіа имп. общества дюбителей естествознанія, антронолнгіи и етнографін. Томъ LXVIII. вып. 1—4. Дневникъ антропологическаго отдѣла. Москва. 1890.

Moskva. C. moskovsko obšćestvo seoskoga gospodarstva.

Историческая записка о 30.-лѣтней дѣятельности имп. московскаго общества сельсаго хозяйства, (1860—1889). Москва. 1890.

Napulj. Historijsko družtvo.

Archivio storico per le province Napoletane. Anno XV. Fasc. I.—III. Napoli 1890.

Novisad Matica srpska.

Летопис матице српске. Кн. 160, 161, 162, 163. Новисад. 1889.

Odesa. C. novorossijski universitet.

Записки импер. новороссійскаго университета. Томъ L LI. Одесса. 1889.

Pariz. Ministarstvo nastave.

Revue des travaux scientifiques. Tome VIII. Nr. 10, 11, 12. Tome IX. Nr 1, 2. Paris 1889. — *Bulletin* du comité des travaux historiques et scientifiques: a) Section des sciences économiques et sociales. Année 1888. Paris 1889. — b) Section d' histoire et philologie. Année 1888. Nr. 3, 4. Année 1889. Nr. 1, 2. Paris 1889. — c) Section d' archeologie. Année 1888 Nr. 3. Année 1889 Nr. 1. Paris 1889. — *Bulletin* des bibliotèques et des archives. Année 1888. Nr. 3. Année 1889. Nr. 1. Paris 1889. — *Lettres* du Cardinal Mazarin. Tome V. recueillies et publiées par M. A. Chérnel. Paris 1889.

Pariz. Franceska akademija „des inscriptions et belles lettres".

Comptes rendus des séances de l' année 1890. IV. Serie. Tome XVII. Bulletin Juillet—Décember. Paris 1889. — Tome XVIII. Janvier—Août. Paris 1890.

Pariz. Francesko geoložko družtvo.

Annuaire géologique universel revue de géologie et palêontologie. Année 1888. Tome V. Paris 1889.

Pariz. Redakcija „Revue de linguistique".

Revue de linguistique et de philologie comparée. Tome XXIII. Nr. 1—4. Paris 1890.

Petrograd. Ministarstvo narodne prosvjete.

Журнал министерства народнаго просвѣщенія. Частъ CCLXVII.—CCLXXII. Януаръ—Декабрь г. 1890. С. Петербургъ. 1890.

Petrograd. Carska akademija nauk.

Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словесности. Томъ XLVI, XLVIII. Санкпетерсбург. 1890. — *Mé-*

moires de l' academie imp. des sciences de St. Petersbourg. VII. Série. Tome XXXVII. Nr. 2. Über die Ammoneen der Artinsk-Stufe und einige mit denselben verwandte carbonische Formen, von A Karpinsky. St. Pétersbourg 1889. — Nr. 3. Wissenschaftliche Resultate der von der kais. Akademie der Wissenschaften zur Erforschung des Janalandes und der Neusibirischen Inseln in den Jahren 1885 u. 1886 ausgesandten Expedition Abth. I. Die paläozoischen Versteinerungen der Neusibirischen Insel Kotelny, von Baron Eduard v. Toll. St. Pétersbourg 1889. — Nr. 4. Neue Formen magnetischer Variationsinstrumente und zugehörender photographischer Registrir-Apparate mit Scalenablesung, von H. Wild. St. Pétersbourg 1889. — Nr. 5. Wissenschaftliche Resultate der von der kais. Akademie der Wissenschaften zur Erforschung des Janalandes und der Neusibirischen Inseln in den Jahren 1885 u. 1886 ausgesandten Expedition. Abth. II. Tertiäre Pflanzen der Insel Neusibirien, von A. Schmalhausen. St. Pétersbourg 1890. — Nr. 6. Nadel Inclinatorium modificirter Construction, von H Wild. St. Pétersbourg 1890. — Nr. 7. Die Pockenkrankheit der Tabakspflanze, vom Dm. Iwanowski und W. Poloftzoff. St. Pétersbourg 1790. — Nr. 8. Syrisch-Nestorianische Grabinschriften aus Semirjetschie, von D. Cholson, St Pétersbourg 1890. — Nr. 9. Mémoires sur la transformation des séries peu convergentes en séries trés convergentes; par André Markoff. St. Pétersbourg 1890. — Nr. 10. Über das Gesetz der Veränderlichkeit der Winde, von A. Gadolia. St. Pétersbourg 1890. — Nr 11. Recherches d' histogénie végétale par M. Georges Poirault. St. Pétersbourg. — Nr. 12. Über die Abhängigkeit der Wärmeleitungsfähigkeit von der Temperatur, von O. Chvolson. St. Petersbourg 1890. — Nr. 13. Beiträge zur Craniologie der Ainos auf Sachalin, von Prof. A. Tarenetzky. St. Pétersbourg 1890. — Tome XXXVIII. Nr. 1. Die Jura-Fische von Ust-Balei in Ost-Sibirien, von Dr I. V. Rohon. St. Pétersbourg 1890. — *Bulletin* de l' académie impériale des sciences de St. Pétersbourg. Nouvelle Serie I.

(XXXIII.). Nr. 2, 3. St. Petersbourg 1890. — *Акты* московскаго государства; под редакціею Н. А. Попова. Томъ I. Разрядный приказъ. Московскій столъ 1571—1634. Санкпетербургъ 1890. — *Beiträge* zur Kenntniss des russischen Reiches und der angrenzenden Länder Asiens. (Dritte Folge,) Band VII. St. Petersburg 1890. — *И. Я. Порфирьевъ.* Апокрифическія сказанія о новозавѣтныхъ лицахъ и событіяхъ по рукописамъ Соловецкой библиотеки. С. Петербургъ 1890.

Petrograd. C. rusko geografsko obščestvo.

Извѣстія имп. русскаго географическаго общества. Томъ XXV. вѣп. VI. VII. С. Петербургъ. 1889. Томъ. XXVI. вып. I—IV. С. Петербургъ. 1889. — Отчетъ имп. русскаго геограгическаго общества за 1889. годъ. С. Петербургъ. 1890. — Historia naturalis itinerum N. M. Przewalski per Asiam centralem: *Pars botanica:* Vol. II. Fasc. I Flora Tangutica. Petropoli 1889. — Vol. II. Fasc. 1. Enumeratio plantarum hucusque in Mongolia nec non adjacente parte Turkestaniae sinensis lectarum. Petropoli. 1889. — *Записки* имп. русскаго географическаго общества: a) по общей географіи. Томь. XX. Nr. 2. Объ измѣненіи уровня каспійскаго моря. Н. М. Филиповъ. С. Петербургъ. 1890. Nr. 3. Закаспійская низменность. В. А. Обручевъ. С. Петербургъ. 1890. Томъ. XXI. Разпредѣленіе атмоссфернаго давления на пространствѣ россійской имперіи и азіятскаго материка на основаніи наблюденій съ 1836—1885. годъ. Алексѣй Тилло. С. Петербургъ. 1890. Томъ XXII. Nr. 3. Наблюденія надъ снѣжнымъ покровомъ въ Россіи въ 1888—89. гг. А. И. Вояйнов. С. Петербургъ. 1890. — b) по отдѣлению етнографіи. Томъ XIII. вып. 3. Пинчуки. Етнографическій сборникъ. Собралъ Д. Г. Булгаковслій. С. Петербургъ. 1890. — Томъ XIX. вып. 1. Соловки. П. Ѳ. Ѳедорова. С. Петербургъ. 1890. вып. 2. Народные обычаи, обряды, суевѣрія у предразсудки крестьянъ Самаровской губерніи. А. Н. Мних. С. Петербургъ. 1890. — Земле-

трясенія ихъ характеръ и способы наблюденія. И. В. Мушкетовъ. С. Петербургъ. 1890. — Атласъ распредѣленія атмоссфернаго давления на пространствѣ россійской имперіи и азіятскаго материка на основаніи наблюденій съ 1836—1885 годъ. составилъ Алексѣй Тилло. С. Петербургъ. 1890. Живая старина, периодическое изданіе отдѣленія етнографіи имп. русс. географическаго общества, вып. 1. С. Петербургъ. 1890.

Petrograd. Geoložki komitet.

Труды геологическаго комитета. Томъ IX. Nr. 1. Общая геологическая карта Россіи, листъ 48. (Мелитополь. Бердянскъ. Перекопъ, Бериславъ). С. Петербургъ. 1889. — Томъ XI. Nr. 1. Общая геологическая карта Россіи, листъ 126. (Пермъ-Соликамскъ. С. Петербургъ. 1889. — Извѣстія геологическаго комитета. 1889. Томъ VIII. Nr. 6—10. С. Петербургъ. 1890. Томъ IX. Nr. 1—6. С. Петербургъ. 189C. Русская геологическая библиотека за 1889 г. С. Петербургъ. 1890.

Petrograd. C. arheologičko obščestvo.

Записки импер. русскаго археологическаго общества: (новая серия). Томъ IV. вып. II—IV. С. Петербургъ. 1889/1890. — Записки восточнаго отдѣления импер. русскаго археологическаго общества. Томъ IV. вып. I—IV. С. Петербувг. 1889/1890. Томъ V· вып. I. — Труды восточнаго отдѣленія импер. русскаго археологическаго общества. Томъ XX. С. Петербург. 1890.

Poreč. Arheoložko i historijsko družtvo.

Atti e memorie della società istriana di archeologia e storia patria. Volume V. Fasc. 2. 4. Parenzo 1890. Vol. VI. Fasc. 1. 2. Parenzo 1890.

Prag. Zemaljski odbor kraljevine Česke.

Archiv český čili staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. Redaktor Jos. Kalousek. Díl IX. Praha 1889.

Prag. Kr. česká společnost nauk.

Věstník kr. české společnosti nauk: a) třida mathematicko-přirodovědecká. Ročnik 1889. Prag 1890. Ročnik 1890. sv. I. Prag 1890. — b) třída filosoficko-historicko-jazykozpytná. Ročník 1889. Prag 1889. — Rozpravy: a) třidy filosoficko-historicko-filologické z let 1889 1890. VII. řady, svazek 3. Prag 1890. — b) třidy mathematicko-přírodovědecké z roku 1889—90 VII. řadu svazek 3. Prag 1890. — Emler Jos. Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars III. Ann. 1311—1333. Pragae 1890. — Jireček Hermenegildus. Codex juris Bohemici. Tomi II. pars. 3. continens scripta ad rempublicam administrandam spectantia saec. XIV. Pragae 1890. — Dr. Otakar Feistmantel. Uhlonosné útvary v Tasmánii Praha 1890. — Dr. F. Bayer. Osteologie ropuch (bufo Laur). Praha 1890. — Syntaxis gotských předložek. Sepsal Dr. V. E. Mourek. Prag 1890 — *Jahresbericht* der kön. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften für das Jahr 1889. Prag 1890. — Výroční zpráva král. české společnosti nauk za rok 1889.

Prag. Statistička komisija.

Šestá výroční zpráva městského fysikátu o zdravotních poměrech král. hl. města Prahy za rok 1887. V Praze 1890. — *Administračni* zpráva obce královského hlavního města Prahy za léta 1885 a 1886. V Praze 1890.

Prag. Kr. česki muzej.

Časopis musea královstvi českého. Ročnik LXIII. sv. I-IV. Prag 1889. — *Novočeskâ* bibliothéka. Číslo XXVIII. dil I. Dějiny národa ruského. Dr. J. L. Pič. Prag 1889. — *Zpráva* jednatelská, podana ve valném shromážděni společnosti musea král. českého. Prag 1890.

Prag. Jednota českih matematika.

Časopis pro pěstováni mathematiky a fysiky. Ročnik XIX. čislo III—VI. Prag 1890. Ročnik XX. čislo I. Prag 1890.

Prag. Uredničtvo časopisa Atenea.

Atheneum, listy pro literaturu a kritiku vědeckou. Ročnik VII. čislo I—X. Prag 1889—1890. Ročnik VIII. č. I—III. Prag 1890.

Prag. Uredničtvo Osvěte.

Osvěta listy pro rozhled v uměni, vědě a politice. Ročnik 20. 1890. Cišlo 1—12. Prag 1890.

Prag. Uredničtvo časopisa Kroka.

Krok. Časopis věnovaný veškerým potřebam středního školstva. Ročnik V. 1890. Sešit 1—10. Prag 1890.

Rim. Kr. akademija dei Lincei.

Rendiconti. Serie quarta. Vol. V. II. semestre. fasc. 5—13. Roma 1889. Vol. VI. I. semestre. fasc. 1—12. — II. semestre. fasc. 1—8. Roma 1890.

Rim. Historičko-juridička akademija.

Studi e documenti di storia e diritto. Anno X. fasc. 4. Roma 1889. Anno XI. fasc. 1—3. Roma 1890.

San Francesco. Akademija znanosti.

Proceedings of the California academy of sciences. Second series. Vol. I. part. 1. 2. San Francesco 1890. Vol. II. San Francesco 1890.

Sarajevo. Zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu.

Glasnik zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini. Godina 1890. knj. I—III. Sarajevo 1890. — Светостефански хрисовуљ краља Стефана Уроша II. Милутина. Беч. 1890. Das Justizwesen Bosniens und der Herzegovina, von Eduard Eichler. Wien. 1889.

Sarajevo. Redakcija bosanske vile.

Босанска вила, лист за забаву, поуку и књижевност. Година II. Сарајево 1887. — Год. III. Сарајево. 1888. — Год. IV. Сарајево 1889. — Год. V. бр. 1—16. Сарајево. 1890.

Spljet. Redakcija arheoložkog vjestnika.

Bulletino di archeologia e storia dalmata. Anno XIII. Nr. 1—11. Spalato 1890.

Sredec (Sofija.) Bugarsko književno družtvo.

Периодическо списание на българското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Година VII. Книжки XXXII. XXXIII. XXXIV. XXXV. Срѣдецъ. 1890.

Stetin. Pomorsko historijsko i arheoložko družtvo.

Baltische Studien. XXXIX. Jahrgang, Heft 1—4. Stettin 1889. XXXX. Jahrgang. Stetin 1890. — *Monatsblätter,* herausgegeben von der Gesellschaft für Pommersche Geschichte und Alterthumskunde. 1889. Nr. 1—12. Stettin 1889.

Trenton. Prirodoslovno družtvo.

Journal of the Trenton natural history society. Vol. II. Nr. 1. Trenton 1889.

Turin. Kr. akademija znanosti.

Atti della r. accademia delle scienze di Torino. Vol. XXV. Disp. 1—15. Torino 1890.

Varšava. C. universita.

Варшавскія университетскія извѣстія. Годъ 1890. Nr. 1.

Varšava. Redakcija časopisa Atenea.

Ateneum, pismo naukowe i literackie. Rok XV. Zeszyt 1—5. Warszawa 1890.

Varšava. Redakcija Visle.

Wisła, miesięcznik gieograficzno-etnograficzny. Tom. IV. Zesz. 1—3. Warszawa 1890.

Varšava. Redakcija filologičkoga vjestnika.

Русскій филологическій вѣстникъ. Годъ 1890. Nr. 1—3. Варшава. 1890.

Voronež. Redakcija „filologičeskih zapisaka“.

Филологическія записки. Годъ XXVIII. вып. VI. Воронежъ. 1889. Годъ XXIX. вып. I—III: Воронежъ. 1890.

Washington. Učeni zavod „Smithsonian Institution“.

Annual report of the board of regents of the Smithsonian Institution, for the year ending June 1886. Part. I. Washington 1889.

Zagreb. Gradsko poglavarstvo.

Zagreb godine 1889. Izvješće gradskoga poglavarstva o sveobćoj upravi slob. i kr. glavnoga grada Zagreba. Zagreb 1890. — *Zapisnici* skupštinah zastupstva sl. i kr. gl. grada Zagreba, god. 1890. Zagreb 1890.

Zagreb. Pravničko družtvo.

Mjesečnik. God. XVI. br. 1—12. Zagreb 1890.

Zagreb. Hrvat.-slavonsko šumarsko družtvo.

Šumarski list. Organ hrvat. slav. šumarskoga družtva. Tečaj XIV. br. I—XII. Zagreb 1890.

Zagreb. Hrvat. arheoložko družtvo.

Viestnik hrvatskoga arkeologičkoga družtva. Godina XII. br. 1—4. Zagreb 1890.

Zagreb. Hrvat. pedagogični književni sbor.

Sielo za zabavu i pouku. II. knj. 1. sv. Napisao Janko Tomić. Zagreb 1890.

Zagreb. Družtvo sv. Jeronima.

Danica. Koledar i ljetopis družtva svetojeronimskoga za g. 1891. — *Grof Borovački* i Jelka Večevićeva. Napisao Josip Zorić. Zagreb 1890. — *Životinje.* (Diel VI. Ptice.) Napisao Davorin Trstenjak. Zagreb 1890. — *O pristojnom* ponašanju i o čistoći. Napisao Josip Kotarski. Zagreb 1890.

d) ŠKOLSKI PROGRAMI (IZVJEŠĆA) za godinu 1889—1890.

Kralj. velikoga gimnazija u Zagrebu: Elementi umjetne i narodne poezije u Mažuranićevoj epskoj pjesni „Smrt Smail-age Čengijića". Napisao Josip Pasarić. — Školske viesti.

Kralj. velikoga gimnazija u Zadru: Storia della Dalmazia dal 1797—1814. (Parte quinta.) Tullio Erber. — Notizie scolastiche.

C. kr. velikoga gimnazija u Spljetu: Ob uzgoju kod Grka i Rimljana. Napisao prof. S. Milković. — Školske viesti.

Kr. velikoga gimnazija na Rieci: O robstvu u Homera, od A. Jakovčića. — Školske viesti.

Velikoga gimnazija u Sarajevu: Из друштвеног и државног устројства Босне-Херцеговине у средњем вијеку. Написао Ем. Лиљек. — Školske vijesti.

Српске велике гимназије Карловачке: Настава у математици према аустријским инструкцијама за гимназије од год. 1884. Написао Св. Коларовић. — Школске вијести.

Kr. velikoga gimnazija u Požegi: Kršćanstvo i kultura. Piše prof. Stjepan Kos. — Meteorologijska postaja na kr. velikoj gimnaziji u Požegi. Priobćuje prof. Oton Kučera. — Školske viesti.

Kr. male realne gimnazije u Senju: Mimicrija kukacah. Napisao dr. Aug. Langhoffer. — Školske viesti.

C. kr. velike realke u Splitu: O Meči (Mollusca Cephalopoda dibranchiata) pomorskog okružja Spljeta u Dalmaciji. — Školske viesti.

Kr. male realke u Petrinji: Josip Vodička. Nekrolog od dr. I. Zocha. Theodicea i prirodne znanosti, od dr. F. Frankla. — Školske viesti.

Kr. učiteljske škole i vježbaonice u Zagrebu: Obuka u pjevanju u pučkoj školi. Razpravio Vjenceslav Novak. — Školske viesti.

Narodnog zemaljskog glasbenog zavoda u Zagrebu.

Nono-programma dell i. r. scuola nautica di Ragusa.

b) STROSMAJEROVA AKADEMIJSKA GALERIJA SLIKA

umnožila se je ove godine:

a) Kupnjom:

Slika Nikole Mašića: Ličanin, iz ostavine pok. akademika Janka Jurkovića.

b) Darovi:

Preuz. g. pokrovitelj biskup *J. J. Štrossmayer* pokloni: 1) prekrasnu madonu, koja se pripisuje Francescu Franciu, kupljenu u Firenci; 2) uljenu sliku o. Medovića: sv. Bonaventura; 3) aquarel E. Kaisera: snimak slike na liepu Andrije Sarta: porodjenje sv. Bogorodice, po matici u crkvi Annunziate u Firenci; 4) više mjedopisa.

Zdenka Švrljuga rodj. pl. Čačković pokloni dvie pastello-slike, matice Samuela Bottschilda (1641—1707.) od god. 1692., prikazujuće glave starca i gospodje.

Dr. F. Rački maticu sliku mletačke škole XVI. vieka: Poklonstvo maga.

Ivan Tkalčić: Prvotisak sa sitnolici i uresi.

Erazmo Barčić, odvjetnik na Rieci: sitnolik prikazujući poprsje svećenika.

Ukupno sa 9 umotvorina i više mjedopisa.

VII.

DRUŽTVA I ZAVODI

KOJIM AKADEMIJA SVOJE PUBLIKACIJE ŠALJE.

*

Bakar: Kr. pomorska škola.

Beč: Seminar za slavenske jezike na c. universitetu.

Akademija znanosti (Kaiserliche Akademie der Wissenschaften).

K. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung d. Baudenkmale.

K. k. Geologische Reichsanstalt.

K. k. Statistische Central-Commission.

K. k. Anthropologische Gesellschaft.

K. k. Geographische Gesellschaft.

Biblioteka Njegova c. kr. Veličanstva.

Berlin: Akademija znanosti (Kön. preussische Akadamie der Wissenschaften).

Biograd: Kr. srpska akademija.

Srpsko učeno družtvo.

Srpsko arheoložko družtvo.

Srpsko lekarsko družtvo.

Bologna: Accademia delle lettere e scienze.

Bordeaux: Academie national des sciences, belles lettres et arts.

Brno: Moravsko družtvo za poznavanje zemlje (K. k. mährisch-schlesische Gesellschaft für Landeskunde).

Matice Moravska.

Bruxelles: Musée du naturalistes.

Malakoložko družtvo (Societé Malagologique de Belgique).

Budimpešta: Magyar tudományos akademia.

Magyar történelmi társulat.

Magyar földtani intézet.

Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn.

Budišin (Bautzen): Matica srbska.
Bukurešt: Rumunjska akademija (Academia romana).
Cetinje: Čitaonica.
Gimnazija.
Christiania: Sveučilište.
Černovice: C. kr. sveučilište.
Dubrovnik: C. kr. veliki gimnazij.
Samostan male braće reda sv. Franje.
Učiteljište.
Fojnica: Samostan bosanskih Franjevaca.
Frankfurt na Odri: Naturwissenschaftlicher Verein.
Gospić: Kr. veliki gimnazij.
Gradac: Historischer Verein für Steiermark.
Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Halle: Kön. Leopold.-Carol. deutsche Akademie der Wissenschaften.
Hamburg: Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Harkov: Общество изпитателей природи при имп. университетѣ.
Имп. университетъ.
Hermanstadt: Verein für Landeskunde.
Jaroslavlje: Демидовскій юридическій лицей.
Karlovac: Kr. realni gimnazij.
Karlovci: Velika gimnazija.
Kassel: Verein für Naturkunde.
Kijev: Имп. университетъ св. Владимира.
Кіевская духовная академія.
Общество естествоиспитателей.
Историческое общество Нестора Лѣтописца.
Kotor: C. kr. gimnazij.
Krakov: Akademia umiejętności.
Križevac: Kr. gospodarsko učilište.

Lipsko: K. sächsische Gesellschaft d. Wissenschaften.
Liège (Lüttich): R. societé des sciences.
Ljubljana: Matica slovenska.
Moskva: Имп. общество исторіи и древностей.
Имп. общество любителей естествознанія, антропологіи и етнографіи.
Московское археологическое общество.
Московская духовная академія.
Общество сельскаго хозяйства.
Матиматическое общество.
Monakov (München): Kön. bayerische Akademie der Wissenschaften.
Napulj: Deputazione napolitana di storia patria.
Novisad: Matica srpska.
Srpska vel. gimnazija.
Odesa: Имп. одеское общество исторіи и древностей.
Имп. новороссійскій университетъ.
Osiek: Kr. vel. realka.
Kr. vel. gimnazij.
Pariz: Ministére de l' Instruction publique et des beaux-Arts.
Institut de France.
Societé mathematique de France.
Revue linguistique.
Comptoir geologique.
Petrograd: Имп. академія наукъ.
Геологическій комитетъ.
Имп. русское географическое общество.
Имп. русское археологическое общество.
Филологическое общество при императорскомъ университетѣ.
Имп. археографская комисія.
Общество любителей древней писмености.

С.-Петерб. духовная академія.
Славянское благотворительное общество.
Русская старина.
Pisa: R. Università di scienze.
Plovdiv: Управленѣ на народното просвѣщенѣ на източна Румелія.
Poreč (Parenzo): Società Istriana di archeologia e storia patria.
Poznanje: Towarzystwo przyjaciol nauk.
Towarzystwo archeologiczne.
Požega: Kr. vel. gimnazij.
Prag: Kr. česká společnost nauk.
Muzej království českého.
Jednota českých filologův.
Jednota českých matematikův.
Spolek českých chemikův.
Redakcija časopisa „Athaeneum“.
Redakcija časopisa „Krok“.
Rieka: Kr. vel. hrv. gimnazij.
Rim: Biblioteca vaticana.
Accademia de' Lincei
Accademia di conferenze storico-giuridiche.
Specula vaticana.
Rio Janeiro: Museo Nacional de Rio de Janeiro.
Sarajevo: Realni gimnazij.
Senj: Kr. mali gimnazij.
Sinj: Gimnazij.
Sofija: Българското книжовно дружество.
Spljet: C. kr. vel. gimnazij.
Dalmatinski nar. muzej.
C. kr. velika realka.
Stettin: Gesellschaft für Pommersche Geschichte.
St. Francisco: The California Academy of Sciences.

Toronto: The Canadian institut.
Travnik: Veliki gimnazij.
Turin: R. accademia delle lettere e scienze.
Varaždin: Kr. veliki gimnazij.
Varšava: Имп. университетъ.
Русскій филологическій вѣстникъ.
Časopis Atheneum.
Venezia (Mljetci): Reale Istituto Veneto di scienze, lettere ed arti.
Deputazione Veneta di storia patria.
Vinkovci: Kr. veliki gimnazij.
Voronež: Филологическія записки.
Zadar: C. kr. veliki gimnazij.
Matica dalmatinska.
Zagreb:
Nadbiskupska knjižnica.
Kr. veliki gimnazij.
Kr. velika realka.
Kr. učiteljište.
Pravničko družtvo.
Kr. statistički ured.
Hrv. pedagogijski književni sbor.
Redakcija „Obzora“.
Redakcija „Narodnih Novina“.
Redakcija „Agramer Zeitunga“.
Zemun: Kr. velika realka.

KAZALO.

LJETOPIS

JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA GODINU 1891.

ŠESTI SVEZAK

U ZAGREBU 1891

TISKOM DIONIČKE TISKARE.

U knjižari jugoslavenske akademije (knjižari Dioničke tiskare) u Zagrebu

mogu se dobiti knjige, koje izdaje jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî, koje izlaze njezinom pomoću i koje su prešle u njezinu svojinu:

A. Knjige, koje izdaje akademija.

I. Zbornici (knj. 1—175):

1. **Rad jugoslavenske akademije znanostî i umjetnostî** (knj. 1—107).
— knjige I. do LIX. i LXXX. svima trima razredima zajedničke. Ciena knj. I—XIX, svakoj 1 fr. 25 nč. Knj. XX. do LIX. svakoj 1 fr. 50 nč. Knj: LXXX. 2 for.
— Filologičko-historičkoga i filosofičko-juridičkoga razreda. Knj. LX., LXII., LXIII., LXV., LXVII., LXVIII., LXX, LXXI., LXXIII., LXXIV., LXXVI. LXXVII., LXXIX., LXXXI., LXXXII., LXXXIV., LXXXV., LXXXVI. LXXXIX., XCI., XCIII., XCIV., XCVI., XCVII., XCVIII., XCIX., C., CI., CII., CIII. i CV. (I—XXXI.) Ciena po 1 for. 50 nvč.
— Matematičko-prirodoslovnoga razreda. Knj. LXI., LXIV., LXVI., LXIX. LXXII., LXXV., LXXVIII., LXXXIII., XCII., XCV., CIV., CVI. i CVII. (I—XIII). Ciena svakoj knjizi 1 fr. 50 nvč. Svakoj svezci 75 nvč.
— Boškovićev. Knjiga LXXXVII., LXXXVIII., XC. Ciena 4 for. 50 novč.

2. **Stari pisci hrvatski** (knj. 1—18).
— Knj. I. Pjesme M. Marulića. U Zagrebu 1869. Ciena 2 fr. a. v.
— „ II. Pjesme Šiška Menčetića Vlahovića i Gjore Držića 1870. Ciena 2 fr.
— „ III. i IV. Pjesme Mavra Vetranića Čavčića. 1871. i 1872. Ciena III. knj. 2 fr., knj. IV. 2 for. 50.
— „ V. Pjesme Nikole Dimitrovića i Nikole Nalješkovića. 1873. Ciena 2 fr.
— „ VI. Pjesme Petra Hektorovića i Hanibala Lucića. 1874. Ciena 2 fr.
— „ VII. Djela Marina Držića. 1875. Ciena 3 for.
— „ VIII. Pjesme Nik. Nalješkovića, A. Čubranovića, M. Pelegrinovića i S. Mišetića Bobaljevića i Jegjupka neznana pjesnika. 1876. Ciena 1 for. 70 nvč.
— „ IX. Djela Ivana Fr. Gundulića. 1877. Ciena 5 for.
— „ X. Djela Frana Lukarevića Burine. 1878. Ciena 2 fr. 50 nč.
— „ XI. Pjesme Miha Bunića Babulinova, Maroja i Oracija Mažibradića i Marina Burešića. 1880. Ciena 1 for. 80 nč.
— „ XII., XIII. i XIV. Djela Gjona Gjora Palmotića. 1882., 1883. i 1884. Ciena knj. XII. 3 for. XIII. 3 for. 50 nvč. XIV. 2 for.
— „ XV. Djela Antuna Gleđevića. 1886. Ciena 2 for.
— „ XVI. Djela Petra Zoranića, Antuna Sasina i Savka Gučetića Bendeviševića. 1888. Ciena 2 for. 50 novč.
— „ XVII. Djela Jurja Barakovića. 1889. Ciena 3 for.
— „ XVIII. Pjesni razlike Dinka Rañine 1891. Ciena 2 for. 50 nč.

3. **Starine.** Knj. I—XXIV. 1869—1891. Ciena I. knjizi 1 for. 25 nč. Knj. VII., X., XXI., XXII., XXIII. i XXIV. po 2 for., ostalim po 1 for. 50 novč.

4. **Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium.** (Knj. 1—22):
— Knj. I-V., IX., XII., XVII., XXI., XXII. 1868. 1870. 1872. 1874. 1875. 1878. 1882. 1886. 1890. 1891. Listine o odnošajih izmedju južnoga Slavenstva i mletačke republike. Ciena I., II., III. i IX. po 3 fr., IV., XXI i XXII. po 4 fr., V. i XII. po 2 fr. 50 nč., XVII. knj. 2 fr.
— Knj. VI., VIII., XI., 1876., 1877., 1880. Commissiones et relationes venetae. Tom. I. II. III. Ciena VI. i XI. knj. 2 for. VIII. knj. 2 fr. 50 nč.
— Knj. VII. 1877. Documenta historiae chroaticae periodum antiquam illustrantia. Ciena 6 for.
— Knj. X. XIII. Monumenta ragusina. Tom. I. et II. 1882. Ciena X. knj. 2 50 nvč. Knj. XIII. 3 for.

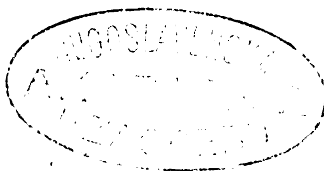
LJETOPIS

JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA GODINU 1891.

ŠESTI SVEZAK.

U ZAGREBU 1891.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE).

I.

PRAVILA I POSLOVNIK AKADEMIJE.

a) Pravila.

(Potvrdjena prev. riešenjem od 4. ožujka 1866 godine).

Članak 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti jest zavod zemaljski i ima svoje sjedište u Zagrebu.

Njezina svrha jesu samostalna iztraživanja na polju znanosti i umjetnosti, svestrano unapredjenje istih, a osobito njegovanje jugoslavenskoga jezika i književnosti.

Ona podtiče i podpomaže djela inih, zajamčuje koristna znanja i izkustva, dočim napredke i izume izpituje i poučne radnje oglašuje, a podupire svrhe vladine odgovarajuć na zadaće i pitanja, tičuća se struka znanosti i umjetnosti.

Članak 2.

Akademija je naprema državnoj upravi tielo samostalno.

Članak 3.

Glavne struke akademije jesu:

I. Jugoslavenska književnost i jezikoslovje, poviest sa svojimi pomoćnimi znanostmi u obće, a osobito poviest i starine Jugoslavenah;

II. Mudroslovje i pravoslovje, ovo sa osobitim obzirom na poviest prava u Jugoslavena;

*

III. Matematika i prirodoslovne znanosti;

IV. Krasne umjetnosti sa njihovom književnošću i znanstvenimi na njih se odnosećimi razpravami.

Po tom dieli se ona u četiri razreda, naime u razred:

poviestni i jezikoslovni,
mudroslovni i pravoslovni,
matematični i prirodoslovni
i umjetnički.

Članak 4.

Akademija sastaje se svake godine jedan put u javnoj svečanoj sjednici, a osim toga u skupnih, pravilno se opetujućih, i u razrednih sjednicah.

Ona stavlja iz pridieljenih joj struka, na koliko joj sredstva dopuštaju, nagradne zadaće za riešenje putem javnoga natjecanja i dosudjuje nagrade.

Ona oglašuje radnje svojih članova kao i razprave i djela inih spisatelja, ako su iz koje opredieljene joj struke i vriedna da ih primi, ter ih zato nagradjuje, ili kao što sama za pravedno pronadje, ili ako što je sa dotičnici dogovorila.

Ona daje u časopisu, prema materijalu izlazećem, neprestan pregled o svom poslovanju i oglašuje u njem priobćene joj stvari.

Ona razpravlja o pitanjih, stavljenih od državnih oblastih, i daje o njih zahtievana mnienja.

Ona podpomaže članove pri znanstvenih i umjetničkih poduzećih savjetom i novcem, podupire mladiće nade pune, koji se za umjetnike naobraziti žele, iz akademičke, naročito u tu svrhu opredieljene zaklade po glasu dotičnoga zakladnoga lista.

Ona nabavlja umotvorine i priugotavlja izložbe istih.

Članak 5.

Akademija ima:

pokrovitelja;

trideset i dva prava člana;

predsjednika;

dva tajnika;

najviše šestnaest počastnih članova, i dopisujuće članove, kojih će broj akademija sama ustanoviti.

Članak 6.

Izbor pokrovitelja i članova, navedenih u predjašnjem članku, skupa sa predsjednikom i tajnici, ostavlja se akademiji.

Pokrovitelj i članovi izabiru se doživotno, predsjednik i tajnici pako, koji se imadu uzeti izmedju pravih članova, na tri godine, poslje kojih se opet za takove izabrati mogu.

Izbor pokrovitelja i predsjednika valja da potvrdi Nj. c. kr. apoštol. veličanstvo.

Članak 7.

Pokrovitelj mora biti austrijski državljanin.

U svih slučajevih, u kojih akademija uztreba podporu zemaljskoga zastupstva ili dvorske kancelarije, ima pokrovitelj posredovati.

Kada je u sjedištu akademije, predsjeda u javnih svečanih godišnjih sjednicah. O radnjah akademije izvješćuje ga predsjednik. Iz javne svečane godišnje sjednice šalje mu akademija godišnje izviešće o svom stanju. On ima pravo svagda pogledati, kako poslovi akademije idu.

Članak 8.

Predsjednik nosi ponajprije brigu, da poslovi akademije idu u redu i da se njezina pravila obdržavaju.

On zastupa akademiju kod oblasti i trećih osoba. On zamienjuje odsutnoga pokrovitelja u javnih svečanih godišnjih sjednicah, ter, ako je pokrovitelj zaprIečen, preuzima posredovanje, koje po predjašnjem članku ovoga ide.

On predsjeda u skupnih sjednicah i rukovodi viećanja u istih, a u razrednih sjednicah, ako nije ujedno predstojnik razredu, ima se smatrati samo kao pravi član.

On podpisuje sa prvim tajnikom ili njegovim zamjenikom diplome postavnice i sve dopise akademije, kao i sve njezine spise, iz kojih bi po nju nastati mogla prava ili dužnosti.

Članak 9.

Pri izboru pravih i dopisujućih članova ima se obzir uzeti na onakove muževe, koji su si zasluga stekli izvrstnimi znanstvenimi ili umjetničkimi djeli.

Ine zasluge za znanost i umjetnost mogu se samo naimenovanjem za počastnoga člana ocieniti i priznati.

Pravimi članovi mogu biti samo neprikorni austrijski državljani.

Izbor svakoga člana ima se prijaviti banu ili njegovomu svakdanjemu zamjeniku.

Kao počastni i dopisujući članovi mogu se inostranci samo onda primiti, ako je obavljeni izbor odobren od dvorske kancelarije.

Ako se mjesto kojega člana izprazni, mora se učiniti predlog za novi izbor u skupnoj redovitoj sjednici, o kojem će se u isto takovoj za njom sliedećoj prvoj sjednici viećati, a tek u trećoj sjednici definitivni izbor imati obaviti.

Članak 10.

Svaki član obvezuje se već svojim pristupom u akademiju, da će njezine svrhe promicati.

Svaki pravi član pripada doduše poglavito jednomu od četirijuh razreda; ali to neprieči, da on prema nagnuću i sposobnosti ujedno udioničtvuje i u poslovih kojega inoga razreda.

Članak 11.

Poslove i dužnosti tajnika ustanovit će akademija u svojem poslovnom redu.

Članak 12.

Svaki razred izabira si svake godine predstojnika izmedju pravih članova akademije.

Predstojnici predsjedaju u sjednicah svojih razreda, rukovode viećanja i podpisuju zapisnike razreda.

Oni nadgledaju, da se obdržavaju pravila i osebni poslovni red razreda.

Ako je predsjednik zapriečen, zastupa ga onaj izmedju razrednih predstojnika, koji je najstariji izabrani član akademije.

Ako bi predstojnici istodobno u istoj sjednici izabrani bili, onda zastupa predsjednika onaj od njih, koji je stariji u godinah.

Članak 13.

Akademija ustanovljuje potrebno kućno i ino pomoćno osoblje kao i poslužnike, ter ih imenuje i prima.

Članak 14.

Pri svih izborih, koje bi akademija obavljala, i pri svih zaključcih, koje bi stvarala, imadu pravo glasa samo pravi članovi, predsjednik i tajnici.

Da zaključak valja, potrebno je, da je prisutna najmanje polovica članova, što ih akademija tada sa pravom glasa ima.

Pri glasovanju o pitanjih, tičućih se znanosti i umjetnosti, dopuštaju se zaključci relativnom većinom; pri izborih, naimenovanjih i pri svih inih pitanjih potrebna je absolutna većina glasova, da zaključak valja.

Članak 15.

Akademija razpolaže sa četiri petine svojih godišnjih dohodaka svake vrsti; jedna petina dohodaka ima se svake godine pridodati glavnici.

Dokle se o upravi zemaljskih zaklada putem ustavnim što inoga odredilo nebude, ima se glavnica akademije sa posebnom za naobraženje umjetnika opredieljenom zakladom (čl. 4.) upravljati od namjestničkoga vieća sa dvojicom pravih članova, koje akademija u tu svrhu naznači.

Glavnica ne nesmije se u nikojem slučaju uzkratiti svrhi, za koju je po pravilih oopredieljena, a može se načeti samo na predlog sabora sa privoljenjem krune.

Računi o rukovodjenju dohodaka akademije imadu se koncem svake godine pregledati od pravih članova, koje akademija u tu svrhu izabere, a posliedak te pregledbe ima se predložiti namiestničkomu viećn, ter onda skupa sa proglednim izkazom o glavnici akademije jošte oglasiti u časopisih.

Članak 16.

Akademija može, držeć se zakonitih ustanova, stupiti u savez sa inimi znanstvenimi i umjetničkimi družtvi i u njimi dopisivati, ako se svidi za shodno.

Akademija ima svoj vlastiti pečat sa zemaljskim grbom i napisom: „Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“.

Članak 17.

Akademija može dakle i sbirke inih književnih i znanstvenih družtvah sebi pridružiti, ako ova u to privole, i ako su u tom slučaju zakonite ustanove obdržavane; akademija može i pozive na dobrovoljne prineske u novcu, knjigah, umotvorinah i starinah izdavati i takve stvari sabirati.

Članak 18.

U slučaju, da bi se akademija razpustila, može sa njezinimi zakladami i sbirkami razpolagati samo sabor sa privoljenjem krune.

Članak 19.

Akademija ima si po ovih pravilih potrebni poslovni red kao i naputke, potrebne joj za njezinu nutarnju radnju, sama sastaviti.

Poslovni red ima se dvorskoj kancelariji predložiti na odobrenje. On se može uslied zaključka akademije, komu je potrebno privoljenje absolutne većine glasova onih članova, koji pravo glasa imadu, i sa odobrenjem dvorske kancelarije promieniti.

Članak 20.

Ova ustrojna pravila akademije mogu se samo onda promieniti, ako je najmanje tri četvrtine članova, koji pravo glasa imadu, promienu predložilo, ter takova zadobila previšnje odobrenje Nj. c. kr. apošt. veličanstva.

Prelazne ustanove.

Članak 21.

U svrhu sastavljenja akademije prepušta se saboru, da on sastavi povjerenstvo iz muževa znanosti i umjetnosti, koje će šestnaest redovitih, po smislu pravila sposobnih članova akademije za potvrdjenje naznačiti Nj. c. kr. apošt. veličanstvu.

Članak 22.

Čim ti članovi previšnje potvrdjenje zadobiju, ima se akademija smatrati kao sastavljena, ter stupa, pošto od nje izradjeni poslovni red zadobio bude odobrenje naznačeno u ovih pravilih, u svoj cieli djelokrug, kao što joj ga podieljuju ova pravila.

Pravila jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti jesu previšnjim Njegovog cesarsko kraljevskog apoštolskog posvećenog Veličanstva reskriptom od 4. ožujka t. g. 1866. premilostivo potvrdjena.

Milan Barun Kussevich m. p.
(L. S.)

Dr. Eduardo Jellachich Buzinski.

b) Poslovnik.

(Potvrdjen visokim odpisom od 17. siečnja 1876 god.)

§ 1.

Akademija ima počastnih, pravih i dopisujućih članova. Počastnih članova ima do 16, pravih 32, dopisujućih do 60 (gled. čl. 5. tem. prav.).

§ 2.

Članove bira sama akademija u glavnoj skupštini (gled. čl. 6. t. pr.). i to ovim načinom (gl. čl. 9. t. pr.):

a) Barem dva mjeseca prije glavne skupštine stavlja se u razredih pitanje, imaju li se novi članovi birati; zatim koliko ih i kakovi, da li pravi, dopisujući ili počastni. Nakon zrela razmatranja izriče razred odluku, prema kojoj predlaže ukupnoj akademiji za svako mjesto pravoga člana po trojicu, koji se imadu poimence navesti, dodavši u kratko i razloge, zašto ih razred predlaže. Za počastne i dopisujuće članove predlaže se po jedan za svako mjesto.

b) Pismeni predloži pojedinih razreda stavljaju se do znanja akademije u predposljednjoj skupnoj sjednici izpred glavne skupštine. U posljednjoj pako skupnoj sjednici prije glavne skupštine vieća se o tih predlozih i ustanovljuje ukupni broj počastnih, pravih i dopisujućih članova, koji bi se imali izabrati za pojedine razrede prema razmjerju. Za taj se broj sastavljaju po razrednih predlozih izborni listovi.

c) Predsjedniku je dužnost, da izborne listove još prije glavne skupštine porazdieli medju svekolike prave članove, koji će u sliedećoj zatim glavnoj skupštini od predložene za svako mjesto pravoga člana trojice iza-

brati po jednoga i napisati mu ime na posebnu cedulju. Tajnik skuplja cedulje i čita na glas imena.

Tko je dobio absolutnu većinu glasova, smatra se izabranim.

Kod počastnih i dopisujućih članova prima se ili odbija absolutnom većinom onaj jedan za svako mjesto predloženi.

Za svako mjesto člana glasuje se napose.

Ovaj način biranja valja i za prvi predstojeći izbor, samo što se neveže na vrieme od dva mjeseca, spomenuto pod *a)*.

§ 3.

Svaki novoizabrani pravi član ima, kada se uvodi u akademiju, čitati razpravu, koja u njegovu struku zasieca. Ako izabranik ne može sam glavom doći u akademiju, čita njegovu uvodnu razpravu tajnik.

Poslije toga dobiva diplomu, podpisanu od predsjednika i tajnika.

§ 4.

Pokrovitelj i predsjednik biraju se u glavnoj skupštini (gl. čl. 6. pr.) tajnim glasovanjem, absolutnom većinom. Izbor se podnosi Njeg. veličanstvu na potvrdjenje.

Dok nestigne potvrda novoga predsjednika, obavlja tu čast njegov predšastnik.

Ako se mjesto predsjednika izprazni prije izbora, obavlja čast predsjedničku do prve glavne skupštine najstariji razredni predstojnik.

§ 5.

Pokle je tajnicima izminuo trogodišnji rok službovanja, upravlja predsjednik u glavnoj skupštini pitanje

na akademiju, je da li bi se isti tajnici i nadalje pridržali. Akademija odlučuje za svakoga tajnika napose tajnim glasovanjem, absolutnom većinom.

Ako većina odgovori niječno, biraju se u istoj skupštini novi tajnici.

§ 6.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu i svečanu sjednicu, zasebice tako, da se glavna skupština sastaje dan ili najvećma dva dana prije svečane sjedice. U glavnu skupštinu i svečanu sjednicu imaju se pozivati i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu, uz naknadu putnih troškova.

Svakoga mjeseca drži akademija po jednu ili više razrednih i skupnih sjednica. Broj, način i red sjednica odredjuje i oglasuje akademija prema okolnostim; nu svaki mjesec da se drži barem po jedna skupština i dvie razredne sjednice.

U razrednih se sjednicah može i više razreda sastati zajedno, kad u kojem razredu ima premalo mjestnih članova.

Pokladne, uskrsne, duhovske i božićne nedjelje, zatim mjeseca kolovoza i rujna neima akademija nikakvih sjednica.

§ 7.

Svaki je pravi član dužan točno dolaziti toli u skupne, koli u razredne sjednice. Tko ne može doći, neka se izpriča ili kod predsjednika ili kod razrednoga predstojnika.

§ 8.

U skupne sjednice dužni su dolaziti svi pravi članovi, koji su u Zagrebu. Ovdje se vieća: o svih predmetih,

koji se tiču akademije kao cieloga zavoda; o poslovih novčanih; o razpisu nagrada; o savezu s inimi družtvi; o izboru članova.

Novčana podpora za poduzeća znanstvena daje se samo pod uvjet, da će dotičnik svoje resu tate akademiji saobćiti. Ovakova se podpora daje samo na godinu dana, a poslije valja ju iznova moliti.

§ 9.

Za skupne i razredne sjednice sastavljaju tajnici dnevni red. Toga radi valja, da im članovi priobće svoje predloge barem dan prije sjednice; isto tako i razprave, koje će čitati.

Nečlanovi treba da svoje razprave, koje će se čitati, barem tri dana prije sjednice dostave u čitkom rukopisu jednomu od tajnika.

§ 10.

U skupnih sjednicah predsjeda predsjednik, u razrednih predstojnik dotičnoga razreda. Kad je predsjednik zapriečen, zamjenjuje ga najstariji izabrani razredni predstojnik.

Tajnici sjede uz predsjednika. Do njih se redaju s jedne i druge strane članovi po vremenu imenovanja; medju članovi u isto vrieme izabrani odlučuje doba.

§ 11.

Da se može izreći zaključak, treba da je u glavnoj skupštini barem polovica svih pravih članova; u skupnoj sjednici barem polovica pravih zagrebačkih članova; a u razrednoj sjednici barem polovica pravih članova dotičnoga razreda.

§ 12.

I onda, kada tajno glasovanje nije izriekom ustanovljeno (gl. §§ 2., 4., 5.), vlastan je svaki član, ako ga još dvojica podupru, zaiskati tajno glasovanje.

§ 13.

O svakoj sjednici piše jedan od tajnika zapisnik, koji se u sliedećoj isto onakvoj sjednici predlaže na odobrenje. U zapisnik dolaze samo dopisi, predlozi i zaključci. U zapisnicih razrednih sjednica spominju se i razprave, koje su bile čitane.

Svaki član ima pravo na pismeni votum separatum; ali ga mora najkasnije za tri dana predati tajniku.

Zapisnik skupnih sjednica podpisuju: predsjednik i dotični tajnik; zapisnike razrednih sjednica dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

§ 14.

Razredne sjednice diele se na javni i nejavni diel. U javnom se dielu čitaju znanstvene razprave i za javnost prikladni dopisi; čine se primjetbe na upravo pročitane razprave; vieća se o predlozih pojedinih članova i o ostalih znanstvenih poslovih.

U nejavnom se dielu razpravlja sve, što ne spada pred javnost.

K javnomu dielu razredne sjednice prosto je doći svakomu. Pravo glasa imaju samo pravi članovi istoga razreda, a od drugih razreda oni članovi, koji su naročito pozvani u tu sjednicu.

K nejavnomu dielu razredne sjednice prosto je doći samo članovom akademije.

§ 15.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu pod predsjedom samoga pokrovitelja, ili ako je ovaj zapriečen, predsjednika.

U glavnu skupštinu dužni su doći i oni pravi članovi, koji nežive u Zagrebu. Ovdje se biraju članovi, pokrovitelj, predsjenik i tajnici; razpisuju pitanja i dosudjuju nagrade; ovdje se vieća o čitavom stanju akademije, o promjeni pravila ili poslovnika i ob ostalih načelnih pitanjih.

§ 16.

Umah poslije glavne skupštine (dan dva kasnije) drži akademija svečanu sjednicu. Ovdje govori pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, svečani govor; prvi tajnik čita glavno izvješće o stanju i djelovanju akademije, spominje iste godine preminule članove. Ovdje se proglasuju izbori glavne skupštine; imena onih pisaca, kojim su djela nagradjena, i novi razpis nagrada. Napokon čita jedan član svečanosti primjerenu razpravu, koja je već odprije u skupnoj sjednici odobrena bila.

§ 17.

Svi govori i čitanja u akademiji treba da su na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; nu ako akademija pronadje, može učiniti koji put iznimku. Nijedno čitanje ne traje redovito preko jedne ure. Kratki izvadci od akademičkih čitanja priobćuju se u hrvatskih novinah, koje akademija odredjuje. I od onih razprava, koje nisu bile čitane, priobćuju se u novinah izvadci, ako ih sami pisci sastave; inače spominje se samo naslov razprave.

§ 18.

Važniji predmeti, kojim treba dužega razmatranja, opremaju se najprije na odbor.

Odbori su stalni ili privremeni (ad hoc).

Stalnim odborom povjerava se:

a) izradjivanje ili izdavanje povećih djela. U takov odbor izabiru se vještaci dotičnoga razreda izmedju pravih, dopisujućih ili počastnih članova;

b) pregledanje razprava, koje se štampaju u spisih akademičkih, bile one pisane od članova ili nečlanova.

Privremeni odbor (ad hoc) izriče sud o djelih, koja su stigla akademiji na priesudu; izpituje predane mu predloge, da o njih svoje mnienje budi razredu budi skupnoj sjednici podnese.

§ 19.

Članove odbora izabire uviek sama akademija, a prema naravi predmeta biraju se u dotičnoj razrednoj ili u skupnoj sjednici.

Svakomu je odboru prosto, da pozove u pomoć vještake, ma i ne bili članovi akedemije.

Odbori sastaju se prema potrebi, te izabiru izmedju sebe prvaka i izvjestitelja. Nakon dovršena posla odprema se izradjeni predlog akademiji.

Ako koji odbor preko godine dana posluje, izvješćuje glavnu skupštinu o svom djelovanju i o novcih, koji su u to ime potrošeni.

§ 20.

Akademija izdaje na svjetlo sliedeće spise:

a) časopis ili akademička izvješća, u kojih se štampaju razprave, čitanje u sjednicah, ako nisu veće od šest štampanih araka; spomenici starinarski i umjet-

nički; izvješće o sjednicah akademičkih i o stanju akademije; osmrtnice članova; kritike svih znamenitih domaćih i inostranih knjiga;

b) djela, koja izradi i za tisak priredi odbor, po nalogu akademije;

c) djela, koja stekoše nagradu, razpisanu po akademiji;

d) djela, koja se akademiji šalju za tiskanje, a ona pronadje, da su vriedna.

Svi akademički spisi izlaze na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; iznimice može se upotriebiti i jezik latinski.

§ 21.

Sve, što će se štampati u akademičkih spisih, čita se prije u dotičnoj razrednoj sjednici, bilo čitavo bilo u izvadku. Redakciju djela odborskih ima jedan član odbora, kojega je ovaj izabrao.

§ 22.

Djela, koja se natječu za nagradu, da neimaju za pisana imena piščeva, već da su s vana obilježena nekim prirječjem. Rukopisu neka je priloženo zapečaćeno pismo s tim prirječjem s vana, a u pismu da je zapisao pisac svoje ime.

Nagrada se dosudjuje jednomu rukopisu u glavnoj skupštini, a u svečanoj sjednici otvara pokrovitelj ili zamjenik mu predsjednik zapečaćeno pismo onoga djela, kojemu bješe nagrada dosudjena, te proglasuje ime pisca. Ostala se pisma spale, a rukopisi vrate onim, koji bi po njihovu obilježju uzištu.

§ 23.

Nagrada se ne može nikako medju dvojicu ili više natjecatelja podieliti.

Nagradjeno djelo ostaje i nadalje svojinom pisca, koji ga je dužan uz godinu dana štampati. Inače vlastna je to učiniti akademija, tako da, podmiriv svoje troškove, čisti dohodak predade nagradjeniku.

§ 24.

Za nagrade, koje razpisuje sama akademija iz svojih novaca, ne mogu se natjecati pravi članovi akademije; ali mogu onda, kada nagradu daje zemaljska vlada ili tko drugi.

§ 25.

Djela, koja i nisu nagradjena, ali su vriedna da se štampaju, štampat će akademija, ako pisac zaželi, po smislu čl. 4. t. pr. ak.

§ 26.

Poslove akademičke obavljaju tajnici s pomoćnim osobljem.

Tajnika su dva: prvi i drugi tajnik oba s godišnjom plaćom, koju akademija ustanovljuje.

Prvi tajnik obavlja poslove ukupne akademije; piše njezin ljetopis, sastavlja glavno godišnje izvješće; nadzire pisariju; pod njegovom je rukom pomoćno osoblje.

Poslove razredne, redakciju akademičkih spisa i nadziranje štampe diele oba tajnika medju sobom.

Svi na akademiju upravljeni dopisi i pošiljke donose se u akademičku pisaru. Samo prvi tajnik vlastan je otvarati stvari, dostavljene akademiji.

Ako je prvi tajnik zapriečen, zamjenjuje ga drugi tajnik.

§ 27.

Tajnicima pridano je pomoćno osoblje, koje imenuje i plaću mu odredjuje akademija na predlog prvoga tajnika.

§ 28.

Sve dopise, koji se tiču ukupne akademije podpisuju: predsjednik i prvi tajnik.

Dopise pojedinih razreda podpisuju: dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

Ostale dopise podpisuju tajnici sami.

§ 29.

Svi novčani poslovi idu u skupne sjednice.

Novci se dižu za sada u zemaljskoj blagajni uz podpis predsjednika, tajnika i jednoga od one dvojice članova akademičkih, koji dogovorno s kr. namjestničkim viećem upravljaju glavnicom akademičkom (§ 15. prav.).

Novce doznačuje predsjednik prema zaključkom skupne sjednice; doznaku podpisuju predsjednik i tajnik.

Novce, koje akademija sa strane dobiva, prima predsjednik, te ih uz podpis tajnika i jednoga od gori naznačene dvojice članova predaje blagajni.

§ 30.

Svakomu članu akademije, koji stanuje izvan Zagreba, koliko se god puti pozove u Zagreb, pripada naknada putnih troškova, koju odredjuje akademija.

§ 31.

Nagrade za razprave, koje se štampaju u spisih akademičkih, ustanovljuje skupna sjednica na predlog dotičnoga razreda.

Nagrade ovećih djela ustanovljuju se u skupnoj sjednici po predlogu odbora, kojemu je djelo za priesudu povjereno bilo.

Podpore za izdavanje samostalnih djela kao i za ina znanstvena i umjetnička poduzeća ustanovljuju se takodjer u skupnoj sjednici po predlogu odbora.

§ 32.

Račune o godišnjem dohodku i razhodu, kao i priegled svega imutka akademičkoga sastavljaju na izmaku svake godine ona dvojica članova, kojim je po čl. 15. t. pr. povjerena novčana uprava. U tom neka su im na ruku oba tajnika.

§ 33.

U glavnoj se skupštini ustanovljuje proračun za buduću akademičku godinu. Proračun sastavljaju predsjednik, tajnici i oba člana, koji po čl. 15. sudjeluju kod uprave akademičkog imutka; i to prema obrazloženim predlogom, koje pojedini razredi donose najkasnije u posljednju skupnu sjednicu prije dotične glavne skupštine.

§ 34.

Ugovore za štampanje, vezanje, prodaju i razašiljanje akademičkih spisa sastavljaju tajnici uz odobrenje skupne sjednice.

Tajnici ustanovljuju i cienu akademičkim knjigam prema ukupnomu trošku, uz odobrenje skupne sjednice.

§ 35.

Akademija poklanja svoje spise:

a) svim počastnim članovom;

b) svim pravim članovom.

c) svim dopisujućim članovom spise dotičnoga razreda;

d) svim učevnim zavodom, s kojimi je u savezu;

e) onim, koji su jugoslavenskoj akademiji barem 2000 for. poklonili i položili;

f) napokon onim, kojim je akademija napose odlučila davati svoje knjige.

Tajnici neka osobito gledaju, da se akademički spisi uredno šalju onim, kojih idu.

§ 36.

Od svake književne radnje, koja se štampa u spisih akademičkih, dobiva pisac, ako zaželi, 50 posebnih otisaka s posebnim naslovom.

Više otisaka ne može dobiti, makar i sam htio namiriti štamparske troškove. Akademija pako vlastna je naštampati od svake radnje posebnih otisaka, koliko god hoće.

§ 37.

Ovaj poslovnik može se promieniti samo u glavnoj skupštiui, ako na promjenu pristane absolutna većina pravih članova (gled. čl. 19. t. pr.).

Svaka promjena podnosi se kr. dvorskoj kancelariji na potvrdjenje.

Broj $\frac{218}{42}$ 1867.

Podnešeni ovoj kralj. dvorskoj kacelariji poslovnik jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pošto je takav po propisu paragrafa 19. previšnje odobrenih pravilah izradjen — potvrdjuje i odobrava kr. dvorska hrvatsko-slavonska kancelarija.

U Beču, dana 17. siečnja 1867.

Kussevich m. p.

(L. S.)

Dr. Jellachich Buzimski m. p.

II.

PRAVILA ZA KNJIŽNICU.

Glava I.

Uprava knjižnice.

§ 1.

Akademijskom knjižnicom upravlja akademijski knjižničar prema ovim pravilom.

§ 2.

Akademijskoga knjižničara izabira akademija.

§ 3.

Kad bude knjižničar zapriečen, ili za vrieme, kad knjižničara ne bi bilo, odredjuje predsjednik, da koji tajnik preuzme nadzor nad knjižnicom.

§ 4.

Knjižničar pazi na porabu knjižnice i njezinih prostorija; al i odgovara za sve, što u njegovo područje spada.

On nabavlja djela unutar godišnjega proračuna, ili u vlastitom djelokrugu, ili po zaključku akademije, ili po predlogu članova njezinih. Prije svega bit će mu briga, da popuni nepodpuna djela sadašnje knjižnice. Za nabavu knjiga i rukopisa preko proračuna podnosi predlog akademiji.

§ 5.

Knjižničar podnosi svake godine glavnoj skupštini akademije, odnosno proračunskomu odboru, predlog o izdatcih za buduću akademičku godinu i izviešće o knjižnici, po imenu o njezinu stanju, umnožavanju i porabi.

Glava II.

Uzdržavanje i čuvanje knjižnice.

§ 6.

Ponajglavnija briga knjižničara treba da bude čuvanje knjižnice od vatre, vlage, truhleža, moljaca, praha i svega što bi moglo oštetiti knjige ili pokućtvo knjižnice.

§ 7.

Osobito vriedne, pak i one knjige, koje se puno upotrebljavaju, treba, dogovorno s predsjednikom akademije, vezati dati.

§ 8.

U dvorane, u kojih su knjige smještene, nije prosto ulaziti s gorećom sviećom, nego za nevolju samo, i to uz najveći oprez, s pokrivenom svjetiljkom.

§ 9.

U prostorijah knjižnice mora biti uviek sve čisto. Jedan put uz godinu, za vrieme akademijskih praznika, treba sve prostorije, ormare i knjige pomnjivo obrašiti.

§ 10.

Na sve knjige, rukopise i umjetke treba na sgodnu mjestu udariti biljeg akademije, a tim je označiti kao njezinu svojinu. Od toga se iznimlju književne riedkosti i dragocjenosti, koje će se u posebnom uviek za-

ključanom ormaru čuvati, te će se o njih poseban katalog sastaviti.

§ 11.

Nikomu nije prosto ulaziti u dvorane, gdje su knjige smještene, bez dozvolje, a kamo li boraviti u njih bez pregleda.

§ 12.

Kad minu uredovni sati, zatvaraju se pomnjivo sva vrata, pregledav prije sve, osobito pako čitaonicu, koja se loži, da se ukloni opasnost požara. Ključevi se čuvaju u predsjednikovoj sobi.

§ 13.

Nikomu nije prosto pušiti u prostorijah knjižnice.

§ 14.

Tko si prisvoji knjige ili druge stvari pripadajuće knjižnici, mora se prijaviti dotičnoj oblasti, da ga prisili na povratak; a tko ošteti što, mora štetu podpuno nadoknaditi. Ako bi se opazilo, da to tko češće ili hotomice čini, može mu knjižničar i dalnju porabu knjižnice uzkratiti.

§ 15.

Na izmaku svake akademijske godine pregleda predsjednik s odborom što se može točnije svu knjižnicu, je li sve u njoj prema ovim pravilom.

Glava III.

Poraba knjižnice.

§ 16.

Akademijske knjige mogu se upotrebljavati:

1) u čitaonici;

2) kod kuće u Zagrebu;
3) izvan Zagreba.

§ 17.

Čitaonica je otvorena one dane i vrieme, kada i kako odredi akademija.

§ 18.

Tko želi u čitaonici kakvu knjigu čitati, ima napisati na cedulju naslov željene knjige, svoje ime i stališ. Zahtievana knjiga predat će mu se odmah, ako je pri ruci, ili ako je ne čita tko drugi.

Ako je zahtievana knjiga komu već posudjena, a drugi čitalac bi ju silno trebao: naznačit će mu se vrieme, kada će se knjiga povratiti. Povraćena čekat će na njega tri dana u čitaonici; kad mine ovo vrieme, neće se više na njega obzirati.

§ 19.

U čitaonici leže i časopisi. Zabranjuje se nositi pojedine brojeve kući, dok imaju ležati u čitaonici. Nu kad to vrieme prodje, može knjižničar i pojedine brojeve kući posuditi.

§ 20.

Čitatelji se imaju u čitaonici pristojno vladati, to jest mirno sjediti, nesmetati nikomu ni razgovorom, ni štropotom, a paziti, da se knjige ne oštete.

Tko se nebi pokorio naredbam čitaonice, naložit će mu knjižničar po podvorniku, da otidje iz čitaonice.

Ako uztreba, izdat će se i potanki propisi za čitaonicu.

§ 21.

Ako tko želi i sutradan čitati knjigu dan prije posudjenu, pričuvat će mu se u čitaonici na posebnome

mjestu; nu ako dotičnik ne dodje uz dva dana u čitaonicu, odniet će se knjiga na svoje mjesto.

§ 22.

Čitatelj može samo iznimice tražiti više knjiga na jedanput, naime, kad se nebi mogao okoristiti kakvom knjigom, ako neima i ostalih svezaka istoga djela, ili pako drugih odnosnih knjiga.

§ 23.

Rukopisi i djela nevezana mogu se čitati samo pod osobitom pazkom knjižničara ili podvornika.

§ 24.

Nije prosto precrtavati slike, osobito pomoću nauljena papira, zatim črčkati po knjigah, prelamati njihove listove, pisati na njih kao na podlozi i drugčije zlo upotriebiti.

Tko se toga uzprkos opamenam ne okani, neće mu se više davati knjige za čitanje.

§ 25.

Za porabu izvan čitaonice posudjuju se knjige:

1) članovom jugoslavenske akademije;

2) profesorom, suplentom, docentom i pomoćnikom kr. sveučilišta Franje Josipa I., pak i činovnikom njegove knjižnice;

3) profesorom i suplentom hrvatskih gimnazija i realka uz podpis njihova ravnatelja;

4) javnim oblastim uz podpis i uredovni pečat načelnika dotične oblasti;

5) književnikom, koji su se izkazali znanstvenim radom, ili koji se nanj spremaju;

6) sveučilištnim gradjanom uz jamstvo kojega sveučilištnoga profesora.

§ 26.

Tko od onih, koji su vlastni posudjivati knjige iz akademijske knjižnice (§ 25), prvi put hoće da se posluži tìm pravom, treba da se izkaže knjižničaru i da mu dokaže svoje právo.

Učiniv to, dobit će od knjižničara podpisanu posudbenu cedulju, u kojoj će se, uz vlastoručno podpisano ime, stališ i stan dotičnika, naznačiti njegovo právo ili jamstvo, koje ga ovlašćuje na posudjivanje knjiga izvan knjižnice.

Knjižničar će iz ove cedulje popuniti dotične stupce u posudbenoj knjizi. Jamstvo se vraća istom onda, kada dotičnik neima više kod sebe nijedne knjige iz knjižnice

§ 27.

Tko od navedenih u 25. §-u poželi posuditi kakvu knjigu iz akademijske knjižnice, zatražit će ju od knjižničara, te dobiv ju popuniti i podpisati prijamnicu.

§ 28.

Svatko neka sam pazi, kakva je knjiga, koju je posudio. Ako je oštećena, neka se to na prijamnici zabilježi, inače ako tko povrati oštećenu knjigu, traži se od njega odšteta.

§ 29.

Za svaku posudjenu knjigu odgovara dotičnik sve dotle, dok je njegova prijamnica kod knjižničara. Zato neka svatko vraćajuć knjigu potraži svoju prijamnicu, a knjižničar neka zabilježi onda u posudbenoj knjizi, da je posudjena knjiga povraćena.

§ 30.

Knjige se posudjuju obično na mjesec dana; nego posudjena knjiga može se i dulje kod koga ostaviti, kad to čitalac naročito zaželi, a nije nitko uz minuli mjesec iste knjige zatražio. Svaka dalnja posudba smatra se kao nova, zato se onda mora prijamnica obnoviti i u posudbenu knjigu iznova uvrstiti.

§ 31.

Tko u pravo vrieme nepovrati knjige, opomenut će se tri dana iza dospjela roka nefrankiranim pismom.

Ako ne udovolji ovoj opomeni uz tri dana, odniet će mu podvornik glavom drugu opomenu, za koju ga ide u ime dostavine 10 novč.

Ako dotičnik niti na ovu opomenu ne povrati knjige, odniet će mu podvornik treću opomenu uz dostavninu od 20 novč.

Ne odzove li se dotičnik nit ovoj opomeni, javit će to knjižničar akademiji, da sudom iztjera svoju svojinu.

§ 32.

Članovi akademije i zagrebački profesori mogu i dulje od mjesec dana posudjenu knjigu kod sebe zadržati, ako ovu želju kod posudbe izraze i ako nitko drugi ne zaište iste knjige.

U potonjem slučaju zamolit će knjižničar, kad mine mjesec dana, dotičnika, da knjigu povrati.

Ako se dotičnik molbi toj nebi odazvao, postupat će knjižničar, kako je razloženo u 31. §-u.

§ 33.

Izvan Zagreba šalju se knjige poštom o trošku onoga, koji je knjigu zamolio.

§ 34.

Kad mine posudbeni rok, zatim na potražbu knjižničara i na izmaku akademijske godine moraju se sve posudjene knjige vratiti, i to u potonjem slučaju poradi revizije knjižnice. Kad se svrši revizija, mogu se te knjige opet posuditi.

§ 35.

Rukopisi i dragocjena djela mogu se samo uz naročitu privolju akademije izvan knjižnice posuditi. Da se poraba rukopisa u knjižnici olakoti, može knjižničar njihovu porabu takodjer izvan redovitih ura (§ 17.) uz potrebit. oprez dozvoliti. Jedinim se članovom akademije, a sveučilištnim profesorom i sveuč. knjižničaru uz naročitu dozvolu akad. knjižničara, dozvoljuje poraba rukopisa i kod kuće; ali i njim se preporučuje, da se rukopisi čim više služe u čitaonici.

§ 36.

Izvan trojedne kraljevine posudjuju se knjige i rukopisi takodjer samo uz naročitu dozvolju akademije.

III.

PRAVILA

ZA AKADEMIJSKU GALERIJU STROSMAJEROVU.

---

§ 1.

Sbirke slika i umjetnina, koje je akademiji njezin pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer veledušno poklonio, zvati će se na vjekovitu uspomenu njezina utemeljitelja akademijska „galerija Strosmajerova“.

§ 2.

Galerijom upravlja akademija putem svoga odbora od četiri lica i putem imenovanoga po njoj ravnatelja.

§ 3.

Odbor imenuje akademija na vrieme, koje sama odredi.

Na predlog toga odbrora imenuje akademija ravnatelja na toliko godina, na koliko s njim ugovori; a može ga i doživotno imenovati.

Kada se ravnatelj imenuje na vrieme, ako mu se služba tri mjeseca prije izminuća toga vremena ne odkaže, smatra se produženom još na godinu dana i tako dalje.

Ako se je ravnatelj nakanio zahvaliti na službi, ima to prijati akademiji tri mjeseca prije.

Uvjeti, uz koje se ravnatelj imenuje, ustanovljuju se s njim dogovorno.

§ 4.

U odborskih sjednicah sudjeluje ravnatelj s pravom glasa; on ondje izvješćuje i vodi zapisnik.

§ 5.

Odbor će po predlogu ravnateljevu svake godine prije akademičke glavne skupštine sastaviti na vrieme proračun o potrebštinah galerije za sliedeću godinu; te će ga predati predsjedniku akademije, da ga uvrsti u proračun akademički, o kojem razpravlja glavna skupština (§ 15. poslovnika).

§ 6.

U granicah ustanovljenoga proračuna (§ 5.) razpolaže odbor na temelju ravnateljevih predloga samostalno s odredjenimi za galeriju sredstvi, uz obvezu, da o izdatcih položi akademiji račun najkašnje do kraja siečnja sliedeće godine.

Za tekuće potrebštine odbor će ravnatelju s njim sporazumno doznačiti paušal, o kojem će ravnatelj položiti mu račun.

Odbor će sve izdatke doznačiti kod predsjednika akademije.

§. 7.

Ravnateljeva je dužnost urediti, čuvati i u dobrom redu držati povjerene si sbirke umjetn'na, te brinuti se za napredak i razvitak galerije.

U tu će svrhu ravnatelj a) ponajprije sastaviti točan i podpun opis predanih si umjetnina i umjetno-znanstvenih djela: pak u nj uvrstiti svaki predmet, koji bi galeriji pridolazio. Isto tako sastaviti će znanstven opis umjetnina, b) paziti, da se umjetnine ne oštete, a ošte-

ćene da se poprave; c) prema sredstvom (§ 6.) nastojati, da se sbirke sustavno popune.

§ 8.

Koncem godine podastrieti će ravnatelj akademiji putem odbora izvještaj o godišnjem radu i o stanju galerije.

§ 9.

Odbor će sporazumno s ravnateljem odrediti, u koje doba ima ravnatelj biti u prostorijah galerije u svojoj pisari.

Odbor će takodjer na predlog ravnatelja odrediti vrieme, u koje će galerija otvorena biti obćinstvu; a ravnatelj će za red i pazku u to doba skrbiti.

IV.

OSOBLJE

(Godine 1891).

*

Pokrovitelj:

Preuzvišeni i prečastni gospodin **Josip Juraj Strossmayer,** biskup bosanski i sriemski itd. itd.

Predsjednik:

Josip Torbar.

Predstojnici razredni:

U filologičko-historičkom razredu:

Dr. Franjo Rački, ujedno zamjenik predsjednika, a predsjednik od g. 1867—1886.

U filozofičko-juridičkom razredu:

Dr. Fran Vrbanić.

U matematičko-prirodoslovnom razredu:

Cr. Karlo Zahradnik.

Tajnik:

Dr. Bogoslav Šulek (od 1874. god.).

Knjižničar i arkivar:

Ivan Tkalčić.

Pomoćno osoblje:

Stjepan Ortner, pisar.

Marko Banfić, podvornik.

Članovi redom izbora:

1. Počastni.

1870., 24/11. Aristo Aristović Kunik, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1879., 21/11. Jakub Karlović Grot, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1882., 5/12. Dimitrij Ivanović Mendelejev, sveučilištni profesor u Petrogradu.

1885., 16/12. Dr. Dioniz Štur, ravnatelj c. kr. geoložkoga zavoda u Beču.

— Stjepan Schultzer Müggenburžki, c. kr. umirovljeni satnik u Vinkovcih.
1890., 4/12. Ivan K. Rossi, commendatore i predstojnik vatikanskih muzeja u Rimu.

Umrli (s godinom smrti).

Dr. Jan Emanuel Purkyně, profesor na sveučilištu, 1869. u Pragu.
Dr. August Schleichner, profesor na sveučilištu, 1869. u Jeni.
Karlo Jaromir Erben, pražki arkivar, 1871. u Pragu.
Dr. Franjo Palacky, češki historiograf, 26/5. 1876. u Pragu.
Mihajlo Petrović Pogodin, c. rus. drž. savjetnik i profesor na sveučilištu, 20/12. 1876. u Moskvi.
Jovan Gavrilović, bivši srbski regent, 10/8. 1877. u Biogradu.
Roberto Visiani, senator talijanski i profesor sveučilištni, 4/5. 1878. u Padovi.
Ismail Ivanović Sreznevski, profesor na sveučilištu, 20/2. 1880. u Petrogradu.
Dr. Ami Boué, geolog, 2/11. 1881. u Beču.
Aleksander Vaclav Macieiowski, profesor na sveučilištu, 10/2. 1883. u Varšavi.
Ivan Kukuljević Sakcinski, umir. veliki župan, 1/8. 1889. u Puhakovcu.
Dr. Franjo Miklošić, umir. prof. 7/3. u Beču 1891.

2. Pravi članovi po razredih redom izbora.

a) U razredu historičko-filologičkom:

1866., 9/5. Dr. Franjo Rački, predstojnik razredu, opat i kanonik prvostolne crkve u Zagrebu.
— Dr. Vatroslav Jagić, prof. na sveučilištu u Beču.
— Sime Ljubić, ravnatelj arheol. muzeja u Zagrebu.

1867., 25/7. Dr. PETAR MATKOVIĆ, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1874., 23/11. ARMIN PAVIĆ, prof. na sveučilištu u Zagrebu.
1879., 21/11. MATIJA VALJAVEC, umir. prof. gimnazijski u Zagrebu.
1882., 5/12. Dr. FRANJO MAIXNER, kr. zemaljski nadzornik za srednje škole, u Zagrebu.
1883., 21/11. PERO BUDMANI, prof. na gimnaziju u Zagrebu.
— IVAN TKALČIĆ, nadarbenik prvostolne crkve u Zagrebu.
— NADKO NODILO, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
— TADIJA SMIČIKLAS, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1890., 4/12. Dr. TOMISLAV MARETIĆ, sveučilištni profesor u Zagrebu.

Umrli:

IVAN BRČIĆ, profesor, 1870. u Zadru.
FRAN KURELAC, pisac, 1874. u Zagrebu.
MATO MESIĆ, sveučilišni profesor, 5/12. 1878, u Zagrebu.
D. GJURO DANIČIĆ, profesor slovenske filologije na velikoj školi u Biogradu i redaktor akademijskoga rječnika, 15/11. 1882. u Zagrebu.
Dr. LAVOSLAV GEITLER, sveučilištni profesor u Zagrebu, 2 6. 1885. kod Beča.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1866., 9/5. MIRKO BOGOVIĆ, kr. umir. ministarski savjetnik.
— Dr. PAVAO MUHIĆ, umir. predstojnik kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu u Zagrebu.
1867., 25/7. Dr. VALTAZAR BOGIŠIĆ, profesor na sveučilištu u Odesi.
1874., 23/11. Dr. JAROMIR HANEL, profesor na českom sveučilištu u Pragu.
1876., 20/11. Dr FRANJO MARKOVIĆ, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1886., 21/11. Dr. FRAN VRBANIĆ, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.
1890., 4/12. Dr. BLAŽ LORKOVIĆ, sveuč. prof. u Zagrebu.
— Dr. KOSTA knez VOJNOVIĆ, sveuč. prof. u Zagrebu.

Umrli:

Dr. BOŽIDAR PETRANOVIĆ, c. kr. dvorski savjetnik i prisjednik prizivnoga suda u Zadru, 1874. u Mletcih.
Dr. JOVAN SUBOTIĆ, odvjetnik, 28/1. 1886. u Zemunu.
JANKO JURKOVIĆ, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 20/3. 1889. u Zagrebu.
ADOLFO VEBER, kanonik prvostolne crkve, 6/8. 1889. u Zagrebu.
Dr. MIRKO ŠUHAJ, prisjednik kr. stola sedmorice, 30/11. 1889. u Budimpešti.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1866., 9/5. Dr. BOGOSLAV ŠULEK, pisac u Zagrebu.
— JOSIP TORBAR ravnatelj kr. velike realke u Zagrebu.
1867., 1/1. LJUDEVIT VUKOTINOVIĆ, veliki župan u miru.
1874., 23/11. SPIRIDION BRUSINA, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1875., 22/11. Dr. GJURO PILAR, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1882., 5/12. Dr. KARLO ZAHRADNIK, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.
1883., 21/11. Dr. GUSTAV JANEČEK, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1887., 7/12. Dr. VINKO DVOŘAK, sveuč. prof. u Zagrebu.
— Dr. MIJO KIŠPATIĆ, profesor kr. realke u Zagrebu i docent na sveučilištu.

Umrli:

ŽIVKO VUKASOVIĆ, školski nadzornik kod vlade za hrvatsko-slavonsku Krajinu, 1874. u Zagrebu.

Dr. Janez Bleiweiss, predsjednik „Matice slovenske", 22/11. 1881. u Ljubljani.

Dr. Josip Šlosser-Klekovski, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 28/4. 1882. u Zagrebu.

3. Dopisujući članovi redom izbora.

a) U razredu filologičko-historičkom:

1867., 25/7. Dr. Ernst Dümmler, profesor na sveučilištu u Berlinu.
— Martin Hattala, prof. na českom sveuč. u Pragu.
— Vaclav V. Tomek, prof. na českom sveuč. u Pragu.
1870., 24/11. Dr. Louis Leger, profesor na akademiji za orientalne jezike u Parizu.
— Stojan Novaković, kr. srbski poslanik u Carigradu.
1873., 24/11 Čedomil Mijatović, umirovljeni srbski ministar financija u Londonu.
1879., 21/11. Marin Drinov, profesor na sveučilištu u Harkovu.
— Milan Milićević, bibliotekar u Biogradu.
1882., 5/12. Dr. Ivan Crnčić, nadpop sv. Jeronima u Rimu.
— Luka Zore, profesor na gimnaziju u Dubrovniku.
1883., 21/12. Dr. A. Leskien, profesor na sveučilištu u Lipskom.
— 21/12. Radoslav Lopašić, umirovljeni tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu.
1887., 3/12. Fran Bulić, ravnatelj gimnazija u Spljetu.
1888., 3/12. Ilarion Ruvarac, arhimandrita u fruškogorskom manastiru Grgetku.
— 3/12. Dr. Grgur Krek, profesor slavistike na sveučilištu u Gradcu.
1889., 27/11. Dr. Konstantin Jireček, profesor na českom sveučilištu u Pragu.
1890., 4/12. Arhimandrit Nikifor Dučić, predsjednik srbskoga učenoga družtva u Beogradu.

1890., 7/12. E. Fermendžin, definitor reda sv. Franje u Rimu.
— F. J. Uspenskij, profesor c. novoruskoga sveučilišta u Odesi.
— T. Florinskij, prof. c. sveuč. sv. Vladimira u Kijevu.
— A. Pavinskij, profesor c. sveučilišta u Varšavi.

Umrli:

Vinko Pacel, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu, 1870. u Karlovcu.

Ivan Erasmo Vocel, sveučilištni profesor, 1871. u Pragu.

Aleksander F. Gilferding, državni podtajnik c. ruskoga ministarstva, 1872. u Petrogradu.

Kapiton Novostrujev, profesor duhovne akademije, 1873. u Moskvi.

Dr. Janko Šafařik, član drž. savjeta, 20/7. 1876. u Biogradu.

August Bielovski, historiograf, 10/11. 1876. u Lavovu.

Sergij Mihajlović Solovjev, c. ruski tajni savjetnik, profesor na sveučilištu, 16/10. 1879. u Moskvi.

A. A. Kotljarevski, profesor na sveučilištu, 11/10. 1881. u Kijevu.

Nikola Ivanović Kostomarov, član arheografijske komisije, 19/4. 1885. u Petrogradu.

Aleksander Vasiljević Gorski, rektor duhovne akademije, 23/10. 1885. u Moskvi.

Petar Aleksijević Lavrovski, školski popečitelj, 19/2. 1886. u Petrogradu.

Josip Jireček, umirovljeni c. kr. austrijski ministar za bogoštovje i nastavu, predsjednik kr. českoga učenoga družtva u Pragu, 25/11. 1888.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1867., 25/7. Matija Ban, činovnik u ministarstvu spoljašnjih djela u Biogradu.

1867., 25/7. Dr. Hermenegild Jireček, odsječni savjetnik u ministarstvu za bogoštovje i nastavu u Beču.
1870., 24/10. Vaclav Brandl, zemaljski arkivar u Brnu.
1882., 5/12. Luka Zima, prof. na gimnaziju u Varaždinu.
1889., 27/21. Dr. Marijan Derenčin, predstojnik pravosudnoga odjela u miru i odvjetnik u Zagrebu.

Umrli:

Miloš Popović, pisac, 8/8. 1879, u Biogradu.
Medo knez Pučić, vlastelin, 1/7. 1882. u Dubrovniku.
Dr. Romuald Hube, c. ruski pravi tajni savjetnik i senator, 1890, 28/9 (po st.) u Varšavi.
Dr. Gustav Wenzel, umirovljeni sveučilistni profesor i član gornje kuće ugarske, 1891. 24/11. u Buda-Pešti.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1867., 25/7. Dr. Šime Šubic, prof. na sveuč. u Gradcu.
1873., 24/11. Martin Sekulić umir. profesor u Rakovcu
— Dr. Bogoslav Jiruš, sveučilištni profesor u Pragu.
— Dr. Fr. Studnička, sveučilištni profesor u Pragu.
1885., 16/12. Dr. Fr. Vejdovski, sveuč. prof. u Pragu.
1886., 16/12. J. M. Žujović, profesor velike škole u Biogradu.
— Nikolaj Aleksandrović Menšutkin, profesor na c. sveučilištu u Petrogradu.
1890., 4/12. Dr. E. Weyr, sveučilištni profesor u Beču.
— Dimitrija Nešić, profesor velike škole u Beogradu.
— Gjuro Zlatarskij predstojnik geoložkoga zavoda u Sofiji.

Umrli:

Franjo Erjavec, profesor c. kr. velike realke u Gorici. 13/1. 1887.
Dr. J. Pančić, profesor velike škole u Beogradu, predsjednik kr. srpske akademije nauka, 7/3. 1888. u Biogradu.

4. Odbori.

a) Financijalni:

Tade Smičiklas
Dr. Fran Vrbanić.

b) Za izdavanje historijsko-juridičkih spomenika:

Dr. Franjo Rački.
Dr. Petar Matković
Šime Ljubić.
Ivan Tkalčić.
Nadko Nodilo.
Tade Smičiklas.
Radoslav Lopašić.
Dr. K. Vojnović.

c) Za izdavanje starih pisaca:

Dr. Franjo Rački.
Petar Budmani.
Dr. Franjo Marković.
Armin Pavić.
Dr. Toma Maretić.
Dr. Milivoj Šrepel.

d) Za sabiranje spomenika tradicionalne literature:

Dr. Franjo Rački.
M. Valjavec.
N. Nodilo.
T. Smičiklas.
Dr. T. Maretić.

e) Za sabiranje podataka o potresih u domovini:

Dr. Gjuro Pilar.
Dr. Karlo Zahradnik.
Dr. Vinko Dvořak.
Dr. Gustav Janeček.
Ljudevit Vukotinović.
Josip Torbar.
Dr. Mijo Kišpatić.
Ivan Stožir.

f) Za galeriju slika:

Dr. Franjo Rački.
S. Ljubić.
Dr. Franjo Marković.
T. Smičiklas.

V.

POSLOVANJE.

1. SJEDNICE.

---

a) Izvadci iz zapisnika.

Skupna sjednica 11. siečnja 1891.

Zamjenik predsjednikov: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. P. Matković, Josip Torbar, Tade Smičiklas, dr. Fr. Marković, dr. Bl. Lorković, dr. K. Vojnović, dr. Gj. Pilar, Nadko Nodilo, Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani i dr. Fr. Vrbanić.

1.

Pravi član dr. P. Matković pročita a akademija odobri zapisnik skupne sjednice od 9. studenoga 1890., zapisnik glavne skupštine od 4. prosinca 1890. i zapisnik svečane sjednice od 6. prosinca 1890.

2.

Odobrava se zaključak razreda matemat.-prirodoslovnoga stvoren u sjednici od 20. studenoga 1890. da se štampa u „Radu“ drugi dio radnje prof. Mohorovičića „Nekoji rezultati opažanja oblaka u Bakru“.

3.

Odobrava se zaključak odbora za izdavanje starih hrvatskih pisaca, da se god. 1891. izda XVIII knjiga, i to djela Dinka Ranjine, koja će za štampu prirediti akademik M. Valjavec.

4.

Odobrava se zaključak razreda filologičko-historičkoga od 20. studenoga 1890., da se god. 1891. izda kao posebno djelo razprava akademika T. Smičiklasa „O oslobodjenju Slavonije od Turaka“ ujedno s izpravami.

5.

Prima se na znanje izvještaj predsjednikov, da su za razredne predsjednike izabrani za god. 1891. a) u razredu filolog.-historičkom akademik dr. Fr. Rački, b) u razredu filosof.-juridičkom akademik dr. Fr. Vrbanić i c) u razredu matematičko-prirodoslovnom akademik dr. Dragutin Zahradnik.

6.

Odobrava se odluka akademijske uprave, koja je akademiku Fr. Buliću na porabu poslala nacrte izkopina, što ih je za drugu svezku „kninskih spomenika“ akademiji priposlalo kninsko starinarsko družtvo.

7.

Prima se zahvalnošću do znanja objava kr. javnoga bilježnika dra. Crnčića, da je A. Petković ostavio u oporuci akademijskoj zakladi svotu od petdeset forinti austr. vried.

8.

Obzirom na zasluge dobrotvora ove akademije pokojnoga baruna Metella Ožegovića, dozvoljava se na molbu njegova sina baruna Ljudevita Ožegovića, da mu se od knjiga, što ih je izdala akademija bezplatno, ustupe one knjige, koje su od potrebe da se popuni njegova knjižnica, onimi akademijskimi knjigami, kojih neima. Ima se medju tim priobćiti molitelju, da ipak od ovih knjiga povrati one, koje bi mu suvišnimi postale, ako naknadno nadje koju od nestalih knjiga iz svoje knjižnice.

9.

Ravnatelj u Kostajnici Davorin Trstenjak moli X. i XI. svezak „Rječnika“ te obećaje, da će i nadalje skupljati rieči. Uprava se ovlaštuje, da molbi moliteljevoj zadovolji.

10.

Dozvoljava se na molbu M. Pavlinovića, da se za javnu knjižnicu u Makarskoj poklone VIII. do uključivo XI. svezke „Rječnika“ uz naročiti dodatak, da se dalnji svezci neće više poklanjati.

11.

Na molbu odbora česke izložbe u Pragu dozvoljava se, da isti odbor na svoj trošak i svoju pogibelj može preuzeti Čermakovu sliku „Ranjeni Crnogorac“ u svrhu, da ju izloži u umjetničkom odjelu spomenute izložbe. Nakon zaključne izložbe imati će odbor o svom trošku rečenu sliku akademiji povratiti.

12.

Anka barunica Löwenthal rodj. Maroičić poklanja akademiji portrait počastnoga člana pokojnoga Ivana Kukuljevića. Akademija prima zahvalnošću ovaj poklon te odobrava postupak uprave, koja je portrait smjestila u sjedničkoj dvorani i darovateljici se zahvalila.

13.

Predsjednik predlaže, da se pojedini odbori za god. 1891. obnove, te budu povodom tim u financijalni odbor izabrani akademici Tade Smičiklas i dr. Fran Vrbanić. U pogledu ostalih odbora bude zaključeno, da ostanu i ove godine onako sastavljeni kao što su bili i g. 1890., samo se još dodieljuje odboru za izdavanje historičko-juridičkih spomenika akademik dr. Kosta knez Vojnović,

a odboru za izdavanje starih pisaca akademik dr. Milivoj Šrepel.

14.

Obzirom na zaključak skupne sjednice od 9. studenoga 1890. da financijalni odbor još jedanput u pretres uzme pitanje: kojoj da se knjižari u buduće povjeri razprodaja akademijskih knjiga, izvješćuje akademik i član financijalnog odbora Tade Smičiklas o zaključku spomenutoga odbora, te predlaže u ime njegovo: 1. da se prodaja akademijskih knjiga i u buduće povjeri samo jednoj knjižari i to knjižari Dioničke tiskare, koja je predala akademiji pismenu ponudu glede toga; 2. da se s ovom knjižarom sklopi ugovor onakav, kakav je do sada postojao s knjižarom Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) s tim ipak dodatkom, da se u tom ugovoru naročito izreče, da je knjižara dužna akademijske knjige davati na prodaju svim knjižaram u Zagrebu, te da se točka o izplaćivanju prodanih knjiga promjeni tako, da će knjižara biti obvezana akademiji izplaćivati novac za prodane knjige koncem siečnja svake godine. Ovaj predlog financijalnoga odbora bude prihvaćen većinom glasova, te bude još zaključeno na predlog akademika Š. Ljubića, da se u buduće sve knjige iz tiskare prije svega predadu neposredno akademiji te prije nego li se one bilo stave u promet bilo razašalju na pojedine članove družtva ili zavode udari štampilija akademije, da se tako na put stane svim zloporabam. Na primjetbu akademika Tadije Smičiklasa bude zaključeno, da se razumieva po sebi, da je knjižara, kojoj akademija povjerava izključivo razpačavanje svojih knjiga, knjižara akademijska, te da se ona tim naslovom služiti može, dok taj posao bude obavljala.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 15. siečnja 1891.

Predstojnik: dr. Franjo Rački; članovi razreda: M. Valjavec, P. Budmani, T. Smičiklas, dr. T. Maretić, dop. čl. dr. Milivoj Šrepel; članovi drugih razreda: dr. Fr. Vrbanić, dr. K. Vojnović.

1.

Dopisujući član dr. Milivoj Šrepel čita razpravu „O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji latinskoj s komparativnoga gledišta“, o kojoj bi zaključeno, da se tiska u „Radu“.

2.

Dop. član Radoslav Lopašić preda rukopis: Novi prilozi za poviest urote bana Petra Zrinskoga i kneza Krsta Frankopana. Pošto ovi prilozi popunjuju izprave, koje je akademija o tom dogodjaju do sada obielodanila, bi zaključeno, da se izdadu na svietlo u „Starinah“.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 7. veljače 1891.

Predstojnik: Dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, S. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. M. Kišpatić.

Predlažu se radnje dra. Segena i dra. Varićaka i to „O vitoperim ploham četvrtoga stupnja sa tri dvostruka pravca od Segena i „Prilog teoriji Descartesova lista“ od dra. Vlad. Varićaka. Obje razprave pročitao je predstojnik dr. Zahradnik i predlaže, da se radnje podnesu u javnoj sjednici i onda u Radu štampaju.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 14. veljače 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, dr. G. Janeček, dr. Gj. Pilar, drugih razreda: dr. Fr. Rački.

U toj sjednici predavao je gospodin dr. D. Segen: O vitopernim plohama četvrtog stupnja sa tri dvostruka

*

pravca; g. dr. K. Zahradnik priobćio je razpravicu „vlastitosti skupina sličnih na Descartesovu listu“, ujedno izviestio je isti o radnji dra. Vlad. Varićaka: Prilog k teoriji Descartes-ova lista. G. akad. Brusina izviestio je o radnji gosp. dra. Drag. Gorjanovića: Paleoichtiološki prilozi. Konačno čitao je akademik dr. Gj. Pilar pismo g. Tondina de Quarenghi, koji, ovlašten od akademije znanosti u Bolonji, pozva našu akademiju, da se pridruži učenim družtvom u nastojanju oko ustanovljenja prvoga meridiana. Zaključeno je, da se ove radnje štampaju u Radu.

Skupna sjednica 22. veljače 1891.

Predsjednik: Josip Torbar; pravi članovi: dr. Franjo Rački, Š. Ljubić, P. Budmani, M. Valjavec, T. Smičiklas, dr. Bl. Lorković, dr. K. Vojnović, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček, dr. K. Zahradnik, dr. Fr. Marković i dr. Fr. Vrbanić.

1.

Zamjenik predsjednikov dr. Fr. Rački priobći odpis visoke kr. zem. vlade od 16. siečnja br. 189, kojim se javlja, da je Njegovo c. i kr. apošt. Veličanstvo blagoizvolilo potvrditi izbor akademika J. Torbara za predsjednika. Predsjednik J. Torbar zauze na to predsjedničku stolicu te umoli za što krepčiju podporu gospodu akademike a ponapose prokušanoga i neumornoga predsjednikovog zamjenika dra. Fr. Račkoga.

2.

Čita se zapisnik skupne sjednice od 11. siečnja t. g. te se bez prigovora ovjerovljuje.

3.

Odobrava se zaključak sjednice razreda filologičko-historičkoga od 15. siečnja t. g. da se u Radu štampa

razprava člana dopisnika dra. Milivoja Šrepela: O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji latinskoj, te zaključak istoga razreda, da se u „Starinah" štampaju novi prilozi za poviest urote bana Petra Zrinskoga i kneza Krsta Frankopana," priobćeni dopisnikom članom Radoslavom Lopašićem.

4.

Odobrava se zaključak razreda matematično prirodoslovnoga u sjednici od 14. veljače, da se u „Radu" štampaju: a) razprave dra. D. Segena o vitoperim plohama IV. stupnja sa tri dvostruka pravca; b) razprava akademika dra. Zahradnika o vlastitosti skupina sličnih Descartesovu listu; c) razprava dra. V. Varićaka u Bakru: Prilog teoriji Deskartesova lista, napokon d) II. dio paleoichtiložkih priloga od dra. Gorjanovića-Krambergera.

5.

Odobrava se izvještaj: a) o ugovoru sklopljenom s knjižarom dioničke tiskare prema točki 17. zapisnika skupne sjednice od 11. siečnja 1891. b) izvještaj financijalnoga odbora od 18. veljače t. g. o računih knjižare Hartmanove (Kugli i Deutsch) o akad. knjigah, koje je povratila, te se prihvaća predlog istoga odbora, da se računi izmedju knjižare L. Hartmana (Kugli i Deutsch) i jugoslavenske akademije o predaji knjiga smatraju uredjenimi, do tako zvanih disponenda, glede kojih se prema izvješću financ. odbora poseban obračun dovršiti mora do 1. srpnja o. g.

6.

Akademijska uprava izvješćuje, da je za izžriebanu hrvatsko-slavonsku zemljo-odkupnu obveznicu sa 10.000 for. glaseću na ime biskupa Štrosmajera za galeriju,

saslušavši financ. odbor i po njegovom predlogu nabavljena glasom odpisa kr. zem. vlade odjela za bogoštovje i nastavu od 19. siečnja t. g. br. 746, zadužnica 5% ugarske papir. rente. Ovaj izvještaj prima se do znanja.

7.

Prima se do znanja odpis visoke kr. zem. vlade odjela za bogoštovje i nastavu od 12. siečnja br. 7731 iz 1890. kojim se javlja, da je za hrv.-slav. razteretnu zadužnicu poklonjena po pok. Dragutinu Kneževiću izdana nova razteretnica vrhu 100 for.

8.

Prima se do znanja odluka kr. financijalnoga ravnateljstva u Zagrebu od 2. siečnja t. g. br. 56.048 god. 1890. kojom priobćuje, da je odredilo, da se briše pravo zaloga uknjiženoga na akad. kuću u Vlaškoj ulici za korist drž. erara za glavnicu od 40 for. uslied predstavke akademije od 14. listopada 1890. br. 102.

9.

Središnji odbor skupštine njemačkih geografa pozva akademiju na sastanak u Beč dne 1—3. aprila t. g. Ovaj poziv prima se do znanja, te će onome od gospode akademika, koji bi bio voljan poći na kongres, predati priposlanu pristupnicu.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 26. veljače 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački, članovi: M. Valjavec i dr. T. Maretić.

1.

Akademik M. Valjavec čita razpravu o naglasu u adjektiva u slovenštini i hrvatskoj kajkavštini. Zaključeno, da se štampa u „Radu“.

2.

Isti akademik M. Valjavec predlaže za štampanje rukopis: Korizmenjak god. 1486. glagolski napisan po Brozu Koloniću na želju Leonarda Dolanina vikara gatanskoga, iz rukopisa naše akademije.

Pošto je rukopis važan za historiju hrvatskoga jezika, a iznosit će do 13 štampanih araka, bi zaključeno, da se obielodani kano posebno djelo.

Sjednica razreda matematičko-prirodoslovnoga 20. ožujka 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: dr. V. Dvořak, dr. G. Janeček, M. Kišpatić, S. Brusina, dr. Gj. Pilar.

1.

Prof. Sp. Brusina izvješćuje, da je od dr. Selaka podnešena razprava „život i djela Gjura Bagliva Dubrovčanina“ vriedna da se tiska u spisih akademije, pa da će dr. Selak pribaviti sliku Bagliva za razpravu. Razred zaključuje, da se razprava čita u javnoj sjednici, pa onda u Radu tiska.

2.

Za dojduću sjednicu prijavljuju dr. K. Zahradnik razpravu „O stanovitoj kružnoj srodnosti točaka obzirom na strophoidu“, za tim M. Kišpatić razpravu: „Potresi u Hrvatskoj“, koji će ujedno podnieti 8. izvješće potresnoga odbora za god. 1890.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 4. travnja 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: dr. G. Janeček, S. Brusina, dr. M. Kišpatić.

Pravi član Spiro Brusina izvješćuje o radnji g. dra. Selaka o glasovitom anatomu Bagliviu.

Pravi član dr. M. Kišpatić predaje: Potresi u Hrvatskoj I. dio, te je predao 8. izvješće o potresima za godinu 1890.

Pravi čl. dr. K. Zahradnik čita svoj „Prilog teoriji strophoide“.

Skupna sjednica 12. travnja 1891.

Predsjednik: Josip Torbar; članovi: dr. Fr. Rački, S. Ljubić, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Mijo Kišpatić, dr. K. Vojnović, dr. Bl. Lorković, dr. T. Maretić i I. Tkalčić.

1.

Predsjednik javlja, da je preminuo u Beču počastni član akademije dr. Franjo Miklošić, te moli, da se ova tužna viest primi na znanje, a što se tiče vjekopisa pokojnikova, zamoljen je akademik dr. T. Maretić, da sastavi vjekopis pokojnikov i u sjednici pročita.

2.

Čita se zapisnik skupne sjednice od 22. veljače t. g. te se bez prigovora ovjerovljuje.

3.

Odobrava se zaključak razreda filologičko-historičkoga od 26. veljače t. g., da se štampa u „Radu“ razprava akademika M. Valjavca o naglasu u adjektiva u slovenštini i hrvatskoj kajkavštini, zatim, da se rukopis Korizmenjak g. 1486. sastavljen hrvatskim jezikom a pisan glagolicom po Brozu Koloniću, koji je rečeni akademik priredio za štampu, izda kano posebno djelo.

4.

Odobrava se zaključak razreda matematičko-prirodoslovnoga od 20. ožujka t. g., da se štampaju u Radu: a) dra. Selaka životopis anatoma Gjure Baglivia, Du-

brovčanina, b) VIII. izvješće potresnoga odbora, c) razprava akademika dra. K. Zahradnika: „Prilog k teoriji strophoide“.

5.

Umoljen bje akademik dr. M. Kišpatić, da ovu akademiju, pozvanu na medjunarodni ornitoložki kongres u Pešti, ondje zastupa.

6.

Računi o zakladi jugoslavenske akademije, priobćeni joj odpisom kr. vladinoga odjela za bogoštovje i nastavu od 10. ožujka t. g. br. 2413. i izvještaj akademijskoga financijalnoga odbora k tim podatkom, uzimaju se na znanje.

7.

Pismo preuzvišenoga g. pokrovitelja, kojim se ovoj akademiji zahvaljuje na njezinoj čestitci prigodom njegova imendana, uzima se do ugodna znanja.

8.

Profesoru L. Raabu iz Monakova, koji je poklonio akademijskoj galeriji krasan mjedorez „svatba u Kani“ od Pavla Veroneza, pismeno se izriče hvala, a mjedorez se predaje za zbirku mjedoreza i reprodukcija akademijske Strosmajerove galerije.

9.

Uzima se na znanje dopis kr. vladinoga odjela za bogoštovje i nastavu, kojim javlja, da je 5% hrvatsko-slavonska zemalj. razteretnica na 2000 for. akademijske zaklade realizirana sa 2.100 for. gotovine, pak da je nabavljena 5% obveznica ugarske papirnate rente od 2000 for.

10.

Prihvaća se u načelu, da se na akademijskoj kući u Vlaškoj ulici sjeverno čelo i iztočno krilo, koje je vrlo trošno i za popravak nepodobno, sruši te da se akademijskim novcem sagradi ondje kuća dvokatnica. Isto tako prihvaćeno bje, da se proda nekadanja Kosova a sada akademijska kuća u Koprivnici, te je akademijskomu financijalnomu odboru povjereno, da u prvoj skupnoj sjednici glede vlaško-uličke kuće predloži nacrt i troškovnik, a glede nekadanje Kosove, da se u Koprivnicu uputi akademik dr. Fr. Vrbanić, te uznastoji čim povoljnijega kupca za nju naći.

Sjednica filologičko-juridičkoga razreda 18. travnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić, članovi razreda: dr. Fr. Matković, dr. K. Vojnović, drugih razreda: dr. Fr. Rački, T. Smičiklas, dr. M. Šrepel i Ivan Tkalčić.

1.

Pravi član dr. Kosta Vojnović čita svoju razpravu: „O sudbenom ustrojstvu dubrovačke republike za razdobja g. 1272—1358.“ Odlučeno, da se štampa u Radu.

Skupna sjednica 26. travnja 1891.

Zamjenik predsjednikov: dr. Fr. Rački; pravi članovi: S. Ljubić, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, T. Smičiklas, dr. Janeček, P. Budmani, dr. Vojnović, dr. T. Maretić, dr. Bl. Lorković, dr. Fr. Vrbanić i Iv. Tkalčić.

1.

Glede gradjenja sjevernoga diela akademijske kuće u Vlaškoj ulici zaključeno je: zamoliti vis. kr. zemaljsku vladu odjel za bogoštovje i nastavu, da blagoizvoli kr.

zemaljskoj blagajni naložiti, da od hrvatsko-slavonskih razteretnica akademijske glavnice uz čim povoljniju cienu proda u iznosu do 17.000 for., koju svotu da uruči akademiji u više rečenu svrhu. Zatim zamoliti u vis. kr. zemaljske vlade gradjevnom odsjeku, da kućne naorte i troškovnike izpita i jednoga strukovnjaka odredi, koji bi uz nagradu nadzirao gradnju sa akademijskim zastupnikom dr. Gustavom Janečekom, koji bi takodjer sudjelovao i kod sastavljanja gradjevnoga ugovora.

Sjednica historičko-filologičkoga razreda 30. travnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački, članovi razreda: dr. P. Matković, Iv. Tkalčić, T. Smičiklas, drugih razreda: dr. K. Vojnović, dr. Bl. Lorković i dop. član dr. Milivoj Šrepel.

1.

Pravi član dr. Petar Matković čita svoju razpravu: „Dva putopisa poljskih poslanstva u Carigrad E. Otvinovskoga od god. 1557. i A. Tavanovskoga od god. 1569.“ — Odlučeno, da se u Radu štampa.

2.

Razredni predstojnik javlja tužnu viest, da je umro počastni član dr. Fr. Miklošić i da će akademik dr. T. Maretić čitati pokojnikov vjekopis.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 14. svibnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: M. Valjavec, P. Budmani, dr. T. Maretić, dr. M. Šrepel i Iv. Tkalčić.

1.

Pravi član dr. T. Maretić čita svoju razpravu: „o ruskih i českih riečih u hrvatskom jeziku“. Odlučeno, da se u Radu štampa.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 30. svibnja 1891.

Predstojnik dr. Fr. Rački; pr. članovi razreda: Š. Ljubić, Matija Valjavec, Iv. Tkalčić, N. Nodilo; drugih razreda: dr. K. Vojnović, dr. Bl. Lorković.

Razredni predstojnik i pravi član dr. Fr. Rački čita svoju razpravu: „o gospodarstvenih i prosvjetnih odnošajih u Hrvatskoj prije XII. stoljeća". — Odlučeno da se u Radu štampa.

Sjednica odbora za izdavanje historijsko-juridičkih spomenika 2. lipnja 1891.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi: Š. Ljubić, T. Smičiklas, dr. K. Vojnović, R. Lopašić, Iv. Tkalčić.

Odborski predsjednik javlja: a) da sabiranje gradje za izdavanje codexa diplomatičkoga za XII. i XIII. viek napreduje, te podnaša jedan najnoviji njezin snopić, što ga prepisao iz vatikanskoga arhiva dr. L. Jelić. Za tim: b) da je gosp. Lopašić priredio za štampu „Acta croatica" ili hrvatske listine do XVII. vieka; c) da se u Dubrovniku sravnjuje prepisan nastavak za IV. knjigu Monumenta Ragusina; d) da su dop. člana E. Fermendžina „Acta Bosnensia" gotova za štampanje. Napokon predlaže, da se skuplja gradja za knjigu statuta, koja bi obuhvatala statuta municipija posavske Hrvatske, hrvatskoga primorja i jadranskoga otočja. Za ovo prvanje preuzeo je dop. član. Rad. Lopašić sakupljati gradju, a za potonje pr. član Š. Ljubić. Napokon obrekao je dop. čl. R. Lopašić, da će hrvatska „Urbarialia" za kratko vrieme prirediti i predati za štampu.

Skupna sjednica 7. lipnja 1891.

Zamjenik predsjednikov: dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, dr. K. Zahradnik, dr. Bl. Lorković, dr. Fr. Vrbanić, T. Smičiklas, Iv. Tkalčić.

1.

Čita se zapisnik skupne sjednice od 12. i 26. travnja t. g. pa se ovjerovljuje.

2.

Odobravaju se zaključci, i to: a) razreda filologičko-historičkoga od 30. travnja t. g. da se u Radu štampa razprava akademika dr. Petra Matkovića „Dva putopisa poljskih poslanstvâ E. Otvinovskoga g. 1557. i A. Taranovskoga g. 1567. u Carigrad; b) istoga razreda od 14. svibnja da se štampa razprava akademika dra. T. Maretića o ruskih i českih riečih u hrvatskom jeziku; c) istoga razreda od 30. svibnja, da se štampa razprava akademika dr. Fr. Račkoga kano nastavak obširnije radnje „o nutarnjom stanju Hrvatske prije XII. vieka“ o gospodarstvenih odnošajih one dobe.

3.

Odobrava se zaključak filologičko-juridičkoga razreda od 18. travnja t. g. da se štampa u „Radu“ razprava akademika dr. K. Vojnovića „o sudbenom ustrojstvu dubrovačke republike za razdobja 1272—1358.

4.

Priobćuje se zapisnik o izdavanju historijskih i juridičkih spomenika (v. str. 60) te se uzima na znanje.

5.

Akademijski financijalni odbor pregledavši akademičke račune od g. 1890. javlja, da su, jer bijahu najvećom točnošću vodjeni, sasvim u redu, i toga radi da se aka-

demiku dr. Fr. Račkomu, koji je račune vodio, u zapisniku izrekne hvala i podieli absulutorij (v. br. 15).

6.

Glede dogradnje dvokatnice kod akademičke kuće u Vlaškoj ulici, čija se gradnja povjerava graditelju Plochbergeru a nadzor kano tehničkomu strukovnjaku gosp. Antolcu, predlaže akademik dr. G. Janeček, da se rečenoj kući prigradi još jedno krilo u dvorište, za koje da je prostora dovoljno, jer će se tim uz neznatan trošak sgrada mnogo povećati pak i više nositi. Ovaj predlog bude prihvaćen.

7.

Na znanje se uzima, da je dopisujući član V. Tomek zastupao ovu akademiju kod otvorenja češke akademije znanosti i umjetnosti.

8.

Što vladin odjel za bogoštovje i nastavu dopisom od 22. svibnja t. g. br. 5311. javlja ovoj akademiji, da je za zakladu Strosmajerove galerije nabavljena 5% ugarska renta za 9.900 for., uzima se na znanje.

9.

Zajedničkomu financijalnomu ministarstvu, što je poklonilo ovoj akademiji „Missale glagoliticum ducis Hervojae", izdan po bosanskoj zemaljskoj vladi, pismeno se izriče hvala.

10.

Poziv trgovačko-obrtničke komore, kojim poziva, da i članovi akademije sudjeluju kod banketa priredjena u slavu g. Lermanu, uzima se na znanje, a gosp. Lermanu neka se ponudi, da u akademiji drži predavanje o svom putotovanju po Kongu.

11.

Sa „Museo civico di storia naturale u Trstu“ na poziv njegova ravnateljstva stupa akademija u svezu, te će mu u zamjenu pošiljati svoje publikacije matematičko-prirodoslovnoga razreda.

12.

Pozvani bijahu razredi, da viećaju o izboru novih članova, te gotove predloge podnesu u prvoj dojdućoj skupnoj sjednici.

13.

Glede akademičke kuće u Koprivnici, jer je župnik Beruta, koji ju je u ime akademije nadzirao, umro, odlučeno je, da se Berutini spisi i računi tičući se te kuće posakupe, a zamoljen je akademik dr. Fr. Vrbanić, da se zaputi u tu svrhu u Koprivnicu, gdje da glede dalnje uprave shodna odredi i nastoji naći joj kupca.

14.

Na predlog akademika dr. M. Kišpatića, da se u bečke akademije znanosti, koja ovoj akademiji šalje u zamjenu svoje znanstvene publikacije filologičko-historičkoga razreda, zamoli, da u buduće šalje i publikacije razreda matematičko-prirodoslovnoga, odlučeno je pismeno ju za to zamoliti.

15.

Izvještaj k računom za g. 1890 (v. br. 5) glasi:

Slavna akademijo!

Zaključak računa odgadjao se, dok se nije doštampala IV. knjiga historičko-juridičkih spomenika, koja je u proračun za god. 1890. uvršćena bila, a koja je netom svjetlo ugledala.

Iz zaključnih se računa razabire, da je ukupni prihod iznosio 19.581 for. 88 n. a ukupni razhod 19.012 for. 30 novč. te se prema tomu izkazuje višak od 569 for. 58 novč., koji prelazi u prihod tekuće 1891. godine. Taj višak proiztiče odatle, što svezka 12 rječnika još nije doštampana, te su za nju samo nagrade do 57 arka uključivo izplaćene, a preostaje podmiriti sav tiskarski trošak. — Da se sav izdatak za tu svezku mogao uvrstiti u račun, imali bismo manjak od kakovih 1.200 for. Razlog tomu manjku bio bi taj, što je prošle godine ostao manjak od 511 for. 83 novč., koji je podmiren iz prihoda tekuće godine, za tim što je od razprodaje knjiga unišlo manje nego li se u proračunu predvidilo.

Medju tim je akademija mogla i prošle godine deset knjiga predati u ruke učenomu svietu te je uz to nastavila sakupljati rječničku i historičku gradju, pak može tim uspjehom zadovoljna biti. U Zagrebu početkom lipnja 1891. Dr. Fr. Rački v. r.

I. Priegled

prihoda i razhoda zaklade jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti god. 1890.

A. Prihod.

	for. n.	for. n.
1. Četiri petine čistoga prihoda akademijske zaklade u smislu čl. 14. pravila, koje po izkazu kr. zemaljskoga računovodstva glasom odpisa kr. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 10. ožujka 1890 g. br. 2413 iznose	15.772	
K tomu kamati od uloženih kod hrvatske eskomptne banke nováca	25·33	15.797·33
2. Čisti prihod od kuća		794·95
3. Poseban prihod galerije od Strosmajerove zaklade		469·65
4. Čisti prihod od razprodanih knjiga		1.473·45
5. Podpora preuzvišenoga g. pokrovitelja biskupa J. J. Strosmajera za akademički rječnik .		1.000·—
6. Razni prihodi		46·50
Ukupno . .		19.581·88

Slovom: devetnaest tisuća pet stotina i osamdeset i jedan for. 88 novč.

B. Razhod.

	for. n.	for. n.
1. Uprava: plaća tajnicima, pisaru, podvorniku, nagrade . . .		1.985·—
2. Pisarna		33·56
3. Akademijska palača: osjeguranje, ogriev, razsvjeta, čišćenje, popravci		587·65
4. Književan rad, knjižnica i galerija:		
a) tisak i vez obielodanjenih knjiga	6.551·17	
b) nagrade piscem . . .	6.076·20	
c) nova gradja za akademijski rječnik	197·33	
d) sakupljanje histor. gradje	403·10	
e) knjižnica: plaća knjižničaru, časopisi i rukopis .	783·12	
f) galerija: nabava i restauracija slika, okviri, stakla, ormari	682·99	
g) poštarina i odprema knjiga	72·18	14.766.09
5. Izvanredni izdatci:		
a) odplata zajma od 13.000	733·60	
b) teret zapisa G. pl. Klobučarića	153·—	
c) prepokriće krova na akad. palači	585·—	
d) nepredvidjeni troškovi .	168.40	1.640.00
Ukupno . .		19.012·30

Slovom: devetnaest tisuća dvanaest for. i 30 novč.

Prema tomu izkazuje se sveukupan

A.	Prihod sa	19.581	for.	88	novč.
B.	Razhod sa	19.012	„	58	„
	Višak	569	for.	58	novč.

Slovom: pet stotina šestdeset devet for. 58 nč., koji prelazi u prihod god. 1891; a postao je tim, što do zaključka računa nije dotiskan sv. XII rječnika.

Ovim izdatkom podmireni su troškovi oko deset knjiga god. 1890. obielodanjenih, naime: „Rada“ knj. XCIX, C, CI, i CII,. „Starina“ knj. XXII, i XXIII, Monumenta historica knj. XXI, Monumenta historico-iuridica knj. IV, geografijske koordinate od dra. Gj. Pilara (posebnih diela knj. X), ljetopisa sv. V. Osim toga podmiren je dio troškova za XII sv. rječnika, sakupljena je nova gradja za rječnik i za historijske spomenike.

Pregledali, s prilozi sravnili i u redu pronašli.

U Zagrebu, 5. lipnja 1891.

Financijalni odbor:

Dr. Fr. Vrbanić v. r. Tade Smičiklas v. r.

II. Izkaz

svih javnih i privatnih obveznica spadajućih na zakladu akademijsku koncem god. 1890. po izkazu kr. zemaljskoga računovodstva od 14. veljače 1891.

		for.	nč.
1.	U hrvatsko-slavonskih razteretnicah .	103.130	—
2.	U zadužnicah ugarske papirne rente .	144.200	—
3.	U hrv.-slav. odkupnih obveznicah . .	11.200	—
4.	U zadužnicah sjedinjenoga držav. duga	68.300	—
5.	U obveznicah lutrijskoga zajma g. 1860	12.000	—
6.	U dionicah lutrijskoga zajma g. 1884 .	50	—
7.	U zadužnicah austrijske papirne rente	21.400	—
8.	U 4% ugarskoj zlatnoj renti . . .	11.700	—
9.	U srećkah Brunvižkoga zajma od 1. ožujka 1869	35	—
10.	U srećkah austrijskoga zajma (Rudolfs-Stiftung)	10	—
11.	U dionicah c. kr. povlašt. austr. vjeresijskoga zavoda za trgovinu i obrt .	100	—
12.	U ugarskih držav. srećkah g. 1870 .	50	—
13.	U dionicah društva „Associazione dalmatica“	20.000	—
14.	U zadužnicah dunav. parobr. družtva .	100	—
15.	U privatnih obveznicah	15.218	—
16.	U štedioničkih knjižicah	3.995	35
	Ukupno . .	411.488	35

Uz ove obveznice bilo je u gotovu novcu 1.520 for. $37^1/_2$ nč., pak je s toga akademijska zaklada koncem god. 1890. ukupno iznosila 413.008 for. $72^1/_2$ nč. neračunajući ovamo kuće u Zagrebu i Koprivnici. U obveznicah prirasla je zaklada g. 1890. za 14.968 for. $46^1/_2$ nč.

U Zagrebu dne 6. lipnja 1891.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda. 8. lipnja 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Jos. Torbar, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. M. Kišpatić, dr. G. Janeček.

1.

Na predlog predsjednikov zaključuje razred, da se umoli skupna sjednica, da iz lanjskih prištednja dopita razredu neku svotu u znanstvene svrhe. Javlja se pako čl. dr. Kišpatić, da bi za slučaj reflektirao na podporu u svrhu putovanja u Dalmaciju.

2.

Pošto se neće ni ove godine moći štampati djelo akad. Brusine, zaključuje razred predložiti skupnoj sjednici, da se izda još i treća knjiga „Rada" ovoga razreda, za koju ima dovoljno materijala.

3.

Dr. Gorjanović moli, da mu se štampa u „Radu" razprava o fosilnom gušteru s otoka Hvara i da mu se dozvoli već sada dati risati sliku, pošto će petrefakt morati skoro povratiti.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 15. lipnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, dr. P. Matković, P. Budmani, T. Smičiklas, dr. T. Maretić, Iv. Tkalčić.

1.

Prema pozivu skupne sjednice od 7. lipnja t. g. da se u razredih vieća o izboru novih članovah, u toj se razrednoj sjednici posavjetujuć zaključilo, da se za ovu godinu u tom razredu nepredloži nitko ni za pravoga ni za dopisujućega člana.

2.

Na predlog akademika dra. P. Matkovića, da se facsimilira Glavačeva karta Hrvatske iz XVII. vieka i akademijom izda, razred je pristao glede izdanja Glavačeve karte, pak i to prihvatio, da se starije karte hrvatske potraže i gradja za njihovo izdanje sakuplja, nu kašnje sam je predlagatelj odustao od jednostavnoga izdavanja same Glavačeve karte, pristavši, da se to izdavanje odgodi i najprije posakupi gradja za podpunu staru hrvatsku kartografiju, pa kada bude akademija u stanju što veću svotu žrtvovati za izdavanje takovih starih karata, da ih u jednom i po više izda.

Sjednica odbora galerije slika 17. lipnja 1891.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi odbora: Š. Ljubić, Tade Smičiklas, dr. Fr. Marković,

1.

Predsjednik obznanjuje stanje zaklade; za tim trošak mjesečni za pazitelja galerije za doba, kad je polaznikom otvorena, u kojem se pogledu zaključuje, da se i nadalje ostane kod načina dosadanjega.

2.

Za vrieme izložbe bit će galerija svaki dan otvorena, dva sata, od 10—12, što će se oglasiti u novinah, i to bezplatno; pazitelja će biti tri, to jest uz podvornika još dva najmljena.

3.

U prostorijah galerije postavljena su četiri nova zastora mjesto starih, i izplaćeno iz prihoda zaklade sa svotom od 38 for.

4.

G. Mašić izradjuje sliku „Žetva“, koju će dovršenu odboru ponuditi, da ju, svidi li se, kupi za galeriju. Odbor zaključuje, da će nastojati, da sliku kupi na obročno izplaćivanje; pobrinut će se, da se i od Bukovca kupi po koja slika.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 18. lipnja 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Jos. Torbar, dr. M. Kišpatić; članovi drugih razreda: M. Valjavec, P. Budmani i Iv. Tkalčić.

Čita se razprava pravoga člana dr. B. Šuleka „O najmanjih ljudih“; za tim je pravi član dr. K. Zahradnik čitao svoj „Prilog k teoriji cissoide“ i pravi član dr. M. Kišpatić svoj „Prilog k geoložkom poznavanju Psunja“. — Odlučeno, da se sve tri razprave tiskaju u Radu.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 2. srpnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: M. Valjavec, T. Smičiklas, Iv. Tkalčić i dop. član dr. M. Šrepel.

Dopisujući član dr. M. Šrepel čita svoju razpravu o „Patricievoj poetici“. Odlučeno da se štampa u Radu.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 11. srpnja 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, S. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. V. Dvořak; drugih razreda: dr. Fr. Rački, M. Valjavec i I. Tkalčić.

Predsjednik J. Torbar čita svoju razpravu „Nevid njekojih boja“. Odlučeno da se u Radu tiska.

Skupna sjednica 12. srpnja 1891.

Predsjednik: J. Torbar; pravi članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, P. Budmani T. Smičiklas, dr. Fr. Vrbanić, dr. Bl. Lorković, dr. M. Kišpatić, dr. T. Maretić i Iv. Tkalčić.

1.

Čita se zapisnik posliednje skupne sjednice od 9. lipnja, te se ovjerovljuje.

2.

Odobrava se: a) zaključak filologičko-historičkoga razreda od 15. lipnja, da se akademiku dru. Petru Matkoviću povjeri sabiranje kartografijske gradje Hrvatske, koja da se s vremenom na svjetlo izda. Za tim zaključak istoga razreda od 2. srpnja o. g., da se tiska u Radu razprava dopisujućega člana dra. Milivoja Šrepela „o Patricievoj poetici". b) Zaključak matematičko-prirodoslovnoga razreda od 8. lipnja, da se štampa u Radu razprava dra. Dragutina Gorjanovića o fosilnom gušteru s otoka Hvara, kojoj da se pridoda i kamenotisna slika; jošte zaključak istoga razreda od 18. lipnja, da se štampa u Radu razprava akademika dra. Bogoslava Šuleka „o najmanjih ljudih", te razprava akademika dr. K. Zahradnika „Prilog k teoriji cissoide" i razprava akademika dra. M. Kišpatića „Prilog k geoložkom poznavanju Psunja", napokon zaključak istoga razreda od 10. srpnja, da se štampa u Radu razprava akademijskoga predsjednika Jos. Torbara „o nevidu njekih bojah". c) Prihvaća se zaključak odbora za galeriju od 17. lipnja, da za vrieme jubilarne izložbe hrv.-slav. gospodarskoga družtva bude radi stranih gostova galerija slika otvorena svaki dan od 10 do 12 sati, kao i to, da se domaćemu podvorniku za to vrieme

pridodiele uz nagradu još dva pazitelja, a bude li potrebno više, to se upravi galerije prepušta.

3.

Prihvaća se predlog matematičko-prirodoslovnoga razreda od 8. lipnja, da se istomu razredu ustupi za ovu godinu još jedna t. j. treća knjiga Rada, budući da se ove godine djelo akademika Sp. Brusine neće štampati. A što isti razred predlaže, da se iz prištednje prošlogodišnje doznači njeka svota za putovanje u znanstvene svrhe, koje će u školskih praznicih nastupiti akademik dr. M. Kišpatić po Dalmaciji, prihvaća se tim, da se pomenutomu gosp. akademiku za takovo znanstveno putovanje dade 100 for. pripomoći.

4.

Akademik dr. Fr. Vrbanić izvješćuje o akademičkoj kući u Koprivnici, da je, bivši ondje, sve spise i novce, koji su se našli iza smrti njezina nadzornika župnika J. Berute, posakupio i predao ondješnjemu župnom upravitelju g. Stanettiu, koj se pokazao voljnim preuzeti nadzor one kuće, a tim da je glede uprave za sada poskrbljeno. Što se pako tiče same kuće, buduć da je vrlo trošna, to da se ili popravi, ili što će bolje biti, da se proda, pak njezina dražba oglasi u novinah, nebi li se našao povoljan kupac: zaključeno bje opunovlastiti upravu, da ju proda uz što bolju cienu.

5.

Budući da su obadvije uživateljice kuće u Ilici bivše nekoč župnika Hercega, umrle, pročitan bje oporučni zapis rečenoga pokojnika, kojim se polovina te kuće ostavlja jugoslavenskoj akademiji, a polovina družtvu sv. Jeronima. Ta se viest za sada uzima samo na znanje.

6.

Dopis, kojim se novootvorena češka akademija znanosti i umjetnosti zahvaljuje ovoj akademiji na srdačnoj čestitci prigodom njezina otvorenja, uzima se na ugodno znanje.

7.

Oporučni zapis umirovljenoga četnika Eugena Opačića, kojim ostavlja ovoj akademiji svoje knjige, uzima se na znanje.

8.

Velikom zahvalnosti i do radostna znanja prima se viest, da je preuzvišeni gosp. pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer poklonio akademijskoj galeriji sliku umjetnika slikara Vlaha Bukovca „mlada Patricijka“.

Sjednica filosofičko-juridičkoga razreda 22. listopada 1891.

Pravi članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, M. Valjavec i Iv. Tkalčić.

Čita se nastavak razprave pravoga člana dra. Konstantina Vojnovića o sudbenom ustroju dubrovačke republike u drugom razdobju (1358—1459) prve periode (1272—1459). — Odlučeno da se štampa u Radu.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 23. listopada 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Jos. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. V. Dvořak, dr. Gj. Janeček, dr. M. Kišpatić.

1.

Predstojnik priobćuje, da je profesor Segen predao radnju „O vitoperih plohah četvrtoga stupnja“. Ima se čitati u dojdućoj javnoj sjednici.

2.

Predstojnik predlaže, da se prilikom publikacije oveće radnje netom umrlog dra. Selaka u Radu na kraju te radnje spomene njegova smrt i književni rad. Prima se.

3.

Na upit predsjednikov, da li ima tko kakovu razpravu priobćiti u Radu, očituje dr. Gjuro Pilar, da bi imao priobćiti njekoje sitnije stvari, o kojih ipak ne bi želio razpravu pisati, poimence o našašću predhistoričke štacije na Ključu.

Dr. G. Janeček želi, da mu se osjegura prioritet radnje „o nepouzdanosti dokazivanja krvi spektralnim načinom i po Teichmannu". Zaključeno udovoljiti želji obiju akademika.

Sjednica odbora za galeriju 28. listopada 1891.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi odbora: Š. Ljubić, T. Smičiklas, dr. Fr. Marković.

1.

Predsjednik priobćuje, da je pokojni Nikola Nikolić ostavio galeriji slika sbirku fotografija i više albuma fotografičkih.

2.

Predsjednik priobćuje, da su ponudjene galeriji za kupnju dvie slike, Aronova i Medovićeva, koje bi skupa stajale izmedju 800 do 900 forinti. Na dispoziciju stoji sad 500 for., vlastnici slika ne ištu izplate na jedan put, te bi se jedan dio mogao na budget buduće godine prenieti. One dvie ponudjene slike jesu od Arona „Sljepica u crkvi" i od Medovića „Sveti Franjo".

Odbor zaključuje, da se slika Arona i Medovića odmah kupe, te se predsjednik odbora ovlaštuje, da izvede kupnju, isto se zaključuje i za sliku Spagnoletta.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 21. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, dr. V. Dvořak.

Obzirom na proračun izjavljuje razred, da dosad nije nitko prijavio kakva posebna djela, koje bi se sliedeće godine štampalo, — nu ako bi prof. Brusina svoje djelo dogotovio, — ili ako bi se našlo koje drugo djelo, razred se nada, da će akademija naći za isto pokrića. Napokon moli razred, da se u proračun stavi prema razpoloživim sredstvima njeka svota za iztraživanje zemlje.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 7. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; pravi članovi: J. Torbar, S. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić; članovi drugih razreda: M. Valjavec, P. Budmani i Iv. Tkalčić.

1.

Pravi član: a) Spiro Brusina čita spomen-slovo na pokojnog dra. Selaka; b) dr. Segen čita svoju razpravu „o obćenitim vitoperim plohama četvrtog stupnja“; c) dr. Gorjanović „o fosilnom gušteru“; napokon c) dr. Gustav Janeček tumači svoju razpravu „o medjah pouzdanosti iztraživanja krvi spektralnim načinom i po Teichmannu“, koje prvenstvo neka se pribilježi u zapisnik.

Skupna sjednica 8. studenoga 1891.

Predsjednik: J. Torbar; pravi članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. Fr. Marković, dr. Gj. Pilar, dr. K. Zahradnik, M. Valjavec, T. Smičiklas, P. Budmani, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, dr. Bl. Lorković, dr. T. Maretić i Iv. Tkalčić.

1.

Čita se zapisnik skupne sjednice od 12. srpnja t. g. te se ovjerovljuje.

Prihvaća se zaključak: a) filologičko-historičkoga razreda iz sjednice od 22. listopada t. g., da se štampa u Radu razprava akademika dra. Koste Vojnovića o sudbenom ustroju dubrovačke republike u drugom razdobju (1358—1459) prve periode (1272—1459); b) matematičko-prirodoslovnoga razreda iz sjednice od 23. listopada t. g., da se štampa u Radu radnja profesora dra. Segena „o obćenitim vitoperim plohama četvrtoga stupnja" i radnja dra. Gorjanovića „o fosilnom gušteru". Za radnju akademika dr. G. Janečeka „o medjah pouzdanosti iztraživanja krvi spektralnim načinom i po Teichmannu" bilježi se prednost.

3.

Prema §. 2. akademijskoga poslovnika viećalo se o članovih, koje su razredi: filosofičko-juridički i matematičko-prirodoslovni predložili za buduće članove dopisnike.

4.

Uzima se na znanje zaključak odbora za galeriju od 28. listopada t. g., da se za galerijsku sbirku kupi slika o. Celestina Medovića „sv. Franjo Asiski", koja je bila na zagrebačkoj medjunarodnoj izložbi te slika Osječanina A. Arona u Monakovu: „Slavonska sljepica u crkvi", koja je slika u Monakovu i nagradjena bila; napokon stara slika Ribere Spagnoletta od gosp. Crnkovića, a izplata se tih slikah prepušta galerijskomu odboru, da ju obročno podmiri iz galerijskoga proračuna.

5.

Uzima se na znanje izvještaj, i to: a) o bivšoj Hercegovoj kući u Ilici br. 50, naime, da je 1. kolovoza t. g. pravno prešla ista na legatare t. j. na jugoslavensku akademiju i družtvo sv. Jerolima, da je suglasno za nju i pazikuća postavljen i da će o njezinom

dohodku i trošku obračunati akademija sa rečenim družtvom. Za tim odobrava se, da se povjeri mjerniku g. Antolcu, neka tu kuću točno pregleda i izviesti o njezinom gradjevnom stanju, a naročito, može li se na njoj jošte jedan kat nadozidati. Poslie toga stvorit će se istom konkretan predlog o njoj; b) glede kuće u Vlaškoj ulici izvješćuje akademijski povjerenik dr. G. Janeček, da je ona sasvim gotova, a pošto se spram prvobitnomu nacrtu k istoj kući i krilce prizidalo, da je tim i trošak spram proračunu za nješto, a i to neznatno povišen. Prostorije iste kuće da se dnevice lože dotle, dok se neiznajme, a iznajmiti se mogu već od 1. prosinca t. g., što će se i putem javnih oglasa učiniti.

6.

Uzima se na znanje, da su baštinici Nikole Nikolića predali akademiji prema oporučnom njegovom zapisu njegovu sbirku fotografija, koja je već u galeriji i pohranjena, rečenim pako baštinikom da se pismeno zahvali.

7.

Preuzvišeni g. ban kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, dopisom od 30. listopada t. g. prema 9. članku pravilah jugoslavenske akademije odobrava u glavnoj skupštini akademije od 4. prosinca 1890. obavljeni izbor spoljašnih članovah.

8.

Gospodarski akademijski odbor izvješćuje o skladištu knjiga, koje je do sada izdala akademija, da su knjige pobrojene i sbroj pojedinih djela posebice popisan; da se tako glede sadanje i buduće njihove zalihe kao i glede prodaje uredi točan nadzor, to se akademijskomu knjižničaru taj nadzor za sada povjerava i predaje mu se ključ od skladišta.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 16. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, T. Smičiklas i Iv. Tkalčić.

Zaključeno bje, da se u akademijski proračun za g. 1891/92 uvrste svote za izdavanje sliedećih djela: a) za tiskanje (medju djeli knj. XII) kvaresimala glagoljaša Broza Kolonića od god. 1480 sastavljena iz traktata sv. Bernardina, što je s izvornika prepisao i za štampu priredio pravi član M. Valjavec. b) Da se tiska index prvih pet svezaka Monumenta, koje je izdao pravi član Šime Ljubić, a nagrada po tiskanom arku opredieljuje se piscu 40 for. c) Da se uvrsti trošak za štampanje XXIII knjige Monumenata historičkih. d) Da se svota od 500 for. predbilježi za sabiranje historijske gradje, napokon e) da se doznači 200 for. za sabiranje materijala „o životu i običajih našega naroda", koje djelo, kada se dovoljno gradje sakupi, izdavat će akademija u svoje vrieme.

Sjednica odbora za izdavanje „starih pisaca" 17. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: M. Valjavec, P. Budmani, dr. T. Maretić, dop. član dr. M. Šrepel.

1.

Predstojnik odbora upita: bi li se imalo predložiti, da se u proračun za god. 1892 uvrsti njeka svota za jednu knjigu „starih pisaca".

Zaključeno, da se takova svota uvrsti; a pošto je profesor dr. Broz prijavio, da je voljan za štampanje prirediti neizdanu dramu Gj. Palmotića „Atalantu", prihvaća se ta ponuda, pa neka se Atalanta štampa kao

IV. knjiga Palmotićevih djela a kano XVIII. starih pisaca.

2.

Povela se rieč o daljnjem radu toga odbora, pak se izjavila želja, da se priprave za tisak stara hrvatska „prikazivanja" od neimenovanih pisaca, o kojih imade rukopisa i u akad. knjižnici; za tim, da bi dobro bilo prirediti za izdanje i spomenike starije prije XV i XVI vieka pisane prozom, imenito Vramčevu kroniku, knjige glag. u Senju tiskane, iz hrvatske protestantske literature.

Za „prikazivanja" ponudi se akademik M. Valjavec, što se rado prihvaća. Za prozu bilježiti će se i postupice sabirati gradja.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 28. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački: pravi članovi: M. Valjavec, P. Budmani, T. Smičiklas, dr. T. Maretić i Iv. Tkalčić; od drugih razreda: dr. Fr. Vrbanić i dop. član dr. M. Šrepel.

1.

Razredni predstojnik priobćuje: a) oporuku našega slavnoga pjesnika M. Marulića od 14. srpnja 1501. s kasnijim kodicilom. b) Izprave od godine 1579. do 1671. tičuće se povjesti Crne gore i stare Srbije, koje je sabrao dopisujući član o. E. Fermendžin. Za tim dop. član Rade Lopašić prinosi: c) Hrvatski izvještaj o velikom dubrovačkom potresu na 6. aprila 1667. d) Slavonske spomenike za XVII viek, njih na broju 125, kojimi se popunjuju spomenici izdani Tadijom Smičiklasom prigodom „Dviestogodišnjice oslobodjenja Slavonije". Za sve ove priobćene spomenike odlučeno je, da se štampaju u „Starinah".

2.

Dr. Luka Jelić pismom od 15. studenoga t. g. javlja, da je priredio za tisak trinaest spomenika, zasjecajućih u našu povjest i umjetnost od IX do XIV vieka, koje dieli u ove skupine: I. vatikansku, 2 spomenika. II. celijsku (montis Caelii), 5 spom. III. Kircheryansku, 2 spom. IV. barsku, 2 spom. i V. predslavensku, 2 spom. Zaključeno: načelno se prihvaća predlog predlagateljev, ali prije neka podnese akademiji nacrte tih spomenika sa izradjenim textom i proračunom bar za jedan svezak.

---

b) SVEČANA SJEDNICA.

I.

SVEČANO SLOVO

PREDSJEDNIKA JOSIPA TORBARA.

Gospodo akademici,
Veleštovani zbore!

Imajući na pameti promjenu što se zbila s ovim mjestom, s kojega danas po prvi put govorim ovomu odličnomu zboru, nemogu pritajiti njeku nutarnju duševnu tjeskobu. Za malo vremena bit će tomu četvrt stoljeća, što ste svake godine ovakom svečanom zgodom vikli bili slušati glas muža, koj nas je, izvadjajući sad iz prošlosti sad iz sadašnjosti našega naroda važne momente njegova života, svojim jezgrovitim razpravama učeno zabavljao i zabavno poučavao. A evo danas mene njemu slaba zamjenika. Koji li su vas razlozi, štovana gospodo akademici, na to sklonuli, da ste od tolikogodišnjega, prema potrebama ovoga učenoga zavoda upravo uobičajenoga reda odstupili, povjerivši meni ovu odličnu čast, nije ovdje niti mjesto niti vrieme, da razpravljam; dosta budi spomenuti, da mislim, da ste vi, gospodo akademici, kao brižni čuvari zavoda, kojemu je uzvišeni osnovatelj tolike žrtve prineo, a narod ga u tom sliedio, u tom svoju dužnost nazrievali, da vodeći akademiju uzvišenomu cilju, kojemu ju osnovatelj i narod namieniše, izbjegnete svakoj hridi, koja bi mu na uzburkanoj struji vremena zaprietiti mogla, te da idući sigurnim putem *odabirete ona sredstva, koja su udešena premu uzvišenoj kulturnoj svrsi, kojoj povjereni nam zavod privoditi imademo.*

Koja su to sredstva? Tko bi ih napomenuti, tko i izbrojiti znao. Vrieme, potrebe, opstojnosti družtvene, politički razvitak, znanstvena odkrića — sve su to izvori, iz kojih se radjaju sredstva i pomagala, a blago onomu, koj ih u zgodan trenutak uhvatiti i prema svrsi udesiti umije. Kad sam već spomenuo sredstvo i svrhu, vodi me ova suvislost pojmova, odnošaj *sredstva prema svrsi* do načela, koje obradjivacce exaktnih, a najpače prirodoslovnih znanosti, danas u dvie pole dieli, načelo *teleologije*, izraženo u udešenosti sredstava prema svrhama, što su u svietu pojedinim bićima namienjene. Načelo teleologije je u cieloj prirodi jasno izraženo, te je nauk ob uporabi ovoga načela tako star, kako je motrenje i opažanje prirode i njezinih pojava. Pak se ipak logičkim sliedom iz ovoga načela izvadjani nauk od mnogih iztraživaoca prirode pobija i to najviše od ono doba, od kada se nastoji metafiziku izbiti iz reda znanosti ili joj barem u području prirodoslovnih znanosti ustegnuti važnost, koja ju ide, te se u iztraživanju oslanjati jedino na sensualni sviet. Držim, da su s ove jednostranosti njeke grane znanosti svojim resultatima pošle putem pusta i jalova materijalizma, ne služeći time niti najmanje zdravoj, objektivnoj znanosti, kojoj su veće, uzvišenije, idejalne svrhe namienjene.

Premda je u prirodi nebrojeno množtvo pojava, kojima se ovo načelo jasno izražava, pače čitav niz organičkih stvorova jasno pokazuje, da je na podlozi ovoga zakona sagradjen; čim većma se ipak proučavaju pojedini organizmi u odnošaju njihovih česti prema cjelini, tim većma se odkriva novih dokaza za valjanost zakona teleolcškoga. S ovoga stanovišta zaslužuje osobitu pozornost jedna grana biologije, koju su botanici i euto-

molozi u novije vrieme napetom pomnjom obradjivati uzeli: to je razplodjivanje bilja pomoćju insekta.

Premda je nepobitno metafizičko načelo: u prirodi ne ima ništa suvišna, ipak ima organičkih stvorova, kojima danas nebismo znali svrhe naznačiti, razlog je jasan: opseg i moć čovječjega shvaćanja nije razmjerna opsegu prirode, a još manje uzročnoj suvislosti, u kojoj stoje pojedini organizmi jedan prema drugomu. Nu napretkom znanosti dobivamo odgovor na mnoga pitanja, koja nam bijahu do nedavna zagonetkom. Danas se, primjerice budi spomenuto, znade, da ne ima pomljivijih vrtlara, brižljivijih sijača i razplodjivača bilja, nego što su insekti.

Motreći cviet od goleme Adansonije, pak do sitne gladušice, naći ćemo svuda insekta i leptirića, tražeći gdjekoji samo sebi, a gdjekoji, n. pr. pčele, sebi i čovjeku hranu. I ovdje vriedi ono družtveno-pravno načelo: do ut des. Biljka daje kukčiću od svojega cvieta hranu, a ovaj za uzdarje pomaže joj vrst razplodjivati. Uz Hermana Müllera, koj je, obradjujući ovu najnoviju granu biologije, u učenom svietu liep glas stekao, uložio je i sám Darwin u obradjivanje ovoga polja puno truda. Resultati njegovih iztraživanja poznati su učenomu svietu iz njegova dva diela: Forms of Flowers i Fertilisation of orchids. Koliko se ovaj pomljivi iztraživaoc prirode sa polja indukcije, koje i jeste pravo polje prirodoslovnih znanosti, rado svraća na polje dedukcije, a ipak se uklanja svakoj enunciaciji, koja bi te sjetiti mogla na metafiziku, dosljedno tomu zazire i od teleologijskoga načela, pak ga ipak priznaje, ne doduše izravno, izrično, ali svakako činom svojih izvadjanja. Dokaza tomu ima puno u njegovu malo prije spomenutom djelu: oplodjivanje orchideah insektima. Dopustite, gospodo akade-

mici, da se u tu svrhu njekoliko mjesta ovoga znamenitoga djela dotaknem.

Skupina orchidea je za proučavanje razplodjivanja bilja insektima, ako ne najvažnija, a ono svakako jedna od najvažnijih u cielom bilinstvu. Pokojni naš akademik Šloser opisao je u području naše trojednice, u svojem znamenitom djelu „Flora Croatica", 45 vrsti ove znamenite skupine, a po cielom svietu broje botanici do 6000 vrsti, od kojih mnoge s prekrasna, raznolika i mirisava cvieta vrtlari za ures goje i umnožavaju. Za moje stanovište kod ove zgode je najvažniji cviet. Ovaj je oblika nepravilna, a pojedine česti su jedna prema drugoj, osobito kod njekih vrsti tako udešene, da se biljka sama sobom veoma teško zaplodjuje. Pelud je naime njekom ljepčivom tvarju na pjestičnjak kao u kijaču tako sabit, da se niti znatnom silom od stupca odieliti, te sa stigmom sljubiti ne može, ako li se pako prašak sa stigmom sljubiti nemože, ne ima zaplodbe. U takovoj potežkoći dolaze biljci kukci u pomoć. Kukcima je razplodba nuzgredna, glavna jim je svrha, za kojom idu, med te u opće slatki sokovi, koji se nalaze u peludu, a najobilatije u medovniku. Nectar je mamilo, kojim cviet insekte k sebi privlači; nu ako ovi samo nectar usišu, a neprenesu cvietni prašak na drugu srodnu biljku, onda je svrha oplodbe promašena. Da se ova dvojaka svrha poluči, udešeni su pojedini dielovi prema cielomu cvietu i prema ustroju insekta, koji ga posjećuju, tako zgodnim načinom, da mu se nemožeš dosta nadiviti. Malo je iztraživaoca prirode, koji bi ovu udešenost, recimo svrsishodnost, toli tačno i potanko opisali, kao što to učini Darwin. Opisujući u pomenutu djelu sastav i položaj pojedinih česti cvieta, ne može se dosta načuditi, kako je ovim polažajem ne samo olakoćen pristup kukcima

do najdubljih shraništa nectara, nego da ih niti nemogu ostaviti, a da neponesu na glavi, rilcu, pipalcima, gležnjima i ostalim člancima tiela plodonosna praška na druge orchidee. Nemogu ga sliediti cielim opsežnim dielom, dosta budi spomenuti, da je njemu ova udešenost pojedinih organa „savršen mekanizam, savršena udešenost pojedinih česti, prekrasna uredba, divna zamisao." Baveći se osobitom pomnjom duže vremena kod vrsti orchis pyramidalis veli: „Usna razvita u dugačak medovnik, *a to zato*, da privlače leptire, te da je nectar naumice (purposely) tako položen, da ga leptiri samo lagano sisati te dovoljno vremena imati mogu, da ih se priljepčiva tvar tim sjegurnije prihvatiti i otvrdnuti može". U drugih vrsti su umjetno uredjene za „leptiriće zamke", za druge kukce „prugla", kako bi se sjegurnije prihvatile u cvietu i tim sjegurnije praška ponieti mogli. — „Ako je ta udešenost, veli na drugom mjestu[1] slučajna, onda je to po bilje sretan slučaj; ali ja nemogu vjerovati, da je tomu tako, ja bih prije rekao da je to jedan od najdivnijih (most wonderful) slučaja adaptacije, što se ih ikad sjećamo".

Nu neću, da dalje sliedim ovoga znamenitoga pisca, dosta budi spomenuti, da ćeš gotovo na svakoj strani njegova opisivanja naći ovakih izjava o divnoj uredbi i skladnom odnošaju izmedju cvieta orchidea i insekta, kojima je zakon teleologije očevidno izražen. — Raznašanjem peluda insektima, ne samo da se razplodba bilja olakoćuje, nego se križanjem i hibridacije, nove *suvrsti* izvadjaju. Nu kao što je s jedne strane kod mnogih bilina, najpače orchidea, kukcima i leptirima divnom, kako Darwin opaža, uredbom pristup k cvietu olakoćen, te se raz-

[1] Fertilisation of orchids. London 1890 (pg. 44).

plodba, a u mnogim slučajima i suvrsti izvadjati mogu, ima opet s druge primjera, gdje je takov pristup insektima k cvietu biline isto tako divnom uredbom uskraćen, kao da bi se tim razmnoživanje hibridacija htjelo ograničiti. Meni je barem pred očima lebdila ova svrha, kad sam stao promatrati ustroj svim nama poznata cvieta vinske loze. Nesjećam se, da bi s ovoga stanovišta cviet vitis viniferae bio promatran. Dozvolite, da se kod njega malko zaustavim, jer mi ovo promatranje, kao dokaz a contrario pristaje uz predmet, o kojem uzeh danas govoriti. Promatrajući cviet vinske loze, naći ćete, da je i ovaj cviet prema stanovitoj svrsi divnim načinom udešen. Na svakom na ime cvietku je sitna čaška a vjenčić naokolo plodnice poput kapice tako srastao i zatvoren, da do prašnika niti najsitniji kukčić doprieti nemože, te se vjenčić tek onda otvori, pošto je zaplodba na plodnici već izvedena. Kad se dakle kapica razpukne, otvoren je istina insektima pristup do prašnikâ i plodnice, ali su već prekasno došli za razplodbu, jer je ova posebnom vlastitom uredbom provèdena. Hoteći, da se osvjedočim, je li se plodnica u istinu zaplodi još pod nerazpuknutom kapicom, uzeh njekoliko trsova pomljivije proučavati i s njima pokuse činiti. Ono vrieme, kad sam vidio, da je cviet dospio te se vjenčić imao razpuknuti, odstranio sam ga, pak videći, da se prašak osipavati počeo te se s toga za cielo predmnievati moglo, da je plodnica zaplodjena, poodrezao sam prašnike s prašnicama i stigmu, ostaviv samo plodnicu. Ovim je dakle načinom svako dalnje zaplodjivanje zapriečeno. Motreći ovako priredjene grozdiće od vremena do vremena, našao sam, da su plodnice nabubrile, te se pretvorile u bobice, koje su rasle i uspievale, te i podpuno dozrelile.

Dokaz je dakle, da je plodnica još pod zatvorenim vjenčićem prije zaplodjena, nego su kukci pristup imali, te pelud na drugi trs prenositi mogli.

I ovom divnom uredbom cvieta vinske loze držim, da je izraženo načelo teleologije, jer su tuj pojedine česti sastavljene i tako udešene, da samo ovim sustavom i ovakim namještajem stanovitoj svrsi služiti mogu. Za što je priroda ovakom uredbom insektima zabranila pristup k cvietu prije, nego je zaplodba izvedena, dočim jim ga k drugomu cvieću, a k orihideama, kao što sam prije razložio, mnogim savršenim mekanizmom olakotila, to nebismo znali kazati. Imade u prirodi prema našemu današnjemu znanju dosta primjera, gdje je izvadjanje hibridacije na njeke medje stegnuto. Tko može uztvrditi, da i u bilinstvu niesu takove medje postavljene. Danas ima po opisu ampelografa do 1400 suvrsti vinske loze, koje su pod uplivom klime, ako ne izključivo, a ono sigurno najviše umjetnim načinom iz jedne, ili kako drugi misle, iz tri samorasle divlje vrsti postale. Tko zna, kolik bi bio danas taj broj suvrsti, kad bi ovdje s čovjekom sudjelovali insekti onako, kako to sudjeluju kod drugoga bilja.

Uzamši si predmetom, da kod ove svečane zgode govorim o teleološkom načelu, poslužio sam se djelima osnovatelja descendentne teorije upravo s toga, što njeki učenici mu pobijaju zakon teleologije u prirodi. U tom vidim veliku razliku medju učiteljem i učenicima, što se on, opisujući pojave prirode, kao što vidjesmo, služi tako otvorenim govorom, tako jasnim pojmovima, da se ovo osnovno metafizičko načelo nemože jasnije i tačnije izkazati. On načelo nenijeće, kao što to čine njegovi učenici, ali ga niti nepriznaje otvorenim imenom. Čudnovato svakako: svojim potankim, razgovjetnim tu-

mačenjem izravna te dovede do nebrojenih pojava, kojima je zakon izražen, ali ga sam neće, da izrekne. Ja barem tomu niesam našao traga. Ja držim, da se u ovom negativnom držanju ima nazrievati samo dosliednost čistoga naturalizma, kojim je danas prirodoslovni nauk udario. Jer izrekavši načelo teleološko, mora se popoći za korak dalje, te se priznati još jedno više načelo, kojemu je teleološko podredjeno: da naime u prirodi ima jasna osnova, prema kojoj su kao posljednjoj svrsi svakomu organizmu, svakomu individuumu, da ju postigne i shodna sredstva odmjerena i udešena. Da ovaka osnova postoji, tomu ima u prirodi nebrojenih dokaza, medju kojima je jedan od najočevidnijih samo toliko krat napomenuto teleološko načelo.

Predaleko bih išao, da bih tomu iz neizcrpiva shraništa prirode išao potanje dokaze navadjat. Jedan ću ipak slučaj navesti, koj se u ostalom od protivnika za dokaz na drugu stranu vuče. U životinjskom svietu nalazimo na kosturu gdjekojih životinja takozvanih *niemih* ili *mrtvih* organa, koji njegovu nosiocu danas niesu upravo od nikakove koristi. Evolucionisti tvrde, da je ovaj krnj organ preostatak od njekog praotca, od kojega današnji nosioc descendencijom proizlazi. Nu veliki anatom *Owen* poriče to mnienje tvrdeći, da se ovaki organi imadu tumačiti iz općenite *osnove,* prema kojoj su kralježnjaci stvoreni. Iz čitavoga naime niza stvorenih organizama, iz njihova medjusobna odnošaja, kao što i odnošaja, koj postoji izmedju njih i našega shvaćanja, jasno je, da u cielom organičkom svietu postoji stanovita osnova, idejalna namjera, intencija prema kojoj kao posljednjoj svrsi su svi stvorovi i sve njihove funkcije udešene.

Nu ako u prirodi postoji takova osnova, prema kojoj su kao posljednjoj svrsi svi stvorovi toli obzirom pojedinih svojih česti napram vlastitom organizmu, koli osvrtom pojedinih stvorova napram sveukupnoj cjelosti udešeni, onda se ovakova udešenost nemože smatrati niti slučajem, a niti resultatom zgoljnih mekaničkih zakona, već izvodom njeke nadprirodne neizmjerne moći, njeke neograničene inteligencije, koja u vlastitom našem razumu, našoj sviesti neutariva odziva nalazi — inteligencija, koja je *zamislila* i prodire najsubtilnije, najtajnije odnošaje sveukupne prirode, inteligencija, koja se idejom teleološkoga shvaćanja, kao funkcijom jasno izražava. Ne samo u svekolikoj prirodi, nego u svakom pojedinom organizmu, ako ga pomljivo proučavamo, naći ćemo dokaz tomu. Od nebrojenih primjera, dopustite mi samo jedan navesti. Uzmimo samo otrovnu zmiju, našu ljuticu ili ma koju drugu, o kojima nam putopisi iz dalekih strana svieta znadu užasna pripoviedati. Što je otrov zmijin, nebih znao kazati, nu toliko je sjegurno, da je to njeki alkaloid, njeka iz životinjinih žliezda izlučena kemijska sastavina, koja je u podpunom skladu s ostalim sastavinama njezina organizma, jerbo se iz njega razvila; nu u koli užasnoj, kobnoj oprieci je isti alkaloid sa tudjim organizmom, jer drugoj životinji rastvori, sgruša krv u trenutak, omrtvi živce te životnoj snazi konac učini. Netražimo ovdje rješenje ove oprieke: zašto je u opće dano prirodi ovakovo po toliki život ubitačno oružje. U borbi za opstanak dobili su stvorovi svaki prema svojemu organizmu oružje, kojim se brane. Nitko nemože ustvrditi, da se ljutica svojim čemerom od obiesti posluži, već ga upotriebi, kad drži, da joj je život u opasnosti. Ali pitajmo radje: je li ova užasna oprieka izmedju dva or-

ganizma postala slučajno ili mekaničkim zakonom? Niti jedno niti drugo. Prevelik je opseg i neiscrpiva dubljina prirodnih tajna, nego da bismo odgovoriti mogli na pitanje: kako ovaka oprieka pristaje uz općenitu osnovu, prema kojoj su pojedini stvorovi udešeni, ali zaključujući od kakvoće učinka na kakvoću uzroka, mora se uvidjeti, da je ovaj odnošaj izmedju dva organizma, otrovne zmije i druge životinje uredjen njekom višom moći, njekom neograničenom, neizmjernom inteligencijom, koja jedan i drugi organizam i njihove funkcije savršeno poznaje. Teleološkim shvaćanjem prirode mora, da se do ovakova zaključka dodje, ali ne prirode mrtve niti jednostrano shvaćene.

„Je li se ovakovo teleološko shvaćanje može ili ne izvesti iz nerazumne (irrational) prirode, nu toliko je sjegurno, da se izvesti može iz prirode u najširem smislu shvaćane — prirode, od koje smo i mi sa svojom samosviesti jedan dio. Ovo je dakle posljednji i najviši nauk što ga crpimo iz prirode, a to je objava vlastita njezinoga postanka i dokaz o bivstvovanju i atributima njezina prvoga uzroka i začetnika, koj kao absolutna moć, inteligencija, dobrota i volja jest i mora da bude bog[1]". Do ovakova zaključka dolazi putem teleologijskoga sliedovanja *George Mivart,* jedan od najznamenitijih engleskih učenjaka i stručnjaka na polju prirodoslovnih znanosti. — „Nesmijemo zaboraviti, veli drugi, njemački učenjak, da su iz teleologijske škole izišli najrevniji motrioci prirode, kojima imademo najvažnija otkrića i opažanja zahvaliti. Ona je uzhitila velikoga Linné-a, te je njegovo oduševljenje raznijela cielom prosvietljenom

[1] Lessons from Nature. By George Mivart. London. (Pag. 358.)

Evropom. Pak niti ne ima čišćega užitka, koj bi duh krepčije ojačao i uzvisio, nego što je iztraživanje prirode u ovom smjeru. Tuj ona stoji pred nama kao umotvor, u kojem razum s udivljenjem spoznaje, kako su mu pojedine česti u podpunom skladu[1]".

U slobodi čovjeka, stepenu njegove naobrazbe, u različitim izhodištima, kojima se nerietko i subjektivni motivi pridruže, leži uzrok, da ljudi u znanstvenim iztraživanjima na istom polju dolaze do različitih rezultata. Tomu nemože, da bude drugačije niti na polju prirodoslovnih znanosti. I ovdje ima različitih mnienja, ali se sva mogu sabrati u dvie glavne teorije, zastupane dviema strankama. Prva hoće, da prirodu i njezine spoljašnje pojave na osnovu čistih mekaničkih zakona tako protumači, da čovjeka, vienac stvorenja, sa svima njegovim umnim, duševnim i moralnim atributima, njegovim razumom, svieśću i voljom te sa svima onim uzvišenim idealima, koji se u sviesti svega kolikoga čovječanstva, jasnim i nežatomljivim glasom odazivlju, ideali, bez kojih bi i sama znanost bila pusti i bezcjeni fabrikat, učine proizvodom zgoljnih fizikalnih zakona prirode — čisto materijalističko, monističko shvaćanje prirode; dočim druga stranka izučava prirodu i njezine pojave na osnovu fizikalnih doduše zakona, ali i čovjeka čini članom prirode i njezinih zakona djelomice, u koliko svojim vidljivim pojavama onamo spada; dočim za njegovo, kao što i hipostatsko biće onih ideala, u kojima svoju posljednju svrhu nazrieva, stvara posebni, odieljeni sviet te mu upravo u prirodi za njegovu realnost causalnim sliedovanjem neoborivih dokaza nalazi, — dualističko

---

[1] Link: Naturphilosophie 153—155 (kod Krug's Metaphysik, II. Th.).

shvaćanje prirode. Izučavajući prirodu sa ovoga dvojakoga stanovišta, uzimlje druga teorija prirodu u širem, dočim ju prva, promatrajući ju s izključenjem čovjeka, uzimlje u pretiesnom smislu. Danas se je borba medju ove dvie stranke zaoštrila više, no ikada. Koja je svrha ovoj borbi? Ona ista, ili bi barem imala biti, koja svim borbama na znanstvenu popričtu: težnja za otkrićem istine. Nu kao što je istina uzvišena, sveta svrha, za kojom se imade ići, tako bi se prema njoj imala udesiti i sredstva i postupak u borbi. Mir, trieznost, razbor, medjusobna snosljivost imala bi voditi borioce na putu medjusobna trvenja i prepiranja. Mjesto toga vidimo žalibože same erupcije strasti, koje put do istine više opsenjuju, nego razbistruju. Pukim materijalističkim shvaćanjem neće se nikada riešiti oni veliki problemi, kojima se čovječanstvo od viekova bavi i bavit će se, jer im je riešenje s njegovim bićem, njegovom posljednjom svrhom tiesno skopčano. Pak imajući na umu, kako su riešenja tih problema usko skopčana s moralno-društvenim razvitkom čovječanstva, opravdana je s jedne strane budna pozornost, kojom se rezultati izučavanja i iztraživanja prirode i njezinih pojava, shvaćane sa čisto materijalističkoga stanovišta, prate. Nu s druge valja i onu stranku, koja prirodu sa plemenitijega stanovišta shvaćenu proučava, pozornom učiniti na to, da se tim neide u prilog pravoj, objektivnoj znanosti, ako se tumačenju prirodnih zakona i uzroka i kod takovih pojava, gdje su jasni i očevidni, izbjegava. S toga je ovdje umjestna žaoba velikoga filosofa i proučavaoca prirode u srednjem vieku Bacona Rogeria: Tractatio causarum finalium in physicis inquisitionem causarum physicalium expulit et dejecit, effecitque ut homines in istiusmodi speciosis et umbratilibus causis acquiescerent, nec inquisitionem causarum

realium et vere physicarum strenue urgerent, ingentique scientiarum detrimento . . . Neque vero ista res in dubium vocat providentiam divinam, aut ei quidquam derogat, sed potius eandem miris modis confirmat et evehit. (De utilitate scientiarum. III. 4.)

II.

IZVJEŠTAJ

TAJNIKA DRA. BOGOSLAVA ŠULEKA.

Ovaj nacrt o djelovanju naše akademije, tekuće godine 1891., kreće se u onom okviru, u kojem su se kretali prošli izvještaji. — Inače jedva i može biti, pošto s jedne strane znanstveno područje odmjereno je akademiji samim ustrojstvom njezinim, s druge pako strane ne dopuštaju joj ni umne ni tvarne sile sadašnje, znatno proširiti područje onoga naučnoga rada, koji si je tečajem 24. godina odabrala i koji još uviek smatra najprečim i najuharnijim.

S toga se i ove godine djelatnost akademije kreće u dva glavna pravca, u obradjivanju na ime i znanstvenom iztraživanju u onih granah nauka, koje spadaju u njezin djelokrug, pak u sabiranju i izdavanju naučne gradje za te grane nauka.

Početi ću s prvom česti ove radnje, te pregledno nacrtati, što nam je tekuća godina privriedila u obradjivanju raznolikih predmeta iz područja filologije, historije, prava, matematike i prirodoslovnih nauka.

U razredu filologičko-historičkom pravi član *dr. Fr. Rački*, nastavljajuć svoje iztraživanje u povjesti hrvatskoj za vladanja narodne dinastije, čitao je razpravu

o gospodarstvenih odnošajih hrvatske zemlje za toga razdoblja. Prije svega je iztaknuo, da je tada hrvatsko-dalmatinsko primorje i njegovo zagorje (za koje su predjele pisani spomenici do nas doprli) gusto naseljeno bilo, što se napose za župe sidražku, primorsku i poljičku dokazati može. Župskoga pučanstva bilo je više nego gradskoga, nu jednomu i drugomu bijaše glavno zanimanje ratarstvo i njegovi ogranci, po imenu i stočarstvo. Jezikoslovnim izpitivanjem dospio je akademik do spoznaje, da je hrvatski narod već u svojoj zakarpatskoj pradomovini nastojao oko ratarstva i stočarstva; nego doseliv se na jug prihvatio je ovdje njeke nove grane gospodarske privrede, po imenu vinogradarstvo i maslinarstvo, u koje se je doskora uputio. Tom prilikom navodi akademik poimence sve one ratarske plodine i tvorine, štono jih spominju suvremene razprave. Gospodarstveni odnošaji potakoše akademika, da progovori o vlastničtvu i posjedu nekretnina. Zemlje su onda bile razdieljene u većih ili manjih skupinah medju vladalačkom obitelji (terrae regales), medju crkvom (biskupijami i redovi), medju gradskimi obćinami, medju vlastelom i manjimi posjednici. Za svaku vrst vlastnika navodi primjere. Podulje se bavi o pitanju, jesu li zemlje manjih posjednika pripadale pojedincem ili porodicam i zadrugam, pak da su ovim potonjim pripadale, to dokazuje na široko. Odavle pako izvodi, da je već u ono davno doba obstojao kod Hrvata stari slovjenski način posjeda, kojemu je poreklo plemenski život. Prema tomu je najveći dio zemlje pripadao zadrugam. Načelo zadružnoga vlastničtva vladalo je i u seoskih obćinah, po imenu kod rodova i plemena, koja su imala zajedničke zemlje. Ovo načelo proviruje i iz promjena vlastničtva, što se primjeri iz suvremenih listina potvrdjuje. Napokon go-

vori o listinah, kojimi se htjelo osigurati posjed. Svoju razpravu završuje kazivanjem, kako je onda bilo gospodarstvo uredjeno; nabraja mjere za zemlje, dokazuje njihovu vriednost; razlaže, kako su se razpačavale gospodarske plodine; na kraju govori o prometu i trgovini, koja je brodarstvom bila podupirana.

Isti je akademik još priobćio slavnoga Marka Marulića oporuku od 14. srpnja 1501. god. s kodicilom, u kojoj će naše književne povjestnike, uz pojedine podatke, koji popunjuju životopis toga glasovitoga Spljećanina, zanimati osobito popis njegove knjižnice.

Pravi član *dr. Petar Matković,* nastavljajuć svoja studija o putovanjih po Balkanskom poluotoku 16. vieka, sastavio je razpravu: „Dva putopisa poljskih poslanstva u Carigrad, naime E. Otwinowskoga od g. 1557. i A. Taranowskoga od g. 1569.“ Budué da su ovi putopisi potekli od poljskih diplomatskih poslanstva, zato akademik nacrta u uvodu politično odnošenje Poljske prama Turskoj. Plod su tomu bila mnoga poslanstva poljskih kraljeva k sultanu u Carigrad i njegova poslanstva k poljskomu kralju. Ovo uzajamno obćenje Poljske i Turske bijaše najživlje 16. vieka, za vladanja poljskoga kralja Zigmunta II. Augusta (1548—72) i sultana Sulejmana, kad su malo ne svake godine poljski kraljevi pošiljali osobite poslanike ka dvoru osmanskih sultana, dapače bilo je godina, kad su i po dva poljska poslanstva k porti prispievala. Najstarije poljsko poslanstvo stiglo je u Carigrad godine 1414., a predvodio ga je *Skarbek z Gory.* Zadaća mu je bila, da privoli portu na primirje; nego najznamenitije bijaše poslanstvo *Nikole Firteja,* koji je godine 1489. utanačio mir medju Poljskom i Turskom; ovo je bio temeljni ugovor medju objema državama, poslije više puta obnovljen i po-

tvrdjen. Nego od svih tih poslanstva sačuvala su se (koliko se za sada znade) samo dva opisa, naime dva gori spomenuta putopisa, koja je I. Kraszewski našao u rukopisu u knjižnici grofa H. Ilińskoga u Romanovu na Volinju i izdao jih je na svjetlo zajedno s „relacijom Petra Zborowskoga" u Biblioteci poljskoj za g. 1860. — Akademik je pretresao svu bibliografiju poljske književnosti 15. i 16. vieka, ali nije našao nego jedan jedini štampani putopis, napisan u njemačkom jeziku, a to je gore navedeni putopis Taranowskoga. Prelazeć na same ove putopise razpravlja o svakom napose. Za njihovo objasnjenje uze u pomoć dva poznija poljska putopisa iz 17. vieka, naime Oświecimov od g. 1636. i V. Miaskowskoga od g. 1640. Pošto je akademik razpravio i objasnio prva dva putopisa koji nam prikazuju put vodeći u ono doba iz Poljske preko Rumunjske i iztočnoga Balkana u Carigrad, osvrće se i na potonja dva putopisa, Oświecimov i Miaskowskov, koji nam svi zajedno prikazuju puteve, kojimi se je u 15., 16. i 17. vieku, a valjda i prije, putovalo iz Poljske u Carigrad. Pošto je akademik te puteve na tanko nacrtao, završuje ovako: „ima li još i drugih puteva, kojimi se je onda putovalo iz Poljske u Carigrad, to bi imali kazati drugi putopisi, koje će trebati tražiti i na svjetlo iznieti". — Premda se ovi poljski putopisi nemogu svojim sadržajem takmiti s onimi opisi, koje su sastavili zapadni putnici: ipak se i njima znatno objašnjuje geografija iztočnoga Balkana.

Pravi član *Matija Valjavec* završi svoja studija o naglasu u (novoj) slovenštini razpravom o naglasu u adjektiva u slovenštini i hrvatskoj kajkavštini. Akademik počeo je s naglasom adjektiva od jednoga sloga u sing. nom. masc. i razloži, kako se naglas mienja u kranjskoj

slovenštini u ostalih padežih; kod adjektiva imaju dug vokal i otisnut naglas u sing. nom. Po ovih se ravnaju i adjektivi od dva sloga u sing. nom. masc., koji imaju u zadnjem slogu tako zvano pregibno *e*, nastalo od staroslovenskoga poluglasnoga, osobito kad jim je u početnom slogu *o* ili *e*, n. pr. kròtek, krotkê, krotkô, krotkî, krotkâ itd. Iza toga je kazao, kakav je naglas u adjektiva od dva i više slogova s naglasom na zadnjem i predzadnjem slogu, kakav je naglas u izvjestnom obliku i u komparativu, najprije u kranjštini, po tom u ugarskoj slovenštini i u hrvatskoj kajkavštini. Za sve je naveo puno primjera iz knjiga štampanih.

Isti akademik predložio je akademiji za štampu neki hrvatski korizmenjak, što ga je godine 1486. napisao Broz Kolunić, žakan u redu evangjelskom. Ovaj je korizmenjak pisan glagolicom; rukopis ima akademijska knjižnica; nu žalibože sprieda oštećen, tako da je nestalo punih 13 besjeda. Kolunić nije sam sastavio taj korizmenjak, već ga je samo prepisao iz starijega rukopisa, kao što se razabira iz mladjega priepisa istoga korizmenjaka, što ga takodjer naša knjižnica ima. Korizmenjak ovaj znamenit je radi svoje starine i radi jezika, kojim je pisan. Pisan je pako narječjem čakavskim, al izmiešan crkvenom slovenštinom. Sva je prilika, da u njem ima rieči, inače slabo poznatih, a starijih, nego li se obično misli. Ovaj rukopisni korizmenjak treba razlučiti od štampanoga takodjer glagolicom pisanoga korizmenjaka, koji je godine 1508. u Senju svjetlo ugledao, a preveli su ga iz latinskoga popi Pero Janković i Silvestar Bedrić.

Pravi član *dr. Tomo Maretić* čitao je razpravu: „Ruske i češke riječi u hrvatskom književnom jeziku“. Kad se je godine 1835. počeo preporadjati, trebalo mu je, i to

na brzu ruku, istom stvarati književni jezik, prema potrebam našega vieka. Naši su se književnici u tom poslu svakako pomagali: uzimali su rieči iz svih narječja, upotrebljavali rieči zastarjele, tvorili nove, a mnogo su jih uzeli od Rusa i od Čeha, jer su ta dva naroda bila u književnosti mnogo naprednija od hrvatskoga. Naši leksikografi i književnici nisu obično vadili ruske rieči neposredno iz ruskih rječnika i knjiga, jer su te stvari bile onda kod nas vrlo riedke, već preko srbskih knjiga i novina, koje su od prije pisane bile smjesom od staroslovenštine, ruštine i srbštine. Češke rieči uzimane su neposredno iz čeških knjiga i rječnika, pak su obično preko hrvatskih knjiga i rječnika prelazile u srbske. Od poljskoga jezika slabo je koja rieč uzajmljena. Akademik kaže izriekom, da nije ove svoje razprave napisao, da ikoga odvraća od upotrebljavanja ruskih i čeških riečih u obće, koje su se u nas dosad udomile; nego u dobru pisanju trebalo bi se čuvati onih, za koje imamo svoje dobre domaće rieči, za tim onih, koje se protive duhu hrvatskoga jezika. Iza ovoga predgovora dolazi popis ruskih i českih rieči, što jih ima hrvatski književni jezik; iz toga se popisa vidi, da ruskih rieči imamo oko 130, čeških 70, a oko 70 onakih, za koje se nemože pouzdano reći, jesu li uzete iz ruskoga ili iz češkoga jezika, jer ih ima u jednom i u drugom. Akademik dodaje kod svake takve rieči, valja li za nas il nevalja.

Član dopisnik *Radoslav Lopašić* predao je akademiji „Nove priloge za poviest urote bana Petra Zrinskoga i kneza Franje Frankapana“, koje je našao u arkivu vojnoga ministarstva u Beču, u ljubljanskom Rudolfinu, u zagrebačkom nadbiskupskom arkivu i kojekuda po primorju i Pokupju kod ondašnje vlastele. Ima jih preko

50. Ovi novi prilozi popunjuju sbirke izprava o toj uroti izdanih od pravih članova dra. Franje Račkoga i dra. Valtazara Bogišića. Osobito se njimi očituje, koliko su Zrinski i Frankapan našli odziva u hrvatskoj zemlji. Kako je ovaj dogodjaj za hrvatsku poviest neizmjerno znamenit, a do nedavno slabo objasnjen, dobro je došao svaki prilog tomu namienjen. Lopašićevi prilozi izašli su na sviet u XXIV. knjizi „Starina", koja je ovih dana bila razposlana. Povjestna gradja, koju je akademija o tom zamašnom dogodjaju objelodanila, tako je obilna i svestrana, da se njom taj zamršeni dogodjaj podpunoma razjašnjuje. Na dalje priobćio je hrvatski pisan izvještaj o velikom dubrovačkom potresu od 6. aprila 1667. godine i slavonske spomenike za XVII. stoljeće, koji će popuniti one netom obielodanjene u XI. knjizi „posebnih diela".

Član dopisnik *dr. Milivoj Šrepel* čitao je razpravu „O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji s komparativnoga gledišta". Akademik proučava u ovoj razpravi ostatke prostonarodne lirike i epike starih Latina s obzirom na poeziju drugih indoevropskih naroda, poimence Talijana i Slavena. U prvom redu spominje religiozne himne kao najstariji sloj prostonarodne latinske poezije, pa tom prilikom razpravlja o izprvičnom karakteru boga Marsa, kojemu su te himne namienjene. Akademik pobija hipotezu analogijske škole, da je Mars bog sunca kao što i Apolon, pa nastoji utvrditi, da je Mars bio u početku bog olujnoga oblaka. Za podkriepu ove svoje misli tumači korien rieči „Mars", i sporedjuje božanska imena istoga koriena u sanskritu, u slavenskih (Morana) i u germanskih jezicih. Izporedivši nadalje pojedine vrsti latinske narodne lirike, prelazi na epiku, u kojoj ističe junačke pjesme i tužbalice. Najzad iznosi pitanje o la-

tinskom narodnom mjerilu saturninu, pa pokazuje uzrok, zašto se nemože naći jedinstveni metarski prototyp, koji bi vriedio za sve sačuvane saturnine. Dok se je saturnin pjevao, nije se pazilo na broj slogova nego samo na glasbeni ritam. Istom kad se uzeo saturnin upotrebljavati u umjetnoj pjesmi, počimlje se ustaljivati njegova metrika. Ove se misli potvrdjuju historijom indoevropske metrike, a napose povješću stiha u hrvatskih bugarštica i junačkih pjesama.

Isti akademik sastavio je i razpravu „O Patricijevoj poetici". Franjo Patricij ide uz Rugjera Boškovića medju najčuvenije filozofe hrvatskoga porekla. Akademik iztiče njegovu veliku znamenitost u povjesti filozofije XVI. vieka i ocjenjuje historijsku i disputativnu dekadu njegove „Poetike", objelodanjene god. 1586. U historijskoj dekadi podaje Patricij ne samo povjest grčke i rimske poezije, nego se osvrće i na metriku i na sve prilike, u kojih je živila klasična poezija. Puno je važnija disputativna dekada „Poetike", u kojoj Patricij pobija Aristotelovu nauku o poeziji. Akademik pokazuje, da je Patricij induktivnom metodom iznio na vidjelo mnoge opravdane sumnje, koje je nauka istom nakon tri stotine godina potvrdila; poimence pošlo je Patriciju za rukom dokazati, da sva poezija u obće nije imitacija, da je Aristotelova misao o poreklu poezije pretiesna i da se didaktika s pravom nemože izbaciti iz područja poezije. Najzad napominje akademik Patricijevu prepirku sa Torkvatom Tassom, u kojoj u jezgri izlaze na vidik sve vrline i nedostatci Patricijeve „Poetike".

Član dopisnik *o. Fermendžin Eusebij* priobćio je iz rimskih arkiva izprave odnoseće se na Crnogoru i staru Srbiju iz 1589—1671 god. koje popunjuju one u II. knjizi Theinerovih „Monumenta Slavorum meridiona-

lium"; a osobito su zanimiva pisma vladika crnogorskih Mardarija i Besariona (1655) i hercegovačkoga Vasilja (1671), pak skupština držanih na Morači god. 1648. i 1654. i izvještaji o biskupijah u Prizreni i Skoplju i o pećkoj patrijaršiji.

U razredu *filozofičko-prirodoslovnom* pravi član *dr. Fran Vrbanić* zabavio je lanjsku svečanu sjednicu akademije razpravom „Demografijski izvidi u Hrvatskoj". Akademik odgovara najprije na pitanje: što je do sada u Hrvatskoj u pogledu demografijskom uradjeno. Toga radi ponajprije nabraja demografske radnje kod nas do godine 1875. izvedene, kad je u Hrvatskoj prvi put službena statistika bila ustrojena. Akademik dolazi do zaključka, da pomenute godine počimlje novo razdoblje i prvo ozbiljno nastojanje oko demografije naše domovine. Prvi rad službene statistike bio je posvećen demografskomu iztraživanju, po imenu mieni žiteljstva, koja radnja, po mnenju akademika, dotle je dotjerana, da može o bok stati sličnim radnjam Austrije i Ugarske, dapače jih u mnogom pogledu i nadkriljuje; žali samo, da sabrana gradja nije do sada popularizovana, i tako nije pristupna postala onim, kojih se tiče. A to se čini akademiku prieko potrebito, ako želimo, da narod sam podupre statistički rad, koji se mnogim čini suvišan i ni malo od praktične koristi. Toga radi imale bi upravne oblasti u svojih izvješćih, koja se svake godine predlažu županijskim skupštinam, prikazivati na temelju sabranih i uredjenih podataka demografske pojave dotične županije, pak onda ta izvješća širiti preko općina i novina. Ovakvim postupkom mogle bi se spriečiti mnoge zablude zakonarstva, kojimi radja nepoznavanje tih prilika. Govoreć o dalnjih demo-

grafskih radnjah, spominje akademik popis žiteljstva godine 1880, te nabraja njegove vrline naprama prijašnjim popisom, dokazujući pojedinimi primjeri, kako će se moći stoprv sada, nakon uredjene statistike o mieni žiteljstva i dobro provedenoga popisa god. 1880., valjano upotrebiti resultati budućega popisa i na tom temelju prosuditi pojavi, o kojih do sada nije bilo moguće dobiti prave slike. Iztraživanjem o mieni žiteljstva i popisom od godine 1880. zadobila se je podloga za dalnja izpitivanja, na koja se prije nije moglo pomisliti. Od dalnjih demografskih radnja statističkog ureda spominje akademik statistiku nastave, iztraživanja o zvanju i zanimanju žiteljstva, o stanbenih prilikah, o kriminalitetu, te žali, što se nije našlo vještaka, koji bi bili preradili podatke o statistici zdravstvenoj, za koju j sabrano dovoljno gradje kod izvida o pomoru žiteljstva. Svoje predavanje završuje akademik opomenom, kako u iztraživanju demografskih pojava nalazi svatko, bavio se naukom ili praktičnim životom, neprecjenivu podlogu za svoj rad, koji treba da bude u prvom redu posvećen narodu.

Pravi član dr. *Kosta Vojnović*, nastavljajuć svoja iztraživanja o državnom ustrojstvu dubrovačke republike, pročita dvie razprave o dubrovačkom sudstvu. Povjest sudstva dieli akademik na dvie periode. Prva razprava obsiže prvo razdoblje prve periode od godine 1272 do 1358. Ovo razdoblje zahvaća uredjenje sudstva po statutu od godine 1272., gdje je sudbena vlast spojena bila sa eksekutivom u malome vieću, te siže do postanka statuta godine 1358. Drugo razdoblje prve periode obuhvaća vrieme od postanka statuta g. 1358. do preustrojstva sudova god. 1447—1449. Drugu periodu od preustrojstva sudova do pada republike god. 1808.

dieli akademik takodjer u dva razdoblja, kako će se niže vidjeti. Glavni izvori prvomu razdoblju prve periode jesu statut od g. 1272. i tako zvane reformacije od akademije na svjetlo izdane. Nacrtavši akademik po izvorih sudbenu organizaciju Dubrovnika kaže, da se je držao sinkronističke metode, (naime paralelnoga opisivanja svih pravosudnih instituta pojedinoga razdoblja), jer nam se tako predočuje podpuna slika svega ustrojstva; metoda kronologička da je shodnija za proučavanje pojedinih instituta od njihova postanka do svršetka. Prva ova razprava razdieljena je u četiri poglavja. Prvo poglavje o civilnom pravosudju razlaže parbenu i izvanparbenu naljежnost. Drugo poglavje bavi se o kaznenom pravosudju, glede kojega je bilo u statutu prihvaćeno načelo, koje označuje velik napredak, naime, da se kazneno pravosudje ima vršiti uredа radi u interesu javnoga poredka, a ne samo u interesu oštećenih privatnika. Treće poglavlje crta ovršnu naljеžnost i dotične organe; a u četvrtom razlaže se znamenita pravna ustanova *stanka*. Tiekom razprave uzporedjuje se ustrojstvo dubrovačkoga sudstva s uredbami sudbenimi drugih dalmatinskih gradova. Na kraju, reasumirajuć plod svoga iztraživanja, predočuje sliku cieloga sudbenoga ustrojstva u prvom razdoblju prve periode. Glavna su mu obilježja stopljenje sudbene i političke uprave u jednome državnome tielu, na čelu kojega stoji sam poglavar države, knez, poradi česa neima redovito mjesta prizivu na viši sud, nikakve razmedje medju područjem civilne i kaznene sudbenosti, uz to pako velika moć kneza, inostranca, kod izbora sudaca. Na izmaku ovoga razdoblja oslobodio se je Dubrovnik tih stranih, mletačkih knezova. Da pako domaći knez

nepokuša izopačivati pravosudje, izabiralo je do sada veliko vieće sudce.

Druga razprava istoga akademika obuhvaća poviest dubrovačkoga sudbenoga ustrojstva, kako se je razvilo u drugom razdoblju prve periode t. j. od g. 1358. do 1459., kad se je civilno i kazneno pravosudje preustrojilo odielivši se od eksekutive. Dva su onda posebna suda stvorena, i to konsuli za civilne parnice g. 1422., i konsuli za kaznene parnice g. 1459. Glavni je izvor ovoj razpravi tako zvana *zelena knjiga* (liber viridis); nego akademik, želeći razsvietliti glavni predmet, razširio joj je okvir i nacrtao vanjsku i nutrnju djelatnost republike za onog razdoblja. Uslied toga razpada se razprava u tri poglavja. U prvom poglavlju ističe, kako je republika dubrovačka, odpravivši mletačke knezove, višegradskim ugovorom stekla zaštitu kraljeva hrvatsko-ugarskih, uz uvjete, koji nisu krnjili njezinu političku i trgovačku nezavisnost. Godinu dana iza toga, sluteć provalu Turaka u Evropu, sklopila je s Orbanom II. u Brusi glasoviti trgovački ugovor *ahtnamé*, kojim si je osigurala povlastica i za buduće stečevine Turčina. Ovaj ugovor postao je štitom Dubrovnika i pokle su Turci osvojili slavenske zemlje na balkanskom poluotoku. U isto vrieme radio je Dubrovnik potajno, kako bi sjedinio Srbiju s Bosnom, da budu nasipom turskoj poplavi, a kad nije uspio, arondirao je svoj teritorij, kupivši od slavenskih vladalaca i velmoža primorje (terre nuove) i Konavle. Za moguću pogibelj osigura si na zapadu moćne prijatelje i saveznike, po imenu pape, Napulj, Genovu, a prolazi dobro i s Mletcima, gospodari Jadranskoga mora. Stekavši ovako dovoljan ugled zamieni ime „dubrovačke obćine“ imenom dubrovačke republike. Dok Turčin osvaja jedno za

drugim Grčku, Bugarsku, Srbiju i Bosnu, Dubrovnik, pribaviv si velikimi žrtvami i opreznom politikom zaledje na zapadu, izmače se sretno sličnoj sudbini. Uz koristne trgovačke ugovore s Italijom i Španjolskom širi se njegova mornarica i plovi od Male Azije do Gibraltara, dapače s Genovom preuzimlje Dubrovnik promet do Iztočne Indije. U drugom poglavlju crta akademik nutrnji razvitak republike, preustrojstvo velikoga vieća i senata, odnošaje crkve i države. Iztiče kršćanski značaj državnoga ustrojstva i dva njegova znamenita ploda: zabranu trgovine robljem god. 1416 i jedan od prvih zavoda za izloženu djecu. Zatim izpituje pojedine grane uprave, pa zdravstvene, trgovačke i brodarske prilike. U trećem poglavlju bavi se akademik sudbenim ustrojstvom onoga razdoblja, razlaže, kako je bilo civilno sudstvo godine 1422 uredjeno, a godine 1459 u dva senata razdieljeno, od kojih je jedan rješavao parnice za pokretnine, a drugi parnice za nepokretnine. S njim je u svezi preustrojstvo prizivnoga suda od godine 1445, kojim se je ustmeno i kontradiktorno razpravljalo i to u prisutnosti odvjetnika i prvih sudaca, kojim je bila dužnost braniti svoju odsudu. Ovako razvita sudstva slabo ima gdje i u naše doba. Prelazi na ustrojstvo kaznenoga suda god. 1459, pod naslovom „konzulat za kaznene pravde“, kojemu je bila naročita namjera popravljanje krivca, a odsuda se je osnivala na slobodnom iztraživanju istine i na sudčevom uvjerenju. Iztiče njeke zamašne zakone materijalnoga kaznenoga prava i uvjete, pod koje se je mogla udariti kazan smrti. Prelazi na redarstvenu sudbenost rektora maloga vieća i drugih uredovnika; napominje nove zakone kaznene, stvorene u ovo doba, razlaže porabu „vražde“, te karakter i svrhu „represalija“ u ono

vrieme. Napokon opisuje seoske sudove i završuje opisom izglednoga konzularnoga reda za dubrovačke naseobine na iztoku. Na kraju reasumira akademik rad i crta vanjski i nutrnji život Dubrovnika na koncu prve periode s nakanom iztraživanja i druge periode.

U *razredu matematičko-prirodoslovnom* pravi član *Josip Torbar* čitao je razpravu *„o nevidu njekih boja"*. Spomenuv u početku njekolike slučaje, gdje su ljudi pomiešali boje, to jest, gdje su se gdjekomu ukazivale druge boje nego što jih vide ljudi pravionih očiju, označi pojam nevida njekih boja ili dichromasije. Za tim razjasni Youngovu, Maxwellovu i Helmholzovu teoriju o trim osnovnim bojama, od kojih miešanjem druge postaju i tumači razne vrsti nevida boja, medju kojima da je najobičniji nevid crvene i zelene boje, rjedje ljubičaste, te pripovieda, kako nepravione oči zamjenjuju ove boje. Zatim spominje metode, kojimi se iztražuje nevid boja; potanje govori o metodi Holmgrenovoj, kojom se i akademik u nekojih slučajevih poslužio, a iztražuje se berlinskom vunom. Ovako provedeno iztraživanje popunjuje se spektroskopom i Stillingovom metodom. Protumačiv na osnovu Youngove hipoteze pojave dichromasije, razlaže, kako takva mana oka može imati kobnih pošljedica u praktičnom životu, kad čovjek odabere zvanje, gdje ima posla s bojami, n. pr. u slikarstvu, kod željeznica, na moru. Spominje naredbe, koje su njeke države, medju njimi i naša monarkija, poprimile, da se život čovječji osjegura od opasnosti, koje nastaju, kada dotični činovnici nemogu razabrati boje signala. Toga radi se željezničko i brodarsko osoblje potanko izpituje, umie li pravo osjećati sve boje. Napokon spominje priepor u naše doba Gladstonom potaknut

o pravionosti Homerovih očijuh glede razlikovanja boja. Gladstone naime izvodi iz epiteta, kojimi Homer označuje u Iliadi i Odisei boje osoba i predmeta, pak dokazuje, da se te boje nesudaraju s osjećajem praviona oka. Akademik navodi na kraju tri hipoteze, kojimi se taj pojav razjašnjuje.

Pravi član *dr. Gustav Janeček* razpravljao je „o medjah nepouzdanosti iztraživanja krvi spektralnim načinom i po Teichmannu“.

Pravi član *dr. Karlo Zahradnik* čitao je razpravu „prilog k teoriji strophoide“, u kojoj promatra transformaciju kružnu, koja postoji medju točkom P ravnine strophoide te točkom M srednjih daljina stjecišta tangenata iz točke P na strophoidu povučenih; pokazuje Lionvillov stavak kao specialni slučaj, gdje je točka P neizmjerno udaljena. Napokon govori o normalnoj polari strophoide. Isti akademik priobćio je u Radu i članak „svojstva skupina sličnih Descartes-ovu listu“, te „Prilog teoriji cissoide“.

Pravi član *dr. Mijo Kišpatić* podnio je akademiji „Osmo izvješće potresnoga odbora, za godinu 1890“. Navode se u njem poimence 12 potresa, koji su te godine kod nas zapaženi. Kad to izvješće poredimo s prvašnjimi, pokazat će nam se sve to veća pravilnost potresa, koja nas upućuje na stalne potresne crte i pukotine, iz kojih polieżu pojedini potresi. Godine 1890 nailazimo ponajprije na zagrebačku potresnu podzemnu pukotinu u djelatnosti, a plod njezin je sedam potresa, koji bi imali svoje izhodište sad na sjevernom kraju te zagrebačke pukotine, naime u Zagorju, a sad opet na južnom kraju, naime oko Sv. Šimuna, Kašine i Zagreba, šireć se preko Petrinje do Cazina u Bosni. Posavska potresna pukotina, koja duž Psunja i Požežke gore za-

desila je 30. ožujka potresom Sibinj, Brod i požežku kotlinu. Bakarska potresna pukotina, koja se stere od Trsta i Klane preko Rieke, Bakra, Novoga i Senja sve do Otočca, uznemirivala je podulje narod oko Novoga i Sv. Jakova Krmpota, prenoseć izhodište potresu sad prema Novomu, sad prema Sv. Jakovu. Na dubrovačkoj potresnoj pukotini susrećemo godine 1890 cio niz potresa, koji su se javljali duž ciele pukotine od Nina pa do Dubrovnika.

Isti akademik podnio je još i drugu razpravu, naime „Potresi u Hrvatskoj“. Najprije navodi razna mnenja o postanku potresa u obće, kako su jih učenjaci od najstarijih vremena pa do danas smišljali. Onda spomenuv izvore, iz kojih je crpao svoje viesti o potresih u naših krajevih, nabraja poimence sve potrese, koji su kod nas zabilježeni. Ova velikim trudom i još većom pomnjom sastavljena kronika potresa počinje godine 361. poslije Isusova rodjenja i svršuje se godinom 1883., kad je naime potresni odbor počeo skupljati i na sviet iznositi svake godine svoja izvješća o potresih kod nas. Medju najznamenitijimi potresi spominju se sliedeći: Godine 1486. porušio je žestok potres velik dio Dubrovnika; god. 1496. bio je silan potres u Trogiru; godine 1502. razorio je potres u Zagrebu veliki dio gornjega grada i toranj sv. Marka. Godine 1520. porušio je potres malo ne sav Dubrovnik, Kotor i Budvu; godine 1563. nastradaše opet od potresa Kotor i Budva, pak još i Ercegnovi; a godinah 1568. i 1569. Kotor je iznova potresom bio oštećen. Godine 1667. srušio je potres do temelja Dubrovnik, a gotovo isto tako Budvu, Kotor, Perast i Ercegnovi. Trideset i dvie godine iza toga (1699) poharao je žestok potres Kalnik, Medvedgrad, samostan i crkvu u Sveticah, toranj sv. Marka u

Zagrebu. Od godine 1750. bjesnio je silan potres na Rieci i po svem hrvatskom primorju, a ponavljao se je sve do godine 1754. U naše doba bjesnio je najžešći potres godine 1870., koji je uništio Klanu i uznemirio svekoliko hrvatsko primorje. Potres od godine 1880. u živoj je pameti sviuh nas.

Isti akademik napisao je za Rad jošt i treću razpravu, naime „Prilog geoložkom poznavanju Psunja“. Akademik crta najprije geoložke granice Psunja i spominje, što je bilo do sada poznato o geoložkom sastavu te gore i to poglavito o kristalnom trupu, od kojega je sagradjena sva iztočna strana gore počevši od ceste, koja vodi od Okučana u Lipik, pa do Kamenskoga. Akademik je prošao da prouči kristalno kamenje te gore, Rogoljicu, Rašašku, Riečicu, srednju Raztoku, Jezericu, Brusnicu, Veliku Rieku, Sivnjački potok, Javoricu, zatim Tanku Ravnu i Lipovu kosu, Oštrenjak, Omanovac, Ljuljajku, Crljenkin dol i Brezovo polje. Iz obsega toga opisuju se filiti, kloritoidni i kloritni škriljavci, epidotni škriljavci, razne vrsti gnajsa i amfibolita, te kristalinični vapnenci. Tako je i ovaj dosada slabo poznati kraj u geoložkom pogledu proučen.

Pravi član *dr. Bogoslav Šulek* podnio je razpravu, „o najmanjih ljudih“. Akademik kazuje, kako svi kulturni narodi, počevši od stražnje Indije pak do Skandinavije pričaju, jedni više drugi manje, da ima na svietu pleme patuljaka, maljenica. Najstarija grčka epska pjesma „Ilias“, pjevana jedno 800 godina prije Isusova rodjenja, spominje borbu patuljaka sa ždralovi. Za Homerom su se poveli drugi grčki i latinski pisci, i to glasoviti, kao što Herodot, Aristotel, Plinij i drugi, koji svi pripoviedaju, da u Africi živi pleme patuljaka; a Ktesias javlja, da jih ima i u Indiji: samo se nesuda-

raju u označivanju njihove visine. Jedni kažu, da su ti patuljci s lakta ili s lakta i pol visoki; drugi, da su od tri pedlja, pak i manje, a Herodot kazuje, da su manji od ljudi srednje veličine. Priča o patuljcih provlačila se je kroza stari i srednji viek. Al se je već u staro doba našlo pisaca, koji su priču o patuljcih proglasili izmišljotinom; drugi su ju opet kojekako na svoju ruku tumačili. Kako je središna Afrika sve do naše dobe slabo bila poznata, nije se moglo ustanoviti, ima li što istine u priči, da u Africi živi pleme patuljaka. Da u Africi ima zbilja patuljaka, to se prvi put javlja u djelu Andrije Battela od godine 1625., a nekoji potonji putnici potvrdjivali su istinu njegova kazivanja; nego što je na stvari, to je prvi potanko objavio dr. Gjuro Schweinfurth, koji je putujuć godine 1870. po središnjoj Africi, prodro u zavičaj patuljaka i ondje zbilja naišao na pleme ljudih 120—140 centimetara visokih i u afričkom središnom gvozdu (prašumi) prebivajućih. Jošte jih je bolje proučio Amerićanin Stanley, Talijan Casati i Englez Jephson. Akademik navodi, što se je dosada za afričke i azijske maljenice doznalo, pa završuje pogovorom, u kojem razlaže znamenitost toga obreta po znanost u obće, a po anthropologiju napose.

Osim imenovane gospode akademika podnielo je i više članova akademiji svoje razprave za publikaciju, po imenu

Sveučilištni docenat *profesor dr. Dragutin Segen* čitao razpravu „o vitoperih plohah četvrtoga stupnja sa tri dvostruka pravca“. U toj razpravi razlažu se svojstva ovakovih tračnih ploha sintetičnim načinom. Udružujuć projektivno upravan niz točaka sa involucijom na čunjosječnici dobilo se je sredstvo, koje će na osnovu projektivne geometrije izvijati iz sebe sva svojstva ovakvih

tračnih ploha. Tečajem rasprave razabira se, koliku ima ta metoda vriednost, jer se može upotrebiti i onda, kad želimo promatrati vitopere plohe nižih stupnjeva. Nadalje se iztiče, da su resultati u liepom skladu s radnjami Vejrovimi, Amesederovimi i s radnjom B. Kleina. Pod kraj rasprave osvrnuo se je pisac i na osobita metrična svojstva onakove plohe ove vrsti, koja se izvodi na osnovu projektivno udruženih točkovnih nizova, ako su ovi u osobitoj prostornoj medjusobici.

Isti gospodin čitao je još jednu razpravu „o obćenitih vitoperih plohah četvrtoga razreda". U toj se razpravi promatraju analitičnom metodom one vitopere plohe četvrtoga stupnja, koje imadu kubičan čunjosiek, kao mjerstveno mjesto sviuh dvotočaka. Uzevši ovo osnovno svojstvo za izhodište, razložilo se je, da je takova ploha jamačno vitopera, gdje su bisekante kubičnoga čunjosieka izvodnice plohe, a da je sa pet bisekanta po volji odabranih ploha izviestno odabrana. Ovaj se resultat dobiva čisto mjerstvenim promatranjem, nego i analitičnim putem. Ustanovila se je ona relacija, kojoj moraju zadovoljavati parametri (λ_1 i λ_2) dviju točaka u dvostrukoj krivulji (k^3), ako želimo, da bude njihova spojnica izvodnicom plohe. Na osnovu ove relacije promatrale su se osobine ploha. Tu se je pokazalo, da je razvijajuća tangentna ploha kubičnoga čunjosieka takodjer četvrtoga stupnja. Nadalje se je obavila klasifikacija vitoperih ploha četvrtoga stupnja, budući da se je pokazalo, da ovakva ploha može osim dvostruke krivulje imati i pravocrtnu ravnalicu. Takvu bi plohu izvele dvie bisekante, koje se skližu preko zadate pravocrtne ravnalice. Pod kraj razprave iztiče se, da su nadjeni resultati u liepom skladu s onimi, koje sadržaje prvašnja piščeva razprava.

Dr. Niko Selak predao je akademiji razpravu: „Život i djela Gjura Baglivia, profesora na rimskom arhiliceju „Sapienza“. — „Uz Ivana Gundulića i Rudjera Boškovića — tako počimlje pisac — može se punim pravom postaviti Gjuro Baglivi, kojega je sva Europa slavila i zvala „talijanskim Hipokratom“, dapače ga Comneno još i u naše vrieme vindicira Italiji, te piše, da se je rodio u talijanskom gradu Lecce. Pisac pako dokazuje na široko, da se je Baglivi rodio godine 1668. u Dubrovniku od otca Vlaha Armena, te je ondje i izučio početne nauke“. Al već u 12 godini otidje u Italiju, gdje ga je glasoviti liečnik Baglivi posinio i on je od onda ostao u Italiji, zato se za njega slabo kod nas znade. U Italiji, po imenu u Napulju, izučio je do godine 1688. liečničtvo, te je onda posjetio razna sveučilišta i bolnice, da se u svojoj struci usavrši. Godine 1692. dodje u Rim, koji je onda pružao obilne duševne hrane marljivomu i znatiželjnomu Gjuri. Do mala postade ondje traženim liečnikom, te je sam glasoviti Malpighi, kad je obolio, njega u pomoć pozvao. G. 1696. postade na rimskom arhiliceju profesorom anatomije, zadobiv kod natjecanja za ovu stolicu prvenstvo izmedju dvanaest takmaca. Svojim glasom u učenom svietu primami množinu omladine u Rim sa svih strana. Glas mu se još više razširi učenimi djeli. Nu žali bože, prerano prekinu svoj učiteljski i književni rad, preminuv već 17. junija 1707. god. u 38. godini svoga neumornoga žića.

Pošto se slučilo, da je životopisac umro, dok se njegova razprava štampala, to je po zaključku matematičko-prirodoslovnoga razreda akademik *Spiro Brusina* njekoliko toplih rieči o književnom radu pokojnika u javnoj razrednoj sjednici prozborio.

Sveučilištni docenat *Dr. Gorjanović-Kramberger* prinese II dio „paleoichthyoložkih priloga", kojih je I dio obielodanjen u knj. LXXII „Rada". Za taj II dio upotriebi gradju, koju je dobio od više domaćih i stranih zavoda. Najbitniju čest ovoga diela čine akvitanske ribe i Zeus iz Triblja. Osim toga sadržaje i reviziju g. 1882. po piscu označenih rodova: proantigonia i metoponichthus iz Radoboja i Dolja, kojih su zastupnici srodni još živućemu rodu capros; a napokon pridodaje i njeka omanja ichtiožka opažanja. Isti je na dalje predao razpravu o aigialosauru, novom gušteru, iz neokomskih naslaga otoka Hvara, nadjenu u kamenari sela Vrbanja, kojega sličan lacertid, takodjer iz otoka Hvara, opisa već god. 1873 profesor dr. Kornhuber; nu onaj novo odkrit gušter razlikuje se oštro od svih do sada opisanih ostanaka tako, da je za nj uveden nov rod sa vršću aigialosaurus dalmaticus.

Profesor nautičke škole u Bakru *dr. Vladimir Varićak* doprinesao je „Prilog k teoriji Descartesova lista", u kojem promatra više geometrijskih mjesta, koja vode do sličnoga lista danomu; na dalje promatra krugove opisane stanovitim trojinami lista; a zamotaljka tih krugova je spirala; uz to opredieljuje zamotaljku koničnih polara točaka lista.

Spomenute razprave brojem 24. djelomice su s preostalimi od minule godine štampane u ovogodišnjih knjigah „Rada", na ime u CIII. CIV. CV. CVI. i CVII., ostatak pako prelazi na knjige, koje će se izdati godine 1892. — Oni manji historijski prilozi dolaze u knjigi XXV. „Starina", a Kolunićev rukopis bit će štampan u XII. knjizi „posebnih djela".

Ove godine izašla je na svjetlo XXIV knjiga „Starina“ s historijskom i literarnom gradjom, koju su prikupili i uredili: Eusebij Fermendžin, Radoslav Lopašić, Dr. Gjure Polívka, Dr. Fr. Rački i pokojni Ivan Kukuljević. Ovaj akademijski sbornik s raznolikom gradjom spada medju najobljubljenije u učenom svietu akademijske publikacije, te od godine do godine postaje zanimivijim.

Akademija je nadalje ove godine objelodanila još dva djela u historijskom području. Jedno je obširna studija akademika Tade Smičiklasa o oslobodjenju Slavonije od Turaka, koje je već u izvještaju prošle godine spomenuto; a drugo je knjiga XXII historijskih spomenika, koju je priredio za štampu akademik Šime Ljubić. Uz spomenutu monografiju Smičiklasovu izašli su kano druga čest odnoseći se na nju spomenici od god. 1640. do 1702. i zemljovid Slavonije u vrieme požarevačkoga mira. — Knjiga XXII historijskih spomenika ili knjiga X listina o odnošajih južnoga Slavenstva i mletačke republike obuhvaća kobno za balkanske zemlje razdobje od 1453. do 1469. godine, u kojem je i ostatak narodne i državne samostalnosti njihove utrnuo. U blizu 500 izprava ove knjige crtaju se potanko dogadjaji one dobe.

I ove godine nastavljalo se sabirati historijsku gradju za historijske spomenike, diplomatički codex i saborske spise; te se može akademija pohvaliti dobrim uspjehom. Jurve je priredjena gradja za knjigu III dubrovačkih spomenika, a priepise, koji su već gotovi bili, još jednom sravnao je s maticom u dubrovačkom arhivu, pak ih i popunio prof. J. Jelčić. Budući da je nakana akademije izdašne mletačke spomenike popuniti s dubrovačkimi, ovih je prikupljanje povjerila pohvaljenomu J. Jelčiću, koji imade za taj posao najbolju priliku,

pošto mu je povjereno uredjenje bogatoga arkiva bivše republike dubrovačke.

Naš mladi arheolog Dr. Luka Jelić, boraveći ciele godine u Rimu, produžio je povjerenu si radnju oko regesta u tajnom arkivu vatikanskom, pak je i sretno dovršio ju s XIII stoljećem, što prispodabljajući starija izdanja s maticami, što prepišući nepoznate izprave. — Tako se je nastavilo pod rukovodstvom akademika Tade Smičiklasa u dvorskom bečkom arkivu prepisivanje gradje za „acta diaetalia croatica“ XVI vieka, a već se je do sada toliko prikupilo, da će moći pristupiti k uredjivanju, čim se još njeki bliži manji arkivi, kano n. pr. ljubljanski, pretraže. Ova sbirka biti će za poviest hrvatskoga državnoga prava neprocienjivo važna.

Ovomu prikupljanju historijske gradje došao je u susret akademik Radoslav Lopašić, podastrvši akademiji za štampanje „Hrvatske listine“ (Acta croatica) do XVII stoljeća, kojimi će se Kukuljevićeva sbirka znatno popuniti.

Jednako se je akademija pobrinula da nezapne posao oko izdavanja historičko-pravnih spomenika, kojih je do sada četiri knjige objelodanila. Akademiku Šimi Ljubiću povjeri, da za štampu priredi statuta hrvatskih kvarnerskih otoka za dopunjak izdanoj jur četvrtoj knjizi; drugi će se opet pobrinuti za statuta obćina posavske Hrvatske. Napokon rado je akademija prihvatila ponudu Rade Lopašića, da će svoju sbirku starih urbara prirediti za izdanje, odkle će sinuti mnogo svjetla za razbistrenje njekadanjih podaničkih odnošaja u našoj zemlji.

Ovoliko je akademija ove godine privriedila u obradjivanju domaće poviesti.

Nastavljajući izdavanje starih hrvatskih pisaca, ove je godine trudom akademika Matije Valjavca na svjetlo

izašla XVIII knj. sadržavajuća „pjesni razlike“ Dinka Ranjine, kojim je urednik na kraju dodao i izvore iz grčkih i latinskih pjesnika. Izdanje je udešeno po prvom florentinskom god. 1563.

Glede sakupljanja folklorističné gradje, zaključeno je, da se na dogovorno ustanovljenoj podlozi sastavi potanka osnova i naputak o sabiranju u narodu te gradje, pak imade nade, da će to do skora biti, i da će se još tečajem dojduće godine ozbiljno pristupiti k poslu, a za predbježne izdatke uvršćena je u proračun primjerna svota.

Ove godine obratila je akademija svoju pažnju na staru hrvatsku kartografiju, za koju nije do sele kod nas ništa uradjeno, te je sabiranje gradje za nju povjerila akademiku dru. Petru Matkoviću.

Ove godine izašla je na svjetlo 12. svezka akademičkoga rječnika, uredjena akademikom Petrom Budmanom. Ovom se svezkom, koja obuhvaća rieči od „hudo“ do „isprekrajati“ svršava III. dio ili III. knjiga rječnika. — Kada se uzme na um, da su rieči od A. do I. zapremile 180 sitno u dva stupca tiskanih araka, pak da je za uredjenje i tiskanje ove ogromne gradje preko 10 godina trebalo, tada se shvaća ozbiljnost šaljive Miklošićeve želje toli za pokojnoga Daničića, koli i za svakoga njegova nasljednika, da na ime bude Matuzalem. — Medjutim, što se kod takova ogromna književna podhvata željeti ima, je to, da ide redovito svojim tokom, tada mu je i svršetak zajamčen. — Uz štampanje rječnika nastavljalo se i crpanje rieči i prikupljanje nove gradje, za koju su liepe prineske poslali D. Trstenjak i E. Hefele, za što budi im hvala!

Uz podpore pružene za sakupljanje historijske i jezične gradje mogla je akademija dati čednu novčanu

pripomoć akademiku dru. M. Kišpatiću za prirodoslovna iztraživanja u Dalmaciji, koja je on poduzeo ondje dobrim uspjehom minulih praznika. Kada bi akademija imala obilnija sredstva, još bi više podupirala znanstvena putovanja za sve struke, koje obradjuje, i to na velik uhar naše nauke; a to bi bio takodjer put za odgajanje strukovno obrazovanoga pomladka.

Uz ove uspjehe valja iztaknuti jednu neudaću. Prije dvie godine naime razpisala je akademija nagradu od 100 dukata za razpravu o etnografijskih odnošajih balkanskoga poluotoka od najstarijih vremena do turskoga osvojenja, koja se imala podnieti u srpnju t. g.; nu do toga vremena nije dobila ni jednoga rukopisa. Medjutim neće se akademija tim uplašiti, pak će na godinu razpisati novu natječajnu nagradu.

O dvih prosvjetnih zavodih akademije, na ime o knjižnici i galeriji, mogu se podati utješljive viesti, koje njihov postupni napredak potvrdjuju.

Knjižnica se je i ove godine umnožila i znanstvenimi djeli i rukopisi. Arhiv akademije, kako je poznato, obiljuje rukopisi i listinami, koje je ona dostala najviše kupnjom i darovi pojedinih dobrotvora. I ljetos nastojala je akademija, u koliko joj je novčana snaga dopustila, povećati ga, te je kupila od baštinika pok. Ivana Kukuljevića dva vrlo važna glagolska rukopisa pisana na papiru. Prvomu i starijemu jest naslov: „zakoni ili naredbe od izpovjedi“. Ovaj rukopis na ovećoj četvrtini broji 200 strana, sitno pisanih, napisa ga 1542 „pop Mihovil sin Antuna Burića v Polanah, kada bi podružnik s popom Mihovilom Glavičićem z Grižan“. U tom rukopisu osvrće se, što je za nas vrlo zanimivo, i na domaće naše sujevjerstvo i vračanje, i tim podaje on i

filologu i iztraživaocu kulturne naše poviesti mnogo zanimiva gradiva. — Drugi je rukopis takodjer glagolski, suvremen prvomu, te sadržaje u stihovih obširnu predstavu „Muke g. našega Isukarsta“. Nije žalibože nigdje ubilježeno, tko je sastavio to nabožno prikazivanje, nu važno je, što je ovo prva do sada poznata predstava muke Isusove, pisana glagolicom. — I s drugimi spisi obogatio se ljetos akademijski arkiv dosta znatno, i to opet darom presv. g. Ljudevita bar. Ožegovića, koj je iz ostavštine svoga pokojnoga otca Metela poklonio više svezaka i saborskih i drugih raznih pisama, počam od g. 1814—1835., koja se protežu na upravu naše domovine, te će danas sutra povjestnomu iztraživaocu ovoga razdobja od neprocienjene usluge biti. — Znano je, da si je akademija stavila zadaćom sabiranje podatakâ za tako zvano „ilirsko doba“. Ona ima doduše već sada priličnu takovu sbirku iz ostavštine Nikole Zdenčaja, ali se ista ove godine dosta popunila darom akademika Ivana Tkalčića. Ova je sbirka ostavština bistričkoga nekoč župnika i opata Iv. Krizmanića, koj za ilirsko doba mnogo je pismeno i ustmeno obćio sa onodobnimi prvaci, pa s toga sadržaje i privatnih pisama, izvještaja, itd. Jer se on poznatomu tadanjemu svećeničkomu pokretu na čelo stavio, imade tuj i spisa, koji se na to odnose, dapače, tu je pohranjen i izvornik sa podpisi glasovite one svećeničke skupštine stubičkoga kotara od 25. maja g. 1848. Sbirku ovu dobio je rečeni akademik, kao prijateljski dar, od pok. županijskoga sudca Vjekoslava Štauduara, komu pokojni opat bijaše rodjakom i kod koga je i sproveo zadnje dane svoga vieka. — Osim te sbirke darovao je pomenuti akademik jošte i sbirku izvornih parnica o progonu vještica, koju je sakupio, izpitujuć pitanje o progonu vještica u našoj

domovini, a ustupa ju akademiji tom željom, da ju ona s vremenom popuni.

I ove godine znatno se pomnožala akademijska knjižnica i to ne samo kupnjom znanstvenih djela i strukovnih časopisa, nu mnogo više djeli, koje dobiva ona u zamjenu za svoje publikacije sa mnogimi ne samo evropskimi već i prekoatlantskimi učenimi zavodi, kao takodjer i darom pojedinih dobrotvora, čijim troškom takova su djela il izdana bila, il darom samih pisaca, dà i oporučnimi zapisi. Ako se i imena takovih dobrotvora zahvalno spominju u akademijskom ljetopisu, to je ipak dužnost sjetiti se jih ovom svečanom sgodom, i to: zajedničko c. kr. fin. ministarstvo, koje ovoj akademiji od onih riedkih al velikim troškom izdanih iztisaka „Missale glagoliticum Hervoiae ducis Spalatensis“ poklonilo jedan exemplar. Ovim skupocienim djelom, akoprem nije izdan podpun misal, već samo studije o rukopisu, učinjene s gledišta paleografsko-filologičkoga i historičko-umjetničkog, koja nam odkrivaju i pisca toga prekrasnoga rukopisa, popa Butka; a silni inicijali i slike provedene bojami i pozlatom, dokazuje se, kako se početkom XV vieka u nas umjetnost gojila i cienila. — Zahvalno nam je takodjer spomenuti i preč. ostrogonski kaptol, koj je akademiji veledušno darovao svojim velikim troškom izdano znatno djelo: „A Garan-melleti szent Benedeki apátság“, gdje se na obširno crta osnutak i razvitak te opatije, govori se o opatih i samostanskih posjedih, te se i sa architektonično-umjetničkoga gledišta opisuje samostan sa crkvom. — Budi takodjer izrečena hvala plemenitoj obitelji ugarskih grofova Karolya, koja se liepim darom od četiri debela svezka: „Codex diplomaticus comitum Karoly de Nagy-Karoly“ sjetila ove akademije. U ovih

svezcih nalaze se tiskane sve znatnije izprave ove slavne obitelji od g. 1253—1700. — Od domaćih dobrotvora spomenuti nam je: visoko predsjedničtvo sabora kralj. Dalm., Hrv. i Slav., koje je priposlalo u četiri svezka stenografičke zapiske saborske od g. 1888—1892. — Napokon sjetiti se treba i pok. c. kr. četnika Eugena Opačića, umrla u sv. Kuzmi, u hrv. primorju, koj je oporučno ostavio našoj knjižnici kritična i veleliepa izdanja Didotove knjižare znamenitih franceskih klasika, kao: Voltaira, Lesage-a, Viktora Huga itd.

Knjižnica bijaše osim praznika otvorena svaki dan, te su se njom služili ne samo domaći strukovnjaci, sveučilištni gradjani i mnogi prosvjetni zavodi u zemlji, kojim je akademija potrebne knjige za naučnu porabu odašiljala. I ove su godine u akademijskoj knjižnici dulje vremena boravili i proučavali njezino učevno blago i strani učenjaci, na ime: Rus M. Speranskij i Poljak Stanislav Ciszewski.

Što se nutarnjega uredjenja same knjižnice tiče, njezine su knjige doduše sve popisane i označene, ali je knjižničar i ove godine nastavljao nov popis, a tim i novo njezino uredjivanje, te će tečajem ove akademijske godine jedna knjižnična dvorana sva na novo i popisana i uredjena biti; a to popisivanje tako je udešeno, da se i uz taj posao knjižnica upotrebljavati može.

Štrosmajerova galerija dobila je ove godine od samoga utemeljitelja svoga na dar prekrasnu sliku „mlade patričanke“ od darovitoga umjetnika Vlaha Bukovca, rodom iz Cavtata, koja je u parižkom Salonu nagradjena bila; — a kupila je od naših slikara o. Celestina Medovića liepu sliku prikazujuću sv. Franju asijskoga u molitvi, i od Osiečana F. Arona sliku, prikazujuću

slavonsku djevojku sliepu, ocem u crkvu vodjenu, takodjer nagradjenu u Monakovu. Tim je počela akademija izvoditi svoju nakanu, da prema čednim sredstvom nabavlja galeriji dostojne umotvorine domaćih umjetnika; čim će pako s jedne strane podupirati domaću umjetnost, a s druge dati joj zaklon u domaćem hramu. — Slika reprodukcija povećala se darom profesora L. Raaba u Monakovu, mjedorezom na ime čuvene slike Pavla iz Verone „Svatba u Kani", pak množinom krasnih svjetlopisa, koje joj pokojni Nikola Nikolić oporukom ostavi, a baštinici već izručili. Svm ovim dobrotvorom budi najiskrenija i toplija hvala!

Pošto je prvo izdanje popisa naše galerije razpačano bilo, to je ove godine drugo, posve preradjeno i povećano, obielodanjeno. Po tom popisu imade u galeriji 306 brojeva umjetnina, a s one tri nove, 309 neračunajući mjedoreze i druge vrsti reprodukcija, koje nisu još izložene.

Posjet galerije, osobito u vrieme izložbe, bijaše vanredno velik, tako, da je do konca studenoga samo upisanih posjetnika do 15.000 bilo. Malo tko od posjetnika naše izložbe nije ujedno i našu galeriju posjetio, a najugodniju ostavili su uspomenu braća iz Dalmacije, Istre, Slavonije i Česke, pak diveći se toli dragocjenome daru velikoga hrvatskoga dobrotvora, nisu se uzdržati mogli, da mu s mjesta svoje duboko štovanje žicom neizkažu.

Govoreći o galeriji, nemogu propustiti, da nespomenem dara Anke barunice Löwenthal rodjene Marojičić, portraita na ime veoma zaslužnoga počastnoga člana pok. Ivana Kukuljevića, koj je ona izradila i akademiji poklonila, za što joj se ova najučtivije zahvaljuje.

Zamjenu svojih izdanja proširila je akademija ove

godine stupiv u svezu s „Museo civico di storia naturale“ u Trstu.

Kada je ljetos svečano otvorena česka akademija znanosti, književnosti i umjetnosti, naša joj je i pismeno čestitala i dala se kod svečanosti zastupati po članu Vaclavu Tomku.

Broj se članova ove godine umanjio smrću dopisnika člana c. ruskoga pravoga tajnoga savjetnika i senatora Dra. Romualda Hubea, koji se prestavi u Varšavi dne 10. kolovoza 1890. godine; zatim smrću počastnoga člana Dra. Franje viteza Miklošića, koji je dne 7. ožujka t. g. preminuo u Beču, napokon smrću člana dopisnika umirovljenoga sveučilištnoga profesora i člana velikaške kuće ugarskoga sabora Dra. Gustava Wenzela, koji umrie 24. stud. u Pešti. — Ime Hubea slavno je poznato iztraživaocem slavenske pravne poviesti, za koju si je uz Macievskoga medju svojimi zemljaci stekao najvećih zasluga Radnju naše akademije pratio je bistrim okom, pa da se i točno upozna s njezinimi suradnici, navrnuo se je prije nekoliko godina u naš Zagreb. — Ime Miklošićevo dosta je spomenuti, a da se pred očima poreda onaj dugačak niz njegovih znanstvenih djela, kojimi je slavenskoj filologiji otvorio nove vidike i prokrčio nove staze. Slavni pokojnik ne samo se veselio svakomu napredku naše akademije, a osobito rječniku, nego je i njezina izdanja sa šest priloga obogatio. — Wenzel si je zasluga stekao za našu takodjer pravnu i političku poviest svojim izdanjem mljetskoga i lastovskoga statuta i mnogih hrvatskih izprava u diplomatičkom kodeksu arpadovske dobe. — Dočim će se na drugom mjestu iztaknuti zasluge ove trojice, budi mi dozvoljeno ovdje njihovoj uspomeni doviknuti „Slava“!

Ob imovnom stanju naše akademije čast mi je sliedeće u kratko izviestiti:

Akademijska glavnica iznosila je koncem godine ukupno 413.008 for. 72½ novč., te se je prema godini 1889. povećala sa 14.968 for. 46½ novč. — Taj znatan prirast potiče ponajviše od dobitka kod prodaje erdeljskih razteretnica, za tim od uglavničene petine čistoga prihoda akademijske zaklade, napokon od darova. Prihod pako iznosio je ukupno 19.581 for. 88 nč., u kojem je glavni iznos sa 15.797 for. 33 nč. od četirih petina rečene akademijske zaklade, ostatak pako od razprodanih knjiga i najamnine kuća. I ove godine pridodao je pr uzvišeni pokrovitelj običan svoj prinos od 1000 for. u pripomoć za izdavanje rječnika, za koji budi mu izrečena najdublja blagodarnost.

Akademija je do sada imala dvie kuće uz ovu, u kojoj je smještena, jednu na ime u Zagrebu, a jednu u Koprivnici. Od kolovoza postade s društvom sv. Jeronima suvlastnicom u polovici druge, odnosno treće, kuće u Zagrebu, a za to ima se zahvaliti rodoljubnoj darežljivosti pokojnoga bosiljevačkoga župnika Dragutina Hercega. Dočim će se glede ove kuće povesti razprava sa sveto-jerolimskim družtvom, glede onih drugih dviju kuća imam izviestiti, da je koprivničku, s kojom je težko upravljati mogla, netom prodala razmjerno povoljno; a uz vlaško-uličku, s kojom je povremeni teret skopčan, sagradila ljetos prama nadbiskupskom trgu novu dvokatnicu, koja će joj za uloženu gradjevnu glavnicu, kako se već sada pokazuje, donositi primjeren dobitak.

Napokon liepa glavnica leži akademiji u njezinih knjigah u skladištu, koje je ljetos iznovice popisala, a koje pridržuju svoju naučnu cienu, te će se i u buduće

tražiti, kako se kod starijih izdanja vidi, od kojih su njeka razprodana, a druga su u razmjerno malom broju iztisaka ostala.

Kada se sravni, da je akademija prihodom od ne punih 20.C00 for. izdala na svjetlo 12 knjiga, obuhvaćajućih do 200 tiskanih araka; i da je u sabiranje raznolike gradje trošila i naučne podhvate podupirala, tada će joj se priznati, da je s razmjerno malenimi sredstvi znatan uspjeh postigla. — Dao bog! te joj sile i na dalje rasle.

Napokon čast mi je izviestiti, da je akademija u glavnoj skupštini dne 7. prosinca popunila mjesto drugoga tajnika, izabrav za takova svoga pravoga člana Dra. Kostu kneza Vojnovića; nadalje, da je izabrala za članove dopisnike:

u razredu filosofičko-juridičkom: Dra. Gjuru Arnolda, ravnatelja kr. učiteljišta u Zagrebu i Milana Zoričića, ravnatelja kr. zemaljskoga statističkoga ureda.

u razredu matematičko-prirodoslovnom: Dra. C. Lepaige-a, sveučilištnoga profesora u Liégé-u u Belgiji i Dra. Dragutina Kramberger-Gorjanovića docenta na kr. sveučilištu Franje Josipa I i pristava narodnoga muzeja u Zagrebu.

III.

IZVOD IZ RAZPRAVE AKADEMIKA

DRA. T. MARETIĆA.

Napokon čitao je pravi član Dr. T. *Maretić* svoju razpravu: *Misli o umjetnom svjetskom jeziku.* Akademiku nije stalo ni do kakve propagande umjetnoga svjetskog jezika, već on samo hoće da pokaže, što se o toj stvari do sad

u svijetu uradilo, i da sama ideja takvoga jezika nije tlapnja, kako gdjekoji ljudi misle. U raspravi se govori o načinu i teškoćama izuma takvoga jezika, o njegovoj potrebi, o svrhama, u koju bi služio. Dalje prikazuje akademik dojakošnje projekte različnih izumitelja umjetnoga svjetskog jezika s „volapükom" I. M. Schleyera. On drži, da je do sad najbolji umjetni jezik „le nov latin", što ga je prošavše godine na osnovi latinskoga jezika složio Italijanac Danilo Rosa. To je po njegovu mnijenju najjednostavnija, najlakša i najumnija rješitba problema o umjetnom svjetskom jeziku. Ali hoće li svijet primiti taj ili u opće ikoji umjetni jezik, to se mora ostaviti odluci možda istom daleke budućnosti.

---

e) NEKROLOG.

ROMUALDO MIHAJLOVIĆ HUBE.

Na 28. jula po starom a 9. augusta po novom god. 1890 prestavi se u Varšavi u visokoj starosti od 87 godina Romualdo M. Hube, c. ruski senator, član državnoga savjeta, mnogih akademija a naše od 22. studenoga 1875 godine, kano i mnogih učenih društava.

Smatram se sretnim, što sam pokojnika lično poznavao i s njim dopisivao. Hube, rodom Poljak, služio Rusiji, zanimao se duševnim napredkom svih plemena velikoga Slavenstva. Nikada neću zaboraviti, kako je jednom, u svom povratku iz Italije, boraveći njekoliko dana kod nas u Zagrebu, propitkivao u svojoj plemenitoj znatiželjnosti o naših javnih odnošajih, kako ga je svaka i najmanja sitnica našega narodnoga života zanimala. A osobitom je ljubopitnosti pratio rad naše akademije, te je radosti svojoj na svaki napredak njezin dao odušak u svojih dopisih. Osobitu je pako obraćao pažnju na naše pravne spomenike i na iztraživanja u području pravne poviesti, te nije propuštao, da o tom šire učeno obćinstvo svojim putem obaviesti.

Sve ove okolnosti ponukaše me, da se sa ovo njekoliko rieči odužim uspomeni našega člana dopisnika Romualda Huboga.

Rod Hubov potiče iz zemlje Kališke, nakielskoga okružja, gdje je u Zlotovu Romualdov djed Jakov bio mjestnim sudcem. Romualdov otac Mihajlo († 1840), a sin Jakova i Tereze Brzuhalskove, najprije činovnik u

Poznanju, preseli se u Varšavu i tu oženi Marijanu Plonskovu. Iz toga braka rodi sę naš Romualdo Ivan Ferdinand u Varšavi dne 26. januara (7. februara) g. 1803. Učio je u Dreznu, Varšavi i Krakovu; svoje pravoslovne nauke na kraljevsko-aleksandrijskom varšavskom universitetu svrši god. 1821 sa stupnjem magistra a kašnje, pošto je javnu disputu obavio, bješe na 20. svibnja 1829 priznan za doktora prava. Još za naukovanja stupi u državnu službu, najprije (1819) kod generalne prokurature, onda (1821) kod redarstvenoga suda. Da se u pravničkih naucih usavrši, predje u kolovozu god. 1823 u Berlin, gdje je dvie godine probavio. Od učitelja, koje je ovdje slušao, a medju kojima takodjer Steffensa, Bockha i Rittera, dva su na nj ponajviše uplivala: Fridrih K. Savigny, profesor (iza g. 1810) rimskoga prava i vodja t. zv. historičke škole, te filosof G. V. F. Hegel, osnovač absolutnoga idealizma, koji je ne samo na nauku nego i na državu, crkvu i društven život silan upliv zadobio. Savigny je u Hubu probudio zanimanje za poviest prava, koje je on obratio osobito k poviesti slavenskoga a napose poljskoga prava. Hegel pako pokazivao na suvislost pojedinih narodnih prava s obćenitimi oblici života ljudskoga roda.

Vrativši se mladi Hube nakon dvie godine iz inostranstva, bijaše početkom školske godine 1825/6 namješten po odielu javne prosvjete, koje je predsjednikom bio Stanislav Grabowski, na kr. aleksandrovskom universitetu u Varšavi u juridičkom fakultetu, gdje je najprije predavao poviest rimskoga i njemačkoga a onda i francezkoga prava; god. 1828 zauze iza prof. K. Urmovskoga (4. okt. 1827) privremeno stolicu kaznenoga, uz koju god. 1829 bješe mu pojerena još stolica

kanoničkoga prava. Ove je stolice zapremao sve do g. 1832, koje je varšavski universitet uslied poljskoga ustanka dokinut bio.

U ovo razdobje (1825—1832) idu prvi književni trudovi Hubovi; a smjer je njihov naznačen obsegom onih pravoslovnih struka, kojimi se je na učiteljskoj stolici bavio; bijahu to rimsko i kazneno pravo. Već prve godine svoga učiteljevanja izda za svoje učenike: Ulpiani fragmenta (Varsaviae 1826), sliedeće pako: Gaii institutionum commentarii (Varsaviae 1827). Iza toga predje na obradjivanje pojedinih dielova kaznenoga prava, uviek s historijskoga stanovišta. Tako je u posebnom dielu protumačio po rimskom pravu zločin kradje (De furtis ex iure romano. Varsaviae 1828). Nu već je započeo osvrtati se u svojih radnjah ne samo na rimsko nego i na druga narodna prava, osobito na slovjenska; kano što očevidno biva u djelu „o zemście i pokorze podług praw polskich i czeskich“ (Warszawa 1829). A da uzmogne na historijskoj podlozi sigurno koracati stao je učiti davne spomenike i pravnu poviest; pak je resultat u jednom pravcu svojih studija priobćio u razpravi: „O dawnych pisarzach prava karnego w Polsce“ (Warszawa 1830). U Varšavi poče 1828 izlaziti juridički list (1828—30) pod naslovom: „Themis polska“; a Hube bijaše mu jedan od osnovača[1] i glavnih suradnika[2].

---

[1] U društvu bijahu: A. Heylman, K. A. Hofman, brat Romualdov Josip, J. Korytkowski, W. A. i J. Maciejowski, V. Majewski, J. Mędrzecki, J. Rudnicki, A. This, J. K. i T. Wotowski i C. Zaborowski. U prvoj i trećoj godini je „Themis“ izlazila u mjesečnih, u drugoj u dvomjesečnih svezcih.

[2] Od razprava spominjemo: „Wyklad zasad o usiławaniu występku, z zastosowaniem do kodexu karnego król. Pols.

Nuz ove manje radnje, medju koje valja uvrstiti i onu „o teoryach prawa kryminalnego“ (Warszawa 1828), izneo je Hube podjedno obsežniju pod naslovom: „Ogòlne zasady nauki prava karnego“, koje je I. dio god. 1830 obielodanio. Ova je radnja posve izvorna, te prava za ono doba pojava u juridičkoj ne samo slovjenskoj i poljskoj nego i u obćoj evropskoj literaturi. U tom djelu razmatra Hube u I. česti prestupke i kazne s gledišta filosofičkoga, historičkoga i dogmatičkoga; u drugoj česti prielazi na pojedinosti, a u trećoj razpravlja o primjeni kazne na prestupke.

Što je Hube, kako već prvi njegovi proizvodi svjedoče, u svojih juridičkih iztraživanjih, osobito u području kaznenoga prava, uzimao u obzir i pravo slovjensko, stajalo je u tiesnoj svezi s probudjenom u ono doba sviesti kod slovjenskih plemena i s nastojanjem oko naučnoga protumačenja i njihova života i njihove prošlosti. Stali se kod svih slovjenskih plemena učiti običaji, sakupljati i izdavati spomenici, zakoni, listine, ljetopisi, starine; pak na tom osnovu iztraživati davninu Slovjenstva, a takodjer prispodabljati osebine njihova domaćega i javnoga života s onimi srodnika njihovih. I medju Hubovimi zemljaci, medju Poljaci, stekli su si već donle za poznavanje Slovjenstva velikih zasluga gr. J. Ossolinski, gr. J. Potocki, Naruševič, Z. Chodakowski, Rakoviecki, Bandtke, Surowiecki, Lelewel, a u jezikoslovju B. Linde. Hubov stariji sudrug na varšavskom universitetu V. A. Maciejovski upravo onda

(Themis 1828)“, tumačenje čl. 219, 226 i 323 kaz. zak. polj. (ondje), onda čl. 227 i 154 (1829); „o stanie nauki prawa w naszych czasach“ (1828), „uwagi nad systematem kodeksu cywilnego francuskiego (1829), niektóre uwagi nad historyą nauki prawa (1830)“.

bavio se sastavljanjem velikoga djela, historije slavenskoga prava (1832—5). I u svojoj dakle domovini našao je mladi Hube dosta poticala i ponuka, da se zanimlje obradjivanjem slavenskoga a napose poljskoga prava. Kada je godine 1828 posjetio zlatni Prag, upozna se s českimi tadašnjimi slavisti i s českom knjigom, što se vidi takodjer u njegovu više spomenutom slideće godine obielodanjenom trudu o osveti i primirbi, te u obznani o starih zbornicih českoga prava, koja je u rečenom časopisu „Themidi poljskoj" (1829) svjetlo ugledala. Za ove je radnje Hube upotriebio V. Hankovo u rukopisu za tisak priredjeno izdanje prava česke zemlje. Opisuje u kratko knjigu Rozemberžku i tumač o njoj Andrije iz Dube itd.

Nu da uzmogne svoje iztraživanje osoviti na čvrst temelj, stade Hube proučavati izvore slovjenskoga prava, poimence izprave, statute, zakone. Donle nije bilo mnogo već izdanih pravnih spomenika: od ruskih bješe tek obielodanjena „Руская правда" (I. izd. 1767, II. 1786, III. 1792, IV. 1815, V. 1821), koju su netom izdali bili rečeni Rakowiecki s poljskim (1820—22) i Ewers (1826) s njemačkim prievodom; za tim sudebnici vel. kneza Joana Vasiljevića (1829) i cara Ivana Vasiljevića (1768 i 1819); od poljkih sudebnik kralja Kazimira za Litvu (1826), te statuta wislicensia et wartensia (1821—1824), od českih statuta ducis Ottonis, od južnoslovjenskih Dušanov zakon (1795, 1828). Ovi izvori, a još više izprave, bijahu raztrešene u raznih izdanjih. Još su poljski pravni spomenici u Bandtkoga (Jus polonicum 1821) i Lelevelovu (Historyczne pomniki 1824) izdanju bili najviše na okupu. Uz ove i druge izvore proučavao je Hube i neizdane, obrativ pažnju osobito na listine, te je poljske (1227—1418) počeo

sam god. 1829. u „Themidi" obielodanjivati, obećav, da će taj trudan posao nastaviti.

Crpeći iz slavenskih pravnih spomenika podatke za pravnu poviest nije se Hube na nje jedine ograničio, već se osvrtao i na srodne zapadne, kano što očevidno potvrdjuje spomenuto njegovo djelo o davnih piscih kaznenoga prava u Poljskoj; za tim razprava o pravu nasljedstva kod Rimljana, Germana i Slavena, koja je izašla u posljednjem svezku „Themide" (1830)[1]. A kako je duboko poznavao pravnu zapadno-evropsku nauku, svjedoče i razprave njegove u njemačkom strukovnom časopisu: „Jahrbücher für wissenschaftliche Kritik", kojega je suradnikom postao god. 1830.

Ukinućem varšavskoga universiteta obustavljeno je na njeko vrieme književno, nu za to nije prestalo naučno djelovanje jedva 30-godišnjega poljskoga učenjaka. Sada pače nasta za nj novo razdobje.

U Petrogradu držalo se, da su poljskomu ustanku god. 1830 djelomice krivi bili i nesavršeni zakoni. S toga odredjeno bješe posebno povjerenstvo za pregledanje i popravak tih zakona; a u to povjerenstvo bi naš Hube pozvan g. 1833. ujedno sa dvijema zemljacima: varšavskim državnim referandarom Ciprianom Zaborovskim (1799—1866) i Czichorskim, koji su obadva bili uvaženi pravnici.

Tiem nastaje za Huboga novi odsjek života. Dočim je do sada proučavao zapad, sada mu se otvori prigoda upoznati Rusiju; dočim je do sada izučavao teoriju pravnih nauka, sada mu se otvori polje, da njezina načela primjeni na zakone životu namienjene. Sudjelujući

[1] Prevedena na njemački (Hube: Geschichtliche Darstellung der Erbfolge der Slaven. 1836) i na ruski (1845).

u raznih odborih mogao se upoznati s ukupnim strojem državne vlasti. Sjedeći u središtu velike carevine, u koje obsegu živu razni narodi različita jezika i stupnja prosvjete, mogao je udovoljiti svojoj ljubopitnosti, da sabere gradju o njihovih pravnih običajih. Tako je Hube za sebe prepisao zbornike pravnih običaja sibirskih inorodaca, koji su se čuvali u II. odielu carske pridvorne kancelarije[1]. Uz to nadala mu se prigoda proučiti u bogatih petrogradskih arkivih i knjižnicah silnu ondje nagomilanu pravničku gradju.

Boravak dakle u Rusiji bijaše za Huboga od velikoga zamašaja; a imao je za nj još drugih posljedica. Kada su na ime god. 1840 osnovane na petrogradskom universitetu dvie stolice za predavanje prava obstojećega u kraljevini Poljskoj, bijaše jedna od njih, na ime za kazneno i upravno pravo, povjerena 1841 Hubomu, koji je još čitao o omiljelom si predmetu, poviesti prava. Čitajući o tom posljednjem predmetu (1843) razdielio je tečaj u dvie glavne česti, u prvoj od kojih govorio je o razvitku u obće evropejskoga zakonarstva, a napose kod slovjenskih naroda, u drugoj razlagao je napose o poljskih zakonih. Poviest poljskoga prava razdielio je u pet razdobja: u predkršćansko, piastovsko, jagelonsko, izborno novije (napoleonovo i rusko). U uvodu k svakomu razdobju ocrtao bi historijski značaj njegov i naveo pravne izvore.

Za svoga boravka u Petrogradu Hube je obielodanio u „tygodniku“ petrogradskom dvie razprave: „Statuta ziemi krakowskiej“ (1839) i „o jurisprudencyi“ (1844);

[1] Uz ostale rukopise kupi i ovaj priepis od Huboga god. 1874. juridički fakultet varšavskoga universiteta, pak ga god. 1876. obielodani prof. Samokvasov: „Сборникъ обычнаго права сибирскихъ инородцевъ“.

za tiem u „Kritische Zeitschrift für die Rechtswissenschaft und Gesetzgebung“ (1842) jednu njemačku: „Ueber die Zustände der neuen juristischen Litteratur in Russland“ (XIV, 87—94).

Nu ni taj put ne bijaše sudjeno Hubomu na učiteljskoj stolici dugo sjediti. U drugoj na ime polovici 40-ih godina bijaše dodieljen gr. Bludovu, izaslaniku ruske vlade u Rim u svrhu, da za uredjenje katoličke crkve u Rusiji ugovara konkordat sa sv. stolicom. Jedva je mogao pasti izbor na sposobnijega i dostojnijega. Kano katolik poznavao je sve prilike i potrebe ruskih katolika, kano učen pravnik i kanonista umio je potanko crkvene zakone. Nu i ovu je prigodu Hube uhvatio za nastavak svojih naučnih iztraživanja, koje je još god. 1830 za svoga polugodišnjega dopusta u Italiji započeo, dočim je s jedne strane pravne spomenike u rimskih i talijanskih knjižnicah proučavao, s druge trudio se potanko upoznati sa sredovječnimi vreli talijanskoga zakonarstva i s bogatom u tom pogledu talijanskom literaturom. I doista jedva imade medju Slaveni strukovnjaka, koji bi se mogao Hubomu u tom pogledu o bok staviti. On je i onom prilikom i kod svojih potonjih posjeta Italije sakupio u obilju, kano jedva tko drugi, pravne spomenike i pravoslovnu literaturu talijansku, što no sada čini, ako se ne varam, glavni ures sveučilištne biblioteke c. novoruskoga universiteta u Odesi. Razgovarajući s Hubom za boravka njegova u Zagrebu divio sam se njegovu podrobnomu poznavanju sredovječnih statuta talijanskih municipija i občina, te sam poželio, da ga u tom sliede naši izpitatelji pravne poviesti, koje se pravni spomenici tako tiesno na talijanske prislanjaju.

Možebit je tuj u Huboga, kada je opazio nepregledno more spomenika za poviest prava na zapadu, dozorila misao, da se u buduće ograniči na iztraživanje prava slovjenskoga, pače posebno poljskoga, a na zapadno osvrne, u koliko razjasnjenje prvoga nuždno zahtieva. Od sada bar opažamo one granice u njegovom dalnjem radu.

Bivši onim zvaničnim poslom zapremljen a sabiranjem naučne gradje zabavljen, nije se Hube njekoliko godina (1844—1852) pokazao na književnom poprištu. Tek god. 1852 pojavi se razpravom: „O najdawniejszych statutah synodalnych polskich“ (Bibl. warszaw. XLI, 111), u kojoj je prvi priobćio odredbe sieradzke sinode god. 1233. pod nadbiskupom Pelkom; za tiem razpravom: „Przyczynek do objaśnienia historyi statutu wiślickiego“ (Bibl. warz. XLIX, i u posebnom otisku). U ovoj razpravi nastavio je Hube svoja obširna, god. 1839. prekinuta, iztraživanja o statutih Kazimira velikoga, stojećih s visličkim u tiesnoj svezi. Kod toga iztraživanja poslužio se Hube uz statute po tekstu, koje je koncem XV. vieka njetko priredio za izdanje, još rukopisnom gradjom, imenito trima rukopisima c. biblioteke peterbužke, ujedno sa dva Stronczyńskova. Budući da su ovi zakoni bili jedini sustavni obći pravni zbornik za cielu Poljsku do njezine propasti, pitanja o njihovoj sudbini imala su ne samo teoretičku nego i praktičku važnost.

Sliedeće Hubovo djelo stajalo je u svezi s onim prvim od god. 1852; bijaše to: „Antiquissimae constitutiones synodales provinciae Gneznensis, maxima ex parte nunc primum e codicibus manu scriptis typis mandatae. Petropoli 1856“ (VIII, 1—222). U toj knjizi, posvećenoj papi Piju IX, obielodanjeni su statuti 12 poljskih sinoda izmedju 1236—1406 držanih. Slučajno je u isto doba

Helcel u svojem djelu: „Starodavni prawa polskiego pomniki“ (knj. I.) iznio na svjetlo takodjer one sinodalne konstitucije; nu statut legata Filipa, izdan god. 1279 u budimskoj sinodi, bijaše kod Huboga za 55 članaka podpuniji, koje je za tim Helcel u dodatku priobćio.

Promjene u ruskoj Poljskoj god. 1861 nisu ostale bez upliva na spoljašnji položaj učenoga Huboga. Poslije adrese, koju je varšavsko gradjanstvo dne 28. veljače podastrlo caru Aleksandru II, obeća ovaj promjene u vladavini, koje su ukazom od 27. ožujka odredjene: stvorena posebna vladna komisija s obćim ravnateljem markezom A. Wielopolskim na čelu, uzpostavljeno državno vieće, uvedena izborna gubernijska i mjestna uprava, školstvo poljski preustrojeno. I dalje se pošlo. Sliedeće godine (8. lipnja) imenovan je namjestnikom Poljske veliki knez Konstantin, a Wielopolski načelnikom gradjanske uprave te podpredsjednikom državnoga vieća. Povodom ove zamašne promjene bješe Hube u studenu 1861 god. iz Petrograda poslan u Varšavu, da zauzme u rečenoj komisiji predsjedničtvo odjela za crkvene i prosvjetne poslove.

U Poljskoj nastale su pod sjenom novih odnošaja dvie stranke: „biela“ (aristokratička), koja je mislila mirnim putem od Rusije zadobiti ustupke, i tim preporoditi davnu Poljsku; ona je svoje nazore izrazila u adresi predanoj predsjedniku gospodarskoga društva gr. A. Zamojskomu; i „crvena“ (demokratska), koja je sve samo od oružanoga odpora očekivala. Ova je već 17. listopada 1861 ustrojila narodni odbor, kojega su pododbori po cieloj zemlji sliedeće godine razšireni, a pokušaji na život velikoga kneza i Wielopolskoga podkopala zemljište „bieloj“ stranci. Hube nije se miešao u politiku,

nu prijatelj mirnoga razvoja, pristajaše po svojem osviedočenju uz onu prvu stranku; te kano što svi triezni zemljaci nije mogao dosta osuditi postupak „crvenjaka“, koji je napokon doveo do ustanka g. 1863, za Poljsku ubitačnoga. Kano predsjednik odjela za prosvjetu Hube je naumio bio preustrojiti poljsko školstvo; nu zapriečio ga ustanak u provedbi. Jednu je ipak ostavio uspomenu, a ta je glavna biblioteka u Varšavi, koju je kupom množine knjiga i rukopisa zemaljskim novcem znatno obogatio.

I u toj vrijućoj dobi i usried zvaničkoga zanimanja nije se Hube iznevjerio nauci. Radilo se o reformah u upravi i sudstvu, a imenito o novom za Poljsku izdanju kaznenoga zakona. To je Huboga, koji se, kako znamo, tim predmetom bavio od davna, ponukalo, da napiše „studiju o kaznenom zakonu god. 1818“ (Studia nad kodeksem karnym 1818 roku. Warszawa 1863). U šest glava govori o postanku toga zakonika, o sustavu kazna naprama prestupkom, i o odnošaju sudca naprama odredjivanju kazna. Svagdje osvrće se na dotične ustanove u raznih zemljah Europe[1]. A tim osvrtom dodje do uvjerenja, koje tuj izrazuje, da bi se mogao obćeeuropski kazneni zakonik sastaviti upućujući na srednji viek, kada je u većem dielu Evrope postojao jedan kazneni zakon, i na ogroman upliv francezkoga zakonarstva na sve evropske kaznene zakonike XIX. vieka.

Kada je podpuni preokret javnih odnošaja u Poljskoj riešio Huboga od svih, tako rekuć, dnevnih pitanja, vrati se opet na razna pitanja poviesti zapadno-evropskoga prava. Od davna su ga zanimali početci u zako-

---

[1] Drugi dio toga djela nije izašao uslied korjenito promienjenih u Poljskoj okolnosti.

narstvu naroda, koji su na razvalinah zapadne rimske carevine osnovali nove države. Rukopis sadržavajući saličko pravo, koji je Hube u Lipskom god. 1862 nabaviti dao za glavnu varšavsku biblioteku, dao mu je povod iztražiti i na svjetlo iznieti (Bibl. warszaw. 1863, svezak rujanski) svoje misli o postanku zbirke t. zv. sirmondskih formula i o odnošaju njihovu prama markulfovim formulam. Po njegovu tumačenju zbirka sirmondska nije u jedno vrieme postala, nego da su dvie prve česti postale bar u VI a treća tek koncem VIII vieka; pa da je za porabu turonske pokrajine u Franciji sastavljena. Ova razprava bijaše početak u nizu drugih o zakonarstvu zapadnih naroda na osvitku srednjega vieka. Novo kritičko izdanje burgundskoga prava od bonskoga profesora Blume-a god. 1863 izazva već g. 1865 studiju Huboga: „Prawo burgundzkie, historya jego powstania i ocenienie nowéj jego edicyi“ (Warszawa 1865)[1]. Hube se ne slaže s njemačkim učenjakom u pitanju o postanku toga prava; te razlaže, kako su pojedine njegove česti postale, a to na kraju zorno predočuje na tablici. Dvie godine kašnje obielodanio je Hube spomenuti važni rukopis varšavski u dva izdanja, poljskom: „Prawo salickie“ (Warszawa 1867) i francezkom: „La loi salique“ (Varsovie 1867) uz historijski predgovor, u kojem se obširno razlaže kritika teksta i razvoj prava saličkoga. Nu uvod nije istovjetan u oba izdanja, s toga se popunjuju. Ova je radnja učenoga Poljaka obratila pažnju na zapadu; a pošto joj se u njekih točkah prigovaralo, Hube je posljednjih

[1] U francezkom prievodu: Histoire de la formation de la loi Bourguignonne et appretiation de la derniere édition de cette loi. Paris 1867.

godina nakanio bio izdati novo djelo o postanku i razvitku salićkoga zakona[1]; koju mu je nakanu, koliko znadem, smrt osujetila. S timi radnjami o zapadno-evropskom pravu stoji u njekom savezu i trud: „Kodeks cywilny włoski z roku 1865“ (Warszawa 1866, francezki 1869), u kojem razlaže postupno ujedinjenje gradjanskoga prava u Italiji. U taj red studija spada takodjer god. 1864 izdani „Extrait du catalogue de la Bibliotheque du sénateur Hube“ (V partie), koj nije običan suhoparni popis, nego se upliću učene primjetbe o talijanskih statutih, kojih je množinu, kako već spomenusmo, Hube za sebe sabrao, češće boraveći i putujuci po apeninskom poluotoku.

Hube je imao nakanu s vremenom izdati sve znamenite spomenike slovjenskih zakonarstva. Na 20. rujna 1860 piše iz Beča našemu Kukuljeviću[2]: „Ima tomu više godina, što sam osnov postavio zbirci svih slovjenskih zakonarstva, koli stare toli nove dobe; pa sam bio sretan, da sam malo po malo sve što je znatnije nabavio. Moja zbirka nije još ipak podpuna, osobito glede dalmatinskih spomenika; jer velik njih dio nije još izdan a rukopisi čuvaju se ponajviše u sukromnim rukama. Da tu prazninu moje zbirke popunim, osmjelujem se na Vas, visoko cienjeni gospodine, obratiti jednom preponiznom molbom. Učinit ćete mi najveću uslugu, ako mi priobćite kratku obaviest o svih u rukopisu nalazećih se, Vam poznatih, starih dalmatinskih statutih. Osobito rado bi znao, od koje su dobe prvo-

---

[1] Dao je u Berlinu god. 1889 tiskati kano rukopis: „Uebersichts-Tafel zur Beleuchtung der Entstehungs- und Entwickelungs-Geschichte der lex salica“.

[2] Pismo priobći mi prijatelj T. Smičiklas iz zbirke listova, koju mu za porabu ustupi pokojnikova obitelj.

bitne jim redakcije, kada su obnovljeni i u kojem jeziku sastavljeni? Veoma dobro bi mi došla potanja obaviest o dubrovačkom statutu, kojega jedan priepis čuva se i u Vašoj bogatoj knjižnici. Popis glavnih rubrika podao bi priegled cieline. Budem li sretan ove obaviesti dobiti Vašim posredovanjem, odmah ću se uhvatiti posla, da izradim bibliografski priegled o slovjenskih zakonarstvih, pa da ga čim prije obielodanim. Osvjedočen sam, da će prvi pokus biti veoma nedostatan; nu i nepodpun početak može s vremenom dovesti do temeljitije i savršenije radnje“. Kako se je Hube, po svjedočanstvu toga lista, brinuo, da se čim podpunije upozna sa spomenici hrvatskoga i dalmatinskoga zakonarsva: tako je svuda tražio takove spomenike ostalih slovjenskih plemena, pa i onih, koja su mu više po strani bila, imenito Bugarske i Srbske. U Berlinu pregledao je rukopise njekada Vukove, te medju njimi proučio bugarski „nomokanon“, kojega ruske redakcije poznavao je od prije. God. 1867. boraveći u Beču i Pragu proučio je zbirku Šafaříkovih rukopisa, koja je u knjižnicu českoga narodnoga muzeja prešla; te se zaustavio osobito kod rukopisa sadržavajućega Dušanov zakonik i „цара Юстиніана законъ о записаніи“.

Nu dočim Hube nije dospio izdati zakonarskih spomenika slovjenskih, nije prestao proučavati jih. Osobito ga zanimalo pitanje o stranom uplivu, ponajpače o uplivu prava rimskoga i rimsko-bizantinskoga, na slovjensko zakonarstvo. Što je Savigny učinio svojom historijom rimskoga prava u srednjem vieku za zapadnu Evropu, to je Hube naumio bio učiniti za Slovjenstvo. Prvi pokus takove radnje dade u djelu „O znaczeniu prawa rzymskiego i rzymsko-byzantyńskiego u narodów słowiańskich“ (Warszawa 1868), koje je kod nas postalo

pristupno hrvatskim prievodom[1]. U uvodu crta u kratko razvoj državnoga i crkvenoga zakonarstva bizantinskoga, za tim iztiče njegov upliv kod slovjenskih plemena: Bugara, Srba, Rusa, Hrvata, Čeha i Poljaka, pripomenuv svagdje zakonske zbornike i dotičnu literaturu. U dodatku izneo je na svjetlo spomenuti „законь Юстиніана“ po staro-srbskom rukopisu uz grčki tekst. Ovo djelce imalo je ogromno značenje u nauci, koja si je njegove nazore većim dielom usvojila.

Iste god. 1868 obielodanio je Hube razpravu: „Wiadomość o sądach bożych, czyli ordaliach, w dawnéj Polsce“ (Bibliot. warszaw. 1868), za koju je crpao gradju ponajviše iz rukopisa grada Elbląga. To je liep prilog za jedan odsjek sredovječnoga kaznenoga prava poljskoga. Nu to bijaše samo odpadak djela, koje je Hube zasnovao. Mislio je na ime obraditi i postupice obielodaniti historiju kaznenoga prava svih slovjenskih naroda. Započe „Historyą prawa karnego ruskiego“, koja je u dvie česti izašla god. 1870 i 1872. Hube je skoro 30 godina sudjelovao kod zakonarske radnje ruske; te bijaše pozvan, da izradi nacrt poviesti kaznenoga zakonarstva ruskoga, što je i izveo već 1843 god. Svi oni putevi, kojim je posao kodifikatorni od 1839—1845 prošao, nacrtani su u ovom djelu. A malo je tko mogao tako duboko uroniti u razvoj ruskoga kaznenoga zakonarstva, kano što Hube, dočim su mu rješitbom cara Aleksandra II svi državni arkivi otvoreni bili.

---

[1] Preveo na moju ponuku J. Miškatović i obielodanio najprije u „N. Pozoru“, onda u posebnom otisku (Beč 1869). Prevedeno i na francezki: „Droit romain et gréco-byzantin chez les peuples slaves. Paris 1880“.

Nastavak historije prava kaznenoga nije izišao na svjetlo. Hube okrenuo se na druge radnje. U isto doba s II. češću historije kaznenoga prava ruskoga uz recensiju (Bibl. warz. 1872. kwieceń) diplom kodeksa tynieckoga, Kętrzynskim i Smolkom izdanoga, obielodani Hube „Pogląd na nowsze prawa historyi praw Slowian południowych“ (Warszawa 1872 iz Bibl. warsz.), koje nas osobito zanima, jer se nas tiče i jer svijedoči, kako je Hube pomnjivo pratio našu naučnu knjigu. Počimajući: Miklošićevimi „Monumenta serbica“ godine 1858 navodi Hube izprave, zakone, statute, odnoseće se na zakonarstvo južnih Sloviena, kano takodjer cielokupnu ovamo spadajuću literaturu. Ocienjuje osobito radnje naše akademije u tom području. Sliedećih dvaju godina priobći Hube dvie manje radnje, na ime: „Kilka aktów oryginalnych sądowych z wieku XIV—XV“ (Bibl. warsz. 1873) i „Statut Wartski Władysława Jagiełły“ (Bibl. warsz. 1874), na koji se statuta niezawska god. 1496 pozivaju.

Sliedeće godine iznese Hube prvi plod svoga na veliko osnovanoga truda: „Prawo polskie w wieku XIII“ (Warszawa 1875). To je prva knjiga historije poljskoga prava. Tek nakon šest godina sliedila je druga knjiga: „Prawo polskie w XIV vieku“, takodjer pod naslovom: „Ustawodawstvo Kazimierza wielkiego“ (Warszawa 1881), onda nakon pet godina druga čest ove knjige pod posebnim naslovom: Sądy, ich praktyka i stosunki prawne społeczeństwa w Polsce ku schyłkowi XIV wieku (Warszawa 1886). Podlogom prvoj knjizi služile su izprave, a za crkveno pravo spomenuta jur statuta gnježnenske sinode (1232, 1262); za II. knjigu mogao se već i statuti poslužiti, imenito vislickim i vielkopoljskim, te njihovimi preradbami i dopunjci. Prvu knjigu dieli u

II odjela, u kojih razpravlja o obćem pravu, o razredih poljskoga stanovničtva, o pravu obiteljskom, o pravu vlastničtva, o obvezah, o pravu kaznenom, o sudstvu i postupku sudbenom; u dodatku govori o knjizi sadržavajućoj pravne običaje u Poljskoj XIII vieka. U drugoj knjizi drži se u bitnosti istoga reda; nu tuj je imao priliku obširnije progovoriti o izvorih prava XIV v. na ime o statutih poljskih. Rabeći taj izvor obradio je pravo poljsko tako, da je stvarno razporedao ustanove najprije visličkoga, onda velikopoljskoga statuta, navodeći iz svakoga od njih ustanove ondje sadržane o razredih žiteljstva, o javnom poredku, o gradjanskom i kaznenom pravu, te o sudstvu. Na kraju razpravlja o odnošaju izmedju obiju glavnih statuta, pak i naprama običajnome pravu, a zaključuje s izdanjem tekstova, priredjenih po rukopisih[1]. I u drugoj česti druge knjige t. j. u knjizi o sudstvu XIV vieka sliedi Hube jednak sustav. Za izvor upotriebi sudske knjige, akta i formulare, pa mnoge od njih priobći po maticah u dodatku. Kašnje je Hube ovu zbirku izvora popunio djelom: „Zbior rot przysiąg sądowych“ (Warszawa 1888), uzetih iz sudbenih knjiga poznanskih, košćianskih, kaliskih, sieradzkih, piotrkovskih i dobrzišičkih od 1386—1411 god. Cielokupna zbirka obuhvaća do 1140 prisega, koje, jer većinom u poljskom jeziku, zanimive su takodjer s jezikoslovnoga gledišta[2].

U ova četiri svezka prikazao je Hube poviest poljskoga prava XIII i XIV vieka. Nastavak nije iznešen

---

[1] Ovaj dio izadje napose pod naslovom: „Statuta Kazimiri magni regis Poloniae e codicibus manuscriptis typis mandata“.

[2] S te strane objasnio jih prof. Brückner.

na svjetlo; nu za to je neprekidno što objasnjivao pojedine izvore prava, što nove na vidik iznosio, što obradjivao pojedine odsjeke, i tako pripravljao se na čvrstoj podlozi za izvadjanje na veliko zamišljene naučne osnove. Tako je razprava: „O datach nadawanych statutom Kazimierza wielkiego" (Bibl. warsz. 1877 i u posebnom otisku) bila samo predteča spomenute knjige „ustavodavstvo" toga poljskoga kralja. Na dalje razprava: „Wrożda, wrożba i pokora" (Ateneum 1884, III)", u kojoj se povratio k predmetu, jednom već prije pol vieka razpravljanom, jest takodjer odlomak kaznenoga prava, o kojem u poviesti poljskoga prava XIII i XIV vieka potanje govori. Med priloge historičke za poviest prava ubrajamo djelce: „Kośćioł parafialny stary i nowy, w Radomsku" (Warszawa 1876) sa 14 spomenika iz XV—XVIII vieka; na dalje „Przywilej żydowski Boleslawa i jego potwierdzenia" (Bibl. warsz. 1880, I), onda „Księgi ziemskie i grodzkie wieku XIV w Polsce" (Pojednaní kr. české společnosti nauk. V Praze 1884), dalje „Dwa rękopisy średniowiecznego zbioru praw kóscielnych, gnieżnieński i krakovski" (Bibl. warsz. 1885); napokon „Wyrok lwowski r. 1421" (Warszawa 1888).

Jedna od posljednjih na javnost iznesenih radnja neumornoga Huboga ticala se nas Jugoslavena, ocjena na ime crnogorskoga Bogišićem uredjenoga zakona (Ateneum 1889)[1]. U uvodu ove obširne ocjene iza kratke poviesti Crnogore daje pregled starijega zakonarstva, pak onda prielazi na ustanove ondješnjega običajnoga prava o vlastničtvu i odanle iztičućih obveza u svezi s javnim ustrojstvom i uredbom obitelji, na koje valjalo

[1] Ocjena je prevedena na ruski od J. J. Gonsiorovskoga: Р. М. Губе, законикъ Церногоріи. С.-Петерб. 1889.

je kodifikatoru obazirati se. Konačno izriče se sud, da nov crnogoski zakon zauzima „častno mjesto u redu suvremenih zakonarskih radnja; pače jih često nadkriljuje".

I tim svršuje se ovaj kratki pregled radnje našega čuvenoga člana dopisnika. Ove radnje obuhvaćaju dugo razdobje od 1826—1890 godine, dakle dugačak niz od blizu 64 godine. Pa kakove su to radnje! Kreću se u području nauke, koja je u slovjenskoj književnosti najslabije obradjena bila. Hubomu je valjalo i tražiti gradju i tu gradju redati, čistiti, sustavno učiti, pak obdjelanu na svjetlo iznositi. A koli dalek vidik pokazuju sve te mnogobrojne radnje! Pravnih uredaba nije Hube motrio s tiesnoga gledišta mjestnoga, već jim tražio dodirne točke u svietu slovjenskom, romanskom i germanskom, dobro znajući koli dubok je korjen ostavila u životu tih naroda davna zajednica njihova. U poznavanju prava tih naroda, njegova razvoja i uzajamnoga uticaja očituje se velik duh učenoga Poljaka. Uz to bijaše u svojih iztraživanjih posvema positivan, osnivajuć jih na izvorih i postavnih podatcih. Odavle tolike radnje njegove o izvorih prava i ocjene njihove. Obraćao je svoju pažnju na pravo gradjansko, kazneno i sudbeno; dočim ga državno manje zanimalo. Još je jedno, što iz svake stranice radnja njegovih proviruje, a to je ogromno poznavanje dotične literature. Za čudo, ne samo krupnija djela nego i najsitniji spisovi nisu mu izmakli, i to budi u kojoj književnosti. I trieznost njegova uma, i krotkoća njegove ćudi, i dobrostivost njegova srdca zrcali se u njegovih književnih plodovih. Nije se rado prepirao; izbjegavao zadjevicu; volio je bistro svoje nazore izložiti nedirajuć u one drugih.

10

Smrću Romualda Huboga nasta velika praznina u nauci slovjenskoga prava. Dao bog, te ga nova mlada sila skoro zamienila! Bezsmrtan njegov duh tomu će se najviše radovati[1].

F. R.

---

[1] Za taj nekrolog uz djela R. H. od kojih su mi glavna poznata bila, upotriebio sam životopise u „Ateneumu" (Warszawa 1890, wrziesén od St. L.), i profesora Th. Zigelja: Объ ученой дѣятельности Р. М. Губе (журналъ мин. нар. просв. С.-Петерб.)

2. KNJIŽEVNA RADNJA.

a) RAD.

Knjiga CIII. (razreda filol.-hist. i filoz.-jur. XXXII.).

Đemografski izvidi u Hrvatskoj. Od *dra. Fr. Vrbanića.* Str. 1.

O državnom ustrojstvu republike dubrovačke. Od *dra. K. Vojnovića.* Str. 24.

Današńi trpański dijalekat od *Mateja Milasa.* Str. 68.

Parnice proti vješticam u Hrvatskoj. Od *Ivana Tkalčića.* Str. 83.

Sadanje stanje gospodarske nauke. Od *dra. Bl. Lorkovića.* Str. 117.

O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji latinskoj s komparativnoga gledišta. Od *dra. M. Šrepela.* Str. 184.

O postanju latinskoga b-imperfekta i b-futura. Od *dra. M. Šrepela.* Str. 223.

Knjiga CIV. (razreda matematičko-prirodoslovnoga XI.)

Nekoji rezultati opažanja oblaka na kraljevskoj nautičkoj školi u Bakru. Na temelju opažanja A. Mohorovičića i A. M. Zuvičića sastavio *prof. A. Mohorovičić.* Str. 1.

O vitoperim plohama četvrtoga stupnja sa tri dvostruka pravca Od *dra. D. Segena.* Str. 87.

Klorotoidni škriljavac iz Psunja. Od *dra. M. Kišpatića.* Str. 100.

*

Knjiga CV. (razreda filol.-hist. i filoz.-jur. XXXIII.)

Knjiga CVI. (razreda matem.-prirodoslov. XII.)

Palaeoichthyoložki prilozi (Collectae palaeoichthyologicae) Dio II. Od *dra. Drag. Gorjanović-Krambergera.* Str. 59.
Prilog k teoriji cisoide. Od *dra. K. Zahradnika.* Str. 130.
Osmo izviešće potresnoga odbora za godinu 1890. Od *dra. Miše Kišpatića.* Str. 133.

Knjiga CVII. (razreda matem.-prirodoslov. XIII.)
Život i djela Gjura (Armena) Baglivia, Dubrovčanina, profesora anatomije i teoretične medicine na rimskom arhiliceju „Sapienzi". Od *dra. N. Selaka.* Str. 1.
Potresi u Hrvatskoj. I. Od *dra. M. Kišpatića.* Str. 81.
Najmanji ljudi. Od *dra. B. Šuleka.* Str. 165.
Nevid njekojih boja. Od *J. Torbara.* Str. 211.
Dr. Nikola Selak. Od *S. Brusine.* Str. 228.

b) STARINE.

Knjiga XXIV.

Listovi o izdanju glagolskih crkvenih knjiga i o drugih književnih poslovih u Hrvatskoj od god. 1620—1648. Priobćio *o. Eusebij Fermendžin.* Str. 1.
Novi prilozi za poviest urote bana Petra Zrinskoga i kneza Franje Krste Frankopana. Priobćio akademik *Radoslav Lopašić.* Str. 41.
A. Izprave tičuće se Fr. Frankulina. Str. 44.
B. Iztražni spisi s Fr. Ivanovićem. Str. 82.
C. Izprave tičuće se Fr. Bukovačkoga Str. 89.
D. Spisi tičući se Zrinskoga i Frankopana. Str. 95.
Opisi i izvodi iz nekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu. Priobćio *dr. Gj. Polivka.* (Svršetak.) Str. 113.
XII. Veronika — Marta. Str. 113.
XIII. Apokrifna priča o Jovu. Str. 135.
XIV. Jošte dvanaest snova cara Šahinšaha. Str. 155.

Izvodi za jugoslavensku poviest iz dnevnika Marina ml. Sanuda za god. 1526—1533. Priobćio *dr. Fr. Rački.* (**Nastavak** 1532.) Str. 161.

Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae saeculi XIII. Collegit et digessit *I. Kukuljević* (Continuatio 1240—8). Str. 204.

c) STARI PISCI HRVATSKI.

Knjiga XVIII.

PJESNI RAZLIKE DINKA RAŃINE.

PRIREDIO ZA ŠTAMPU M. VALJAVAC.

Rieč o Dinku Rańini i ńegovijem pjesmama hrvatskijem. Str. VII.

Mihu Menčetiću. Str. 1.

Početak od pjesni razlicijeh Dinka Rańine vlastelina dubrovačkoga. Str. 8. Kaže, za što je žestoka ńegova gospođa. Str. 17. Elegija, aliti tužba na ļubav. Str. 18. Elegija Luci Lukareviću. Str. 20. U veselje radosti ljuvene. Str. 35. Pastirske pjesni. Str. 36. Djevojka govori. Str. 38. Jednijem, koji ga siljahu, da ku god pjesan začne. Str. 39. Ovu pjesan ize iz spjevaoca Tibula. Str. 41. Ovdi pjesni slide u kojih se zlim žeńam ruga. Str. 42. Jednoj zloj ženi. Str. 43. Jednomu neprijateļu. Str. 43. Prijateļu jednomu koga zle žene rasipahu. Str. 44. Družini svojoj ki š ńime stahu. Str. 44. Gospodinu Franu Lukareviću. Str. 48. Jednomu zloćudu zlotvoru. Str. 56. Jednijem himbenijem prijateļom. Str. 57. Kaže laštvo prijateļa današńih. Str. 58. Jednomu neprijateļu. Str. 58. Jednomu zavidniku. Str. 59. Jednome ki pjesni Šiškove i Gorine osvojaše. Str. 60. Jednome, ki ništo ne učini, a tuđe sve huli. Jednomu skupu človiku. Str. 66. Ovu

pjesan iz Marcijala, u kojoj kaže, da se prijateļom darovi poklańat imaju. Str. 66. Kaže, kako čovjek pokoja ne ima na svitu. Str. 67. Umrlim u tugah razgovor daje. Str. 70. Svjetuje ļudi, da veoma ne smagnu za zlatom. Str. 71. Kaže, da suze nijesu lik tugami. Izeta iz Filemona grčkoga spjevaoca. Str. 71. Jednomu, koji se imanjem svojim slavļaše. Str. 72. Vrh sreće. Str. 73. Vrh sreće. Str. 74. U hvalu pastira, kih život jes boļi, nego svi ini životi od svjeta. Str. 75. Gospodinu Luci Sorkočeviću i Franu Lukareviću i Đorđu Bartoli milo pozdravljenje piše. Str. 78. Lovac u smrt psa svoga. Str. 79. Vrh lova jednoga. Str. 80. Jednomu, ki se ričima moći velike čińaše, a prikor na pokon veliku primi. Str. 81. Gospodinu Franu Lukareviću prijateļu svomu. Str. 82. Gospodinu Marku Rańini, prijateļu svomu. Gospodinu Ǵuhu Rańini, prijateļu svomu razgovor u smrt brata ńegova Dava. Str. 83 Gospodinu Maroju Mažibradiću. Str. 83. Rečenom gospodinu Maroju. Str. 84. Dinku Rańini Maroje Mažibradić odgovor čini. Ovu pjesan ize iz Moska, staroga spjevaoca grčkoga jezika. Str. 88. Pjesan ova kaže, da riječi božije u sebi nijesu protivne; izeta iz Pulča spjevaoca grčkoga. Str. 90. Nadgrobje Šišmunda Menčetića. Str. 91. Nadgrobje Ǵore Držića. Str. 94. Jednomu zavidniku. Str. 95. Gospodinu Simu Rańini, prijateļu svomu. Str. 96. Ptica poslana djevojci od mlaca. Str. 99. Na tuj pjesan djevojka mlacu odgovor da. Str. 99. Ovu pjesan učini jednijem zavidnikom, kažući im er nijesu dobri razumjet ńegova pisma i ńegove pjesni, a nego da ih hule. Str. 100. Jednomu tijeh zavidnika. Str. 100. Gospodinu Mihu Lukareviću. Str. 102. Jednomu, koga žene u rasap stavļahu. Str.

spoje Nike bratučede ńegove. Str. 198. U smrti iste gospođe Nike. Str. 205. U svoju nemoć. .Str. 207. Pjesni božanstvene. Str. 208. Kajanje. Str. 210. Umrlim govorenje. Str. 216. Ovu pjesan vrh krsta postavi. Str. 218. Umrlijem govorenje. Str. 219. Ovi pjesni učini pjesnem svim svojima ńim nauk dajući, kako će putovat. Str. 221. U istije pjesni. Str. 220. U odiljenje. Str. 221. Gospodinu Franu Lukareviću odgovor učini po skladu od riječi. Str. 223. Istomu gospodinu Lukareviću odgovor po istijeh riječeh. Str. 223. Gospodin Dinko Rańina, vlastelin dubrovački u hvalu pjesni Nikole Stjepka Naleškovića dubrovčanina. Str. 224. Gospodin Dinko Rańina vlastelin dubrovački, Nikoli Naleškoviću. Str. 224. Gospodinu poštovanomu Niku Naleškoviću. Str. 225. Izvori pjesama uzetijeh iz grčkoga i latinskoga jezika. Str. 238.

d) MONUMENTA

SPECTANTIA HISTORIAM SLAVORUM MERIDIONALIUM.

Vol. XXII. Listine o odnošajih izmedju južnoga slavenstva i mletačke republike. Sakupio i uredio *Šime Ljubić* knj. IX. od god. 1452—1469, s kazalom sadržaja te osoba i mjesta. Str. I—XXVI, 1—496.

e) POSEBNA DJELA.

Dvijestogodišnjica oslobodjenja Slavonije. II diela, knj. XI.
Prvi dio: Slavonija i druge Hrvatske zemlje pod Turskom i rat oslobodjenja. Str. 1—173.
Drugi dio: Spomenici o Slavoniji u XVII. vijeku. Str. I—VIII. 1—363.

Ljetopis. Sv. VI. (1891). Nekrolog: Romualdo Hube. Str. 127.

Akademijska galerija Strosmajerova. Drugo preradjeno izdanje. Str. I—VIII, 1—149.

A. Crtice iz poviesti slikarstva obzirom na našu galeriju: Sredovječno slikarstvo: a) bizantinsko; b) prieporod slikarstva u Italiji. Slikarstvo nove dobe: a) talijansko slikarstvo XV. stoljeća; b) staro germansko slikarstvo; c) talijansko slikarstvo XVI. vieka. Slikarstvo XVII. i XVIII. vieka: a) u Italiji; b) u ostalih zemljah. Mletačka škola. Slikarstvo naše dobe. Crteži, kartoni i miniature.

B. Slike i umjetnine: u arkadah, predsoblju, dvoranah I—VI.

3. KNJIŽEVNI RAD.

---

a) ČLANOVA.

Brusina Spiridion:
Dr. Nikola Selak. Rad CVII. str. 228.

Dvořak dr. **Vinko**:
Ob uzdržavanju titraja pomoću električke struje. Rad CVI. str. 1.

Fermendžin o. Eusebij:
Listovi o izdanju glagolskih crkvenih knjiga i o drugih književnih poslovih u Hrvatskoj, od god. 1620—1648. Starine knj. XXIV. str. 1.

Kišpatić dr. **M.**:
Klorotoidni škriljevac iz Psunja. Rad CIV. str. 100.
Šesto izviešće potresnoga odbora za god. 1888. Rad CIV. str. 143.
Sedmo izviešće odbora za g 1889. Rad CIV. str. 164.
Osmo izviešće potresnoga odbora za g. 1890 str. 133.
Potresi u Hrvatskoj I. Rad CVII. str. 81.

Kukuljević Ivan Sakcinski:
Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae saeculi XIII (Nastavak 1240—8). Starine knj. XXIV. str. 204.

Ljubić Šime:

Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Vol. XXII. Listine: o odnošajih izmedju južnoga Slavenstva i mletačke republike knj. X. od god. 1452—1469. s kazalom sadržaja te osoba i mjesta.

Lopašić Radoslav:

Novi prilozi za poviest urote bana Petra Zrinskoga i kneza Franje Krste Frankopana. Starine knj. XXIV. str. 41.:

A) Izprave tičuće se Fr. Frankulina str. 44.
B) Iztražni spisi s Fr. Ivanovićem str. 32.
C) Izprave tičuće se Fr. Bukovačkoga str. 89.
D) Spisi tičući se Zrinskoga i Frankopana str. 95.

Lorković dr. **Bl.:**

Sadanje stanje gospodarske nauke. Rad CIII. str. 117.

Matković dr. **Petar:**

Putovanja po Balkanskom poluotoku XVI. vieka: XI. Dva putopisa poljskih poslanstva u Carigrad: E. Otvinovskoga od god. 1557. i Andrije Taranovskoga, komornika od god. 1569. Rad CV. str. 142.

Književna obznana. Najstarija geografija Hrvatske. Rad CV. str. 239.

Rački dr. **Fr.:**

Nutarnje stanje Hrvatske prije XII. stoljeća. V. Imovni i gospodarstveni odnošaji. Rad CV. str. 202.

Izvodi za jugoslavensku poviest iz dnevnika Marina ml. Sanuda za god. 1526—1533. (Nastavak 1532). Starine knj. XXIV. str. 161.

Romualdo Hube. Nekrolog. Ljetopis VI, str. 127.

Smičiklas Tadija:

Dvijestogodišnjica oslobodjenja Slavonije. II diela. (Posebna djela, knj. XI). Prvi dio: Slavonija i druge Hrvatske zemlje pod Turskom i rat oslobodjenja str. 1—173. Drugi dio: Spomenici o Slavoniji u XVII. vijeku str. I—VIII. 1—363.

Šrepel dr. **Milivoj:**

O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji latinskoj s komparativnoga gledišta. Rad CIII. str. 184.

O postanju latinskoga *b* imperfekta i *b* futura. Od dra. M. Šrepela. Str. 223.

Šulek dr. **Bogoslav:**

Najmanji ljudi. Rad CVII. str. 165.

Tkalčić Ivan:

Parnice proti vješticam. Rad CIII. str. 83.

Torbar Josip:

Nevid njekojih boja. Rad CVII. str. 211.

Valavec Matija:

Prinos k naglasu u (novo-) slovenskom jeziku. Naglas u infinitivu i supinu. Rad CV. str. 49.

Stari pisci hrvatski knj. XVIII.

Pjesni razlike Dinka Ranjine. Uredio M. Valjavec.

Vojnović dr. **K.:**

Sudbeno ustrojstvo republike dubrovačke. Rad CV. str. 1.

Vrbanić dr. **Fr.:**

Demografski izvidi u Hrvatskoj. Rad CIII. str. 1.

Zahradnik dr. **K.:**

Vlastitost skupina sticišta na Descartesovu listu. Rad CIV. str. 115.

Prilog k teoriji strophoide. Rad CIV. str. 120.
Prilog k teoriji cisoide. Rad CVI. str. 130.

b) NEČLANOVA.

Gorjanović-Kramberger dr. **Dr.**:
Palaeoichthyoložki prilozi (Collectae palaeoichthyologicae). Dio II. Rad CVI. str. 59.

Milas Matej:
Današńi trpański dijalekat. Rad CIII. str. 68.

Mohorovičić A.:
Nekoji rezultati opažanja oblaka na kraljevskoj nautičkoj školi u Bakru. Rad CIV. str. 1.

Polivka dr. **Gjuro**:
Opisi i izvodi iz nekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu. (Svršetak.) Starine XXIV.
XII. Veronika-Marta. str. 113.
XIII. Apokrifna priča o Jovu. str. 135.
XIV. Jošte dvanaest snova cara Šahinšaha str. 155.

Segen dr. **David**:
O vitoperim plohama četvrtoga stupnja sa tri dvostruka pravca. Rad CIV. str. 87.

Selak dr. **Nikola**:
Život i djela Gjura (Armena) Baglivia, Dubrovčanina, profesora anatomije i teoretične medicine na rimskom arhiliceju „Sapienzi". Rad CVII, str. 1.

Varićak dr. **Vladimir**:
Prilog teoriji Descartesova lista. Rad CIV. str. 106.

VI.

KNJIŽNICA

I

GALERIJA SLIKA.

a) KNJIŽNICA.

OVE SE JE GODINE UMNOŽILA RUKOPISI I KNJIGAMI, KOJE SE OVDJE SA ZAHVALNOŠĆU NAVODE.

I.

RUKOPISI I LISTINE.

Darom presv. g. *Ljudevita bar. Ožegovića,* iz ostavštine njegova blago-pokojnoga otca bar. Metela Ožegovića više svezakah saborskih i raznih pisama, počam od god. 1814—1835.

Veleč. g. akad. Iv. Tkalčić. Veliki svezak pisama zasjecajućih u tako zvano „ilirsko doba" iz ostavštine preč. g. Iv. Krizmanića opata i župnika bistričkoga; a osim toga darovao isti gosp. i sbirku izvornih parnica proti vješticam.

Akademija kupila je iz ostavštine Iv. Kukuljevića dva glagolska rukopisa iz prve polovine XVI. vieka, jednomu je naslov: „Zakoni i naredbe od izpovidi" a drugomu: „Prikazanje muke g. našega Isukarsta".

II.

KNJIGE

a) KOJE JE JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA DOBILA OD POJEDINIH DOBROTVORA.

Iz ostavštine pok. c. kr. četnika *Eugena Opačića,* dobila je akademijska knjižnica njegovu književnu ostavštinu, u kojoj se nalaze medju ostalimi kritična i veleljepa izdanja francezkih klasika Didotove knjižare u Parizu.

Ostali se dobrotvori ovim redom zahvalno spominju:

Visoka zem. vlada za Bosnu i Hercegovinu. Missale glagoliticum Hervoiae ducis Spalatensis. Vindobone. 1891.

Prehistorička nalazišta s osobitim obzirom na Bosnu i Hercegovinu i one krajeve u Austro-Ugarskoj monarhiji. Napisao V. Radimsky. Sarajevo. 1891.

Predsjedničtvo sabora kralj. Hrv., Slav. i Dalm. Stenografički zapisnici sabora kralj. Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, petogodište 1888—1892. Sv. I.—IV. Zagreb. 1889/90.

Obitelj grofovah Karolyi. Codex diplomaticus comitum Karolyi de Nagy-Karoly. Vol. I—IV. Budapest. 1887.

Ostrogonski kaptol. Knauz Nandor. A Garan-melleti szent Benedeki apátsag. Budapest. 1890.

Gradsko poglavarstvo u Zemunu. Monographie von Semlin und Umgebung. Von Ignac Soppron. Semlin. 1891.

Hrv. naravoslovno društvo. Glasnik hrvatskoga naravoslovnoga družtva. God. VI. br. 1—5. Zagreb. 1891.

Kirinčić Antun, župnik u Dobrinju. Ispravnik za erei, tumačen po popu Šimunu Budineu. Rim. 1635.

Dr. Maretić Tomislav. Volapük und meine Sprachwissenschaftliche Kombinatorik, von Prof. Bauer Juraj. Zagreb. 1887.

Svjetski jezik (Volapük). Napisao prof. Juraj Bauer. Zagreb. 1885.

Sprachwissenschaftliche Kombinatorik. Von Prof. Juraj Bauer. Zagreb. 1886.

Spelin. Eine Allsprache auf allgemeinen Grundlagen, von Prof. Bauer Georg. Agram. 1888.

Tkalčić Ivan. Nadpisi sredovječni i novovjeki u Hrvatskoj i Slavoniji. Sabrao Iv. Kukuljević. Zagreb. 1891.

N. N. Требевић први српски илустровани календар у Босни и Херцеговини. За год. 1891.

b) KNJIGE KOJE JE DOBILA NA DAR OD PISACA.

А. С. Б. Въ какомъ видѣ возможно и желательно сближенiе славянъ на почвѣ общаго языка?

Bogusławski Edward. Škice lito-windyjske. II. Teoryja nazwisk na awa.

Будиловић А. Къ предстоящему тысячелѣтно со дня смерти патрiарха Фотiя. Варшава. 1890.

Chadt Jan. Vliv hornin na vzrůst lesních dřevin. Pisek. 1889.

Lesní půdoznalství. Pisek. 1887.

Dr. Jakov Chiudina. Il monastero di sant' arcangelo. Zara. 1891.

Дучић Нићифор. Књижевни радови. Биоград. 1891.

Фаминцын Ал. С. Домрá и сродные ей музыкальные инструменты русскаго народа. С. Петербургъ. 1891.

Gasparini R. Prof. Prilog fauni dalmatinskih pauka. Spljet. 1891.

Геров Најден. Буквы ъ и ь въ старомъ церковнословянскомъ язикѣ. Пловдивъ. 1891.

Hórnik Michał. Biblijske stawizny staroho a nowoho zakonja. Budyšin. 1891.

Dr. Lazar Gyula. Az orosz birodalom történelme Temesvar. 1890/91. sv. 1—IV.

Lopašić Radoslav. Bihać i bihaćka krajina. Zagreb. 1890.

Mašić Stjepan c. i kr. satnik. Knjiga preko otca Radetzky-a. Beč. 1891.

Mencin Josip. Knjižnica za mladež. Sv. I—IV. Petrinja. 1891.

Милићевић М. Кнез Милош у причама. Београд. 1891.

Modestin Josip. Kritička potraživanja i pokušaj pragmatizovanja u području povjesti dubrovačke od 1205 do 1331. Zagreb. 1891.

Петрушевић А. С. Критико-историческія разсужденія о наддністрянском городѣ Галичѣ. Львовъ. 1888.

— Сводная галицко-русская лѣтопись съ 1600 по 1700 годѣ. Львовъ. 1874.

— Дополненія ко сводной галицко-русской Лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ. Львовъ. 1891.

Dr. Jiři Polivka. Drobné príspěvky literárně-historické. Prag. 1991.

Prusik Frant. Xav. Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Prag. 1891.

Velenovský I. Flora bulgarica. Pragae. 1891.

*

c) KNJIGE KOJE JE DOBILA ŠTO U ZAMJENU, ŠTO NA DAR OD RAZNIH UČENIH DRUŽTAVA I ZAVODA.

Beč. C. akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Classe. Band CXIII. Heft. 1. — Band CXIV. Heft. I. Wien. 1887. — Band CXV. Wien. 1888. — Band CXIX. Wien. 1889. — Band CXX. CXXI. CXXII. CXXIII. Wien. 1890. — Archiv für österreichische Geschichte. Band XLV. 1. 2. Hälfte. Band XLVI. 1. 2. Hälfte. XLVII. 1. Hälfte. Wien. 1890. — Fontes rerum austriacarum: Zweite Abtheilung: Diplomataria et Acta. XLV. Band. 1. 2. Hälfte. Wien. 1890. — Denkschriften der kais. Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Classe. XXXVII. Band. Wien. 1889. Band. XXXVIII. XXXIX. Wien. 1890.

Beč. C. centralna komisija za uzdržavanje historijskih spomenikah.

Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale. Band XVI. Heft. 4. Wien. 1890.

Beč. C. kr. geoložki zavod.

Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt. Nr. 14—18. 1890. Wien. 1890. Nr. 1—12. 1891. Wien. 1891. — Jahrbuch des k. k. geologischen Reichsanstalt. Jahrgang. 1890. XL. Band. III. u. IV. Heft. Wien 1891. — XLI. Band. I. Heft. Wien. 1891. — Ueber den Schädel eines fossilen Dipnoërs Ceratodus Sturii nov. spec. aus den Schichten der oberen Trias der Nordalpen, von Friedrich Teller. Vien. 1891.

Beč. C. kr. statistička komisija.

Oesterreichische Statistik. XXIV. Band. 4. Heft. Statistische Uebersicht der Verhältnisse der Oesterreichischen Strafanstalten und der Gerichts-Gefängnisse im Jahre 1886. Wien. 1890. — XXV. Band. 2. Heft. Statistik der Sparcassen für das Jahr 1888. Wien. 1890. — 3. Heft. Statistik der Unterrichts-Anstalten für das

Jahr 1888/89. Wien. 1891. — 4. Heft. Statistik der Banken für die Jahre 1888. und 1889. Wien. 1891. — XXVI. Band. 1. Heft. Bericht über die Erhebung der Handelswerthe und Haupt-Ergebnisse des auswärtigen Handels im Jahre 1889. Wien. 1891. — 2. Heft. Waaren-Einfuhr in das allgemeine österreichisch-ungarische Zollgebiet im Jahre 1889. Wien. 1891. — 3. Heft. Waaren Ausfuhr aus dem allgemeinen österreichisch-ungarischen Zollgebiete in Jahre 1889. Wien. 1891. — XXVII. Band. 1. Heft. Die Ergebnisse der Civilrechtspflege im Jahre 1887. Wien. 1891. — 2. Heft. Die Ergebnisse des Concursverfahrens im Jahre 1887. Wien. 1891. — 3. Heft. Die Ergebnisse der Strafrechtspflege im Jahre 1887. Wien 1891. — 4. Heft. Statistische Uebersicht der Verhältnisse der Oesterreichischen Strafanstalten und der Gerichts-Gefängnisse im Jahre 1887. Wien. 1891. — XXVIII. Band. 1. Heft. Bewegung der Bevölkerung im Jahre 1889. Wien. 1891. — XXIX. Band. 4. Heft. Waaren Durchfuhr im Jahre 1890. Wien. 1891.

Beč. Anthropoložko društvo.

Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. XX. Band. III. IV. Heft. Wien. 1890. — Band. XXI. Heft. I—III. Wien. 1891.

Beč. C. kr. geografsko društvo.

Mittheilungen der k. k. geographischen Gesellschaft in Wien. XXXIV. Band. Heft 1—12. Wien. 1891.

Beč. C. kr. vojni geografski zavod.

Mittheilungen des k. k. Militär geographischen Institutes. X. Band. Wien. 1891.

Beograd. Srpska kralj. akademija.

Глас: XXIII. Прилог теорији интегралења помоћу безконачних редова, од Дим. Нешића. Београд. 1890. XXIV. Село из дела „Народ и земља у старој српској држави“, од Ст. Новаковића. Београд. 1891. — XXV. Драмски назори од Мат. Бана. Београд. 1891. — XXVI. Артески бунар у Сомбору, од М. Петровића. Београд. 1891. — XXVII. О ароматичним

дитијокарбаматима, од С. М. Лозанића. Београд. 1890. — XXVIII. Степан Вукчић Косача Написао Љ. Јовановић. Београд. 1891. — XXIX. О терцијеру тимочке крајине. Од Дра. Св. Радовановића и П. Павловића. Београд. 1891.

Споменик: VII. Стогодишњица Вука Стеф. Караџића. Београд. 1890. — VIII. Српски народни везови од Вида Вулетића-Вукасовића. Београд. 1891. — IX. 1. Хрисовуља цара Стефана гробу мајке му краљице Теодоре. 2. Српске старине по Македонији; бележке с путовања архимандрита Антонина од г. 1865. 3. Бележке доктора Брауна из српских земаља од год. 1666 Београд. 1891. — XIV. Причање Петра Јокића о догађајима и људима из првог српског устанка. (1803—1813.) Записао М. Миличевић. Београд. 1891.

Beograd. Srpsko učeno društvo.

Гласник српскога ученог друштва. Књ. 72. Београд. 1891.

Преглед садржине 90-орих књига гласника српског ученог друштва. Приредио Јован Бошковић. Београд. 1891.

Beograd. Profesorsko društvo.

Наставник, лист професорскога друштва. Књ I. св. VI. Београд. 1890. — Књ. II. св. I. II. IV—VI. Веоград. 1891.

Beograd Arheološko društvo.

Старинар српског археолошког друштва. Година VII. Књ. 1—4. Београд. 1891.

Berlin. Kr. akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kön. preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Jahrg. 1890. Heft. XLI—LIII. Berlin. 1890. Jahrgang. 1891. Heft. I—XL. Berlin. 1891.

Bolonja. Akademija znanosti.

Memorie della r. accademia delle scienze dell' instituto di Bologna. Ser. IV. Tom. X. Bologna. 1889.

Bordeaux. Akademija liepih znanostih i umjetnostih.

Actes de l' académie nationale des sciences, belles-lettres et arts de Bordeaux. 3. Serie. — 49 et 50 années 1887—1888. Paris. 1888.

Brno. C. kr. moravsko-šlezko gospodarsko-prirodoslovno-historijsko družtvo.

Mittheilungen der k. k. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde in Brünn. LXX. Jahrgang. Brünn. 1890.

Brno. Matica Moravska.

Časopis matice moravské. Ročnik XV. seš. 1. 2. 3. 4. Brno. 1891.

Bruselj. Kr. belgijsko malakoložko družtvo.

Annales de la société royale malacologique de Belgique. Tome XXIV. (quatrième série, tome IV). Année 1889. Bruxelles. 1890. — *Procès-verbaux* des séances de la société royale malacologique de Belgique. Tome XIX. Année 1899. Bruxelles 1890.

Budimpešta. Magjarska akademija znanosti.

Gróf Zrínyi Miklós a költő és hadvezér hadtudományi munkái. Rónai Horváth Jenő. Budapest. 1891. — *Erdély* és az északkeleti háború levelek es okiratok Szilágyi Sándor. I. köt. Budapest. 1890. — *Votják* szótár; Irta Dr. Munkácsi Bernat. I. füz. Budapest. 1890. — *Magyar* tud. akadémiai Almanach MDCCCXCI. Budapest. 1891. — *Elhúnyt* tagjai fölött tartott emlékbeszédek. VI. köt. 11. sz. Emlékbeszéd Danielik János, felett Szvorényi Jozsef. Budapest. 1891. — 12. sz. Emlékbeszéd Apáthy Istvan, felett Matlekovich Sándor. Budapest. 1891. — 13. sz. Emlékbeszéd Rómer F. Floris, felett Hampel József. Budapest. 1891. — 14. sz. Emlékbeszéd Zsigmondy Vilmos, felett Pèch Antal. Budapest. 1891. — 15. sz. Emlékbeszéd Rónay János Jáczint, felett Por Antal. Budapest. 1891. — *Ertekezések* a társadalmi tudomanyok köréből. XI. kötet. 3. sz. Az athenei alkotmánytörtenelem korszakai. Schwarz Gyula. Budapest. 1891. — 4. sz. A rövidtartamú szabadság-

vesztés-büntetések s a föltételes elitélés. Tóth Lőrincz. Budapest. 1891. — *Értekezések* a természettudományok köréből. XX. köt. 4. sz. A hangáttétellel előidézett hangidomokról kifeszített rezgő hártyákon es űveglemezeken. Antolik Károly. Budapest. 1890. — XXI. köt. 1. sz. Vizsgálatok az izomrángás lefolyásának különbözö behatásokra beálló módosulatairól, a jendrássik összehúzódási elméletének alapján. Regéczy Nagy Imbre. Budapest. 1891. — 2. sz. Spektrálfotografiai tanulmányok. Gothard Jenő. Budapest. 1891. — *Értekezések* a történeti tudományok köréből. XIV. kötet. 10. sz. A magyar pogány sirleletek. Pulszky Ferencz. Budapest. 1891. — XV. köt. 1. sz. Tanulmányok a rómaiak daciai aranybányászatáról. Téglás Gábor. Budapest. 1891. — *Értekezések* a nyelv es széptudományok köréből. XV. köt. VII. sz. A magyar zene tudományos tárgyalása. Ponori Thewrewk Emil. Budapest. 1890. — VIII. sz. A hangsúli a szlav nyelvekben. Dr. Ásbóth Oszkártol. Budapest. 1891. — IX. sz. A nyelvujítás az idegenszerűségek. Simonyi Zsigmond. Budapest. 1891. — X. sz. Kisfaludy Károly „Mohácsa" görögül. Dr. Télfi Iván. Budapest. 1891. — *Értekezések* a mathematikai tudományok köréből. XIV. köt. 4. sz. A lánczhidak merevitő tartóinak grafikai elméletéről. Kherndl Antal. Budapest. 1890. — 5. sz. Együttesen lengő elemi mágnesek kölcsönös vonzásai és taszításal. Fröhlich Izidor. Budapest. 1891. — *Mathematikai* és természettudományi közlemények. XXIV. köt. IV. sz. Körmöczbánya és északnyugati vidékének kőzetei. Teschler György. Budapest. 1890. — V. sz. Ujabb barlangok az erdélyi érczhegység övéből es a Fejér-körös Hunyadmegyei volgyszakaszáról. Téglás Gábor. Budapest. 1891. — VI. sz. Ásványelemzések. Loczka Jozsef. Budapest. 1891. — VII. sz. Tanulmány az epeira cucurbitina Cl., E. alp'ca L. K. es E. inconspicua E. S. nevü fajokrol. Dr. Lendl Adolf. Budapest. 1891. — *Mathematikai* és természettudományi értesitő. IX. köt. 2—9. füz. Budapest. 1891. — *Archaeologiai* értesitő. X. köt. 5. sz. Budapest. 1890. — XI. köt. 1—4. sz. Budapest. 1891. — *Ungarische* Revue.

Eilfter Jahrgang. Heft. I.—X. Budapest. 1891. — *Hadtörténelmi* közlemények. IV. évfolyam 1—IV. sz. Budapest. 1891. — *Akadémiai* értesitő. 1891. füz. 13—22. Budapest. 1891. — *Nyelvtudományi* közlemények. XXII. köt. I. II. füz. Budapest. 1891. — *Irodalomtörténeti* közlemények. I. evfol. 1—3. füz. Budapest. 1891. — *Mathematische* und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn. Band VIII. Budapest. 1891. — *A magyar* nyelvjárások osztályozása és jellemzése. Irta Ballagia József. Budapest. 1891.

Budimpešta. Historijsko društvo.

Századok, a magyar tőrtenelmi társulat közlönye. XXV. évfolyam. 1—10. füzet. Budapest. 1891.

Budimpešta. Ugarsko geoložko društvo.

Földtani közlöny. XX. köt. 8—12. füz. Budapest. 1890. XXI.. köt. 1—3. füz. Budapest. 1891. — *A magyar* kir. főldtani intézet évkönyve. IX. köt. 3. füz. Egyneháný Radácson, Eperjes mellet gyüjtött foszil nö·vénymaradvány. Miczinski Kázmér. Budapest. 1891. — 4. füz. A Radacsi növényekről. Dr. Staub Moricz. Budapest. 1891. — 5. füz. A Szegedi két artézi kút. Halaváts Gyula. Budapest. 1891. — 6. füz. Az erdélyrészi bányászat rövid ismertetése. Weisz Tade Budapest. 1891. — *Jahresbericht* der k. ung. geologischen Anstalt für 1889. Budapest. 1891. — *A magyar* kir. földtani intézet évi jelentése 1890 rol. Budapest. 1891.

Bukarešt. Rumunjska akademija.

Nunta la Români. Studiu istorico etnografico comparativo de S. Fl. Marianu. Bucuresci. 1890. — *Analele* academiei Romane: a) Memoriile secțiunei sciintifice. Seria II. Tom. XI. Bucuresci. 1890. — b) Partea administrativa si desbaterile. Ser. II. Tom. XII. Bucuresci. 1890. — *Indice* alfabeticŭ alŭ cuprinsuluĭ volumelorŭ, XI. din Seria I. si I—X. din Ser. II. Bucuresci. 1890. — *Dictionarul* limbei istorice si poporane a Românilor. Tom. II. Fasc. III. Bucuresci. 1890. — *Documente* privitóre la istoria Românilor culese de Eu-

doxiu de Hurmuzaki. Vol. II. part. 2. an. 1451—1510. Bucuresci. 1891 — *Suplement* I. Vol. IV. an. 1802—1849. Bucuresci. 1891.

Christiania. Kr. sveučilište.

Forhandlinger i videnskabs-selskabet i Christiania aar 1889: *A. Blytt.* The probable cause of the displacement of beachl-ines. Christiania. 1889. — *Ebbe Hertzberg.* De gambe loves mynding. Christiania. 1889. — *Dr. Sophus Bugge.* Beiträge zur etymologischen Erläuterung der armenischen Sprache. Christiania. 1889. — *W. M. Scheyen.* Bidrag til Kundskaben om Norges Hemipter-og Orthopter-Fauna. Christiania. 1889. — *Dr. L. B. Stenersen.* Om et myntfund fra Imsland i Ryfylke. Christiania. 1889. — *Sophus Lie.* Ein Fundamentalsatz in der Theorie der unendlichen Gruppen. Christiania. 1889. — *G. O. Sars.* On some Freshwater Ostracoda and Copepoda. Christiania. 1889. — *G. O. Sars.* Om a small Collection of Freshwater Entomostraca. Christiania. 1889. — *F. C. Kiaer.* Professor Christen Smiths Dagbog paa Reisen til de Canariske øer i 1815. — *Chr. Kaurin.* Addenda et corrigenda ad enumerationem Bryinearum Dovrensium auctore N. C. Kindberg. Christiania. 1889. — *W. M. Scheyen.* Supplement til H. Siebk's enumeratio insectorum Norvegicorum. Fasc. IV. Diptera. Christiania. 1889. — *Dr. Yngvar Nielsen.* Diplomatiske Aktstykker vedkommende Norges Opgjer med Danmark. Christiania. 1890. — Oversigt over Videnskabs-selskabets Møder i 1889. Christiania. 1890. — *Oversigt* over Videnskabs-selskabets Møder i 1890. Christiania. 1891. — *Forhandlinger.* Oversigt af Norges Crustaceer med foreløbige Bemaerkninger over de nye eller mindre bekjendte Arter, af G. O. Sars. Christiania. 1890. — *Frullaniae* Madagascarienses praecipue e collectionibus Borgeni, auctore W. H. Pearson. Christiania. 1891. — *Til* kundskab om vor yngre jernalder, af Dr. Ingvald Undset. Christiania. 1890. — Om 6 for Norges Fauna nye Fugle, af Robert Collet. Christiania. 1890. — *Om* en af H. M. Kongen til det ethnografiske Musaeum skjaenket aegyptisk Mu-

mie af J. Lieblein. Christiania. 1890. — *Mere* til kundskab om vor yngre jernalder, af Dr. Ingvald Undset. Christiania. 1890. — *Geologiske* iagttagelser fra Trondhjems stift, af Hans Reusch. Christiania. 1891. — *Bemaerkninger* til Wallengrens tydning af Phalaena Noctua Obscura, Strøm, af G. Sandberg. Christiania. 1891. — *Tillaeg* til Viridarium Norvegicum af Dr. F. C. Schübeler. Kristiania. 1891. — *Briefe*, Abhandlungen und Predigten aus den zwei letzten Jahrhunderten des kirchlichen Alterthums und dem Anfang des Mittelalters. Von Dr. C. P. Caspari. Christiania. 1890. — *Dr. Sophus Bugge*. Etruskisch und Armenisch. Christiania. 1890. — *Dr. F. C. Schübeler*. Viridarium Norvegicum. Vol. III. Christiania. 1889.

Dorpat. Estničko učeno društvo.

Sitzungsberichte der gelehrten estnischen Gesellschaft zu Dorpat. 1890. Dorpat. 1891.

Frankfurt na Odri. Prirodoslovno društvo.

Monatliche Mittheilungen aus dem Gesammtgebiete der Naturwissenschaften. VIII. Jahrgang. Nr. 1–12. 1890/91. Frankfurt a. O. — *Helios*. IX. Jahrgang. Nr. 1—3. 1891. Frankfurt a. O. — *Societatum* litterae IV. Jahrgang. Nr. 1–3. 7—12. Frankfurt a. O. 1890. — V. Jahrgang. Nr. 1—4. Frankfurt. 1891.

Giessen. Universitetska biblioteka.

Programm: Ueber die Wirkungen des Silbers auf die Athmung und den Kreislaut. Von Dr. C. Gaehtgens. Giessen. 1890. — *Beck Karl*. Zur Verfassungsgeschichte des Rheinbunds. Mainz. 1890. — *Bremer Fritz*. Über lineare, homogene Differentialgleichungen mit doppeltperiodischen Koefficienten. Berlin. 1890. — *Crouch Henry C*. Ueber die neueren Antihydrotica in der Behandlung der Nachtschweisse der Phthisiker. Giessen. 1890. — *Emmerich Johannes*. Ein Fall von Stenose des Duodenum durch eine Cyste des Pankreas. Giessen. 1890. — *Fuhr Otto*. Ein Fall von Anasarca des Fötus als Geburtshinderniss. Giessen. 1891. — *Gerhard Franz*. Ueber

die Base $C_9 H_{12} N_2 O$ aus Epichlorhydrin und Phenylhydrazin. Berlin. 1891. — *Grein Friedrich.* Die Entwickelung der Zustände in Kirche und Schule zu Friedberg. I. D. W. während der Reformationszeit. Darmstadt. 1890. — *Hanau Ludwig.* Ueber congenitale Cystennieren. Giessen. 1890. — *Henrichs H.* Ueber die Behandlung des Diabetes mellitus mit Syzygium Jambulanum. Giessen 1891. — *Dr. Honigmann Georg.* Beiträge zur Kenntniss der Wirkung von Sauerstoffeinathmungen auf den Organismus. Berlin. 1891. — *Ikier Paul.* Die Rechtsverhältnisse des Sortimentsbuchhändlers. Berlin. 1890. — *Kratz Herman.* Der strafrechtliche Ehrbegriff und das passive Subjekt der Ehrverletzung. Giessen. 1891. — *Krause Georg.* Untersuchungen über die Magenthätigkeit bei Diabetes mellitus. Giessen. 1890. — *Lens P. C. Th.* Trepanation in einem Falle Jackson'scher Epilepsie. Giessen. 1891. — *Lenz Gustav.* Englisch Schools. Darmstadt. 1891. — *Made Philipp.* Phaenologische Beobachtungen über Blüte, Ernte und Intervall vom Winterroggen (Secale cereale hybernum). Mainz. 1890. — *Muth Peter.* Ueber ternäre Formen mit linearen Transformationen in sich selbst. Giessen. 1890. — *Nessling Conradus.* De seviris augustalibus. Gissae, 1891. — *Noack Ferdinandus.* Iliupersis. De Euripidis et Polygnoti quae ad Troiae excidium spectant fabulis. Gissae. 1890. — *Oehmen Franz.* Ueber den Nachweis der motorischen Störungen des Magens mittels Salol. Giessen. 1891. — *Osswald Karl.* Zur Kenntniss der Harnblasentumoren. Giessen. 1891. — *Preuschen Erwin.* Tertullians Schriften de paenitentia und de pudicitia mit Rücksicht auf die Buszdisziplin. Büdingen. 1890. — *Rullmann Fritz.* Zur Casuistik combinierter Klappenerkrankungen mit Bezugnahme auf Lageveränderung des Herzens. Giessen. 1891. — *Schneider Laurentius.* De sevirum augustalium muneribus et condicione publica. Gissae. 1891. — *Schnellbächer Karl.* Ueber den syntactischen Gebrauch des Conjunctius in den Chansons de Geste: Huon de Bordeaux, Amis et Amiles, Jourdains de Blaivies, Aliscans, Aiol et Mirabel und Garin

le Loherain. Darmstadt. 1891. — *Schwan Adolf.* Ueber Darmverschluss durch Gallensteine. Giesen. 1891. — *Dr. Seitz Adalbert.* Allgemeine Biologie der Schmetterlinge. I. Die geographische Verbreitung der Schmetterlinge und ihre Abhängigkeit von klimatischen Einflüssen. Jena. 1890. — *Völcker Karl.* Untersuchungen über das Intervall zwischen der Blüthe und Fruchtreife von „Aesculus Hippocastanum“ und „Lonicera tartarica“. Giessen. 1891. — *Wagner Hermann.* Beiträge zur Kenntniss des Santonins. Hamburg. 1891. — *Weckbacher Michael.* Zur Casuistick seltenerer Herzklappenfehler mit Bezugnahme auf das Verhalten der Ventrikel bei Stenose der Atrioventricularklappen. Giessen. 1890. — *Winckler Johannes.* Zur Casuistik combonierter Klappenerkrangungen. Giessen. 1891. — *Zilch Georg.* Der Gebrauch des französischen Pronomens in der 2. Hälfte des XVI. Jahrhunderts. Heppenheim. 1891. — Akademische Rede zur Feier des Stiftungsfestes: Einige Bemerkungen über den philologischen Unterricht, von *Dr. Adolf Philippi.* Giessen. 1890.

Görlitz. Gornjo-lužičko znanstveno društvo.

Neues Lausitzisches Magazin. LXVI. Band. 2 Heft. Görlitz. 1890.

Gradac. Štajersko historijsko društvo.

Mittheilungen des historischen Vereines für Steiermark. XXXVIII. Heft. Graz. 1890. — XXXIX. Heft. Graz 1891. — *Beiträge* zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen 23. Jahrgang. Graz. 1891.

Gradac. Štajersko prirodoslovno društvo.

Mittheilungen des Naturwissenschaftlichen Vereines für Steiermark. Jahrgang 1889. Heft 26. Graz. 1890. Heft. 27. Graz. 1891.

Halle. C. Leopoldo-Karlova akademija prirodoslovaca.

Nova acta der k. Leop.-Carol. Deutschen Akademie der Naturforscher. Band LIV. Nr. 4. 5: Systema Geometrarum zonae temporatioris septentrionalis. von C.

Freib. v. Gumppenberg. Halle 1890. — *Zincken* C F. Das Vorkommen der natürlichen Kohlenwasserstoff- und der anderen Erdgase. Halle 1890.

Hamburg. Prirodoslovno društvo.

Verhandlungen des Vereins für naturwissenschaftliche Unterhaltung. 1886—1890. VII. Band Hamburg. 1891.

Harkov. Carska universa.

Труды общества испытателей природы при имп. Харьковскомъ университетѣ. 1890. Томъ. XXIV. Харьковъ. 1891. — Томъ XXV. Харьковъ. 1891.

Hermannstadt. Sedmogradsko historijsko društvo.

Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde. Band XXIII. Heft. 2. 3. Hermannstadt. 1891.

Kassel. Prirodoslovno društvo.

XXXVI. und XXXVII. Bericht des Vereins für Naturkunde zu Kassel über die Vereinsjahre 1889/90. Kassel. 1891.

Kazan. C. universa.

Ученыя записки имп казанскаго университета. Годъ. LVIII. Кн. 1—5. Казань. 1891.

Kiev. C. Universa sv. Vladimira.

Университетскія извѣстия. Годъ. XXX. Nr. 10 do 12. Kiевъ. 1890. — Годъ XXXI Nr. 1—10. Kiевъ. 1891.

Krakov. Akademija znanosti.

Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń: a) wydziału matematyczno-przyrodniczego. Tom. XIX. XX. Krakow. 1889/90. — b) wydziału historyczno-filozoficznego. Tom. XXII. XXIII. XXIV. XXV. Krakow. 1888/91. c) wydziału filologicznego. Tom. XIII. XIV. XV. Krakow. 1889/91. — *Sprawozdanie* komisyi fizyjograficznej. Tom. XXII. XXIII. XXIV. XXV. XXVI. Krakov. 1888/91. — *Pamiętnik* akademii umiejetnosci w Krakowie: a) wydział matematyczno-przyrodniczy. Tom. XVI. XVII. XVIII. Krakov 1889/91. b) wydział filologiczni i histo-

ryczno-filosoficzny. Tom. VII. VIII. Krakow. 1889/91. *Zbiór* wiadomości do antropologii krajowej. Tom. XIII. XIV. Krakow. 1889/91. — *Starodawne* prawa polskiego pomniki. Tom. IX. Krakow. 1889. Tom. X. cz. I. Krakow. 1889. — *Acta historica* res gestas Poloniae illustrantia. Tom. XII. Krakow. 1890. — *Scriptores* rerum Polonicarum. Tom. XIII. XIV. Krakow. 1889. — *Archiwum* do dziejów literatury i oświaty w Polsce. Tom. VI. Krakow. 1890. — *Sprawozdanie* komisyi do badania historyi sztuki w Polsce. Tom. IV. zes. I—IV. Krakow. 1889. — *Monumenta* medii aevi historica. Tom. XII. Cracoviae 1891. — *Rozprawy* akademii umiejętności: a) wydział historyczno-filozoficzny. Seria II. Tom. I. II. Krakow. 1891. — b) matematyczno-przyrodniczi. Ser. II. Tom. I. Kraków. 1891. — *Sprawozdania* komisiji jezikowej. Tom. IV. Krakow. 1891. — *Biblijoteka* pisarzów polskich: Wita Korczewskiego rozmowy Polskie lacińskim jezykiem przeplatane. Wydal Jan Karlowicz. Krakow. 1889. — *Fortuny* i cnoty różność w historyi o niektórym młodzieńcu ukazana. Wydal Stanislaw. Ptaszycki. Krakow. 1889. — *Marcina Bielskiego* Satyry. Wydal dr. Wladyslaw Wislocki. Krakow. 1889. — *Marcina Kwiatkowskiego* ksiązeczki rozkoszne o poczciwem wychowaniu dziatek. Wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakow. 1889. — *Algoritmus*, to jest nauka liczby, polską rzeczą wydana przez Tomasza Kłosa. Wydal Dr. Maryjan Baraniecki. Krakow. 1889. — *Szymona Szymonowicza* Castus Joseph przekładania Stanisława Gosławskiego. Wydal Roman Sawiliński. Krakow. 1889. — *Mikołaja* Rěja żywot Józefa z pokolenia żydowskiego. Wydal Roman Sawiliński. Krakow. 1889. — *Porteus* abo odmieniec. Wydal Wladyslaw Wislocki. Krakow. 1890. — *Atlas* geologiczny Galicyi: Karte i Tekst do zeszytu I. i II. — Rocznik zarządu akademii umiejętności w Krakowie. Rok 1888. 1889. Krakow. 1889/90. — *Rozmowa* Polaka z Litwinem 1564. wydal Dr. Jozef Korzeniowski. Krakow. 1890. — *Jana Mrowińskiego* płoczywłosa stadło Małżeńskie 1561. wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakov. 1890. —

Krzysztofa Pussmana historyja barzo cudna o stworzeniu nieba i ziemi 1551. Wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakow. 1890. — *Jana Seklucyana* oeconomia albo gospodarstvo 1546. Wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakow. 1890. — *Teodora Zawackiego* memoriale oeconomicum 1616 Wydal Dr. Jozef Kostafiński. Krakow. 1891. *Henryka Korneliusza* Agryppy o šlachetności a zacności płci niewiešciej 1575. wydal Dr. Stanislaw Tomkowicz. Krakow. 1891. — *Historya* prawdziwa która się stała w Landzie mieśc'e niemieckiem 1568. Wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakow. 1891.

Lipsko. Kr. sasko učeno društvo.

Berichte über die Verhandlungen der kön. Sachsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. a) Mathematisch-physische Classe. 1890. Nr. I - IV. Leipzig 1890. — (1891). Nr. I.—II. Leipzig. 1891. — *Abhandlungen* der mathematisch-physischen Classe. Band XVI. Nr. III. Johannes Walther: Die Denudation in der Wüste und ihre geologische Bedeutung. Leipzig 1891. — Band. XVII. Nr. I. Wilhelm His. Die Entwickelung des menschlichen Rautenhirns vom Ende des ersten bis zum Beginn des dritten Monats. Leipzig. 1891. — Nr. II. W. Braune. O. Fischer. Die Bewegungen des Kniegeleks nach einer neuen Methode am lebenden Menschen gemessen. Leipzig. 1891. Nr. III. Reinhold Hahn. Mikrometrische Vermessung des Sternhaufens Σ 762, ausgeführt am zwölffüssigen Aequatoreal der Leipziger Sternwarte. Leipzig. 1891. Nr. IV. F. Mall. Das reticulirte Gewebe und seine Beziehungen zu den Bindegewebsfibrillen. Leipzig. 1891. — Nr. V. *Krehl L.* Beiträge zur Kenntniss der Füllung und Entleerung des Herzens. Leipzig. 1891. — *Berichte* über die Verhandlungen der kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. b) Philologisch-historische Classe. (1890). Nr. II. III. Leipzig. 1891—(1891). Nr. I. Leipzig. 1891. — *Abhandlungen* der philologisch-historischen Classe. Band XII. Nr. I. Causa Nicolai Winter. Ein Bagatel - process bei der Universität Leipzig um die Mitte des 15. Jahrhunderts, von Friedrich Zarncke. Leipzig. 1890.

Nr. II. Anzanische Inschriften und Vorarbeiten zu ihrer Entzifferung, von F. H. Weissbach. Leipzig. 1891. — Nr. III. Die Bildung der Nomina im Litauischen von August Leskien. Leipzig. 1891. — Band XIII. Nr. 1. Die erzählenden Zeitformen bei Polybios, von Friedrich Hultsch. Leipzig. 1891. Nr. II. Der liber glossarum, von Georg Goetz. Leipzig. 1891.

Ljubljana. Matica slovenska.

Letopis matice slovenske za leto 1891. Ljubljana. 1891. — *Zgodovina* Novega mesta. Sestavil Ivan Vrhovec. Ljubljana. 1891. — *Zabavna knjižnica* VI. zv. Pegam in Lambergar. Spisal dr. Fr. D. Ljubljana 1891.

Monakov. Kr. bavarska akademija znanosti.

Sitzungsberichte: a) der philosophisch-philologischen und historischen Classe. (1890). Heft. II. III. Band. II. Heft. I. II. München 1890. — b) der mathematisch-physikalischen Classe. (1890). Heft. I.—IV. München 1890. — *Grogorovius Ferdinand.* Die grossen Monarchien oder die Weltreiche in der Geschichte. (Festrede). München. 1890. — *Pettenkofer* Dr. Max. Rerum cognoscere causas. (Ansprache). München. 1890.

Moskva. Duhovna akademija.

Творенія святыхъ отцевъ въ русском переводѣ. 1890. Книжка 4. Москва. 1890—1891. Кн. III. Москва. 1891.

Moskva. C. prirodoslovno društvo.

Bulletin de la société impériale des naturalistes de Moscou. Année 1890. Nr. 2—4. Moscou. 1890. Année 1891. Nr. 1. Moscou. 1891. — *Meteorologische* Beobachtungen ausgeführt am meteorologischen Observatorium der landwirthschaftlichen Akademie bei Moskau. (Das Jahr 1890. 1. und 2. Hälfte). Moskau 1891.

Moskva. C. moskovsko obščestvo seoskoga gospodarstva.

Труды имп. московскаго общества сельскаго хозяйства. вып. XXVIII. XXIX. Москва. 1891.

Moskva. Matematičesko obščestvo.

Математическій сборникъ. Томъ XV. 3. 4. Москва. 1891. Томъ XVI. Москва 1891.

Napulj. Historijsko društvo.

Archivio storico per le province Napoletane. Anno XV. Fasc. IV. Napoli. 1890. — Anno XVI. Fast. I. II. III. Napoli 1891.

Novi sad. Matica srpska.

Летопис матице српске. Књ. 164. 165 Новисад. 1890. Књ. 166. 167. Новисад. 1891.

Odessa Novorossijski universitet.

Записки имп. новороссійскаго университета. Томъ LIII. LIV. LV. Одесса. 1890.

Pariz. Ministarstvo nastave.

Revue des travaux scientifiques. Tome IX. Nr. 3—12 Paris. 1889. Tome X. Nr. 1—12. Paris. 1890. — *Bulletin* du comité des travaux historiques et scientifiques: a) Section des sciences économiques et sociales Année 1889. Paris. 1890. — Année 1890. Nr. 1. Paris. 1890. b) Section d' histoire et philologie. Année 1889. Nr. 3. 4. Paris. 1889. Année 1890. Nr. 1—4. Paris 1890. — c) Section d' Archeologie. Année 1889. Nr. 2. 3. Paris. 1889. Année 1890. Nr. 1—3. Paris. 1890. — *Bulletin* des bibliotheques et des archives. Année 1889. Nr. 2. 3. Paris 1889. — *Mission* scientifique au Mexique et dans l' Amérique centrale. Recherches zoologiques. I. Partie. Anthropologie du Mexique. Paris. 1890. — III. Partie. Etudes sur les reptiles et les batraciens. Paris. 1890. — VII. Partie. Etudes sur les mollusques terrestres et fluviatiles. Tom. II. Paris. 1890.

Pariz Francezka akademija.

Comptes rendus hebdomadaires des séances de l' académie des sciences. Tome 85—109. Paris. 1878—1889.

Pariz. Francezka akademija „des inscriptions et belles-lettres".

Comptes rendus des séances de l' année 1890. Ser. IV. Tome XVIII. September—Decembre. Paris. 1890. Tome XIX. Janvier—Août. Paris. 1891.

Pariz. Francezko geoložko društvo.

Annuaire géologique universel revue de géologie et paléontologie. Année 1889. Tome VI. Paris. 1890.

Pariz. Redakcija „Revue de linguistique".

Revue de linguistique et de philologie comparée. Tome. XXIV. Nr. 2. 3. 4. Paris. 1881.

Petrograd. Carska akademija nauk.

Сборникъ отдѣления русскаго языка и словесности. Томъ. LI. С. Петербургъ. 1890. — *Записки* импер академіи наук. Т. LXI. 1 2. LXII. LXIII. кн. 1. 2. LXIV. кн. 1. С. Петербургъ. 1890/91. — *Bulletin* de l' academie impériale des sciences de St. Pétersbourg. — *Nouvelle* Serie I (XXXIII). — Nr. 4. St. Pétersbourg. 1891. — *Mémoires* de l' académie imp. des sciences de St. Pétersbourg. VII. Serie. Tome XXXVIII. Nr. 2. Bemerkungen über die Schildkrotensammlung im zoologischen Museum zu St. Petersburg. Von Dr. Alexander Strauch. St. Pétersbourg. 1890. — Nr. 3. Inductions-Inclinatorium neuer Construction und Bestimmung der absoluten Inclination mit demselben in Pawlowk, von H. Wild. St. Pétersbourg. 1891.

Petrograd. Carska universa.

Записки историко-филологическаго факултета имп. С. Петербургскаго университета. Часть I. С. Петербургъ. 1876. — Ч. III. С. Петербургъ 1878. — Ч. IV. С. Петербургъ. 1879. — Ч. V. С. Петербургъ. 1880. — Ч. VI. С Петербургъ. 1880. — Ч. VII. С. Петербургъ 1881. — Ч. IX. С. Петербургъ. 1881. — Ч. XVI. С Петербургъ. 1887. — Ч. XVII. С. Петербургъ. 1888. — Ч. XVIII. С. Петербургъ. 1888. — Ч. XIX. С. Петербургъ. 1888. — Ч. XX. С. Петербургъ. 1890. — Ч. XXIV. С. Петербургъ. 1891.

*

Petrograd. C. geografičesko obščestvo.

Извѣстія имп. русскаго географическаго общества. Томъ. XXVII. 1891. вып. I—VI. С. Петербургъ. 1891. — Трудъі русской полярной стацiи на новой землѣ. 1882—1883. Часть I. С. Петербургъ 1891. *Живая* старина, периодическое изданiе отдѣления етнографiи имп. русс. географическаго общества. Вып. I—IV. С. Петербургъ. 1891.

Petrograd. Geoložki komitet.

Труды геологическаго комитета. Томъ V. Nr. 2. Общая геологическая карта Россiи, листъ 138. С. Петербургъ. 1890. Т. V. Nr. 1. Общая геологическая карта Россiи, листъ 57. С. Петербургъ. 1890. — Nr. 5 Каменноугольныя омложенiя подмосковнаго края. С. Петербургъ. 1890. — Т. VIII. Nr. 2. Аммониты нижняго Волжскаго яруса. С. Петербургъ 1890. — Т. X. Nr. 1. Вѣрненское землетрясенiе. С. Петербургъ 1890. — Извѣстiя геологическаго комитета. 1890. годъ 1890. Т. IX. Nr. 7. 8.

Petrograd. C. arheoložko obščestvo.

Inscriptiones antiquae orae septentrionalis Ponti Euxini graecae et latinae. vol. II Edidit Basilius Latyschew. Petropoli. 1891.

Poreč. Istarsko arheološko-historijsko društvo.

Atti e memorie della società istriana di archeologia e storia patria. Vol. VII. fasc. 1. 2. Parenzo 1891.

Poznanje. Towarzystwo przyjacioł nauk.

Roczniki towarzystva przyjacioł nauk Poznanskiego. Tom. XVI. Poznań. 1889. — Tom. XVII. zesz. 1. 2. Poznań. 1890. Tom. XVIII. zesz. 1. Poznań. 1891. — *Zapiski* archeologiczne Poznańskie. Rok. 1887/89. zesz. II—V. Poznań. 1887/90. — Posener archeologische Mittheilungen. 1887/88. Lieferung I—IV. Posen. 1887/88.

Prag. Zemaljski odbor kraljevine Česke.

Archiv česky čili staré písemné pamatky česke i moravske sebrané z archivů domácich i cizích. Redaktor: Josef Kalousék. Dil X. Prag. 1890.

Prag. Kr. česka společnost nauk.

Věstnik kral. česke společnosti náuk: a) třida filosoficko-historicko-jazykozpytná. Ročnik. 1890. Prag. 1891. — b) třida mathematicko-přirodovědecká. Ročnik. 1890. II. svazek. Prag. 1890. — *Jahresbericht* der kön. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften für das Jahr 1890. Prag. 1891.

Prag. Društvo českih matematika.

Casopis pro pěstováni mathematiky a fisiky. Ročnik XX. Č. IV. V. VI. Prag. 1891.

Prag. Uredničtvo pedagogičkoga lista „Krok".

Krok, časopis věnovaný veškerým potřěbám středního školstva. Ročnik. V. Prag. 1891.

Prag. Statistička komisija.

Sedmá a osmá výročni zprava městského fyzikatu o zdravotních poměrech kr. hlav. města Prahy za rok 1888/89. V Praze. 1891.

Rim. Kr. akademija dei Lincei.

Atti della reale accademia dei Lincei: Serie quarta. *Memorie* della classe di scienze fisiche, matematiche e naturali. Volume V. Roma. 1888. — *Memorie* della classe di scienze morali, storiche e filologiche. Volume II. III. IV. Roma. 1886—1887. Vol. V. Roma. 1888. Vol. VI. Roma. 1890. Vol. VIII. Roma. 1891. — *Rendiconti* Vol. VI. 2. semestre, fasc. 9—12. Roma. 1890. Volum. VII. 1. semestre. fasc. 1—12, 2. semestre 1—5. Roma. 1891.

Rim. Historičko-juridička akademija.

Studi e documenti di storia e diritto. Anno XI. fasc. IV. Roma. 1890. Anno XII. fasc. I—IV. Roma. 1891.

Rim. Vatikanska zvjezdara.

Pubblicazioni della specola Vaticana. Fasc. I. Roma 1891.

San Francisco. Akademija znanosti.

Occasional Papers of the California Academy of sciences: I. A Revision of the South American Nema-

tognathi or Cat-Fishes by Carl H. Eigenmann. San Francisco. 1890. — II. Land Birds of the Pacific District by Lyman Belding. San Francisco. 1890.

Sarajevo. Zemaljski muzej.

Glasnik zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini. God. 1891. Knj. I. II. III. Sarajevo. 1891.

Sarajevo. Uredničtvo Bosanske vile.

Bosanska vila, list za zabavu, pouku i književnost. God. II. (1887). III. (1888). IV. (1889). V. (1890). VI. (1891).

Spljet. Arheološko družtvo.

Bulletino di archeologia e storia dalmata. Anno XIV. Spalato. 1891.

Srjedec (Sofija). Bugarsko književno društvo.

Периодическо списание на блгарското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Година VII. Книжка XXXVI до XXXVIII. Срѣдецъ. 1891.

Triest. Prirodoslovni muzej.

Atti del museo civico di storia naturale di Trieste. Tom. VIII. Trieste. 1890.

Turin. Kr. akademija znanosti.

Atti della r. accademia delle scienze di Torino. Vol. XXVI. Disp. I—III. Torino. 1890/91. — *Osservazioni* meteorologiche fatte nell anno 1890. Torino. 1891.

Varšava. C. Universa.

Варшавскія университетскія извѣстія. Годъ. 1890. Nr. 5—9. Варшава. 1890. — Годъ. 1891. Nr. 1—5. Варшава. 1891.

Varšava. Redakcija časopisa Atenea.

Ateneum, pismo naukowe i literackie. Rok XVI. Nr. 1—10. Warszawa. 1891.

Varšava. Redakcija časopisa Visle.

Wisła miesięcznik gieograficzno-etnograficzny z licznemi ilustracjami. Tom. IV. zecz. 1—4. Warszawa. 1890. Tom. V. zesz. 1—4. Warszawa. 1891.

Varšava. Redakcija filologičkoga vjestnika.

Русскій филологическій вѣстникъ год. 1890. Nr. 4. Варшава. 1890. Годъ. 1891. Nr. 1—3. Варшава. 1891.

Venecija. Deputazione Veneta di storia patria.

Miscellanea. Vol. III. IV. V. VI. X. XI. Venezia. 1885—1890. — *La legazione* di Roma di Paolo Paruta (1592—1593). Tom. I. II. III. Venezia. 1887. — *Antiche* cronache Veronesi. Tom. I. Venezia. 1890. — *Statuti.* Vol. I. Venezia. 1886. — *Atti* della r. deputazione Veneta di storia patria. Anno I. II. III. Venezia. 1876 do 1878. — *Relazioni* della commissione Veneziana per la topografia della Venezia: I. Da mestre ad Altino. II. Altino. Venezia. 1883. — *Da Altino* al Livenza. Venezia. 1883. — *Dal Livenza* al Tagliamento. Venezia. 1884. — *Dall' Ausa* alla Zellina. Venezia. 1885.

Venecija. Reale Instituto Veneto.

Atti del reale Instituto Veneto di scienze, lettere ed arti. (Tomo XXXVIII.) Serie settima. Tomo I. Dispensa 1—9. Venezia. 1886—90.

Voronež. Redakcija filologičeskih zapisakah.

Филологическія записки Годъ XXIX. вып. IV—VI. Воронеж. 1890. — Годъ. XXX. вып. I—III. Воронеж. 1891.

Washington. Učeni zavod „Smithsonian Institution“.

Annual report of the board of regents of the Smithsonian Institution. Year 1886. part. II. year 1887. part. I. II. Washington. 1889.

Zagreb. Predsjedničtvo sabora.

Stenografički zapisnici sabora kr. Hrvatske, Slavonije i Dalmacije (1887—1892). Svezak III. Zagreb. 1889. — *Prilozi* k stenografičkim zapisnikom sabora kr. Hrv., Slav. i Dalmacije (1887—1892). Sv. III. Zagreb. 1889.

Zagreb. Kr. statistički ured.

Viestnik kr. statističkoga ureda u Zagrebu. Knj. I. sv. 1. Zagreb. 1891.

Zagreb. Hrv.-slav. šumarsko društvo.

Šumarski list, organ hrv.-slav. šumarskoga društva. Tečaj XV. Zagreb. 1891.

Zagreb. Pravničko društvo.

Mjesečnik pravničkoga družtva u Zagrebu. Godina XVII. Zagreb. 1891.

Zagreb. Hrvat. arheoložko društvo.

Viestnik hrvatskoga arheologičkoga društva. Godina XIII. br. 1—4. Zagreb. 1891.

Zagreb. Književno društvo sv. Jeronima.

Danica. Koledar za g. 1892. Zagreb 1891. — *Pripoviesti* iz hrvatske poviesti. Napisao Vjek. Klaić. III. dio. Zagreb. 1891. Opis naše zemlje ili crte iz obćega zemljopisa. Sastavio Lovro Matagić. Zagreb. 1891. — *Naši* svakdašnji griesi. Napisao Ivan Filakovac. Zagreb. 1891.

Zagreb. Pedagogično-književni sbor.

Emil ili ob uzgoju. S franceskoga preveo Ivan Širola. Zagreb. 1889. — *Ružica* okićka. Pripovijeda Smiljan. Zagreb. 1890. — *Glava.* Preveo Petar Kuničić. Zagreb. 1889 — *Sielo* za zabavu i pouku. Složio Janko Tomić. Zagreb. 1889. — *Janješce.* Pripovijeda Smiljan. Zagreb. 1890.

d) ŠKOLSKI PROGRAMI ILI IZVJEŠĆA

za god. 1890-1891.

Kr. velike gimnazije u Zagrebu: Kritička potraživanja i pokušaj pragmatizovanja o području povjesti dubrovačke od 1205. do 1331. godine. Napisao Josip Modestin. Školske viesti

Kr. velika gimnazija u Zadru. Storia della Dalmazia dal 1797 al. 1814. (Parte sesta) Tulio Erber. — Notizie scolastiche.

Velike gimnazije u Sarajevu. Goetheovi politički nazori. Napisao Dragan Kudlich. — Školske vijesti.

Kr. velike gimnazije na Rieci. Pabirci po davnijoj hrvatskoj povjesti. Od A. Viraga. Školske viesti.

Српске велике гимназије Карловачке. Првих сто година српске велике гимназије карловачке од С. Лазића. Школске вести.

Kr. velike gimnazije u Požegi. Nješto o arktičnoj zoni. Piše prof. Vjekoslav Host. — Metereologijska postaja na kr. velikoj gimnaziji u Požegi. Priobćuje prof. Oton Kučera. Školske viesti.

Kr. velike realke i spojene š njom više trgovačke škole u Zagrebu. O zajmovih, amortizaciji, zajmovnom tečaju i paritetu zajmovnih ponuda. Napisao Drag. pl. Šram. Školske viesti.

C. kr. velike realke u Splitu. Prof. Gjuro Kolombatović: Glamoči Spljetskog pomorskog okružja u Dalmaciji. — Prof. R. Gasperini. Prilog Fauni dalmatinskih pauka. Tenthredinidum species nova. — Macrophya dalmatina. Školske viesti.

C. kr. nautične škole u Dubrovniku. Il mediterraneo. L. Klaić. — Notizie scolastiche.

Kr. male realne gimnazije u Senju. Gornje čeljusti dvokrilaca. Napisao Aug. dr. Langhoffer. Školske viesti.

Kr. mužke učiteljske škole i vježbaonice u Zagrebu. Dvije, tri o crtanju. Napisao Milan Rogulja. Školske viesti.

Glavni izvještaj o gospodarstvu, obrtu, trgovini i prometu u okružju senjske trgovačko-obrtničke komore za god. 1890. Senj. 1891.

---

b) STROSMAJEROVA AKADEMIJSKA GALERIJA SLIKA

umnožila se je ove godine:

a) Darom:

Preuzv. pokrovitelj *J. J. Strosmajer* pokloni V. Bukovca sliku „Mlada patričanka“.

Nikola Nikolić ostavi prieko stotine svjetlopisa starih umjetnina, gradova, predjela, prodorina, za tim njekoliko mjedoreza i kamenotisa.

b) Kupnjom:

Slika o. Celestina Medovića: Sv. Franjo asiski.

Slika T. Arona: Sliepa Slavonka u crkvi.

VII.

DRUŽTVA I ZAVODI

KOJIM AKADEMIJA SVOJE PUBLIKACIJE ŠALJE.

Bakar: Kr. pomorska škola.

Beč: Seminar za slavenske jezike na c. universitetu.
Akademija znanosti (Kaiserliche Akademie der Wissenschaften).
K. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung d. Baudenkmale.
K. k. Geologische Reichsanstalt.
K. k. Statistische Central-Commission.
K. k. Anthropologische Gesellschaft.
K. k. Geographische Gesellschaft.
Biblioteka Njegova c. i kr. apost. Veličanstva.

Berlin: Akademija znanosti (Kön. preussische Akademie der Wissenschaften).

Biograd: Kr. srpska akademija.
Srpsko učeno družtvo.
Srpsko arheoložko družtvo.
Srpsko lekarsko družtvo.

Bologna: Accademia delle lettere e scienze.

Bordeaux: Academie national des sciences, belles lettres et arts.

Brno: Moravsko družtvo za poznavanje zemlje (K. k. mährisch-schlesische Gesellschaft für Landeskunde).
Matice Moravska.

Bruxelles: Musée du naturalistes.
Malakoložko družtvo (Societé Malacologique de Belgique).

Budimpešta: Magyar tudományos akademia.
Magyar történelmi társulat.
Magyar földtani intézet.
Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn.

Budišin (Bautzen): Matica srpska.
Bukurešt: Rumunjska akademija (Academia romana).
Cetinje: Čitaonica.
Gimnazija.
Christiania: Sveučilište.
Černovice: C. kr. sveučilište.
Dubrovnik: C. kr. veliki gimnazij.
Samostan male braće reda sv. Franje.
Učiteljište.
Fojnica: Samostan bosanskih Franjevaca.
Frankfurt na Odri: Naturwissenschaftlicher Verein.
Gospić: Kr. veliki gimnazij.
Gradac: Historischer Verein für Steiermark.
Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Halle: Kön. Leopold.-Carol. deutsche Akademie der Wissenschaften.
Hamburg: Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Harkov: Общество испитателей природи при имп. университетѣ.
Имп. университетъ.
Hermanstadt: Verein für Landeskunde.
Jaroslavlje: Демидовскій юридическій лицей.
Karlovac: Kr. realni gimnazij.
Karlovci: Velika gimnazija.
Kassel: Verein für Naturkunde.
Kijev: Имп. университетъ св. Владимира.
Кіевская духовная академія.
Общество естествоиспитателей.
Историческое общество Нестора Лѣтописца.
Kotor: C. kr. gimnazij.
Krakov: Akademia umiejętnośći.
Križevac: Kr. gospodarsko učilište.

Lipsko: K. sächsische Gesellschaft d. Wissenschaften.
Liège (Lüttich): R. societé des sciences.
Ljubljana: Matica slovenska.
Moskva: Имп. общество исторіи и древностей.
Имп. общество любителеи естествознанія, антропологіи и етнографіи.
Московское археологическое общесгво.
Московская духовная академія.
Общество сельскаго хозяйства.
Матиматическое общество.
Monakov (München): Kön. bayerische Akademie der Wissenschaften.
Napulj: Deputazione napolitana di storia patria.
Novisad: Matica srpska.
Srpska vel. gimnazija.
Odesa: Имп. одеское общество исторіи и древностей.
Имп. новороссійскій университетъ.
Osiek: Kr. vel. realka.
Kr. vel. gimnazij.
Pariz: Ministére de l' Instruction publique et des beaux-Arts.
Institut de France.
Societé mathematique de France.
Revue linguistique.
Comptoir geologique.
Petrograd: Имп. академія наукъ.
Геологическій комитетъ.
Имп. русское географическое общество.
Имп. русское археологическое общество.
Филологическое общество при императорскомъ университетѣ.
Имп.. археографская комисія.
Общество любителей древней писмености.

С.-Петерб. духовная академія.
Славянское благотворительное общество.
Русская старина.
Pisa: R. Università di scienze.
Plovdiv: Управленѣ на народното просвѣщенѣ на източна Румелія.
Poreč (Parenzo): Società Istriana di archeologia e storia patria.
Poznanje: Towarzystwo przyjaciół nauk.
Towarzystwo archeologiczne.
Požega: Kr. vel. gimnazij.
Prag: Kr. česká společnost nauk.
Muzej královstvi českého.
Jednota českých filologův.
Jednota českých matematikův.
Spolek českých chemikův.
Redakcija časopisa „Athaeneum“.
Redakcija časopisa „Krok“.
Rieka: Kr. vel. hrv. gimnazij.
Rim: Biblioteca vaticana.
Accademia de' Lincei.
Accademia di conferenze storico-giuridiche.
Specula vaticana.
Rio Janeiro: Museo Nacional de Rio de Janeiro.
Sarajevo: Realni gimnazij.
Senj: Kr. mali gimnazij.
Sinj: Gimnazij.
Sofija: Българското книжовно дружество.
Spljet: C. kr. vel. gimnazij.
Dalmatinski nar. muzej.
C. kr. velika realka.
Stettin: Gesellschaft für Pommersche Geschichte.
St. Francisco: The California Academy of Sciences.

TORONTO: The Canadian institut.
TRAVNIK: Veliki gimnazij.
TURIN: R. accademia delle lettere e scienze.
TRST: Museo civico di Storia naturale.
VARAŽDIN: Kr. veliki gimnazij.
VARŠAVA: Имп. университетъ.
Русскій филологическій вѣстникъ.
Časopis Atheneum.
VENEZIA (Mljetci): Reale Istituto Veneto di scienze, lettere ed arti.
Deputazione Veneta di storia patria.
VINKOVCI: Kr. veliki gimnazij.
VORONEŽ: Филологическія записки.
ZADAR: C. kr. veliki gimnazij.
Matica dalmatinska.
ZAGREB:
Nadbiskupska knjižnica.
Kr. veliki gimnazij.
Kr. velika realka.
Kr. učiteljište.
Pravničko družtvo.
Kr. statistički ured.
Hrv. pedagogijski književni sbor.
Redakcija „Obzora".
Redakcija „Narodnih Novina".
Redakcija „Agramer Zeitung".
ZEMUN: Kr. velika realka.

KAZALO.

— Knj. XIV. Scriptores. Vol. I. 1883. Ciena 3 for.
— Knj. XV. Spomenici hrvatske krajine. Vol. I. 1884. Ciena 3 for.
— Knj. XVI. Spomenici hrvatske krajine. Vol. II. 1885. Ciena 3 for.
— Knj. XVIII. Acta Bulgariae ecclesiastica. 1887. Ciena 3 for.
— Knjiga XIX. Acta coniurationem Petri a Zrinio et Francisci de Frankopan nec non Francisci Nadasdy illustrantia. Ciena 2 for. 80 novč.
— Knjiga XX. Spomenici hrvatske krajine. Vol. III. 1889. Ciena 4 for.

5. **Monumenta historico-juridica Slavorum meridion.** (Knj. 1—4.)
— Knj. I. Statuta et leges Curzulae. 1877. Ciena 3 for.
— Knj. II. Statuta et leges civitatis Spalati. 1878. Ciena 3 for.
— Knj. III. Statuta et leges civitatis Buduae, civitatis Scardonae et civitatis et insulae Lesinae 1882—3. Ciena 4 for. 50 novč.
— Knj. IV. Statuta lingua croatica conscripta. Hrvatski pisani zakoni: vinodolski, poljički, vrbanski a donekle i svega krčkoga otoka, kastavski, veprinački i trsatski. Ciena 3 for.

II. Posebna djela (knj. 1—23, sv. 37):

1. **Flora croatica.** Auctoribus Dr. Jos. Schlosser et Lud. Farkaš-Vukotinović. 1869. Ciena 6 fr.
2. **Dvie službe rimskoga obreda za svetkovinu sv. Cirila i Metuda.** Izdao Ivan Brčić. 1870. Ciena 1 for.
3. **Historija dubrovačke drame.** Napisao prof. A. Pavić. 1871. Ciena 1 for. 25 novč.
4. **Pisani zakoni na slovenskom jugu.** Bibliografski nacrt dra. V. Bogišića. 1872. Ciena 1 for. 25 novč.
5. **Isprave o uroti bana Petra Zrinskoga i kneza Fr. Frankopana.** Skupio dr. Fr. Rački. U Zagrebu 1873. Ciena 3 for.
6. **Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena.** Osnovao, skupio, uredio V. Bogišić. Knjiga I. 1874. Ciena 6 for.
7. **Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia.** Edidit A. Theiner (tomus I. Romae 1863.), tomus II. Zagabriae 1875. Ciena 10 for.
8. **Korijeni s riječima od njih postalijem u hrvatskom ili srpskom jeziku.** Napisao dr. Gj. Daničić. 1877. Cijena 4 for.
9. **Ljetopis jugoslav. akademije.** 1877. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. Sv. I, II., III., IV., V. i VI. Ciena I. i II. svezku 60 nč., III., IV., V. i VI. 1 for.
10. **Sbirka slika Strosmajerove galerije.** 1885.
11. **Akademijska galerija Strosmajerova.** II. preradjeno izdanje 1891. Ciena 30 novč.
12. **Ogled rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika.** Obradjuje Gj. Daničić. 1878.
13. **Fauna kornjaša trojedne kraljevine.** Od dra. J. K. Schlossera Klekovskoga. 1877—1879. Knj. I., II., III. Ciena svakoj knjizi 3 for., djelu 9 for.
14. **Figure u našem narodnom pjesničtvu s njihovom teorijom.** Napisao L. Zima. 1880. Ciena 2 for. 50 novč.
15. **Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika.** Na svijet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Dio I. Obradio Đ. Daničić. Sv. 1—4. 1880—1882. Dio II. Obradili Đ. Daničić, M. Valjavac, P. Budmani. Sv. 5—8. 1884—1886. Sv. 9—12 (1—4 trećega dijela) 1887—1891. Obrađuje P Budmani. Cijena svesku 3 for.
16. **Djela jugoslavenske akademije** (knj. 1—11):
— Knj. I. **Izvješće o zagrebačkom potresu 9. studenoga 1880.** Sastavio J. Torbar. 1882. Ciena 2 for.
— Knj. II. **Euchologium, glagolski spomenik manastira Sinai-brda.** Izdao dr. Lavoslav Geitler. 1882. Ciena 2 for.

— Knj. III. **Psalterium, glagolski spomenik manastira Sinai brda.** Izdao dr. L. Geitler. 1883 Ciena 3 for. 50 nč.

— Knj. IV. **Flora fossilis susedana. (Susedska fosilna flora. — Flore fossile de Sused.)** Auctore dr. Georgio Pilar. 1883. Ciena 8 for.

— Knj. V. **Lekcionarij Bernardina Spljećanina.** Po prvom izdanju od god. 1495. 1885. Ciena 1 for. 50 nč.

— Knjiga VI. **Nekoje većinom sintaktične razlike izmedju čakavštine, kajkavštine i štokavštine.** Napisao Luka Zima. 1887. Ciena 2 for. 50 novč.

— Knj. VIII. **Hrvatski spomenici u Kninskoj okolici uz ostale suvremene dalmatinske iz dobe narodne hrvatske dinastije.** Napisao Ivan Bulić. Ciena 2 for. 60 novč.

— Knjiga IX. **Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima.** Napisao dr. T. Maretić. 1889. Ciena 3 for. 50 novč.

— Knjiga X. **Geografijske koordinate** ili položaji glavnijih tačaka Dalmacije, Hrvatske, Slavonije i dielomice susjednih zemalja, imenito Bosne i Hercegovine, Istre, Kranjske itd. Sastavio dr. Gjuro Pilar. Ciena 4 for.

— Knjiga XI. **Dviestogodišnjica oslobodjenja Slavonije.** I. dio: Slavonija i druge hrvatske zeml'e pod Turskom i rat oslobodjenja. Napisao Tade Smičiklas. Ciena 1 for. 50 novč. — II. dio: Spomenici o Slavoniji u XVII. vijeku (1640—1702). Skupio Tade Smičiklas. Ciena 3 for.

B. Knjige, koje su izašle troškom ili podporom akademije (knj. 1—8):

1. **Historija književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga.** Napisao V. Jagić. Knj. I. 1867. Ciena 1 for. 20 nč.
2. **Rěčnik lěčničkoga nazivlja.** Sastavio dr. Ivan Dežman. 1868. Ciena 1 for. 50 novč.
3. **Opis jugoslavenskih novaca** od prof. S. Ljubića. 1875. Ciena 10 i 15 fr.
4. **Bilinar. Flora excursoria.** Sastavili dr. J. C. Schlosser i Ljud. Vukotinović. 1876.
5. **Narodne pjesme o boju na Kosovu god. 1389.** Sastavio u cjelinu A. Pavić. 1877. Ciena 1 for.
6. **Jugoslavenski imenik bilja.** Sastavio dr. B. Šulek. 1879. Ciena 2 fr.
7. **Podobe hrvatskih hrastova okoline zagrebačke.** Opisao Ljud. Vukotinović. 1883.
8. **Obća teoretička i fizikalna lučba.** Napisao dr. Gustav Janeček. I. knjiga. Tvar i atomistički nazor o njezinom sastavu. U Zagrebu 1890.

C. Knjige, koje su prešle u svojinu akademije (knj. 1—11, sv. 13):

1. **Povjestni spomenici južnih Slavenah.** Izdao I. Kukuljević. Knj. I. (Acta croatica.) 1863. Ciena 3 for.
2. **Rječnik iz književnih starina srpskih.** Napisao Gj. Daničić. Knj. I—III. Ciena svakoj knj. 3 for., djelu 9 for.
3. **Nikoljsko jevangjelje.** Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 nč.
4. **Život sv. Save i Simeuna** od Domentijana. Na sviet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč.
5. **Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih** od Danila. Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč.
6. **Poslovice.** Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for.
7. Fr. Kurelac: **Stope Hristove.** Ciena 50 novč.
8. „ „ **Jačke.** Ciena 1 for.
   „ „ **Runje i pahuljice.** Ciena 1 for.
   Utješenović: **Vila ostrožinska.** Ciena 30 novč.
   „ „ **[illegible]esednjak.** Ciena 80 novč.

VII

LJETOPIS

JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA GODINU 1892.

SEDMI SVEZAK.

U ZAGREBU 1892.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE).

U knjižari jugoslavenske akademije (knjižari Dioničke tiskare) u Zagrebu

mogu se dobiti knjige, koje izdaje jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî, koje izlaze njezinom pomoću i koje su prešle u njezinu svojinu:

A. Knjige, koje izdaje akademija.

I. Zbornici (knj. 1—182):

1. **Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti** (knj. 1—112):
 — knjige I. do LIX. i LXXX. svima trima razredima zajedničke. Ciena knj. I—XIX, svakoj 1 fr. 25 nč. Knj. XX. do LIX. svakoj 1 fr. 50 nč. Knj. LXXX. 2 for.
 — Filologičko-historičkoga i filosofičko-juridičkoga razreda. Knj. LX., LXII., LXIII., LXV., LXVII., LXVIII., LXX., LXXI., LXXIII., LXXIV., LXXVI., LXXVII., LXXIX., LXXXI., LXXXII., LXXXIV., LXXXV., LXXXVI., LXXXIX., XCI., XCIII., XCIV., XCVI., XCVII., XCVIII., XCIX., C., CI., CII., CIII., CV., CVIII., CX. i CXII. (I—XXXVI.) Ciena po 1 for. 50 nvč.
 — Matematičko-prirodoslovnoga razreda. Knj. LXI., LXIV., LXVI., LXIX., LXXII., LXXV., LXXVIII., LXXXIII., XCII., XCV., CIV., CVI. CVII., CIX. i CXI. (I—XV) Ciena CXI. knjizi 2 for. 50 novč., ostalim 1 for. 50 nč. Svakoj svezci 75 nč.
 — Boškovićev. Knjiga LXXXVII., LXXXVIII., XC. Ciena 4 for. 50 novč.

2. **Stari pisci hrvatski** (knj. 1—19).
 — Knj. I. Pjesme M. Marulića. U Zagrebu 1869. Ciena 2 fr. a. v.
 — „ II. Pjesme Šiška Menčetića Vlahovića i Gjore Držića 1870. Ciena 2 fr.
 — „ III. i IV. Pjesme Mavra Vetranića Čavčića. 1871. i 1872. Ciena III. knj. 2 fr., knj. IV. 2 for. 50.
 — „ V. Pjesme Nikole Dimitrovića i Nikole Nalješkovića. 1873. Ciena 2 fr.
 — „ VI. Pjesme Petra Hektorovića i Hanibala Lucića. 1874. Ciena 2 fr.
 — „ VII. Djela Marina Držića. 1875. Ciena 3 for.
 — „ VIII. Pjesme Nik. Nalješkovića, A. Čubranovića, M. Pelegrinovića i S. Mišetića Bobaljevića i Jegjupka neznana pjesnika. 1876. Ciena 1 for. 70 nvč.
 — „ IX. Djela Ivana Fr. Gundulića. 1877. Ciena 5 for.
 — „ X. Djela Frana Lukarevića Burine. 1878. Ciena 2 fr. 50 nč.
 — „ XI. Pjesme Miha Bunića Babulinova, Maroja i Oracija Mažibradića i Marina Burešića. 1880. Ciena 1 for. 80 nč.
 — „ XII., XIII. i XIV. Djela Gjona Gjora Palmotića. 1882., 1883. i 1884. Ciena knj. XII. 3 for. XIII. 3 for. 50 nvč. XIV. 2 for.
 — „ XV. Djela Antuna Gleđevića. 1886. Ciena 2 for.
 — „ XVI. Djela Petra Zoranića, Antuna Sasina i Savka Gučetića Bendiševića. 1888. Ciena 2 for. 50 novč.
 — „ XVII. Djela Jurja Barakovića. 1889. Ciena 3 for.
 — „ XVIII. Pjesni razlika Dinka Rańine 1891. Ciena 2 for. 50 nč.
 — „ XIX. Djela Gjona Gjora Palmotića 1892. Ciena 50 nvč.

3. **Starine.** Knj. I—XXV. 1869—1891. Ciena I. knjizi 1 for. 25 nč. Knj. VII., X., XXI., XXII., XXIII., XXIV. i XXV. po 2 for., ostalim po 1 for. 50 nč.

4. **Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium.** (Knj. 1—23):
 — Knj. I-V., IX., XII., XVII., XXI., XXII. 1868. 1870. 1872. 1874. 1875. 1878. 1882. 1886. 1890. 1891. Listine o odnošajih izmedju južnoga Slavenstva i mletačke republike. Ciena I., II., III. i IX. po 3 fr., IV., XXI. i XXII. po 4 fr., V. i XII. po 2 fr. 50 nč., XVII. knj. 2 fr.
 — Knj. VI., VIII., XI., 1876., 1877., 1880. Commissiones et relationes venetae. Tom. I. II. III. Ciena VI. i XI. knj. 2 for. VIII. knj. 2 fr. 50 nč.
 — Knj. VII. 1877. Documenta historiae chroaticae periodum antiquam illustrantia. Ciena 6 for.
 — Knj. X. XIII. Monumenta ragusina. Tom. I. et II. 1882. Ciena X. knj. 2 50 nvč. Knj. XIII. 3 for.

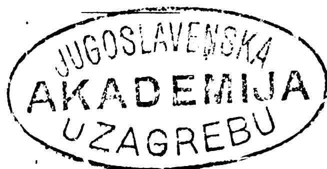
LJETOPIS

JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA GODINU 1892.

SEDMI SVEZAK.

U ZAGREBU 1892.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE).

Dionička tiskara u Zagrebu.

I.

PRAVILA I POSLOVNIK AKADEMIJE.

---

a) Pravila.

(Potvrdjena prev. riešenjem od 4. ožujka 1866. godine.)

Članak 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti jest zavod zemaljski i ima svoje sjedište u Zagrebu.

Njezina svrha jesu samostalna iztraživanja na polju znanosti i umjetnosti, svestrano unapredjenje istih, a osobito njegovanje jugoslavenskoga jezika i književnosti.

Ona podtiče i podpomaže djela inih, zajamčuje koristna znanja i izkustva, dočim napredke i izume izpituje i poučne radnje oglašuje, a podupire svrhe vladine odgovarajuć na zadaće i pitanja, tičuća se struka znanosti i umjetnosti.

Članak 2.

Akademija je naprema državnoj upravi tielo samostalno.

Članak 3.

Glavne struke akademije jesu:

I. Jugoslavenska književnost i jezikoslovje, poviest sa svojimi pomoćnimi znanostmi u obće, a osobito poviest i starine Jugoslavena;

II. Mudroslovje i pravoslovje, ovo sa osobitim obzirom na poviest prava Jugoslavena;

*

III. Matematika i prirodoslovne znanosti.

IV. Krasne umjetnosti sa njihovom književnošću i znanstvenimi na njih se odnosećimi razpravami.

Po tom dieli se ona u četiri razreda, naime u razred:

poviestni i jezikoslovni,
mudroslovni i pravoslovni,
matematični i prirodoslovni,
i umjetnički.

Članak 4.

Akademija sastaje se svake godine jedan put u javnoj svečanoj sjednici, a osim toga u skupnih, pravilno se opetujućih i u razrednih sjednicah.

Ona stavlja iz pridieljenih joj struka, na koliko joj sredstva dopuštaju, nagradne zadaće za riešenje putem javnoga natjecanja i dosudjuje nagrade.

Ona oglašuje radnje svojih članova kao i razprave i djela inih spisatelja, ako su iz koje opredieljene joj struke i vriedna da ih primi, ter ih zato nagradjuje, ili kao što sama za pravedno pronadje, ili kao što je sa dotičnici dogovorila.

Ona daje u časopisu, prema materijalu izlazećem, neprestan pregled o svom poslovanju i oglašuje u njem priobćene joj stvari.

Ona razpravlja o pitanjih, stavljenih od državnih oblastih, i daje o njih zahtievana mnienja.

Ona podpomaže članove pri znanstvenih i umjetničkih poduzećih savjetom i novcem, podupire mladiće nade pune, koji se za umjetnike naobraziti žele, iz akademičke, naročito u tu svrhu opredieljene zaklade po glasu dotičnoga zakladnoga lista.

Ona nabavlja umotvorine i prugotavlja izložbe istih.

Članak 5.

Akademija ima:

pokrovitelja;

trideset i dva prava člana;

predsjednika;

dva tajnika;

najviše šestnaest počastnih članova i dopisujuće članove, kojih će broj akademija sama ustanoviti.

Članak 6.

Izbor pokrovitelja i članova, navedenih u predjašnjem članku, skupa sa predsjednikom i tajnici, ostavlja se akademiji.

Pokrovitelj i članovi izabiru se doživotno, predsjednik i tajnici pako, koji se imadu uzeti izmedju pravih članova, na tri godine, poslje kojih se opet za takove izabrati mogu.

Izbor pokrovitelja i predsjednika valja da potvrdi Nj. c. kr. apoštolsko veličanstvo.

Članak 7.

Pokrovitelj mora biti austrijski državljanin.

U svih slučajevih, u kojih akademija uztreba podporu zemaljskoga zastupstva ili dvorske kancelarije, ima pokrovitelj posredovati.

Kada je u sjedištu akademije, predsjeda u javnih svečanih godišnjih sjednicah. O radnjah akademije izvješćuje ga predsjednik. Iz javne svečane godišnje sjednice šalje mu akademija godišnje izviešće o svom stanju. On ima pravo svagda pogledati, kako poslovi akademije idu.

Članak 8.

Predsjednik nosi ponajprije brigu, da poslovi akademije idu u redu i da se njezina pravila obdržavaju.

On zastupa akademiju kod oblasti i trećih osoba. On zamienjuje odsutnoga pokrovitelja u javnih svečanih godišnjih sjednicah, ter, ako je pokrovitelj zapriečen, preuzima posredovanje, koje po predjašnjem članku ovoga ide.

On predsjeda u skupnih sjednicah i rukovodi viećanja u istih, a u razrednih sjednicah, ako nije ujedno predstojnik razredu, ima se smatrati samo kao pravi član.

On podpisuje sa prvim tajnikom ili njegovim zamjenikom diplome postavnice i sve dopise akademije, kao i sve njezine spise, iz kojih bi po nju nastati mogla prava ili dužnosti.

Članak 9.

Pri izboru pravih i dopisujućih članova ima se obzir uzeti na onakove muževe, koji su si zasluga stekli izvrstnimi znanstvenimi ili umjetničkimi djeli.

Ine zasluge za znanost i umjetnost mogu se samo naimenovanjem za počastnoga člana ocieniti i priznati.

Pravimi članovi mogu biti samo neprikorni austrijski državljani.

Izbor svakoga člana ima se prijaviti banu ili njegovomu svakdanjemu zamjeniku.

Kao počastni i dopisujući članovi mogu se inostranci samo onda primiti, ako je obavljeni izbor odobren od dvorske kancelarije.

Ako se mjesto kojega člana izprazni, mora se učiniti predlog za novi izbor u skupnoj redovitoj sjednici, o kojem će se u isto takovoj za njom sliedećoj prvoj sjednici viećati, a tek u trećoj sjednici definitivni izbor imati obaviti.

Članak 10.

Svaki član obvezuje se već svojim pristupom u akademiju, da će njezine svrhe promicati.

Svaki pravi član pripada doduše poglavito jednomu od četirijuh razreda; ali to neprieči, da on prema nagnuću i sposobnosti ujedno udioničtvuje i u poslovih kojega inoga razreda.

Članak 11.

Poslove i dužnosti tajnika ustanovit će akademija u svojem poslovnom redu.

Članak 12.

Svaki razred izabira si svake godine predstojnika izmedju pravih članova akademije.

Predstojnici predsjedaju u sjednicah svojih razreda, rukovode viećanja i podpisuju zapisnike razreda.

Oni nadgledaju, da se obdržavaju pravila i osebni poslovni red razreda.

Ako je predsjednik zaprečen, zastupa ga onaj izmedju razrednih predstojnika, koji je najstariji izabrani član akademije.

Ako bi predstojnici istodobno u istoj sjednici izabrani bili, onda zastupa predsjednika onaj od njih, koji je stariji u godinah.

Članak 13.

Akademija ustanovljuje potrebno kućno i ino pomoćno osoblje kao i poslužnike, ter ih imenuje i prima.

Članak 14.

Pri svih izborih, koje bi akademija obavljala, i pri svih zaključcih, koje bi stvarala, imadu pravo glasa samo pravi članovi, predsjednik i tajnici.

Da zaključak valja, potrebno je, da je prisutna najmanje polovica članova, što ih akademija tada sa pravom glasa ima.

Pri glasovanju o pitanjih, tičućih se znanosti i umjetnosti, dopuštaju se zaključci relativnom većinom; pri izborih, naimenovanjih i pri svih inih pitanjih potrebna je absolutna većina glasova, da zaključak valja.

Članak 15.

Akademija razpolaže sa četiri petine svojih godišnjih dohodaka svake vrsti; jedna petina dohodaka ima se svake godine pridodati glavnici.

Dokle se o upravi zemaljskih zaklada putem ustavnim što inoga odredilo nebude, ima se glavnica akademije sa posebnom za naobraženje umjetnika opredieljenom zakladom (čl. 4.) upravljati od namjestničkoga vieća sa dvojicom pravih članova, koje akademija u tu svrhu naznači.

Glavnica nesmije se u nikojem slučaju uzkratiti svrhi, za koju je po pravilih opredieljena, a može se načeti samo na predlog sabora sa privoljenjem krune.

Računi o rukovodjenju dohodaka akademije imadu se koncem svake godine pregledati od pravih članova, koje akademija u tu svrhu izabere, a posliedak te pregledbe ima se predložiti namiestničkomu vieću, ter onda skupa sa preglednim izkazom o glavnici akademije jošte oglasiti u časopisih.

Članak 16.

Akademija može, držeć se zakonitih ustanova, stupiti u savez sa inimi znanstvenimi i umjetničkimi družtvi i s njimi dopisivati, ako se svidi za shodno.

Akademija ima svoj vlastiti pečat sa zemaljskim grbom i napisom: „Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“.

Članak 17.

Akademija može dakle i sbirke inih književnih i znanstvenih družtvah sebi pridružiti, ako ova u to privole i ako su u tom slučaju zakonite ustanove obdržavane; akademija može i pozive na dobrovoljne prineske u novcu, knjigah, umotvorinah i starinah izdavati i takve stvari sabirati.

Članak 18.

U slučaju, da bi se akademija razpustila, može sa njezinimi zakladami i sbirkami razpolagati samo sabor s privoljenjem krune.

Članak 19.

Akademija ima si po ovih pravilih potrebni poslovni red kao i naputke, potrebne joj za njezinu nutarnju radnju, sama sastaviti.

Poslovni red ima se dvorskoj kancelariji predložiti na odobrenje. On se može uslied zaključka akademije, komu je potrebno privoljenje absolutne većine glasova onih članova, koji pravo glasa imadu, i sa odobrenjem dvorske kancelarije promieniti.

Članak 20.

Ova ustrojna pravila akademije mogu se samo onda promieniti, ako su najmanje tri četvrtine članova, koji pravo glasa imadu, promienu predložile, ter takova zadobila previšnje odobrenje Nj. c. kr. apošt. veličanstva.

Prelazne ustanove.

Članak 21.

U svrhu sastavljenja akademije prepušta se saboru, da on sastavi povjerenstvo iz muževa znanosti i umjetnosti, koje će šestnaest redovitih, po smislu pravila sposobnih članova akademije za potvrdjenje naznačiti Nj. c. kr. apošt. veličanstvu.

Članak 22.

Čim ti članovi previšnje potvrdjenje zadobiju, ima se akademija smatrati kao sastavljena, ter stupa, pošto od nje izradjeni poslovni red zadobio bude odobrenje naznačeno u ovih pravilih, u svoj cieli djelokrug, kao što joj ga podieljuju ova pravila.

Milan Barun Kussevich m. p.
(L. S.)

Dr. Eduardo Jellacsich Buzinski.

---

b) Poslovnik.

(Potvrdjen visokim odpisom od 17. siečnja 1876. god.)

§ 1.

Akademija ima počastnih, pravih i dopisujućih članova. Počastnih članova ima do 16, pravih 32, dopisujućih do 60 (gled. čl. 5. tem. prav.).

§ 2.

Članove bira sama akademija u glavnoj skupštini (gled. čl. 6. t. pr.) i to ovim načinom (gl. čl. 9. t. pr.):

a) Barem dva mjeseca prije glavne skupštine stavlja se u razredih pitanje, imaju li se novi članovi birati; zatim koliko ih i kakovi, da li pravi, dopisujući ili počastni. Nakon zrela razmatranja izriče razred odluku, prema kojoj predlaže ukupnoj akademiji za svako mjesto pravoga člana po trojicu, koji se imadu poimence navesti, dodavši u kratko i razloge, zašto ih razred predlaže. Za počastne i dopisujuće članove predlaže se po jedan za svako mjesto.

b) Pismeni predlozi pojedinih razreda stavljaju se do znanja akademije u predposljednjoj skupnoj sjednici izpred glavne skupštine. U posljednjoj pako skupnoj sjednici prije glavne skupštine vieća se o tih predlozih i ustanovljuje ukupni broj počastnih, pravih i dopisujućih članova, koji bi se imali izabrati za pojedine razrede prema razmjerju. Za taj se broj sastavljaju po razrednih predlozih izborni listovi.

c) Predsjedniku je dužnost, da izborne listove još prije glavne skupštine porazdieli medju svekolike prave članove, koji će u sliedećoj zatim glavnoj skupštini od predložene za svako mjesto pravoga člana trojice iza-

brati po jednoga i napisati mu ime na posebnu cdulju. Tajnik skuplja cedulje i čita na glas imena.

Tko je dobio absolutnu većinu glasova, smatra se izabranim.

Kod počastnih i dopisujućih članova prima se ili odbija absolutnom većinom onaj jedan za svako mjesto predloženi.

Za svako mjesto člana glasuje se napose.

Ovaj način biranja valja i za prvi predstojeći izbor, samo što se neveže na vrieme od dva mjeseca, spomenuto pod *a*).

§ 3.

Svaki novoizabrani pravi član ima, kada se uvodi u akademiju, čitati razpravu, koja u njegovu struku zasieca. Ako izabranik ne može sam glavom doći u akademiju, čita njegovu uvodnu razpravu tajnik.

Poslije toga dobiva dip'omu, podpisanu od predsjednika i tajnika.

§ 4.

Pokrovitelj i predsjednik biraju se u glavnoj skupštini (gl. čl. 6. pr.) tajnim glasovanjem, absolutnom većinom. Izbor se podnosi Nj. veličanstvu na potvrdjenje.

Dok nestigne potvrda novoga predsjednika, obavlja tu čast njegov predšastnik.

Ako se mjesto predsjednika izprazni prije izbora, obavlja čast preesjedničku do prve glavne skupštine najstariji razredni predstojnik.

§ 5.

Pokle je tajnicima izminuo trogodišnji rok službovanja, upravlja predsjednik u glavnoj skupštini pitanje

na akademiju, je da li bi se isti tajnici i nadalje pridržali. Akademija odlučuje za svakoga tajnika napose tajnim glasovanjem, absolutnom većinom.

Ako većina odgovori niječno, biraju se u istoj skupštini novi tajnici.

§ 6.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu i svečanu sjednicu, zasebice tako, da se glavna skupština sastaje dan ili najveća dva dana prije svečane sjednice. U glavnu skupštinu i svečanu sjednicu imaju se pozivati i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu, uz naknadu putnih troškova.

Svakoga mjeseca drži akademija po jednu ili više razrednih i skupnih sjednica. Broj, način i red sjednica odredjuje i oglasuje akademija prema okolnostim; nu svaki mjesec da se drži barem po jedna skupna i dvie razredne sjednice.

U razrednih se sjednicah može i više razreda sastati zajedno, kad u kojem razredu ima premalo mjestnih članova.

Pokladne, uskrsne, duhovske i božićne nedjelje, zatim mjeseca kolovoza i rujna neima akademija nikakvih sjednica.

§ 7.

Svaki je pravi član dužan točno dolaziti toli u skupne, koli u razredne sjednice. Tko ne može doći, neka se izpriča ili kod predsjednika ili kod razrednoga predstojnika.

§ 8.

U skupne sjednice dužni su dolaziti svi pravi članovi, koji su u Zagrebu. Ovdje se vieća: o svih predmetih,

koji se tiču akademije kao cieloga zavoda; o poslovih novčanih; o razpisu nagrada; o savezu s inimi družtvi; o izboru članova.

Novčana podpora za poduzeća znanstvena daje se samo pod uvjet, da će dotičnik svoje resultate akademiji saobćiti. Ovakova se podpora daje samo na godinu dana, a poslije valja ju iznova moliti.

§ 9.

Za skupne i razredne sjednice sastavljaju tajnici dnevni red. Toga radi valja, da im članovi priobće svoje predloge barem dan prije sjednice; isto tako i razprave, koje će čitati.

Nečlanovi treba da svoje razprave, koje će se čitati, barem tri dana prije sjednice dostave u čitkom rukopisu jednomu od tajnika.

§ 10.

U skupnih sjednicah predsjeda predsjednik, u razrednih predstojnik dotičnoga razreda. Kad je predsjednik zaprიečen, zamjenjuje ga najstariji izabrani razredni predstojnik.

Tajnici sjede uz predsjednika. Do njih se redaju s jedne i druge strane članovi po vremenu imenovanja; medju članovi u isto vrieme izabranimi odlučuje doba.

§ 11.

Da se može izreći zaključak, treba da je u glavnoj skupštini barem polovica svih pravih članova; u skupnoj sjednici barem polovica pravih zagrebačkih članova; a u razrednoj sjednici barem polovica pravih članova dotičnoga razreda.

§ 12.

I onda, kada tajno glasovanje nije izriekom ustanovljeno (gl. §§ 2., 4., 5.), vlastan je svaki član, ako ga još dvojica podupru, zaiskati tajno glasovanje.

§ 13.

O svakoj sjednici piše jedan od tajnika zapisnik, koji se u sliedećoj isto onakvoj sjednici predlaže na odobrenje. U zapisnik dolaze samo dopisi, predlozi i zaključci. U zapisnicih razrednih sjednica spominju se i razprave, koje su bile čitane.

Svaki član ima pravo na pismeni votum separatum; ali ga mora najkasnije za tri dana predati tajniku.

Zapisnik skupnih sjednica podpisuju: predsjednik i dotični tajnik; zapisnike razrednih sjednica dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

§ 14.

Razredne sjednice diele se na javni i nejavni diel. U javnom se dielu čitaju znanstvene razprave i za javnost prikladni dopisi; čine se primjetbe na upravo pročitane razprave; vieća se o predlozih pojedinih članova i o ostalih znanstvenih poslovih.

U nejavnom se dielu razpravlja sve, što ne spada pred javnost.

K javnomu dielu razredne sjednice prosto je doći svakomu. Pravo glasa imaju samo pravi članovi istoga razreda, a od drugih razreda oni članovi, koji su naročito pozvani u tu sjednicu.

K nejavnomu dielu razredne sjednice prosto je doći samo članovom akademije.

§ 15.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu pod predsjedom samoga pokrovitelja, ili ako je ovaj zapriečen, predsjednika.

U glavnu skupštinu dužni su doći i oni pravi članovi, koji nežive u Zagrebu. Ovdje se biraju članovi, pokrovitelj, predsjednik i tajnici; razpisuju pitanja i dosudjuju nagrade; ovdje se vieća o čitavom stanju akademije, o promjeni pravila ili poslovnika i ob ostalih načelnih pitanjih.

§ 16.

Umah poslije glavne skupštine (dan dva kasnije) drži akademija svečanu sjednicu. Ovdje govori pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, svečani govor; prvi tajnik čita glavno izvješće o stanju i djelovanju akademije, spominje iste godine preminule članove. Ovdje se proglasuju izbori glavne skupštine; imena onih pisaca, kojim su djela nagradjena, i novi razpis nagrada. Napokon čita jedan član svečanosti primjerenu razpravu, koja je već odprije u skupnoj sjednici odobrena bila.

§ 17.

Svi govori i čitanja u akademiji treba da su na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; nu ako akademija pronadje, može učiniti koji put iznimku. Nijedno čitanje ne traje redovito preko jedne ure. Kratki izvadci od akademičkih čitanja priobćuju se u hrvatskih novinah, koje akademija odredjuje. I od onih razprava, koje nisu bile čitane, priobćuju se u novinah izvadci, ako ih sami pisci sastave; inače spominje se samo naslov razprave.

§ 18.

Važniji predmeti, kojim treba dužega razmatranja, opremaju se najprije na odbor.

Odbori su stalni ili privremeni (ad hoc).

Stalnim odborom povjerava se:

a) izradjivanje ili izdavanje povećih djela. U takov odbor izabiraju se vještaci dotičnoga razreda izmedju pravih dopisujućih ili počastnih članova;

b) pregledanje razprava, koje se štampaju u spisih akademičkih, bile one pisane od članova ili nečlanova.

Privremeni odbor (ad hoc) izriče sud o djelih, koja su stigla akademiji na priesudu; izpituje predane mu predloge, da o njih svoje mnienje budi razredu budi skupnoj sjednici podnese.

§ 19.

Članove odbora izabira uviek sama akademija, a prema naravi predmeta biraju se u dotičnoj razrednoj ili u skupnoj sjednici.

Svakomu je odboru prosto, da pozove u pomoć vještake, ma i ne bili članovi akademije.

Odbori sastaju se prema potrebi, te izabiraju izmedju sebe prvaka i izvjestitelja. Nakon dovršena posla odprema se izradjeni predlog akademiji.

Ako koji odbor preko godine dana posluje, izvješćuje glavnu skupštinu o svom djelovanju i o novcih, koji su u to ime potrošeni.

§ 20.

Akademija izdaje na svjetlo sliedeće spise:

a) časopis ili akademička izvješća, u kojih se štampaju razprave, čitanje u sjednicah, ako nisu veće od šest štampanih araka; spomenici starinarski i umjet-

nički; izvješća o sjednicah akademičkih i o stanju akademije; osmrtnice članova; kritike svih znamenitih domaćih i inostranih knjiga;

b) djela, koja izradi i za tisak priredi odbor, po nalogu akademije;

c) djela koja stekoše nagradu, razpisanu po akademiji;

d) djela, koja se akademiji šalju za tiskanje, a ona pronadje, da su vriedna.

Svi akademički spisi izlaze na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; iznimice može se upotriebiti i jezik latinski.

§ 21.

Sve što će se štampati u akademičkih spisih, čita se prije u dotičnoj razrednoj sjednici, bilo čitavo bilo u izvadku. Redakciju djela odborskih ima jedan član odbora, kojega je ovaj izabrao.

§ 22.

Djela, koja se natječu za nagradu, da neimaju zapisana imena piščeva, već da su s vana obilježena nekim prirječjem. Rukopisu neka je priloženo zapečaćeno pismo s tim prirječjem s vana, a u pismu da je zapisao pisac svoje ime.

Nagrada se dosudjuje jednomu rukopisu u glavnoj skupštini, a u svečanoj sjednici otvara pokrovitelj ili zamjenik mu predsjednik zapečaćeno pismo onoga djela, kojemu bieše nagrada dosudjena, te proglasuje ime pisca. Ostala se pisma spale, a rukopisi vrate onim, koji ih po njihovu obilježju uzištu.

§ 23.

Nagrada se ne može nikako medju dvojicu ili više natjecatelja podieliti.

Nagradjeno djelo ostaje i nadalje svojinom pisca, koji ga je dužan uz godinu dana štampati. Inače vlastna je to učiniti akademija, tako da, podmiriv svoje troškove, čisti dohodak predade nagradjeniku.

§ 24.

Za nagrade, koje razpisuje sama akademija iz svojih novaca, ne mogu se natjecati pravi članovi akademije; ali mogu onda, kada nagradu daje zemaljska vlada ili tko drugi.

§ 25.

Djela, koja i nisu nagradjena, ali su vriedna da se štampaju, štampat će akademija, ako pisac zaželi, po smislu čl. 4. t. pr. ak.

§ 26.

Poslove akademičke obavljaju tajnici s pomoćnim osobljem.

Tajnika su dva: prvi i drugi tajnik, oba s godišnjom plaćom, koju akademija ustanovljuje.

Prvi tajnik obavlja poslove ukupne akademije; piše njezin ljetopis, sastavlja glavno godišnje izvješće; nadzire pisariju; pod njegovom je rukom pomoćno osoblje.

Poslove razredne, redakciju akademičkih spisa i nadziranje štampe diele oba tajnika medju sobom.

Svi na akademiju upravljeni dopisi i pošiljke donose se u akademičku pisaru. Samo prvi tajnik vlastan je otvarati stvari, dostavljene akademiji.

Ako je prvi tajnik zapriečen, zamjenjuje ga drug tajnik.

*

§ 27.

Tajnicima pridano je pomoćno osoblje, koje imenuje i plaću mu odredjuje akademija na predlog prvoga tajnika.

§ 28.

Sve dopise, koji se tiču ukupne akademije, podpisuju: predsjednik i prvi tajnik.

Dopise pojedinih razreda podpisuju: dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

Ostale dopise podpisuju tajnici sami.

§ 29.

Svi novčani poslovi idu u skupne sjednice.

Novci se dižu za sada u zemaljskoj blagajni uz podpis predsjednika, tajnika i jednoga od one dvojice članova akademičkih, koji dogovorno s kr. namjestničkim viećem upravljaju glavnicom akademičkom (§ 15. prav.).

Novce doznačuje predsjednik prema zaključkom skupne sjednice; doznaku podpisuju predsjednik i tajnik.

Novce, koje akademija sa strane dobiva, prima predsjednik, te ih uz podpis tajnika i jednoga od gori naznačene dvojice članova predaje blagajni.

§ 30.

Svakomu članu akademije, koji stanuje izvan Zagreba, koliko se god puti pozove u Zagreb, pripada naknada putnih troškova, koju odredjuje akademija.

§ 31.

Nagrade za razprave, koje se štampaju u spisih akademičkih, ustanovljuje skupna sjednica na predlog dotičnoga razreda.

Nagrade ovećih djela ustanovljuju se u skupnoj sjednici po predlogu odbora, kojemu je djelo za priesudu povjereno bilo.

Podpore za izdavanje samostalnih djela kao i za ina znanstvena i umjetnička poduzeća ustanovljuju se takodjer u skupnoj sjednici po predlogu odbora.

§ 32.

Račune o godišnjem dohodku i razhodu, kao i pregled svega imutka akademičkoga sastavljaju na izmaku svake godine ona dvojica članova, kojim je po čl. 15. t. pr. povjerena novčana uprava. U tom neka su im na ruku oba tajnika.

§ 33.

U glavnoj se skupštini ustanovljuje proračun za buduću akademičku godinu. Proračun sastavljaju predsjednik, tajnici i oba člana, koji po čl. 15. sudjeluju kod uprave akademičkog imutka, i to prema obrazloženim predlogom, koje pojedini razredi donose najkasnije u posljednju skupnu sjednicu prije dotične glavne skupštine.

§ 34.

Ugovore za štampanje, vezanje, prodaju i razašiljanje akademičkih spisa sastavljaju tajnici uz odobrenje skupne sjednice.

Tajnici ustanovljuju i cienu akademičkim knjigam prema ukupnomu trošku, uz odobrenje skupne sjednice.

§ 35.

Akademija poklanja svoje spise:

a) svim počastnim članovom;

b) svim pravim članovom;

c) svim dopisujućim članovom spise dotičnoga razreda;

d) svim učevnim zavodom, s kojimi je u savezu;

e) onim, koji su jugoslavenskoj akademiji barem 2000 for. poklonili i položili;

f) napokon onim, kojim je akademija napose odlučila davati svoje knjige.

Tajnici neka osobito gledaju, da se akademički spisi uredno šalju onim, kojih idu.

§ 36.

Od svake književne radnje, koja se štampa u spisih akademičkih, dobiva pisac, ako zaželi, 50 posebnih otisaka s posebnim naslovom.

Više otisaka ne može dobiti, makar i sam htio namiriti štamparske troškove. Akademija pako vlastna je naštampati od svake radnje posebnih otisaka, koliko god hoće.

§ 37.

Ovaj poslovnik može se promieniti samo u glavnoj skupštini, ako na promjenu pristane absolutna većina pravih članova (gled. čl. 19. t. pr.).

Svaka promjena podnosi se kr. dvorskoj kancelariji na potvrdjenje.

Broj 218/42 1867.

Podnešen ovoj kralj. dvorskoj kancelariji poslovnik jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pošto je takav po propisu paragrafa 19. previšnje odobrenih pravilah izradjen — potvrdjuje i odobrava kr. dvorska hrvatsko-slavonska kancelarija.

U Beču dana 17. siečnja 1867.

Kussevich m. p.

(L. S.)

Dr. Jellachich Buzimski m. p.

II.

PRAVILA ZA KNJIŽNICU.

Glava I.

Uprava knjižnice.

§ 1.

Akademijskom knjižnicom upravlja akademijski knjižničar prema ovim pravilom.

§ 2.

Akademijskoga knjižničara izabira akademija.

§ 3.

Kad bude knjižničar zapriečen, ili za vrieme kad knjižničara ne bi bilo, odredjuje predsjednik, da koji tajnik preuzme nadzor nad knjižnicom.

§ 4

Knjižničar pazi na porabu knjižnice i njezinih prostorija; al i odgovara za sve, što u njegovo područje spada.

On nabavlja djela unutar godišnjega proračuna, ili u vlastitom djelokrugu, ili po zaključku akademije, ili po predlogu članova njezinih. Prije svega bit će mu briga, da popuni nepodpuna djela sadašnje knjižnice. Za nabavu knjiga i rukopisa preko proračuna podnosi predlog akademiji.

§ 5.

Knjižničar podnosi svake godine glavnoj skupštini akademije, odnosno proračunskomu odboru, predlog o izdatcih za buduću akademičku godinu i izviešće o knjižnici, po imenu o njezinu stanju, umnožavanju i porabi.

Glava II.

Uzdržavanje i čuvanje knjižnice.

§ 6.

Ponajglavnija briga knjižničara treba da bude čuvanje knjižnice od vatre, vlage, truhleža, moljaca, praha i svega što bi moglo oštetiti knjige ili pokućtvo knjižnice.

§ 7.

Osobito vriedne, pak i one knjige, koje se puno upotrebljavaju, treba, dogovorno s predsjednikom akademije, vezati dati.

§ 8.

U dvorane, u kojih su knjige smještene, nije prosto ulaziti s gorećom sviećom, nego za nevolju samo, i to uz najveći oprez, s pokrivenom svjetiljkom.

§ 9.

U prostorijah knjižnice mora biti uviek sve čisto. Jedan put uz godinu, za vrieme akademijskih praznika, treba sve prostorije, ormare i knjige pomnjivo oprašiti.

§ 10.

Na sve knjige, rukopise i umjetke treba na sgodnu mjestu udariti biljeg akademije, a tim je označiti kao njezinu svojinu. Od toga se iznimlju književne riedkosti i dragocjenosti, koje će se u posebnom uviek za-

ključanom ormaru čuvati, te će se o njih poseban katalog sastaviti.

§ 11.

Nikomu nije prosto ulaziti u dvorane, gdje su knjige smještene, bez dozvolje, a kamo li boraviti u njih bez prigleda.

§ 12.

Kad minu uredovni sati, zatvaraju se pomnjivo sva vrata, pregledav prije sve, osobito pako čitaonicu, koja se loži, da se ukloni opasnost požara. Ključevi se čuvaju u predsjednikovoj sobi.

§ 13.

Nikomu nije prosto pušiti u prostorijah knjižnice.

§ 14.

Tko si prisvoji knjige ili druge stvari pripadajuće knjižnici, mora se prijaviti dotičnoj oblasti, da ga prisili na povratak; a tko ošteti što, mora štetu podpuno nadoknaditi. Ako bi se opazilo, da to tko češće ili hotomice čini, može mu knjižničar i dalnju porabu knjižnice uzkratiti.

§ 15.

Na izmaku svake akademijske godine pregleda predsjednik s odborom što se može tačnije svu knjižnicu, je li sve u njoj prema ovim pravilom.

Glava III.

Poraba knjižnice.

§ 16.

Akademijske knjige mogu se upotrebljavati:

1) u čitaonici;

2) kod kuće u Zagrebu;
3) izvan Zagreba.

§ 17.

Čitaonica je otvorena one dane i u vrieme, kada i kako odredi akademija.

§ 18.

Tko želi u čitaonici kakvu knjigu čitati, ima napisati na cedulju naslov željene knjige, svoje ime i stališ. Zahtievana knjiga predat će mu se odmah, ako je pri ruci, ili ako je nečita tko drugi.

Ako je zahtievana knjiga komu već posudjena, a drugi čitalac bi ju silno trebao: naznačit će mu se vrieme, kada će se knjiga povratiti. Povraćena čekat će na njega tri dana u čitaonici; kad mine ovo vrieme, neće se više na njega obzirati.

§ 19.

U čitaonici leže i časopisi. Zabranjuje se nositi pojedine brojeve kući, dok imaju ležati u čitaonici. Nu kad to vrieme prodje, može knjižničar i pojedine brojeve kući posuditi.

§ 20.

Čitatelji se imaju u čitaonici pristojno vladati, to jest mirno sjediti, nesmetati nikomu ni razgovorom, ni štropotom, a paziti, da se knjige neoštete.

Tko se nebi pokorio naredbam čitaonice, naložit će mu knjižničar po podvorniku, da otidje iz čitaonice.

Ako uztreba, izdat će se i potanki propisi za čitaonicu.

§ 21.

Ako tko želi i sutradan čitati knjigu dan prije posudjenu, pričuvat će mu se u čitaonici na posebnome

mjestu; nu ako dotičnik ne dodje uz dva dana u čitaonicu, odniet će se knjiga na svoje mjesto.

§ 22.

Čitatelj može samo iznimice tražiti više knjiga na jedanput, naime, kad se nebi mogao okoristiti kakvom knjigom, ako neima i ostalih svezaka istoga djela, ili pako drugih odnosnih knjiga.

§ 23.

Rukopisi i djela nevezana mogu se čitati samo pod osobitom pazkom knjižničara ili podvornika.

§ 24.

Nije prosto precrtavati slike, osobito pomoću nauljena papira, zatim črčkati po knjigah, prelamati njihove listove, pisati na njih kao na podlozi i drugčije zlo upotriebiti.

Tko se toga uzprkos opomenam neokani, neće mu se više davati knjige za čitanje.

§ 25.

Za porabu izvan čitaonice posudjuju se knjige:

1) članovom jugoslavenske akademije;

2) profesorom, suplentom, docentom i pomoćnikom kr. sveučilišta Franje Josipa I., pak i činovnikom njegove knjižnice;

3) profesorom i suplentom hrvatskih gimnazija i realka uz podpis njihova ravnatelja;

4) javnim oblastim uz podpis i uredovni pečat načelnika dotične oblasti;

5) književnikom, koji su se izkazali znanstvenim radom, ili koji se nanj spremaju;

6) sveučilištnim gradjanom uz jamstvo kojega sveučilištnoga profesora.

§ 26.

Tko od onih, koji su vlastni posudjivati knjige iz akademijske knjižnice (§ 25), prvi put hoće da se posluži tim pravom, treba da se izkaže knjižničaru i da mu dokaže svoje pravo.

Učiniv to, dobit će od knjižničara podpisanu posudbenu cedulju, u kojoj će se, uz vlastoručno podpisano ime, stališ i stan dotičnika, naznačiti njegovo právo ili jamstvo, koje ga ovlašćuje na posudjivanje knjiga izvan knjižnice.

Knjižničar će iz ove cedulje popuniti dotične stupce u posebnoj knjizi. Jamstvo se vraća istom onda, kada dotičnik neima više kod sebe nijedne knjige iz knjižnice.

§ 27.

Tko od navedenih u 25. §-u poželi posuditi kakvu knjigu iz akademijske knjižnice, zatražit će ju od knjižničara, te dobiv ju popuniti i podpisati prijamnicu.

§ 28.

Svatko neka sam pazi, kakva je knjiga, koju je posudio. Ako je oštećena, neka se to na prijamnici zabilježi, inače, ako tko povrati oštećenu knjigu, traži se od njega odšteta.

§ 29.

Za svaku posudjenu knjigu odgovara dotičnik sve dotle, dok je njegova prijamnica kod knjižničara. Zato neka svatko vraćajuć knjigu potraži svoju prijamnicu, a knjižničar neka zabilježi onda u posudbenoj knjizi, da je posudjena knjiga povraćena.

§ 30.

Knjige se posudjuju obično na mjesec dana; nego posudjena knjiga može se i dulje kod koga ostaviti, kad to čitalac naročito zaželi, a nije nitko uz minuli mjesec iste knjige zatražio. Svaka dalnja posudba smatra se kao nova, zato se onda mora prijamnica obnoviti i u posudbenu knjigu iznova uvrstiti.

§ 31.

Tko u pravo vrieme nepovrati knjige, opomenut će se tri dana iza dospjela roka nefrankiranim pismom.

Ako ne udovolji ovoj opomeni uz tri dana, odniet će mu podvornik glavom drugu opomenu, za koju ga u ime dostavnine 10 novč.

Ako dotičnik niti na ovu opomenu ne povrati knjige, odniet će mu podvornik treću opomenu uz dostavninu od 20 novč.

Ne odzove li se dotičnik nit ovoj opemeni, javit će to knjižničar akademiji, da sudom iztjera svoju svojinu.

§ 32.

Članovi akademije i zagrebački profesori mogu i dulje od mjesec dana posudjenu knjigu kod sebe zadržati, ako ovu želju kod posudbe izraze i ako nitko drugi nezaište knjige.

U potonjem slučaju zamolit će knjižničar, kad mine mjesec dana, dotičnika, da knjigu povrati.

Ako se dotičnik molbi toj nebi odazvao, postupat će knjižničar, kako je razloženo u 31. §-u.

§ 33.

Izvan Zagreba šalju se knjige poštom o trošku onoga, koji je knjigu zamolio.

§ 34.

Kad mine posudbeni rok, zatim na potražbu knjižničara i na izmaku akademijske godine moraju se sve posudjene knjige vratiti, i to u potonjem slučaju poradi revizije knjižnice. Kad se svrši revizija, mogu se te knjige opet posuditi.

§ 35.

Rukopisi i dragocjena djela mogu se samo uz naročitu privolju akademije izvan knjižnice posuditi. Da se poraba rukopisa u knjižnici olakoti, može knjižničar njihovu porabu takodjer izvan redovitih ura (§ 17.) uz potrebit oprez dozvoliti. Jedinim se članovom akademije, a sveučilištnim profesorom i sveuč. knjižničaru uz naročitu dozvolju akad. knjižničara, dozvoljuje poraba rukopisa i kod kuće; ali i njim se preporučuje, da se rukopisi čim više služe u čitaonici.

§ 36.

Izvan trojedne kraljevine posudjuju se knjige i rukopisi takodjer samo uz naročitu dozvolju akademije.

III.

PRAVILA

ZA AKADEMIJSKU GALERIJU STROSMAJEROVU.

---

§ 1.

Sbirke slika i umjetnina, koje je akademiji njezin pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer velедušno poklonio, zvati će se na vjekovitu uspomenu njezina utemeljitelja akademijska „galerija Strosmajerova“.

§ 2.

Galerijom upravlja akademija putem svoga odbora od četiri lica i putem imenovanoga po njoj ravnatelja.

§ 3.

Odbor imenuje akademija na vrieme, koje sama odredi.

Na predlog toga odbora imenuje akademija ravnatelja na toliko godina, na koliko s njim ugovori; a može ga i doživotno imenovati.

Kada se ravnatelj imenuje na vrieme, ako mu se služba tri mjeseca prije izminuća toga vremena ne odkaže, smatra se produženom još na godinu dana i tako dalje.

Ako se je ravnatelj nakanio zahvaliti na službi, ima to prijaviti akademiji tri mjeseca prije.

Uvjeti, uz koje se ravnatelj imenuje, ustanovljuju se s njim dogovorno.

§ 4.

U odborskih sjednicah sudjeluje ravnatelj s pravom glasa; on ondje izvješćuje i vodi zapisnik.

§ 5.

Odbor će po predlogu ravnateljstva svake godine prije akademičke glavne skupštine sastaviti na vrieme proračun o potrebštinah galerije za sliedeću godinu, te će ga predati predsjedniku akademije, da ga uvrsti u proračun akademički, o kojem razpravlja glavna skupština (§ 15. poslovnika).

§ 6.

U granicah ustanovljenoga proračuna (§ 5.) razpolaže odbor na temelju ravnateljevih predloga samostalno s odredjenimi za galeriju sredstvi, uz obvezu, da o izdatcih položi akademiji račun najkašnje do kraja siečnja sliedeće godine.

Za tekuće potrebštine odbor će ravnatelju s njim sporazumno doznačiti paušal, o kojem će ravnatelj položiti mu račun.

Odbor će sve izdatke doznačiti kod predsjednika akademije.

§ 7.

Ravnateljeva je dužnost urediti, čuvati i u dobrom redu držati povjerene si sbirke umjetnina, te brinuti se za napredak i razvitak galerije.

U tu će svrhu ravnatelj a) ponajprije sastaviti točan i podpun opis predanih si umjetnina i umjetno-znanstvenih djela, pak u nj uvrstiti svaki predmet, koji bi galeriji pridolazio. Isto tako sastaviti će znanstven opis umjetnina, b) paziti, da se umjetnine neoštete, a ošte-

će da se poprave; c) prema sredstvom (§ 6.) nastojati, da se sbirke sustavno popune.

§ 8.

Koncem godine podastrieti će ravnatelj akademiji putem odbora izvještaj o godišnjem radu i o stanju galerije.

§ 9.

Odbor će sporazumno s ravnateljem odrediti, u koje doba ima ravnatelj biti u prostorijah galerije u svojoj pisari.

Odbor će takodjer na predlog ravnatelja odrediti vrieme, u koje će galerija otvorena biti obćinstvu; a ravnatelj će za red i pazku u to doba skrbiti.

IV.

OSOBLJE.

(Godine 1892.)

Pokrovitelj:

Preuzvišeni i prečastni gospodin **Josip Juraj Strossmayer,** biskup bosanski i sriemski itd. itd.

Predsjednik:

Josip Torbar.

Predstojnici razredni:

U filologičko-historičkom razredu:

Dr. Franjo Rački, ujedno zamjenik predsjednika, a predsjednik od g. 1867—1886.

U filozofičko-juridičkom razredu:

Dr. Fran Vrbanić.

U matematičko-prirodoslovnom razredu:

Dr. Karlo Zahradnik.

Tajnici:

Dr. Bogoslav Šulek (od 1874. god.)

Dr. Kosta knez Vojnović, podjedno knjižničar.

Arkivar:

Ivan Tkalčić.

Pomoćno osoblje:

Stjepan Ortner, pisar.

Marko Banfić, podvornik.

Članovi redom izbora:

1. Počastni.

1870., 24/11. Aristo Aristović Kunik, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1879., 21/11. Jakub Karlović Grot, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1882., 5/12. Dimitrij Ivanović Mendelejev, sveučilištni profesor u Petrogradu.

1885., 16/12. Dr. Dioniz Štur, ravnatelj c. kr. geoložkoga zavoda u Beču.
1890., 4/12. Ivan K. Rossi, commendatore i predstojnik vatikanskih muzeja u Rimu.

Umrli (s godinom smrti):

Dr. August Schleicher, profesor na sveučilištu, 17/12 1868. u Jeni.
Dr. Jan Emanuel Purkyně, profesor na sveučilištu, 29/7 1869. u Pragu.
Karlo Jaromir Erben, pražki arkivar, 21/10 1870. u Pragu.
Dr. Franjo Palacky, češki historiograf, 26/5. 1876. u Pragu.
Mihajlo Petrović Pogodin, c. rus. drž. savjetnik i profesor na sveučilištu, 20/12. 1876. u Moskvi.
Jovan Gavrilović, bivši srbski regent, 10/8. 1877. u Biogradu.
Roberto Visiani, senator talijanski i profesor sveučilištni, 4/5. 1878. u Padovi.
Ismail Ivanović Sreznevski, profesor na sveučilištu, 20/2. 1880. u Petrogradu.
Dr. Ami Boué, geolog, 2/11. 1881. u Beču.
Aleksander Vaclav Maciejowski, profesor na sveučilištu, 10/2. 1883. u Varšavi.
Ivan Kukuljević Sakcinski, umir. veliki župan, 1/8. 1889. u Puhakovcu.
Dr. Franjo Miklošić, umir. profesor, 7/3. 1891. u Beču.
Stjepan Schulzer Müggenburžki, umir. c. kr. satnik, 5/2. 1892. u Vinkovcih.

2. Pravi članovi po razredih redom izbora.

a) U razredu historičko-filologičkom:

1866., 9/5. Dr. Franjo Rački, predstojnik razredu, opat i kanonik prvostolne crkve u Zagrebu.

— Dr. Vatroslav Jagić, prof. na sveučilištu u Beču.
— Sime Ljubić, umir. ravnatelj arheolog. muzeja u Zagrebu.
1867., 25/7. Dr. Petar Matković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1874., 23/11. Armin Pavić, prof. na sveučilištu u Zagrebu.
1879., 21/11. Matija Valjavec, umir. prof. gimnazijski u Zagrebu.
1882., 5/12. Dr. Franjo Maixner, kr. zemaljski nadzornik za srednje škole u Zagrebu.
1883., 21/11. Pero Budmani, prof. na gimnaziju u Zagrebu.
— Ivan Tkalčić, nadarbenik prvostolne crkve u Zagrebu.
— Nadko Nodilo, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
— Tadija Smičiklas, prof. na sveučilištu u Zagrebu.
1890, 4/12. Dr. Tomislav Maretić, sveučilištni profesor u Zagrebu.

Umrli:

Ivan Brčić, profesor, 14/4 1870. u Zadru.
Fran Kurelac, književnik, 18/6 1874. u Zagrebu.
Mato Mesić, sveučilištni profesor, 5/12. 1878. u Zagrebu.
Dr. Gjuro Daničić, profesor slovenske filologije na velikoj školi u Biogradu, redaktor akademijskoga rječnika, 15/11. 1882. u Zagrebu.
Dr. Lavoslav Geitler, sveučilišni profesor u Zagrebu, 2/6. 1885. kod Beča.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1866., 9/5. Mirko Bogović, kralj. umirovljeni ministarski savjetnik.
— Dr. Pavao Muhić, umir. predstojnik kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu u Zagrebu.
1867., 25/7. Dr. Valtazar Bogišić, umirovljeni profesor na sveučilištu u Odesi, c. ruski tajni državni savjetnik.

1874., 23/11. Dr. Jaromir Hanel, profesor na češkom sveučilištu u Pragu

1876., 20/11. Dr. Franjo Marković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1886., 21/11. Dr. Fran Vrbanić, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.

— Dr. Kosta knez Vojnović, sveučilištni profesor u miru.

Umrli:

Dr. Božidar Petranović, c. kr. dvorski savjetnik i prisjednik prizivnoga suda u Zadru, 12/9 1874. u Mletcih.

Dr. Jovan Subotić, odvjetnik, 28/1. 1886. u Zemunu.

Janko Jurković, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 20/3. 1889. u Zagrebu.

Adolfo Veber, kanonik prvostolne crkve, 6/8. 1889. u Zagrebu.

Dr. Mirko Šuhaj, prisjednik kr. stola sedmorice, 30/11. 1889. u Budimpešti.

Dr. Blaž Lorković, sveučilištni profesor 17/2. 1892. u Zagrebu.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1866., 9/5. Dr. Bogoslav Šulek, pisac u Zagrebu.

— Josip Torbar, umirovljeni ravnatelj kr. vel. realke u Zagrebu.

1867., 1/1. Ljudevit Vukotinović, veliki župan u miru.

1874., 23/11. Spiridion Brusina, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1875., 22/11. Dr. Gjuro Pilar, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1882., 5/12. Dr. Karlo Zahradnik, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.

1883., 21/11. Dr. Gustav Janeček, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1887., 7/12. Dr. Vinko Dvořak, sveučilištni profesor u Zagrebu.

— Dr. Mijo Kišpatić, profesor kr. realke u Zagrebu i docent na sveučilištu.

Umrli:

Živko Vukasović, škol. nadzornik kod vlade za hrvatsko-slavonsku Krajinu, 10/8 1874. u Zagrebu.

Dr. Janes Bleiweiss, predsjednik „Matice slovenske“, 22/11. 1881. u Ljubljani.

Dr. Josip Šlosser-Klekovski, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 28/4. 1882. u Zagrebu.

3. Dopisujući članovi redom izbora.

a) U razredu filologičko-historičkom:

1867., 25/7. Dr. Ernst Dümmler, profesor na sveučilištu u Berlinu.

— Martin Hattala, profesor na češkom sveučilištu u Pragu u miru.

— Vaclav V. Tomek, profesor na češkom sveučilištu u Pragu u miru.

1870., 24/11. Dr. Louis Leger, profesor na akademiji za orientalne jezike u Parizu.

— Stojan Novaković, umirovljeni kr. srbski poslanik u Biogradu.

1873., 24/11. Čedomil Mijatović, umirovljeni kr. srbski ministar, u Londonu.

1879., 21/11. Marin Drinov, prof. na sveuč. u Harkovu.

— Milan Milićević, bibliotekar u Biogradu.

1882., 5/12. Dr. Ivan Crnčić, nadpop sv. Jeronima u Rimu.

— Luka Zore, profesor na gimnaziji u Dubrovniku.

1883., 21/12. Dr. A. Leskien, prof. na sveuč. u Lipskom.

— 21/12. Radoslav Lopašić, umirovljeni tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu.

1887., 3/12. Fran Bulić, ravnatelj gimnazija u Spljetu.

1888., 3/12. ILARION RUVARAC, arhimandrita u fruškogorskom manastiru Grgetku.

— 3/12. Dr. GRGUR KREK, profesor slavistike na sveučilištu u Gradcu.

1889., 27/11. Dr. KONSTANTIN JIREČEK, profesor na češkom sveučilištu u Pragu.

1890., 4/12. Dr. MILIVOJ ŠREPEL, profesor kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu.

— Arhimandrit NIKIFOR DUČIĆ, predsjednik srbskoga učenoga družtva u Beogradu.

— E. FERMENDŽIN, definitor reda sv. Franje u Rimu.

— F. I. USPENSKIJ, profesor c. novoruskoga sveučilišta u Odesi.

— T. FLORINSKIJ, prof. c. sveuč. sv. Vladimira u Kijevu.

— A. PAVINSKIJ, profesor c. sveučilišta u Varšavi.

1891., 27/12. Dr. GJURO ARNOLD, ravnatelj kr: učiteljišta u Zagrebu.

— MILOVAN ZORIČIĆ, predstojnik kr. zem. statističkog ureda u Zagrebu.

Umrli:

VINKO PACEL, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu, 1870. u Karlovcu.

IVAN ERASMO VOCEL, sveučilištni profesor, 17/9 1871. u Pragu.

ALEKSANDER F. HILFERDING, drž. podtajnik c. ruskoga ministarstva, 1872. u Petrogradu.

KAPITON NOVOSTRUJEV, prof. duh. akad., 1873. u Moskvi.

Dr. JANKO ŠAFARIK, član drž. savjeta, 20/7. 1876. u Biogradu.

AUGUST BIELOVSKI, historiograf, 10/11. 1876. u Lavovu.

SERGIJ MIHAJLOVIĆ SOLOVJEV, c. ruski tajni savjetnik, profesor na sveučilištu, 16/10. 1879. u Moskvi.

A. A. KOTLJAREVSKI, profesor na sveučilištu, 11/10. 1881. u Kijevu.

Nikola Ivanović Kostomarov, član arheografijske komisije, 19/4. 1885 u Petrogradu.

Aleksander Vasiljević Gorski, rektor duhovne akademije, 23/10. 1885. u Moskvi.

Petar Aleksijević Lavrovski, školski popečitelj, 19/2. 1886. u Petrogradu.

Josip Jireček, umirovljeni c. kr. austrijski ministar za bogoštovje i nastavu, predsjednik kr. češkoga učenoga družtva u Pragu, 25/11. 1888.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1876., 25/7. Matija Ban, činovnik u ministarstvu spoljašnjih djela u Biogradu.

1867., 25/7. Dr. Hermenegilo Jireček, odsječni savjetnik u ministarstvu za bogoštovje i nastavu u Beču.

1870., 24/10. Vaclav Brandl, zemaljski arkivar u Brnu.

1882., 5/12. Luka Zima, umir. prof. gimnazije u Varaždinu.

1889., 27/11. Dr. Marijan Derenčin, predstojnik pravosudnoga odjela u miru i odvjetnik u Zagrebu.

Umrli:

Miloš Popović, pisac, 8/8. 1879. u Biogradu.

Medo knez Pučić, vlastelin, 1/7. 1882. u Dubrovniku.

Dr. Romuald Hube, c. ruski pravi tajni savjetnik i senator, 1890. 28/9. (po st.) u Varšavi.

Dr. Gustav Wenzel, umirovljeni sveučilišni profesor i član gornje kuće ugarske, 1891. 24/11. u Buda-Pešti.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1867., 25/7. Dr. Šime Šubic, prof. na sveuč. u Gradcu.

1873., 24/11. Martin Sekulić, umir. profesor u Rakovcu.

— Dr. Bogoslav Jiruš, sveučilišni profesor u Pragu.

— Dr. Fr. Studnička, sveučilišni profesor u Pragu.

1885., 16/12. Dr. Fr. Vejdovski, sveuč. prof. u Pragu.

1886., 16/12. J. M. Žujović, prof. vel. škole u Biogradu.

1886., Nikolaj Aleksandrović Menšutkin, profesor na c. sveučilištu u Petrogradu.

1890. 4/12. Dr. E. Weyr, sveučilišni profesor u Beču.

— Dimitrija Nešić, profesor velike škole u Beogradu.

— Gjuro Zlatarskij, predstojnik geoložkoga zavoda u Sofiji.

1891., 7/12. Dr. Drag. Kramberger-Gorjanović, docent na kr. sveučilištu u Zagrebu i pristav nar. muzeja.

— Dr. C. Lepaige, profesor na sveučilištu u Liègeu.

Umrli:

Franjo Erjavec, profesor c. kr. velike realke u Gorici, 13/1. 1887.

Dr. J. Pančić, profesor velike škole u Beogradu, predsjednik kr. srpske akademije nauka, 7/3. 1888. u Biogradu.

4. Odbori.

a) Financijalni:

Tade Smičiklas.
Dr. Fran Vrbanić.

b) Za izdavanje historijskih i historijsko-juridičkih spomenika:

Dr. Franjo Rački.
Dr. Petar Matković.
Šime Ljubić.
Ivan Tkalčić.
Nadko Nodilo.
Tade Smičiklas.
Radoslav Lopašić.
Dr. K. Vojnović.

c) Za izdavanje starih pisaca:

Dr. Franjo Rački.
Petar Budmani.
Dr. Franjo Marković.
Armin Pavić.
Dr. Toma Maretić.
Dr. M. Šrepel.

d) Za sabiranje spomenika tradicionalne literature:

Dr. Franjo Rački.
M. Valjavec
N. Nodilo.
T. Smičikhas.
Dr. T. Maretić.

e) Za galeriju slika:

Dr. Franjo Rački.
Š. Ljubić.
Dr. Franjo Marković.
T. Smičiklas.

f) Za knjižnicu:

Predsjednik i predstojnici razreda.

V.

POSLOVANJE.

1. SJEDNICE.

a) IZVADCI IZ ZAPISNIKA.

Sjednica razreda filologičko historičkoga 17. prosinca 1891.

Predstojnik: dr. Franjo Rački; članovi razreda: S. Ljubić, M. Valjavec, Tadija Smičiklas, dr. Tomislav Maretić i Ivan Tkalčić.

1.

Razred si bira za akademijsku godinu 1892. predstojnika. Dosadanji njegov predstojnik dr. Fr. Rački bi jednoglasno izabran.

2.

Predstojnik dr. Franjo Rački podastire razredu lexicografičnu gradju akademika Luke Zore „Paljetkovanje", te predlaže, da se štampa u „Radu". Pošto su rukopis pregledali akademici Pero Budmani i dr. Tomo Maretić, te ga pronašli prikladna za štampanje, zaključuje se, da se priobći u „Radu".

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 24. prosinca 1891.

Predstojnik: dr. Karlo Zahradnik; članovi razreda: dr. Pilar, J. Torbar, dr. Dvořak, dr. Janeček.

Dnevni red: izbor predstojnika; izabran je opet dr. K. Zahradnik.

Sjednica razr. filosofičko-juridičkoga 17. siečnja 1892.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić, članovi razreda: dr. Bl. Lorković i dr. Marković.

Predstojnik razredni izjavlja po dnevnom redu kao jedini predmet razpravi: izbor novoga razrednoga predstojnika. Razred odlučuje, da dosadanji razredni predstojnik dr. Fran Vrbanić ostane predstojnikom i za ljetos.

Skupna sjednica 24. siečnja 1892.

Predsjednik: Josip Torbar; pravi članovi: dr. Franjo Rački, S. Ljubić, P. Budmani, M. Valjavec, T. Smičiklas, dr. Bl. Lorković, dr. Fr. Vrbanić, dr. T. Maretić, dr. G. Janeček, dr. K. Zahradnik i tajnik dr. K. Vojnović.

1.

Biše čitani i ovjerovljeni bez opazke zapisnici:
a) skupne sjednice od 8. studenoga 1891.;
b) glavne skupštine od 7. i 22. prosinca 1891;
c) svečane sjednice od 10. prosinca 1891.

2.

Uzima se na znanje, da su izabrani za predstojnike god. 1892.: a) u razredu filologičko-historičkome dr. Fr. Rački; b) u razredu filosofičko-juridičkome dr. Franjo Vrbanić; c) u razredu matematično-prirodoslovnome dr. K. Zahradnik.

3.

Uzima se na znanje zaključak filologičko-historičkog razreda od 14. prosinca 1891., da se štampa u „Radu“ razprava akademika L. Zore „Paljetkovanje“.

4.

Uzima se na znanje i odobrava se prodaja koprivničke kuće za 5.200 for.

5.

Uzima se na znanje, da je gradsko poglavarstvo javilo, da je za vodu u akademičkoj palači odmjerena godišnja pristojba od 7 for. 26 nč., koja se ima razpoloviti medju akademijom i arheoložkim muzejem

6.

Priobćuje se odpis kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu glede sdruženja akademičke knjižnice sa sveučilišnom, te se odobrava razjašnjujući odgovor na odpis.

7.

Zadovoljuje se molbi knjižnice dalmatinskoga učiteljišta u Zadru, kojom moli za pol ciene „Rad", knjige od god. 1881. i sliedeće.

8.

Zaključuje se, da se „Bosanskoj vili" dade u zamjenu „Rad" prvoga razreda.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 27. siečnja 1892.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: M. Valjavec, S. Ljubić, dr. T. Maretić, dr. M. Šrepel; članovi drugih razreda: J. Torbar, dr. Fr. Vrbanić i tajnik dr. K. Vojnović.

Pravi član Tade Smičiklas čita razpravu o životu i djelima počastnoga člana pokojnoga Ivana Kukuljevića Sakcinskoga. Zaključi se, da se ima tiskati u Radu.

*

Sjednica razreda matematičko-prirodoslovnoga 9. veljače 1892.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, dr. V. Dvořak, dr. Janeček i dr. M. Kišpatić.

1.

Dopisujući član dr. Gorjanović moli novčanu podporu, da za proučavanje njekih krednih petrefakta podje u muzeje u Trst i Gorici, te da obidje njeka važnija nalazišta tih okamenina.

2.

Pravi član dr. M. Kišpatić izvješćuje, da je u rujnu god. 1891. uz podporu akademije obišao Knin, Vrliku, Brusnik i Budvu, te da će rezultate svoga iztraživanja u svibnju ove godine akademiji podastrieti. Na taj izvještaj nadovezuje akademik želju, da bi se ovih praznika dao na proučavanje kristalnog kamenja serpentinske zone u Bosni, te moli u to ime od akademije novčanu podporu, da uzmogne tim bar jedan dio toga ogromnoga posla još ove godine obaviti. Razred uvidjajuć, da se ovakove radnje bez novčane podpore nemogu izvoditi, podupire obje molbe.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 11. veljače 1892.

Predstojnik: dr. Franjo Rački; članovi razreda: Ivan Tkalčić, Tadija Smičiklas i dr. Kosta Vojnović.

Bi pročitana razprava o tržačkim Frankopanima akademika Radoslava Lopašića, koji predaje listine posljednjih ove loze knezova. Za tim profesor Julije Janković predaje dva tržna varaždinska cjenika od god. 1658.—1749., a profesor Milčetić šalje drugi prilog za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika, naime zakon braščine Sv. Duha u Baški iz početka XV. vieka.

Odlučeno, da se ovi prilozi štampaju u Starinah.

6.

Čita se račun knjižare dioničke tiskare o razprodanim po njoj .g. 1891. akademičkim knjigama. Knjižara je prodala knjiga za 3118 for. 30 nč. O pregledanju knjižarskih računa izvješćuju dr. Zahradnik i T. Smičiklas. Prima se na ugodno znanje i odobrava se.

7.

Računi o prihodu i razhodu akademije g 1891. i izvještaj financijalnoga odbora o njih odobrava se. (Gl. niže.)

8.

Izvještaj o kući Iličkoj. Zaključeno, da se ima kuća prodati u dogovoru sa Svetojeronimskim družtvom.

9.

Izvješće financijalnoga odbora o konverziji hrv.-slav. razteretnica. — Uzima se na znanje, da je konverzija obavljena.

Sjednica razreda matematičko-prirodoslovnoga 15. ožujka 1892.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: J. Torbar, dr. M. Kišpatić, dr. Gj. Pilar, dr. K. Vojnović.

Član dopisnik dr. Gorjanović-Kramberger čitao je odlomke svoje razprave „o fosilnih cetaceih“. Odlučeno, da se razprava tiska u Radu.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 26. ožujka 1892.

Predstojnik: dr. F. Rački; članovi razreda: dr. T. Maretić, T. Smičiklas, dr. M. Šrepel i tajnik dr. Vojnović.

Dr. A. Musić čita svoju razpravu: „Gnomički aorist“ u grčkom i hrvatskom jeziku. — Zaključeno, da se u Radu tiska.

Sjednica potresnoga odbora 17. veljače 1892.

Predsjednik: Josip Torbar; članovi odbora: dr. Drag. Zahradnik, dr. G. Janeček, Iv. Stožir i dr. M. Kišpatić.

Pretresav dosadanji rad odbora složiše se prisutni u tom, da se predloži akademiji, neka se ovaj odbor razpusti i neka se poslovi njegovi prenesu na matematično-prirodoslovni razred ove akademije.

I. PRIEGLED

prihoda i razhoda jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti godine 1891.

A. Prihod.

	for. nč.	for. nč.
1. Ostatak godine 1890. . . .		569·58
2. Četiri petine čistoga prihoda akademijske zaklade prema čl. 14. pravila, koji po izkazu kr. zem. računovodstva glasom odpisa kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu od 7. ožujka 1891. br. 2070 iznose . . .	15.774	
K tomu kamati od uloženih kod hrv. eskomptne banke novaca .	42·78	15.816·78
3. Poseban prihod od Štrosmajerove zaklade za galeriju . . .		495
4. Čist prihod od kuća		402 94
5. Čist prihod od razprodanih knjiga		2·563·84
6. Podpora preuzv. g. pokrovitelja J. J. Štrosmajera za izdavanje akademijskoga rječnika . . .		1.000
Ukupno		20.848·14

Slovom: dvadeset tisuća osam stotina i četrdeset i osam for. 14 nč.

B. Razhod.

	for. nč.	for. nč.
1. Uprava: plaća tajniku, pisaru i podvorniku i nagrade . . .		1.491·81
2. Pisara		52·46
3. Akademijska palača: osiguranje, popravci, čišćenje, ogrjev i razsvjeta		510·06
4. Književan rad, knjižnica i galerija		16.643·89
a) tisak i vez izdanih knjiga	8.680·16	
b) nagrade piscem	4.947·20	
c) rječnička gradja . . .	194·—	
d) sakupljanje histor. gradje	433·10	
e) podpore α) za naučno putovanje β) starinarskom družtvu u Kninu za izkapanje	230·20	
f) knjižnica: plaća knjižničaru, časopisi, rukopisi .	1.098·83	
g) galerija: osjeguranje, nadzor, čišćenje, nabava slika	859·08	
h) poštarina, odprema . .	199·32	
5. Izvanredni i nepredvidljivi izdatci		1.396·09
a) odplata zajma od 13.000 f.	733·60	
b) doživotnina L. Brežnjaku i pogreban prinos . . .	145·41	
c) drugi obrok za prepokriće krova	442·—	
d) nepredvidjeni troškovi .	75·08	
Ukupno . . .		20.094·30

Slovom: dvadeset tisuća devetdeset četiri for. i 31 nč.

Prema tomu izkazuje se sveukupan

A. Prihod sa		20.848·14
B. Razhod sa		20.094·31
ostaje dakle višak		753·83

koji prelazi u prihod godine 1892.

Iz prihoda podmireni su troškovi za izdanje: „Rada" knj. CIII., CIV., CV., CVI. i CVII. Starina knj. XXIV., Starih hrvatskih pisaca knj. XVIII., Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium vol. XXII., posebnih djela knj. XI. (Oslobodjenje Slavonije), ljetopisa sv. VI. i popisa Strosmajerove akademijske galerije II. izdanje, te djelomice sv. 13. rječnika.

Pregledali s prilozi sravnili i sve u najboljem redu našli.

U Zagrebu, 25. veljače 1892.

Financijalni odbor:

Dr. Fr. Vrbanić. T. Smičiklas.

II. IZKAZ

svih javnih i privatnih obveznica spadajućih na akademijsku zakladu koncem godine 1891. po izvještaju kr. zemaljskog računovodstva od 9. ožujka t. g.

		for.	nč.
1.	U hrv.-slav. razteretnicah	86.880	—
2.	U hrv.-slav. desetinskih odkupnih obveznicah	1.000	—
3.	U ugarskoj papirnoj renti.	154.100	—
4.	U zadužnicah sjedinjenoga državnoga duga	89.700	—
5.	U obveznicah lutrijskoga zajma g. 1860.	12.000	—
6.	U 4%. ugarskoj zlatnoj renti . . .	11.700	—
7.	U privatnih obveznicah	15.138	—
8.	U dionicah lutrijskoga zajma od god. 1884	50	—
9.	U ugarskih državnih srećkah od god. 1870.	50	—
10.	U dionicah c. k. pov. austro-vjeresijskog zavoda za trgovinu i obrt . . .	100	—
11.	U srećkah brunšviškoga zajma od 1. veljače 1869.	35	—
12.	U srećkah lutrijskoga zajma (Rudolfs-Stiftung)	10	—
13.	U zadužnicah dunavskoga parobrodarskoga družtva	100	—
14.	U štedioničkih knjižicah	6.378	65
15.	U dionicah društva „Associazione dalmata“	20.000	—
16.	U gotovom	421	61
	Ukupno	397.763	25

Koncem godine 1890. iznosila je zaklada u papirih 413.008 for. 72 nč. od kojih je ove godine za dogradnju nove kuće na nadbiskupskom trgu prodano u nominalnoj vriednosti za 16.250 for. s kojim bi zaklada iznosila koncem godine 414.013 for. 25 nč.

Skupna sjednica 6. ožujka 1892.

Predsjednik: J. Torbar; pravi članovi: dr. Fr. Rački, P. Budmani, M. Valjavec, dr Gj. Pilar, dr. T. Maretić, Iv. Tkalčić, dr. K. Zahradnik, dr. G. Janeček, dr. Fr. Marković dr. Fr. Vrbanić, T. Smičiklas, dr. Vojnović.

1.

Cita se zapisnik skupne sjednice od 24. siečnja t. g. te se bez prigovora ovjerovljuje.

2.

Objavljena je smrt (5/II) počastnoga člana St. Schulzera i pravoga člana dra. Bl. Lorkovića. Prima se na žalostno znanje sa „Slava mu!"

3.

Uzima se na znanje zaključak razreda filologičko-historičkoga od 27. siečnja, da se štampa u Radu razprava pravoga člana T. Smičiklasa „o životu i djelima pok. počastnoga člana Ivana Kukuljevića Sakcinskoga", zatim da se štampaju u Starinah prilozi akademika R. Lopašića o posljednjih tržačkih Frankopanih, profesora Ivana Milčetića drugi prilog za litěraturu hrvatskih glagolskih spomenika, naime zakon Braščine sv. Duha iz početka XV. vieka, napokon profesora Julija Jankovića dva varaždinska tržna cjenika od god. 1657 i 1749.

4.

Čita se i uzima na znanje zapisnik o predaji knjižnice tajniku i knjižničaru dru. K. Vojnoviću.

Akademija podjeljuje absolutorij bivšemu knjižničaru Iv. Tkalčiću, te mu se zahvaljuje radi revnog poslovanja.

5.

Odobrava se zaključak potresnog odbora, da se odbor razpusti i da njegovi poslovi priedju na razred matematičko-prirodoslovni.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 5. travnja 1892.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: P. Budmani, T. Smičiklas i tajnik dr. Vojnović.

Pravi član dr. T. Maretić čitao je nekrolog pokojnoga počastnoga akademika dra. Fr. Miklošića. Zaključeno, da se tiska u Radu.

Sjednica razreda matematičko-prirodoslovnoga 9. travnja 1892.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček i tajnik dr. K. Vojnović.

Dr. Gorjanović čita razpravu: Geologički i hidrografički odnošaji Marija-Goričkih brdina. Zatim je profesor više realke A. Mohorovičić čitao svoju razpravu: „Dnevna i godišnja perioda pojedinih vrsti oblaka". — Po tom je geologički asistent Bončev čitao razpravu: „Bichromat kalija, revisija osnih elemenata". — Napokon je profesorski kandidat L. Vankov čitao svoju razpravu: Šipčanski Balkan i okolica u geoložkom i petrografskom pogledu". — Zaključeno, da se sve četiri razprave tiskaju u Radu.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 23. travnja 1892.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: T. Smičiklas, dr. M. Šrepel i tajnik dr. K. Vojnović.

Pravi član dr. Petar Matković čita svoju razpravu „Putopisi o putovanju carskih poslanstva u Carigrad K. Ryma od god. 1571. i D. Ungnada od g. 1572." — Razprava biti će tiskana u Radu.

Skupna sjednica 24. travnja 1872.

Predsjednik: J. Torbar; pravi članovi: dr. Fr. Rački, P. Budmani, dr. K. Zahradnik, S. Ljubić, dr. T. Maretić, dr. Fr. Marković, I. Tkalčić, dr. Fr. Vrbanić, T. Smičiklas i tajnik dr. K. Vojnović.

1.

Zapisnik skupne sjednice od 6. ožujka t. g bi ovjerovljen.

2.

Odobrava se zaključak sjednice razreda filologičko-historičkoga, da se u Radu štampa nekrolog pok. poč. člana dra. Fr. Miklošića od dra. T. Maretića, zatim razprava prof. dra. Musića o gnomičkom aoristu u grčkom i hrvatskom jeziku; napokon razprava akademika dra. P. Matkovića „Putopisi carskih poslanika K. Ryma g. 1571. i D. Ungnada g. 1572. u Carigrad"; pa kodicil hrv. povjestnika Ivana Lucića, od g. 1679. što ga je priobćio akademik dr. Ivan Crnčić, da se štampa u „Starinah".

3.

Uzima se na znanje, što je razred matematičko-prirodoslovni zaključio, da se štampaju u „Radu" razprave: člana dopisnika dr. Gorjanovića-Krambergera o fosilnih cetacejih i o geologičkih i hidrografskih odnošajih Marija-Goričkih brdina; zatim prof. A. Mohorovičića o dnevnoj i godišnjoj periodi pojedinih vrsti oblaka; Bončeva o bichromat-kaliju, i Vankova o šipčanskom Balkanu i okolici u geoložkom i petrografskom pogledu.

4.

Matematičko-prirodoslovni razred predlaže, da se proračunska stavka za prirodoslovna iztraživanja povisi, pak da se od te svote dop. članu dru. Gorjanoviću na njegovu molbu podieli 120 for. za iztraživanja u Pri-

morju, a akademiku dru. M. Kišpatiću 200 for. za proučavanje kristalnoga kamenja serpentinske zone u Bosni. Predlog je prihvaćen.

5.

Pošto je ministarstvo Bugarske poslalo akademiji svoje, publikacije (Sbornik i statističke izradbe), bi zaključeno, da mu se imadu na izmjenu poslati sve publikacije akademije.

6.

Uzima se na znanje, da je akademija čestitala svome pokrovitelju na njegov imendan.

7.

Čita se pismo, kojim dr. Ivan Ružić poklanja Štrosmajerovoj galeriji 32 slike, koje slikar N. Mašić nadje da su dostojne biti postavljene u nju. Zaključeno je, da se ima pismeno zahvaliti dru. Ružiću na velikodušnom daru.

8.

Prihvaća se poziv književnika A. De Gubernatisa da kôla medju članovi akademije arak, u koji će moći svak pisati motto sa svojim autografom za pučki medjunarodni album, koji će se izdati prigodom četiristogodišnjice Kristofa Kolomba.

Sjednica razreda filosofičko-juridičkoga 7. svibnja 1892.

Predstojnik razreda: dr. Fr. Vrbanić; članovi razreda: dr. K. Vojnović i dr. Fr. Rački.

Akademik dr. Fr. Vrbanić čita svršetak svoje razprave: „Rad hrvatskoga zakonarstva na polju uprave“. Razprava će se štampati u Radu.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 18. svibnja 1892.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: S. Brusina, dr. Pilar, dr. Kišpatić, a od drugih razreda dr. Rački i tajnik dr. Vojnović.

Akademik i predsjednik J. Torbar čitao je svoju razpravu „Prilog našim klimatskim odnošajima“.

Bi zaključeno, tiskati razpravu u Radu.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 4. lipnja 1892.

Predstojnik: dr. F. Rački; članovi razreda: N. Nodilo, P. Budmani, T. Smičiklas i tajnik dr. Vojnović.

Akademik dr. M. Šrepel čita svoju razpravu: „O latinskoj poeziji Junija Restija“. — Bi zaključeno tiskati razpravu u Radu.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 11. lipnja 1892.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: J. Torbar, dr. Dvořak, dr. Kišpatić, dr. Dr. Gorjanović-Kramberger; ostalih razreda M. Valjavec i tajnik dr. K. Vojnović.

Dr. M. Kišpatić čita svoju razpravu „Prilog ka geologiji Primorja“; a za tim dr. Gorjanović izvještaj o svom znanstvenom putovanju u Trst, Goricu i tršćanski kras.

Zaključeno bi tiskati obje razprave u Radu.

Skupna sjednica 12. lipnja 1892.

Predsjednik: J. Torbar; članovi: dr. Rački, P. Budmani, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Dvořak, dr. T. Maretić, S. Ljubić, dr. Fr. Vrbanić, dr. Marković, I. Tkalčić, M. Valjavec i tajnik dr. Vojnović.

1.

Ovjerovljuje se zapisnik skupne sjednice od 23. travnja t. g.

2.

Uzima se na znanje zaključak: a) razreda filosofičko-juridičkoga, da se štampa u Radu razprava akademika dra. Fr. Vrbanića: „Rad hrvatskoga zakonarstva na polju uprave", b) razreda matematičko-prirodoslovnoga, da se štampa u Radu razprava akademika J. Torbara „Prilog našim klimatskim odnošajima", c) razreda filologičko historičkoga, da se štampa u „Radu" razprava akademika dra. M. Šrepela o latinskoj poeziji Junija Restija.

3.

Uzima se na znanje odpis kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu o uspjehu konversije hrv.-slavonskih razteretnica akademijske zaklade.

4.

Prihvaća se izvješće financijalnoga odbora o računih jugoslavenske akademije za godinu 1891., uza zahvalu odboru na vještome i pomljivome sastavljanju.

5.

Uzima se na znanje, da je podieljen oprost od poreza za novu akademičku kuću na nadbiskupskom trgu.

6.

Uzima se na znanje, da je izplaćen zapis Petkovića sa 50 for. i poslan zem. blagajni.

7.

Prima se zahvalno na znanje, da je rektor varšavskoga sveučilišta poslao akademiji na porabu po nalogu c. ruskoga ministra za prosvjetu četiri svezka rukopisâ pok. profesora Makuševa, sadržavajuća priepis iz talijanskih arkiva izpravâ tičućih se jugoslavenske poviesti.

8.

Uzima se na znanje, da je ban potvrdio izbor profesora C. Le-Paigéa za člana-dopisnika akademije.

9.

Na molbu kranjskoga muzejskoga družtva za izmjenu publikacija zaključuje se, da će akademija slati sve svoje publikacije osim rječnika.

Na molbu ravnateljstva zem. arkiva, da mu se pošlju Monumenta zaključuje se, da će mu se poslati Monumenta i Starine.

10.

Osigurajuće družtvo Croatia poziva akademiju u glavnu skupštinu dne 18. t. m. Tajnik dr. Vojnović zastupati će akademiju.

Sjednica razreda matematičko-prirodoslovnoga 4. srpnja 1892.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: J. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček i dr. M. Kišpatić.

1.

Akademik J. Torbar izvješćuje o radnji dra. A. Gavazia „Konstante za srednju dnevnu temperaturu“, te predlaže, da se ista primi u Rad. Prihvaćeno.

2.

Predlog razrednoga predstojnika, da se razredu ustupi za priredjene radnje, kojih ima do 13 ove godine još

jedna knjiga, a da se trošak za tu knjigu pokrije novcem, odredjenim za posebno djelo prof. Sp. Brusine, koje nije doslje podnešeno. — Prihvaća se jednoglasno.

3.

Franz Lesska podastire litografiranu radnju iz matematike. Ima se uvrstiti u knjižnicu.

Sjednica filosofičko-juridičkoga razreda 2. srpnja 1892.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; član razreda: dr. Vojnović; članovi drugih razreda: P. Budmani, dr. Pilar, N. Nodilo i dr. Fr. Rački.

Pravi član dr. K. Vojnović čita nastavak svoje razprave: „O sudbenome ustrojstvu republike dubrovačke s obzirom na vanjske i nutarnje njezine prilike."

Iza toga predan je Statut otoka i obćine Lastova u Dalmaciji, koji je po rukopisu nalazećem se u porodice Arneri u Korčuli priredio za štampu tamošnji učitelj Fr. Radić. Poredit će se sa rukopisom bečke dvorske knjižnice prije nego bude izdan.

Odlučeno, da se nastavak razprave dra. Vojnovića štampa u Radu.

Sjednica razreda filosofičko-pravoslovnoga 14. srpnja 1892.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; članovi razreda: dr. K. Vojnović; članovi drugih razreda: dr. Fr. Rački i T. Smičiklas.

Dr. Vojnović čita svršetak svoje radnje „O sudbenom ustrojstvu dubrovačke republike s obzirom na njezine vanjske i nutarnje prilike od potresa god. 1667. do pada republike god. 1808."

Zaključeno, da se štampa u Radu.

Skupna sjednica 17. srpnja 1892.

Predsjednik: J. Torbar; članovi: dr. Fr. Rački, T. Smičiklas, dr. Fr. Vrbanić, dr. Dvořak, N. Nodilo, dr. Janeček, dr. K. Zahradnik, Iv. Tkalčić i tajnik dr. K. Vojnović.

1.

Ovjerovljuje se zapisnik skupne sjednice od 12. lipnja t. g.

2.

Uzima se na znanje, da je razred matematičko-prirodoslovni zaključio, da se štampaju u Radu:

a) razprava akademika dra. M. Kišpatića: Prilog geologiji Primorja.

b) Izvještaj akademika dra. Dr. Gorjanovića o svom znanstvenom putovanju u Trst, tršćanski kras i Goricu.

3.

Uzima se na znanje, da je razred filosofsko-juridički zaključio, da se štampa u Radu nastavak i svršetak razprave akademika dra. K. Vojnovića o sudbenom ustrojstvu dubrovačke republike (1460—1667) do njezinog pada 1808.

4.

Uzima se na znanje, da je isti razred zaključio, da se prihvati za Monumenta historico-juridica lastovski statut, priredjen za štampu učiteljem u Korčuli Fr. Radićem.

5.

Prihvaća se predlog istoga razreda na molbu akademika dra. K. Vojnovića, da mu se za proučavanje i iztraživanje u starom dubrovačkom arkivu kroz ove praznike podieli podpora od sto forinti.

6.

Uzima se na ugodno znanje, što akademik Spiro Brusina izjavljuje se pripravnim zastupati akademiju na medjunarodnome kongresu antropologa i geologa u Moskvi.

7.

Prihvaća se predlog, da se sa svečanom sjednicom spoji uspomena 25-godišnjice naše akademije, pak da se mjesto znanstvene razprave čita osvrt na 25-godišnje književno njezino djelovanje, te je zamoljen dr. Rački da ga izradi.

8.

Na molbu kotorske gimnazije za akademičke knjige, zaključuje se, da osim Rada, koji prima badava, može dobiti ostale knjige uz polovicu ciene.

9.

Na izmjenu publikacija ponudjenu po „Society o Antiquaries" u Londonu poslati će joj se historična diela.

10.

Na izmjenu beogradskoga juridičkoga časopisa Pravnik poslati će se uredničtvu Rad filologičko-historičkoga razreda.

Sjednica odbora galerije slika 10. listopada 1892.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi odbora: S. Ljubić, T. Smičiklas i dr. Fr. Marković.

1.

Predsjednik javlja, da su slike, koje je poklonio dr. Ružić, jur smještene u galeriji te od prof. Nik. Mašića izpitane, kako to priloženi popis g. Mašića svjedoči.

*

2.

Ostavina pokojnoga g. Ljud. Ivkanca poklanja sliku Mijakića za galeriju, koja se sa zahvalnošću prima.

3.

O ponudi vlade, da bi akademija uzela u pohranu slike i poprsja iz muzeja arheologičkoga, koje tamo nespadaju, odlučuje odbor, da bi se samo slike i poprsja umjetničke vriednosti smjestile u galeriju, i to poprsje Rendićevo u arkadah galerijskih, a što nema vriednosti umjetničke, da se pohrani na tavanu. — Posudjene na pohranu povelje i pečati primaju se u arkiv akademički.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 27. listopada 1892.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: P. Budmani, T. Smičiklas, M. Valjavec i dr. M. Šrepel.

Čitala se je najprije razprava profesora u zemunskoj realci Vatroslava Rožića: „Kajkavački dijalekat u Prigorju“. — Zaključeno da se štampa u „Radu“.

Za tim su se priobćila dva priloga dra. M. Rešetara o velikom dubrovačkom potresu od 6. travnja 1667. godine. — Zaključeno, da se štampaju u „Starinah“.

Skupna sjednica 30. listopada 1892.

Predsjednik: J. Torbar; članovi: dr. Fr. Rački, dr. Marković, P. Budmani, N. Nodilo, dr. Zahradnik, dr. Maretić, T. Smičiklas, dr. Vrbanić, Iv. Tkalčić i M. Valjavec.

1.

Čita se i ovjerovljuje zapisnik skupne sjednice od 17. srpnja 1892.

2.

Uzima se na znanje, da je razred filologičko-historički zaključio, da se štampa u Radu razprava Vatroslava Rožića, „kajkavački dijalekat u Prigorju", u Starinah da se štampaju dva priloga dra. M. Rešetara o velikom dubrovačkom potresu od 6. travnja 1667. godine.

3.

Glede predloga odbora za galeriju slika (gl. više) zaključilo se je, da se vis. kr. vladni odjel za bogoštovje i nastavu, obzirom na odpis kojim slike, kipove i listine zem. archeol. muzeja nudja akademiji u pohranu, uljudno zamoli, da pomenute slike, kipove i stare listine izvoli akademiji prikazati kao svojinu; jer se je bojati, da bi se od same pohrane mogle kada u buduće porodíti kojekakve nepredvidne neprilike.

4.

Uzima se na znanje poklon učiteljske skupštine u Dubrovniku i to uzorak narodnoga konavskoga veza, te se zaključuje, da se taj uzorak pokloni ženskoj obrtnoj školi u Zagrebu, kamo spada.

5.

Ponuda sveučilišta u Upsali za zamjenu publikacija prima se.

6.

Uzima se na znanje sa zahvalom poklon od 100 for. ostavljen oporukom akademijskoj zakladi od umirovljenoga profesora Jagunića.

7.

Pozivaju se razredi, da prirede predloge za proračun godine 1893.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 10. studenoga 1892.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: N. Nodilo, T. Smičiklas; članovi drugih razreda: dr. Pilar, dr. Vrbanić, Sp. Brusina.

Pravi član dr. Fr. Rački čitao je razpravu o prosvjetnih odnošajih u Hrvatskoj za narodne dinastije. — Zaključeno, da se tiska u „Radu".

Sjednica razreda matematičko-prirodoslovnoga 12. studenoga 1892.

Predstojnik: dr. Drag. Zahradnik; članovi razreda: S. Brusina, dr. Pilar, dr. Dvorak, dr. Kišpatić, dr. G. Janeček.

1.

Dopisujući član dr. Gorjanović moli, da se za njegovu radnju o fosilnih ribah komenskih itd. dadu nacrtati potrebite slike. Razred pristaje na to i moli upravu, da učini potrebite korake, da se crtanje izvede.

2.

Prof. S. Brusina javlja, da će do godine podnieti svoje djelo o fauni Hrvatske, a razred moli, da se za tiskanje toga djela uvrsti u budući proračun 1200 for.

3.

Drugih posebnih djela neima razred za buduću godinu.

4.

Za prirodno iztraživanje jugoslavenskih zemalja, da pretekne iztraživanje stranih ljudi, koji svake godine sve više u naše krajeve dolaze, predlaže razred, da se u proračun buduće godine stavi svota od 1000 for., pa misli, da bi za taj posao mogao poseban odbor izraditi posebnu osnovu.

5.

Prof. Kišpatić izvješćuje, da je s podporom akademije zadnjih ferija prošao gotovo polovicu serpentinske zone u Bosni. U to ime započeo je svoja iztraživanja već u okolici Gline, Buzete, Klasnića i Žirovca, te je u Bosni prošao Pastirjevo, Kozaru planinu, Prisjeku, Uzlomac, Borju i Ljubić planinu, a rezultate svoga putovanja priobćit će akademiji, čim bude obradio silan materijal, što ga je sa puta donio.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 14. studenoga 1892.

Predstojnik: dr. Rački; članovi razreda: T. Smičiklas, P. Budmani, Iv. Tkalčić, dr. T. Maretić i M. Valjavec.

Sjednica se urekla radi predloga proračunskih. Razgovaralo se o djelima, koja bi se štampala godine 1893., te se zaključilo štampati:

1. jedan svezak duhovnijeh prikazanja, koji je za štampu priredio M. Valjavec.
2. jedan svezak akademijskoga rječnika, koji Budmani obeća dogotoviti do pod konac godine.
3. jedan svezak urbara, koji je za štampu priredio Lopašić kao V. knjigu Monumenta historico-juridica.
4. drugu knjigu pod imenom Scriptores, na ime Rastićevu kroniku dubrovačku, koju je za štampu priredio akademik Nodilo.
5. treći tom od monumenta ragusina.

Za tim se preporuča 500 for. za sakupljanje historijske gradje i 200 for. a. vr. za nabavu polica i inih potrebitih stvari za smještanje listina u arkivu.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 24. studenoga 1892.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: T. Smičiklas, Iv. Tkalčić, dr. M. Šrepel i M. Valjavec.

1.

Čitali su se akademika R. Lopašića a) prilozi za poviest protestantstva u Hrvatskoj; b) spomenici o hrvatskih gardah na dvorovih u Draždjanih i u Potsdamu.

2.

Za tim predan je dnevnik gr. A. Patačića za god. 1687—1690 što ga je iz matice nalazeće se u zemaljskom arkivu prepisao i za tisak priredio E. Laszowski.

Zaključeno da se ovi prilozi štampaju u „Starinah“.

Glavna skupština 7. prosinca 1892.

Predsjednik: J. Torbar; članovi: dr. Rački, dr. Šulek, dr. Vrbanić, T. Smičiklas, S. Brusina, dr. Dvořak, dr. Marković, dr. Zahradnik, dr. Maretić, P. Budmani, Iv. Tkalčić, M. Valjavec, dr. Kišpatić, dr. Janeček.

1.

Odobrio se je proračun za godinu 1893. sastavljen prema §. 33. poslovnika, pošto se je pročitao od točke do točke. Za tim, da se pospješi uredjenje knjižnice, bi zaključeno, neka se knjižničaru dade u pomoć akademik M. Valjavec uz nagradu, koja će se naknadno odrediti.

2.

Glasovalo se za predložene članove i to za članove-dopisnike filologičko-historičkoga razreda: dra. Ivana Broza, profesora na kr. velikoj gimnaziji zagrebačkoj i dr. Avgusta Musića, profesora na istoj gimnaziji i docenta na kr. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu. Oba su izabrana većinom glasova.

b) SVEČANA SJEDNICA.

I.

SVEČANO SLOVO

predsjednika Josipa Torbara.

Gospodo akademici,
Visoko štovani zbore!

Sliedeći ustanove našega zakonika i učvršćeni dosadanjim razvitkom ovoga zavoda običaj, evo nas nakon godinu dana i opet na okupu, da se obazremo na svoje djelovanje, te i javnost obaviestimo o tome, u koliko smo posvetili svoje sile obradjivanju znanstvena polja, što nam je zavodom ovim povjereno, a obradjujući ga nastojali, da pomognemo utrti put našemu narodu k prosvjeti i civilizaciji. Ako je ovaj svečani zbor već s toga za nas važan, što u njeku prieglednu smotru shvaćamo svoj godišnji rad, a ono mu je važnost povišena tim, što je ovo 25-ta svečana sjednica, u koju se sastadoše članovi jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, odkad je stupila javno u red zavoda, koji si uzeše zadatkom, da obradjujući razne grane znanosti i umjetnosti, šire prosvjetu i kulturu najprije u svojem narodu, a preko njega u velikoj obitelji čovječanstva. Naš zavod je jedan od najmladjih ove struke prosvjetnih udruga, nu da i neprekoračim medje čednosti, usudio bih se tvrditi, da je i on za vrieme svojega opstanka doprineo po koji kamečak k onoj uzvišenoj, uviek gradjenoj i pregradjivanoj, a nikad nedogradjenoj zgradi, u koju ulažu ljudski umovi svoje trudove i ulagat će ih, dok bude ljudskoga roda, zgradi, koju *civilizacijom* zovemo.

Što su u tom smjeru uradili pojedini članovi, kojim li su marom ulagali svoj trud za vrieme od 25 godina, da obradjujući povjereno im znanstveno polje, pomognu bistriti tminu, što nam je zastirala narod napram samomu sebi, te nije mogao doći do samosviesti, a i napram vanjskim narodima, te ga ili niesu mogli ili su ga pako krivo poznavali, što su, velim, pojedini članovi u tom smjeru uradili, ne ću da o tom raspravljam, učinit će to vrstniji i dostojniji od mene. Meni neka bude dozvoljeno, da se zaustavim kod pojma, što sam ga malo prije opetovano spomenuo, koji sa svrhom i zadatkom našega zavoda u najtjesnijem savezu stoji kao sredstvo napram svrsi. Mislim naime pojam *civilizacije.*

Što je upravo civilizacija, čim se očituje? Svaki viek bi na ovo pitanje drukčije odgovorio. Zakoni, po kojima duh čovječji svoje misli snuje i razvija, uviek su isti, jer su odsjev njegova bića; nu gradja, koja se mišlju obradjuje, jer materijalno ili formalno izvan čovjeka, mienja se, pretvara i preradjuje. S toga si tumačimo, da svaki viek ima svoje nazore, svoje ideje o intelektualnom, moralnom i materijalnom svietu — svaki viek ima svoju civilizaciju. Tuj dakle ne ima civilizacije, koja bi svim viekovima mogla služiti uzorom, te bi narodima u razvitku njihova javnoga i sukromnoga života stalnim, sigurnim i nepogrješivim provodičem služiti mogla. U svakoj ćemo naći svietlih i tamnih strana, mâna i pogrješaka, kriepostі i nekriepostі, heroičke požrtvovnosti za opće dobro, zapostavljanje vlastita općemu probitku, ali i nedostojna sebeljublja; naći ćemo opću slobodu, slobodu gradjansku, iliti hoćete, državnu na vrhuncu razvitka, ali uz nju vidimo osobnu slobodu poniženu do brutalna ropstva. Je li civilizacija ikada jasnije zasjala, nego što zasja u Grčkoj Periklove dobe? Opseg razvitka, bistroću i duboku pronicavost intelektualnih sila pokazuje nam filo-

zofija, rješavajući duboke probleme uma čovječjega; liepe umjetnosti, izraz estetične savršenosti, jošte danas narodima nedostiživi uzori; govorničtvo, pjesničtvo, historija — sve to dignuto na visinu savršenstva, kojoj se još i danas divimo. U družtvenom i državnom životu: gradjanska sloboda i čista požrtvovnost za opće dobro — krieposti, koje su i danas rietke. Nije li to civilizacija savršena, treba li joj išta, da bude uzorom svim viekovima? Na ovo pitanje naći ćemo odgovor u petoj knjizi Platonove republike. Ovaj, kako ga nazvaše, božanski mudrac, jer bijaše izraz mudrosti ne Grčke, već cieloga predkršćanskoga svieta, otkrivši i razbistrivši do onda još nepoznate moći uma čovječjega, proniknuvši u dubine i po njegovu nauku neumrle duše, razvivši zakone morala, postaviv mu za sudca neumoljivu savjest, nalazeći pravu sreću, mir i zadovoljstvo samo u krieposti, ma bila ona i prezrena, a nesreću u zločinu i moralnoj izkvarenosti, pak bila ona i cienjena i povladjivana — ovaj, kako ga njeki kršćanski pisci prozvaše, preteča kršćanstva, preporuča u uzor-gradu svoje republike za osnov obiteljskomu, gradjanskomu i socijalnomu životu uredbe, koje se mogu smatrati najžalosnijom zabludom uma čovječjega.

Na osnovu naime prirodne selekcije, koju je Darwin 22 stoljeća kasnije teorijom novoga vieka postavio, da na njoj sagradi evoluciju organskoga svieta, hoće on da se država osnuje na zajednici žena, od kojih se imadu samo najvrstnija, najbolja i najsnažnija djeca zadržati i odieljena od roditelja državom uzgajati; dočim se slaba i kržljava imadu u zabitnu zavodu pohraniti, a ona, koja bi se rodila kasnije, pošto su matere prestalé na račun države roditi, imadu se izložiti, jer takova djeca niesu za uzgoj. Ako ovakove osnove o uredjenju i zvanju družtva ljudskoga izlaze iz glave veleuma: što tek da pomislimo o ljudima, koji nesvietle vlastitim svjetlom, već

ga od onih dobivaju? To li je dakle civilizacija, koja imade služiti narodima ogledalom, civilizacija koja društvo ljudsko osniva na uredbama, kojima se gazi svetinja braka, roditeljska i djetinja ljubav, ukida individualna sloboda, a obiteljski život se ponizuje do pusta životinjskoga razploda? Ili da zamienimo grčku rimskom civilizacijom! Tà nije li ova samo nepotpun otisak grčke civilizacije, s tom samo razlikom, da je pridržala, pače povisila vrieduost naslìedjene od Grka gradjanske slobode, ali za to zapustila idejale grčke plastike, zaostala za njihovim umnim razvitkom, a u moralnom životu jošte dublje pala? — Predmetom i središtem svihkolikih civilizacija svih viekova jest i ostat će čovjek. Svakolika djelatnost čovjeka očituje se trojakim smjerom: ona se naime proteže na razvijanje i obrazovanje njegovih intelektualnih moći — područje znanosti i umjetnosti; na oplemenjivanje srca — područje morala, te napokon na namirivanje i udovoljivanje onih potrebština, koje proizlaze iz ljudsko-animalnoga života. — Ovim trima granama djelatnosti izcrpljuje se suština naravi, a tim je naznačeno i polje radinosti čovječje, polje svihkolikih civilizacija. Razvijajući i usavršujući moći i sposobnosti čovjeka u ova tri pravca, obrazuje i usavršuje se čovjek u cieloj i potpunoj svojoj naravi. Sama priroda čovjeka zahtieva, da se ove tri grane čovječje djelatnosti imadu razvijati i usavršivati u skladnom razmjeru; jer kako se je jedna, ili kako su se dvie grane na štetu treće razvile, poremećen je u prirodi osnovan sklad, razvitak je jednostran, civilizacija nepotpuna, manjkava. Takovim nepotpunim i manjkavim civilizacijama naći ćemo primjera u staroj i novijoj poviesti.

Bude naroda, koji stoje na visini intelektualne prosvjete, tuj je učevnih zavoda, kojima se sve grane znanosti i umjetnosti goje, resultati intelektualne kulture uporab-

ljeni i na materijalni dio čovjeka, te je svima ma kako visoko dotjeranim zahtjevima materijalna života na tanko udovoljeno tako, da je tuj ubožtvo i stradanje nepoznato. Nu isti narodi zaboraviše na drugu, plemenitiju polu naravi čovječje, te su s toga u javnom i sukromnom životu zagreznuli u kal moralne iskvarenosti, koja čovjeka izpod brutalne životinje ponizuje. Mogu li se ovaki narodi civilizacijom ponositi?

Prava dakle i potpuna civilizacija može samo ona biti, koja prije svega razvija intelektualne i moralne sile čovjeka, a prema njima tek udešuje potrebe svojega animalnoga života — civilizacija, koja je udešena prema zvanju, prema *posljednjoj svrsi čovjeka.* Samo civilizacija onih naroda, koji su svu svoju djelatnost udesili prema ovoj svrsi, ostavit će u poviesti razvitka čovječanstva neizbrisive tragove, koji će potonjim narodima u njihovu razvitku svietliti kao svjetlarna, bacajući svoje svjetlo daleko u buduće viekove, te pokazujući put, koji vodi k pristaništu posljednje svrhe čovjeka. Nu koja jeste ta posljednja svrha čovjeka? — pitanje, koje u najtjesnijem savezu stoji s ovim: Koji je položaj čovjeka u prirodi? Sva važnost, sav blagotvorni ili pogubni upliv pojedinih civilizacija na razvitak čovječanstva visi o riešenju ovoga pitanja. Prema tomu, kako su pojedini narodi, ili, da bolje reknem, njihovi prvaci i odabranici, koji kao geniji utiru narodima put k prosvjeti i kulturi, shvatili ovo pitanje, nose i njihove civilizacije biljeg veće ili manje, potpunije ili nedostatnije savršenosti. Da je življenje i razvijanje svekolike djelatnosti čovjeka moguće samo u družtvenoj zajednici, da je dakle družtvo osnovano u samoj prirodi čovjeka, o tom ne ima priepora. Pak budući da je ova družtvena zajednica najpotpunije izražena državom, bila bi ona svrhom čovjeka. Nu je li to njegova posljednja svrha? Je li čovjek samo za to na zemlji, da sve

svoje umne, moralne i materijalne sile žrtvuje državi kao posljednjoj svrsi, ili nije li možda i sama država samo sredstvo višoj svrsi čovjeka? Na ovo pitanje odgovara jedan od najumnijih pravnika i socijologa francuskih, Royer Collard. Raspravljajući naime o zakonskoj osnovi o svetogrdju, veli:

„Društva čovječja postaju, živu i umiru na zemlji, ovdje se njihova zvanja svrše . . . Ali njima nije izcrpen sav čovjek. Iza kako se sljubio s društvom, preostaje mu još najplemenitiji dio od njega, a to su one uzvišene sposobnosti, kojima se do Boga diže, pripravljajući se za budući život, za dobra u nepoznatu svietu . . . Mi osobe individualne, istovietne, bića stvorena za neumrlost, mi imademo drugo zvanje, nego što ga imadu države.“[1]) Prema ovako shvaćenomu pravomu zvanju čovjeka država je za pojedinca, a ne obratno, ona je samo sredstvo individuumu za polučenje njegove posljednje svrhe. Sva dakle djelatnost čovjeka: sve znanosti i umjetnosti, obreti i otkrića, sve uredbe i naprave, borbe i patnje — sve imade samo kao sredstvo služiti ovoj posljednjoj svrsi. Nikad ne bi znanosti imale one ciene, kad bi se smatrale posljednjom svrhom, koju imadu, ako se smatraju samo kao sredstvo k posljednjoj svrsi čovjeka.

Civilizacije starih naroda, koliko su u njekim granama umne, a osobito estetične radinosti i ostavile spomenika, koji i današnjim narodima savršenosti svojih forma kao idejali ljepote služe, zaostadoše ipak u najplemenitijem dielu čovječje radinosti, u moralu. I ne spominjući mutne i tamne pojmove o božanstvu, dosta budi pripomenuto, da se kod njih individualna, osobna sloboda, osnov svakomu moralu, izgubila u općenitoj, gradjanskoj slobodi, a to s toga, što još nije bila u njih razvita osobna sa-

[1]) Guizot: Histoire de la civilisation pg. 24.

mosviest. Bez samosviesti, ne ima osobne slobode niti jasna pojma o dužnosti. Čudnovato i kao protuslovno, a ipak historijski je istinito, da je Europa, preuzimajući civilizaciju od starih naroda, osobnu slobodu dobila od barbara, barbara naime u grčkom i rimskom smislu shvaćenih.

U svojem primitivnom, nerazvitom, recimo pustolovnom, ali još nepokvarenom stanju, odlikuje se ovaj sin pustinje, uz svoje krupne, surove, primitivne običaje, nječim, što ga s jedne strane veže s materijalnom prirodom, s kojom još u tiesnom savezu živi, a s druge strane otvara mu novi, od materijalne prirode odieljeni i neodvisni sviet, sviet individualne, osobne slobode. „U ostalom“, veli Guizot u svojem klasičnom djelu o civilizaciji, „ako zavirimo na dno stvari, unatoč ovoj smjesi od brutalnosti, materijalizma i tupasta egoizma, težnja za individualnom neodvislošću je u njega čuvstvo plemenito, koje svoju snagu crpi iz moralne prirode čovjeka; to čuvstvo je veselje osjećati se čovjekom, čuvstvo osobnosti, čuvstvo samoodluke u njegovu slobodnu razvitku“. Taj sin pustinje, ne znajući još za negve države, ne poznajući drugih potrebština niti bolje sreće do svoje neodvislosti i osobne slobode, tielom snažan, a duhom još nepokvaren kako je to plemenita i nepokvarena podloga, na koju se je dala uciepiti nova loza bujnijega života te uzgojiti divno drvo novoga, starim svietovima nepoznata života! Taj zadatak preuzelo i dalje ga razvijati nastavilo je kršćanstvo. Stari sviet se porušio, a iz njegovih civilizacija preuzeo je novi, š se je s njegovim načelima i idejama slagalo. Osobna sloboda, savjest, dužnost i poštenje to su pilovi kršćanstvom obradjeni, o shvaćeno pravo zvanje čovjeka naslonjeni, na kojima ima počivati svaka civilizacija ovoga imena dostojna.

Civilizacije pojedinih naroda su samo maleni dio one neizmjerne cjeline, sveopće civilizacije, za kojom svekoliko čovječanstvo kao posljednjom zemaljskom svrhom teži, svrhom, koja ipak kao sredstvo najvišoj i posljednjoj svrsi čovjeka ima biti podredjena. U prirodi čovjeka, kao razumnoga stvora, u njegovoj slobodi leži klica umnih i moralnih zabluda, kojima, žalibože, obiluju civilizacije ne samo davnih viekova, nego i našega doba; nu koliko i jesu ove zablude žalostni plodovi ograničenih sila, mana i slabosti čovjeka, ovdje taštine, ondje oholosti, a najvećma nerazborna precjenjivanja vlastitih sila: ipak imadu i koristnu stranu, jer se na putu razvitka i napretka čovječanstva imadu smatrati kažiputom, označujući sliedećemu potomstvu stranputice, kojima su predjašnici sišli s puta prave civilizacije. Sretni narodi, koji, okoristivši se žalostnim iskustvom svojih predjašnika, te upoznavši ovake kažipute, izbjegnu pogubnim stranputicama, te napreduju putem posve čiste civilizacije svojemu konačnomu opredjeljenju!

Našemu narodu označila je providnost božja, postavivši ga medju dva svieta, iztok, gdje su prve zrake civilizacije zasjale, i zapad, koji je od njega trnuću zublju prosvjete preuzeo, važno mjesto i plemenitu zadaću, da pomogne na istok prenositi svjetlo prave prosvjete i civilizacije. Nu da naš narod uzmogne odgovoriti ovomu uzvišenomu zvanju, valja mu svu snagu uprieti, da najprije razvije vlastite svoje intelektualne i moralne sile, da uzbudi i prosvietli osobnu sviest i nauči poznavati, cieniti i čuvati osobnu slobodu, kao vjerni izraz osobne samosviesti, da čuva; goji i podržava moralnu ćud, ovaj dragocjeni amanet, kojim se naš narod, odkad poviest za nj znade, dično odlikuje, pak napredujući putem ovake civilizacije, da se pomnjivo čuva zabluda i stranputica, kojima su drugi narodi sašli s prava puta. Ovomu zvanju neka posvete svoje sile pojedinci, udruge i zavodi. I ovaj

naš zavod, stupiv prije 25 godina u red starijih drugova, idućih za istom svrhom, trudi se da posveti svoje sile rješavanju uzvišenoga zadatka, intelektualnoga obrazovanja i moralnoga oplemenjivanja našega naroda, te bude dostojan da zauzme u povjesti civilizacije medju drugim prosvietljenim narodima dično mjesto.

Završujući ovo svoje promatranje, držim si za dužnost, da se ovom zgodom 25-godišnjice jugoslavenske akademije sjetim velikoga dobrotvora našega naroda, osnovatelja i pokrovitelja ovoga zavoda, preuzvišenoga biskupa Štrosmajera, te da mu na ime njegova mezimčeta izrazim najdublju harnost, što je ne samo velikim žrtvama položio temelj ovomu narodnomu kulturnomu zavodu, već je umio i volju naroda pokrenuti, da ga, pridruživ njegovima svoje žrtve, u ovom za naš narod epohalnom podhvatu podupre. Za tolike žrtve, koje je ne samo dosele uložio, nego ih sveudilj ulaže u ovaj narodni zavod, za onu brižljivu njegu i očinsku ljubav, kojom on ovu akademiju sveudilj prati, naša zahvalnost je slabo uzdarje; ali da se barem ponješto odužimo za tolika dobročinstva, nastojat ćemo, da vršeći svaki savjestno svoju dužnost, pomognemo riešiti plemeniti zadatak, što ga je u kulturne i prosvjetne svrhe našega naroda ovomu zavodu namienio.

Ne bih se potpuno riešio svoje dužnosti, kad se ovom zgodom ne bih sjetio i onih članova ovoga zavoda, koji su prije mene zauzimali ovo časno mjesto. Ovdje mi je zaslužnim priznanjem osobito spomenuti dra. Franju Račkoga. Kad bih se sigurnije kretati umio na polju, koje on na slavu našega naroda toli vješto obradjivati umije, bio bih si uzeo zadatkom, da pred odličnu ovu skupštinu stupim s ocjenom mnogobrojnih učenih djela i rasprava, kojima je on samo kroz ovo 25 godina narod naš preko jugoslavenske akademije obogatio. Prepuštajući ovaj posao

takovu zadatku doraslim vještacima, dosta mi budi spomenuti zasluge, što si ih je stekao kao predsjednik, stojeći od početka zavoda kroz 20 godina na čelu upravi, koju mu za cielo to vrieme članovi jednodušnim skladom povjeriše. Ako se kroz ovo 25 godina i ne možemo tužiti na ozbiljnije zapreke, koje bi razvitak zavoda bile smetale, bijaše ipak miena, koje su se samo pomnjivom i odvažnom upravom predsjednika Račkoga po akademiju povoljno riešiti mogle. Pak ako on i ne stoji više na čelu upravi, zato ipak ne prestaje svoje sile patriotičkim požrtvovanjem akademiji sveudilj posvećivati. Bog podkriepi njemu i svim ostalim članovima zdravlje i podieli snagu, da uzmognu skladnim radom i patriotičkim takmenjem zavod ovaj uzgojiti hranom intelektualne i moralne kulture, hranom prave civilizacije, te mu uzdržati liep glas, što si ga je za ovo izminulih 25 godina svojim čednim, ali prema sredstvima udešenim radom stekao kod našega naroda i u vanjskom svietu.

II.

IZVJEŠTAJ

TAJNIKA DRA. BOGOSLAVA ŠULEKA.

Izvješćujuć o djelatnosti, što ju je ova akademija razvila ove godine svoga živovanja, a to je 25 godina, kojom se dakle završuje prva četvrt stoljeća — poći mi je tragom mojih predšastnikah, jer je područje akademije bilo i ove godine isto, koje bijaše za minule 24 godine, i jer će se poredjivanjem prvašnjih izvještajah s ovim najočitije razabrati sadašnje stanje ove akademije, to će reći, razabrati će se, da li napreduje ili nazaduje.

Ponajprije dakle kazat ću, što je akademija ljetos privriedila u onih znanostih, koje je u svoje područje povukla, na ime u struci filologičko-historičkoj, filozofičko-pravo-

slovnoj i matematičko-prirodoslovnoj. Nabrojit ću najprije resultate znanstvenoga istraživanja, koji su na vidjelo izneseni u pojedinih razpravah, pak ću se onda obazreti i na ostalu djelatnost naše akademije.

U razredu filologičko-historičkom čitao je pravi član *Tade Smičiklas* razpravu „*O životu i djelih Ivana Kukuljevića Sakcinskoga*“. Akademik je nastojao razpravu svoju tako udesiti, da se iz nje razabere zametak, razvitak i konačni uspjeh svakoga njegova djela, sve redom, počevši od prvoga početka Kukuljevićeva književničkoga rada do smrti njegove. Za taj posao po lužila su mu, osim djela pokojnikovih, ponajprije pisma, što ih pokojnik dobivao (od godine 1832—1889, koju hiljadu komadah), zatim pisma, koja je on drugim pisao, pak i nacrti mnogih pisamah i govorah. Jošte su mu služile novine i časopisi, u koje je pokojnik pisao. Napokon mu puno podatakah dadoše i pokojnikove bilježke i bilježnice (od 1834—1850).

Ovako je mogao akademik zagledati i u karakterne crte pokojnikove mladosti i u prve zametke njegova književničkoga rada, koji se je izprva na njemačkom jeziku očitovao. Tako su tri svezka njegovih „različitih djelah“ napisana bila najprije na njemačkom jeziku. Od godine 1842—1850 premašuje u Kukuljevićevu životu njegov rad u javnom životu, po imenu njegovo nastojanje oko uvedenja narodnoga jezika u javne poslove i oko obrane narodnih pravah u obće, a osobito godine 1848, i kad no je kao jedan od glavnih ljudi uz bana Jelačića stajao, koji mu je zemaljski naš arkiv povjerio.

Za vrieme absolutizma (od god. 1850—1860), u najkrepčijoj muževnoj dobi, osnova „družtvo za jugoslavensku povjestnicu i starine“, a obidje više zemaljah po znan-

stvenom poslu, tom pako prilikom spozna mnoge znamenite stràne ljude, pak i najbolje ljude svoga naroda, i uglavi š njimi trajne sveze. Ponajviše je na ovih putevih sakupio najveću našega vieka knjižnicu za jugoslavensku poviest u obće, a osobito mnogo rukopisah. Ovako mu bude moguće, te je za kratko vrieme prosipao čitav niz djelah objasnjujućih našu poviest i književnost: akademik sva ta djela redom ocjenjuje.

Od godine 1861—1867 kreće se Kukuljević opet na političkom polju kao veliki župan zagrebački; ovo razdoblje razpravlja akademik posve na kratko, samo kao epizodu, jer mu je namjera oslikati prije svega razvitak književnoga rada Kukuljevićeva.

Od g. 1867—1889 t. j. do smrti njegove opet mu je književni rad pretežniji od političkoga, zato se akademik na ovaj potonji i neobazire. Napokon spominje književnu ostavinu pokojnikovu. — Čitava razprava je najljepši spomenik Kukuljeviću.

Pravi član *dr. Toma Maretić* čitao je svoju razpravu *„Život i književni rad Franje Miklošića"*. Tom se razpravom odužuje akademija uspomeni slavnoga pokojnika, koji je bio njezin počastni član od prvoga njezina postanka, te je i nekoliko svojih naučnih prilogah izdao u naših publikacijah. Ova razprava ima tri diela: u prvom je prikazan Miklošićev život; u drugom je priegled i ocjena cjelokupnoga njegova rada. Akademik je sav taj rad razdielio po strukah, pak ide od jedne radnje do druge i kaže o svakoj, što joj je glavni sadržaj i kolika joj je vriednost. U trećem dielu daje akademik obćenitu sliku Miklošićeva rada; nastoji ga karakterizovati i prikazati prema njegovim zaslugam, vrlinam i nedostatcim.

Pravi član *dr. Petar Matković* čitao je razpravu *„Opisi putovanja dvajuh carskih poslanstva u Carigrad, naime K. Ryma god. 1567. i D. Ungnada god. 1572"*. Ovom

razpravom nastavlja akademik svoja studija „o putovanjih po Balkanskom poluotoku XVI. vieka". I ova dva putopisa, koja su predmetom razprave, potječu od carskih poslanika, odpremljenih s dankom i u poslovih diplomatskih k porti u Carigrad.

Prvomu putopisu, naime Rymova poslanstva, pravi je naslov: „Reyse van Bruussele vut Brabant to Constantinopels in Thracyen, hofstat van den turcschen keysere," a čuva se u rukopisu u c. kr. dvorskoj knjižnici u Beču. Napisan je na holandezkom jeziku renaissance; nego za ime pisca se nezna, po svoj prilici ga je sastavio koji odličniji član Rymova poslanstva, a valjda je bio vojničkoga striša, kad ga je car poslije povratka iz Carigrada imenovao kapetanom. Putopisac crta najprije put od Bruselja do Praga i Beča; potanje opisuje putovanje od Beča do Biograda Dunavom, a odavle do Carigrada i natrag kopnom, a glava je poslanstvu K. Rym, na glasu Holandez. Od Biograda do Carigrada putovalo se je ondašnjom glavnom vojničkom cestom, opisanom više putah već od starijih putopisacah. Premda je nezuani putopisac kod svoga posla, po imenu kod opisivanja puta od Beča do Budima, mjestimice upotriebio Ranzanov „Epitome rerum hungaricarum", a od Plovdiva dalje poznati putopis Rambertov: ipak prinosi i svojih sobstvenih primjetabah i bilježakah, kojimi se popunjuju i razjašnjuju prvašnji putopisi.

Drugomu pomenutomu putopisu naslov je: „Beschreibung einer Legation und Reise von Wien auf Constantinopel durch den wolgeborenen Herrn David Ungnaden etc. aus römischer keyserlichen Majestät befehlig und Abforderungen an den türckischen Keyser anno 72 verrichtet. — In Druck verfertiget durch M. F. Omichium. Zu Güstrovo anno 1582." Ovaj putopis opisuje putovanje carskoga poslanika Davida Ungnada, odaslana u Cari-

grad s godišnjim dankom i da se prituži, što Turci krše mir na granici. Po svoj prilici ga je napisao njemački koji obrazovaniji vojnik Ungnadova poslanstva, koji bijaše vješt i latinskomu jeziku. Za ime mu se nezna, jer izdavalac Omich nekaže, od koga i od kuda je dobio rukopis, nego samo iztiče, da još nije nigdje naštampan.

Ovaj putopis je (kao što i prvašnji) napisan u obliku putnoga dnevnika. Pisan je dosta rdjavim jezikom, punim tudjih riećih, a mnoga topografijska imena tako su izopačena, da se jedva razpoznaju. Ovaj putopis, koji je inače velika bibliografijska riedkost, opisuje put od Beča do Biograda Dunavom, a odavle do Carigrada i natrag kopnom. I ovaj putopisac je puno toga zamietio i zabilježio, čim se popunjuju njegovi predteče. Akademik je oba putopisa u izvodu prikazao i po svom običaju razsvietlio, a za to je upotrebio dva putopisa XVII. vieka, naime glasovitoga englezkoga putnika E Browna i Taf fernerov, koji je opisao putovanje carskoga poslanika grofa W. Lesliea; jer su obojica gotovo istim putem putovala, pak se ovi putopisi uzajmice popunjuju.

Pravi član dr. *Franjo Rački* nastavio je ljetos svoje iztraživanje o nutarnjem stanju Hrvatske prije XII. stoljeća i čitao prvi odjel razprave „*O prosvjetnih odnošajih Hrvatske prije XII. stoljeća.*“ Ovaj prvi odjel podielio je u dvoje pod obćim naslovom „obuka i pismenost, ter umjetnost.“ U uvodu iztaknuo je akademik težkoću toga iztraživanja poradi nestašice izvora, pak je u kratko razvio metodu, kojom se ta nestašica može popuniti. Pošto je naime Hrvatska silom svoga geografijskoga položaja dospjela u tjesniju svezu sa zapadom, postale su joj š njim istovietne i prosvjetne prilike, kao što to i povjestni spomenici potvrdjuju. Prema tomu kako je crkva na zapadu bila glavnim nosiocem prosvjete, tako i kod nas. Crkva je i u Hrvatskoj osnivala kolegiatne i

samostanske škole, poglavito, istina, za svećenički i redovnički podmladak; al ima primjera, da su i u gradovih (kako se za Zadar može dokazati) postojale posebne škole sa svjetovnimi učitelji. Akademik navodi opomene vrhovnih glavara crkve i spljetskoga crkvenoga sabora, kojimi se preporučuje obuka omladine. Pošto neima sumnje, da su škole u Hrvatskoj, onako kako i na zapadu, s latinskim nastavnim jezikom uredjene bile: bavi se akademik malko ustrojstvom elementarnih i enciklopedijskih učilištah (trivium i quatrivium). I u latinskoj pismenosti pokazuje se jednak plod kod nas kao što i na zapadu, te se o njoj potanje razpravlja. Jezik crkve i javnoga života bijaše onda latinski, zato su sve izprave u javnih i privatno-pravnih poslovih latinski napisane; al se je gledalo više na razumievanje nego na čištoću jezika, s toga su razprave pisane obično vulgarnom latinštinom. Oblik jim je kao što onim na zapadu — plod školske obuke. U ostalih granah latinske pismenosti opaža se takodjer djelovanje škole. Akademik dokazuje iz preostalih spomenika, da polje pismenosti nije niti u Hrvatskoj onda posve pusto bilo; da se je uz crkvenu i pobožnu pismenost gojila i historiografija, i poezija, kao što to svjedoče neki ostanci.

Od latinske pismenosti prelazi akademik na slovjensku, koja se je glagolicom zaodievala. U novije doba odkriti hrvatski spomenici iz XI. i XII. vieka dokazuju nesumnjivo, da je u to doba rabila u Hrvatskoj obla glagolica, koju su do nedavno smatrali bugarskom ili panonskom. Hrvatska pismenost prislanja se na apostole Cirila i Metoda, a s njihovim se imenom veže već u trećem desetku X. stoljeća. Ovako se je u Hrvatskoj uz latinsku počela razvijati narodna slovjenska pismenost.

U drugom članku svoje razprave prelazi akademik na ornamentiku rukopisah X. i XI. vieka i razpravlja naj-

prije o toj struci umjetnosti. Zatim govori o plastičkih i arkitektonskih umotvorinah, koje je novije doba iznielo na vidjelo i poredjuje jih sa suvremenimi plodovi te umjetnosti na zapadu, po imenu u Italiji. I pismenost i umjetnost jednako potvrdjuje, da je Hrvatska do XII. vieka u prosvjeti naporedo stupala sa suvremenim zapadom

Član dopisnik *Luka Zore* predao je akademiji pod naslovom *„Paljetkovanje“* sbirku rieči i fraza čisto narodnih, a slabo ili nikako poznatih, pak opet su, po mnienju pisca, sgodnije od onih, što se sada njimi služimo. Ovako prebiranje jezika može biti u veliko korisno po čistoću jezika, ako je rad pomljiv i pouzdan. Radujmo se, da je i ovo kod nas dozorilo; znak je to, da smo se raztriezнili i da nastaje i u nas ono doba, kad nauka stane na stražu književnosti, da ova nezalazi stranputicom. Akademik se nada, da će u njegovih pabircih naći štogod i učitelj i učenik, i domaćin i javni službenik, i književnik i učenjak, te će se tako naš jezik malo po malo opraštati umeticah, što ga krnje i kvare. Naš je jezik vrlo liep, a to je već i učena Europa izrekla, i sve što ga više odabiraš, srcu ti tješnje prianja. Bila bi dakle prava griehota, kad svak, koliko može, nebi priložio svome narodnome jeziku, da bude još zgodniji i ljepši pred bielim svietom. Radimo na ovom polju, pa smo najsvetiju dužnost izpunili.

Član-dopisnik *Radoslav Lopašić* čitao je razpravu *„Spomenik Tržačkih Frankopana.“* U uvodu spominje sve pisce, koji su o toj slavnoj porodici pisali; al da nijedan nije pravu i istinitu sliku roda Frankopanskoga prikazao, jer jim gradja nije bila dovoljno poznata, ili jer nisu znali hrvatski i nisu umjeli čitati glagolske izprave, rad šta se svom gradjom nisu mogli služiti. Akademik se je odavna i rado bavio rodom dičnih Frankopana, pa je pronašao, prepisao i akademiji predao

veliku rukoviet listinah i poslanicah, potežućih se na posljednje Tržačke Frankopane. Ova je grana, po iztraživanju akademikovu, nastala, kad su knezovi Frankopani godine 1449. porodična imanja medju sobom podielili. Tada je bilo osam članova; nego pošto su trojica doskora preminula neostavivši mužkoga potomka: to budu preostala petorica osnivači od pet granah Frankopanskoga roda, naime: ozaljske, brinjske ili tržačke, otočke i cetinske.

Jedva je minulo iza te diobe sto i dvadeset godina, pak su četiri grane sasvim dospjele (god. 1557), a preostala je samo tržačka; ali je i te god. 1671. sa Franjom Frankopanom, nesretnim šurjakom i drugom Petra Zrinskoga, u Hrvatskoj sasvim nestalo.

Priobćene izprave o tržačkih Frankopanih sabrao je akademik po dvorovih manje vlastele karlovačke okolice, dobra trećina iztiče ondašnje javne prilike u Hrvatskoj, a ostale se potežu na obiteljske dogodjaje i poslove. Na podlozi tih izpravah nacrtao je akademik život i djela nekojih znamenitijih Frankopanah tržačke loze.

U drugom dielu svoje razprave govori akademik o jednom ogranku tržačkih Frankopanah, naime o furlanskih Frankopanih, prebivajućih i sada u gradu Porpettu kraj Vidma, te drži, da su ovi potomci Jurja Frankopana, kojega je oko g. 1610. iz Hrvatske nestalo. Pripovieda o njihovom ondašnjem arkivu, u kojem ima do 114 listina, odnosećih se na hrvatske Frankopane i na nekoje hrvatske plemiće (od g. 1240—1260): ujedno prilaže popis tih izprava. Na kraju razprave priobćuje rodoslovje tržačkih Frankopana s razjasnjujućimi opazkami.

Isti akademik predao je *„Spomenike za poviest Slavonije XVII. vieka, pisane prije i poslije oslobodjenja njezina od turskoga gospodstva.“* Ima tu više od 150 izpravah, poslanicah, izvještajah, urbarah itd.; medju

ostalim do 40 poslanicah od fra Luke Ibrišimovića, zatim od bosanskih biskupa Brlića i Ogromića, od gjenerala Ivana Draškovića, bana Nikole Erdöda, Pavla Rittera itd., što je sve neumorni sakupljač narodnih pisanih spomenika sabrao u različitih inostranih i domaćih arkivih. Ovo je donjekle dopunjak spomenika slavonskih od Tade Smičikasa na svjetlo izdanih.

Isti član je akademiji predao još i druge dvie rukokovieti listina i spisa. Prva rukoviet sadržaje izprave potežuće se na *poviest protestanta u Hrvatskoj*. Počimlju sa zanimivom poslanicom čuvenoga Filipa Melanchtona, kojom preporučuje hrvatskim stališem Ivana Drugnića vraćajućeg se u domovinu, a svršuje se izviešćem od g. 1712. o protestantih u podravskom selu Drnju. Ostala gradja govori o izdavanju hrvatskih protestantskih knjiga, o protestanstvu u krajini itd. Ima tu još i drugih viesti, koje su podobne razsvietliti ponešto slabo poznati protestantski pokret u Hrvatskoj.

Druga rukoviet donosi izprave *objasnjujuće poviest hrvatskih gardah u Njemačkoj, po imenu garde* knezovabirača saksonskoga u Draždjanih, a brandenburžkoga u Postupinu (Potsdamu). Ove su garde postojale ondje u XVII. vieku, u Draždjanih je dospjela g. 1680.

Sve ove zanimljive izprave izdat će akademija do godine na svjetlo.

Član-dopisnik *dr. Milivoj Šrepel* čitao je razpravu „*O latinskoj poeziji Junija Restija*". Akademik prikazuje najprije život ovoga znamenitoga Dubrovčanina, koji je u prošlom vieku bio dostojan član dubrovačkoga kola latinskih pjesnika. Ujedno priobćuje nekoliko do sada neštampanih Restijevih pjesama i njegovo pismo od g. 1785, koje je našao u Dubrovniku. Iza toga ocjenjuje akademik ponajprije Restijeve satire, pa dokazuje potankom analizom, da se Resti u obliku povodi za Ho-

racijem, a sadržaj da su jim suvremene prilike njegova grada i vieka. Nego i u sadržaj su jošte utjecali starinski i novovjeki satirici, po imenu Horacije, Juvenal, Lucian, Boileau, Addison, Pazini, kao što se to razabira iz ocjene pojedinih satira. Pjesnik crta u svojih satirah smiešne mahne privatnoga i javnoga života svojih vršnjaka, a kao pitomac Isusovačke škole oštro navaljuje na filozofe francuzkoga prevrata. Zatim se ocjenjuju Restijeve epistole i ode, u kojih je Restiju uglednik Horacije, a najzad se akademik osvrće i na Restijeve elegije, iz kojih se vidi, da je dobro poznavao rimske elegije. Od svega Restijeva pjesničkoga rada najvrednije su njegove satire: na tom polju ima Resti u hrvatskom narodu malo premaca.

Član - dopisnik *dr. Ivan Crnčić* u Rimu priposlao je akademiji *kodicil slavnoga hrvatskoga povjestnika Ivana Lucića* od g. 1679, što ga je našao kod rimskoga javnoga bilježnika Montia. Lucić kaže u tom kodicilu, da je svoju oporuku još g. 1654., predao u Trogiru, na što se svraća pažnja tamošnjih rodoljuba, nebi li ondje ušli u trag toj znamenitoj izpravi.

Profesor *dr. A. Musić* čitao je kao gost svoju razpravu: *„Gnomički aorist u grčkom i hrvatskom jeziku"*. Pisac izpituje najprije narav onih rečenica, u kojih dolazi gnomički aorist. Ove rečenice zove, kao što i Paul, abstraktne rečenice. Karakteristično je svojstvo abstraktnih rečenica, da se radnja, koja se u njih kazuje, nemože temporalno odrediti prema onomu vremenu, u koje se govori, jer se vrši i u sadašnjosti, i u prošlosti, i u budućnosti. Takva se radnja može temporalno odrediti samo prema onomu vremenu, u koje se vrši, a za to je vrieme imperfektivna radnja svagda sadašnja, a perfektivna svagda prošla. Zato se u abstraktnih rečenicah imperfektivna radnja izriče prezentom, a perfektivna aoristom, koji se zove gnomički. Tako n. pr. u rečenici: čudo

pasa ujédoše vuka“ (poslovica narodna) upotrebljava se aorist zato, što je radnja glagola „ujesti“ za svako vrieme, u koje se vrši, prošla. Nakon ovoga razlaganja navodi se množtvo primjerah za aorist gnomički i to najprije iz grčkoga, pak onda iz hrvatskoga jezika. Osobitu pažnju namienio je pisac Homerovim poredbam, naročito nastoji pokazati, kako se u njih gnomički aorist razlikuje od konjunktiva.

Profesor *Ivan Milčetić* u Varaždinu priposlao je nastavak *priloga za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika,* od kojih je bio prvi priobćen u XXIII. knjizi „Starina.“ Ovaj drugi prilog sadržava „*Zakon braščine sv. duha u Baški.*“ Izpisan je iz spomenika na koži pisana početkom XV. stoljeća. Ovaj je spomenik znamenit i radi svoga jezika.

Profesor *Julijo Janković* u Varaždinu predao je akademiji „*Dva cjenika za trg slob. i kr. grada Varaždina od godine 1658 i 1749.*“ Ovi cjenici nadjeni su u varaždinskoj gradskoj viećnici, u knjizi bratovštine sv. Franje, a pisani su hrvatski. Zanimljivi su ne samo s jezikoslovnoga nego i s povjestnoga pogleda. Njihova kajkavština sjeća nas u nekoliko štokavštine, a poredjanje riečih na latinsku dokazuje, da se je onda u Varaždinu latinski mislilo, a hrvatski pisalo. Za povjestnika pako vriede, što se u predgovorih spominju kraljevske povlastice, podieljene gradu Varaždinu, pak i hrvatski sabori, za koje se do sada nije znalo; napokon i zato, što su takvi cjenici kod nas vrlo riedki, a objašnjuju trgovačke i narodno-gospodarstvene prilike svoje dobe.

U razredu filozofičko-juridičkom. Pravi član *dr. Fran Vrbanić* čitao je svršetak svoje razprave „*Rad hrvatskoga zakonarstva na polju uprave.*“ Dovršivši poviest toga rada sve do najnovijega vremena, prelazi akademik na upravu

gospodarskoga života, te, razloživ čvrstu svezu gospodarskih odnošaja s cjelokupnim životom i pojedinca i države, nabraja ponajprije u obće pojedine grane gospodarske uprave, od kojih veći i znamenitiji diel nije dodieljen kompetenciji hrvatskoga sabora.

Iza obćenitoga uvoda spominje pojedine dielove te uprave, a u prvom redu iztiče upravu elementarnih sila i djelovanje hrvatskih sabora na tom polju. Zatim govori o upravi prometa, napose crta rad hrvatskih sabora oko željeznica i cesta, a odavle prelazi na kolanje dobara, a napose na prigledbu kredita, pak navodi zakone, koje je hrvatski sabor u tom pogledu stvorio.

Na široko razlaže akademik, što je sve sabor naš uradio, da se dokinu ostatci feudalnih odnošaja, i da se provede i za seljaka načelo podpune slobode, i to ne samo pogledom na njegov individualni posjed, nego i pogledom na njegovu gospodarsku privredu. Za ovu razložbu bili su mu izhodištem carski patenti od god. 1853. i 1857. Akademik naglašuje borbu, što ju je proti ovim patentom vodio osobito sabor od god. 1865., te odluku sabora od god. 1868., koji je ove patente priznao zakononitim temeljem, i na njihovoj podlozi nastavio zakonotvorni rad o poslovih urbarskih. Uz taj rad prislonilo se je poslovanje potonjih sabora, o kojem akademik na tanko govori. Spominje napose i regalno pravo vinotočja.

Razloživ ovako posebni dio gospodarske uprave, osvrće se napose na prigledbu ratarstva. Ocrtav rad hrvatskih sabora u tom pogledu, namjenjuje znatan diel svoje razprave uredjenju zadružnih odnošaja; jer u radu hrvatskih sabora neima niti jednoga zakona, o kojem se je toliko razpravljalo, i o kojem se je toliko mienjao nazor zakonarstva, koliko o zadružnom zakonu. Akademik poredjuje potanko pojedine osnove zadružnoga zakona, o kojih su hrvatski sabori razpravljali, ter izpituje

razloge, koji su hrvatske sabore naveli, da su to pitanje tako različito shvaćali. Spomenuv i najnoviji zakon o komasaciji, koji se na to poteže, prelazi na treće područje unutarnje uprave, naime na upravu družtvenu ili socijalnu, za koju u kratko kaže, kako ona kod nas do sada posve na ugaru leži, a prieko bi trebalo, da hrvatski sabor čim prije upre u onaj ogranak toga područja, kojemu je zadatak „uredba ubožarstva."

Pravi član *dr. Kosta Vojnović* nastavio je svoja študija „*O sudbenom ustrojstvu republike dubrovačke*," po imenu za vrieme od god. 1460. do pada republike. Svoju razpravu podielio je na dva diela: u prvom govori o razdobju od god. 1460. do strašnoga potresa god. 1667. U drugom dielu razpravlja razdobje od godine 1667. do pada republike.

Počima crtanjem vanjske poviesti Dubrovnika za prve periode. Priemoć Turčina, koju je stekao bitkom Muhačkom i osvojenjem Budima, prisili republiku, da prekine svaku svezu s ugarsko-hrvatskimi kraljevi i da potraži zaštitu u savezu s premogućom onda Španjolskom; s portom pako, koliko moguće, da se s dobra naredi. Nego onaj savez i uslied njega sudjelovanje dubrovačke mornarice u vojnah Karla V., zatrlo je gotovo svu flotu dubrovačku; al je takodjer štitio republiku od osvajačkih spletaka mletačkih, te joj je osigurao neutralnost u kršćanskih ratovih na Turčina i oslobodio od čestih navala senjskih uskokah.

Za ove periode vladanje se najviše koncetruje u senatu, koji ima inicijativu kod gradjenja zakona, a služi se novo ustrojenim tielom čuvarah pravde (proveditori della terra), koji stoje na put prekršajem zakonah, te priemoći i nemaru državnih oblasti, počamši od samoga kneza.

Za tim crta akademik po „žutoj knjizi" (liber croceus), koja sadržava zakonarstvo od god. 1460. do pada republike, pojedine grane uprave, naime financijalnu, računarsku, gospodarsku, obrtnu, kao što i upravne mjere za mornaricu, koja se podupire shodnimi zakoni, pak i ustrojstvom posebnoga suda.

Napokon prelazi na civilno zakonarstvo one dobe, crta zakone ženitbene, u kojim se država s crkvom u sklad stavlja; nasljedstveno pravo se usavršuje prema rimskomu; stara slavenska ustanova preče kupnje razširuje se i učvršćuje. Izradjen je za ono vrieme izvrstan stečajni red. Odnošaji medju gospari i težaci (ratarskimi) tako su pravično uredjeni, da se može reći, da je Dubrovnik za tri vieka pretekao Europu u emancipaciji seljaka. U kaznenom zakoniku zaoštravaju se zakoni zabranjujući trgovinu robljem. Žigošu se i kruto kazne zločini proti sigurnosti osobe i imutka. God. 1465. sjedinjuju se opet sudovi za nepokretnine i pokretnine u jedan. Prizivi proti interlokutornim odsudam i u parnicah od sto perpera idu sada u malo vieće, a kasnije budu prenešene na posebni „sud devetorice."

Da se raztereti senat od gradjanskih priziva, stvara se kolegij sa prostranim područjem, izprava za parnice do 300, pak do 500 perpera, a napokon do 50 zlatnih dukata.

Da mogu sudci neodvisno, sdušno i po najboljem znanju vršiti svoje zvanje, čuvaju se od svakoga vanjskoga utjecanja. Područje porote sužuje se na selu u gradjanskom pravosudju, ali se širi u upravnom. Privatni odvjetnici drže se u strogom zaptu, da uztraju u čistoći svoga zvanja.

Kaznena sudbenost u prvoj i zadnjoj molbi koncentruje se više puta u senatu. U početku XVI. vieka nemože se izvršiti osuda na smrt ili na osakaćenje bez privolje

kneževe; a na početku XVII. vieka prelazi ta vlast na senat. Pravo pomilovanja se otežčava i u obće su pritegnute uzde kaznenom pravosudju. Za prvi put se podpuno uredjuje slavenska kancelarija.

U drugom dielu svoje razprave, koja obsiže razdobje od strašnoga potresa do pada republike, akademik se najprije obzire na njezine vanjske i nutarnje prilike, pak prelazi na crtanje preustrojstva sudova po pomenutoj „žutoj knjizi". Uslied potresa umanjuje se broj javnih činovnika u obće, medju njimi i sudaca, čuvara pravde i odvjetnika. Stvara se novi sbor (novo collegio), a tomu novomu sudu daje se i sudbena nalježnost u drugoj molbi za razterećenje senata. Napokon spletke i urote dovedoše republiku u takvo stanje, da su se javne službe popunjavale ždriebom (legge di sortizione). Opisuje posljedice toga i povratak na stari sustav, koji nije mogao više funkcionirati, dok opet nezavlada sorticija godine 1791. i to za 20 godina uz koje zateče Dubrovnik pad republike. Nego već prije bijaše ukinut *novo collegio* i *giunta del collegio*, koja ga bijaše zamienila. Na koncu reasumira akademik čitavu razpravu.

Učitelj na Korčuli *Franjo Radić* poslao je akademiji, da ga štampa, „*statut otoka i občine Lastova*," a priredio ga je za tisak po rukopisu, što ga ima porodica Arneri u Korčuli. Ovaj štatut sastavljen je prvotno god. 1310. za dubrovačkoga kneza Bartola Gradenika, nego je popunjavan potonjimi naredbami, koje dopiru u rečenom rukopisu do XVII. vieka. Pokojni član-dopisnik ove akademije a profesor na peštanskom sveučilištu dr. G. Wenzel naštampao je god. 1849. u spisih bečke akademije stariji diel toga štatuta, naime do god. 1390. po rukopisu iz XV. vieka, što ga čuva bečka dvorska knjižnica. S ovim i akademijskim poredit će se Arnerijev

lastovski štatut, te će se onda na svjetlo izdati, jer je po pravnu poviest Dalmacije vrlo znamenit.

U razredu matematičko-prirodoslovnom. Pravi član predsjednik *Josip Torbar* čitao je razpravu *„Prilog našim klimatičkim odnošajima."* Izhodištem razpravi uzeo je žestoku zimu od godine 1890/1, te joj naznačuje medje, kamo je dosizala. Zatim navodi ljuće zime kod nas, kako jih izkazuje bilježke zagrebačkoga meteorložkoga motrilišta, koje dopiru malne 30 godina natrag. Preklanjska jaka zima dala je meteorolozima povoda, te su listali meteorložke dnevnike, nebi li se iz njih izvesti mogao zakon, po kojem se, nakon stanovita broja blagih zima, povraćaju ljute zime. Nego od postavljenih o tom hipoteza neima ni jedna u meteorložkih rezultatih dovoljne podpore. Spominje nadalje mnienje, koje je odavna zavladalo, da za jakom zimom sliedi toplo ljeto. Da se vidi, što u tom pogledu izkazuju meteorožke bilježke našega motrilišta, kao što i o povraćaju žestokih zima i u obće o uzajamnoj suvislosti glavnih meteorložkih elemenata, sastavio je akademik od zadnjih 20 godina: priegled razlika toplote, zračnoga tlaka i oborine za srednjega stanja pojedinih godišnjih doba. Iz toga priegleda razabira se, da i resultati našega motrilišta potvrdjuju izvode drugih meteorologa (unatoč pučkomu mnenju), naime, da za žestokom zimom sliedi obično hladno ljeto, a od kakvoće pramaljeća da bi se njekom vjerovatnosti zaključiti moglo na kakvoću jeseni. Govoreći o oborini razpravlja, u koliko nam barometar može naviestiti vrieme. Poredjujuć napokon bilježke meteorložkih elemenata u Zagrebu s bilježkami motrilišta na zagrebačkom Sljemenu izjavlja, da se razlikami odanle izvedenimi potvrdjuju meteorložki zakoni o promjeni meteorložkih elemenatā, kako raste visina nad morem.

Pravi član *dr. Mijo Kišpatić* čitao je razpravu *„Erup-*

tivno kamenje u Dalmaciji." U toj razpravi iznosi na vidik resultat iztraživanja kamenja, što ga je bio lani u Dalmaciji sakupio. Tom zgodom opisuje diorite od Knina i Velike, diabaze od Budve, augitne porfirite od Komiže sa Visa, te diabaze sa otočića Brusnika i Jabuke.

Isti akademik podnio je „*Izviešće o potresih god. 1891.*", u kojem je zabilježen 51 potres iz naših krajevah. Izmedju tih potresa iztiču se osobito oni, koji potekoše iz zagrebačke i samoborske pukotine. Zagrebačka potresna pukotina stvorila je te godine pet raznih potresa nego ponajviše tako slabih, da su jih osjetili samo na podnožju zagrebačke gore; samo potres od 17 veljače 1891 zahvatio je od Zagreba preko Siska i Karlovca do bosanske granice. — Samoborska potresna pukotina, koja ide smjerom po prilici od Samobora prama Severinu, bila je te godine neobično nemirna. Započela je potresom dne 28. veljače na svom južnom kraju kod Novoggrada i Prilišća, a završila svoju djelatnost tek 18. prosinca na sjevernom potresnom kraju i to potresom kod Samobora. Na 19., 20. i 30. svibnja potresla su se gotovo sva mjesta od Samobora do Severina. Iz bakarske potresne pukotine zabilježen je potres od 3. svibnja, koji je zahvatio smjerom ciele pukotine, naime od Rieke preko Primorja do Senja i Brinja.

Napokon je isti akademik podnio drugi diel svoje razprave „*O potresih u Hrvatskoj*", u kojem dokazuje, da je najviše potresa vezano na stalne crte, koje on zove potresnimi pukotinami. Da takvih crta ima, to dokazuje samimi potresi, a utvrdjuje geoložkim sastavom dotičnih krajeva, kojimi te pukotine prolaze.

Član-dopisnik *dr. Dragutin Gorjanović-Kramberger* čitao je razpravu „*o fosilnih cetaceih Hrvatske i Kranjske*". Ovi fosilni ostanci potječu najviše izpod Susjedgrada blizu Zagreba i nalaze se u ondašnjih sivih laporih.

Oni su već prije nekoliko decenija ondje nadjeni, što akademik konstatuje dvjema etiketama pisanima godine 1854., a priloženima dvjema kralježcima Delphinidah, uz pripomenak, da su nadjeni pod Susedom. Poglavita pako zasluga oko sabiranja tih susjedskih okamina ide pokojnoga majora Miju Sabljara. Ostali fragmenti nadjeni su u novije doba u Vrabču i u Jesenicah (u Kranjskoj). Osim radobojske vrsti (Delphinopsis Freyeri), koju je god. 1853. Johannes Müller opisao, ostale su okamine pod Susedom nadjene sve do god. 1882. nepoznate, kadno jih je poznati stručnjak za cetacee, van Beneden, proučio. Resultatom njegovih studija bijaše razprava „Une baleine fossile de Croatie“, s potrebitimi ilustracijami.

Godine 1884. opisao je akademik u LXIX. knjizi Rada sve do onda poznate fosilne cetacee. Nu pošto se je i opet našlo u zbirci narodnoga muzeja i veł. zagrebačkoga gimnazija nekoliko kosti vrsti Mesocetus, nastala je potreba, da se bolje prouči ustrojstvo toga zanimivoga kita, tim više, što se je prikupilo i ine gradje, pak je valjalo i njeku preparovanu simfizu iznovice proučiti.

Uz priegled literature navodi akademik potanko sva nalazišta opisanih okamina, pak i način konservacije, a završuje priegledom opisanih cetacea.

Isti akademik čitao je jošte razpravu *„o geologijskih i hidrografijskih odnošajih Marija-goričkih brdinah.“* Evo razloga, koji su ga ponukali, da ovu razpravicu napose na vidjelo iznese! Prvo, veoma zanimljivi hidrografijski odnošaji, zatim okolnost, što je taj priedjel bio do sada na geologijskih kartah izlučen kao diluvialan, a napokon obret melanopsidnih glina, koje do sada u tom kraju nisu bile poznate.

Razpravicu dieli u tri odsjeka: u prvom crta morfologijske i hidrografijske osebine toga priedjela; zatim

sliedi stratografijski i tektonički diel, a za laglji priegled dodao je razpravici geologijsku karticu. U drugom odsjeku opisane su tercijarne staložine, a u trećem tektoničkom odsjeku navodi posve normalnu susljedicu tercijarnih slojeva, počamši od oligocena pa sve do diluvija. Tek za diluvija podignuta bi jezgra Marijo-goričkih brdina smjerom JZ—SI. Uslied toga su se horizontalno donde naslagani slojevi nagnuli prema tomu, na kojem su obronku jezgre. Danas nalazimo samo još nekoliko razkrivenih krpa od paludinskih naslaga, koje u svoje vrieme pokrivahu savkolik priedjel Marijo-gorički.

Jošte je čitao isti akademik *„izvještaj o putovanju u Trst, Goricu i trščanski kras.“* S podporom ove akademije pošao je bio najprije u Trst, gdje je proučavao u ondašnjih muzejih sbirke fosilnih riba, po imenu okamine nadjene u Komenu, na Libanonu i kod Tarenta.

U Gorici razgledao je akademik liepu sbirku veoma dobro sačuvanih okamenjenih riba iz Salkana. — Iza toga je posjetio poznata kraška nalazišta fosilnih ribah, po imenu Komen, Voučiji grad i Mali grad, i to radi stratigrafijskih studija. Akademik namjerava sve te ribe u posebnom djelu opisati.

Lazar Vankov čitao je kao gost razpravu: *Šipčanski Balkan i okolica u geoložkom i petrografskom pogledu*“. Cilj je ovoj razpravi, da predoči što jasnije i vjernije tektonični ustroj Šipčanskoga Balkana i da ustanovi dobu, kad su se pojedini njegovi slojevi utaložili; na kraju je opis važnijega kamenja. Gradju razprave podielio je pisac u šest odsjekah. Prvi sadržava uvod i literaturu. U drugom je orografija; ovdje se ustanovljuje položaj Šipčanskoga Balkana, pak se razglaba i opisuje u orografskom i hidrografskom pogledu. U trećem odsjeku navodi pisac svoje izlete i svoja stratigrafska, tektonička i petrografska opažanja. Četvrti paleontoložki odsjek opisuje

pojedine, osobito karakteristične fosilne vrsti. Peti petrografski odsjek opisuje kristalično kamenje, što ga je pisac na južnom Balkanskom sklonu skupio. U šestom napokon odsjeku ima priegled pojedinih formacija. Razpravi je dodata geoložka karta, nekoliko profilah, paleontoložkih i petrografskih slikah.

Drugi gost *Gjuro Bončev,* pristav narodnoga muzeja, čitao je razpravu *„O bichromat-kalijih."* Razprava razlaže potanko razvoj kristala iz tekućine i uz dodatak raznih kiselina, promatra mikrokemičke reakcije: izpituje površinu plohe i navodi nekoja jošte neproučena svojstva toga slučka. Glavna je pako zadaća razpravi revizija svih prijašnjih opažanja glede kristalografskih elemenata, a uz to sadržaje i piščeva opažanja, pak i obnovljen račun kristalografskih konstanta. Proučeni kristali objašnjeni su slikami i projekcijami.

Profesor *A. Mohorovičić* priposlao je nastavak svojih studija o oblacih, naime razpravu: *„Dnevna i godišnja perioda pojedinih vrstih oblaka."*

Svakolika ova gradja izašla je već ponajviše na svjetlo, koje u pet knjigah Rada, koje u „Starinah", a ostalo će se do godine naštampati. Od onih pet knjigah Rada (naime CVIII., CIX., CX., CXI. i CXII.) tri knjige sadržavaju razprave razreda filologičko-historičkoga i filozofičko-juridičkoga, a dvie donose razprave matemetičko-prirodoslovnoga razreda. Potonja knjiga ima 22 ilustracije, od kojih su mnoge bojadisane.

XXV. knjiga „Starina" donosi priepise izvornih parnica i zapisnika o progonstvu vještica u Hrvatskoj, počevši od god. 1360. pak do god. 1758. Izprave ove pisane su koje latinski koje hrvatski, a sakupio jih je i izvornike arkivu ove akademije poklonio pravi član Ivan Tkalčić. Dr. Fr. Rački završuje u istoj knjizi „Starina"

znamenite po našu poviest izvode Marina Sanuda i priobćuje oporuku Marka Marulića. Ostala knjiga popunjena je spomenutimi razpravami Lopašića i Milčetića.

Nastavljajuć akademija izdavanje starih hrvatskih pisaca (pjesnikah), izniela je na svjetlo XIX. knjigu (IV. diel Palmotićevih djela). Ova je knjiga dopunjak Palmotićevih djela, od kojih je akademija već prije tri knjige izdala. Sadržava izpravke i dodatke Kristiadi, zatim neštampani do sada igrokaz „Atalantu“, što je sve sabrao i za tisak priredio prof. dr. Ivan Broz.

Ovih dana doštampana je XXIII. knjiga jugoslavenskih povjestnih spomenika pod naslovom „Acta Bosnae potissimum ecclesiastica.“ Ovo je sbirka povjestnih podataka tičućih se Bosne, a obsiže vrieme od godine 925. do sredine prošloga vieka, zato je i narasla knjiga do preko 600 strana. Ovu golemu do sada ponajviše nepoznatu gradju za poviest Bosne sakupio je neumornim trudom po rukopisih, u samostanih osobito bosanskih, a najviše u arkivih i knjižnicah rimskih član-dopisnik Eusebij Fermendžin, pak će dobro doći svim, koji se bave oko poviesti Bosne.

Spomenuto u lanjskom izvještaju djelo akademika Radoslava Lopašića o najstarijih hrvatskih (i hrvatski pisanih) urbarih već se štampa i ugledat će svjetlo u početku dojduće godine Ovim će se djelom naše gospodarstveno i socijalno stanje za prošlih viekova neobično objasniti; a pošto je sva knjiga bilježkami pisca raztumačena, čitat će ju s nasladom svaki prijatelj narodne prošlosti, makar i nebio stručnjak.

Akademija ova, nastojeć prema svomu dohodku iznositi na vidjelo književno blago, zakopano u starih nepristupnih rukopisih, dala je naštampati „Kolunićev zbornik“, rukopis, što ga je od nekuda godine 1483. prepisao žakan Broz Kolunić, kako sam kaže na kraju rukopisa.

Sadržaj je bogoslovni (kao što u većini starih rukopisa); ima u njem „korizmene propoviedi" i razprava „o sedam smrtnih grehah." Djelo je znamenito po jezik; ima u njem rieči, kojih drugdje nenalazimo, pak i drugih jezičnih osobina, a u obće kaže nam, kako se je kod nas govorilo prije 400 godina. Djelo je iz rukopisa glagolskoga latinicom prepisao, bilježkami razjasnio i uvod napisao pravi član Matija Valjavec.

Do skora će ugledati svjetlo 13. svezak akademijskoga rječnika, iliti 1. svezak četvrtoga diela. Tim će rječnik taj napuniti do 200 araka, a dospjeti će do slova J. Odavle se najbolje razabira, kako je djelo na široko zasnovano. Pak opet je naš jezik tako bogat, da bi se varao, tko bi mislio, da narod neima više rieči nego što su one u rječniku navedene. Jer bome akademiji pridolaze svejednako u narodu sabrane rieči, kojih u dosadašnjoj gradji neima. U tom poslu su akademiji i ljetos na ruku išli gospoda Hefele u Sisku, Bogdanović u Lici i Baldo Melkov Glavić, župnik u Luci na Šipanu. Uz to se je nastavilo crpanje iz knjiga osobito novijih.

Osim ovih na svjetlo izdanih djela pripravlja se u akademiji puno toga.

Profesor *J. Jelčić* u Dubrovniku nastavio je ove godine poredjivanje naših priepisa s izvornici i njihovo popunjivanje u arkivu dubrovačkom. Taj mučni posao je već u toliko obavljen, da se III. knjiga dubrovačkih spomenika može štampati; u njoj će biti zapisnici sjednica i dopisi dubrovačkoga vieća od god. 1359—1367.

Pod rukom akademika Smičiklasa nastavilo se spremanje gradje za hrvatska „Acta diaetalia" XVI. vieka, prepisivanjem dotičnih spisa i u obće hrvatskih izprava iz dobe habsburžke u c. k. dvorskom arkivu.

Da se za „Codex diplomaticus regnorum Croatiae et Slavoniae" pretraže domaći arkivi, zamoljen je prečastni

začesanski kaptol, da dozvoli profesoru Jul. Jankoviću pristup u svoj arkiv u Varaždinu, pak da mu dopusti prepisivati izprave, koje se ondje čuvaju.

Starinarsko družtvo u Kninu priposlalo je nacrte novih izkopina iz dobe hrvatske narodne dinastije od IX. do XII. vieka. Akademija je te nacrte poslala svomu članu Buliću, poznatomu arkeologu, u Spljet, da za nje izradi tumač, što će on valjda do godine učiniti.

Dr. Luka Jelčić u Rimu dovršio je povjereno mu izpisivanje i poredjivanje papinskih regesta XIII. vieka u vatikanskom arkivu, pak je podnio akademiji I. svezak sredovječnih slovjenskih starina, koje se u Rimu nalaze. Akademija je odobrila osnovu za izdavanje tih starina i ovlastila ga, da naruči potrebite tablice.

Za folkloristiku prikupilo se je nešto gradje iz Bosne i Hercegovine trudom Ivana Zovka, učitelja u Ljubuškom. Sada se izradjuje naputak za sabiranje takve gradje, pak će onda, kako se nadamo, pridolaziti obilniji prilozi sa svih strana naroda.

Akademija je i ljetos poduprla, koliko je mogla, znanstveni rad naših učenjakah, podielivši dru. Gorjanoviću podpomoć, da može u Primorju nastaviti svoja paleontoložka studija, a profesoru akademiku dru. M. Kišpatiću za nastavljanje *geoložkih iztraživanja u Bosni.*

Uz ovaj produktivni književni rad akademije brine se ova još i za druga dva prosvjetna zavoda, naime za knjižnicu s arkivom i za galeriju slika.

Knjižnica se je i ljetos prilično umnožila i to koje kupnjom, koje darovi, a najviše zamjenom učevnih zavoda, svega skupa do 700 djela. Medju darovatelje ide (osim ostalih, koji se svi na kraju Ljetopisa poimence navode), poljski knez Adam Sapieha, koji je akademiji priposlao „Archivum domus Sapiehanae. Tomus I.“, zatim naš čuveni zemljak elektrotehnik Nikola Tesla, koji je našoj

knjižnici poklonio svoja englezki pisana djela, s kojih je na glas izišao. Kao što je spomenuto, najviše se je naša knjižnica obogatila publikacijami svih znamenitih evropskih (dapače i nekojih zamorskih) učenih akademija, koje nam se u zamjenu šalju za djela naše akademije. Kako se u naše doba resultati učenih iztraživanja ponajviše iznose na vidjelo u akademijskih publikacijah: lasno će svatko razabrati znamenitost toga pojava, što se ovakve tiskanice u našoj knjižnici sakupljaju, a taj će se skup svake godine umnožavati; tim više, što se broj zavoda, s kojimi zamjenjujemo publikacije, svakom godinom množi.

Tako su evo i ljetos počeli zamjenjivati svoje publikacije s našimi: Society of Antiquary u Londonu, Rochester Academy of Sciences, glasovito sveučilište u Upsali (u Švedskoj), a u Ameriki: Minesotta academy of natural sciences, što je takodjer dokaz, da se našim publikacijama priznaje neka vriednost u stranom svietu. Svih takvih zavoda ima sada već malo ne podpuno 100; nije čudo dakle, da se tom zamjenom naša knjižnica znatno umnožava. U tom pogledu neima naša knjižnica premca u domovini.

Uredjivanje knjižnice iznova napredovalo je i ljetos, al dovršilo se još nije; jer knjižnica zaprema velike 4 dvorane pune knjigah. Nu knjižnica je i do sada na cedulje popisana, da se pomoći cedulja knjige za porabu mogu naći; pak se i čitaju, premda je akademija želila, da knjižnica, dok se iznova sustavno ne popiše i ne inventira, bude samo akademikom pristupna.

I arkiv akademije se je ove godine znatno umnožio i to ponajviše kupovanjem znamenitih arhivalijah. Kad je akademija god 1887. slavila stogodišnjicu Rogerija Boškovića, nastojalo se je za njegov vjekopis upotrebiti i njegove dopise; nego to je samo od česti za rukom pošlo; stoprv ove godine ponudjen je akademiji na prodaju manj-

kajući diel te korespondencije, 84 pisma, pa ga je drage volje kupila.

Pošto akademija uz druge publikacije izdaje i pravne spomenike, odnoseće se na javni život našega naroda u prošlosti, prikupila je u svom arkivu liep broj spomenika te struke, a naročito statuta dubrovačka, pak nastoji svejednako sbirku tu popupniti. Uprav ove godine pošlo je za rukom nabaviti u starih priepisih: a) knjigu prozvanu „Liber croceus“, koja počimlje s godinom 1460. a svršuje s godinom 1583, b) Statuta reipublicae Ragusanae liber VIII., počam od g. 1272–1350., a napokon c) Libri reformationum od g. 1335—1403. Da pako ova sbirka bude što podpunija, dala je akademija točno prepisati ogromni sbornik dubrovačkih zakona, zvan „Liber viridis“, koji sadržava odluke i odredbe od g. 1358—1460.

Što kritičnije izdavanje starih naših pjesnika na sviet može se postići, kad neima samoga izvornika, samo sporedjivanjem više priepisah. Prema tomu je akademija svoju sbirku te struke i ove godine pomnožala, kupiv suvremeni priepis pjesamah Dinka Zlatarića i Šimuna Dinka Zlatarića.

Da se olakoti i pospješi izdavanje „codex diplomaticus“, nabavila je akademija iz ostavine Kukuljevićeve njegove priepise listinah od XIII. do XV. vieka, da ih u svoje vrieme upotrebi.

Uz to je napredovalo i uredjivanje ostaloga arkiva. Da se pojedina pisma od akademije nabavljena ili joj poklonjena kako valja urediti i čuvati mogu, nabavila je akademija 50 velikih škatulja od ljepenke, u koje se sve to po redu slaže. Do godine pako nabavit će se opet primjeren broj takvih škatulja, da se i ostatak arkiva u red metne.

I ove godine poslužili su se mnogi učenjaci, domaći i strani, akademijskim arkivom za svoja studija. Upravo

sada proučava u akademijskoj sgradi već dulje vremena staroslavenske rukopise preosvešteni gosp. Žički vladika Nikanor.

Galerija slika ove godine povećala se je liepom zbirkom od 27 slika i jednoga Medulićeva nacrta, što joj pokloni dr. Ivan Ružić, a nabavi ju za skupe novce prošle zime u Rimu, za koji mu se plemeniti dar akademija i opet svesrdno zahvaljuje. Pojedine slike ove sbirke navedene će biti u ljetopisu i popisu galerije, a ovdje se napominje samo to, da imade u njoj slika od dobrih umjetnika talijanskih, nizozemskih, francezkih i njemačkih škola. Ovom zbirkom liepo se popunjuje dojakošnja zbirka nizozemske škole. (Jedna od njih je od umjetnika Geldorija Gorziusa (1553—1616), druga pripisuje se Cornelisu Poelemburgu (1586—1667), F. v. Bloemenu (1656 1748) i P. Neefsu starijemu (1578—1656). Nadalje ostavi pokojni Ljudevit Ivkanec stari portrait episkopa Miakića, pristaše bana Petra Zrinskoga, zanimiv radi osobe, koju prikazuje. Akademija je pako nabavila dvie stare sličice mletačke škole XVI. vieka. Sada je galerija narasla na 324 slike, neračunajući bogate zbirke reprodukcija i mjedoreza, za koju su ove godine nabavljena dva mjedoreza XVI. vieka Klovijevih slika.

I ove godine je obćinstvo marljivo polazilo galeriju slika: do 5000 jih se je upisalo u knjigu, a dosta je bilo gosti, koji se nisu upisali

Ovoliko je prošle godine akademija privriedila; al je imala i gubitka: dva su joj člana preminula, po imenu počastni član Stjepan Schulzer, umirovljeni satnik u Vinkovcih, koji je stanje mira plemenito upotriebio na iztraživanje i skupljanje hrvatsko-slavonskih gljiva. Skupio ih je, razaznao i razredio golemu množinu i pripravio za tisak svoju mykologiju. On se je, koliko znam, prvi kod nas sa sjajnim uspjehom posvetio toj grani botanike, koja je dotle kod

nas bila neznano bilje. — Jošte nam je smrt ugrabila u vrstno doba pravoga člana dra. Blaža Lorkovića, profesora na ovdašnjem sveučilištu. Kako je pokojnik tek nedavno postao našim članom, nije mogao raditi za akademiju; tim više žali za njim hrvatska knjiga u obće, pak i naše mlado sveučilište. Nadamo se, da će ljetošnji ljetopis akademije sve to na tanko razložiti, a mi dovikujemo pokojnikom: Slava!

Sada još nekoliko rieči o materijalnom stanju akademije. Po lanjskom izvještaju imala je na kraju godine 1890. glavnice u raznih papirih 431.008 for. 72 nvč., a početkom ove godine 397.763 for. 25 novč, jer je lani potrošila na gradnju svoje kuće na nadbiskupskom trgu 16.250 for. u nominalnoj vriednosti; nu ova svota bacat će i sigurnije i obilnije kamate. Dohodka je imala minule godine svega skupa 20.848 for. 14 novč. Ovaj se je dohodak sastojao od 15.774 for. kao $^4/_5$ kamata od papirne glavnice, koje su joj u to ime od pravila namienjeni; za razprodane knjige je primila 2563 for., a 1000 for. darovao joj je i opet njezin pokrovitelj i sveudiljni dobrotvor preuzvišeni g. biskup Strossmayer, za što mu se i ovom prilikom zahvaljuje. Kako je ovaj dohodak potrošila, potanko će se izkazati u ljetošnjem ljetopisu.

Osim pomenute glavnice u papirih ima sada akademija u Zagrebu dvie kuće (jednu u Vlaškoj ulici a druga na nadbiskupskom trgu), osim toga zapada ju polovina od one kuće u Ilici pod br. 50, koju je zajedno s družtvom sv. Jeronima baštinila. Tomu treba dodati skladište neprodanih knjiga, a pamtiti valja, da akademijske publikacije nisu efemerski pojavi, kojim vriednost svakim danom pada, već su to sve knjige znanstvene, kojim će vriednost rasti, kako će rasti kod nas broj znanstvenjaka. Ako još privalimo k ovoj imovini vriednost galerije slika i aka-

demijske palače, nećemo pretjerati, ako rečemo, da akademija završuje prvu četvrt stoljeća svoga živovanja kao gospodarica imovine, vriedne do blizu 1 milijuna forintih. Doista liep dokaz i napredak akademije i rodoljublja hrvatskoga!

Pravedan sudac će priznati, da akademija nit ove godine nije zaostala za prvašnjimi.

Sa dvadeset tisućah forinti uzdržava akademija tri prosvjetna zavoda, izdade 11 znanstvenih djelah, podupre hrvatske pisce, a potroši znatnu svotu na sabiranje svakojake znanstvene gradje.

S takovim razmjerno velikim uspjehom može mirno prieći u drugu četvrt stoljeća, u koju sada stupa.

Napokon izviestiti mi je jošte, da je akademija u svojoj g avnoj skupštini dne 7. prosinca 1892. izabrala za članove dopisnike u razredu filologičko-historičkom *dra. J. Broza* i *dra. A. Musića*, obojica profesori na zagrebačkom vel. gimnaziju.

III.

OSVRT NA 25-GODIŠNJE DJELOVANJE AKADEMIJE.

NACRTAO I BESJEDIO DR. FRANJO RAČKI.

Upravo danas pred 30 godina položi preuzvišeni biskup bosanski i sriemski J. J. Štrosmajer u sjednici banske konferencije prvi prilog od 50.000 for. za zakladu akademije, koje osnutak u Zagrebu tim ujedno potaknu, poprativ taj dar pismom na bana bar. J. Šokčevića, u kojem véć označi u kratko zadatak toga učenoga zavoda. Tim je pût počela primati ona misao ilirske dobe o učenom društvu, koja je u čl. 15. god. 1836., čl. 8. god. 1843.

čl. 15. god. 1845. i čl. 13. god 1847. sabora hrvatskih odjekivala, te nije utonula ni u onom kobnom razdoblju izmedju 1850.—1860. godina. Ova je misao samo čekala na veledušno rodoljubno srce, koje će ju ugrijati i životom nadahnuti; a to srce našla je u grudih velikoga biskupa. A kako je biskup tim svojim činom došao u susret vrućoj želji hrvatskoga naroda, pokazao je onaj neopisivi zanos njegovih zastupnika u saborskoj sjednici od 29. travnja 1861. godine.

Na 28. srpnja t. g. minulo je 25 godina, odkako se je naša akademija svečano predstavila narodu i učenomu svietu. Ona dakle živi i djeluje već četvrt stoljeća. Običaj je, da se zavodi u njekih razdobljih osvrnu na tok svoga djelovanja. Taj se običaj pokazuje i koristnim i hvale vriednim. Ako se pojedincu preporučuje, da koncem svakoga dana izpita, što je za svoju savršenost i dobro svojega bližnjega privriedio, tim se više može preporučiti družtvu, da u njekih kraćih ili dužih razdobljih izpita, kako je namienjenu si zadaću riešio, pa da prema posljedku toga izpita svoj dalnji rad udesi.

Sliedeći taj običaj, vi ste, gospodo akademici, htjeli, da se prigodom današnje dvadeset i pete svečane sjednice izpita naučan rad naše akademije kroz prvu stoljetnu četvrt njezina života; pa ste taj posao meni povjerili. Ja se ovoj dičnoj ulozi nisam mogao neodazvati, prem sam umah primietio, kako je za mene težka. A za što? Ne za to, što ne bih umio nacrtati svih zgoda i miena u prvom četvrtstoljetnom životu naše akademije, jer sam ih sam u njoj proživio, nego upravo za to, što proživivši ih i velikim dielom osobno na njih utjecav, bojim se, da se ne pričine prikazane u osobnom svjetlu. A ne imam razloga ovdje ne iztaći, da je osnivač akademije meni prvomu svoju nakanu, tri mjeseca prije nego li ju na javu iznese, povjerljivo priobćio; da smo odmah stali viećati zajedno o njezinu

zadatku i ustrojstvu, te ga već u spomenutom pismu u velikih crtah narisali; da sam za tim u saboru i u dogovorih učestvovao oko oživotvorenja one misli, a napokon da je moje cielo biće s tim zavodom kroz ovih prvih 25 godina najtjesnije skopčano. Nu dočim spajajući ovako svoju osobu s akademijom, iztičem samo poznati povjestni dogadjaj, biti ću u ocjenjivanju njezina dojakošnjega rada nepristran sudija.

Naš mladji naraštaj jedva znade, kako težak bijaše već sam porod naše akademije. Ustrojna pravila, koja je hrvatski sabor u sjednici od 29. srpnja 1861. god. usvojio, ili su počivala u pisarnah ili iz jedne ruke prelazila u drugu, da budu klaštrena, miesena, mienjana. Jednomu se nije svidjala široka samouprava, drugomu pravac, trećemu samo ime. A uza sve to, dok je riešenje državopravnih pitanja visjelo, prosvjetnim se malo sklono bilo. Pače čak i u domaćih krugovih poslije onoga prvoga zanosa stalo se sumnjati, nije li pitanje o akademiji prerano na dnevni red postavljeno. Pokazivalo se na siromašnu duševnu glavnicu u hrvatskom narodu, na nerazvijene društvene odnošaje, na preče prosvjetne potrebe, na nizki stupanj našega umnoga razvitka naprama visokomu napredku drugih naroda. Sve ovo, mjesto da uskori život zavodu, koji je propuste narodne prošlosti imao izpraviti, otezalo ga kroz punih pet godina.

Rekoh, da su samo ime, koje se akademiji nadjenulo, i samouprava, koja joj se ustrojnimi pravili htjela zajamčiti, bili kamenom spoticanja; a pošto nisu prestali takovim biti do danas, dopustite mi, da se o tom pobliže izrazim, jer je jedno i drugo mnogo uplivalo na 25-godišnji rad naše akademije.

Osnivalac naše akademije bio je odgojen u sjeni širokih narodnih načela ilirske dobe. Uz to kano visoko izobražen muž, dobro je poznavao tok svjetske prosvjete.

Jedno ga i drugo nukalo, da zavod, koji snuje, osnuje na širokoj podlozi narodnoga jedinstva. Ako je staro doba gojilo plemensku osebnost; ako se put diferenciranja i individualizovanja na duševnom polju pokazao neplodnim; ako se Slavenstvo u svojoj plemenskoj do kraja pociepanosti pokazalo nesposobnim kod utrkivanja s drugimi ujedinjenimi narodi na poprištu sveobće uljudbe: nije čudo, što su stjegonoše kod svih slavenskih plemena obrali u našem vieku upravo protivan pravac. Oni su voljeli izticati, što ta plemena ujedinjuje i što ih jača, nego li ono, što jih dieli i slabi. Ono, što jih sjedinjuje, stvoreno je i spojeno s njihovim bićem; a što jih dieli, priliepilo se njihovu biću nezgodom vremena; ono prvo valja gojiti, ovo drugo, u koliko je štetno, liečiti. Da je ovaj širok pogled ilirske dobe bio prirodan, opravdan i spasonosan, pokazao je sjajan uspjeh na polju prosvjete. Narječja i razrječja medju Hrvati i Srbi, stegnuta na domaći prag, ustupila su mjesto u knjizi, u javnom životu, u odličnom društvu, jedinstvenomu narodnomu jeziku. Iz predjašnje smjese pisma i pravopisa razvila se skladnom reformom jedinstvena latinica i cirilica, obje prilagodjene živomu govoru; a poznavanje jedne i druge stalo se u obje polovine naroda širiti, te ima nade, da će s vremenom polagano i ova ograda plemenska pasti. Na podlozi jedinstvene narodne naobrazbe pokrajinska se sviest prelieva u narodnu. Zaista oči zatvara pred istinom, koji gleda preko ledja na onaj gorostasni prevrat u prosvjetnom području za prve polovine našega stoljeća. Pod utiskom ovoga prevrata zasnovana je naša akademija u šestdesetih godinah. S toga se htjelo, da se u samom imenu njezinu izrazi jasno onaj zadatak, koji joj je na polju naučnom namienjen medju srodnimi plemeni na slavenskom jugu. To ime, dočim ne dira u plemenske osebine, ne vriedja plemenskih osjećaja, neka im bude zajednička zastava,

oko koje se imadu na osnovu narodnoga jedinstva kupiti na prosvjetnom poprištu A to ime bilo je i jest kamenom spoticanja samo protivnikom naše narodne zajednice i tjesnogrudnim plemenskim zanešenjakom.

I druge su prilike utjecale na ovako široko shvaćanje zadatka nove akademije. I ne uzev u obzir onih liepih nada u skoru ulogu Hrvatske, koje su radi stožernih promjena u javnih odnošajih habsburžke monarhije donjekle opravdane bile, same prosvjetne prilike na slavenskom jugu nametale su misao, da mu se u novoj akademiji stvori zajedničko ognjište. Obje „matice", koliko zaslužne za književnost hrvatsku i srbsku, kupile su duševnu hranu za srednje razrede. „Društvo srbske slovesnosti" u Beogradu, kojemu bješe zadatak poput akademija gojiti nauku, znalo je kroz punih 13 (1847—1860) godina jedva po jednu knjigu napuniti razpravami čedna sadržaja. Dakle izmedju jadranskoga i crnoga mora, gdje je uza to velike prostore prikrivala magla islama, nije bilo zavoda sa širokom naučnom podlogom, koji bi sve učene sile pribrao na sustavni rad. Takav zavod osnovati u Zagrebu imalo se u Hrvatskoj i srca i volje. A da je veledušni osnivalac, postavivši toj zajedničkoj zgradi ugaljni kamen, došao u susret svim umnikom izmedju Balkana i Triglava bez razlike plemena, očitovalo se je divnim i velebnim načinom na 28. srpnja 1867. godine. Takovo slavlje, bez primjese ikakova nesklada, jedva je Zagreb i s njim hrvatski narod vidio, te mu se kašnje samo jedno, na 19. listopada 1874 god. prigodom svečanoga otvorenja našega sveučilišta, akademijina blizanca, dostojno pridružilo.

Možebiti je dakle misao o akademiji za južne Slavene bila smjela; nu ne može joj se ni izvedivost, ni uzvišenost poreći. Prvo pokazuje uspjeh, koji se je za prvih 25 godina stekao. Akademija je naime u svojem znanstvenom

radu, osobito u filologijskoj i historijskoj grani, a u novije doba i u prirodoslovnih strukah, osvrtala se, koliko je više mogla, na sva plemena i na sve zemlje slavenskoga juga. Da se zanima najviše Hrvatima i Hrvatskom, to je sasvim naravno. Nu može se sa zadovoljstvom pozvati i na svoja iztraživanja što se tiču Srba, Bugara i Slovenaca i njihovih zavičaja. Srbski književni spomenici srednjega vieka, imenito ljetopisi, žitija i apokrifi zapremaju znatni dio onih 25 knjiga „Starina", što no su do sada svjetlo ugledale; pa su veoma dragocjeni prilog za poznavanje sredovječnoga kulturnoga stanja u iztočnoj polovini našega naroda Braći Bugarom doniela je akademija krasan dar u dva sinajska spomenika iz X—XI. vieka i u bogatom zborniku listina, ne spominjući mnogih omanjih prinosa. Nu i naša krvna braća nisu oklievala, da pod zajedničkom zastavom naše akademije složno rade na polju zajedničke prosvjete. U ovoj prvoj stoljetnoj četvrti naša je akademija prikupila ukupno 118 književnika, koji su joj pomogli kod znanstvenih iztraživanja. U tom liepom kolu Hrvati zauzimaju da kako prvo mjesto sa 75 književnika. Oni su jezgra, središte, stjegonoše zavoda. A ne može ni biti drugačije. Zavodu je sielo u duši Hrvatstva, a ovo je za sada medju južnoslovjenskimi plemeni najrazvijenije sa stogodišnjimi prosvjetnimi predajami i savezi. Srbi su dali akademiji 10 suradnika, a medju ovimi dičnoga Gjuru Daničića ujedno njezina prvoga tajnika, za kojega budi im najusrdnija hvala. Redaju se Slovenci sa 8 književnika, a medju njimi prvi slavenski filolog, slavni dr. Fr. Miklošić. Dolaze Česi sa 13 vrlih pomoćnika, od kojih je 9 našlo u našoj Hrvatskoj svoju drugu domovinu, kojoj su se svojim umnim radom harno odužili. Bugari su pritekli sa 3 radnika; Rusi sa 6, izmedju kojih valja spomenuti čuvenoga Izmaila Sreznevskoga, našega osobitoga

prijatelja. Napokon se je od Poljaka Nestor slovjenskih pravoslovaca, Vaclav A. Mąciejowski, u svoje stare dane sjetio naše mlađe akademije. Od stranaca ne — Slovjena dva su Franceza svojim perom pripomogli najmladjoj sestri svoga glasovitoga Instituta.

Zastava dakle naše akademije stekla je priznanje u učenom slovjenskom svietu, kada se oko nje blizu stotine južnih a 20 zapadnih i sjevernih umnika slovjenskih za prvih 25 godina pribralo. A kada na um uzmete ovaj znatni broj hrvatskih književnika, pak ga usporedite sa ukupnom četom hrvatskih pisaca prije osnutka naše akademije, te ujedno promotrite, da akademijski radnici obradjuju samo naučno polje: tada ćete još više cieniti i privlačnu moć akademije i požrtvovnost hrvatskih stručnjaka. Nije neznatno ni sudjelovanje južnoslovjenskih književnika, kada se promisli, da se kod nas na jugu goji stroga nauka tek od malo decenija, pa da ono malo stručnjaka ima i u svojem tjesnijem zavičaju pune ruke posla, a napokon da imade za njih premalo mjesta, koja jim pružaju udobnu dokolicu, da se izključivo nauci posvete.

Kako je akademija imenom i zadatkom svojim upućena na slovjenski učeni sviet; kako je kod njega zbilja našla najviše odziva i saučešća: svedjer je imala ove okolnosti pred očima i kod izbora svojih članova. Nu ovdje je još jedan razlog bio odlučan. Akademija maloga prezrenoga hrvatskoga naroda imala je tek trajnom i napornom radnjom steći koliku toliku zaslugu za nauku, da se smije predstaviti velikomu stranomu učenomu svietu. Kod braće, takodjer naprednije, mogla je računati na blagovoljne obzire; k strancu smije mirno pristupiti, ako mu je bar donjekle ravna. Odavle lasno je razumjeti, što je u ukupnom broju od 117 članova tečajem ove prve četvrti stoljeća bilo 110 Slovjena, i to 46 Hrvata, 15 Srba,

7 Slovenaca, 3 Bugara, 20 Čeha, 15 Rusa i 4 Poljaka, a 7 stranaca, na ime 4 Niemca, 2 Francuza i 1 Talijan.

I u tom je naša akademija ostala vjerna svojoj zastavi, što je ostala u doticaju s narodnim osjećajem, te je sve znatnije miene u prošlosti naroda isticala i naučno objasnjivala. Tako je prigodom tisućnice hrvatskoga kralja Dimitrije Svinimira razpravom iztakla važnost ovoga dogadjaja. Na petstogodišnjici kosovske bitke proslavila je junake koji su ondje pali za vjeru i za dom. Dvjestagodišnjici oslobodjenja Slavonije od Turaka posvetila je liepo obsežno djelo, u kojem je razloženo, koliko je biede naš narod trpio pod jarmom turskim i koliko je krvi proliveno, dok je oslobodjen. Na petdesetgodišnjici hrvatskoga književnoga preporoda u posebnom je djelu razvila, kako je do toga preporoda došlo, što on znači i kakove je imao posljedice. Uz ovake uspomene, što se tiču cielokupnoga naroda, sjećala se akademija i naših velikih muževa na dan njihove smrti. Tako je slaveći uspomenu tristagodišnjice Ivana Gundulića iztakla osobito njegove zasluge na dramatskom polju, a slaveći uspomenu dvjestagodišnjice Ivana Lučića nacrtala njegove za našu povjest veoma zaslužne radnje; pa povodom stogodišnjice slavnoga Rugjera Josipa Boškovića ocienila je u tri knjige njegova znanstvena djela tako obširno i temeljito, kako nisu još ni u svjetskoj literaturi ocienjena.

Stojeći u neprekidnoj svezi s cjelokupnim narodnim životom, akademija pokazuje tiem, da shvaća pravu i zdravu zadaću nauke i knjige; te da si je sviestna svoje dužnosti, da žrtve, koje je narod za nju doprinio, uzvrati mu, uzev pod svoje okrilje i uspomene prošlosti i ideale budućnosti.

Kada se je stvarala naša akademija, htjelo se, da budu izražena dva glavna načela: narodno, prema komu će gojiti nauke obzirom na potrebe našega naroda; i samosvojno, prema kojemu će biti u svojem ukupnom djelo-

vanju razriešenih i slobodnih ruku. Kada se je u našem zavodu stvorio naučan ustroj samosvojan, sliedilo se izkustvo prošlosti kod svih naprednih naroda, a uzele se podjedno u obzir posebne javne prilike našega naroda. U cielom izobraženom svietu dokazalo se, da naučni zavodi uspievaju tim više, čim su samostalniji i u izborih svojih članova i upravnika i u provadjanju naučne osnove i znastvenih zadataka. Spoljašnji, znanosti riedko srodni a kadšto opasni uplivi, neka budu od nje daleko. Slobodan korporativan sustav jur je u srednjem vieku iznio divne plodove na polju znanosti, umjetnosti i umjetničkoga obrta. Slobodne sredovječne universe i akademije uplivale su na javne i družtvene odnošaje naroda silnije, nego li potonje u obće, ako su ih ove i prestigle u pojedinih granah znanja i umienja, prem ne bi smjele zaboraviti, da se taj napredak na tekovinah prošlosti osniva. Sloboda, samosvojnost na polju duševnoga rada može kadšto zabluditi, nu i zabluda naći će svoj korektiv u slobodi, samosvojnosti. Gdje se predmnieva, da će činbenici izvan učenih zavoda stojeći, ove razboritije i uspješnije uticajem svojim rukovoditi, tuj se očituje, da su ti zavodi za samostalni rad nezreli, a kano takovi bili bi duševna nedonoščeta. Starija, dugovjeka i svojim djelovanjem najbogatija učena družtva nisu ni postala voljom javne vlasti, nego poticanjem učenih, njihovu nuždu osjećajućih krugova. Akademija francuzka niknu iz sukromne zadruge francuzkih književnika, koji su se iza god. 1629. u Parizu redovito sastajali, da o književnosti viećaju. Kr. učeno družtvo englezko posta iz sukromnoga godine 1645. u Oxfordu osnovanoga, a 1658. prenesenoga u London. Tako postaju i danas sva učena družtva u slobodnoj Americi, pa si sama stvaraju i nutarnji ustroj te propisuju zadatak. I našoj akademiji postanak nije mnogo različitiji. Naši su predji kroz decenije uzalud očekivali,

da će osjećanoj nuždi javna vlast doći u susret. Iniciativu uze u ruke plemeniti sin iz njedra puka, narod uza nj prista, i akademija stupi u život.

Još se jedna osobito važna prednost pokazala kod svih učenih družtava, koja su osnovana na temelju široke autonomije. Ona se na ime iz nutra, iz sebe razvijaju i rastu, i stvaraju si neprekidnu naučnu predaju. Budi za primjer akademija francuzka. Postavši na predlog kardinala Richelieu-a (1635.) iz spomenutoga privatnoga društva francuzkih književnika s ograničenim zadatkom, da „bdije nad čistoćom francuzkoga jezika“, širila je postupice svoj djelokrug, što preuzev u svoje kolo druga učena družtva, što razmaknuv svoju djelatnost na druge grane znanja i umienja. Tako se kano njezina grana pridružila joj poticanjem Colberta „Académie des inscriptions et belles lettres“ s cieli arheoložkih i starinarskih iztraživanja prema tek kašnjim pravilom od 16. srpnja 1706. godine; „Académie des sciences“, sličnoga postanka kano „Académie française“, sdružila se s njom, iza kako su ju proslavili Descartes, Pascal, Gassendi, Laplace, Reaumur, Buffon, Lagrange, d'Alembert, naš Bošković, Lavoisier, Jussieu itd. tek. 1795., koje je iz onih različitih akademija osnovan „Institut de France“. Ali i francuzki, svekolike odnošaje izjednačujući prevrat, sustao je kod vrhovnoga naučnoga zavoda; pa i danas „Institut de France“ nije drugo nego skup peterih samosvojnih akademija. Institut ima skupnu zakladu i skupnu knjižnicu, nu svaka akademija ima svoju jurisdikciju i posebnu upravu, zajedničke poslove razpravlja skupni odbor, u koji svaka akademija izašilje jednaki broj članova, te se sve akademije sastaju samo jedan put u godini u javnoj sjednici. Ovakav sastav učenoga zavoda imade s gledišta centralističkoga svojih neprilika, nu taj je sastav posvećen historijom i dičnom predajom, a oboje stoji kod prosvietljenoga naroda više

od bud koliko sustavne šablone. Opaža se pače, da se ni ondje, gdje državna vlast stvara i uzdržava učena družtva, lakoumno ne dira u njihovo jednom već stvoreno i učvršćeno ustrojstvo. U Rusiji osnovane su u Petrogradu prošloga stoljeća dvie akademije: akademija nauk ustrojena Petrom velikim (1724.), a oživotvorena (1725.) Katarinom I., pak Jelisavom Petrovnom razširena (1747.), za jezikoslovne, historičko-političke i matematičko-prirodoslovne nauke, te „rossijska akademija", osnovana (1783.) Katarinom II. prema francuzkoj, za ruski jezik i literaturu. Kada je ruska akademija god. 1841. pripojena „akademiji nauk", ovoj je ostalo netaknuto ustrojstvo, uredjeno na posljedku ustavom od god. 1803., te joj je samo pridieljena ruska akademija kano „отдѣленіе русскаго языка и словесности". Ovdje vidimo skoro isti pojav kano što kod francuzkoga „Instituta". A ovakih primjera mogao bih navesti mnogo za učene zavode, koji su veliki po svojoj naučnoj tradiciji, i koji se upravo za to mogu ponositi velikimi uspjesi na polju nauka.

Našoj je akademiji ustav podieljen u pravilih odobrenih previšnjim odpisom od 4. ožujka 1866. god. i popunjen poslovnikom od 17. siečnja 1867. g. Na ovom se osnovu kreće djelatnost naše akademije kroz ovih 25 godina. Pa šta se opazilo? Koje li se izkustvo steklo? To, da je osnov u bitnosti zdrav i čvrst; da je okvir za naučnu djelatnost prema našim okolnostim dosta obsežan, pače da niesmo dospjeli u toj prvoj četvrti stoljeća ispuniti ga u koječem. Naučna se tradicija počela u tom kratkom razdoblju tek stvarati. Ustav podaje i kod osobnoga popunjavanja i kod znanstvenoga rada toliko slobode, da razvitak akademije zavisi o njoj samoj, o njezinoj radenosti i požrtvovnosti. Samu životu treba ostaviti, da nedostatke izpravi. Nu ne ima za sada ni u samom ustavu, ni u dojakošnjem djelovanju akademije upravo nikakova razloga, da se po-

stojeći organizam mienja. Značajno je kod manjih i nerazvijenih naroda, da se rado sa svojimi uredbami zabavljaju kano djeca sa kaleidoskopom; vole neprestane i šarene promjene, a ne imadu strpljivosti motriti djelovanje starih i prokušanih institucija, pak ih samo prema potrebi izpravljati.

A napokon zar je ustav naše akademije nov, novcat, ili izvoran? Ustroj tim ustavom stvoren i naučno područje njim ustanovljeno pozajmljeno je od drugih starijih, osobito srednjoevropskih akademija. Samouprava, našoj akademiji podieljena, ne prekoračuje granica one samosvojnosti, koja je nuždna za njezin uspješni rad, i koju takovi zavodi, osobito gdje su narodnom požrtvovnosti podignuti, u iole slobodnih zemljah od davna uživaju.

Institutu francuzkomu, kako je u oktobru g. 1795 po narodnom konventu sastavljen, opredieljena je svrha: da „promiče znanost i metode iztraživanja, priobćujući obrete i obćeći s drugimi učenimi družtvi i iznoseći na svjetlo naučne radnje, kojim je ciel obće dobro i slava republike". „Obće dobro", ciel humanitarna, dostojna velikoga, za cielo čovječanstvo veoma zaslužnoga francuzkoga naroda! „Slava republike", ciel patriotična! I zbilja, francuzki institut imao je uviek i sveudilj ima pred očima ovu dvojaku ciel. Svojim znanstvenim radom promicao je u velike obće znanje a tim i „obće dobro". Tim je ujedno radom francuzko ime proslavio do posljednjega kuta zemlje, gdje se god tekovine ljudskoga duha iole ciene i štuju. Francuzki institut je podjedno odlična narodna uredba tako, da bi svaki Francuz bez njega osjetio u svojoj otačbini njeku duševnu prazninu; te se ne bi našao ni jedan, koji bi mu u proračunu ministarstva za javnu nastavu od ono do 610.000 (g. 1892.) fran. zemaljske pripomoći uzkratio samo jedan centim.

Za što to ovdje spominjem? Ne, da bih htio Hrvatsku s Francuzkom, ili našu akademiju prispodobiti s francuzkim institutom. Nu mali ljudi mogu naučiti mnogo od velikih, mali narodi mogli bi velike nasljedovati bar u krepostih. Hrvatska zemlja stekla je u svojoj akademiji znanstven i patriotičan zavod. Po ustavu njezina je svrha: „samostalna iztraživanja na polju znanosti i umjetnosti, svestrano njihovo unapredjenje, a osobito njegovanje hrvatskoga ili srbskoga jezika i književnosti“. Kod svake grane znanosti primjećuje se, da se imade obzir uzeti na potrebe Jugoslavenstva. Dakle „obće dobro“, koje se naukom promiče — pa ako i ne „slava“, a to dobrobit i čast jugoslavenskih plemena.

A oboje naći ćete, gospodo, u dojakošnjem djelovanju akademije.

Vi znate, u kakovu je stanju akademija god. 1867. našla našu naučnu književnost. Znate, da je, izuzevši nekoliko predradnja u jezikoslovnoj i povjestnoj struci, malo našla, na što bi mogla nadovezati svoj rad. Tuj je većim dielom trebalo krčiti, stvarati. A da ovo stvaranje bude uspješno, akademija si je unutar granica svoga ustava odmah u početku stvorila stalnu sustavnu osnovu, koju izvadja evo već 25 godina.

Savkolik književni rad naše akademije do danas položen je u 220 knjiga, kojim ako se dodaju osam knjiga, koje su njezinom podporom izašle i 13, koje je preuzela, naklada akademijska obuhvaća sada 241 knjigu. Kada biste samo taj ugledni broj publikacija naše akademije kroz prvu četvrt stoljeća prispodobili s brojem publikacija drugih učenih družtava u tom razdoblju uz jednaka sredstva: opazili biste, da naš zavod može na tu prvu povorku svoga truda ponosom gledati.

Savkolik taj naučni trud može se podieliti u dvie glavne skupine: jedna naime obuhvaća znanstvenu gradju, a

druga obradjivanje različitih grana nauka, koje ustav namjenjuje našoj akademiji.

Sabiranje i izdavanje znanstvene gradje svuda se smatra prvim i glavnim zadatkom učenoga družtva, jer taj posao iziskuje i složan rad više ljudi i obilnija naučna sredstva, pa i podulje vrieme, a to sve nadilazi ograničene sile pojedinca. S toga je akademija svoj zadatak dobro shvatila, kada je toliku pomnju posvetila prikupljanju i objelodanjenju naučne gradje.

Gradja, koju je akademija izniela, tiče se svih grana nauka, koje po svom ustavu obradjuje; nu obilatija je u pogledu jezika i povjesti u širokom njezinu značenju.

Već samim ustavom akademije se propisuje „osobito njegovanje jezika hrvatskoga". Jezik je svakomu izobraženomu narodu tolika svetinja, da je njegovo izučavanje usavršivanje i njegovanje u svih prosvietljenih naroda, odkad je živi govor uveden u javni život i knjigu, povjereno skupu umnika. U Italiji akademije XVI. vieka, bavile su se osobito talijanskim jezikom, pače je u Firenci g. 1587. od nadvojvode Franje osnovana posebna akademija s posebnom zadaćom, da „čistu muku talijanskoga jezika triebi od posija (crusca)", odavle prozvana „academia della crusca". Ova akademija s toli uzvišenom za svaki narod zadaćom, pristupiv odmah k izdavanju rječnika talijanskoga jezika, postala je uzorom za druge akademije XVII. vieka. Po njoj je, kako već napomenuh, osnovana akademija francuzka u izričnu svrhu, da „bdije nad čistoćom francuzkoga jezika", te joj bijaše prvi posao izraditi rječnik francuzkoga jezika; pa i sada poslje 200 godina postoji u njoj „Commission du dictionnaire". Po njoj je osnovana god. 1713. pod kraljem Filipom u Madridu, „real academia española", s izričnim zadatkom, da proučava španjolski jezik i pravopis, te priredi velik rječnik i slovnicu španjolskoga jezika, pa objelodani špa-

njolske klasike. Po njoj i po francuzkoj je osnovana i spomenuta „Россійская академія“ sa svrhom „очищать, обогащать и установлять русскій языкъ“, pa je ona za 11 godina izdala ruski rječnik, a malo za tim i gramatiku. I naš je jezik, o kojem je naš pokrovitelj jednom zgodom javno istinito kazao, da je tako liep, da je od njega ljepši samo onaj, koji ga je stvorio, i naš je jezik zavriedio, da se samo za nj osnuje učeno družtvo. Akademija je odmah u sjednici od 10. srpnja 1867. god. na predlog nezaboravnoga Daničića jednoglasno zaključila, da se sakuplja gradja za rječnik; pa je njegovoj vještini i riedkoj pomnji taj posao povjerila. Gradja se je 13 godina neumorno sabirala, pa se sabiranje nastavljalo i nastavlja do danas. Osim što je upotrebljena gradja, sahranjena u svih starijih hrvatskih i srbskih rječnicih počevši od XVI. vieka; osim što su za tu gradju nabavljene mnoge zbirke rieči živoga pučkoga govora iz svih predjela hrvatskoga i srbskoga naroda; osim što su pocrpani spomenici tradicionalne pučke literature; osim što su rabljena takodjer izdanja hrvatskih i srbskih listina počevši od XII. vieka — osim svega toga izcrpljene su rieči s rečenicami iz svih hrvatskih i srbskih pisaca do Vukove i Gajeve dobe tako, da jih je Daničić već godine 1878. mogao njekoliko stotina u „ogledu“ izbrojiti. Pokle se je ta gradja u nepreglednoj i neslućenoj množini nagomilala, pristupilo se k znanstvenomu obradjivanju, a g. 1880. k štampanju, koje traje neprekidno, a trajat će u nedogledno vrieme, jer je do sada moglo izaći 13 svezaka ili tri debele knjige i jedan svezak t. j. 195 velikih u dva stupca sitno štampanih tabaka: a da se jedva do slova I dospjelo. Daničić je cielu prvu knjigu uredio, a od druge do rieči **čobo**. Perom u ruci kod uredjivanja toga rječnika dični naš Gjuro izdahnu; pak ako su neumrlomu Rafaelu Sanziu na njegovu sprovodu njegovu divnu sliku

„Transfiguraciju“ nosili, zaslužio je Daničić, koji se je oko toga monumentalnóga djela 15 godina trudio, da mu ga sav hrvatski i srbski narod na spomen-odar položi. Poslije Daničića nastavi M. Valjavec do rieči „ćuziti“, a onda preuze sav taj posao akademik Pero Budmani, kojemu želim, da ga čim dalje provede. Kod izradbe upotrebljeno je izkustvo najnaprednijih leksikografa; a djelo može se po sudu kompetentnih stručnjaka staviti o bok najboljim rječnikom velikih naroda, medju slovjenskimi pako zauzimá svakako prvo mjesto. Ne samo da je pravi „thesaurus“ našega jezika, ne samo da obuhvaća rieči iz vrela živoga govora i pisanih spomenika, nego prikazuje nam i cielu povjest, podpun život i srodstvo sa slovjenskimi i indoevropskimi jezici svake rieči tako, da je poučan i zanimiv ne samo za filologa, nego i za povjestnika i narodoslovca. Meni bar i kano nefilologu veoma godi, kada listajući rječnik nalazim kod pojedine rieči naznačeno, da li zasiže u arijsko ili praslavensko doba; nije li pozajmljena od drugih naroda, s kojimi je naš stajao u saobraćaju, odkada dolazi u pismenih spomenicih, te kada čitam protumačene sve tančine njezina značenja. Jest! ja smatram naš rječnik najsvjetlijom tačkom na obzorju 25-godišnjega života naše akademije, te samo želim, da ga jednakim marom produži i u drugoj četvrti stoljeća.

Uz ovaj sveobći rječnik izašla su podporom akademije još dva stručna: liečnički dra. I. Dežmana i bilinski dra. B. Šuleka.

Obilnu je takodjer radinost razvila naša akademija u izdavanju davnih spomenika jezika hrvatskoga i književnosti hrvatske. Miklošić punim pravom očekuje od slavenskih učenih društava, da će svako u svojem području iznieti na svjetlo takove spomenike; a kako je u području naše akademije vladalo nekada glagolsko pismo, očekuje se od nje, da će na hrvatsko-glagolske spomenike obra-

titi osobitu pažnju. To je ona njekoliko i dosada izpunila, dočim je više takovih objelodanila, to u nizu posebnih djela, to u velikom zborniku „Starina“, od kojega je do sada izašlo 25 knjiga. Prekoračio bih granice ovoga osvrta, kada bih sve te jur izdane spomenike hrvatske, pisane glagolicom ili latinicom, izbrojio. U tom zborniku izdano je i ćirilicom pisanih spomenika toliko i tako raznovrstnih, da podaje obilnu gradju svakomu, koji se bavi književnom, pravnom i prosvjetnom povješću iztočne polovice našega naroda u srednjem vieku i koji je voljan ući u trag onoj niti, kojom bješe na Bizanciju vezan. Bez povrede čednosti može se uztvrditi, da su naše „Starine“ u tom pogledu pojav književni prvoga reda u sveobćoj slovjenskoj literaturi. U njih nalaze se pojedine biblijske knjige počevši od XIII. vieka; apokrifi, priče, žitija, pohvale, ljetopisi i kronografi raznih redakcija, fiziologi, kosmografi, bajalice, proizvodi raznih pisaca, pravni spomenici itd. Očekuje se samo, da se koja mladja sila odluči, da ovu bogatu gradju znanstveno obradi.

I onu drugu vrst hrvatskih spomenika za jezik i književnost, koju je njekada „Matica“ započela bila, preuzela je i u mnogo većoj mjeri nastavila naša akademija, izdavanje naime starih pisaca, ponajviše pjesnika. Ovaj posao vodi ona sustavno i po stalnih, odmah u početku ustanovljenih načelih. Do sada je izdala djela od 26 pisaca XV., XVI. i XVII. vieka u 19 knjiga, držeći se po mogućnosti kronologičkoga reda. Mnoga od ovih djela ovdje su prvi put objelodanjena po rukopisih, druga opet kritički izpravljena. Akademija će dakako nastaviti ovaj rad, dokle ga ne svrši; a tim će podati podpunu gradju za poviest hrvatske književnosti.

Ne manje obilna je gradja, koju je akademija u prvih 25 godina objelodanila za našu poviest. Ovu je gradju poredala u dva velika zbornika: naime „Monumenta

spectantia historiam Slavorum meridionalium" i „Monumenta historico - juridica Slavorum meridionalium", dočim je dio gradje dopao u posebna djela, a manja gradja izdana u zborniku „Starina". Osim ove posljednje sva ukupna historijska gradja poredana je u 27 knjiga. Veći se dio gradje historijske sastoji u izpravah i listinah, koje počimaju sa IX. viekom, te se u skoro neprekidnoj povorci produžuju do pod konac XV. vieka. Imade i kasnije gradje iz XVI., XVII. i XVIII. vieka za pojedine dobe i dogadjaje. Glede zemalja, kojih povjest ova gradja razsvjetljuje, tiče se svih državnih skupina slovjenskoga juga, ponajviše dakako Hrvatske, onda Bosne, Dubrovnika, Srbije i Bugarske; za Bosnu i Bugarsku imade je pače u dvie posebne knjige. Historijska monumenta razdieljena su u dva odjela: acta et scriptores. Prvi odjel obuhvaća u knjigah do sada objelodanjenih gradju ili za sve jugoslavenske države redom kronologičkim, ili za Hrvatsku, i to za stariju dobu, za krajinu i za pojedine dogadjaje, ili za Bosnu, za Dubrovnik i za Bugarsku. Osnova, po kojoj se imadu izdavati pravni spomenici, zamišljena je u veliko i na podlozi veoma obsežnoj, te je u posebnoj knjizi razpravljena. U prvoj četvrti stoljeća mogla je akademija izvesti od ove osnove samo jednu čest, odnoseću se na statuta, objelodaniv u četiri knjige 11 statuta. Nu osim što je u „Starinah" objelodanjeno više sitnije pravne gradje, prikupljena je već dosada liepa gradja za poseban odio pravnih spomenika, naime „acta" naših sabora, a njihovo izdanje prelazi na drugu četvrt. Tako je prikupljeno nješto gradje i za povjest hrvatskih obrtničkih zadruga. A i za hrvatski diplomatski zbornik sabrana je liepa gradja. Kod sakupljanja pravne gradje svrati akademija pažnju još na posebnu granu, kojoj se u novo doba svuda mnogo truda posvećuje, a to je gradja za pravne običaje. Za taj mučni i važni

posao stekla je vješta i neumorna radnika u akademiku dru. V. Bogišiću, priznanomu u toj grani strukovnjaku svjetskoga glasa. On je prije svega sastavio pitanja, koja su razaslana po svih stranah južnoga Slavenstva. Stigavše odgovore razredio je sustavno u „Zborniku“, koji je akademija god. 1874. izdala. Bogišićev quaestionar i zbornik služe za uzor svuda, gdje se ovim iztraživanjem bave. Bogišić je kašnje tu gradju nadopunio, te bi za znanost bilo veoma koristno, da čim prije svjetlo ugleda.

Naša historijska izdanja mogu se pribrojiti po osnovi najsustavnijim, po zamisli najobilatijim, po načinu najkritičnijim, te služe i pred inostranim svietom akademiji na ponos.

Imao bih sada navesti, što je naša akademija dosada nauci privriedila u sakupljanju prirodoslovne gradje. Nu kako sam u toj struci stranac, bojim se stupiti na ovu za mene sklizku stazu, tim više, što se, kako mi se čini, prirodoslovna gradja predaje obradjena, pa tim spada više u drugi dio akademijske radnje. Ondje ću dakle kušati rad našega trećega razreda nacrtati, koji u posljedne doba razvija hvale vriednu djelatnost, a njegove članove i suradnike molim, da pripišu mojoj nevještini, ako njihove zasluge za naš zavod, koje inače visoko cienim, ne znam iztaći, koliko bi zavriedile.

Svoja znanstvena iztraživanja u raznih naukah akademija je objelodanila u „Radu“ i u posebnih djelih. Od „Rada“ izašlo je do danas 112 knjiga, obsegom u po prilici 1.700 tiskanih araka; za tim 14 posebnih knjiga. Prvih 80 knjiga sadržaju iztraživanja svih triju razreda; dalje su razredi filologičko-historički i filosofičko-juridički priobćili svoja iztraživanja u 36, a matematičko-prirodoslovni u 15 knjiga, dočim su još tri ostale zajedničke.

Bilo bi i suvišno i predugačko razpravljati o pojedinih radnjah, ili navesti im sadržinu. Tko se o tom želi uputiti u kratko, neka pročita godišnje izvještaje, ili neka prolista akademijske ljetopise. Nu da se ipak predoči u pregledu značenje tih radnja, spomenuti ću posvema letimice, u koje grane znanosti zasiecaju, kako bi se odavle vidjelo, koje je grane akademija u svojoj prvoj četvrti stoljeća obradjivala.

„Rad“ i posebna djela obuhvaćaju do 600 rasprava i priloga, zasjecajućih u filologiju, povjest, pravo, filozofiju, matematiku i prirodne nauke, te u različite, svim ovim podredjene grane. Ove su radnje različita obsega; ima jih, koje bi same izpunile posebnu knjigu. Znanosti su u njih zastupane raznoliko prema radničkim silam, jedne više, druge manje; nu ni jedna nije ipak ostala neobradjena. Filologija izkazuje se sa 62 radnje iz komparativne gramatike, slovnice hrvatske i iz raznih česti njezinih, grafike i paleografije, leksikografije, etimologije, dialektologije itd. Nauka o naglasu osobito je zanimala naše filologe. Povjest u širem značenju sa pripadajućimi joj granami još je obilatije obradjivana, dočim može se pohvaliti sa 161 radnjom. Izpituje se politička, crkvena, književna i prosvjetna prošlost ponajviše hrvatskoga naroda, ali i srbskoga i bugarskoga plemena. Na geografiju odnosi se 29, na historiografiju i paleografiju 10, na historiju literature 29, na arheologiju 19 priloga. U literalno-historičkih iztraživanjih ocjenjuju se pojedini pisci, osobito stariji, i pojedine struke književnosti, ponapose drama, lirika i ep. I tradicionalna literatura, osobito narodno pjesničtvo, našla je radnika sa 11 ovećih razprava. Epigrafika, numismatika i heraldika razsvietljena je sa njekoliko članaka, a mitologija sa 13. Pojedini predjeli balkanskoga poluotoka izpitani su pobliže s gledišta oro- i hidrografskoga; a kako su postali ino-

stranstvu pristupni počevši od starog doba kroz srednji u novi viek, razbistrilo se je pomoću itenerara. Pravo i povjest prava, slovjenskoga i hrvatskoga, zastupana je sa 22 radnje, a statistika sa 5. Akademija je uviek žalila, što u važnoj pravoslovnoj grani nalazi premalo podpore, prem bi djelatnost na tom polju urodila dragocjenim plodom za nauku i za javni život. Kada bi se običajno pravo dublje i svestranije proučilo, kada bi se historija hrvatskoga javnoga i privatnoga prava potanje izpitala i pravničkomu sloju učinila pristupnijom, možebiti bi se odklonile mnoge zablude, koje radja neznanje i nepoznavanje pravne povjesti i razvitka pravnih odnošaja hrvatskoga naroda i hrvatske zemlje. S toga smijemo se nadati, da će se ta znamenita naučna grana u sliedećoj drugoj četvrti većim marom gojiti. Filozofskih razprava ne ima više od četiri. Matemačko-prirodoslovni razred stekao je u posljednjem deceniju marljivih i plodnih radnika, te se može pohvaliti sa 177 radnja, od kojih 24 pripadaju matematici, sve ostale pako raznolikim granam prirodoslovja. Znanstvenih priloga obćenite naravi imade 22, prirodopis objašnjuju 55, od kojih ide 14 na zoologiju, 19 na botaniku, a 22 na mineralogiju i geologiju ; na dalje domaća paleontologija marljivo je obradjena jednim posebnim djelom i sa 23 razprave, na fiziku spada 13, na meteorologiju 15, na kemiju 12 a na astronomiju 2. Veliki potres zagrebački dao je povod, da je akademija i na taj grozni pojav pažnju obratila, te ne samo onaj potres posebnim djelom objasnila, nego i druge, koji su sliedili, bilježila, te u 11 priloga izniela. Sva tri razreda gojila su zajedno biografiju, bibliografiju i obznane znamenitijih pojava u području znanosti. Bibliografička i kritička članka imade u „Radu“ 42, a biografija 31. Životopisi posvećeni su ili umrlim članovom akademije ili zaslužnim na polju prosvjete muževom naše krvi. A kako se u njih

riše položaj, koji je dotičnik zauzimao u onoj nauci, u kojoj si steče ime, imadu ove radnje trajnu vriednost.

Kako se iz ovoga nacrta može razabrati, akademija je za minule stogodišnje četvrti obradjivala sve grane nauka, koje joj povjeri ustav, jedne većim, druge manjim uspjehom. Tim je mrtvo slovo svojih pravila nadahnula životom. Nu one druge česti svoga zadatka, koja je na pročelju njezina naslova iztaknuta, nije dospjela privesti u život; nije dospjela stvoriti si razred za umjetnost. Zadatak ovoga razreda je po pravilih: gojiti „krasne umjetnosti sa njihovom književnošću i znanstvenimi na njih se odnosećimi razpravami“. Ima do duše njekoliko takovih razprava medju akademijskimi radnjami, nu one su tjesnije skopčane s historijom i arheologijom.

Kada je osnivač akademije želio, da ona uzme pod svoje okrilje krasne umjetnosti, imao je pred očima budućnost u prosvjetnom razvoju našega naroda. Predvidjao je vrieme, koje će kada tada nastupiti, a koje će donieti uvjete, uz koje se umjetnosti razvijati mogu. Budući s druge strane osvjedočen, da će našoj domovini jedva lasno biti osnovati posebnu akademiju za krasne umjetnosti, ove je volio povjeriti našoj akademiji. Osim toga znao je, da i u visoko prosvietljenoj i bogatoj Francuzkoj „académie des beaux arts“ čini jedan odio instituta: da su dakle i ondje znanost i umjetnost postavljene pod jedno okrilje. Napokon mislio je već onda, da će sam jedno od promicala tvornih umjetnosti stvoriti i našoj akademiji predati u zbirci umjetnina, koju je stao skupljati. Uza sve to nije se akademija usudila privesti u život spomenuti razred, a to iz razloga, što joj sredstva jedva dotiču za proučavanje znanosti; što umjetnost, kani li se ozbiljno gojiti, zahtieva daleko većih žrtava; što se ne bi ni jedna ni druga podupirala, kada bi akademija svoja veoma čedna sredstva u dvoje podielila,

ne obzirući se na to, da je za znanost silom našega prosvjetnoga razvitka našla neprispodobivo više preduvjeta, nego li za umjetnost. S toga se osnutak četvrtoga razreda ima prepustiti sretnijoj budućnosti, a da ta sine čim prije, ne želi nitko više od akademije.

Tiem sam tokom ovoga osvrta došao na jedan od dva zavoda pripomoćna, koje si je akademija stvorila u ovo 25 godina. Ova dva pripomoćna zavoda jesu: knjižnica i galerija. Na ova dva zavoda gleda akademija ne manjom slasti, nego li na svoju književnu i znanstvenu radnju. Prvi joj je izdašno pomagalo u izvadjanju naučnoga zadatka; drugi joj je zametak za osnutak budućega umjetničkoga zadatka.

Slabo pozna i historiju i zadaću učenih društava, koji je drži za nakladatelje i izdavatelje znanstvenih djela, možebiti takovih, za koja se sukromni nakladatelj ne bi mogao naći. Koji bi imao takav pojam o akademijah, tomu bih savjetovao, da uznastoji, kako bi akademijske glavnice došle u ruke vještomu i okretnomu nakladatelju, koji bi s njimi bez kompliciranoga društvenoga aparata razpolagao. A tada bi u tom smislu učena društva postala suvišna. Druga i uzvišenija je zadaća akademiji. Ona ima u jednu zadrugu, u jedno bratstvo, pribrati najbolje umne sile; u njezinu kolu i pod zajedničkim vodstvom imadu ove sile dogovorno i složno promicati nauke prema potrebi i zahtjevu naroda i dobe. Ali za to je i dužnost te zajednice, da za svoje članove, koliko više može, stvara sredstva, koja im olakoćuju ovaj zadatak te da i ta sredstva budu na okupu. Čim više imade akademija takovih, znanosti pripomoćnih zavoda, i čim su ovi bolje uredjeni, tim se bliže primiče uzoru naučnoga zavoda. Ovo potvrdjuju primjeri malo ne svih prosvietljenih zemalja. Istina je, mi smo i u tom pogledu, kano i u koječem drugom, daleko od takova ideala. Početak je ipak učinjen,

a do nas stoji, da svoje pripomoćne naučne i umjetničke zavode postupice sa strpljivošću, priegorom razvijamo, usavršujemo i razširimo. Ovakova tiela, kano što su akademije, opredieljena su, da budu neumrla; pa za to imadu svoj pogled upraviti i na daleku budućnost.

A naša akademija može biti i s ovimi početci zadovoljna. Njezina knjižnica, zametnuta kupnjom Kukuljevićeve (1868), a skoro povećana Kušljanovom, Jurjevićevom, Očićevom, Tkalčevom, Vukasovićevom, Kurelčevom, naglo umnožila se što darovi, što nabavom, a osobito zamjenami publikacija s drugimi učenimi družtvi, od kojih do stotina izmjenjuje svoja djela u svih jezicih slovjenskih, romanskih i germanskih, u toliko, da je ona u njekih strukah, osobito „in slavicis", najbogatija književna riznica na slavenskom jugu. A zadaća je njezina upravo ta, da prikuplja riedka i strogo znanstvena djela onih struka, kojimi se akademija bavi. Te zadaće ne bi mogla preuzeti ni jedna druga knjižnica. Najdragocjeniji pako ures naše knjižnice je sbirka rukopisa sa 1100 kodeksa i prieko 30.000 izvornih listina. K sbirci Kukuljevićevoj pridružile su se kašnje Mihanovićeva, Keglevićeva, Jelačićeva, Tausigova, Sermažičina, Guglerova, Theinerova i druge, a sama akademija ne propušta ni jedne prilike, da popuni ove zbirke, toliko joj uharne za jezikoslovnu, povjestnu i pravoslovnu gradju. Bez ove knjižnice i arkiva bila bi akademija kano bez oka.

O drugom akademijskom zavodu mogu još kraći biti; jer će o akademijskoj galeriji slika svaki, koga zanima, naći dovoljnu obaviest u drugom izdanju njezina popisa. Iztaći mi je ipak taj radostni pojav, da galerijske zbirke, prem se kod primanja umotvorina sva strogost upotrebljuje, neočekivano rastu; jer dočim je god. 1885 po prvom popisu bilo 235 slika sa njekoliko kipova i umjetnih tkanina i 25 kartona i sitnolika, imade sada

prvih 309, dakle u sedam godina za 74 više, a drugih 30, dakle za 5 više, ili ukupno za 79 umjetnina više.

Još jednu važnu tekovinu može akademija u prvoj stoljetnoj četvrti svoga života zabilježiti; a ta je prekrasna palača, u kojoj imade svoje sielo. Mi stariji, koji smo našu akademiju u prvom počelu vidjeli strpanu u dvie tamne prizemne sobe u zgradi sadašnjega zemaljskoga prirodoslovnoga muzeja; koji smo se odanle borili, da bude akademija u poklonjenom joj po saboru „narodnom domu“ kao gost primljena, znademo cieniti, koliko vriedi posebna vlastita akademijska zgrada; pa ako još svojim umjetnim oblikom prikazuje dvorove, dostojne hrama znanja i umienja.

A uz koja novčana sredstva provadjala je akademija svoj naučni zadatak?

Kada je akademija stupila u život, iznosila je (1866) njezina zaklada 200.720 for., što u državnih papirih, što u obveznicah, a ta glavnica narasla je za 25 godina na 397.763 for. (1891), dakle se gotovo podvostručila, i to što petinom godišnjega prihoda, koja se prilaže glavnici, što novimi prilozi. Na dalje stekla je akademija zapisom jednu kuću u Zagrebu i pravo na polovicu druge, a drugu je sagradila. Na ovu akademijsku zgradu, neuračunav poklonjenoga gradilišta, potrošeno je u gotovini 240.738 for. 78 nč. a s udesbom galerije do 250.000 Vriednost u kućah bez gradilišta biti će do 300.000 for. Neka se tomu doda galerija, knjižnica i skladište akademijskih publikacija, tada biva jasno, da je imovina akademije u ovih 25 godina vanredno i brzo skočila. Godišnji prihod akademije prve je godine (1867) iznosio 7.856 for. a god. 1891. ukupno 20.818 for. 14 nč., dakle za blizu 13.000 for. više, prihod od same zaklade podvostručio se.

Dakako sav taj prihod je neznatan, ako se prispo-

dobi s prihodom drugih akademija: a i naša osjeća ljuto, kako je nedostatan prema višim zahtjevom nauke i prema rastućoj tvornoj snazi našega zavoda. Akademija je upućena na svoja vlastita sredstva i na neusahlu darežljivost svoga pokrovitelja. Samo od godine 1878 do 1884 uključivo pritekla joj je zemlja u pomoć za izdavanje historijskih spomenika, za tim rječnika, naprije sa 1.000 onda sa 2.000 for. na godinu. Iza toga je zemaljska pripomoć prestala. U tih tiesnih granicah ne može akademija razmaknuti svoje djelatnosti, kako bi htjela i mogla; a žali osobito, što ne može dieliti izdašnih podpora za arkivalna, dialektologička, folkloristička i prirodoslovna iztraživanja, čim bi podjedno mladje strukovne sile poticala na znanstven rad. Od godine 1867. do 1891. uključivo izdala je akademija ukupno 395.310 for. 59$^1/_2$ nč. i to, pošto ju uprava malo stoji, gotovo jedino u naučne svrhe. Od pojedinih publikacija stoji ju najviše rječnik, za koji je za skupljanje i redanje gradje potrošila 16.849 fr. 48 nč., a za izdavanje do 39.000 for.; ukupno dakle blizu 56.000 for.

Evo, u tom je osvrtu u krajnih crtah opisan 25-godišnji život naše akademije. Dosadašnjega svoga rada ne ima se akademija stiditi, a taj rad ima tu prednost, što je ozbiljan, neprenagljen, promišljen. Ja scienim, da je tim radom čvrst osnov postavljen; ova kratka i plodna prošlost nosi u sebi zalog bolje budućnosti. Ako tko osjeća, a to mi, gospodo akademici, osjećamo, da smo tek na početku; nu, jer je početak dobar, možemo u drugu stogodišnju četvrt prieći onim zadovoljstvom, koje daje sviest o izpunjenoj prema svojim silama otačbeničkoj dužnosti.

Na koncu dopustite, da u ime akademije izrazim poklonstvenu blagodarnost Nj. c. i kr. Veličanstvu, našemu premilostivomu kralju i vladaru, što je blagoizvolio milostivo privesti ju prije 25 godina u život i tim svomu

vazda vjernomu hrvatskomu narodu otvoriti novo vrelo prosvjete; pak što je, dočuvši za nesreću od 9. stud. 1880. god., blagoizvolio svojim darom priskočiti za popravak postradale akademijske palače. Dopustite na dalje, da zahvalim svim dobrotvorom akademijske zaklade, knjižnice i galerije, a ponapose na čelu njezinu osnivaču i pokrovitelju. Moja gospodo! Od svih zadušbina, koje su iz velikoga duha našega biskupa nikle, njegovu je srcu naša akademija najviše prirasla. Kada bi postavili na tezulju dar njegov, koji je dao akademijskoj zakladi, palači, knjižnici, galeriji, i koji ne prestaje davati, izbrojili bi na stotine tisuća. Nu to nije sve. Nješto je više od novca; a to je topla ljubav, kojom ogrieva akademiju. Dao Bog, da još mnogo godina u ovoj miljenici svojoj uživa duševne slasti; da u njezinu plodu nazrije — govoreći s pjesnikom — „prvi spiev ptice râne, za kojom će skoro sliediti druge, a za njim žarko i sunašce granut“ hrvatskomu rodu. Napokon dozvolite, da se spomenem svih članova i suradnika naše akademije, kličući umrlim „slava“ a živućim „hvala“!

„Vivat, crescat, floreat nostra alma academia!“

c) NEKROLOG.

Dr. BLAŽ LORKOVIĆ.

NAPISAO DR. FRAN VRBANIĆ.

Ima u narodu muževa, koji ako i nijesu pokretači velikih ideja, koje u znanosti stvaraju osobitu epoku, ako i nijesu napisali knjiga, koje bi jih uzdigle u red onih umnika, kojim se slava pronosi svagdje, gdje se cijene znanost i nauka, ako i nijesu zalazili u narod, da ga živom riječi bude iz mrtvila i usplamćuju na nov život — ipak su njegovi najbolji sinovi i najrevniji radnici na polju prosvjete i duševnoga razvitka njegova, te zaslužuju, da im se ime spominje s poštovanjem i dubokom harnošću, jer su bili pijoniri na polju nauke i duševnoga prijeporoda naroda svoga; jer su tiho i skromno, ali ustrajno i neumorno, svim žarom vruće ljubavi za svoj narod i naprezanjem sve svoje duševne i tjelesne snage od rane svoje mladosti neutrudivo i nesebično radili svagdje, gdjegod je valjalo uprijeti sile, da se štogod učini u korist i na čast naroda i domovine; jer su i onda, kad su drugi sustali u svom radu, perom svojim narodnu knjigu njegovali i podupirali; jer su druge sokolili i bodrili na rad i posao oko narodnoga razvoja i napredka; jer su u svojoj patriotičkoj duši smišljali, kako bi narod svoj potisnuli na stazu, „na kojoj idući može se osnovati materijalna i duševna sreća obitelji, a prijeko ove i cijeloga naroda.“

U kolo takovih muževa uvrstiti nam je i vrloga člana našega dr. Blaža Lorkovića, koji se je rastavio s ovim svijetom tek što je stupio u zajednicu našu, da neumornim radom svojim pripomaže unapređivati ciljeve naše akademije.

Blaž Lorković rodio se je 29. siječnja 1839. u Novomgradu kraj Karlovca od seljačkih roditelja, koji su bili članovi dosta siromašne, ali zbog svoje čestitosti odlične seljačke zadruge. Kad je Lorković svršio pučke škole, uze ga pod svoja krila i pod svoju zaštitu ujak njegov, Pavao Draganec, vrijedan i čestit župnik u Rasinji kraj Koprivnice, te ga posla na nauke. Budući mu nije pošlo za rukom smjestiti Blaža u Zagreb ni u kakav zavod, morade mladić poći na gimnazij varaždinski, gdje je Draganec imao više znanaca, te gdje mu je bliže i zgodnije bilo prigledati na mladoga nećaka nego li u Zagrebu. U trinaestoj svojoj godini, u jeseni godine 1851., stupi mladi Blaž u prvi gimnazijalni razred. Prva tri razreda svršio je na gimnaziju varaždinskom, tu je vazda bio prvi medju svojimi drugovi. Kad je Blaž u prve tri godine zasvjedočio svoju revnost i odlično ponašanje, bilo je lako ujaku Dragancu isposlovati, da su našega Blaža primili u zagrebačko biskupsko sirotište.

U jeseni god. 1854. počima Blaž na zagrebačkom gimnaziju polaziti četvrti razred. Ova promjena bila je bez sumnje odlučna za sav dalnji život našega Blaža, a napose je njegov boravak u nadbiskupskom sirotištu bio neposredni povod, koji ga je skrenuo na put hrvatske knjige.

U početku bilo je Blažu svladati dosta znatnih poteškoća zbog njemačkoga jezika. U ono doba uvedena je njemština i u naše škole, a naš Blaž, koji je u Varaždinu u prva tri razreda učio prijedmete hrvatski, imao

je trista jada, dok se je uputio u njemački jezik. Nije s toga čudo, da prvo polugodište četvrtoga razreda nije svršio onako kao što je to do sada običavao, dobio je doduše prilično dobar prvi red, ali je u svjedočbi bilo sve ponajviše „kaum i ziemlich genügend". Nu drugo poljeće već je u veliko svladao poteškoće tuđega jezika, a u petom i šestom razredu bio opet jedan od najvrstnijih đaka. U ponašanju bio je vazda jednako uzoran i jednako vrijedan; u Varaždinu i u Zagrebu spadao je među najčednije mladiće. Njegov ujak Draganec, koji mu je češće pisao i malo ne svaki put u pismo utisnuo po koju forintu, mogao je s ponosom pokazivati na svoga nećaka Blaža, komu nije nikada pisma poslao, a da ga nije završio „budi dobar, imaj Boga sveudilj pred očima, uči i vladaj se dobro". Dok je ovako naš Blaž kao đak vršio revno i zdušno svoje dužnosti, otvori mu se u nadbiskupskom sirotištu doskora drugo polje rada.

Ako je političko obzorje u Hrvatskoj u ono doba i bilo zastrto gustimi oblaci; ako je upravo u ono vrijeme, kad je Blaž boravio u nadbiskupskom sirotištu, kruti absolutizam razapeo svoje guste mreže, te njimi nastojao što dublje u narodu razgraniti tuđinstvo i ugušiti svaki kucaj hrvatskoga srca; ako i jest napokon velik dio onih, koji su u vrijeme hrvatskoga prijeporoda ponosom dizali barjak narodnosti i ushitom zamočili pero, da njim proslave narod i domovinu, bacio koplje u kut, — to je ipak u mlađoj generaciji još vazda tinjala ona iskra domoljublja, koja je u četrdesetih godinah pokrenula bila hrvatskim narodom.

Ova iskra bila je razlogom, da hrvatska mladež, videći silnu tendenciju germanizacije, nije mogla mirne duše gledati, kako se nastoji ugušiti svako pregnuće za narodnim životom i narodnom knjigom, te da je sma-

trala za dužnost, toj tendenciji germanizatornoj, koliko je bilo u njezinih silah, barem u kolu hrvatske mladeži učiniti što odlučniji ustuk. Pitomci nadbiskupskoga sirotišta u Zagrebu znali su pogoditi dobar put, da kako tako barem među svojimi drugovi zapriječe upliv nasilnoga germanizovanja, te da budnu uzdrže u mladeži narodnu svijest. U tu svrhu utemelje „društvo mladih rodoljuba nadbiskupskoga sirotišta“, koje godine 1856. započe izdavati poseban zabavno-poučni list „Smilje“, komu je bila glavna svrha „probuđivati želju k čitanju narodnih knjiga i pružati čitateljem duševnu zabavu“.

Prvi broj toga lista izađe 27. veljače 1856. pod uredničtvom Gjure Deželića. Isprvice izlazio je taj list svaki tjedan na jednom arku, a kasnije svaki mjesec po jedan broj na četiri i više araka. Bilo je u tom listu lijepih i patriotičnih pjesmica, valjanih pripovijesti, dobrih prijevoda, šale i smješica. Lijepo kolo mladih rodoljuba sakupilo se oko ovoga listića, u tom kolu bijahu: Eröš, Deželić, Matok, Modrošić, Muzler, Lorković, Pavlović, J. Tomić, St. Kučak, Vukasović i dr. U tom društvu a uz pripomoć „Smilja“ potakla se mnoga patriotična misao, a mnogi od mladih rodoljuba jedva da bi ikada bio pregnuo oko narodne naše knjige, da nije započeo pjesmice pjevati i pisati u „Smilju“. Čuditi se je ustrpljivosti te četice mladih rodoljuba, koji svoga „Smilja“ nijesu davali štampati, već su pomno i čisto svaki broj perom pisali, a zatim ga među članove društva slali od ruke do ruke. Na koncu godine svezani su pojedini brojevi u posebnu knjigu, i ona bude pohranjena u zavodsku knjižnicu. Što su rodoljubni mladići god. 1856. započeli, to su njihovi nasljednici od godine do godine sve do danas nastavljali; preko trideset vezanih knjiga „Smilja“ danas je ne samo najmilija uspomena na ugodne mlade dneve bivših pitomaca nad-

biskupskoga sirotišta, nego je i sjajan dokaz ozbiljnosti, kojom se je odlikovala mladež toga zavoda.

U kolu tih mladih rodoljuba bio je Lorković isprvice jedan od prvih pokretača, a školske godine 1856/57 i glavnim urednikom „Smilja“. Da je Lorković tu svoju novu službu shvaćao svom zbiljom, najboljim je dokazom, što je sve svoje slobodno vrijeme posvećivao tomu listu, te se više puta izrazio, kako je uredničtvo mučan posao. Kao da je slutio, da će se velik dio svoga života morati baviti uređivanjem listova. Predsjednik društva javlja mu izrijekom, da mu je za uređivanje lista postavio pomoćnika, jer uviđa, kako je naš Blaž uređivanjem preobterećen, samo ga opominje, neka toga pomoćnika na uzdi drži.

Da je u „Smilju“ bilo mnogo toga, što je poteklo iz Lorkovićeva pera, razumijeva se po sebi, a zanimivo je znati, da je mladi urednik držao za svoju dužnost, stupiti u svezu s poznatimi rodoljubi izvan nadbiskupskoga sirotišta, te od njih tražiti savjeta i pripomoći za svoje „Smilje“. Nije se dakako toga usudio učiniti sam, već je umolio za intervenciju svoje profesore, o kojih je znao, da radostnim srcem gledaju rad „mladih rodoljuba“ u nadbiskupskom sirotištu.

Tako se je naš Blaž već u početku svoje uredničke službe, a uz intervenciju svojih profesora Ante *Mažuranića* i Matije *Mesića*, obratio posebnim pismom na poznatoga patriotu Andriju Torkvata *Brlića* u Beč. Žao mi je, da nijesam mogao doći do toga pisma, nu sadržaj njegov pogodit će svatko iz odgovora, što mu ga je 28. studenoga 1856. iz Beča poslao Brlić. Držim, da je vrijedno doslovce priobćiti ovo pismo, koje glasi:

„Štovani gospodine!

Evo odgovora na list s gg. Mažuranićem i Mesićem na me dne 23. listopada t. g. pisan.

Ja držim za najbolje komade moga pera političke i preporne neke članke; ali ti nisu za Vaš posao. Medjutim je i članak „Životopis kralja Krešimira“ u „Kolu“ VIII., pak „Toma Bakač“ u Nevenu od g. 1855 počam od br. 8., i „Šimun Erdödy“ u ovogodišnjem Nevenu, vriedan da se u Cviet[1]) metne. Ti članci spadaju u struku znanosti povjestničke, niti su odviše dugački.

Žao mi je, što silni moji poslovi nedadu mi te komade in fracto poslati i po zahtievih Vašega jih sloga izpraviti. Ele meni bi bilo drago, a Vami nebi bilo s gorega, da ja prvu korekturu obavim, kad i ako se ti članci u Cvietu uzštampaju. Ja bi nešto od gramatike i gdješto od stvari promienio, akoprem je i jezik i jezgra tih predmeta dobra.

Ja sam rodjen u Brodu posavskom u Slavoniji, 15. svibnja 1826., a sada sam svoj gospodar. Nego bi moglo biti, da donde, dok do štampanja dodje, glede moje sadašnjosti neka promjena nastupi.

Izdao sam tiskom u *Zori* philolog. i poet., u Danici takove iste komade. Osim toga sam „Kolo“ VIII. uredio, predgovor Saltjeru i Kristijadi (ovoj i riečnik) napisao. Ima i u „Gosp. listu“, „Slav. Jugu“ i u „Nar. Novinama“ koješto od mene. Djela posebnog nisam izdao u našem jeziku, nego njemački našku gramatiku. Moj otac Ignjatija Vjekoslav Brlić nije nikakva napose djela izdao. Ja bih rekao, da bi još onaj njegov članak o izhodu imena „Šokac“, koji je po njemu prije svojih trideset godina napisan, a po meni 1852. u obćem koledaru (kog je poslie; kao vjeri tobož! pogibeljna nadbiskup zagr. vladi denuncirao, a ova ga zabranila) naštampan, najprikladniji bio za „Cviet“. Predmet je doisto za taj posao, samo mi je za čudo, kako je hrapav u onaj par mog oca jezik bio, te bi u tom poslu trebalo dobrano popravka. S toga bih sam rado bio taj članak, koji je kratak, in fracto prepisao, ali nemam obćeg Koledara od g. 1852., buduć bi me policija mogla pribušiti i okriviti, što take pogibeljne (scilicet) knjige uza se nosim. A i onako me ima u nosu. Indi ću i od otog članka, ako ga uzštampate, popravljanje prvog

[1]) Pod cvijetom mislio je Brlić »Smilje«.

složenja za tisak preuzeti. Moj otac je u istom Brodu, gdje i ja, rodjen 29. srpnja 1795., umro je pako u N. Gradiški 27. ožujka 1855., a pokopan u namastiru cerničkom 29. ožujka 1855. On je dakle sada tamo.

Moj ćaćko je izdao tri puta, čini mi se 1833. u Budimu, pa 1842. i 1845. u Zagrebu *gramatiku* našega jezika na njemač. — Commenija je tu preveo za prakt. dio. — Izdao je u Budimu slovi Gjurijana i Martina Bage i Krstovka, preradjenje Christiade Palmotića 1835. Izdavao je novo uredjeni ilirski *Kalendar* od g. 1836. do 1855. Samo za g. 1849. nije izašao, jer su ratna vremena obćenje izmedju Broda i Budima, tu bo se štampa taj Kalendar, prekinula bila.

U Danici je (neznam od koje godine 1838? ili 1840) naštampana pripoviest iz kalendara, kako je kapetan u bitki pavši, drugom kapetanu u crkvi se kao duh ukazao i razmršenje te zapletke. Možebit bi i to valjalo za „Cviet“. Tu je jezik fàjn. U *Zori* ima od njega takodjer članaka. A u *rukopisu* leži: 1) Zabavnik preveden da se štampa, pun ugodnih liepih predmeta. 2) Tri prievoda Saltjera Davidova: a) iz hebrejskog u knjižnici obiteljnoj; b) iz latinskoga poklonjen po pokojniku biskupu Strossmayeru, da štampa; c) iz njemačkoga po Lutheru u obiteljnoj knjižnici. 3) Povjestnica Broda na njem. jeziku. 4) Prievod rimskog missala na naš jezik. 5) Botanički izrazi oko Broda i druga sitnež. — Prievod *Fridolina* je Gaj štampao. A još je jedan komad od Calderona de la Barca „Život je san“, ili kod Demetra ili kod Gaja propao ili zametnut.

Iz Broda su bili Sabolović † 1850. Bogdanović Martin klerik zagreb. † 1840. (čini mi se) — koji su pisali. — Latkovići Stjepan i Flora, Jaić Marjan, Marjanović Stjepan, Mesić Mato, Brlić Naco pisali su takodjer, te bi se od svakog po štogod moglo možebit (to ćete vi najbolje razsuditi) u Cviet metnuti.

S Bogom. Pozdravite mi Mažuranića i Mesića i stojte mi zdravo i veselo.

U Beču, 28. studenoga 1856.

Vaš

A. T. Brlić v. r.“

Nijesam opazio, da se je Lorković okoristio savjetom Brlićevim; nu one ideje, koje su ga potakle, da se je obratio na Brlića, vodile su ga cijelo ono vrijeme, dok je uređivao „Smilje“. Dokazuju to njegovi sastavci i njegove pjesmice u tom listu. Više nego li ijedan od njegovih drugova, a među svimi njim najozbiljnije i najodlučnije, isticao je u svojih člancih patriotizam i tužio se na tuđinstvo, koje je poplavilo domovinu.

Nu Lorković kao urednik ne bijaše sretan; među članovi družtva, koje je izdavalo „Smilje“, zavlada nemar i indiferentizam, te je samo živomu nastojanju Lorkovićevu i dvojice trojice njegovih prijatelja pošlo za rukom list uzdržati od propasti. Povrh toga nadođe odlučan nalog tadanjega prefekta, da se pitomci imadu vježbati i u jeziku njemačkom, te da u tu svrhu moraju uza „Smilje“ izdavati i njemački list. Tako nastade, da je svakomu broju „Smilja“ bio dodan „Beiblatt zum Wochenblatte Smilje“. Naš Blaž ne samo da nije toga mogao zapriječiti, nego je u prvih brojevih toga Beiblatta uz još jednoga druga bio podpisan kao njegov urednik, ako se i nije bavio uređivanjem njegovim.

Doskora ne nalazimo doduše više imena Lorkovićeva u „Beiblattu“, premda je ostao glavnim urednikom i radnikom „Smilja“, — ali upliv njegovoga poglavara bio je ipak toli moćan i na našega Blaža, da se je kadšto upuštao i u njemačke sastavke, kako to dokazuju nekoji njegovi članci u „Beiblattu“. Čini se, da su tadanji germanizatori nastojali laganim i lukavim postupkom pomalo paralizirati patriotično djelovanje mladeži. S redakcijom „Smilja“ rastao se je Lorković, kad je nakon dovršenoga šestoga razreda pošao u nadbiskupsko sjemenište; to bijaše u listopadu g. 1857.

O svom pristupu u klerikat piše on sam u svom dnevniku: „nijesam nikada onako s osobitim veseljem

mislio na sjemenište, niti sam imao onako prave volje za nj; iduć unutar, slijedio sam više tuđu volju, nego svoje osvjedočenje". Nu sve to nije našega Blaža smetalo, da se u brzo ne sprijatelji sa svojim novim domom.

U sjemeništu bio je Lorković jedan između najvrstnijih klerika; tih i skroman, a uz to u ispunjavanju svojih dužnosti neutrudiv. Često bi dopisivao sa svojim ujakom župnikom Dragancem, koji ga je i u klerikatu podupirao; o njem piše naš Blaž u svom dnevniku „sa zahvalnošću i počitanjem sjećam se svoga ujaka župnika; on je moj iza roditelja najveći dobročinitelj, njegovu uspomenu blagosljivat ću za sva vremena".

Uza svoje redovite nauke najvećom je pomnjom pratio hrvatsku knjigu i razvoj javnih odnošaja u Hrvatskoj; ali kako tužna je bila hrvatska knjiga u ono vrijeme, kako žalostne bijahu upravo onda naše javne prilike! Plemenita mladenačka duša našega Blaža živo je osjećala ovo tužno stanje; uspomene na prve početke njegovoga književnoga rada u nadbiskupskom sirotištu oživiše u njemu odluku, da mu je sveta dužnost pripomoći, kako bi i on sa svoje strane štogod doprinjeo, da hrvatska knjiga ne ostane u prikrajku, da se uz njezinu pomoć pridigne narodni duh, koji je u ono kruto absolutno doba malne posve zamro.

U toj svojoj odluci nađe najveću podporu u nerazdruživom si prijatelju Gjuri Deželiću i trećemu drugu B. Modrošiću. Njih trojica uzbude sjemenišnu mladež na nov život, a zbor duhovne mladeži zagrebačke, koji je utemeljen već godine 1842., zadobi njihovim utjecanjem nove krepčine i nove snage; naš Blaž bio je za svoga boravka u sjemeništu jedan od najrevnijih njegovih radnika. Sve časti, koje su bile skopčane s trudom i mukom, zapale su redomice Lorkovića. Ponajprije bio je neko vrijeme bilježnik, a zatim knjižničar

zbora. U jednom i drugom svojstvu bio je na mjestu kao malo tko od njegovih drugova. Dosta je pogledati njegove zapisnike o sjednicah zbora. Nije se on zadovoljio, da samo pobilježi pojedine zaključke, nego je upisao i sve važnije govore predsjednikove i nekoja znatnija pisma, upravljena na zbor od znamenitijih osoba. Dosta veliku knjižnicu zbora popisao je i uredio po strukah, te ju u sjednici od 8. veljače 1862., osam dana prije svoga istupa iz sjemeništa, podpuno uređenu predao svomu nasljedniku. U književnih radnjah zbora bio je on jedan od najrevnijih i najustrajnijih radnika; ne samo da je drugove svoje sokolio i bodrio, savjetovao i upućivao, mnoge spise zbora za štampu spremio, već je i sam neke od njih preveo i za naše prilike zgodnije preradio. Tako se spominje u zapisniku od 19. prosinca 1858. izvještaj predsjednikov, da zbor ima nekoliko pripovjedaka gotovih za tisak, spremljenih trudom gg. Nemčića, Peroka, Deželića i Lorkovića, a u zapisniku od 23. prosinca 1860. bilježi se, da je Blaž Lorković preveo i za tisak priredio pripovijedku Kr. Šmida, pod naslovom „*Trěšnje*", koja je štampana g. 1861.

Okret u javnih prilikah domovine, koji nastade listopadskom diplomom g. 1860., nije mogao ostati bez znamenita uticaja i na hrvatsku mladež. Domoljubna iskra, koja u doba absolutizma nije nigdje, a najmanje u zagrebačkom sjemeništu, mogla naći oduška, uzbuktila je poslje listopadske diplome gorućim plamenom. I naš Blaž, ako i prikovan uz sjemenišne zidine, usplamtio je mladenačkim zanosom uslijed tih promjena; pojavi na političkom obzorju domovine, koji se redahu jedan za drugim, ne mogoše ostati bez upliva na plemenitu i rodoljubnu mladenačku dušu našega Blaža. Nemogav sam gledati sve one erupcije patriotičnoga duha hrvatske mladeži, kojima je pozorištem bio u prvo doba

novoga ustavnoga razdoblja grad Zagreb, ni slušati govore hrvatskih patriota u hrvatskom saboru, počima pisati neku vrst dnevnika, u kojem nije toliko bilježio dnevne događaje, koliko je nastojao, da u redcih njegovih izlije svoje mladenačke osjećaje, te da si barem ovdje, kad ne može izvan sjemenišnih zidina, razgali svoje patriotično srce.

Svaki redak toga dnevnika, u kojem ima razmatranja o politici, o prijateljstvu, o načinu uzgoja u sjemeništu, odaje nam plemenitost i patriotizam njegov, i prikazuje mladića, koji si je sagradio čvrstu podlogu, da danas sutra bude značajan i neutrudiv radnik na polju narodne prosvjete. Kolikim samo zanosom u prvih listovih svoga dnevnika bilježi onaj događaj, kad je pokrovitelj naš udario prvi temelj našemu zavodu. „Deseti prosinac g. 1860.“, tako piše Lorković u svom dnevniku, „sjati će zlatnimi pismeni ubilježen u pro čelju našega narodnoga i duševnoga razvitka; danas bo udari Strossmayer temelj akademiji jugoslavenskoj, položiv u tu svrhu 50.000 for. — Vječna hvala od cijeloga naroda; njegovo ime spominjat će se, dok bude i jedan Hrvat jezikom micao, dok se budu naše divne gore nebu pod oblake penjale, dok bude jednog listića u hrvatske povjestnici, dok se Hrvat ne iznevjeri svomu rodu i koljenu, — dotle spominjat će zahvalan narod s najdubljim počitanjem ime jednoga od svojih največih biskupa, što ih je ikada imao; biskupa, koji shvati svoju božanstvenu, ali ogromnu zadaću upravo u srce.“ Pak kad je biskup prvi put 17. siečnja 1861. posjetio zagrebačko sjemenište, piše Lorković u svom dnevniku: „nezaboravan ostat će mi ovaj dan, kad sam mogao prvi put pobliže gledati onoga muža, koga slava ori čitavim Slavjanstvom. Neima, neima uzvišenije ideje od domoljublja“.

Da iz Lorkovićevoga dnevnika ne spominjem više, dosta je i ovo, da u njem upoznamo mladicu, koja je punim pravom obećavala, da će uroditi plodom, kojim će se moći naslađivati sinovi ovoga naroda. U Lorkovića bilo je i volje i sposobnosti, da kao radnik stupi na književno polje; trebalo je samo zgode, da se svojim radom pokaže na javi. Ta se zgoda doskora desi.

Promijenjene političke prilike morale su povoljno djelovati i na našu knjigu, a napose na naše novinstvo. Već početkom g. 1861. počimaju u nas izlaziti tri nova lista: u Zagrebu „Naše gore list“, u Karlovcu „Vijestnik“ i „Opće poslovne novine“, koje se pod konac te godine spojiše s „Glasonošom“.

Ovomu pojavu na polju hrvatske knjige Lorković se je iz dna duše radovao; veselju svomu daje oduška u svom dnevniku, te posvećuje svoje sile najprije „Naše gore listu“, a kasnije i „Glasonoši“.

Već prve godine, kad je počeo izlaziti „Naše gore list“, piše Lorković u njem dvije lijepe pripovijedke, „*Nevjera za vjeru*“ i „*Kazna nevjere*“, te stupa u tješnji odnošaj s izdavateljem toga lista, vrijednim zagrebačkim građaninom Mijom Krešićem. Do skora je Lorkoviću taj list tako omilio, da je uz oveće pripovijesti bez oznake svoga imena pisao i drugih raznih sastavaka, te je već prve godine postao duša cijelomu listu. To uviđa i sam izdavatelj, te mu piše mjeseca studenoga 1861. u sjemenište između ostaloga i ovo: „Kažem vam iskreno i otvoreno, da se upravo divim Vašoj marljivosti i produktivnosti, isto tako i gosp. Deželiću i Modrošiću. Kako bi stajao naš narod, da ima samo stotinu takovih nu slobodnih ljudi, ne kako ste sada sapeti. A što bi se radilo i pisalo, da nije vas trojice? Gledajte samo „Naše gore list“ ili štogod drugog hoćete. Gdje su Vam one korifeje stare glasovite? Što rade ti ljudi?

U „Naše gore listu“ eno novele — od koga je? Eno prijevoda — od koga je? Eno pjesmice itd. Sve vi — vi stupovi nevidljivi, tihi! Kakogod neizmjernom ljubavi ljubim svoj rod i svetu stvar, ipak vjere mi, da ne mam arriérgarde kakovu hvala Bogu imam i ufam se nadalje imati, pustio bih sve na stranu“.

Nije čudo, da je uslijed ovih prilika Lorković, premda u sjemeništu, iza odlazka Jurkovićeva, koji je prvi uređivao „Naše gore list“, postao pravi urednik njegov. On vodi korekturu i piše književne i sitne vijesti, a Krešić ne mogav se s njim sastajati po volji, piše mu u klerikat pisma, u kojima se s njim savjetuje glede dalnjega izdavanja, priobćuje mu program za prvi broj, koji bi imao izaći god. 1862., pita ga, što bi od primljene građe uvrstio, a što izostavio, te mu priobćuje svaku sitnicu, koja se je ticala njegova lista, komu su se u ono doba domoljubni krugovi radovali, ali ga prijekim okom gledali oni, kojim do razvoja narodne knjige nije bilo stalo.

Tako priobćuje jednoć Krešić našemu Blažu: „Jučer je bila u mom dućanu barunica X. . . , pak jer nije dobila neku malenu kost, koju je željela, reče mi posprdno: „Ah, „Naše gore list“ raubt Ihnen zu viel Zeit — das ist nichts“. „O ja, Frau Gräfin, viel wichtiger als dieser Gegenstand“. Ova je vijest našega Blaža vrlo uzpalila, i on je odlučio baš uprkos tim krugovom, kojim je ta gospođa spadala, još više nego li do sada, raditi na polju narodne knjige.

On osta vjeran i neumoran radnik „Naše gore listu“, te napisa g. 1872. dvije lijepe pripovijesti „*Ljubav i vjernost*“ te „*Nekoliko tajnih listića*“. Da mu se pako književni rad još više raširi, stupi u savez s „Glasonošom“, i njemu odluči posvetiti svoje pero. U tu svrhu piše izdavatelju Lukšiću pismo, u kojem ističe nedo-

statke toga lista, te mu daje neke savjete. Lukšić mu odgovara, te mu se zahvaljuje na savjetu, i nada se, da će mu Lorković ostati vjeran prijatelj, te da mu ne će biti teško svakoga mjeseca barem po jedan spis za list prirediti.

Lorkoviću nijesu dopustili poslovi, da podpuno zadovolji želji Lukšićevoj, ali mu ipak posla za list više sastavaka, od kojih je vrijedno, da napose spomenem lijepu novelu „*Slijepac*“, slika iz života, i „*Nevjera*“, pripovijest iz naše dobe.

Ovaj rad Lorkovićev na književnom polju, njegova skromnost i prijateljska susretljivost učini, da su ga njegovi drugovi u sjemeništu u velike štovali i cijenili, te nije protekla nijedna važnija zgoda, da mu to štovanje nijesu i činom pokazali; tako bi ga svaki put prigodom njegova imendana pozdravili posebnom pjesmicom, koju su malo ne svi drugovi svaki put podpisali svojimi imeni.

Ovaj literarni rad Lorkovićev, a uslijed toga nuždnim načinom i njegove sveze s vanjskim svijetom, neumjestna a u mnogom pogledu i nerazborita disciplina u sjemeništu, njegov osjećaj, da ga ta disciplina neopravdanim načinom steže u njegovom književnom radu, nezadovoljstvo s načinom uzgoja u sjemeništu, sve je to bilo razlogom, da je Lorković, ako je i bio veoma religiozan i u svakom pogledu ćudoredan i valjan, malo po malo počeo osjećati u sjemeništu neku zlovolju, te je čeznuo, kako bi se dočepao slobode i ostavio sjemenišne zidine. Nije on žalio za ono vrijeme, što ga je sproveo u sjemeništu; što više, on sam u svom dnevniku priznaje, da je u sjemeništu mnogo toga naučio, a napose: poznavati svoj narod, ljubiti domovinu, štovati njezine prave prijatelje, tražiti i ljubiti iskrenost. Nu sva ova lijepa svojstva naučio je od drugovanja s vrijednimi

svojimi prijatelji, ali ne, kako veli u svom dnevniku od svojih poglavara. Da je naš Blaž imao toliko ljubavi prema svojim poglavarom, koliko prema svojim prijateljima, on za stalno ne bi bio ostavio sjemeništa.

To pomanjkanje ljubavi u sjemenišne poglavare bila je li posljedica tadanjih političkih prilika; vatra i voda ne mogoše se sprijateljiti. S jedne strane sjemenišno poglavarstvo, sastavljeno dijelom od muževa, koji su bili tuđinci i po svom poreklu, te koji, ako i nijesu možebiti prijezirom gledali na ovu našu domovinu, ali nijesu za nju imali nikakova osjećaja, dijelom opet od muževa, kojima je bilo u prvom redu do njihove vlastite koristi, te koji zbog svojih sebičnih svrha nijesu htjeli osujetiti mnogo toga, što je smjeralo samo za tim, da se u sjemeništnoj mladeži uguši svaka iskra domoljublja, i klerici učine posve indiferentnimi prema svim događajem, koji se zbivahu izvan zidina sjemenišnih. S druge opet strane mladić, ugrijan čuvstvom domoljublja, i uvjeren, da bi od svojih poglavara mogao bio steći kojekakova odlikovanja, ali da onda „njegove grudi ne bi bile osjetile divnoga plama pravoga rodoljubja“; mladić, koji o sebi u svom dnevniku piše: „ja svoju domovinu ljubim, a ovoga čuvstva ne isčupa mi lje sve sjemenišno poglavarstvo, ma se ono umah na glavu osovilo. Ako u čem, to sam u tom toliko čvrst, da sam i danas spreman za tu ideju sve žrtvovati osim vjere.“

Tko je poznavao našega Blaža i sve prilike u sjemeništu, mogao je lako predvidjeti, da je dostatan i malen povod, da ga za uvijek rastavi sa sjemeništem. To se do skora i dogodi.

U Beču izlazio je u ono doba njemački konzervativni list „Gegenwart“. U jednom broju toga lista priopćen je dopis iz Pešte, pun navala na biskupa Strossmayera.

Ove navale razgnjeve naše klerike tako, da odlučiše na nje pismeno odgovoriti uredniku toga lista, te od njega zahtijevati, neka opozove sve pogrde naperene proti biskupu, jer inače, da će mu list natrag poslati. Ravnatelj sjemeništa im to dozvoli, a oni poslaše na urednika pismo, što ga podpisaše svi klerici bez iznimke. Kad urednik nehtjede zadovoljiti zahtjevu klerika, naš Blaž posluživ se dozvolom ravnatelja, odpravi natrag u Beč sva tri primjerka lista „Gegenwart", što su ih zagrebački klerici dobivali. Urednik toga lista potuži se na to kardinalu, koji glede toga odredi strogu istragu, a ravnatelj, mjesto da se zauzme za klerike i pozove na dozvolu, koju im je dao, pozva klerike posebnom okružnicom, neka od uredničtva mole, da im se list ponovno šalje; ali od svih klerika bilo ih jedva dvadesetorica, koji zadovoljiše želji ravnateljevoj.

U istrazi se je najveća krivnja zbog toga čina bacala na našega Blaža, komu je ravnatelj predbacivao, da je buntovnik, neprijatelj kardinalov, privrženik vlaha, pretjerani slavista, šizmatik, da ne ima vokacije za svećenika itd. Lorković se je prizvao na dozvolu ravnateljevu, te nehtjede nipošto priznati, da je pogriješio, a kamo li podpisati okružnicu njegovu. Konačni resultat cijele te istrage bio je taj, da je kardinal zabranio klerikom pisati išta u novine. Izuzeti bijahu jedino bogoslovi IV. godine, kojim se dopušta pisati u „Kat. list", ako su prije sastavak priobćili nadstojniku sjemeništa i od njega dobili dozvolu. Tko bi se ogriješio o naredbi ovoj „proponitur pro demissione".

Ova je odredba silno ogorčila našega Blaža. „Hrvatski svećenik", tako se u svom dnevniku izjavljuje o toj odredbi, „nesmije biti pisac, nesmije se dičiti slobodoumnimi načeli, ne ljubavlju za dom i rod; ne, to su sve res profanae; tko takova šta uradi, ne ima vokacije.

Ako klerik ljubi svoj narodni jezik, ako se gdje žešće izrazuje proti narodnim neprijateljem, eto ti već šizmatika i nevjernika. U ostalom, kako mu drago, ja ostajem vjeran svojim načelom, pak morao radi toga sjemenište sutra ostaviti“. Ova odluka postade u njem još odlučnijom, kad ga je nakon proglašenja one odredbe ravnatelj pozvao preda se, te ukoriv ga zbog njegove tvrdokornosti. što ne htjede podpisati okružnice, rekao mu, da je njegov govor, kojim se je htio opravdati, bio ultra nevaljan, jer da je valjda mislio, da je kardinal već zbačen, a na njegovo mjesto za zagrebačkoga nadbiskupa postavljen Strossmayer. Ovaj ukor vrlo je bolio našega Blaža, on to smatra pukim ocrnjivanjem, te odluči čvrsto ostaviti sjemenište. Ali kako izvesti ovu odluku?

Trebalo je naći mjesta izvan sjemeništa, a bilo je uputno sporazumjeti se s ujakom i ocem. Za vrijeme nastalih praznika mislio je Blaž sve to urediti; ali se prevari. Prijatelj Deželić nastojao mu je naći posredovanjem profesora Kořinka mjesto u Pragu i pripraviti njegova ujaka. Ali jedno i drugo ostade bez uspjeha; ne preostade drugo, nego se opet vratiti u sjemenište. Ovaj povratak bio je našemu Blažu vrlo težak, on bilježi o tom u svom dnevniku ovo: „Kad sam se 29. srpnja razkrstio sa sjemenišnom zgradom ne mišljah, da ću ikada njezin prag ovako kao klerik prestupiti. Tako sam se s tom mišlju sprijateljio, da držah nekim načinom nemoguće povratiti se u prijašnje stanje. Snivah nove osvove za nov ljepši život, nu jadnik niti nepomislih na kakove moguće zapreke; ali sam se gorko prevario. Upravo oni, o kojih mišljah, da će mi najpripravnije na ruku ići, staviše mi golemih zapreka, na koje sam istina jurišao, nu podlegoh napokon u nenaravskoj borbi. Nek se vrši volja Božja.“

Nu što mu nije pošlo za rukom u prvi čas, to je izveo preko zime. Izdavatelj „Naše gore lista", vrli zagrebački građanin Mijo Krešić, obeća mu, da će ga uza stalnu nagradu namjestiti kod lista, komu je i onako bio faktičnim urednikom, a prijatelji pribaviše mu mjesto stalna suradnika kod „Pozora". Sada nije više ništa smetalo našemu Blažu, da svoju nakanu izvede; 17. veljače g. 1862. svuče reverendu i stupi u svijet. Njegovi drugovi u sjemeništu živo su žalili njegov istup; ravnatelj zbora duhovne mladeži piše mu, da će zbor teško preboljeti ranu, koju je zadobio njegovim odlaskom, „nju ćeš", tako zaključuje ravnatelj zbora svoje pismo „ti sam ponešto izvidati, ako ustraješ onakav dušom i tijelom, zborom i tvorom, kakav si se s nami odvojio."

Nov život nastade sada po našega Blaža, ali i nove brige i patnje. Župnik Novogradski piše mu, koliko je imao muke, dok mu je umirio oca, da ga ne prokune zbog istupa iz sjemeništa, te mu predbacuje, da je svemu tomu kriv njegov ultra-radikalizam, koji još nikoga usrećio nije, da ga zbog toga nitko pohvalio nije nego hulja. Njegov ujak odgovara mu istom na opetovana pisma, ali je ipak mnogo blaži od njegova župnika. On se doduše ne ljuti na njega, već mu dapače od srca oprašta i šalje Božji blagoslov; nu ne može da zataji svoje boli nad njegovim korakom, jer ne ima ništa stalna za budući život, pak nije htio poći u Varaždin za suplenta, kad već nije htio biti popom.

Da su ovi prigovori boljeli našega Blaža, razumijeva se po sebi, on je ipak uza sve to upro svu svoju snagu, kako bi svladao sve te muke i neprilike, te se dovinuo do samostalna položaja. U tu svrhu odluči posvetiti se naukom pravo- i državoslovnim. Da međutim posvema ne izgubi vrijeme sprovedeno u sjemeništu, te da uzmože uz nauku privrijediti si svagdanji kruh, molio je,

da mu se dozvoli privatno učiti prava. Nu molba mu bude odbijena, jer da 7. i 8. gimnazijski razred nije svršio na javnom zavodu, i nije položio ispita zrelosti. Velika je to bila za njega nezgoda, u kojoj ga je slabo tješio zaključak glavne skupštine županije zagrebačke, držane 13. i slijedećih dana mjeseca ožujka 1862., u kojoj je do znanja primljeno i u čl. 12. zapisnika ubilježeno ovo: *„presvijetli g. veliki župan izvolio je naimenovati začastnim podbilježnikom gosp. Blaža Lorkovića“*. Nije preostalo drugo, nego žrtvovati vrijeme sprovedeno u teologiji, te se spremati za ispit zrelosti.

Naš Blaž uza sve svoje književne radnje učini to, te položi ispit zrelosti mjeseca srpnja 1863., a u listopadu iste godine upiše se kao javni redoviti slušatelj u pravoslovnoj akademiji u Zagrebu, gdje je redovito svakoga polugodišta s odlikom polagao propisane semestralne ispite.

Za vrijeme svojih nauka na pravoslovnoj akademiji Lorković je velik dio svoga rada posvetio hrvatskoj knjizi. Ne samo da je u to doba redovito radio kod „Pozora“ i bio faktični urednik „Naše gore lista“, već se je, imenito nakon položenoga ispita zrelosti, povrh običnih redakcijonalnih posala isticao nekimi posebnimi sastavci, koje je vrijedno napose spomenuti. Tako je g. 1863. u arkivu (knjiga VII.) društva za jugoslavensku povjestnicu priopćio nekoliko odgovora na pitanja, što ih je društvo rasposlalo na sve prijatelje domaćih starina i jugoslavenske povjestnice. U tih odgovorih, koji se tiču okolice novigradske kraj Karlovca, opisuje on neke narodne običaje kod ženitbe, smrti, na Jurjevo, na Ivanje i na Božić; zatim pripovijeda, što narod misli „o vilah coprnicah“, opisuje narodnu nošnju, te priopćuje nekoliko narodnih pjesama iz okolice onoga kraja. — U „Naše gore listu“ piše životopisne crte znamenitijih svjet-

skih muževa (Petar Josip Proudhon 1865., Abraham Lincoln 1865., Dante Alighieri 1865.) prevodi gdjekoji sastavak iz českoga (Odgojivanje djevojaka u sjevernoj Americi 1865.; Novinstvo u starom Rimu 1866., raspravlja prigodice kulturna, narodnostna i politička pitanja, kao što to čini n. pr. u sastavku „*Prošlost i sadašnjost*“ (1865.), gdje je naslikao odnošaj Nijemaca napram Slavenom i uputio na pogibelj, koja prijeti Slavenom od germanizacije; zatim u sastavku „*Hrvati i Srbi*“ (1866), u kojem brani Hrvatstvo proti Srbstvu; ne zaboravlja prema potrebi ni na našu historiju (*Tristogodišnjica sigetskoga junaka* 1866), te se nuzgredno osvrće i na pripovijedke (*Putne zgode i nezgode* 1865).

Uz „Naše gore list“ nije Lorković zaboravio ni na „Glasonošu“, te je g. 1863. preveo za taj list s poljskoga „*Udova*“, pripovijest ugarska iz događaja god. 1848—1849., a kad mu je prijatelj Gj. Deželić g. 1863. počeo izdavati kolendar „Dragoljub“, nije Lorković ni ovdje smio izostati svojim perom. Tako je napisao god. 1863. životopis Lamartinov, a g. 1864. „*Otac i kći*“, pripovijest iz života.

Tko pročita ove radnje Lorkovićeve, te uzme u obzir prilike, u kojih se je u ono doba nalazila naša knjiga u opće, a napose naša beletristika, morat će našega Blaža uvrstiti u kolo onih vrlih hrvatskih mladića, koji su uprli sve sile, da hrvatsku knjigu pridignu iz mlitavosti i mrtvila, u koje je bila spala. Da se to postigne, bilo je od potrebe općinstvo oduševiti za narodni jezik i narodnu knjigu; prema toj potrebi uređeno je bilo i djelovanje našega Blaža, tim duhom nadahnute su više manje sve njegove pripovijesti, i one, koje je dosada pisao, i one, koje je kasnije sastavljao. Nije moja zadaća upustiti se u kritiku toga njegovoga literarnoga rada: nu bude li tko danas sutra prosuđivao naše knji-

ževne prilike onoga doba, taj će našemu Blažu morati svakako dosuditi odlično mjesto, već zato, jer je i on bio jedan od onih, koji su tek utirali put našoj knjizi, o kojoj je god. 1865. napisao u „Glasonoši“ pokojni Šenoa, „da čami u mlitavilu i mrtvilu“.

Mjeseca srpnja 1866. svršio je Lorković trogodište na pravoslovnoj akademiji u Zagrebu; nu kako je bio željan nauke, kako je htio dublje i temeljitije zaroniti u nauku pravnu i državoslovnu, odluči poći na sveučilište. Osnova je bila brzo gotova, al kako ju izvesti? Podpore od nikud, a vlastitih sredstava nikakovih. Tvrda volja i odlučnost svlada napokon sve zapreke; on otide na put božji na sveučilište gradačko. Ovaj njegov odlazak bio je posljedicom, da je prestao izlaziti „Naše gore list“, komu je Lorković posvećivao mnogo svoga truda i svoje muke. Izdavatelj lista spominje naročito u posljednjem broju, kako je između ostalih uzroka, s kojih list prestaje, najglavniji taj, što glavni njegov pomoćnik odilazi.

U slovenskom Gradcu imao se je naš Blaž boriti s velikimi materijalnimi neprilikami, ali i to svlada njegova ustrpljivost, njegova ljubav za nauku i sladka nada, da će iz te borbe izaći kao pobjednik. Privatnim poučavanjem i nastojanjem svojih prijatelja proživio je jednu godinu na sveučilištu. Tu ga je mnogo sokolila ljubav njegovih rodoljubnih prijatelja, koji ga ne zaboraviše upravo u ono doba, kad ih je najviše trebao. Prijatelj mu Gj. Deželić šalje jednoć iz Zagreba nekoliko forinti, te mu izmedju ostaloga piše: „Novac sakupih oko dobrih tvojih i mojih prijatelja, nas nekolicine, koji bi te željeli doskora vidjeti na vlastitu, nezavisnu kruhu, radina težaka na polju domaće borbe za prosvjetu i slobodu bijednoga naroda hrvatskoga.“

Kao što ga ove materijalne nezgode ni u čem ne mogoše smesti u njegovoj nauci, tako ne mogoše u njem ohladniti njegove djetinjske ljubavi prema staromu i ubogomu ocu; što više, nije bilo jedan put, da je od srca žalio, što mu ne može pomoći onako, kako bi želio. Nu ako ga i nije mogao podupirati kao što je htio, to ga je podpomagao koliko je mogao. Od svojih ustiju odkidao je rado, i od svoje sirotinje pošiljao kadkada po koju forintu ocu svomu; župnik mu se zahvaljuje vazda u ime staroga roditelja, te mu piše: „takav sin vrijedan je pohvale pred cijelim svijetom."

Mjeseca srpnja 1867. svršio je četverogodište sveučilišnih nauka, te se počeo spremati, da položi rigoroza. Ali i u toj nakani zapriječiše ga neko vrijeme materijalne nevolje. Trebalo se pobrinuti ne samo za svagdanji kruh, nego i za rigorozne takse, koje bijahu dosta velike. Neko vrijeme (g. 1867.) našao je zaklonište u Vel. Bukovcu, u obitelji grofa Dragutina Draškovića, gdje je u hrvatskom jeziku imao poučavati njegova sina Juricu. Ne treba napose spominjati, da Lorković nije bio u toj svojoj novoj poziciji samo puki učitelj, nego da je svoj zadatak shvaćao i s drugoga višega gladišta; šteta samo, da nije dulje vremena ostao u krugu ove plemenite obitelji, kojoj je bio vrlo omilio. Mladi grof morade već u jesen g. 1868. u nautičku akademiju na Rijeku, odkle mu u početku svoga boravka piše pisma na hrvatskom jeziku, puna ljubavi i odanosti napram bivšemu svomu učitelju, i oduševljenja za hrvatski jezik. „Bog Vam nagradio sve, što ste meni učinili", piše u jednom pismu plemeniti mladić našemu Blažu, „ja ću u buduće zapamtiti Vaše riječi; prilično se dobro učim, osobito hrvatski, *te ne ću nikada zaboraviti, da sam Hrvat*".

Kad je Lorković ostavio V. Bukovac, htjede poći u magistratsku službu grada Koprivnice, gdje se je imala obaviti do malo vremena restauracija magistrata, nu sreća mu ne posluži; novo izabrano zastupstvo bude raspušteno, te ne dođe do restauracije. Ujak Draganac obriče mu doduše pomoć svoju, on ga dapače potiče, da se svakako podvrgne strogim ispitom, ali ta podpora bila je nedostatna, a vrli njegov ujak nije kraj najbolje volje smagao dosta novca, da mu obećanu pripomoć redovito šalje. U listopadu g. 1868. bio je podpuno spreman, da položi prvi strogi ispit, ali od nikud novaca za takse; piše i moli na sve strane, ali badava; napokon se po nagovoru Mrazovića obrati na biskupa Strossmayera s molbom, da ga podupre kod polaganja rigoroza. Biskup uvaži njegovu molbu, te mu pošalje takse za prvi rigoroz, koji je u istinu na gradačkom sveučilištu položio mjeseca studenoga.

Iste neprilike nastadoše i kod drugoga i slijedećih ispita, a što je najgore, doskora ne stade i ujakove podpore. Već u siječnju 1869. piše mu on: „Ja valujem pred Bogom, da ne imam novaca, ali zato ne mogu Te ipak u zadnjem odlučnom času ostaviti"; a u pismu od mjeseca svibnja iste godine ispričava se, zašto nije zadovoljio svomu obećanju. „U toj neprilici" — piše čestiti župnik, „pomagao mi je Višnji. Jedan dužnik donio mi je danas stotinjaču, a ja Ti ju evo cijelu šaljem." Još mu obećaje poslati 40 for. i time da je svoje obećanje ispunio, više da ne može. To je bilo našemu Blažu dosta za drugi rigoroz.

Kad je i ovaj sretno položio, obrati se na hrvatsku vladu, neka mu udijeli podporu, da može dovršiti započete ispite i posvetiti se profesorskom zvanju na zagrebačkoj pravoslovnoj akademiji; ali javiše mu doskora, da mu molba nije uvažena. — Kad mu nije ova želja

pošla za rukom, naumio je posvetiti se odvjetničtvu, te stupi u tu svrhu u praksu financijalne prokurature, gdje je počam od 1. rujna 1869. imenovan adjutiranim perovodnim vježbenikom, uz godišnju nagradu od 315 for. Sad je barem imao neku stalnu pripomoć, s kojom je mogao kako tako kuburiti. Kao što svagdje tako je i na ovom mjestu naš Blaž radio savjestno i marljivo.

Treći rigoroz položio je istom mjeseca siečnja 1871., jer je trebalo ne samo naučiti sve predmete, nego i skucati potrebite takse, što je kraj njegove neznatne pripomoći i silnoga posla u uredu išlo dosta sporo. U travnju g. 1871. nagovara ga pokojni Beruta, neka povodom nove restauracije koprivničkoga magistrata moli za koje mjesto; napose bi želio Beruta, da moli za mjesto gradskoga kapetana, te mu obećaje svoju podporu. Ne ima sumnje, da bi uz tadanje prilike Lorković bio mogao postati koprivničkim kapetanom, nu kao što bi prije više godina ovo mjesto rado bio primio, tako ga danas na domaku svojih nauka ne htjede. Njega je još uvijek vukla želja za knjigom i literarnim radom, a svemu tomu u Koprivnici nijesu ruže cvale. Bilo mu je medjutim već dodijalo rigoroziranje, te je upro sve svoje sile, da jedared bude promoviran.

God. 1871. pod konac mjeseca studenoga položi sretno četvrti rigoroz, te bude 9. prosinca iste godine promoviran za doktora prava. Tim je za našega Blaža, može se reći, svršeno razdoblje muka i patnja, koje ga pratijahu u cijelom njegovom naukovanju; za njega počima istom sada nov život.

Tako rekuć u isti čas, kad je dovršio svoje nauke, nastadoše u domovini nove prilike. Dosadanji ravnatelj pravoslovne akademije naš vrijedni član dr. Pavao *Muhić*, bude imenovan predstojnikom nastavnoga odijela zemaljske vlade, a ravnateljem akademije postade po-

kojni naš vrli drug Matija *Mesić*. Njemu je bila povjerena dužnost, da se pobrine Muhiću za nasljednika, koji bi na akademiji imao predavati narodnu ekonomiju i financijalnu znanost. Mesićevo oko padne umah na našega Blaža. Čedan i savjestan, kako je vazda bio, ustručavao se je u prvi čas odazvati se Mesićevu pozivu, jer nije mogao ni shvatiti, kako bi na profesorsku stolicu tako važne struke, bez osobite priprave zasjeo on, koji je istom prije malo dana dovršio svoje ispite, te se nije do sada mogao specijalno baviti tom strukom. Vrlo ga je radovao častni poziv Mesićev, od srca bi ga prigrlio, jer odgovara davnoj njegovoj želji, koju mu je prije dvije godine vlada odbila, ali bi htio imati godinu dana vremena, da dostojno i častno zasjedne na učiteljsku stolicu. No nije bilo vremena čekanju; ne bude, i on htio, naći će se drugi, koji ne će tako savjestno shvaćati svoj zadatak, te koji u buduće svojim neumornim trudom ne će nadomjestiti ono, što je prije zanemario. Mesić je dobro poznavao našega Blaža, on je bio uvjeren, da će Blaž, ako postane profesorom, za koju godinu uz ljubav prema znanosti i uz svoju savjestnost biti ondje, gdje bi bio, da mu se dade vremena, da se za profesuru pripravi. Napokon se dade Lorković nagovoriti, te pristane uz ponudu. Na prijedlog Mesićev imenuje ga vlada 16. prosinca 1871. namjestnim učiteljem na pravoslovnoj zagrebačkoj akademiji, uz naročiti dodatak, „da kao takav predajete političku ekonomiju po pet ura na tjedan, a ljetnoga semestra financijalnu znanost po pet i financijalno zakonoslovlje opet po pet ura na tjedan."

Novo svoje zvanje, a da pravo reknem i nov život, započe Lorković novom godinom 1872., nu prije nego li prikažem ovaj drugi dio njegova života, odgovoriti mi je na pitanje: kakav je bio Lorkovićev književni

rad u ovom razdoblju, odkada je pošao na sveučilište, pak do godine 1872.? Materijalne brige i nevolje, te nastojanje njegovo oko juridičkih studija ne odvratiše ga od onoga rada na polju hrvatske knjige, s kojom se je do sada toli rado bavio. Beletristici posvetio je u ovom razdoblju svoje sile, a može se reći, da su Lorkovićeve radnje u toj struci upravo u ovom razdoblju ponajbolje.

Prestankom „Glasonoše" i „Naše gore lista" nije mu nestalo prilike i zgode, da svoje literarne radnje na javu iznese, jer je već g. 1867. njegov prijatelj i pobratim Gj. Deželić pokrenuo „Dragoljub", zabavni i poučni tjednik. Suvišno bi i bilo spomenuti, da se je Deželić ponajprije obratio na našega Blaža i pozvao ga, neka ga u novom poslu podupre. Lorković se tomu rado odazvao, te napisao pripovijedku „*Hrvatski grijesi*" iz hrvatskoga života (1867), a pored toga priopći iste godine više prijevoda i poučnih članaka. Kao što vazda, tako je i u ovom novom listu svaki sastavak priredio tako, da u čitatelju što više probudi plam hrvatskoga rodoljublja. To i jest razlog, zašto Lorković piše članke o prijedmetih, za koje inače za stalno ne bi ni pera bio umočio; tako je priopćio prelijep člančić „*Ples*", ako nije ni umio plesati; ali u njem ne opisuje plesa, nego zahtijeva, „nek svijet znade, da je Hrvat svoj u svojem domu, svoj na svojoj zabavi." Oko ove misli vrti se cijela njegova raspravica. Najveća njegova beletristična radnja je „*Ispovjest*", roman u listovih, priopćen u „Dragoljubu" g. 1868., pun plemenitih i zanosnih misli, koji u najljepšem svjetlu odavaju misli i čuvstva našega Blaža. Iste godine napisao je i poučnu raspravu „*Obitelj*", u kojoj nam prikazuje porodicu kao najvažniji faktor narodnoga i obiteljskoga života.

Kad je g. 1869. mjesto „Dragoljuba“ pod uredničtvom Gj. Dežmana počeo izlaziti „Vijenac“, posvetio je Lorković svoje pero i tomu listu. Već za jedan od prvih brojeva „Vijenca“ spremio je pripovijedku „*Veslači*“, koju je tadanji tajnik „Matice“ V. Jagić vrlo lijepo ocijenio, ali mu ujedno priopćio, da su redaktori „Vijenca“ njegovu noveleticu vrlo nemilostivo primili zbog natucanja političkoga; samo uz zaštitu Perkovčevu i Jagićevu da je mogla biti u list uvrštena. Uza sve to moli ga Jagić, neka mu i nadalje ostane vjernim pomoćnikom, a on da će se zauzimati, da se ničije kaprice ne ispune, „nego da naša stvar i narodna misao bude slobodno izrečena“. Ova ponuka Jagićeva obodrila je Lorkovića na dalnji rad, te se je „Vijenac“ i u buduće dičio njegovim perom, koje je posvetio pravoj plemenštini i narodnoj misli. Najboljim dokazom tomu su njegove pripovijesti: „*Pod kruškom*“ (1869), „*Iznimke*“ (1869), „*Posrednik*“ (1870), „*Mejdan na moru*“ (1872), „*Pisanice*“ (1872) crta iz života, „*Prekasno*“ (1872) pripovijedka iz života, i „*Kažnjena taština*“ (1872).

Da je Lorković ostao radnikom na polju lijepe naše knjige, kako je bio uman, revan i neutrudiv, te kako je istom sada nakon podpuno dovršenih nauka dobio i vremena i zgode, da dublje zaroni u studija, bez kojih nema ozbiljna rada u ovoj grani knjige, on bi bio za stalno zauzeo jedno od prvih mjesta u našoj beletristici; ali novo zvanje, komu se je posvetio ozbiljnost, kojom je shvaćao svoj učiteljski položaj, i uslijed toga nužda, da sve svoje sile posveti onoj nauci, koju je imao naučati ponajprije na pravoslovnoj akademiji, a kasnije na hrvatskom sveučilištu, bijaše uzrokom, da je posve ostavio beletristiku, kojoj je od rane svoje mladosti bio posvetio svoje pero.

I poslije toga javlja se doduše Lorković kadkada u beletrističnih naših časopisih; ali on ne obrađuje više ni romana ni pripovijesti, već se bavi samo poukom. Tako je u „Vijencu“ ocijenio Pavlinovićevog „*Radišu Bog pomaže*“ (1873), napisao životopise: „*Friderik Karlo pl. Savigny*“ povodom stogodišnjice toga reformatora pravoslovne znanosti u 19. vijeku (1879), i „*dr. Matija Smodek*“ (1881), te napoken prekrasnu raspravicu „*Iz gospodarskoga svijeta*“ (1891). Za volju svoga staroga prijatelja i pobratima Deželića piše napokon koji put i u kolendaru „Dragoljubu“ po koju gospodarsku raspravicu.

Ne marimo međutim žaliti, da je Lorković ostavio beletristiku, on je i u drugoj grani naše knjige ispunio dostojno svoje mjesto, a bio bi bez sumnje i ovdje ostavio većih i znamenitijih djela, da je poput drugih sretnika imao utrtu stazu na onom polju narodne knjige, kojoj je bio posvetio svoje sile. Ali njemu bijaše suđeno, da bude jedan od onih, koji su morali postavljati prve brazde i žrtvovati sve svoje duševne i tjelesne sile. da priredi njivu, na kojoj će moći uspješnije poslovati radnici, koji iza njega dođu.

Prvih godina, svoga učiteljevanja naš se je Blaž zavukao u prikrajak, ne mareći za drugo do li za svoju nauku. Kad mu već nije pošlo za rukom spremiti se podpuno za svoje novo zvanje, prije nego li je nastupio svoje učiteljsko mjesto, učinio je to naknadno, te proučavao neumorno povjerene mu prijedmete. U tu svrhu bilo mu je prvo nastojanje, da si stvori stručnu knjižnicu, jer je u knjižnici pravoslovne akademije njegova struka bila vrlo slabo zastupana. To mu je tečajem vremena u istinu i pošlo za rukom; njegova privatna knjižnica, koju je ostavio poslije svoje smrti, najsjajnije je svjedočanstvo, kako je ozbiljno shvaćao svoje dužnosti. Poput marljive pčele pribrao je uz velike žrtve sve,

što je u njemačkoj, francuskoj, ruskoj i poljskoj literaturi novijega izašlo u struci narodno-gospodarskoj.

Godine 1873. 30. listopada imenovan je izvanrednim profesorom narodne ekonomije i financijalne znanosti, a već slijedeće godine postade redovitim profesorom te struke. U ovo kratko doba svoga učiteljevanja naš je Blaž posvema opravdao one nade, koje su u njega stavljali svi, koji ga poznavahu; pa kad se je radilo o ustrojstvu našega sveučilišta nije moglo biti sumnje, da će on biti jedan od prvih, koji će zasjesti na stolicu sveučilišnoga profesora. Među prvom trojicom, koji bijahu imenovani za profesore na pravo- i državoslovnom fakultetu, te kojima bješe povjerena zadaća, da na novo hrvatsko sveučilište priberu prve radnike, bijaše i Lorković, komu je povjerena stolica narodne ekonomije, financijalne znanosti, te upravne i ustavne politike. Spisi pravo- i državoslovnoga fakulteta jasnim su dokazom, da je u radu one trojice našega Blaža zapala najmučnija i najteža zadaća; on je bio izvjestiteljem toga odbora, njegovo pero napisalo je sva pisma i izvješća, koja su bila podlogom imenovanju ostalih profesora pravo- i državoslovnoga fakulteta.

Od ovoga doba vidimo našega Blaža, kako svom snagom svoga duha, svom krepčinom svoga tijela, pun zanosa i oduševljenja stupa na javno popriště. Od rana jutra do kasne noći radi kao mrav, tražeć samo po koji časak zasluženoga i blagoga odmora u krilu svoje čestite družice, koju je 11. svibnja 1874. priveo k žrtveniku, i svoje vrle i dobre dječice.

Trovrstan je bio Lorkovićev rad od ovoga doba; svagdje jednako revan i jednako uspješan; on posluje kao profesor na sveučilištu, on se ističe kao rodoljub i vrijedan radnik svoga naroda svagdje, gdje je trebalo unaprediti kulturne interese domovine, on napokon radi kao knji-

ževnik na onom polju naše knjige, koje je trebalo istom oživiti i pridignuti. Da razgledamo njegovo djelovanje na sva tri područja.

Kao profesor spada Lorković među najbolje, što ih je naše sveučilište imalo; njegovu revnost i točnost, njegovo pregnuće, da u mladež ulije ljubav prema znanosti i nauci, njegovo nastojanje, da od povjerene si mladeži odgoji ljude samostalne duhom i ponosne značajem, znade cijeniti svatko nepristran, tko je općio s našim Blažem ili kao drug ili kao đak. Strog u vršenju svojih dužnosti, tražio je i od svojih slušatelja što veći mar i što veću marljivost; nu tu svoju strogost znao je dovesti u pravi sklad s ljubavlju i odanošću prema sveučilišnoj mladosti. Odgojen sam u teških materijalnih prilikah podupirao je sirotinju i više, nego li je prema svojim silam smio, a rado je prikrivao zablude mladosti, nastojeći ih popraviti očinskimi opomenami i prijateljskim savjetom, mjesto da ustane na njih autoritetom svoga položaja.

Plemenštinu njegove duše u tom pogledu odaje najljepše slijedeći događaj. Bilo je u ono vrijeme, kad je Lorković bio po drugi put dekanom na pravo- i državoslovnom fakultetu; jednoga dana dođe on u sjednicu društva za podporu ubogih pravnika, te pregledavajući knjige društvene i blagajnu, pronađe na čudo cijeloga odbora, da u blagajni manjka 500 for. Ako mu je i bila prva briga spremiti blagajnu u sigurne ruke, dobro je osjećao, u kakovu bi nezgodu zbog nevaljanštine jednoga svoga druga, koji je bio blagajnik, možebiti za sav svoj život, došli članovi odbora, da je proti njima umah ustao svom strogosti, te koliku su štetu time pretrpjeli oni, koji su od tih novaca željno očekivali podporu i pripomoć za najnuždnije svoje potrebe. Da nedužne oslobodi, a ubogim da pomogne, domisli se u

onaj čas, te napiše obveznicu, kojom sama sebe priznaje dužnikom društva za podporu ubogih pravnika, u iznosu od 500 for. Ne imajuć sam toliko novaca, obrati se još iste večeri na jednoga od svojih prijatelja, da mu pozajmi tu svotu, a kad ju je dobio, iskupi već slijedećega dana rečenu obveznicu i oslobodi društvo svakoga gubitka. Kad su njegovi drugovi za to doznali, ne mogoše dopustiti, da Lorković, koji nije imao suvišnog imutka, na štetu svoju i svoje obitelji tu svotu nadomjesti. Ali to nije bilo tako lako; trebalo je mnogo borbe, dok je naš Blaž privolio, da isplatu te svote preuzmu njegovi drugovi, koji osobitim priznanjem pohvališe plemenitost svoga druga.

Uz redovite svoje zadatke, što ih je vršio Lorković predavajuć svoje prijedmete, zapali su ga još i drugi poslovi, koji mu zadavahu dosta brige i muke. Da i ne spominjem, kako je često puta u sjednicah fakultetskih i senatskih morao preuzimati izvjestiteljstvo za najvažnije i najopsežnije prijedmete, kako je zdušno i savjestno obavljao funkcije predsjednika historičkoga državnoga ispita, spomenuti ću samo, da je od g. 1877. pak sve do svoje smrti bio izvjestiteljem odbora za sveučilišnu zakladu. Ne bi čovjek skoro ni pomislio, da su se takovi poslovi mogli u opće svaliti na sveučilišnoga profesora. Tečajem punih petnaest godina sabirao je on kao takav sve novčane prinose, koji su utjecali u tu zakladu, zahvaljivao se prinosnikom na njihovom daru, proglasivao prinose u javnih glasilih, vodio evidenciju, da li su svi obećani prinosi uplaćeni, nemarne dužnike opominjao, te o svih tih poslovih izvješćivao vladu. Ovi poslovi narasli su u još većoj mjeri, kad se počeše sabirati prinosi za medicinski fakultet. Ne ću pogriješiti, ako reknem, da nije bilo dana, kad Lorković za te poslove nije izgubio barem po koju uru vremena,

što ga je mogao upotrebiti za književni rad, a često puta se je zbilo, da je on svoje praznike, dok su se drugi odmarali, posvetio radu oko te zaklade.

Upitan više puta po svojih prijateljih, zašto se ne otrese toga posla, koji ne pristoji njemu, nego računarskim činovnikom, odgovarao bi vazda, da je to patriotička njegova dužnost, koju će dotle vršiti, dok ga te dužnosti ne riješe. Sav taj mučan posao obavljao je naš Blaž besplatno; a kako je bio čedan i požrtvovan, nije sam nikada ni pomislio, da bi ga za njegov trud punim pravom išla kakova nagrada. Istom g. 1884. dozvoli mu vlada na prijedlog akademičkoga senata za taj ogroman rad od osam godina svotu od 200 for., a poslije toga još mu je dva puta dana nagrada, svaki put od pune jedne stotine forinti. Istom nekoliko dana prije njegove smrti počeše ozbiljnije uvažavati trud Lorkovićev, te mu za god. 1891. doznačiše nagradu od 400 for., nu kad je došla ta doznaka, već je naš Blaž ležao mrtav na odru.

Sveučilišni njegovi drugovi vazda su znali cijeniti požrtvovnost i revnost svoga druga, te ga ponovno odlikovaše najvišimi dostojanstvi, što ih sveučilište može udijeliti. Tako je naukovne godine 1876/77. i 1885/86. izabran dekanom pravo- i državoslovnoga fakulteta, a naukovne godine 1883/84. sveučilišnim rektorom. U tom svom zvanju, ako i jest od svakoga strogo tražio vršenje dužnosti, svagda je isticao i pokazivao ljubav i odanost prema sveučilišnoj mladeži, a koliko je do njega bilo, pomno je bdio nad autonomijom sveučilišnom. Zbog ove potonje okolnosti imao je pokojni Blaž velikih neprilika. Sveučilišna mladež držala je jednoć bez znanja i privolje akademijskih vlasti sastanak, te u njem zaključila izdati izjavu proti nekim političkim ličnostim. Ova je izjava u istinu izašla u jednom poli-

tičkom dnevniku. Lorković kao rektor, nazrijevajuć disciplinarni prestupak ne samo u toj izjavi, nego i u tom, što su đaci bez privole akademijskih vlasti držali u sveučilišnoj zgradi skupštinu, upriličio je disciplinarnu istragu proti đakom, te je akademijski senat neke od njih disciplinarno i kaznio. Na nadležnom mjestu smatrala se je ta kazan preblagom, te bude naloženo Lorkoviću, kao rektoru, da pronađe sve one slušatelje, koji su sudjelovali kod toga sastanka i prihvatili proglas sveučilišne mladeži. Nu naš Blaž, smatrajuć, da je akademijski senat u tom poslu već učinio svoje, te da je po postojećih propisih jedino on vlastan izricati disciplinarne kazne, izjavio, da dobivenoga naloga ne može ispuniti. Uslijed toga bude 22. srpnja 1884. suspendiran ne samo od rektorske časti, nego i od službe i plaće profesorske uz izriječnu motivaciju, da se u tom odklonu njegove dužnosti nazrijeva „ne samo opornost proti kr. zem. vladi, nego i skrajna nebriga za uspostavu mira i reda medju sveučilišnimi slušatelji.“ Pozvan nakon toga da opravda svoj postupak, odgovorio je Lorković pismenim podneskom, u kojem se je pozivao na autonomiju sveučilišta. Na ovaj podnesak dobio je 24. rujna 1883 odgovor, da se njegovo opravdanje ne smatra dovoljnim; nu obzirom na to, što je u svojstvu profesora revno i uspješno djelovao, odustalo se od strožega postupka, te je uspostavljen opet u službu i plaću uz opomenu, da u buduće ne da povoda disciplinarnim kakovim mjeram.

Nu ako i jest Lorković u svom djelovanju kao profesor pokazivao velik mar i neumornu radinost, ako je predavao vazda više, nego li mu je bila dužnost, to je ipak s druge strane držao, da mu je dužnost patriotička, pak bilo i uz naprezanje sve svoje snage razgraniti svoj rad i preko granica sveučilišnih. Nije ga

na to poticala ni taština ni sebičnost. Skroman, kao što je bio već od mladih nogu, nije hlepio ni za čašću ni za slavom, a koristi osobne nije tražio nikada u svom javnom poslovanju. Sve, što god je radio, činio je iz pukoga uvjerenja, da će time koristiti domovini. Samo ta misao bodrila ga je u njegovom poslu, njoj za volju žrtvovao je bez materijalnih koristi svu svoju snagu, te je s voljom i s ljubavlju pripomogao, kadgod su ga zvali, da pripomogne svojim savjetom i svojim perom. A to se nije zbivalo rijedko, jer je naš Blaž bio uman i pronicava duha, vješt u peru i u govoru.

Zato ga vidimo, kako sudjeluje često puta kod vlade u raznih enketnih povjerenstvih, kao što je ono za ustrojstvo trgovačkoga i za preuredbu gospodarskoga učilišta u Križevcih, za osnutak kulturnoga vijeća, za promicanje svih grana gospodarstva u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji itd. Osobitu je djelatnost razvio naš Blaž u ovom potonjem povjerenstvu, koje je g. 1875. sazvala bila hrvatska vlada u nakani, da nakon provedene reforme u ustrojstvu političke uprave i sudstva, te nakon provedbe novoga zakona o pučkih školah, uredi upravu gospodarsku načinom, koji će biti kadar unaprediti gospodarske prilike naroda. U opće se je hrvatska vlada u svoje doba u pitanjih narodno-gospodarskih, osobito ako su zasijecala u struku književnu, rado služila savjetom našega Blaža. Tako mu je god. 1880. na ocjenu poslala djelo učitelja Prugovečkoga „Prijegled historije i literature o poljskom gospodarstvu“, a god. 1882. pozva ga vlada, da prema svom iskusnijem sudu ispravi knjižicu, koju je ona dala sastaviti po jednom računarskom činovniku „o štednih i pripomoćnih zadrugah“. Buduć je vlada htjela tu knjižicu namijeniti rataru, malomu obrtniku i seoskomu trgovcu: željela je, „da bude pisana popularno, nu ipak tako, da

bude razumljiva za učitelja i poučna za svakoga". Ne treba ni spominjati, da Lorković ove knjige nije mogao ispraviti, on je volio napisati posve novo popularno djelce, u kojem je razvio svoje misli o načinu, kojim da se ustroje štedovna i pripomoćna društva. Da se je naš Blaž ovoga posla latio samo iz ljubavi prema hrvatskomu seljaku, komu je želio pripomoći, da dođe što prije do organiziranoga kredita: najboljim je dokazom, što je već unaprijed odklonio svaku nagradu za svoj trud. Vlada je njegovu požrtvovnost priznala posebnim odpisom od 29. travnja 1882., u kojem mu se zahvaljuje „za sav trud i brigu, što ste ju s ispravljanjem rukopisa djela „ob ustroju štednih i pripomoćnih društava" i s korekturom tiska imali, te za koju svaku novčanu odštetu odbiste, zadovoljni tim, što ste također sa svoje strane nešto doprinijeli k uspjehu poduzeća, koje bi moglo u svojih posljedicah biti od najkoristnijega upliva na niže slojeve pučanstva". Velika je u istinu šteta, što je nespretna provedba zapriječila, da se ova namisao nije provela kako treba.

Naš Blaž je nadalje bio članom zemaljskog statističkoga vijeća, te je u prvo doba, dok se je to vijeće sastajalo, njegova riječ mnogo vrijedila. Zagrebačka trgovačko-obrtnička komora, koja ga je imenovala dopisujućim članom, zvala ga je ne jedanput u svoje sjednice, te ga često pitala za savjete i povjerila mu mnoge radnje na izradak.

Hrvatsko slavonsko gospodarsko društvo izabra ga u skupštini od 30. studenoga 1876. članom upravljajućega odbora, te je od toga vremena sve do svoje smrti bio jedan od najrevnijih njegovih članova. Kad je tajničko mjesto bilo ispražnjeno, obavljao je naš Blaž u gospodarskom društvu dulje vremena tajničke poslove, a kad nije bilo blagajnika, povjeriše mu i to teško breme.

Sve te poslove vršio je on bez ikakove plaće i nagrade, zadovoljan s priznanjem i hvalom, što mu izreče odbor za njegove zasluge i njegov u istinu velik trud. Kad je godine 1891. hrv. slav. gospodarsko društvo u Zagrebu priredilo gospodarsko-šumarsku jubilarnu izložbu, bio je i naš Blaž jedan od glavnih radnika kod priprema za tu izložbu. Izabran predsjednikom odsjeka za gospodarsku obuku, uložio je sav svoj trud, kako će i ovaj dio izložbe biti u podpunom skladu s krasnimi uspjesi, što ih je polučila ova jubilarna izložba; o njem se može punim pravom reći, da je bio jedan od najrevnijih i najpožrtvovnijih izložbenih suradnika. Pored ovih radnja koristilo se je gospodarsko društvo često puta njegovim perom; kadgod je trebalo, bilo u kojem pogledu, napisati kakav važniji izradak, u prvom redu pozvan bude naš Blaž, da to učini. Iz njegova pera potječu mnoge važne predstavke društva na vladu; dosta je, ako navedem samo onu spomenicu, koju je za društvo izradio glede osnutka hrvatske hipotekarne banke.

Ali nije samo gospodarsko društvo moglo se podičiti uspješnim i revnim radom Lorkovićevim; i naša „Hrvatska Matica“, poznavajuć neutrudivost i vrline njegove, izabra ga god. 1879. za odbornika književnoga odbora. Od to doba pak sve do smrti bio je naš Blaž revan radnik Matičin, njegove književne radnje jedine su te vrsti u velikom broju Matičinih izdanja; njegove savjete vazda je Matica rado uvažavala.

Između svih naših literarnih društava najvećim marom i najvećom pomnjom žrtvovao se je naš Blaž pravničkomu društvu u Zagrebu; on je bio pravo rekuć njegovim začetnikom i utemeljiteljem. Čim je otvoreno hrvatsko sveučilište, pošao je naš Blaž u zajednici s nekimi svojimi drugovi smišljati, da se u Zagrebu ustroji posebno pravničko društvo, komu bi bio zadatak nasto-

jati oko razvoja pravo- i državoslovnih znanosti u Hrvatskoj u teoriji i praksi, i u svoje kolo pribrati radnike u ovoj grani naše knjige, koja je u nas bila posvema neobrađena. On je bio tajnik privremenoga odbora, te je s dr. Al. pl. Breztyenszkijem, dr. Stjepanom Spevcem i dr. Napoleonom Špun-Strižićem izradio pravila za to društvo, koje se je 28. veljače 1875. u istinu i konstituiralo. Od početka pak sve do svoje smrti bio je Lorković duša tomu društvu, on je skrbio, da se društvo što više razgrani, on je pozivao ponajprije svoje drugove, a zatim ostale pravnike, da priređuju čitanja i sudjeluju kod govorničkih vježba društva, on je smišljao prijedloge i način, kako će društvo svomu zadatku zadovoljiti. Već u prvoj sjednici izabra ga upravni odbor svojim tajnikom, koju je čast osam godina revno i požrtvovno bez ikakve nagrade vršio.

Najveću pomnju posvećivao je Lorković organu pravničkoga društva „Mjesečniku", koji je počeo izlaziti mjeseca lipnja 1875. On je bio njegovim urednikom punih 16 godina, od g. 1875. sve do svoje smrti; u početku sam, a tečajem četiriju godina od 1877. do konca 1880. u zajednici s profesorom dr. Haňelom, a kasnije opet sam. U prvom broju pozivajuć pravnički svijet, da se prikupi oko ovoga lista, označio je pravac „Mjesečniku" ovimi riječmi: „Radeć oko promicanja i razvoja prava u teoriji i praksi, ovaj će se list truditi, da bude vjernim tumačem pravnih nazora, ogledalom pravnih ideja, kako ih je znanost pravo- i državoslovna do sada razvila i utvrdila, prateć dalnji razvitak njezin onolikom pomnjom, kolika se od lista ove ruke tražiti može. S druge strane „Mjesečnik" će veliku pozornost svraćati domaćemu zakonarskomu radu; on će nadalje isticati prednosti, ali kazati i mane u životu i kreposti postojećih zakona, upozorivati, kako bi je trebalo u prak-

tičnom životu uporavljivati; a kakova je uporava nedostatna ili pače protivna smislu i duhu zakona. U kratko: bit će mu zadaća, da spoji teoriju s praksom u što moguće podpunijoj mjeri, ne bi li tako bio ne samo organom pravničkoga družtva, nego i pravoslovnim organom cijeloga naroda hrvatskoga".

Što je Lorković ovim načinom obećao u prvom broju „Mjesečnika", to je uz ogroman trud i veliku svoju ustrajnost i održao; on je svojim „Mjesečnikom" udario prvi temelj našoj pravo- i državoslovnoj literaturi, za koju se do tog doba tako rekuć nije ni znalo. Nije to bio lak posao u ono doba, kad se pravo- i državoslovnom knjigom u nas nije nitko bavio.

Našemu Blažu valjalo je isprvice ići od pisca do pisca, da dobije koju raspravu za „Mjesečnik" i obilaziti sudove i odvjetnike, da dođe do važnijih sudbenih odsuda i rješitaba. Istom malo po malo javljahu se mlađi suradnici, s kojimi je imao trista muka, jer je malo koji, vičan na kurijalni stil naših sudova, znao pisati, kako treba. Koliko posla imao je uslijed toga Lorković dok je ispravio priposlane rukopise, koliko nevolja dok je sam obavio korekturu. Samo onaj, tko ga je gledao u njegovom radu znade prosuditi teško breme, koje si je naprtio. Sve to svladala je ustrajnost našega Blaža, koji je i sam, ako i ne pod svojim imenom, napisao više rasprava, a za svaki broj vjestnik i izvješće o važnijih radnjah na polju pravo- i državoslovne literature kulturnih naroda. On je znao oko „Mjesečnika" pribrati ne samo starije nego i mlađe sile, on je hrvatskoj pravnoj knjizi priljubio mnoge, o kojih se može reći, da bi za nju bili izgubljeni, da ih nije on na pisanje obodrio. Koliko naših mlađih književnika u pravničkoj literaturi ima samo njemu da zahvali, da se mogu ubrojiti među radnike pravničke naše knjige? Da Lorković

nije ništa drugo učinio, da svojim radom nije postigao drugih uspjeha, do onih, što ih je dostigao s „Mjesečnikom“, zaslužio bi već za to, da se njegovo ime spominje najvećom hvalom i najvećim poštovanjem, kadgod se govori o razvoju pravne naše knjige.

Pravničko društvo u Zagrebu dobro je osjećalo sve ove vrline Lorkovićeve, ono je bilo uvjereno, da je u prvom redu njegova zasluga, što se je i ono samo razgranilo, i što se je poslovanje društveno razvilo pravcem, koji je mogao zajamčiti društvu blagoslovan utjecaj ne samo na razvoj pravo- i državoslovne literature u našoj domovini, nego i na razvitak zakonodavnoga rada te same sudbene prakse, ono je, jedino na podlozi Lorkovićeva rada, na usta svoga tadanjega predsjednika dr. M. Derenčina u glavnoj svojoj skupštini od 4. veljače 1885, u osvrtu za minulo desetgodište svoga obstanka moglo izjaviti, „da je svimi silami, *naročito izdavanjem društvenoga organa „Mjesečnika“* nastojalo oko razvoja domaćega pravosuđa prema onomu načelu, koje uči, da se pravosuđe, lišeno podpore znanosti, lako može izroditi u empirizam, koji neda, da luč pravde i pravice gori plamenom, koji je kadar rasvijetliti tamu nepravde.

Pravničko društvo imalo je uslijed svega toga dosta razloga, kad je na izmaku svoga desetgodišnjega obstanka našega Blaža zajedno s prvim predsjednikom društva F. Šmidtom imenovalo za prve počastne članove. Zadnjih godina svoga života, a napose kad je vidio, kako se je i u pravničko društvo počela uvlačiti politika, htio je ponovno ostaviti redakciju „Mjesečnika“. Samo nagovoru njegovih intimnijih prijatelja pošlo je ponovno za rukom, odvratiti ga od te namisli. On je kod „Mjesečnika“ ustrajao do svoje smrti.

Uza sav trud, što ga je Lorković imao oko redakcije „Mjesečnika“, uz sav svoj mar, što ga je posvećivao

svomu profesorskomu zvanju i uza svu revnost, kojom je sudjelovao kod „Hrvatske Matice“ i „gospodarskoga društva“, nije se naš Blaž nikada kratio odazvati se svakomu pozivu, da svoje sile posveti nastojanju, koje je smjeralo za razvojem kulturnoga života naroda. Tako je on vazda bio spreman na poziv hrvatskoga društva „Merkura“ držati članovom njegovim predavanja o pitanjih narodno-gospodarskih, a slijedio i poziv hrvatskoga zemaljskoga društva za obrt i industriju, da drži popularna predavanja iz narodnoga gospodarstva. Trgovačko društvo „Merkur“ imenovalo ga je za njegove zasluge počastnim članom.

Kako je nauka narodnoga gospodarstva u ovom drugom razdoblju njegova života bila glavnim područjem njegovih studija, to je Lorković uz redakciju „Mjesečnika“ ovoj struci posvetio malo ne isključivo sav svoj književni rad. U tom radu našega Blaža ne nalazimo doduše niti posebnoga znastvenoga sustava, niti nastojanja, da političku ekonomiju svede na novi pravac; on ne zalazi u borbu za nijedan od postojećih sustava, on ne će da uvede novih reforma niti u metodi niti u zadatcih ove nauke. Sve to prepustio je Lorković drugima, ne zato, jer mu možebiti sile tomu dorasle nijesu, nego zato, jer je kao patriota, kao muž iskusan i bistra pogleda htio, da svojim književnim radom u prvom redu pripomogne gospodarskomu razvitku svoga naroda, jer je u dno duše bio uvjeren, da je gospodarstvo velik i jak faktor u životu pojedinca i naroda, da s materijalnimi probitci rastu i padaju probitci duševni. U tu je svrhu držao, da je upravo njemu, više nego li ikomu drugomu, zadatak, poučiti sve slojeve naroda ob onoj nauci, koja predočuje pravila i zakone, kako se stvarna dobra stiču i upotrebljuju, te se ozbiljno pobrinuti za načine, kako da se narodno gospodarstvo pridigne i

time svemu životu naroda i njegovoj budućnosti udari čvrst temelj. Među sredstva, koja se mogu s uspjehom upotrebiti, da se ta svrha postigne, ubrajao je naš Blaž obuku, koju daje škola, i čitanje knjiga i časopisa gospodarskoga sadržaja. Dobra knjiga, veli on, u narod unesena, donijeti će jamačno i valjana ploda: zato treba jednostavnim i razumljivim razlaganjem otvoriti vrata gospodarskim spisom u kuće obrtnika, zanatlije, trgovca, posjednika i seljaka. Ovo je bila ona uzvišena misao, koja je vodila našega Blaža, koja mu nije dopuštala, da se upušta u kojekakova spekulativna razmatranja i filozofska istraživanja, već ga je nukala, da svojimi spisi sađe u narod, da ga uči, kako će si popraviti svoje materijalne prilike, kako će se i kod njega obistiniti ono, što se je obistinilo i kod drugih, da samo narod imućan može napredovati u svakoj struci.

Vođen tom misli, napisao, je naprije „*Razgovore o narodnom gospodarstvu*“, što ih je g. 1880 izdala „Matica Hrvatska“, a nagradila iz zaklade grofa Draškovića. Ovo je popularna narodna ekonomija, koju je izradio Lorković prema glasovitom djelu Franceza J. J. Rapeta „Manuel de morale et d'économie politique“, koje je prevedeno odnosno prerađeno na jezik ruski, poljski, češki, engleski i njemački. Nu Lorkovićevi „Razgovori“ nijesu puki prijevod Rapetove knjige, on ju je posvema preuredio prema našim domaćim prilikam, te je gdjegod se je dalo i primjere povadio iz hrvatskoga života. Obzirom na to izostavio je koješta, što nije baš bitno, a ne bi se kod nas moglo dobro razumjeti; naprotiv dodao je opet više toga, što mu se je činilo potrebnim i koristnim. „Razgovori“ Lorkovićevi pisani su, kao što u opće i svi njegovi spisi, lijepim jezikom, a poglavito lakim i shvatljivim načinom, oni su prava

popularno pisana knjiga, kojom se rado služe baš oni slojevi, kojima je namijenjena.

Nije međutim prošlo dugo vremena, te je Lorković svoje „Razgovore" nadopunio drugom knjižicom isto tako lijepom i poučnom i zadahnutom istom onom plemenitom misli, koja ga je vodila, kad je spremao svoje „Razgovore". Nu dok je kod njih mislio u prvom redu na mužkarce, dok je njimi kanio poučiti gospodare o načelih gospodarske nauke, sjetio se je u ovoj drugoj knjižici hrvatskih žena. Nije ga na to potakla možebiti udvornost prema ženskomu spolu, nego s jedne strane mnogi, kako sam veli, neveseli pojavi u životu naroda, a s druge, duboko njegovo uvjerenje, da dobrobit, napredak i sreća obitelji visi o složnom radu, o marljivosti i štedljivosti i muža i žene, da je to pravi i jedini put, na kojem se može osnovati materijalna i duševna sreća obitelji, a preko ove i cijeloga naroda. Ovo svoje uvjerenje htio je Lorković raširiti u šire krugove, te hrvatske žene uputiti, kako su i one jedan od najznamenitijih faktora gospodarskoga, a preko njega i duševnoga razvoja svoga naroda.

U toj nakani napisao je knjižicu „*Žena u kući i u društvu*", koju je godine 1883. izdala „Hrvatska Matica" i također nagradila iz zaklade grofa Ivana Draškovića. I za ovu knjižicu imao je Lorković uzor, za kojim se je poveo, a to bijahu dva spisa glasovitoga umnika profesora L. Steina „Die Frau auf dem Gebiete der Nationaloekonomie" i drugi „die Frau auf dem socialen Gebiete"; ali je naš Blaž ova dva spisa tako vješto upotrebio i u svojoj knjižici nanizao vlastitih misli i nazora, nadahnuo ju rodoljubnim hrvatskim duhom, iskitio ju lakim i lijepim jezikom, da će svatko morati priznati, da svaka, koja je u knjižici napisana, izvire iz patriotičkoga srca i bistre glave našega Blaža.

Treća knjiga, koju je napisao Lorković, a izdala ju također „Hrvatska Matica“, nosi naslov *„Počela političke ekonomije“* Zagreb 1889. I ova knjiga našega Blaža, ako i jest napisana poticajem „Matice Hrvatske“, koja je zasnovala „Knjižnicu za hrvatske trgovce“, ipak je samo dalnji nastavak one namisli njegove, da pouči sve slojeve naroda ob onoj nauci, koja predočuje pravila i zakone, kako se stvarna dobra stječu i upotrebljuju; jer dok se je u svojih „Razgovorih“ pobrinuo za pouku nižih slojeva naroda, imenito obrtnika i seljaka; dok je „Žena u kući i društvu“ imala uputiti hrvatske žene viših i srednjih slojeva o njihovih zadatcih na gospodarskom polju: nastojao je Lorković u „Počelih političke ekonomije“ nauku gospodarsku prikazati u znanstvenom obliku, te svoju knjigu tako udesiti, kako bi se mogla upotrebljavati i u onih školah, u kojih se politička ekonomija uči kao redovit predmet, a nije bilo za to prikladne knjige pisane na hrvatskom jeziku.

„Počela političke ekonomije“, kako ih je napisao Lorković, prava je učevna knjiga, koja se ipak razlikuje od sličnih knjiga tim, što je pisana popularnije nego li se obično pišu takove knjige, što je mnoga znanstvena oznaka protumačena načinom lagljim i shvatljivijim, te što su mnoga pravila objašnjena primjeri i utvrđena potankostmi, kakovih se u običnih učevnih knjigah ne nalazi. Sve je to učinio Lorković zato, jer je htio da njegova knjiga ne bude samo za školu, nego da ju budu mogli čitati i oni, koji ne imaju uza se učitelje, jer je kanio, da njegovo djelo bude takovo, da bude moglo služiti i njegovim slušateljem na sveučilištu i đakom na trgovačkoj akademiji.

Ova njegova nakana posve je opravdana obzirom na naše prilike, gdje je malo radnika za stanovitu struku znanosti, gdje ta struka nije još nikako obrađena, gdje

su i škola i svagdanji život silno čekali učevnu knjigu, u kojoj će naći složena pravila gospodarske nauke. Naš je Blaž ovoj potrebi zadovoljio. Svojim književnim radom je nauci gospodarskoj otvorio put u sve slojeve naroda; on je u hrvatskoj knjizi u ovoj struci u kratko vrijeme nadoknadio ono, što je do onda uslijed raznih okolnostih zanemareno; on samac učinio je u nas ono, što je kod drugih kulturnih naroda uradilo više njih. Načelo o diobi radnje, o kojem je naš Blaž znao toliko puta pripovijedati, nije se kod nas moglo ispuniti na onom području književnoga rada, komu je on sve svoje sile posvetio; ta on je bio u Hrvatskoj jedini radnik te struke.

Kad je ovako književnim svojim radom na polju nauke gospodarske učinio ono, što mu se je činilo najprečim i najnuždnijim, kad je s pravili te nauke upoznao one slojeve svoga naroda, za koje je mislio, da tih pravila ili ne poznaju nikako, ili vrlo slabo, držao je, da je nadošlo vrijeme kad mu se je upustiti u pravo znanstveno obrađivanje te nauke. On je doduše već prije jednom zgodom, prigodom svoje instalacije kao sveučilištni rektor, na javnost stupio znanstvenom jednom radnjom, ali to bijaše samo prigodna rasprava, koja se nije kretala u okviru onoga sustava kojim si je zasnovao svoj književni rad.

Tom prigodom čitao je raspravu „*Kakovo bijaše gospodarsko stanje Hrvatske u 18. stoljeću, kakove su narodno-gospodarske ideje tada vladale i kakovi bijahu zastupnici tih ideja*“. U toj svojoj raspravi opisuje Lorković na temelju spisa proučenih u našem zem. arkivu gospodarsko stanje Hrvatske na koncu 18. vijeka, djelovanje državne uprave u našoj domovini na gospodarskom polju, te rad i spise najznamenitijega narodno-gospodarskoga pisca u Hrvatskoj i u Ugarskoj *Nikole Škrlca*.

Ovom svojom raspravom zasvjedočio je naš Blaž, da je ne samo stručnjak u pisanju popularnih spisa za puk, nego da je isto tako vrstan radnik i u strogo znanstvenih spisih i u proučavanju izvora.

Kao što je po stanovitom sustavu obrađivao svoje popularne spise, tako je kanio i na strogo znanstvenom polju svoju struku obraditi načinom sustavnim, te hrvatskoj knjizi darovati čitav niz stručnih i kritično obrađenih rasprava, u kojih bi malo po malo bio obradio čitavu političku ekonomiju. Ovaj svoj rad započe lijepom svojom raspravom „*Sadanje stanje gospodarske nauke*“, koju je čitao u našoj akademiji 5. studenoga 1890. U ovoj je raspravi predočio pojedine sustave, škole i pravce ove nauke pogledom na njihova načela i njihov cilj, ne upuštajuć se u borbu ni za jedan od tih sustava nego hoteć pokazati, kako su postali i u kojem se položaju danas nalaze. Tim si je hotio stvoriti podlogu za dalnji rad; ali jadan toga ne doživi; prije nego li je nastavio svoju osnovu, pozvao ga Višnji sudac preda se.

Naša akademija, motreć ustrajan i neumoran književni rad našega Blaža, priznala je njegovo djelovanje tim, što ga je u glavnoj svojoj skupštini 27. studenoga 1889. izabrala dopisujućim, a u glavnoj skupštini od 4. prosinca 1890. pravim svojim članom. Bilo je ljudi, koji su i ob ovoj počasti, koju je akademija iskazala mužu, koji je malo ne sav svoj život posvetio narodu svomu, sudili po svoju, a da nijesu ni znali za rad našega Blaža, a to sve zato, jer je Lorković i na političkom polju bio onakav, kakav je bio u hrvatskoj knjizi i kakvoga nalazimo u ostalom njegovom poslovanju oko razvoja našega naroda.

Nije ovo mjesto, da posvema prikažem, što je Lorković radio na političkom polju, ali da nacrt njegova

života bude podpun, moram i o tom koju spomenuti. Neutrudiv i revan kao što svagdje, bio je i ovdje; ne mareć za časti ni naslove, ne misleć na osobne probitke ni vlastite koristi, išao je onim putem, kamo ga je vodilo njegovo uvjerenje. Prvi put stupio je javno na političko polje g. 1875., kad je izabran u ludbrežkom kotaru za zastupnika na hrvatskom saboru, komu je bio članom u razdoblju od 1875—1878. Kao takav pripadao je narodnoj stranci, koja je u velike cijenila njegove duševne sposobnosti i vrline. U državo-pravnih pitanjih nije se isticao, ali tim više u pitanjih narodno-gospodarskih; kadgod se je radilo o kulturnih i povjestnih naših zavodih, bio im je Lorković najžešći branitelj i zagovornik. Liberalnih mislih i osjećaja branio je svagda sve, što je smjeralo, da u narodu učvrsti slobodni razvoj u svih granah javnoga života.

U saboru povjeravali su mu najvažnije poslove, koji su zasijecali u gospodarsku struku. Tako je bio ponovno izvjestiteljem proračunskoga odbora i odbora za prosuđivanje investicijonalne zaklade; nadalje je izvješćivao o zakonskoj osnovi, prema kojoj se je imalo preustrojiti gospodarsko-šumarsko učilište u Križevcih, i o zakonskoj osnovi glede uređenja arkeologičkoga te zoologičkoga i mineralno-geologičkoga muzeja.

Kad je g. 1877. u zajedničkom hrvatsko-ugarskom saboru predložena zakonska osnova o gradnji tako zvanih krajiških željeznica, te kad se je proti toj osnovi uzdiglo javno mnijenje, Lorković je zamolio dozvolu za javnu pučku skupštinu, koja je imala izjaviti svoje misli i nazore o toj osnovi. U toj je skupštini, držanoj 20. kolovoza 1877., naš Blaž proti spomenutoj osnovi zagovarao željezničku politiku u prilog hrvatske trgovine i hrvatskoga gospodarskoga razvitka, on se je protivio mreži krajiških željeznica, kojoj bi izhodište bila Mitro-

vica, a zagovarao je prugu od Zemuna, kojom bi se spajalo crno s jadranskim morem, na koju se je mislilo već god. 1848. te za koju je već izradila bila osnovu banska konferencija g. 1862.

I općinskim poslovom glavnoga našega grada posvetio je Lorković svoje umne sile. Četiri godine bio je članom zastupstva grada Zagreba od g. 1881—1885., baš u ono doba, kad se je po novom zakonu radilo o preustrojstvu gradskoga poglavarstva. Veliki i zamašni poslovi čekali su u to doba našega Blaža. Prvi put bilo je u ono vrijeme, da su se važnije referade povjeravale gradskim zastupnikom. Lorkovića zapala je ovom prilikom najteža i najogromnija zadaća. On je imao izraditi prijedlog o popunjenju svih činovničkih mjesta gradskoga poglavarstva. Nekoliko stotina molbenica predano mu je na izvješće. Njemu bje povjereno, da izradi posebno vještačko mnijenje o zapletenoj nekoj razmirici između gradske općine i nekih graditelja glede zagrebačke vojnare, da sastavi statut grada Zagreba o uređenju gradske uprave, i više drugih prijedmeta. Sve ove i druge zadatke riješio je naš Blaž uz veliki napor onom sdušnosti i revnosti, kojom se je u svom radu vazda odlikovao.

Kad je godine 1880. nastala neovisna narodna stranka, Lorković je bio jedan od njezinih najglavnijih, najodličnijih i najpožrtvovnijih pristaša; nije ga doduše zapala zadaća, da bude njezinim zastupnikom u hrvatskom saboru, ali je zato bio njezinim ponajglavnijim radnikom na novinarskom polju. Kako se je vazda odlikovao prostranim i temeljitim znanjem, neodvisnim i jasnim sudom, razgovetnim razpravljanjem predmeta, lakim i popularnim slogom, bio je u Hrvatskoj jedan od prvih novinarskih pisaca. Na stotine ima članaka, što ih je u glasilih te stranke napisao naš Blaž, između

kojih se osobito ističu oni o pitanjih politično-ekonomskih. Bile bi čitave knjige, kad bi se sabralo i izdalo sve ono, što je Lorković napisao u političkom organu svoje stranke u „Pozoru“ i „Obzoru“. Šteta velika, da se ti članci ne mogu sabrati u jednu cjelinu, oni su najrječitijim dokazom, da je naš Blaž bio publicista, kakovim bi se ponositi mogli i drugi veliki narodi, komu je značaj bio čist kao sunce, a osvjedočenje svetinja muža poštena, čestita i plemenita. Njegovo pero bilo je izljev njegove plemenite duše i njegovih patriotičnih misli i osjećaja, ono je bilo vazda spremno služiti svetoj stvari otačbine i svemu, što je bilo lijepo, dobro i uzvišeno. Umro je u najsnažnijoj dobi 17. veljače 1892., kad se je upravo spremao, da perom svojim obogati rad naše akademije.

Za njegov neumoran trud na polju prosvjete, za njegovo revno nastojanje u hrvatskoj knjizi, koju je pripomogao uskrisiti i oživiti, za njegovo patriotično pregnuće, za njegov učiteljski i učenjački rad neka mu bude nagrada ona, koju mu udijeliti mogu samo oni, koji se naslađuju i koriste njegovim trudom i njegovom mukom, a ta je harnost naroda, komu je služio, prijateljska uspomena njegovih drugova, s kojimi je radio, poštovanje njegovih učenika, koje je uzgajao i priznanje svih, koji su u njem gledali umnika, kojega ime hrvatska knjiga zaboraviti ne će. Njemu, našemu Blažu Lorkoviću, komu posvećujem ove redke: Vječna slava!

---

2. KNJIŽEVNA RADNJA.

a) RAD.

Knjiga CVIII. (razreda filol.-hist i filoz.-jur. XXXIV.)

O Patricijevoj poetici. Od *dra. Milivoja Šrepela*. Str. 1.

Ruske i češke riječi u kńiževnom hrvatskom jeziku. Od *dra. T. Maretića*. Str. 68.

Sudbeno ustrojstvo republike dubrovačke. Od *dra. K. Vojnovića*. Str. 99.

Misli o umjetnom svjetskom jeziku. Od *dra. T. Maretića*. Str. 182.

Paļetkovańe. Od *Luke Zore*. Str. 209.

Knjiga CIX. (razreda matemat.-prirodoslovnoga XII.)

Potresi u Hrvatskoj. Od *dra. M. Kišpatića*. (Svršetak I. diela.) Str. 1.

Obćenite vitopere plohe četvrtoga stupnja. Od *dra. Davida Segena*. Str. 80.

Aigialosaurus, novi gušter iz krednih škriljeva otoka Hvara. Od *dra. Dr. Gorjanović-Krambergera*. Str. 96.

Prilog geoložkom poznavanju Psuńja. Od *dra. M. Kišpatića*. Str. 124.

Dokle se može dokazivanje krvi spektralnim načinom i po Teichmannu smatrati pouzdanim. Od *dra. Gustava Janečka*. Str. 182.

Knjiga CX. (razreda filolog.-hist. i filoz.-jur. XXXV.)

Prinos k naglasu u (novoj) slovenštini. Naglas u participima. Od *M. Valjavca*. Str. 1.

Hrvatski izvještaj o velikom Dubrovačkom potresu. Priobćio akademik *R. Lopašić*. Str. 134.

Prilozi za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika. II. Zakon braššćine sv. duha u Baški. Priobćio *prof. Ivan Milčetić*. Str. 138.

Oporuka Marka Marulića. Priobćio *dr. Fr. Rački*. Str. 152.

Izprave god. 1579—1671. tičuće se Crne gore i stare Srbije. Priobćio *o. E. Fermendžin*. Str. 164.

Spomenici Tržačkih Frankopana. Priobćio akademik *R. Lopašić*. Str. 201.

A. Rukovet listina i poslanica posljednjih Tržačkih Frankopana 1591—1673. Str. 211.

B. Popis poviestnih dokumenata porodice Frankopanske nalazećih se u gradu Porpettu kod Vidma u Italiji. 1240—1610. Str. 319.

C. Rodopis Tržačke grane Frankopana. Str. 330.

c) STARI PISCI HRVATSKI.

Knjiga XIX.

DJELA GJORA PALMOTIĆA

Dio IV. Dodatak. Priredio za štampu *dr. Ivan Broz*. Str. I—XLIII. 1—44. *A*. Ispravci i dodatci k tekstu „Kristijade“. *B*. Atalanta.

d) MONUMENTA

SPECTANTIA HISTORIAM SLAVORUM MERIDIONALIUM.

Vol. XXIII. Acta Bosnae, potissimum ecclesiastica cum insertis editorum documentorum regestis ab anno 925 usque ad annum 1725. Str. I—VI. 1—613.

e) POSEBNA DJELA.

Knj. XII. **Kolunićev zbornik. Hrvatski glagolski rukopis od godine 1486. Priredio za štampu** *M. Valjavec.* **Str.** I—XXVIII, 1—276.

Ljetopis sv. VII. (1892.) Nekrolog: **dr. B. Lorković, od dra. Fr. Vrbanića. Str.** 136.

3. KNJIŽEVNI RAD.

---

a) ČLANOVA.

Broz dr. **Ivan**:

Stari pisci hrvatski knj. XIX. Djela Gjora Palmotića, dio IV. Dodatak. A. Ispravci i dodaci k tekstu „Kristijade". B. Atalanta.

Fermendžin o. Eusebij:

Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Vol. XXIII. Acta Bosnae. Potissimum eclesiastica cum insertis editorum documentorum regestis ab anno 925—1725.

Izprave god. 1579—1671. tičuće se Crne gore i Srbije. Starine XXV. Str. 164.

Gorjanović-Kramberger dr. **Drag.**:

Aigialosaurus, novi gušter iz krednih škriljeva otoka Hvara. Rad CIX. str. 96.

O fosilnih cetaceih Hrvatske i Kranjske. Rad CXI. str. 1.

Janeček dr. **Gustav**:

Dokle se može dokazivanje krvi spektralnim načinom i po Teichmannu smatrati pouzdanim. Rad CIX. str. 182.

Kišpatić dr. **M.**:

Potresi u Hrvatskoj. (Svršetak 1. diela.) Rad CIX. str. 1.

Prilog geoložkom poznavanju Psunja. Rad CIX. str. 124.

Eruptivno kamenje u Dalmaciji. Rad CXI. str. 158.

Lopašić Radoslav:

Hrvatski izvještaj o velikom dubrovačkom potresu. Starine XXV. str. 134.

Spomenici tržačkih Frankopana. Starine XXV. str. 201.

Matković dr. **P.**:

Putovanje po Balkanskom poluotoku XVI. vieka. XII. opis dvaju carskih poslanstva u Carigrad: K. Ryma od godine 1571. i D. Ungnada godine 1572. Rad CXII. str. 163.

Maretić dr. **Tomislav:**

Ruske i češke rieči u književnom hrvatskom jeziku. Rad CVIII. str. 68.

Misli o umjetnom svjetskom jeziku. Rad CVIII. str. 182.

Život i književni rad dr. Fr. Miklošića. Rad CXII. str. 41.

Musić dr. **A.**:

Gnomički aorist u grčkom i hrvatskom jeziku. Rad CXII. str. 1.

Rački dr. **Fr.**:

Izvodi za jugoslavensku poviest iz dnevnika Marina Sanuda god. 1526—1533. Starine XXV. str. 103.

Oporuka Marka Marulića. Starine XXV. str. 152.

Smičiklas Tadija:

Život i djela Ivana Kukuljevića Sakcinskoga. Rad CX. str. 110.

Šrepel dr. Milivoj:

O Patricijevoj poetici. Rad CVIII. str. 1.

Tkalčić Ivan:

Izprave o progonu vješticah u Hrvatskoj. Starine knj. XXV. str. 1.

Torbar Josip:

Prilog našim klimatskim odnošajima. Rad CXI. str. 22.

Valjavec M.:

Prinos k naglasu u novijoj slovenštini: Naglas u participima. Rad CX. str. 1.

Kolunićev zbornik. Hrvatski glagoljski rukopis. (Posebna djela knj. XII. str. I—XXVIII. 1—276).

Vojnović dr. **Kosta:**

Sudbeno ustrojstvo republike dubrovačke. Rad CVIII. str. 99.

Vrbanić F.

Rad hrvatskoga zakonarstva na polju uprave. Str. 1.

Dr. Blaž Lorković. Nekrolog. Ljetopis str. 136.

Zore Luka:

Paļetkovańe. Rad CVIII. str. 209. CX. str. 206.

b) NEČLANOVA.

Mohorovičić A.:

Dnevna i godišnja perioda oblaka u Bakru. Rad CXI. str. 34.

Milčetić Ivan:

Prilozi za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika. II. Zakon braščine sv. duha u Baški. Starine XXV. Str. 138.

Segen dr. **David:**

Obćenite vitopere plohe četvrtoga stupnja. Rad CIX. str. 80.

Vankov Lazar:

Šipčanski Balkan i okolica u geoložkom i petrografskom pogledu. Rad CXI. str. 51.

VI.

KNJIŽNICA

I

GALERIJA SLIKA.

a) KNJIŽNICA

OVE SE JE GODINE UMNOŽILA RUKOPISI I KNJIGAMI, KOJE SE OVDJE SA ZAHVALNOŠĆU NAVODE.

I.

RUKOPISI I LISTINE.

Vel. g. arhivar Ivan Tkalčić poklonio je arhivu ove akademije petnaest komada izvornih parnica proti vješticam u Hrvatskoj. Ove parnice smještene su u poseban svežanj, te će se nastojati, da se s vremenom pribere više sličnih, kojimi bi se mnogovjeki progon vješticâ u nas što tačnije razbistriti mogao

Akademija kupila je 84 komada listova sl. Rugiera Boškovića; isto tako kupila je sbirku zakona skupnovlade dubrovačke prozvanu „liber croceus", koja ide od god. 1460—1583; zatim „Statuta reipublicae ragusinae libri VIII" pisana od god. 1272 - 1350; a napokon sbirku nazvanu „Libri reformationum", koji teku od god. 1335—1403; a dala je znatnim troškom prepisati važan sbornik zakona iste skupnovlade prozvan „Liber viridis", gdje su odluke i odredbe od god. 1358—1460. Sbirka starih pisaca popunjena je tim, što je akademija kupila pjesnička djela Dinka i Šimuna Zlatarića. Da popuni sbirku izprava, kupila je iz Kukuljevićeve ostavštine njegove priepise povelja od XIII do XV. vieka.

II.

KNJIGE

a) KOJE JE JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA DOBILA OD POJEDINIH DOBROTVORA.

Adam knez Sapieha. Archivum domus Sapiehanae. Tomus I. continet codicem epistolarem 1575—1606. Lwow 1892.

Congrès international de zoologie deuxième session a Moscou I. partie 1892. detto: d' archéologie préhistorique

et d'anthropologie. 11ème session à Moscou du 1/18—8/20 aout 1892. Moskva 1892.

L'association Russe pour l'avancement des sciences physico-mathematiques, naturelles et biologiques par les congres periodiques des naturalistes et médecins russes. 1892.

A. Bogdanov: Quelle est la race la plus ancienne de la Russie centrale?

Ө. Духовецкій: Московскіе международные конгрессы. Москва 1892.

Natura ed arte: rivista illustrata. Anno I. 1892. Nr 20.

Thaly Kálman: A székesi grof. Bercsényi Csalad. Budapest 1892.

Statističko izvješće trgovačko-obrtničke komore u Zagrebu od 1886—90. Zagreb 1892.

Revue trimestrielle de la station viticole de Villefranche en Vente (2. année Nr. 1—4) 1891.

Die rumänische Frage in Siebenbürgen und Ungarn. Wien 1892.

Hrv. pjevačko družtvo u Karlovcu Zora: poviestne crtice 1858—1892. Karlovac 1892.

M. Valavec poklaňa:

P. Marcus: 1. Jan. Nepom. Tchuppika pridege na nedele čez celu lejtu, prve buque. Beč 1785. 2. Mat. Schönberga opravek tega človeka. Ljubljana 1781.

Paglovec: Sveta vojska po nauku p. Lov. Scupuli. Ļubļana 1783.

Ta srečna inu nesrečna *večnost* od p. Janeza Mana. Lubljana 1796. ujedno s tim vezano: *Premišluvanja* na vsaki dan tega tedna. Ljubljana 1769. i *Premišlovanje* za čas s. léta J. B. Bossueta. Ljubljana 1826.

A. Rey: keršanskiga navuka izlagajne od J. Jacomina. I. i II bukve Ljubljana 1801.

Listi inu evangelji na vse nedele inu praznike celiga lejta. Celje 1822.

Gutsmann: kristjanske resnice. Celovac 1770.

Veriti: Razlaganje Jezusovih naukov na gori. Ljubljana 1827.

Duhovni tovarš pobóžniga kristjana. Ljubljana 1838.

M. Redeskini: kratka viža k bogu se povzdigniti, od J. Bona. Ljubljana 1789.

Dobru opominejne na bounike, od J. Prennerja. Celje 1787.

J. Zalokar: kratko podučenje v nar potrébniših krščanskih resnicah. Ljubljana 1826.

Pot s. križa od B. Leonarda od Portu Mauritio. Ljubljana 1810.

P. Rogerius: palmarium empyreum seu conciones CXXVI. de sanctis totius anni, pars altera. Ljubljana 1743 (slovenski).

A. Traven: s. pismo stariga testamenta bukve tih psalmov. Ljubljana 1798.

Ravnikar: zgodbe s. pisma za mlade ljudi. I. i II. del. Ljubljana 1815—16. — *Berilo* za male šóle na kmetih. Beč 1834.

Zvesti tovarš enga sledniga kristjana (katekizam i Tobijina kńiga). Ljubljana 1767. s tim je ujedno vezano: *Premišluvanje* na vsaki dan tedna. Ljubljana 1796. — Ta srečna inu nesrečna *večnost* od p. J. Mana, drugi natis. Ljubljana 1796. — *Pot s. križa* od p. Leonarda a Portu Mauritio, tretu utisnenje. Ljubljana 1767. — *Kratki* zapopadek življenja inu čudežov Bernarda od Offida. Ljubljana 1796. — *Kratko* popisanje življenja zveličaniga očeta Leonarda od Porto Mavritio. Ljubljana 1798.

J. Japel: pridige za vse nedele skuzi lejtu I. i II. dęjl. Ljubljana 1794.

J. Škrinjar: molitu gręšnika per usákimu iz sędem psalmov od pokore k bógu zdihajóčega. Ljubljana 1804.

J. Goličnik: Antona Janžaja popolnoma podvučenje za vse čebelarje Celje 1792.

Pot s. križa od p. Leonarda od Portu Mauritio. Ljubljana 1815.

Tomaža Kempenzarja bukve. Ljubljana 1745.

Joannes bapt. a santa Cruce: Sacrum promptuarium 5 svezaka. Mljetke 1691.

P. Škrbinec: nedélske pridige. Ljubljana 1814. dva dijela u jedno vezana.

b) KNJIGE KOJE JE DOBILA NA DAR OD PISACA.

А. Будиловичь: общеславянскій языкъ. Томъ 1—2.

Dr. Čeněk Zíbrt: kulturní historie. Prag 1892.

Dr. Jan N. Woldřich: geologické příspěvky k otázce o posledních kontinentalnich změnách evropských. Prag 1892.

Ст. Новаковић: Удава или самовластно лишење за дуг? из Правника за 1892. Београд 1892.

Ст. Новаковић: Град, трг, варош к историји речи и предмета, који се њима казују. Из Наставника. Београд 1892.

Dr. Julius Bergbohm: Neue Integrationsmethoden. Stutgart 1892.

Н. Дучића књижевни радови књ. 2. Биоград 1892.

Стратимировић: Загреб 1892.

Experiments with alternate-currents of high potential and high frequency. By Nikola Testa. 1892.

Experiments with alternate currents of very high frequency and the application to methods of artificial illumination. By Nikola Testa. 1892.

Θ. Успенскій: Очерки по исторіи византинской образованости. Петроград 1892.

Trgovačko-obrtnička komora u Senju: Glavni izvještaj o gospodarstvu, obrtu, trgovini i prometu. Senj 1892.

Uprava „crvene Hrvatske“ u Dubrovniku: Dubrovčani, jesu li Hrvati? Dubrovnik 1892.

Д. А. Живаљевић: Дневник једног заборављеног песника. Нови Сад 1892.

Руварац: 1. Стари Сланкамен. Земун 1892. 2. Катарина кћи Твртка I. Сараjево 1892.

Н. Дучић: српска автокефална архијенископија, пећска патријаршија и нови подаци. Веоград 1892.

Fr. Bulić: auctuarium inscriptionum, quae a mense Junio a. 1888 ad m. Junium ann. 1892 in c. r. museum archeologicum Salonitanum Spalati illatae sunt. 1892.

R. Gasperini: Prilog k dalmatinskoj fauni (isopoda, myriopoda, arachnida). Split 1892.

Dr. N. Gržetić: Ueber Paraisismus und Krankheitserreger. Karansebes 1893.

Dr. M. Wellner: O složení evangelií. Domažlice 1892.

Никанор епископ: пастирске посланице. Београд 1890.

P. Papaček: o předslovanské době v Čechách. Prag 1892.

Ст. Новаковић: српска баштина у старијим турским законима, из Правника. Београд 1892.

A. de Gubernatis: Albo Colombiano. Milan i Rim 1892.

Р. Брандт: Лекціи по исторической грамматикѣ русскаго языка. Фонетика. Москва 1892.

Dr. J. Bergbohm: Entwurf einer neuen Integralrechnung auf Grund der Potenzial-Logarithmal- und Numeralrechnung. Lipsko 1892.

J. M. Жујовић: Геолошки анали балканскога полуострова, књига четврта део први. Београд 1892.

I. Okrugić Srijemac: Sveti Ivan Kapistran pobjeditelj Turakah kod Biograda godine 1456. Pučki ep u 17 pjevanjah. Novi Sad 1892.

c) KNJIGE KOJE JE DOBILA ŠTO U ZAMJENU, ŠTO NA DAR OD RAZNIH UČENIH DRUŠTAVA I ZAVODA.

Beč. C. akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Classe. Band CXXIV., CXXV. (Wien 1891, 1892). Band CXXVII. III. Vondrak: zur Würdigung der Wenzelslegende 1892. — *Register* zu den Bänden 111.—120. — *Denkschriften* der kais. Akademie der Wissenschaften. Philologisch-historische Classe. XXXX. Band. (Wien, 1892). Band XLI. III. 1892. die etruskischen Mumienbinden des Agramer Nationalmuseums von Prof J. Krall. — *Denkschriften* Math.-naturw. Classe LVIII. Band 1891. — *Archiv* für österreichishe Geschichte LXXVII. Band. II. Hälfte.

Beč. Antropološko društvo.

Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. XXI. Band. IV.—VI. Heft. Wien 1891. 1892. — Band XXII. 1—6. 1882.

Beč. Arkeološko društvo.

Berichte und Mittheilungen des Alterthums-Vereines zu Wien. Band XXVII. Wien 1891. — *Monatsblatt* des

Alterthums-Vereines zu Wien. III. Band. 9. Jahrgang. Nr. 1—4.

Beč. Geografsko društvo.

Mittheilungen der k. k. geographischen Gesellschaft in Wien. Band XXXV. Nr. 1—12. Beč 1892.

Beč. C. kr. geološki zavod.

Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt. Jahrgang 1891. Nr. 15—17. 1892. Nr. 1—10. Beč 1892. — *Jahrbuch* der k. k. geologischen Reichsanstalt. Jg. 1891. XLI. Band. I. Heft. Beč 1891. — 1892. XLII. Bnd. 1. u. 2. Heft. Beč 1892. — *Abhandlungen* der k. k. geolog Reichsanstalt. Bnd. XVII. Heft 1. u. 2. Beč. 1892.

Beč. Statističko centralno povjerenstvo.

Statistik des Sanitätswesens in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern für das Jahr 1888. Band XXVIII., 2 Heft, Wien 1891. — *Statistik* der Sparcassen. XXVIII. Band, 3 Heft. Wien 1892. — *Statistik* des auswärtigen Handels der österreichisch-ungarischen Monarchie im Jahre 1890. *Waaren-Einfuhr*. XXIX. Band, 2 Heft. Wien 1892. Waaren-Ausfuhr XXIX. Band, 3 Heft. Wien 1892. — *Bericht* über die Erhebung der Handelswerthe und Hauptergebnisse des Auswärtigen Handels im Jahre 1890. XXIX. Band. 1 Heft. Wien 1892. — *Statistik* der Unterrichts-Anstalten für das Jahr 1889—90. XXVIII. Band. 4 Heft. — *Die Ergebnisse* der Strafrechtspflege in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern im Jahre 1888. XXX. Band. 3 Heft. Wien 1892. — *Der Oesterreichische* Staatshaushalt in den Jahren 1887 und 1888. XXXI. Band. 1. Heft. — *Bewegung* der Bevölkerung im Jahre 1890. XXXI. Band. 3. Heft. Wien 1892. — *Die Finanzen* der autonomen Verwaltung in den Jahren 1883—1887. XXXI. Band. 2. Heft. Wien 1892. — *Die Ergebnisse* der Viehzählung vom 31. December 1890. Band XXXIV. I. Heft. — *Oesterreichische* Statistik XXX. 1 Heft: Die Ergebnisse der Civilrechtspflege in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern im Jahre 1888. — *Oester-*

reichische Statistik XXXII. Band. 1. Heft. Wien 1892. Band XXXV. — *Die Ergebnisse* der Volkszählung vom 31. December 1890 I. Heft. *Statistik* der allgemeinen Volksschulen und Bürgerschulen in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern auf Grund der statistischen Aufnahme vom 30. April 1890. Wien 1892.

Beč. Tehnička visoka škola.

Program der k. k. Technischen Hochschule in Wien für das Studien-Jahr 1891—1892.

Beč. C. kr. zvjezdara.

Astronomische Arbeiten des k. k. Gradmessungs-Bureaus IV. Bnd. Längenbestimmungen 1892. *Bestimmung* der Polhöhe und des Azimutes auf den Stationen Krakau, Jauerling und St. Peter bei Klagenfurt. Wien 1891.

Beograd. Srpska kraljevska akademija.

Глас XXX. Трг Брсково и жупе Брсковска, Љуборјеска од Љ. Ковачевића. 1891. — XXXI. Леополд Ранке и ослобођење Србије: Ристић. — XXXII. манастир Бањска: Новаковић. — XXXIII. (матем. садржине). — XXXIV. Прилог алгебрайским влацима вишег степена. — XXXV. Тољен, син кнеза Мирослава хумског: Јиречек. 1892.

Споменик X. 1891. — XI. Споменици српски. Јиречек. — XII. Птице хрватско-српске. Сп. Брусина. — XIII. Разум у философији српских књижевних старина. В. Јагић. — XV. Неколико српских споменика: П. Срећковић. – XVI. Историјска палеја, њени преводи и редакције у старој словенској књижевности: М. Сперански. — XVII. Шест службених писама првог устанка. 1809—12. — XVIII. Хаџикалфа, турски географ XVII. века о балканском полуострову: Н. Новаковић. 1891.

Beograd. Arheološko društvo.

Старинар српског археолошког друштва, година

VIII. кн. 1—3. 1891. година IX. книга I. Београд 1892.

Beograd. Srpsko učeno društvo.

Гласник књига 73 и 75. Београд 1892.

Berlin. Kr. akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kön. preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin 1891. XLI—XLIII. mit Verzeichniss. 1892. broj I.—XL (u 20 sveščića, jer ima u jednom svesku po dva do šest brojeva).

Bologna. Akademija znanosti.

Memorie della academia, seria V. tomo I. 1890.

Bordeaux.

Actes de l' académie nationale des sciences, belles lettres et arts de Bordeaux. 3. Serie. 51. 1889.

Brno. Poljodjelsko društvo.

Mittheilungen der k. k. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde in Brünn. 1891. LXXI. Jahrgang. Brünn 1891. — *Notizen-Blatt* der historisch-statistischen Section der k. k. mähr.-schles. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde. Jhrg. 1892. Nr. 1—12. Brno 1892. — *Neu-Brünn* wie es entstanden ist und sich gebildet hat. Erster Theil, von Chr. Ritter d' Elvert. Brno 1888. — *Chr. Ritter d' Elvert:* zur Alterthumskunde Mährens und österr. Schlesiens. Brno 1893.

Brno. Matica moravska.

Časopis matice moravské. Ročnik XVI. Sešit 1—4. Brno 1892. — *Kniha* pro každého Moravana: V. Brandl. Brno 1892.

Budimpešta. Magjarska akademija znanosti.

Értekezések a' természettudományok köréből XX. köt. 7 sz. 1892; XXI kötel 3. 4. sz. 1881. XXII. kötel 2—8 sz. 1892. — *Értekezések* a történeti tudományok köréből XV. kötet 4.—10. sz. — *Értekezések* a nyelv- és széptudo-

mányok köréből XV. köt 11 i 12 sz. XVL. köt. 1 sz. 1892. — *Mathematikai* és természettudományok aniközlemények XXV. köt. 1. sz. 1892. — *Mathematikai* és természettudományokai értesitő X. i XI. köt. König Gjula. 1881. 5—9. füz. 1892.; VIII. IX. X. sz. 1892. XV. köt. 1. sz. 1892. — *Irodalomtörténeti* közlemények 1891, első, második, harmadik füzet 1892. — *Elhunyt* tagjai fölött tartott emlékbeszédek VII. kat. 1—6 sz. 1892. — *Hadtörténelmi* közlemények V. évfolyam. Februar elsö füzet XIX—XXIII sz. 1892. — *Akademiai* értesitö füz. 26—37. 1892—93. — *Nyelvtudományi* közlemények III.—VI. füz. 1892. — *Magyar* tud. akademia Almanach 1893. — *A Magyar* tudományos akademia VII. köt. 5. 6. sz. 1892. — *Magyarországi* tanulók külföldön II. Magyarország a' bécsi egyetemen, összeállitotta dr. Schrumpf Károly 1892. — *A Magyar* határozók, masodik kötet elsö féle 1892. Istenek hösi Énekei, Regéi és Idezö ö Igei, elsö füz. 1892. — *Emlékbeszéd* Jendrassik Jenö rendes tagról, Klug Nándor 1892. — Katkovics Lajos. — Radsza Radzsendralála Mitra 1892. — Kézirat-tárának ismertetése, Jakab Elek rendes tagtól 1892. B. Marnázmegye Olahjai s'a' Vallás unió 1892. — Emlékbeszéd Gorové István 1892. — *Monumenta* Hungariae historica, második osztály harminczadik irók, kötet. III. füzet 1892. — *Dr. Munkácsi:* Lexicon linguae votjaticae, második füzet (II—IV) 1892. — *Ungarische* Revue pro 1892 1—9 Heft 1892. — Mathematisch-naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn. X. Band (October 1891.) — October 1892. Erste Hälfte. Berlin. Budapest 1892. — *Szilágy Sándor*: Monumenta comitialia regni Transylvaniae (1661—1674) Budapest 1892.

Budimpešta. Historijsko društvo.

Századok a' magyar történelmi társulat közlönye XVI évfolyam 1—10. füz. XXVII 1 füz. 1892.

Budimpešta. Ugarsko geološko društvo.

Földtani közlöny 5 svezaka obuhvaćajućih cijelu godinu 1891; XXII. köt. 1—8 füz. 1892. — *Jahresbericht* der k. ung. geolog. Anstalt für 1890 Budap. 1892. —

A magyar kir. földtani intézet évi jelentése 1891 ról. — Evkönyve IX. köt. 7. füz X. köt. 1—3 füz. 1892. — *Geologische* Aufnahmen 1. Tasnád és Széplak vidéke 2. Umgebung von Nagy-Károly und Ákos. 3. Bogdan vidéke. 4. Körösmezö vidéke. 5. Umgebungen von Gaura und Galgó. 6. Geographische Uebersichtskarte des bakonyer Vulkandistriktes.

Budimpešta. Arheološko društvo.

Archeologiai értesitő XII. köt. 1—6 sz. Budapest 1892. — *Adatok* hazánk arhaeologiájához. különös tekintettel bereg megyére 's környékére Lehoczky Tivadartól. I. köttet. Munkač 1892.

Budimpešta.

Athenaeum philosophiai és államtudományi Folyóirat. Első évfolyam. Első szám. Budapest 1892. Első évfolyam Második. Harmadik. Negyedik. Szám 1892.

Budimpešta. Redakcija Ungarische Revue

Ungarische Revue 1892. 1—9. Heft (7 svezaka)

Budišin. Matica srpska.

Časopis macicy serbskej 1890. Budyšin 1891. — *Pschedženak.* Protyka sa Sserbow na lěto 1892. Budišiň 1891.

Bukurešt. Rumunjska akademija.

Serbarea Aniversara de la 1 (13) Aprilie 1891. Implinerea A. XXV. ani dela Inflentarea ei. 1866—1891. Bukurešt 1891. — *Analele* Academiei Romane. Seria II. Tomulŭ XIII. 1890—91. — *Partea* administrativa si desbaterile. Bukuresci. 1892. Dr. M. G. Obedenaru. Texte Macedo-Române Basme si poesii popolor de la brusova publicate dupa manuscritele originale de Prof. I. Bianu. — *Editiunea* Academiei Romane. Bucuresci, 1891. — *Dictionarul* limbei istorice si poporane a Românilor. Tom. II. Fasc. IV. Astémăt-Aŭ. Bucuresci

1892. — *Documente* privitóre la Istoria Românilor culese de Ludoxiu de Harmuzaki. Volumul II. Partea I. 1451—1575. Partea 3. 1510—1530. Bucuresci 1891, 1892.

Christiania. Kr. sveučilište.

J. Mourly Vold: *Spinozas* erkjendelstheori i dens indre sammenhaeng og i dens forhold til Spinozas metafysik. 1888.

Frankfurt na Odri. Prirodoslovno društvo.

Helios: monatliche Mittheilungen aus dem Gesammtgebiete der Naturwissenschaft. IX. Jahrgang. Nr. 1—12. — *Societatum* Litterae. V. und VI. Jahrgang. Nro. 1—9.

Giessen. Sveučilišna biblioteka.

M. Bloch: Beiträge zur Theorie der Resultantensysteme, welche bei der Bestimmung des grössten gemeinschaftlichen Teiles zweier ganzen Funktionen einer Variablen auftreten. Berlin 1892. — *H. Schnell:* Ueber Scharen unter einander perspectiver Tetraeder. Viernheim 1891. — *K. Uhrig:* Ueber trilineare et tetraedrale Kollineation. Giessen 1891. — *J. Rothholz:* Beiträge zum Fermatschen Lehrsatz. Berlin 1892. — *E. Freiherr* von dem Bussche: Der Wald und das öffentliche Wohl. Gieszen 1892. — *W. P. Dunbar:* Ueber das Verhalten des linken Ventikels bei den Fehlern der Mitralklappe. Leipzig 1892. — *L. Schütz:* Ueber die Aenderung der specifischen Wärme von leicht schmelzbaren Legirungen und Amalgamen bei Temperatur-Erniedrigung. Leipzig 1892. — *E. Jung:* Der Eigenthumsübergang beim Kommissions-Einkauf im Gebiete des gemeinen Rechts. Mainz 1892. — *H. Reis:* Beiträge zur Syntax der mainzer Mundart. Mainz 1891. — *M. Levy:* Beitrag zur Verwendung des Differentialgalvanometers. Berlin. — *Fr. Roth:* Die Tuffe der Umgegend von Giessen. 1892. — *B. Sauer:* Altnaxische Marmorkunst. Athen 1892. — *W. Sartorius:* Zur Casuistik der Geburt beim schräg verengten Becken. Giessen 1892. — *G. Schmitt:* Das primäre Carcinom des ductus hepaticus und choledochus.

Giessen 1892. — *A. Fischer:* Ein Fall von Umwandlung der Samenblase in den Ureter. Giesen 1892. — *G. Stumpf:* Zur Casuistik des primären Lungencarcinoms. Giessen 1892. — *E. Schreiber:* Ueber die Tuberkulose des Bauchfells. Giessen 1891. — *H. Schiller:* Ueber die Aktinomykose des Menschen. Giessen 1892. — *W. Brüel:* Zur Casuistik der Missbildung der Speiseröhre. Giessen. 1892. — *E. Homberger*: Untersuchungen über Verwertung der Hauttemperaturunterschiede zu diagnostischen Zwecken. Giessen 1891. — *A. Bayerthal:* Ueber Geburten derselben Frauen. Giessen 1891. — *R. Retter:* Zur Lehre von der Retroflexio uteri gravidi partialis. Giessen 1892. — *B. Wehmer:* 14 Fälle von Eclampsia puerperalis. Giessen 1891. — *F. Faust:* De Vellei Paterculi rerum scriptoris fide. Gissae 1891. — *W. Zinnser:* Zur Casuistik und Pathogenese der Lymphangiome. Giessen 1891. — *C. Zimmer:* Phänologische Beobachtungen über das Aufblühen (erste Blüte) von Spartium scoparium. Giessen 1891. — *F. Schmitt:* Die Verschiedenheit der Ideenlehre in Platos Republik und Philebus. Giessen 1891. – *C. Metzger:* Die Grundlagen, Mittel und Ziele der forstlichen Production. Giessen 1891. — *Dr. H. Siebeck:* Ueber die Lehre vom genetischen Fortschritte der Menschheit, akad. Festrede zur Feier des Stiftungsfestes der Ludwigsuniversität am 1. Juli 1892. — Beiträge zur Entstehungsgeschichte der neueren Psychologie. Giessen 1891.

Giessen. Historičko društvo.

Mittheilungen des oberschlesischen Geschichtsvereins in Giessen. Neue Folge dritter Band. Giessen 1892.

Gradac. Štajersko historijsko društvo.

Mittheilungen des historischen Vereines für Steiermark XL. Heft. Graz 1892. – *Beiträge* zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen. XXIV. Jahrgang. Gratz 1892.

Harkov. Carska universa.

Труды физико-химической секціи общества опыт-

ныхъ наукъ при импер. Харковскомъ университетѣ. Св. 19 и 20.

Kazan. C. sveučilište.

Ученія записки год. LIX. книга первая и шестая 1892. — *Д. Курбатовъ:* Изслѣдованіе нѣкоторихъ животныхъ жировъ 1892. — *Тердъ-Микаелянцъ:* Къ вопросу объ операціи „hysteropexia abdominalis anterior intraperitonealis“ при полныхъ выпаденіяхъ матки. 1892. — *А. У. Захарьевскій:* опытъ изслѣдованія обмѣна азотискыхъ вѣществъ въ послѣдніе дни беременности и въ первые послѣродоваго периода. 1829.

Kijev. C. Universa sv. Vladimira.

Университетскія извѣстія. Годъ. XXXI. Нр. 11, 12, 1891. — Годъ. XXXII. Нр. 1–9. 1892.

Kijev. Prirodoslovno društvo.

Записки кіевскаго общества естествоиспытателей. Том. X. св. 3. 4. — Томъ XI. св. 1. 2. и приложенія къ XI. тому.

Kolosvár. Društvo za narodno poznavanje Ugarske.

Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn, zugleich Anzeiger der Gesellschaft für die Völkerkunde Ungarns, redigirt von Anton Herrmann und Ludwig Katona. II. Band, VI—VIII Heft. Kolozsvar 1892.

Krakov. Akademija znanosti.

Rozprawy a) wydzialu matematiczno-przyrodniego tom III. 1881. ser. 2. tom. II. 1892. b) wydzialu historiczno-filozoficznego ser. 2. tom. III. IV. c) wydzialu filologicznego ser. 2. tom. I. — *Pamiętnik* wydział mat.-przyrod. tom. 18. zeš. 2. 1892. — *Zbior* wiadomości do antropologii krajowej tom. XV. 1891. XVI. 1892. — *Archiwum* komisii historicznej tom. VI. 1891. Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce tom. VII. 1892.

— *Sprawozdanie* komisiji fizyograficznej tom. XXVII. 1892. — *Sprawozdanie* do badania historiji Sztuki w Polsce, tom. V. zeš. 1. 1891. zeš. 2. 1892. — *Index* osobowy i rzeczowy do tomu I—IV. sprawozdań komisiji dla badania hist. Sztuki w Polsce 1881. — *Historia* prawdziwa o przyrodzie žalosnej ksiažecia kurlandzkiego Jana i królewy Katarzyny 1570. Krakov 1892. — *Atlas* geologiczny Galicyi. 1891. — *Bulletin* international de l'academie des sciences de Cracovie 1892. od jan. do novembra. Krakov 1892. — *Biblioteka* pisarzów polskich: Jakóba górskiego rada pánska 1597: dr. Czermak. Krakov 1892. — Mikolaja Reja z Naglowicz 1543: R. Zawilinski (tom. XXIII.) 1892. — *Budownictwo* ludowie na podhalu. V. Matlakowski. — *Postępek* prawa *czartowiego:* dr. Artur Benis 1892. — *Acta* historica res gestas Poloniae illustrantia, tomus XII. leges, privilegia et statuta civitatis Cracoviensis ([1507—1795] tom. III. vol. 2) 1892. — *Rocznik* akademii umiejętności, rok 1891/92. — *L. Teichmann:* naczynia limfatyczne w słoniowacienie (elephantiasis Arabum), tekst i table. Krakov 1892.

Lavov. Galičko-ruska Matica.

Вопросъ о фонетицѣ. 1892.

Lavov. Kr. namjestničtvo Galicije.

Sprawozdanie z czynności zakładu narodowego imienia Ossolińskich za rok. 1891. i 1892. we Lwowie 1892. — *Sprawozdanie* c. k. Rady szkolnej krajowej 1890/91. Lwowie 1891.

Lavov. Redakcija.

Вѣстникъ народнаго дома. Годъ. X. ч. 1—9. 1892.

Liége. Kralj. znanstveno društvo.

Memoires de la société royale des sciences de Liége. Deuxième série. Tome XIV. Bruxelles 1888. Deuxième série. Tome XVI. Bruxelles 1890.

Lipsko. K. sasko učeno društvo.

Berichte über die Verhandlungen der kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig: a) matematisch-physische Classe 1891. Nr. III., IV, 1891. 1892. I. II. i III. 1892. — *Abhandlungen* der philologisch-historischen Classe. Band XIII. Nr. III. Die afrikanischen Bögen. Eine anthropo-geographische Studie von Friedrich Ratzel. Leipzig 1891. — *Abhandlungen* der mathematisch-physischen Classe. Band XVIII. Nro. 1. Die Entwickelung des Herznervensystems bei Wirbelthieren von Wilhelm His jun. Leipzig 1891. — Nr. II. Ueber einen eigenthümlichen Fall elektrodynamischer Induction von C. Neumann. Leipzig 1891. — Nr. III. *Filologisch-historische* Classe II. III. 43 Band (1891.) Leipzig 1892, I. II. 1892. — *Abhandlungen* der math.-phys. Classe. Band XVIII. Nr. III. VII. Leipzig 1892. — *Abhandlungen* der philologisch-histor. Classe. XIII. Band. Nr. IV.

Ljubljana. Muzejsko društvo.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. 1. Letnik (1891. Ljubljana), II. Letnik (1892. Ljubljana). — *Mittheilungen* des Musealvereinis für Krain. Jahrgang I. II. III. IV. Erste Abtheilung. Historischer Theil. Zveite Abtheilung. Naturkundlicher Theil. (Laibach, 1866., 1889—91).

Ljubljana. Matica slovenska.

Letopis matice slovenske za leto 1891. Ljubljana 1891. — *Zgodovina* VII. svez. — *Enklitike* v slovenščini od dra. Matije Murka god. 1891.

London. Arkeologičko društvo.

Proceedings of antiquaries of London. 26. November 1891., to 7. April 1892. of the royal society vol. LII. Nr. 317.

Madison (Wisconsin). Wisconsin academy.

Transactions of the Wisconsin academy of sciences, artes and letters vol. VIII. 1888—1891.

Minneapolis. Minnesota academy.

Bulletin of the Minnesota academy of natural sciences vol. III. Nr. 2.

Mljeci. Istituto veneto.

Atti XXXVIII. ser. VII. tom. 2. 1890—91, tom. L. seria 7. tomo terzo dispensa 1—3.

Monakov. Kr. bavarska akademija znanosti.

Sitzungsberichte a) der philosophisch-philologischen und historischen Classe. (1891.) Heft I. II. Band II. Heft III. München 1891. b) der mathematisch-physikalischen Classe. (1491.) Heft I—II. München 1891. — *Gedächtnisrede* auf Wilhelm von Giesebrecht gehalten in der öffentlichen Sitzung der k. Akademie der Wissenschaften zu München. München 1891.

Moskva. Sveučilište.

Чтенія въ императорскомъ обществѣ исторіи и древностей россійскихъ при московскомъ университетѣ 1892. годъ книга 1—4. Москва 1892.

Moskva. Matematičko društvo.

Математическій сборникъ. Томъ XVI. выпускъ 2. Москва 1892.

Moskva. Carsko društvo prirodoslovaca.

Bulletin de la societé impériale des naturalistes de Moscou. Année 1891. Nr. 2. 3. 4. — 1892. Nr. 1. i 2. Moscou 1892.

Moskva. Duhovna akademija.

Бесѣди др. Кесаниа. Архимандритъ Леонидъ. Москва 1890.

Napulj. Društvo domaće poviesti.

Archivio per le province napoletane. Pubblicato a cura della Società di Storia Patria. Anno XVI. fasc. IV. Napoli 1891. Anno XVII. fasc. I–VI. Napulj 1892. — *Monumenti* Storici. Serie I. Cronache diurnali di Scipione Guerra. Serie II. Documenti. Monumenta

ad neapolitani ducatus historiam pertinentia. Vol. II. parte II. Napoli 1892.

Nebraska. Sveučilište.

Bulletin of the agricultural experiment station of Nebraska. Vol. V. Article I. Experiments in the culture of the Sugar Beet in Nebraska. Lincoln, Nebraska 1892.

New-York. Akademija znanosti.

Transactions of the New-York academy of sciences 1889—90 vol. IX. Nro. 5.—8. late lyceum of natural history. Vol. IX. October, 1889, to June, 1890. New-York.

Novisad. Redakcija pozorišta.

Pozorište god. XVII. br. 1—14. Novisad 1892.

Novisad. Matica Srpska.

Летопис матице српске. Књига 168—170.

Odesa. C. novoruski universitet.

Записки импер. новороссійскаго университета. Томъ LVI. LVII. Одесса 1891/92.

Pariz. Ministarstvo nastave.

Revue des travaux scientifiques, tome X. Nr. 11. 12. tome Nr. 1—10. Paris 1891. — *Bulletin* du comité des travaux historiques et scientifiques. Section des sciences économiques et sociales 1891. Nr. 1. 2. 1890. Paris 1892. — *Bulletin* historique et filologique; année 1891. Nr. 1. 2. 3. — *Bulletin* archeologique, année 1891. Nr. 1. 2. 1881. — *Mission* scientifique au Mexique et dans l'Amérique centrale. Septième partie. Paris 1891. — *Lettres* du Cardinal Mazarin, tome VI. Paris 1890. — *Lettres* de Catherine Médicis, tome quatrième. Paris 1891.

*

Pariz. Franceska akademija „des inscriptions et belles-lettres“.

Comptes rendus des séances de l'année 1891. IV. série. Tome XIX. Bulletin de septembre—décembre, tome XX. bulletin de janvier—juillet—août 1892. — *Tables* général des comptes rendus des séances, tome I. à XXVI.—3. août 1835 — à 30 décembre 1850; tomes XXXII. à LXI.—6. janvier 1851.—30. décembre 1865.

Pariz. Francezko geoložko družtvo.

Annuaire géologique universel, revue de géologie et paléontologie Année 1890. Tome VII. 1892. fasc 2—4; tome VIII. fasc. 1. i 2. 1892.

Petrograd. Carska akademija nauka.

Сборникъ отделенія русскаго языка и словесности сорокъ десятыи 1891. Пятдесятъ втори. — *Записки* импер. академ. наукъ томъ LXIV—LXVII. 1881. —

Bulletin de l'académie imperiale des sciences de St. Péterbourg, nouvelle série II (XXXIV) feuilles 1.—41. — *Memoires* de l'academie imp. de sciences de St Péterbourg. VII. série tome XXXVIII. Nr. 4 Beitrag zur Symbiose von Algen und Thieren, von A. Tamintzin 1891. Nr. 5. Die Embryonalentwicklung Phyllodromia (Blatta) germanica, von Cholodkovsky. 1891. Nr. 6. Ueber die Vertheilung der Wärme in einer einseitig bestrahlten schwarzen Kugel, von O. Chwolaon. 1891. Nr. 7. die Abbildungen der nordischen Seekuh, [Rhyntina gigas Zimm.] mit besonderer Berücksichtigung neu aufgefundener handschriftlichen Materialien in seiner Majestät höchst eigenen Bibliothek zu Zarskoje Selo, von Eug. Büchner. Petrograd 1891. Nr. 8. Calculs et recherches sur la cométe d'Encke, von O. Backlund. I. tables pour le calcul de l'anomalie excentrique et du logarithme du rayon Vecteur. Petrograd 1892. Nr. 9. Sur le nombles entiers dépendants d'une racine cubique d'un nombre entier ordinaire, par A. Markoff. Petrograd 1892. Nr. 10. Einige Beiträge zur Bildung des Mantels der Ascidien, von A. Kowalevsky. Petrograd 1892. Nr.

11. Ueber die Bewegung einer gewissen Gruppe der kleinen Planeten, von O. Backlund 1892. Nr. 12. Ein Beitrag zur Kenntniss der Excretionsorgane der Pantopoden, von A. Kowalevsky. 1892 Nr. 13. Die obersilurischen Fische von Oesel, von Dr. J. Victor Rohon. I Theil Thyestidae. Petrograd 1892. VI. série. Tome XXXIX. Faune ornitologique de la Sibérie orientale par le dr. L. Taczanowski. Première partie. Petrograd 1891.

Petrograd Arheografska komisija.

Полное собраніе русскихъ лѣтописей. Томъ X. VIII. лѣтописный сборникъ, именуемый патріаршею или никоновскею лѣтописью. Петроград 1885. Томъ XVI. лѣтоп. сб. именуемый лѣтописью Авраамки. Петроград 1889. — *Новгородская* лѣтопись по синодалному харатейному списку. Петроград 1888. — *Русская* историческая библіотека. Томъ X. 1888. — XI. 1889. — XII. 1890. — *Акты* относящіеся къ исторіи южной и западной Россіи. Томъ XIV. Петроград 1889. — Томъ XV. Петроград 1892. — *Записки* о московской войнѣ (1578—82) prijevod iz latinskoga. Петроград 1889 — *Описи* рукописныхъ собраній въ книгохранилищахъ сѣверной Россіи. Петроград 1890. — *Лѣтопись* занятій археографической коммиссіи. 1878—1881/82. выпускъ 8. Петроград 1888. — *Протоколы* засѣданій арх. комм. 1841. до 1849. 2. вып. второй Петроград 1886—1850—1868. 22. выпускъ третіи. Петроград 1892. — *Розыскныя* дѣла о Ѳедорѣ Шакловитомъ и его сообщникахъ. Томъ третій. Петроград 1888. — *Памятники* сибирской исторій XVIII. вѣка, книга вторая 1713 до 1724. Петроград 1888. — *Кунгурскіе* акты XVII. вѣка (1668—1699. 2). Петроград 1888. — *Расходная* книга патріаршаго приказа кушаньямъ подавшимся патріарху Адріану и разнаго чина лицамъ съ сентября 1698. по августъ 1699. 2. Петроград 1890.

Petrograd. C. geografsko društvo.

Живая старина годъ 2, 1—3. Петроград 1892. — *Извѣстія* импер. русск. геогр. общества. Томъ XXVII.

К. 6. 1891. — Томъ XXVIII. 1892. К. 1—3. Петроград 1892. — *Отчетъ* импер. р. географ. общества за 1891. годъ. Ретроград 1892. — *Ежегодникъ* импер. р. геогр. общества II. 1892. — *Сборникъ* библиографическихъ матеріаловъ для геогр. и етногр. и статистику Литвы. С. Валтрамаитисъ 1891. — *Записки* имп. рус. общества по общей географіи. Томъ XXII. Nr. 4. метеоролог. сельскохоз яйственныя наблюденія въ Россій. Въ 1888—89. 22. 1892. Томъ XXII. Nr. 1. дороженъия замѣтки на пути по Монголіи въ 1847. и 1859. 22 Петроград 1892. — *Труды* тибетской экспедиціи по общ. географ. Томъ XXIV. Nr. 4. 1882. — Труды тиб. експ. 1889—90. 22. подъ начальствомъ М. В. Пѣвцова, часть II. Петроград 1892. — *Записки* импер. рус. географическаго общества по отдѣленій этнографіи. Томъ XXI. вын. 1. Сборникъ библиографическихъ матеріаловъ для географіи, этнографіи и статистики Литвы. Петроград 1891. — Томъ XXIV. Nr. 4. матеріалы для изученія распредѣленія силы тяжести въ Россіи Наблюденія надъ качаніями поворотнихъ миятниковъ репсольда произведенныя въ Пулковѣ, Варшавѣ и Бобруйскѣ въ 1888. году и въ Нулковѣ, Москвѣ, Самарѣ и Оренбургѣ въ 1890. году. А. Соколовымъ. Петроград 1892.

Petrograd. Carsko društvo ljubitelja stare pismenosti.

Житіе и жизнь Еуфросиніи суздольскыя. Иконъ Григорій. Петроград 1888. (XCI). — *Памяти* князя Вяземскаго Павла Петровича. Петр. 1888. — *Докторъ* Франциско Скорина, его переводы, печатныя изданія и языкъ. П. В. Владимировъ. 1888. (XC). — *Хронографъ*. Петроград 1888. — *Статутъ* острова Кърка 1388. Петербург 1888. — *Лѣтопись* о ростовскихъ архіереяхъ. А. Мишовъ. Петр. 1890. — *Святая* Русь или свѣдѣнія о всѣхъ святыхъ и подвиженикъ благочестія на Руси (до XVIII. вѣка). архим. Леонидъ. Петроград 1891. — *Житіе* св. Савы освященнаго св. Кирилломъ скиѳопольскимъ въ древно-русскомъ переводѣ, издалъ Помяковскій. Петроград 1890. (XCVI). — *Физіологъ* (А. Карнѣевъ: матеріалы и замѣтки по

литературной исторіи физіолога.) 1890. — *Павелъ* Строевъ: описаніе рукописей монастырей . . . ихъ. Петр. 1891. (XCVIII.). — *Златоустъ*. рукопись XVI. вѣка Тверскаго музея. М. И. Сперанскіи. Петроград 1889. — *Житіе* Киріака отшелника. М. Помяловскіи. Петроград 1890. — *Черты* нравовъ изъ русскаго. А. Соколовъ. Петроград 1890. — *Всероссийска* патріарша. А. Тарсуковъ. Петроград 1880. — *Повѣсть* о убіеныхъ св. отцахъ. И. Памяловскіи. Петроград 1890. — *Гербъ* Августа Шлецера. А. П. Тарсуковъ. Петроград 1891. — *Откровеніе* Авраама. Петроград 1891. (XCIX).

Памятники древней писмености LXVIII—LIX. LXXI. LXXIII. LXXIV. LXXVI. LXXVIII. LXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII. Петроград 1890. і XCI. Ἄθλησις τοῦ ἁγίου Μοδέστου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμος, ἐκδ. ὑπὸ Χρυσάνθου Λοπαρέβου. 1892. — *Хрусанөъ* Лопаревъ: описаніе рукописей императорскаго общества, часть первая. Петроград 1892. (C.) — *Толковая* палея 1437. года. Nr. 210. вынускъ I. Петроград 1892. Уставь общества.

Petrograd. Carsko mineraloško društvo.

Записки императорскаго с. Петербурскаго минералогическаго общества, вторая серія, часть 21.

Petrograd. Carska universa.

Записки историко-филологическаго факултета томъ XXVII. XXVII. 1891. XXIX. XXX. 1892. — *Каталогъ* библиотеки статистическаго кабинета императорскаго с. петербурскаго университета. 1891. — *Каталогъ* кабинета уготовнаго права при импер. спетербурск. универс. 1892. — *Протоколы* засѣданіи совѣта императорскаго спет. университета. Nr. 45. 1892. — *Обозрѣніе* преподаванія наукъ въ с. петербурск. университетѣ за 1892—93.

Petrograd. Arheoložko društvo.

Записки восточнаго отдѣленія императорскаго рус-

скаго археологическаго общества. Томъ VI. Выпускъ I—VI. 1892.

Petrograd. Geološki komitet.

Извѣстія геологическаго комитета 1890. годъ томъ 10. Nr. 9. 10. 1891. годъ. томъ 10. Nr. 1—9. Петр. 1891; 1892. годъ томъ 11. Nr. 14. Петр. 1892. — *Труды* геолог. комитета томъ XI. Nr. 1. 2. Петр. 1891. томъ XIII. Nr. 1. (геологическія изслѣдованія въ Николае-Лавдинскомъ округѣ. А. Зайчевъ). Петр. 1892.

Petrograd. Ministarstvo narodne prosvjete.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія шестое десятлѣтіе. кн. I.—XII. 1892.

Petrograd. Redakcija slavjanskago obozrenija.

Славянское обозрѣніе, историко-литератирный и политический журналъ 1892. годъ I. томъ I. (4 sveska). томъ II. (dva sveska), томъ III. (jedan svez: september). 1892.

Poreč (Parenzo). Arkeologičko i povjestno istarsko društvo.

Atti e Memorie della società istriana di archeologia e storia patria. Vol. VII. Fasc. 3. e 4. Vol. VIII. fasc. 1. i 2. Poreč 1892.

Poznan.

Roczniki towarzystwa przyjaciol nauk poznańskiego. Tom XVIII. Zeszyt II. Poznań 1891.

Prag. Kr. učeno društvo.

Od razreda filos.-hist.-fil. g. 1890—1891. VII. řady svazek 5 — Od razreda matem.-prirodosl. god. 1890. 1891. VII. řady svazek 4. — *Věstnik* třidy. filos.hist.-filol. Ročnik 1891. Mat.-prirod. 1881. — O theorii

Ploch. Napsal E. Weyr. — *Jahresbericht* der kön. böhm. Gesellschaft der Wissenschaft für das Jahr 1891.

Prag. Matica Češka.

Památky staré literatury české. Vydavané Maticí Českou. Čislo X. — *Rada.* Oddil I. Žaltař Klementinsky Spisův musejnich čislo 162. V Praze 1890.

Prag. Musej češke kraljevine.

Novočeská bibliothéka. Číslo XVIII. Wacslava Wladiwoje Tomka Dějepis Prahy. Díl VIII. V Praze 1891. — Čislo XXX. J. Srba (Debrnova), Dějiny hudby v Čechách a na Moravě. V Praze 1891. — *Kulturní* obraz českých měst. Život veřejný u XV. a XVI. věku. Díl první. Napsal Zikismund Winter. Čislo XXIX. Prag 1890. — *Časopis* musea království českého 1890. roč. LXIV. sv. 1–4; 1891. roč. LXV. sv. 1—5.

Prag. Društvo čeških matematika.

Časopis pro pěstovaní mathematiky a fiziky. Ročnik XXI. Čislo II.—VI. *Výroční* zpráva jednoty českých mathematiků ža spravni rok 1890–91. V Praze.

Prag. Redakcija časopisa

Osvěta, ročnik 22. 1892. Čislo 1—12.

Prag. Redakcija češkoga časopisa „Krok“.

Krok časopis věnovaný veškerým potřebám středního školstva, ročn. VI. sešit 1—10. Prag 1892.

Rim. Kr. akademija dei Lincei.

Atti della reale accademia dei Lincei. Seria quarta. Rendiconti. Vol. VII. 2. sem. Fasc. 11. 12. i indice del volume 2. sem. Classe di scienze morali, storiche e filologiche. Vol. IX. parte 2. Notizie degli Scavi sept. octob. nov. i dec. 1891. i indice topografico per l'anno 1891. Vol. X. parte 2. sv. 1—5 (god. 1892). Classe di

scienze fisiche, matematiche e naturali. Volume I. fasc. 1.—12. 1. semestre; volume I. fasc. 1—10. 2. semestre. — *Rendiconti* della reale accademia dei Lincei. Classe di scienze morali, storiche e filologiche. Serie V. Vol. I. fasc. 1—9. Roma 1892.

Rim. Historičko-juridička akademija.

Studi e documenti di storia e diritto. Anno XIII. fasc. 1—4. Roma 1892.

Rim. Vatikanska zvjezdara.

Publicazioni della specola italiana. Fasc. 2. Roma 1891.

Rio Janeiro. Narodni muzej.

Le Muséum national de Rio-de-Janeiro. Paris 1889.

San Francesco. Akademija znanosti.

Proceedings of the California academy of sciences. II. series volume III. part. 1. 1891.

Sarajevo. Zemaljski muzej.

Glasnik zemaljskoga muzeja u Bosni i Hercegovini. Godina IV, 1892. knj. 3. i 4. Sarajevo.

Sarajevo. Zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu.

Prehistorička nalazišta, s osobitim obzirom na Bosnu i Hercegovinu. Napisao V. Radimsky. Sarajevo 1891.

Sarajevo. Redakcija Bosanske vile.

Bosansku Vila list za zabavu, pouku i kńiževnost. God. VIII. broj 1—8 (mart). Sarajevo. 1892.

Sofija. Bugarsko književno društvo.

Периодическо Списанiе на блгарското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Година VIII. Книжка XXXIX. 1892.

Sofija. Ministarstvo za narodnu prosvjetu.

Сборникъ за народни умотворенія наука и книжнина издава министерството на народното просвјепденије. Книга I—VII. — *Статистика* на всички деца въ България, подлежащи на задължително учение. Презъ 1889—89. учевна година. Софија 1889 — *Училишна* статистика за княжество Българија. Презъ 1888 - 90. учевни година. Софија 1890.

Spljet. Redakcija.

Bulletino di archeologia e storia dalmata, po prof. Bulicu. God. XV., svezak 1—9.

Stetin. Pomorsko historijsko i arheološko društvo.

Baltische Studien XLI. Jahrgang. Stetin 1891. — *Monatsblätter*, herausgegeben von der Gesellschaft für Pomersche Geschichte und Alterthumskunde 1890. 1891. — *Die Bau-* und Kunstdenkmäler. Ludwig Böttger. Stetin 1890.

Toronto. Canadian institute.

An appeal to the canadian institute by Sandford Flemnig. Toronto 1892. — *Annual* archaeological report and Canadian institute. Toronto 1891. — *Transactions* of the Canadian Institute. Nr. 14 i Nro. 5. December 1892. vol. II. p. 1. Toronto 1892.

Trenton. New-Jersey naturalhistory society.

Journal of the New Jersey nat. hist. society. January 1891. Vol. II. Nr. 2.

Trst. Prirodoslovni muzej.

Atti del museo civico di storia naturale di Trieste. Vol. VII. Trieste 1884.

Turin. Akademija znanosti.

Atti della r. accademia delle scienze di Torino. Vol.

XXVII, disp. 1—15. 1891—92. Elenco degli accademici 1892. — *Osservazioni* meteorologiche fatte nell' anno 1891. all' osservatorio della r. università di Torino Torino 1892.

Upsala. Kr. sveučilište i knjižnica.

Upsala Universitets Arsskrift od 1861—1891. sa „Festskrifter" 1871. (32 sveska) — *P. F. Sturivillius:* Catalogus bibliothecae reg. acad. Upsal. 3 sveska. — *Tornberg:* codices Arabici, Persici et Turcici bibl. reg. un. Ups. 1 svezak. Lundae 1849. — *O. O Celsius:* Bibliothecae Upsalensis historia. Upsala 1745. — *Catalogus* centuriae librorum rarissimorum manusc. et partim impressorum Arabicorum. Persicorum, Turcicorum, Graecorum, Latinorum etc. Upsaliae 1706. jedan svezak. — *Stunerstedt:* Upsala Universitets Konstitutioner af 1655. Upsala 1890. 1 sv. — *Skripter* utgifna af humanistiska Vetenskaps-Samfundet. (Novo utemeļeno društvo za povjestničke, filologijske i filozofijske znanosti) svezak I. sadržaje: Förteckning öfver ledamöter. *A. Erdmann:* über die Heimat und den Namen der Angeln. — *K. Piehl:* om betydelsen af termen kanon och lämpligheten af des användning inom den egyptiska konstens historia. — *A. Erdmann:* die Grundbedeutung und Etymologie der Wörter Kleid und Filz im germanischen, nebst einem Excurse. — *E. O. Burman:* die Transcendentalphilosophie Fichtes und Schellings, dargestellt und erläutert. — *J. E. Nordwall:* om svenska rikradets utveckling mot centralisation under Gustaf II. Adolf. — *L. Bydén:* Forteckning a tryckta och otryckta kàllor . . . . (bibliografija Stockholma i provincije Upland, izdalo napomenuto human. znanst. društvo) 1 sv. Upsala 1892. — *Nova* acta regiae societatis scient. Upsaliensis 1877. 1. sv. — *Svenska:* literatursallskapet, Upsala. Samlaren (časopis) 1. 2. 4. 6. 7. Skrifter of C. G. Tessin. Dagboksantekningar af J. G. Oxenstjerna 1769—71. — *Scriptores* rerum Suecicarum medii aevi tom. I. 1818. tom. II. sectio prior 1828. tom III. sectio prior 1871. et 1876. sectio posterior 1871. — *Corpus* juris Sueo-Gothorum. 13 sv. — *Warmholtz:* bibliotheca historica

Sueo Gothica, tom. 1 - 3, 5—15 sa registrom. — *Birch:* Svenska mynt (katalog i opis švedskijeh medaļa i novaca) 1 sv. — *Celse:* apparatus ad hystoriam Sueo-Gothicam: bullarium Romano-Suevo Gothicum. — *Sveriges* offentliga bibliotek Accessions-katalog 1 6 (1886 do 1891). Na pose: *D. C. J. Schlytter* a) Codex juris vestrogotici cum notis criticis, variis lectionibus, glossariis locupletissimis ac indicibus nominum propriorum. Stockholm 1829. b) codex juris ostrogotici. Stockholm 1830. c) codex juris Vestmannici. Lund 1841. č) codex juris Helsingici, codicis juris Smalandici pars de re ecclesiastica et juris urbici codex antiquior. Lund 1844. ć) codex juris Gotlandici. Lund 1852. d) codices juris Visbyensis urbici et maritimi 1853 đ) codex juris Scanici, juris Scanici expositio latine conscripta ab Andrea Sunonis T. archiepiscopo Lundensi, codices juris ecclesiastici ac urbici Goaniae, et statuta diversa Scaniam spectantia. Lund 1859 e) codex juris communis Sueciae Magnaeanus. Lund 1862. f) codex juris urbici Magnaeanus. Lund 1865. g) codex juris communis Sueciae Christophorianus. Lund 1869. ǵ) Glossarium ad corpus juris Sueo-Gotorum antiqui. Lund 1877. — *P. V. Atenius*: Undersökningar inom Piazinserien. Upsala 1890. — *H. Andersson:* étude linguistique sur une version de la légende de Théophile. Upsala 1889. — *O. K. P. Ahfeldt:* den Jeremianska Profetian om Guds Rike. Stockholm 1891. — *H. J. Appelqvist:* de praecipuis rerum Gai Claudii Neronis scriptoribus. Helsingforsiae 1889. — *K. E. Arnell:* Bidrag till Kännedom om Naftalins Klorsulfonsyror. Upsala 1889. — *C. Asp*: Studier öfver Reumatismèn vid Rodzot. Lund 1888. — *Mat. Ayräpäa*: Satulanenän ortopediska parantamisesta odontologian tarjovmilla apokeinoila. Kuopio 1891. — *G. Bäcklin:* om partiela Differentialequationen af Ordningen n med en beroende och tva oberoende Variabler. Upsala 1890. — *J. Bergman*: de Tibulli codice Upsaliensi cum reliquis comparatio. Upsala 1889. — *B. E. Beskow:* Samuel Grubbes empiriska Psychologi. Upsala 1890. — *E. Biese:* das Verticalvariometer mit verticalen Magneten, ein neues Instrument zur Messung der Variationen der verticalen erdmagnetischen Kraft. Helsingfors 1890.

— Per af *Bjerkén:* Några Undersökningar öfver accidentell Dubbelbrytning hos gelatinöse Amnen. Upsala 1890. — *Hj.* von *Bonsdorff:* Studien öfver den tuberkulösa Heftletsinflammationen. Helsing. — *J. Brunn:* Norges Stavkyrkor ett Bidrag till dän nomanske Arhitekturens Historia. Stockholm 1891. — *W Chydenius:* Bidrag till Läran om Leveransaffalet. Helsingfors 1891. — *E. W. Dahlberg:* Sveriges offentliga Bibliotek. Stockholm, Upsala, Lund. Accessions-katalog 1886-1891: 1—6 sv. — *Hj. Danell:* Albrecht Ritschels Lära om Synden. Upsala 1892. — *Dr. F. Elfving:* Studien über die Einwirkung des Lichtes auf die Pilze. Helsingfors 1890 — *Dr. O. Engström:* Förlossningens Inverkan pa Forstrets Respiration. Helsingfors 1889. — *C. G. Estlander:* Naturalismen enligt Zolæ. Helsingfors 1891. — *L. W. Fagerlund:* om Drunkningsvätskas Inträngande i Parmarna. Helsingfors 1888. — *G. R. Fahraeus:* om Förändringen af Sveriges Allianssystem. Upsala 1891. — *O. L Fehrnborg:* de verbis latinis in uo divisas desinentibus. Holniae 1889. — *C. G. Fineman:* Spregelneposkoret och dess Anwändning vid Molnobservationen. Stockholm 1889. — *J. A. Flinck:* om den anatomiska Byggnaden hos de vecetativa Organen för Upplagsnäring. Helsingfors 1891. — *A. V. Forsman:* Tutkimuksia Suomenkuusan Persoonalisen Nimistön Alalla I. Pakanuudenaikainen Nimistö. Helsingissä 1891. — *O. A. Forström:* Kuvaus inkerinmaan olvista buotsinvallan aikana i akatemiallinen Voiteskirja. Sortavalassa 1890. — *K. Fries:* Weddâsê Mârjâm, ein äthiopischer Lobgesang an Maria. Upsala 1892. — *G. L. D. Frunck:* Bidrag till Kännedomen om nya skolans förbêledelser och förgta utveckling (till ar 1810.) Stockholm 1889. — *H. Gebhard:* Savonlinnan lääin oloista vuoheen 1571. Helsingissä 1889. — *A. Genetz:* Suomen Partikkelimuodot. Helsingissä 1890; till Teorin för de Fuchs'ska Funktionerna. Helsingfors 1889. — *L. Gratschoff:* Studier öfver Hjärtvärksamheten och Blodcirkulationen hos Dupembryot. Helsingfors 1888. — *A. Y. Grevillius:* anatomiska Studier öfver de Florala Axlarna hos Diklina Fanerorgamer. Stockhalm 1891. — *Hj. Grönroos:* über die Eifurchung bei den Tritonen. Helsingfors 1890.

— *H. Hagelin:* stomatoskopiska Undersökningar af franska Språkljud. Stockholm 1889. — *J. Hagelstam:* histologíska Förandringar i Ryggmarken vid cerebrospinal Meningit. Helsingfors 1892. — *K. J. Hagfors:* Gamlakarlebymälet. Helsingfors 1891. — *K. L. Hagström:* Jamförelse mellan Ångströms och Neumans Metoder för Bestämning af Kroppars Ledningsförmäga för Värme. Upsala 1891. — *J. A. Hammar:* Bidrag till Ledgangarnes Histologi. Upsala 1891. — *D. S. Hector:* Undersökningar öfver Svafelurinämnens Förhallande till oxidationsmedee. Upsala 1892. — *J. F. Hedlund:* kritische Bemerkungen über einige Arten der Flechtengattungen Lecanora (Ach.), Lecidea (Ach.) und Micarea (Fr.). Stockholm 1892. — *Dr. G. Heinricius:* experimentelle und klinische Untersuchungen über Circulations- und Respirationsverhältnisse der Mutter und Frucht. Helsingfors 1889. — *P. A. Heinricius:* definitive Bahnelemente des Kometen 1887. III. Helsingfors 1889. — *E. Helqvist:* Bidrag till Läran om den noriska Nominalbildungen. Lund 1889. — *I. Hellström:* Studier öfver Naftalinderivat. Stockholm 1890. — *E. Henning:* agronomisk växtfysiognomiske Studier i Jemtland. Stockholm 1889. — *V. Herdqvist:* de formis syncopatis, quae vocantur, verbi latini. Upsala 1891. — *E. Hertz:* de praecipuarum praepositionum loci usu Lucretiano. Helsingfors 1891. — *Hjalmar Hjelt:* Kännedomen om vexternas Utbredning i Finland. Helsingfors 1891. — *Dr. J V. Hjelman:* om Hjärnsyfilis dess Frekvens, Kronologi, Etiologi och Prognos. Helsingfors 1892. — *J. V. Hillmmann:* Studier öfver Amylcindjurens Etiologi och Symptomatologi. Helsingfors 1890 — *A. Hjelt:* études sur l' Hexaméron de Jaques d' Edesse notamment sur ses nations géographiques contenues dans le 3ième traite. Helsingfors 1892 — *E. Hougberg:* Bidrag till Kännedomen om den progressiva Paralysins Etiologi med särskila Hänsyn till Syfilis. Helsingfors 1892. — *S. Ingman:* Tutkimuksia pohjoissuomen historiassa vuosilta. 1595—1635. Helsingissä 1890. — *E. Janzon:* Sanger of Catullus. Upsala 1891. — *K J. Jalkanen:* Pohjoishämeen erëmaat, asufus ja olot vuoten 1620. Hämeenlinnassa 1892. — *Johansson:* Beiträge zur griechischen

Sprachkunde Upsala. — *H. O. Juel:* Beitrag zur Anatomie der Frematodengattung Apoblema (Dujard). Stockholm 1889. — *J. Juhlin:* Bestamning of Vatennangans Maximi-Spanstighet öfver is mellan O OCH - 50°C, samt öfver vatten mellan + 20° OCH — 13°C. Stockholm 1891. — *J. R. Jungner:* Bidrag till Kännedomen om Anatomien hos Familjen Dioscorea. Stockholm 1888. — *K. H. Karlsson:* den svenske konungens domsrätt och formerna för den utöfning under Medeltiden 1470. Stockholm 1890. — *A. Karsten:* Kökarsmalet Ljud-ock Formlära. Helsingfors 1891. — *Kr. V. Key-Aberg* de diplomatisca Förbindelsterna mellen Sverige och Storbritannien under Gustav iv Adolfs Krigemot Napoléon in till Konventionen i Stralsund. Upsala 1890. — *A. Os. Kihlman:* pflanzenbiologische Studien aus Russisch-Lappland. Ein Beitrag zur Kenntniss der regionalen Gliederung an der polaren Waldgrenze. Helsingfors 1890. — *L Kjeleberg:* de cyclo epico quaestiones selectae I. Upsala 1890. — *R. Kjellén:* Studier rörande ministeransvarigheten I och II. Upsala 1890. — *G. Kobb:* nagra Användinger af Teorin för de algebraiska Funktionerna. Upsala 1889 — *H. von Koch:* sur les déterminantes infinis et les equations différentielles linéaires. Stockholm 1892. — *R. Kolster:* experimentelle Beiträge zur Kenntniss der Myomalacia cordis. Leipzig 1892. — *A. Krogius:* recherches bacteriologiques sur l'infection urinaire. Helsingfors 1892. — *K. G. Landgren:* om Konungens Sanktionsrätt vid Förändring eller Upphäfvande af Statens ordinarie Inkomster. Upsala 1890. — *R. Larsson:* Södermannalagens Sprak I. Ljudlära. Stockholm 1891. — *W. Lawén:* om Inverkan af Eteranga pa Groodplantors Andning Helsingfors 1891. — *E. H. Lind:* Redogörelse för. kong. Universitet i Upsala under det akademiska Aret 1889—90. Upsala 1890 - 91. — *U. Lindelöf:* die Sprache des Rituals von Durham; ein Beitrag zur altenglischen Grammatik. Helsingfors 1890. — *J. V. Lindgren:* Burträskmalets Grammatik, ljudfysiologisk Översikt Aksentlagar, Kokallagar. Stockholm 1890. — *P. E. Lindström:* Anmärkingar till de Obetonade Vokalernas Bortfall i nagra nordfranska Ortnamen. Upsala 1892. — *E. Lönnberg:* anatomische

Studien über skandinavische Cestoden. Stockholm 1891. — *J. A. Lundell:* études sur la prononciation Russe. Upsala 1891. — *C. Fr. Lundin:* Wismars Pantsätande till Mecklenburg-Schwerin. Upsala 1892. — *J. A. Lyly:* Plootinos siflun substantsiaalisuudesta. Helsingissä. 1889 — *G. O. A.:N. Malme:* Studien über das Gehirn der Knochenfische. Stockholm 1892. — *A. Massler:* den Kristnes Förhallande till det materiella Goda enligt nya Testamentets Lära. Stockholm (Vadstena) 1891. — *G. Melander:* de la dilatation des gaz à des pressions inférieures à la pression athmosphérique. Helsingfors 1889. — *C. Th. Mörner:* Undersökning af Proteinämoena i Ogats Ljusboytande Medier. Upsala 1892. — *H. Munthe:* Studier öfver baltiska hafvets quartära Historia. Stockholm 1892. — *V. Norström:* Grundragen af Herbert Spencers Sedelära. Upsala 1890. — *A. Neovius:* om Lufttrycksvärdens Reduktion till Hafsytan. Helsingfors 1891. — *O. Neovius:* om Tkildjandet of Kväfvets och Syrets Linier i Luftens Emissions-Spektrum. Stockholm 1891. — *Dr. Nils Nilén:* adnotationes Lucianeae. Havniae 1889. — *A Nordfetdt:* études sur la chanson des enfances vivien. Stockholm 1891 — *G. A. Nordlund:* Studier öfver främre bukväggens fascior och aponevroser hos meniskan. Upsala 1891. — *V. Nordström:* de institutorum Romanorum vocabulis Dionysii Halicarnassensis quaestiones. Helsingforsiae 1890. — *J. E. Nordwall:* svensk-ryska Underhandlingar för Freden i Kadris. — *G. Norelius:* om Kants Sedelära med särskild häusin till des reformatoriska betydelse. Upsala 1889. — *O. Olsson:* om fasta kroppars körelse in Vätskor. Upsala. — *J. S. Pajula:* Suomen kirkon tilasta liturgisen rüdan aikoina. Hämeenliunassa 1891. — *Per Persson:* Studien zur Lehre von der Wurzelerweiterung und Wurzelvariation 1891. — *W. Petersson:* Studier öfver Gadolinit. Stockholm 1890. — *E. Petrin:* Framställning och Kritik of Zimmermans Lara om de almänna ästetiska Formerna. Upsala 1887. — *H. Petrini:* om de till ekvationen $\Lambda\Phi = O$ hörande ortogonala Koordinatsystemen. Upsala 1890. — *W. Pipping:* till Kännedomen om Ventrikelns Funktioner i den späda äldern Normalt och patologisk Tillstand. Helsing-

fors 1891. — *H. Pipping:* om Klangfärgen hos sjungna Vokaler. Helsinfors 1890. — *P. B. Regnér:* Kriget och Tillstandet i Vesterbotten 1809. Stockholm 1891. — *K. Relander:* Terveyshoidolisia Tutkimuksia Napajärven Phriläänkäriphristä I. Kuorio 1892. — *J. N. Reuter:* die altindischen Nominalcomposita ihrer Betonung nach untersucht; erste Abtheilung: die Betonung der copulativen und der determinativen Composita mit einem Verbalnomen als Schlussglied. Helsingfors 1891. — *B. Risberg:* de non nullis locis Agamemnonis Aeschyleae scribendis et interpretandis 1891. — *J. A. Rosenqvist:* Undersökingar öfver Reflexion af Polariseradt cjus Frännmagnetiserade Speglar. Helsingfors 1892. — *A. Rydfors:* de diplomatiska Förbindelserna mellan Sverige och England 1624. Maj 1630. Upsala 1892. — *H Salin:* ur Djur och Växtmotivens Utveiklings Historia. Stockholm 1890. – *M. Sandegren:* till Historien om Statsvälfsinger i Sverige 1809. Göteborg 1890 — *U. Saxen:* experimentelle Beschäftigung einer die Reciprocität der electrischen Endosmose- und Strömungsströme-Erscheinungen betreffenden Gleichung. Helsingfors 1892. — *Th. Schwindt:* Tietoja Karjalan Brautakaudesta. Helsingissä 1892. — *J. J. Sederholm:* Studien über archaische Eruptivgesteine aus dem südwestlichen Finland. Helsingfors. 1891. — *E N Setälä:* Uhteissuomalaisten Klusillien Historia. Helsingissä 1890. — *K. K. von Siljestrand:* Ordböjningen i Västmannalagen 1. Substantivets Bojning. Linköping 1890. — *J. A. O. Skarman:* om Salixvegetationen i Klarelfvens Floddal. Upsala 1892. — *G. Smirnoff:* kort Framställning af Syfilisterapin medelst Injektion af olösliga Kvicksilfverpreparat, Helsingfors 1890. — *E. Stave:* om Apostoln Pauli Förhållande till Jesu, historiska och Lära. Stockholm 1889. - *L. Stavenow:* om Riksrädsvalen under Trihestiden. Bidrag till svenska Riksradets Historia. Upsala 1890. — *E. Stenius:* über Minimalflächenstücke, deren Begrenzung von zwei geraden und einer Ebene gebildet wird. Helsingfors 1892. — *K. O E Stenström:* värmländska archieracier anteckningar till Skandinaviens Hieracium Flora. Upsala 1890. — *C. J. G. Sundberg:* Undersökningar öfver Möjligheten af Mikrobers inträn-

gande genom den Oskadado Tarmslemkinnans Yta. Upsala 1892. — *Suomen* Muinaislinnat. Helsingissä 1891. — *Hj. Tallqvist:* Bestimmung einiger Minimalflächen, deren Begrenzung gegeben ist, Helsingfors 1890. — *E. J. Tamelin:* de participii priscae latinitatis quaestiones syntacticae. Helsingforsiae 1889. — *G. Timberg:* om Temperaturens Inflytande pa några vätkors Kapilaritetskonstanter. Upsala 1891. — *Torbern Fegraeus:* om de Lösa Fordaflagringarna i nagra af Norlands Elfdalar. Stockholm 1890. — *Dr. A. Törngren:* recherches sur l'échange des substances entre le liquide amniotique et le sang maternel Helsingfors 1889 — *H. W. Tottie:* Haguin Spegel Sasom Kateketk och Homilet. Upsala 1891. — *A Vannerus*: om erfarenheten et kunstkapsteoretisk studie försok. Stockholm 1890. — *O. Varenius:* om Riksföre standarskap enligt Sveriges och Norges Grundlagar. — *G. V. Vessberg:* om svenska Riksdagen dess Samansättining och Verksamhetsformer 1772—1809. — *K. A. Vesterberg:* kemiska Studier őfver nagra Hartser. Upsala 1890. — *E. Wadstein:* fornnorska Homiliebockens Ljudlära. Upsala 1890. — *Axel Wallensköld:* chansons de Conon de Béthune trouver artésien de la fin du XII. siècle. Helsingfors 1891. — *L. P. O. Wählin:* de usu modorum apud Apollonium Rhodium, Lund 1891. — *C. L. Wiklund:* Bidrag till Kännedom om Mossjorden och dess Egenskaper. Helsingfors 1890. — *K. Willgren:* om Rätt att idka Gärdfarihandel enligt finsk Förwaltingsrätt. Helsingfors 1891. — *K. Yrjö-Koskinen:* Suomaleisten Heimojen Yhteliskunta-Järjestyksestä Pakanuuden Loppu-Aikoina Jyväskylässä 1890. — *V. Zilliakus:* Studier öfver den krupösa Lunginflammationen. Helsingfors 1889.

Varšava. Carsko sveučilište.

Варшавскія университетскія извѣстія. 1892. Nr. 6—9. 1891. 1892. 1—5. Варшава 1892.

Varšava. Redakcija filologičkoga vjestnika.

Русскій филологическій вѣстникъ, годъ. 1891. Nr. 4. 1891. годъ. 1892. Nr. 1—4.

Varšava. Redakcija časopisa Atenea.

Ateneum pismo naukowe i literackie. Nr. 1—12. Varšava 1892.

Varšava. Redakcija časopisa Visle.

Wisła 1891. tom. V. october do dec., 1892. od januara do julija.

Varšava.

Kassa pomocy dla osob pracujących na polu naukowem imiena dr. Józefa Mianowskiega. — *Sprawozdanie* dziesiąte z czynności komitetu zarządzającego kasą pomocy. Za rok 1891. Warszawa 1892.

Voronež. Redakcija filologičeskih zapisaka.

Филологическія записки годъ XXX. выпускъ 4—6. 1891.; 1 i 2 1892.; годъ XXXII. вып. 1 i 2.

Washington. Učeni zavod „Smithsonian institution".

Annual report of the board of regents of the Smithsonian institution . . for the year ending June 30. 1889. — Juli 1888.

Zagreb. Kr. sveučilište Franje Josipa I.

Govori izrečeni dne 5. studenoga 1891. kod instalacije rektora. Zagreb 1891.

Zagreb.

Šumarski list, tečaj XVI. br. 1.—12. 1892.

Liečnički viestnik, god. XIV. br. 1—8. Zagreb 1892.

Viestnik hrvatskoga arkeologičkoga družtva. Godina XIV. br. 1—3. Zagreb 1892.

Zagreb. Kr. zemaljska vlada.

Izvješće o stanju školstva u Hrvatskoj i Slavoniji, svršetkom šk. god. 1889—90.

Zagreb. Pravničko društvo.

Mjesečnik pravničkoga družtva u Zagrebu. Godina XVIII. Br. 1—12.

Uz to i njekoliko školskih programa.

b) STROSMAJEROVA AKADEMIJSKA GALERIJA SLIKA

umnožila se je ove godine sa 33 umjetnine:

a) *zbirka slika:* darom odvjetnika *dr. I. Ružića:* 1. Poklon mudraca, mletačke škole XV. vieka, pripisuje se cav. C. Crivelliu (oko g. 1476). 2. Okolica kanaanska, staronjemačke škole XVI. vieka. 3. Portrait gospodje, pastel, francezke škole XVIII. vieka. 4. Bogorodica s Isusom, fiorentinske škole XVII. vieka. 5. Sv. Franjo u razmišljanju, bolonjske škole XVII. vieka. 6. Sv. obitelj sa sv. Franjom A., bolonjske škole XVI. vieka. 7. Isus u hramu, napuljske škole XVII. vieka. 8. Bogorodica sa Isusom i sv. Ivanom, škole Rafaelove. 9. Poslje bitke, pripisuje se Benvenutu Tisiu Garofolu (1481—1559). 10. Smrt sv. Franje, pripisuje se Anibalu Caracciu. 11. Bitka, nizozemske škole XVI. vieka. 12. Starac, nizozemske škole XVII. vieka. 13. Okolica, sjeća na slike Gasparda Dugheta Poussina (1613—1675). 15. Isus pokazuje rane, od Geldorpa Gortziusa (1553 do 1616) s monogramom slikara. 15. Andjeo i Tobija, pripisuje se Giov. Salviu Sassoferatu (1605—1685). 16. Gospodja pred ogledalom, francezke škole iz početka XVIII. vieka. 17. Doručkovanje, isto. 18. Zimska okolica, nizozemske škole XVII. v. 19. Okolica, pripisuje se F. v. Bloemenu-Orizonteu (1656—1748). 20. Sv. Petar lieči pred hramom, pripisuje se A. Canalettu (1697—1768). 21. Okolica s kupajućom se djevojkom, pripisuje se Cornelisu Poelemburgu (1586—1667). 22. Bitka, nizozemske škole XVII. v. 23. Crkva, pripisuje

se T. Neefsu starijemu (1578—1656). 24 Pogansko žrtvovanje, pripisuje se G. Poussinu. 25. Sv. Josip s Isusom u naručju, fiorentinske škole XVII. v. 26. Okolica, pripisuje se F. v. Bloemenu. 27. Djevojka, studija H. I. Siemiradzkoga. 28. Portrait nepoznatoga, od Dyckmansa († 1811 u Antwerpenu). Nadalje 29. obitelj Ivkančeva pokloni portrait biskupa Miakića, pristaše bana Petra Zrinskoga. — Kupnjom: 30. Glava sv. Ivana K. i 31. Sv. Ivan u pustinji, obje mletačke škole XVI. vieka.

b) *zbirka crteža*. Pokloni dr. I. Ružić 32. nacrt A. Medulića: Razpeće. Kupljen mjedorez: 33. Razpeće od god. 1568. s nadpisom: Don Julio Clovio de Crouatia inventor.

VII.

DRUŽTVA I ZAVODI

KOJIM AKADEMIJA SVOJE PUBLIKACIJE ŠALJE.

Bakar: Kr. pomorska škola.

Beč: Seminar za slavenske jezike na c universitetu.

C. Akademija znanosti (Kaiserliche Akademie der Wissenschaften).

K. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung d. Baudenkmale.

K. k. Geologische Reichsanstalt.

K. k. Statistische Central-Commission.

K. k. Anthropologische Gesellschaft.

K. k. Geographische Gesellschaft.

Biblioteka Njegova c. i kr. apost. Veličanstva.

Berlin: Akademija znanosti (Kön. preussische Akademie der Wissenschaften).

Biograd: Kr. srpska akademija.

Srpsko učeno družtvo.

Srpsko arheoložko družtvo.

Srpsko lekarsko družtvo.

Bologna: Accademia delle lettere e scienze.

Bordeaux: Académie national des sciences, belles lettres et arts.

Brno: Moravsko družtvo za poznavanje zemlje (K. k. mährisch-schlesische Gesellschaft für Landeskunde).

Matice Moravska.

Bruxelles: Musée des naturalistes.

Malakoložko družtvo (Société Malacologique de Belgique).

Budimpešta: Magyar tudományos akademia.

Magyar történelmi társulat.

Magyar földtani intézet.

Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn.

Budišin (Bautzen): Matica srpska.
Bukurešt: Rumunjska akademija (Academia romana).
Cetinje: Čitaonica.
Gimnazija.
Christiania: Sveučilište.
Černovice: C. kr. sveučilište.
Dubrovnik: C. kr. veliki gimnazij.
Samostan male braće reda sv. Franje.
Učiteljište.
Fojnica: Samostan bosanskih Franjevaca.
Frankfurt na Odri: Naturwissenschaftlicher Verein.
Gospić: Kr. veliki gimnazij.
Gradac: Historischer Verein für Steiermark.
Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Halle: Kön. Leopold.-Carol. deutsche Akademie der Wissenschaften.
Hamburg: Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Harkov: Общество изпитателей природы при имп. университетѣ.
Имп. университетъ.
Hermanstadt: Verein für Landeskunde.
Jaroslavlje: Демидовскій юридическій лицей.
Karlovac: Kr. realni gimnazij.
Karlovci: Velika gimnazija.
Kassel: Verein für Naturkunde.
Kijev: Имп. университетъ св. Владимира.
Кіевская духовная академія.
Общество естествоиспитателей.
Историческое общество Нестора Лѣтописца.
Kotor: C. kr. gimnazij.
Krakov: Akademia umiejętności.
Križevac: Kr. gospodarsko učilište.
Lipsko: K. sächsische Gesellschaft der Wissenschaften.

Liège (Lüttich): R. société des sciences.
Ljubljana: Matica slovenska.
Kranjsko muzejsko družtvo
London: Society of Antiquarie.
Moskva: Имп. общество исторіи и древностей.
Имп. общество любителей естествознанія, антропологіи и етнографіи.
Московское археологическое общество.
Московская духовная академія.
Общество сельскаго хозяйства.
Математическое общество.
Monakov (München): Kön. bayerische Akademie der Wissenschaften.
Napulj: Deputazione napolitana di storia patria.
Novisad: Matica srpska.
Srpska velika gimnazija.
Odesa: Имп. одеское общество исторіи и древностей.
Имп. новороссійскій университетъ.
Osiek: Kr. vel. realka.
Kr. vel. gimnazij.
Pariz: Ministére de l'Instruction publique et des beaux Arts.
Institut de France.
Sociéte mathematique de France.
Revue linguistique.
Comptoir géologique.
Petrograd: Имп. академія наукъ.
Геологическій комитетъ.
Имп. русское географическое общество.
Филологическое общество при императорскомъ университетѣ.
Имп. археографская комисія.
Общество любителей древней писмености.
С.-Петерб. духовная академія.

Славянское благотворительное общество.
Русская старина.
PISA: R. Università di scienze.
PLOVDIV: Управленъ на народното просвѣщенъ на източна Румелія.
POREČ (Parenzo): Società Istriana di archeologia e storia patria.
POZNANJE: Towarzystwo przyjaciół nauk.
Towarzystwo archeologiczne.
POŽEGA: Kr. vel. gimnazij.
PRAG: Kr. česká společnost nauk.
Muzej královstvi českého.
Jednota českých filologův.
Jednota českých matematikův.
Spolek českých chemikův.
Redakcija časopisa „Athaeneum".
Redakcija časopisa „Krok".
RIEKA: Kr. vel. hrv. gimnazij.
RIM: Biblioteca vaticana
Accademia de' Lincei.
Accademia di conferenze storico-giuridiche.
Specula vaticana.
RIO JANEIRO: Museo Nacional de Rio de Janeiro.
SARAJEVO: Realni gimnazij.
SENJ: Kr. mali gimnazij.
SINJ: Gimnazij.
SOFIJA: Българското книжовно дружество.
SPLJET: C. kr. vel. gimnazij.
Dalmatinski nar. muzej.
C. kr. velika realka.
STETTIN: Gesellschaft für Pommersche Geschichte.
ST. FRANCISCO: The California Academy of Sciences.
TORONTO: The Canadian institut.
TRAVNIK: Veliki gimnazij.

TURIN: R. accademia delle lettere e scienze.
TRST: Museo civico di Storia naturale.
VARAŽDIN: Kr. veliki gimnazij.
VARŠAVA: Имп. Университетъ.
Русскій филологическій вѣстникъ.
Časopis Atheneum.
Casopis Wisla.
VENEZIA (Mljetci): Reale Istituto Veneto di scienze, lettere ed arti.
Deputazione Veneta di storia patria.
VINKOVCI: Kr. veliki gimnazij.
VORONEŽ: Филологическія записки.
ZADAR: C. kr. veliki gimnazij.
Matica dalmatinska.
ZAGREB:
Nadbiskupska knjižnica.
Kr. veliki gimnazij.
Kr. velika realka.
Kr. učiteljište.
Pravničko družtvo.
Kr. statistički ured.
Kr. zemaljski arkiv.
Hrv. pedagogijski književni sbor.
Redakcija „Obzora“.
Redakcija „Narodnih Novina“.
Redakcija „Agramer Zeitung“.
ZEMUN: Kr. velika realka.

KAZALO.

— Knj. XIV. Scriptores. Vol. I. 1883. Ciena 3 for.
— Knj. XV. Spomenici hrvatske krajine. Vol. I. 1884. Ciena 3 for.
— Knj. XVI. Spomenici hrvatske krajine. Vol. II. 1885. Ciena 3 for.
— Knj. XVIII. Acta Bulgariae ecclesiastica. 1887. Ciena 3 for.
— Knjiga XIX. Acta coniurationem Petri a Zrinio et Francisci de Frankopan nec non Francisci Nadasdy illustrantia. Ciena 2 for. 80 novč.
— Knjiga XX. Spomenici hrvatske krajine. Vol. III. 1889. Ciena 4 for.
— Knj. XXIII. Acta Bosnae potissimum ecclesiastica. 1892. Ciena 5 for.

5. **Monumenta historico-juridica Slavorum meridion.** (Knj. 1—4.)
— Knj. I. Statuta et leges Curzulae. 1877. Ciena 3 for.
— Knj. II. Statuta et leges civitatis Spalati. 1878. Ciena 3 for.
— Knj. III. Statuta et leges civitatis Buduae, civitatis Scardonae et civitatis et insulae Lesinae 1882—3. Ciena 4 for. 50 novč.
— Knj. IV. Statuta lingua croatica conscripta. Hrvatski pisani zakoni: vinodolski, poljički, vrbanski a donekle i svega krčkoga otoka, kastavski, veprinački i trsatski. Ciena 3 for.

II. Posebna djela (knj. 1—23, sv. 37):

1. **Flora croatica.** Auctoribus Dr. Jos. Schlosser et Lud. Farkaš-Vukotinović. 1869. Ciena 6 fr.
2. **Dvie službe rimskoga obreda za svetkovinu sv. Ćirila i Metuda.** Izdao Ivan Brčić. 1870. Ciena 1 for.
3. **Historija dubrovačke drame.** Napisao prof. A. Pavić. 1871. Ciena 1 for. 25 novč.
4. **Pisani zakoni na slovenskom jugu.** Bibliografski nacrt dra. V. Bogišića. 1872. Ciena 1 for. 25 novč.
5. **Izprave o uroti bana Petra Zrinskoga i kneza Fr. Frankopana.** Skupio dr. Fr. Rački. U Zagrebu 1873. Ciena 3 for.
6. **Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena.** Osnovao, skupio, uredio V. Bogišić. Knjiga I. 1874. Ciena 6 for.
7. **Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia.** Edidit A. Theiner (tomus I. Romae 1863.), tomus II. Zagabriae 1875. Ciena 10 for.
8. **Korijeni s riječima od njih postalijem u hrvatskom ili srpskom jeziku.** Napisao dr. Gj. Daničić. 1877. Cijena 4 for.
9. **Ljetopis jugoslav. akademije.** 1877. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. Sv. I., II., III., IV., V. i VI. Ciena I. i II. svezku 60 nč., III., IV., V. i VI. 1 for.
10. **Sbirka slika Strosmajerove galerije.** 1885.
11. **Akademijska galerija Strosmajerova.** II. preradjeno izdanje 1891. Ciena 80 novč.
12. **Ogled rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika.** Obradjuje Gj. Daničić. 1878.
13. **Fauna kornjaša trojedne kraljevine.** Od dra. J. K. Schlossera Klekovskoga. 1877—1879. Knj. I., II., III. Ciena svakoj knjizi 3 for., djelu 9 for.
14. **Figure u našem narodnom pjesničtvu s njihovom teorijom.** Napisao L. Zima. 1880. Ciena 2 for. 50 novč.
15. **Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika.** Na svijet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Dio I. Obradio Đ. Daničić. Sv, 1—4. 1880—1882. Dio II. Obradili Đ. Daničić, M. Vaļavac, P. Budmani. Sv. 5—8. 1884—1886. Sv. 9—12 (1—4 trećega dijela) 1887—1891. Obrađuje P Budmani. Cijena svesku 3 for.
16. **Djela jugoslavenske akademije** (knj. 1—12):
— Knj. I. **Izvješće o zagrebačkom potresu 9. studenoga 1880.** Sastavio J. Torbar. 1882. Ciena 2 for.
— Knj. II. **Euchologium, glagolski spomenik manastira Sinai-brda.** Izdao dr. Lavoslav Geitler. 1882. Ciena 2 for.

— Knj. III. **Psalterium, glagolski spomenik manastira Sinai-brda.** Izdao dr. L. Geitler. 1883. Ciena 3 for. 50 nč.

— Knj. IV. **Flora fossilis susedana. (Susedska fosilna flora. — Flore fossile de Sused.)** Auctore dr. Georgio Pilar. 1883. Ciena 8 for.

— Knj. V. **Lekcionarij Bernardina Spljećanina.** Po prvom izdanju od god. 1495. 1885. Ciena 1 for. 50 nč.

— Knjiga VI. **Nekoje većinom sintaktične razlike izmedju čakavštine, kajkavštine i štokavštine.** Napisao Luka Zima. 1887. Ciena 2 for. 50 novč

— Knj. VIII. **Hrvatski spomenici u Kninskoj okolici uz ostale suvremene dalmatinske iz dobe narodne hrvatske dinastije.** Napisao Ivan Bulić. Ciena 2 for. 60 novč.

— Knjiga IX. **Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima.** Napisao dr. T. Maretić. 1889. Ciena 3 for. 50 novč.

— Knjiga X. **Geografijske koordinate** ili položaji glavnijih tačaka Dalmacije, Hrvatske, Slavonije i dielomice susjednih zemalja, imenito Bosne i Hercegovine, Istre, Kranjske itd. Sastavio dr. Gjuro Pilar. Ciena 4 for.

— Knjiga XI. **Dviestogodišnjica oslobodjenja Slavonije.** I. dio: Slavonija i druge hrvatske zemlje pod Turskom i rat oslobodjenja. Napisao Tade Smičiklas. Ciena 1 for. 50 novč. — II. dio: Spomenici o Slavoniji u XVII. vijeku (1640—1702). Skupio Tade Smičiklas. Ciena 3 for.

— Knjiga XII. **Kolunićev Zbornik.** Hrvatski glagolski rukopis od godine 1486. Napisao M. Valjavec. 1892. Ciena 2 for. 50 nvč.

B. Knjige, koje su izašle troškom ili podporom akademije (knj. 1—8)

1. **Historija književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga.** Napisao V. Jagić. Knj. I. 1867. Ciena 1 for. 20 nč.
2. **Rěčnik lěčničkoga nazivlja.** Sastavio dr. Ivan Dežman. 1868. Ciena 1 for. 50 novč.
3. **Opis jugoslavenskih novaca** od prof. S. Ljubića. 1875. Ciena 10 i 15 fr
4. **Bilinar. Flora excursoria.** Sastavili dr. J. C. Schlosser i Ljud. Vukotinović. 1876.
5. **Narodne pjesme o boju na Kosovu god. 1389.** Sastavio u cjelinu A. Pavić. 1877. Ciena 1 for.
6. **Jugoslavenski imenik bilja.** Sastavio dr. B. Šulek. 1879. Ciena 2 fr
7. **Podobe hrvatskih hrastova okoline zagrebačke.** Opisao Ljud. Vukotinović. 1883.
8. **Obća teoretička i fizikalna lučba.** Napisao dr. Gustav Janeček. I. knjiga. Tvar i atomistički nazor o njezinom sastavu. U Zagrebu 1890.

C. Knjige, koje su prešle u svojinu akademije (knj. 1—11, sv. 13):

1. **Povjestni spomenici južnih Slavenah.** Izdao I. Kukuljević. Knj. I. (Acta croatica.) 1863. Ciena 3 for.
2. **Rječnik iz književnih starina srpskih.** Napisao Gj. Daničić. Knj. I—III. Ciena svakoj knj. 3 for., djelu 9 for.
3. **Nikoljsko jevangjelje.** Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 nč
4. **Život sv. Save i Simeuna** od Domentijana. Na sviet izdao Gj. Daničić, Ciena 1 for. 30 novč.
5. **Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih** od Danila. Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč.
6. **Poslovice.** Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for.
7. Fr. Kurelac: **Stope Hristove.** Ciena 50 novč.
8. „ „ **Jačke.** Ciena 1 for.
9. „ „ **Runje i pahuljice.** Ciena 1 for.
10. V. Utješenović: **Vila ostrožinska.** Ciena 30 novč.

